

มฐรสวหีนี ภาค ๑ (ชมพทวปี) : การตรวจชำระและศึกษา
มฐรสวหีนี ปฐโม ภาค (ชมพทวปี) : วิจารณยตุตปรีโสธนวีมสา

พระมหาสำราญ ธีรเมธี (เงินโสม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบาลี
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๔๘

ISBN 974 - 364 - 414 - 8

มฐรศวาหีนี ภาค ๑ (ชมพพทวปี) : การตรวจชำระและศึกษา

พระมหาสำราญ ธีรเมธี (เงินโสม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบาลี
บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๔๘

(ลิขสิทธิ์นี้เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

มธุรสวาหิณี ปฐโม ภาค (ชมพูทวีป) : วิจารณ์ยุตตปรีโสธนวิมสา

ธีรเมธีภิกขุณา รจิตา

อัย รจนาวิสโย

พุทธศตมहाปณตฤทธิติวตถาย ปาติภาตาสิกขาปริปุรียา

รจิต

ทยุรภู

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย - มหาวิทยายตนสุต

ปณติตถาย ปกาสิโต

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย - มหาวิทยาลัยตนสุส ปณฺทิตสภาย อัย รจนาวิส
โย พุทธสตถุมหาปณฺทิตฎฐิติวตฺถาย ปาลิสภาสิกขาปริปุรียา อนุมโต.

.....
(พระมหาสมจินต์ สมมาปณฺโณ)

วิชฺชายตนปติ

รจนาวิสยวิมฺสาย สมฺปาทกสภาย สถาปติ

(พระมหาจิระพันธ์ จนฺทรสี)

..... สมาชิก

(พระสุธีธรรมานุวัตร)

..... สมาชิก

(ผศ.ดร.จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา)

..... สมาชิก

(ดร.สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์)

..... สมาชิก

(นายรังษี สุทนต์)

รจนาวิสยปริपालนาย สมฺปาทกสภาย

พระสุธีธรรมานุวัตร สถาปติ

ดร.สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์ สมาชิก

นายรังษี สุทนต์ สมาชิก

อนุโมทนาถา

อนุวิจัยการี ปนาห์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย - มหาวิทยาลัยตน ปณฺทิต
วิทยาลัย กมฺมการีนํ ปณฺทิตวิทยาลัยวิชฺชาชนปตฺถิกานํ สมฺมาปณฺณตฺ- เถรปฺปมฺขานํ
ภิกฺขุอาจริยานํ สิริสา นมามิ เจว อญฺเญสฺสจฺจ อาจริยานํ คุณํ ปุชฺเชมิ. อิมปิ หิ เมตฺตา
สมนฺนาคตา หุตฺวา มยฺหํ นานาสิปฺปานิ โอวทิสฺส อนุสาสีสฺส. โสตฺถิ อิมสํ โหตุ สพฺพ
ทา.

โย ปนฺ เถโร สิริญาโณ นาม โหติ ตํ สิริสา นมามิ. “สุรสิทฺธิ
มหาปณฺทิตโต เจว รํสี ปณฺทิตโต จา”ติ ทฺวินฺนํ อุปาสกปณฺทิตานํ อนุโมทามิ. อิมํ หิ
เมตฺตาสมนฺนาคตา หุตฺวา, โย ปนฺ มยฺหํ ปมาเทน วิรฺทฺฐปาโฐ อุปฺปชฺชิ, ตํ วิจาเรตฺ
วา นิรุตฺตยา วินนฺสํ. อยํ รจนาวิสโย เต อุโกปิ นิสฺสาย สฺสจฺจ นิฏฺฐาปิโต.

วิจัยการี ปนาห์ ยํ เทววิมลโมลิตราชทินนามํ มหาเถรํ นิสฺสาย รัชฎา-
ธิฏฺฐานาราชวรวิหาเร สุขํ วิหรามิ โส มยฺหํ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย- มหาวิช-
ชาชนตน สิปฺปํ สิกฺขิตฺตํ อนุชานิ. ตถฺเจว สิริสา นมามิ.

เย ปน “คุณพ่อเหลือ - คุณแม่ละออง เงินโสม อิติ อุโก มาตาปิตโร พุรฺหม
วิหารสมนฺนาคตา หุตฺวา มยฺหํ จีวิตํ อทฺสํ, อิมินา รจนาวิสเยน เตสํ คุณํ ปุชฺเชมิ.
เตปิ ทีฆายุกา เจว โหนฺตุ สุขิตา จ.

เย อุปาสกา “ร.ต.ต.มานะ คุณสุดใจ โคมที คุณปทุม ลืมผจญ” อิติ
ททยภาสายวิสุตฺตา ตตฺถ สิปฺปํ สิกฺขิตฺตํ มยฺหํ กปฺปิยภณฺฑํ อทฺสํ, เตหิ อิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ
จิปปเมว สมฺมิชฺชนตุ.

ยา อุปาสิกา “คุณนิตยา ทวนชัยศรี เจว คุณลำดวน วงเวียน อิติ” ททยภาสาย
วิสุตฺตา มยฺหํ อนเณกานิ วสุตานิ สฺวปพฺยชนาทีนํ อทฺสํ, โสตฺถิ ตาสํ โหตุ สพฺพทา.

เย ปน อุปาสกา มยฺหํ นิจุกาลเมว ปิณฺหาปาดํ อทฺสํ, เตสํ อนุโมทามิ.

อิมินา กตปฺปญฺเณน โย ปนตฺถิโธ อิตฺถิ รจนาวิสโย อุปฺปชฺชิ, โส อาทิตฺโต
วุดฺดเยเนว สพฺเพสํ ทีฆมรตํ หิตาย สุขาย ปวตฺตตุ.

ธีรเมธีภิกษุณา ปกาสิตา

.....

ชื่อวิทยานิพนธ์ : มธฺรสุวาทินี ภาค ๑ (ชมพุกวีส) : การตรวจชำระและศึกษา
 ผู้วิจัย : พระมหาสำราญ ชีรเมธี (เงินโสม)
 ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บาลี)
 คณะควบคุมวิทยานิพนธ์
 : พระสุธีธรรมานุวัตร ป.ธ.๕, M.A., Ph.D.
 : ดร.สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์ ป.ธ.๕, M.A., Ph.D.
 : นายรังษี สุนทนต์ ป.ธ.๕ พธ.ม.
 วันสำเร็จการศึกษา :

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์จะตรวจชำระและศึกษาคัมภีร์มธฺรสุวาทินี ภาค ๑ (ชมพุกวีส) ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่พระเถระชาวสีหฬได้รจนาไว้ ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ๑๙ นับได้ว่าเป็นคัมภีร์ที่มีความเก่าแก่และมีความสำคัญอีกคัมภีร์หนึ่ง ในประเทศไทยคัมภีร์นี้ เริ่มปรากฏในสมัยอยุธยาเป็นต้นมา ในการวิจัยนี้ มุ่งที่จะตรวจชำระและศึกษาคัมภีร์มธฺรสุวาทินี ภาค ๑ (ชมพุกวีส) ฉบับรองทรง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ฉบับข้างลาย ไม้ ประกับประดับเกล็ดหอย และฉบับอื่นๆ อีก ๖ ฉบับ

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๔ บท บทแรกเป็นบทนำ กล่าวถึงความ เป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ บทที่ ๒ กล่าวถึงความหมายของคำว่า มธฺรสุวาทินี ประวัติความเป็นมาของคัมภีร์มธฺรสุวาทินี พร้อมทั้งประวัติของผู้รจนา ต้นฉบับตัวเขียนที่ใช้ในการตรวจชำระและศึกษา สำนวนภาษา หลักธรรมและความเชื่อ บทที่ ๓ คัมภีร์มธฺรสุวาทินี ภาค ๑ (ชมพุกวีส) ที่ตรวจชำระแล้ว บทที่ ๔ บทสรุปและ ข้อเสนอแนะ

ผลของการวิจัยพบว่าลักษณะการนำเสนอเนื้อหาในคัมภีร์มธฺรสุวาทินี ภาค ๑ (ชมพุกวีส) มีวิวัฒนาการของการประพันธ์มาจากธัมมปทัฏฐกถา มีเนื้อหาในรูปแบบนิทาน มีคาถาประกอบเนื้อเรื่อง แต่ไม่มีอรรถกถาแก้ สำนวนภาษาบาลีที่ใช้ มีรูปแบบการใช้ สำนวนภาษาที่คล้ายกับธัมมปทัฏฐกถา เล่าเรื่องนิทานปรัมปราของชาวชมพูทวีป นำเสนอ ในรูปของการปลุกใจให้คนมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา และประกอบกุศลกรรมยิ่งขึ้นๆ ไป

คัมภีร์มธุรสวาหิณีนี้จึงจัดได้ว่าเป็นวรรณคดีภาษาบาลีประเภทนิทานที่มีความสำคัญเล่มหนึ่งในวรรณกรรมภาษาบาลี.

รจนาวิสยนาม	: มธุรสวาหิณี ปฐโม ภาโค (ชมพู่ทึบ) : วิจารณ์ยุตตปริโสธนวิมสา
อนุวิจารณ์	: ชีรเมธีภิกขุ
จิตติ	: พุทธสตถุมหาปณฺฑิต (ปาลี)
รจนาวิสยปรีปาลนาย	สมุปาทกสภา
	: พระสุธีธรรมานุวัตร ปาลี IX., M.A., Ph.D.
	: ดร.สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์ ปาลี V., M.A., Ph.D.
	: นายรังษี สุทนต์ ปาลี IX., M.A.
อุปฐิตาภทิน	:

สงเขปตฺโต

ภควติ หิ ๑,๘๐๐ - ๑,๕๐๐ วสุตานิ ปรีนิพพุเต สพุทฺธมมสุส จิรญฺฐิตุกาเมหิ สึ
 หพวาสึหิ เถเรหิ มธุรสวาหิณีคนฺโถ รจิตฺโต อโหสิ. ทยฺยรญฺญู ปน อโยชยปฺปเร อยํ ปา
 คุภวิ. ตสฺมา อยํ ปิราณโก อโหสิ. อิมสฺมี หิ รจนาวิสเย อนุวิจารณ์ จหิ มธุรส
 วาหิณีคนฺเถหิ สพุทฺธี เกล็ดหอย อิติ ทยฺยภาสาสนทาทุวิกญฺจกํ “อนุหตฺตเลขนฺ”ติ วา
 “วิจิตฺตปสฺสหตฺตเลขนฺ”ติ นามเน วิสฺสุตํ มธุรสวาหิณีคนฺถํ ปฐมํ ภาคํ (ชมพู่ทึบ) วิ
 จาเรตุ เจว ปรีโสชิตุํ จ วิมฺสิตุํ จ วิจยํ กริสฺสามิ.

อิมสฺมี ปณีเม รจนาวิสเย จตฺตาริ ปรีจฺเณทา. ปฐฺเม ปรีจฺเณเท วิจยารม
 โภ เจว วิจยวิสโย จ วิจยปรีจฺเณโท จ วิจยวิธิ จ อธิปฺเปตพุทฺธโต จ ทสฺสิตา. ทฺติเย
 ปรีจฺเณเท มธุรสวาหิณีจคนฺโถ เจว มุลญฺจตา มธุรสวาหิณีคนฺถปวคฺติ จ คนฺถเลขกปวคฺติ
 จ โวหาโร จ พุทฺธสาสเน ธมฺโม จ สพุทฺธา จ ทสฺสิตา. ตติเย ปรีจฺเณเท ปรีโสชิตโต
 มธุรสวาหิณีคนฺโถ ปฐฺโม ภาโค (ชมพู่ทึบ). จตุตฺเถ ปรีจฺเณเท นิคมกถาปรีกปฺปนกถา.

อนุวิจารณ์ ปเนตฺถ เอวํ ชานามิ “ออยํ สึหพวาสึหิ เถเรหิ มธุรสวาหิณี-คนฺโถ
 รจิตฺโต อโหสิ. อิมสฺส มธุรสวาหิณีคนฺถสฺส อตฺโต ธมฺมปทญฺจกถาย วิย ทิสฺสติ,
 นิตานญฺโต ปจฺยวคฺตาทึหิ คาทาหิ รจิตฺโต โหติ, อตฺตโยชนา ปน นตฺถิ. อิมสฺมี คนฺเถ
 ปากโฏ ปาลีภาสาย โวหาโร ธมฺมปทญฺจกถาสทิสฺสเยว โหติ. มธุรสวาหิณีคนฺเถ
 ปิราณนิตานญฺโต อตฺโต ทิสฺสติ. เถเรหิ ปน อยํ ชมพู่ทึบปวสีนํ ชานนํ พุทฺธสาสเน
 เจว กุสลกมฺเม สพุทฺธํ อุปฺปาเทตุํ รจิตฺโต อโหสิ. ตสฺมา ปาลีภาสาญฺจวณฺณคตฺตํ อยํ
 มธุรสวาหิณีคนฺโถ ปฐฺโม ภาโค (ชมพู่ทึบ) อติสุนทโร ปาลีภาสาญฺจวณฺณคตฺติ อโหสิ”ติ.

สงขัตตกขรวิญญาปนํ

อิทํ ปเนตถ สงขัตตกขรํ มหัจจุพาลงฺกรณราชวิทยาลัยสฺส มหัจจุพาเตปิฏกโต
 เจว มหัจจุพาอฏฐกถาย จ มหัจจุพาฎีกาย จ ปาลีปกรณวิเสสสฺส จ กมฺโพชกขร-ลิจิต
 โปตถกคณฺณสฺส จ วิเทศภาสาลิจิตมธฺรสวาหิณิสฺส จ อนุกฺกเมน คหิตํ.

วินยปิฏกํ

- วิ.มหา. (ปาลี) = วินยปิฏเก มหาวิภงฺคปาลี
 วิ.จุ. (ปาลี) = วินยปิฏเก จุฬาคุคปาลี
 วิ.ป. (ปาลี) = วินยปิฏเก ปรีวารวคคปาลี
 วิ.อ. (ปาลี) = สมณุตปาสาทิกา วินยปิฏกฏฐกถา (ปฐโม ภาค)
 วิ.โย. (ปาลี) = สมณุตปาสาทิกาย นาม วินยฏฐกถาย อตฺถโยชนา

สุตฺตนฺตปิฏกํ

- ที.สี. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ทีฆนิกาย สีลกฺขนฺธวคคปาลี
 ที.ม. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ทีฆนิกาย มหาวคคปาลี
 ที.ปา. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ทีฆนิกาย ปาฎิกวคคปาลี
 ม.มฺ. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก มชฺฌิมนิกาย มูลปณฺณาสกปาลี
 ม.อ. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก มชฺฌิมนิกาย อุปริปณฺณาสกปาลี
 ส.ส. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก สํยุตฺตนิคาย สกถาวคคปาลี
 อญ.ปญจก. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก อญฺจุตฺตรนิคาย ปญจกนิปาตปาลี
 อญ.สตุตฺก. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก อญฺจุตฺตรนิคาย ปญจกนิปาตปาลี
 ขุ.ขุ. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกาย ขุทฺทกปาฐปาลี
 ขุ.ธ. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกาย ธมฺมปทปาลี
 ขุ.สุ. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกาย สุตฺตนิปาตปาลี
 ขุ.ชา. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกาย ชาตกปาลี
 ขุ.จุ. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกาย จุฬนิตฺเทสปาลี
 ขุ.อป. (ปาลี) = สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกาย อปทานปาลี

ขุ.พุทธ. (ปาฬิ) = สุตตนต์ปิฎเก ขุททกนิกาย พุทธวิธีสปาฬิ

ขุ.อป.อ. (ปาฬิ) = วิสุตตชนวิลาสินียา นาม ขุททกนิกายญจกถาย

อปทานวณณนา (ทุติโย ภาโค)

มจกถ.๑ = มจกถตถทีปนี (ปฐมโม ภาโค)

มจกถ.๒ = มจกถตถทีปนี (ทุติโย ภาโค)

ธมมปท.๑ = ธมมปทญจกถา (ปฐมโม ภาโค)

อภิธมมปิฎกัม

อภิ.สง. (ปาฬิ) = อภิธมมปิฎเก ธมมสงคณิปาฬิ

ปกรณวิเสโส

มหาวิส.๑ = มหาวิโส (ปฐมภาโค)

วैयाकरणัม

ปทรูป. = ปทรูปสัทธี

มฐรสวาทินีคณูปาฬิ

ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖ = กมฺโพชกฺขรลิจิตา วิสตุตฺตตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตกา
มฐรสวาทินีคณูปาฬิ

ค.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔ = กมฺโพชกฺขรลิจิตา เอกตีสฺสตุตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตกา
มฐรสวาทินีคณูปาฬิ

น.๓.๖๐๑๒/ก/ ๑-๖ = กมฺโพชกฺขรลิจิตา ทฺวาทสฺสตุตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตกา
มฐรสวาทินีคณูปาฬิ

ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖ = กมฺโพชกฺขรลิจิตา อฏฺฐารสฺสตุตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตกา
มฐรสวาทินีคณูปาฬิ

ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖ = กมฺโพชกฺขรลิจิตา ปญฺจนวฺตุตฺตตรณวสตาธิก-
ปญฺจสหสฺสเลขนินิมิตฺตกา มฐรสวาทินีคณูปาฬิ

พ.ถ.๖๐๑๓/ก/๑-๖ = กมฺโพชกฺขรลิจิตา เตรสฺสตุตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตกา

มธุรสวาหิณีคนุธปาลี

ช.๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖ = กมุโพชกขรลิจิตา จตุตตรณสตาริกจตุสหัสเลข-
 นิमितตกา มธุรสวาหิณีคนุธปาลี
 มธุรส.๑ = มธุรสวาหิณี ปฐโม ภาค (ชมพูทวีป)

สงฆิตตสณญลภขณ สงเกตน์.

คนุโธ นาม : โปตถก/มาติกา/ปิฎก

บุ.ชา. ๒๘ / ๘๐ / ๑๗๖ = สุตตนต์ปิฎเก ชุททกนิกาย ชาตกปาติ
 = ๒๘ โปตถก / ๘๐ มาติกา / ๑๗๖ ปิฎก

วิ.อ./๓๔ - ๖๓ = สมณฑปาสาทิกา วินยปิฎกภุจกถา ปฐโม ภาค
 = ๑ โปตถก / ๓๔ - ๖๓ ปิฎก

มหาวิส.๑/๒๗ = มหาวิส (ปฐมภาค)
 = ๑ โปตถก / ๒๗ ปิฎก

มธุรส.๑/๖๐ = มธุรสวาหิณี ปฐโม ภาค (ชมพูทวีป)
 = ๑ โปตถก / ๖๐ ปิฎก

กิตติชนปดุด

มดติกา	ปิฎกฐ
สงเขปดุด	ก
บทกัถยอ	ข
อนูโมทนากถา	ค
สงขิตดกขรวิญญูปน	ง
กิตติชนปดุด	ช
ปฐโม ปริจเจโท นิตานกถา	๑
๑. วิจยารมูโก	๑
๒. วิจยวิสโย	๔
๓. วิจยปริจเจโท	๕
๔. วิจยวิธี	๕
๕. อธิปเปตพุดโต	๕
ทุติโย ปริจเจโท มฐรสวหิณี ปฐโม ภาค (ขมพูทีป) : วิจยณยุดตปรีโสธน- วีมถา	๖
๒.๑ คนถจวิจยจนกถโปตถกเลขนปวตติ ทฎฐพพา	๖
๒.๑.๑. มฐรสวหิณีคนถสส โปตถกเลขนปวตติ	๖
๒.๑.๒. มฐรสวหิณีจจนตโต	๑๔

๒.๑.๓. คณูรจนาจริยปาวตติ	๑๕
๒.๑.๔. คณูรจนกาโล	๑๖
๒.๑.๕. วิจัยปริโสธรวีมส์ตถลิจิตโปตถกคณุโธ	๑๘
๒.๑.๖. วิจัยปริโสธรวินิ	๒๔
๒.๑.๗. เอตฺเตว อิทมฺปน วิรุตฺตปาฐโปตถกเลขณั	๓๒
๒.๑.๘. มธุรสวาหินีคณฺเถ วจนปโยคปาติภาสาถกฺขณั ทฎฐพฺพั	๔๑
๒.๒ มธุรสวาหินีคณฺเถ นานาวากุยฺปาฐปาติภาसानิพนฺธนถกฺขณปาติภาสา- โฆหารสทฺทาที ทฎฐพฺพา	๔๔
๒.๒.๑ รจนาย อธิปฺเปตพฺพตฺตโธ สลลถกฺขณตพฺโพ	๔๔
๒.๒.๒ มธุรสวาหินีคณฺเถ อตฺถปรีตีปนวินิ	๔๔
๒.๒.๓ มธุรสวาหินีคณฺเถ อากตา วจนตฺถา	๔๖
๒.๒.๔ มธุรสวาหินีคณฺเถ ปาติภาสาโฆหาโร	๔๗
๒.๒.๕ มธุรสวาหินีคณฺเถ ปาติณิพนฺธนถกฺขณั	๔๘
๒.๒.๖ พุทฺธสาสเน ธมฺโม มธุรสวาหินีคณฺเถ ปากโณ อโหสิ	๕๐
๒.๒.๗ มธุรสวาหินีคณฺเถ อานิสฺสา ลทฺธพฺพา	๕๕
ตติโย ปริจฺเจโท มธุรสวาหินี ปฐโม ภาค (ขมฺพุทฺธิป) : วิจารณยฺยตฺตปริโสธรวีมส์ตาปริโสธิตา	๖๐
๓.๑ คณฺถารมุกคาถา	๖๐
๓.๒ ธมฺมโสณฺทกาวคฺโค	๖๒
๓.๒.๑ ธมฺมโสณฺทกาวตฺถุ	๖๒
๓.๒.๒ มิกฺขุทฺทกสฺส วตฺถุ	๗๓
๓.๒.๓ คิณฺณํ ชนानํ วตฺถุ	๗๗

๓.๒.๔ พุทฺธเนรียา วตฺถุ	๘๔
๓.๒.๕ อหิคุณฺฑิกสฺส วตฺถุ	๘๘
๓.๒.๖ สรรณคฺเครสฺส วตฺถุ	๙๑
๓.๒.๗ เวสฺสคามิตฺตาย วตฺถุ	๙๓
๓.๒.๘ มหามนฺธาคฺคสฺส วตฺถุ	๑๐๑
๓.๒.๙ พุทฺธวรมมวณฺชิทวตฺถุ	๑๐๓
๓.๒.๑๐ รูปเทวียา วตฺถุ	๑๑๐
๓.๓ นนฺทราชวคฺโค	๑๑๕
๓.๓.๑ นนฺทราชสฺส วตฺถุ	๑๑๕
๓.๓.๒ อญฺญตรมนฺุสสสฺส วตฺถุ	๑๒๖
๓.๓.๓ วิสฺมโลมกุมารสฺส วตฺถุ	๑๒๘
๓.๓.๔ กาญจนเทวียา วตฺถุ	๑๓๓
๓.๓.๕ พุชฺฌสฺส วตฺถุ	๑๓๓
๓.๓.๖ ผลกขณฺฑาทินฺุสส วตฺถุ	๑๔๐
๓.๓.๗ โจรสหายสฺส วตฺถุ	๑๔๔
๓.๓.๘ มารุตฺตพฺรหฺมณวตฺถุ	๑๕๑
๓.๓.๙ ปาณียทินฺุสส วตฺถุ	๑๕๓
๓.๓.๑๐ สหายสฺส ปริจฺจตฺตชีวิทสฺส วตฺถุ	๑๕๓
๓.๔ ยกฺขวณฺจิตวคฺโค	๑๖๑
๓.๔.๑ ยกฺขวณฺจิตวตฺถุ	๑๖๑
๓.๔.๒ มิจฺฉาทิฏฺฐิกวตฺถุ	๑๖๔
๓.๔.๓ ปาทปฺปิกาย วตฺถุ	๑๖๘

๓.๔.๔ อุตฺตรสามเณรสุต วตฺถุ	๑๗๓
๓.๔.๕ กาวีรปญฺญวตฺถุ	๑๘๒
๓.๔.๖ โจรฆาตกสุต วตฺถุ	๑๘๗
๓.๔.๗ สทฺโธปาสกสุต วตฺถุ	๑๙๒
๓.๔.๘ กปณสุต วตฺถุ	๑๙๗
๓.๔.๙ เทวปุตฺตสุต วตฺถุ	๒๐๑
๓.๔.๑๐ สิวลิตฺตเถรสุต วตฺถุ	๒๐๖
๓.๕ มหาเสนวคฺโค	๒๑๖
๓.๕.๑ มหาเสนรณฺโณ วตฺถุ	๒๑๖
๓.๕.๒ สุวณฺณคิลกาย วตฺถุ	๒๑๙
๓.๕.๓ กปณาย วตฺถุ	๒๒๘
๓.๕.๔ อินฺทกุตฺตเถรสุต วตฺถุ	๒๓๓
๓.๕.๕ สาขมัลปฺชิกาย วตฺถุ	๒๔๐
๓.๕.๖ โมริยพฺราหฺมณสุต วตฺถุ	๒๔๕
๓.๕.๗ เถภาติกมธุวณฺชิกานํ วตฺถุ	๒๔๙
๓.๕.๘ ปุตฺตฆาตกสุต วตฺถุ	๒๕๓
๓.๕.๙ โพธิราชวตฺถุ	๒๕๖
๓.๕.๑๐ กุณฺฑลียา วตฺถุ	๒๕๒
จตุตฺถ ปริจฺเจโท นิคมกถาปริกฺขปฺปนกถา	๒๕๗
๔.๑ นิคมกถา	๒๕๗
๔.๒ ปริกฺขปฺปนกถา	๒๕๘

ปณฺณานุทุกโม

๒๘๕

ภาคผนวก

๒๕๓

ประวัติผู้วิจัย

๓๑๕

อุตุตตรคฤณญจ สุวณฺณภูมิ, มหารกขิตตเถโร โยนกโลกิ, โยนกรกขิตตเถโร วนวาสีรณฺฐิ,
 ฐมฺมรกขิตตเถโร อปรนฺตรณฺฐิ, มหณฺณตักคเถโร กสฺมิมฺคณฺธารรณฺฐิ, มหาเรวตคฤณ
 มหีสกมณฺฑล, มหารมฺมรกขิตตเถโร มหารณฺฐิ, มหณฺนิมคเถโร จินฺรณฺฐน”ติ^๒

มหามหิณฺทคเโร หิ สีหพทีป คจฺจนฺโต พุทฺธวณฺโณ เนสึ. ปจฺจมา โส ปุณ
 สีหพทีเป ชินสาสนสฺส ปตฺติฐาปนตถาย สงฺคีตึ ตตฺถ อกาสิ. สพฺพมฺปิ เหนฺตํ พุทฺธ
 สาสนมฺูลปกรณํ พุทฺธวณฺโณ “วินยปิฎกํ สุตตนฺตปิฎกํ อภิธมฺมปิฎกน”ติ ปิฎกาวเสน ตปิปป
 เกทเมว โหติ, เอกทา สพฺพพุทฺธวณฺโณ สโมธานตฺตา “นวงฺคสคฺค-สาสนน”ติ” วุจฺจติ. ยํ
 ตพฺพิณฺมุคฺตํ พุทฺธสาสนปกรณํ ปุราณเถเรหิ เตปิฎกสฺส อตฺถํ สจฺฉนิกาตฺถญฺเจว กุลปฺต
 ตานํ สุณฺตุ กณฺหิตฺถญฺจ ปจฺจมา ลิกฺขิตํ, ตํ ปน อญฺญกถาภิกฺกาณูภิกฺกานวภิกฺกาโยชนาคณฺฐี
 วิเสสปกรณปกรณกวิสวตารปวตฺติโลกสคฺค-มนฺตปทสทฺทาวิเสสวเสน^๔ เตรสวริํ โหติ.

คณฺถสฺส เจว ปกรณสฺส จ ปเกทานํ วิเสโส อตฺถิ. เตนฺเหตํ ททย-ภาสาช
 “รศ.พัฒน์ เพิ่งผลา” อิติ วิสฺสุเตน อุปาสเคน ประวัติวรรณคฺคิบาลี อิติ วิสฺสุเต อตฺต
 โน อตฺตโน ปณฺเณ ลิกฺขาวินิยฺเจว ปกรณสฺส วา ปาลิคณฺถสฺส วา ปวตฺติยจ วุตฺตา.
 อยมฺปนฺตถ สงฺเขโป. โย หิ ปุคฺคโล พุทฺธสาสนे นานาปาลิ-คณฺถปวตฺติ สุณฺตุ ลิกฺขิต
 กาโม โหติ, เตน ปาลิคณฺถสฺส อนุกฺกเมน พุทฺธสาสน-คณฺถํ ลิกฺขิตํ วญฺญติ. พุทฺธสาสน
 หิ นานาคณฺถา อนุปฺพุเพน อุปชฺชนติ.....โย ปาลิคณฺถปวตฺติ ลิกฺขิตกาโม โหติ,
 เตน วุตฺตนเยเนว ลิกฺขิตํ วญฺญติ. เสยฺยถิทํ. ตาว ฐมฺโม เจว วินโย จ ลิกฺขิตพฺโป,
 ตโต ปรี ปิฎกตฺตยํ ลิกฺขิตพฺพํ, ปจฺจมา อวเสสํ ตพฺพิณฺมุคฺตํ ลิกฺขิตพฺพํ, ตตฺถ จ
 ตพฺพิณฺมุคฺตํ นาม อญฺญกถาภิกฺกาณูภิกฺกา- วิเสสปกรณโยชนาวุยากรณสทฺทานุกฺกมวเสน
 สคฺคตวริํ วิกตฺตํ โหติ.^๕

^๒ พระปัญญาสามิเถระ, พระคัมภีร์ศาสนาวงศ์หรือประวัติศาสตร์, ศาสตราจารย์แสง มนวิฑูร แปล, พิมพ์
 เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระราชธรรมสุนทร วัดพิชยญาติการาม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
 จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐). หน้า ๑๒ – ๑๓.

^๓ สุตฺตํ เกยฺยํ เวยฺยาकरणํ คถา อุทานํ อิติวุตฺตํ ชาตกํ อพฺภูตฐมฺโม เวทลฺลนฺติ นวงฺคสคฺคสาสน. (วิ.
 มหา. (บาลี) ๑/๑๕/๑๐, ม.ม. (บาลี) ๑๒/๑๓๘/๒๐๐, อัง.ปญฺจก. (บาลี) ๒๒/๓๓/๘๐ - ๘๒).

^๔ กรมศิลปากร, หลักเกณฑ์ การจัดหมวดและเรียกชื่อหนังสือ ประเภทตัวเขียนทางพระพุทธศาสนา,
 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๒), หน้า (๓) – (๖).

^๕ รศ.พัฒน์ เพิ่งผลา, ประวัติวรรณคฺคิบาลี, (กรุงเทพ ฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒),
 หน้า ๑๑ - ๑๒.

คโต ปฏฐาย สัพพทูปะ พุทธสาสนสฺส ปติฏฐานํ อโหสิ. ยาวชชุตนา
สัพพทูปะ พุทธสาสนสฺส สุวณฺณภูมิสทิสํ หุตฺวา ปฏิปาณียา วุฑฺฒี วิรุฬฺหี เวปุลลํ
ปาปญฺจิ.

อัย ปน มรฺรสาวาหิณฺณคฺคโถ ปุพฺพวาจริเยหิ สัพพภาสาช รจิตฺโต หุตฺวา สัพพ
ทูปะ ปาตุกฺวิ. คโต ปริ มหาวิหาระ ตงฺกุตตวํกปริเวณวาสิ ฐฏฐปาโล นาม เถโร
สัพพภาสํ มาชฺชภาสาช ปริวตเตตฺวา ปนปฺปณํ วุตฺตตถํ จินฺนิตฺวา วิ
รุฑฺธกฺขราทินิ โสเชตฺวา ตํ คณฺถํ วลฺลชฺเชสิ. พุทธสาสนะ จ สอฺวทาหรณานํ นิทานานํ
สมฺมุโห หุตฺวา ติวตฺตตฺตรสเสน สมฺปยุตฺโต, โส จ ทฺวิภาเคน ยุตฺโต “ชมฺพทูปภาโค
เจว สัพพทูปภาโค จา”ติ, ตตฺถ โย คณฺโถ “ชมฺพทูปภาโค มรฺรสาวาหิณฺ”ติ วุจฺจติ, โส
ปุพฺพภาโค หุตฺวา จตฺตาฬิสาช วตฺถุหิ สมฺนฺนาคโต ชมฺพทูปวาสินํ ทานาทิปุญฺญกรณํ
เทเสติ. โย คณฺโถ “สัพพทูปภาโค มรฺรส-วาหิณฺ”ติ วุจฺจติ, โส ปจฺฉิมภาโค หุตฺวา
คิสฺสฏฺฐิยา วตฺถุหิ สมฺนฺนาคโต สัพพทูปวาสินํ ทานาทิปุญฺญกรณํ เทเสติ.

ททยภาสาช “สุภาพรรณ ฌ บางช้าง” อิติ วิสฺสุตฺตาย อุปาสิกาช “อัย มรฺรส
วาหิณฺณคฺคโถ วิเสสปรกฺกณฺภูโต อฏฺฐกฺกช ปจฺฉา รจิตฺโต”ติ วุตฺวา “อัย มหาวิหาระ กุ
คฺคตวํกปริเวณวาสินา ฐฏฐปาเลน นาม เถเรน รจิตฺโต อโหสิ, โส ปน วิเสสปรกฺก
ณฺภูโต โหติ”ติ^๖ วุตฺติ.

ธมฺมคตฺติภาสิทุทกฺกนิกาชวเสน วิคฺคตา เทวนคเร เทสิยคณฺธสาลาถมฺมการี อิมสฺส
มรฺรสาวาหิณฺณคฺคสฺส “ปคิณฺณคคณฺโถ”ติ นามมกฺสุ, โส ปน เตน ธมฺมานิสฺสธมฺ
มกถํ เจว อณฺญํ จ กเถตุํ วเทตุํ รจิตฺโต อโหสิ.”

มรฺรสาวาหิณฺณคฺคสฺส อตฺถโถ ธมฺมปทฏฺฐกฺกาสทิสโห โหติ, อิมสฺส ปน
มรฺรสาวาหิณฺณคฺคสฺส คาถาอตุลโยชนา รจิตา น ทิสฺสติ. อิมสฺมี มรฺรสาวาหิณฺ- คณฺเ
วตฺถุสฺส อตฺถโถ สาตฺถสพฺพยฺชเนน ธมฺเมน เจว ธมฺมจริยาช จ กมฺม- วิปาเคน จ
สมฺนฺนาคโต อโหสิ, ตตฺถ กมฺมวิปาโก นาม กุสลาคุสลวเสน ทฺวิโห โหติ, กตถฺย
กตเวทิตาทิคุสลกมฺมวิปาโก อนุจารินํ สุขํ อวาทิ, อกตถฺยกตเวทิตาทิคุสลกมฺมวิปา
โก อนุจารินํ ทุกขํ เทติ อวาทิ. วุตฺตมฺปิ เจตํ

^๖ สุภาพรรณ ฌ บางช้าง, ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา, (กรุงเทพฯ ๑ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๓๘๐.

^๗ กรมศิลปากร, หลักเกณฑ์ การจัดหมวดและเรียกชื่อหนังสือ ประเภทตัวเขียนทางพระพุทธศาสนา, หน้า
๑๘.

“ยาทิสั วปเต พิชั

ตาทิสั ลภเต ผลั

กลุยานการี กลุยานั

ปาปการี จ ปาปกน”ติ.^๔

ปุพเพ กิร อัย มธุรสวาหิณีคนุโธ ทยฺยรฏฺฐุ ปาตุภวิ. ปัจจุปปนฺเน เทวนค
เร เทลียคนุถสาลาชาติสุ มธุรสวาหิณีอาทโย โปราณคนุถา กมฺโพชกฺขรลิจิต-ปาติกาสาณ
ตา พหุกา โหนติ. มธุรสวาหิณีอาทโย ปน ทยฺยกฺขรลิจิตปาติภูตา น โหนติ.

อัย “ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร” อิติ นามเน วิสสุเตน มหาปณฺฑิตเน อุ
ปาสเกน สีหพกฺขรลิจิตปาติกาสาณ ปัจจุปปนฺเน ทยฺยกาสาณ ปริวตฺติโต อโหสิ, โส
ปน ทยฺยกฺขรลิจิตปาติภูโต นตฺติเยว.

ยถา हि ทุกฺคหิตคนุเถสุ อกฺขรวิชานานั วิรุทฺธกฺขราทินิ ปณฺญายนฺติ, เอว
อกฺขรลิกฺขนการินั ปมาทาทิวเสน มธุรสวาหิณีคนุเถ วิสทิโส ปณฺญายติ. อถวา กุลปฺตุ
ตา พหุชนานั หิตสุขมากงฺขมานา ตัํ สิฏฺฐาตุกามา หุตฺวา สฺสฺสฺส อุกฺคณฺหิตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ฉิกาตุยจ น สกฺโกนฺติ. อนุวิจารโก ปนาหิ กมฺโพชกฺขรลิจิต-ปาติกาสาณตํ ปฐมํ ภากั
(ชมฺพุทฺธิป) มธุรสวาหิณีคนุถั คเหตฺวา ปริวตฺเตตฺตฺวา ปุพเพ เกณจิ อกตปุพฺพุ
ทยฺยกฺขรลิจิตปาติกาสาณตํ กริสฺสสามิ.

อนุวิจารกสฺส ปน มยฺหิ อิมสฺมี วิจเย กมฺโพชกฺขรลิจิตปาติกาสาณตํ ปฐมํ
ภากั (ชมฺพุทฺธิป) มธุรสวาหิณีคนุถปรีโสธฺนสิฏฺขนั กาดํ อิจฺฉามิ. เทวนคเร เทลียคน
ถสาลาณ จ มธุรสวาหิณีคนุถา สพุพพาปี สมฺปรีปฺณณา โหนติ. ตตฺถ เอกโต เต คนุ
หิตฺวา ปริวตฺตนปรีโสธฺนวิรุทฺธกฺขรวลฺลชนาที่ กริสฺสสามิ, ตเถว เม กโรนฺตฺตฺสเสว เอตท
โหสิ “มยาปี คนุเถ นิฏฺฐาปีเต สมฺปรีปฺณณั มธุรสวาหิณีคนุถั ลกิสฺสสามิ”ติ.

๒. วิจัยวิสัย

๑. กมฺโพชกฺขรลิจิตปาติกาสาณตํ ปฐมํ ภากั (ชมฺพุทฺธิป) มธุรสวาหิณีคนุถั
ปรีวตฺเตตฺตฺวา โสเรตฺตฺวา สัสนฺทิตฺตฺวา ทยฺยกฺขรลิจิตปาติกาสาณตํ กริสฺสสามิ.

^๔ ส.ส. (บาลี) ๑๕/๑๒๖/๒๗๓.

บ. มธุรสวาหิณีคนุธส รจนการินี ปวตุติ เจว รจิตกาโล จ วจนปโยค-ปาลิ
 ภาสาลกษณณจ อตุโล จ ปาลินีพนธลกษณณจ อธิเปตพุโพ อตุโล จ
 ไปตถกเลขณลกษณณจ พุทธสาสนเน สทฐา จ ฐมโม จ สิกขิตพพา.

๓. วิจัยปริจเจโท

อยมปน วิจโย คนถวิจโย โหติ. เย हि คนถา “มธุรสวาหิณี”ติ วุจจนติ, เตปี
 โข เทวนคร เทสียคนถสาธาทีสุ อเหตุ. ตถเถวหิ อนุวิจารโก เอกโต กมุโพชกษ
 ลิจิตปาลิภาสาภูต วิสตุตตรณสหสฺสเลขณิมิตตํ “เกล็ดหอย” อิติ ทฤษฎาสาสน
 ทานทวิกฤษํ รตนโกสินทรภูฏ จกุกิวิสิทสฺส ปฐมรณฺเญ รชชสมเย ลิขิตํ ปฐมํ ภาคํ
 (ชมพุทูป) มธุรสวาหิณีคนถํ คนถิตฺวา ปรีวตเตตฺวา อกฺขราทีนิ โสเชตฺวา อปรหิ
 สทฺธี สํสนทิตฺวา อนุรูปํ ทฤษฎกษลิจิตปาลิภาสาภูตํ กโรมิ.

๔. วิจัยวิธี

เทวนคร เทสียคนถสาธาทีสุ เอกโต กมุโพชกษลิจิตปาลิภาสาภูตํ มธุรส-
 วาหิณีคนถํ คนถิตฺวา ปรีวตเตตฺวา อกฺขราทีนิ โสเชตฺวา สํสนทิตฺวา ทฤษฎกษ-
 ลิจิตปาลิภาสาภูตํ กริตฺตํ.

อ. ตโต มยาปี มธุรสวาหิณีคนุธส รจนการินี ปวตุติ เจว รจิตกาโล จ
 อตุโล จ ไปตถกเลขณลกษณณจ พุทธสาสนเน สทฐาธิฐมโม จ สิกขิตพ
 พา.

บ. โย มยาปี คนถุโล ปรีโสริโต เจว โย มยา อตุโล สุกฺกิตฺโต, โส
 มุลญฺโต มยา เอกโต คนถิตพุโพ.

ค. ตโต ปรี ทฤษฎกษลิจิตปาลิภาสาภูตํ วิจัยปกรณํ กตฺวา มยา อิมสฺมี
 วิเจ นิฏฐาปีเต ปจฺฉา ทสฺสิตฺตํ.

๕. อธิปเตตพุตฺโต

อ. ทฤษฎกษลิจิตปาลิภาสาภูตํ มธุรสวาหิณีคนุธส สมฺปณฺณา อโหสิ.

บ. มธุรสวาหิณีคนุธส รจนการินี ปวตุติ เจว รจิตกาโล จ วจนปโยค-ปาลิ
 ภาสาลกษณณจ จ ปาลินีพนธลกษณณจ อธิปเตตพุพา เจว ไปตถก-

เลขนลภขณณจ พุทธศาสน สหุทธาธิธมโม จ ปจจนา สิกขากามานํ กุลปุต
ตานํ วิมตี อติกกมิตฺตุนฺติ จ.

ทศโย ปริจเฉท

มธุรสวาหิณี ปฐโม ภาค (ขมพูทีป) : วิจารณ์ยุตตปริโสธนวิมสา.

๒.๑ คนุถาจริยรจนกาลโปตุลกเลขณปวตติ ทฎฐพพา.

๒.๑.๑ มธุรสวาหิณีคนุถสส โปตุลกเลขณปวตติ.

ลุงกาทีเป กิร มธุรสวาหิณีคนุถ สัพพทีเป ปากโฏ หุตวา พุชชานัน หิ
ตาย สุขาย มหิณุตตเถราทีหิ โปราณาจริเยหิ มุขปรมปราย อาภโต สัพพภาสาย ลิจิโต
อโหสิ.

อปเรน สมเยน ปมาเนน ๑,๘๐๐ พุทฺธสเก ตงฺคตฺตวํกปริเวณวาสี รฎฐ
ปาลตฺเถโร เอกโต ตํ คนฺถํ ปริกฺคณฺหิตฺวา สัพพภาสาย ปรีวตฺติตฺวา มคฺช-ภาสาสง
ชาตํ ปาลิภาสาญฺตํ อกาสิ, พุชชานัน เจว หิตาย สุขาย ปฺนรุตฺตาทีโทเสหิ สพฺพมากุลํ
อนากุลํ อกาสิ จ. คนุถารมุกกถาย

“มหาวิทยาลัยเร ตงฺคตฺต-

วํกปริเวณวาสีโก

‘รฎฐปาล’ติ นามเน

สีลาจารคณาโร”ติ.(มธุรส.๑/๖๐)

วุตตํ โหติ.

ตโต ปรี ปติราชปริเวณคณวาสินํ เชฎฐโก การุญญเน สมณฺนาคโต เว
เทหตฺเถโร ปฺน พุชชานัน อุกฺคหนตฺถาย อิมํ คนฺถํ ปรีวตฺเตสิ. อยํ จ โข เวเทหตฺเถ
โร อรณฺญวาสินิกาโย มหาเถโร หุตฺวา สมณฺตญฺญาวณฺณสัพพสทฺท-ลกฺขณสฺส รจนํ
อกาสิ.

“ศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร” อิติ วิสฺสุเตน อุปาสเคน มธุรส-
วาหิณีคนุถสส ปวตติ วุตฺตา “อยํ มหิณุตตเถราทีหิ กิร โปราณาจริเยหิ อยํ สัพพทีเป
รจิตฺโต อโหสิ, อถาปนเรณ คตฺตวํกมหาวิหารวาสี รฎฐปาลตฺเถโร ปาลิภาสาญฺตํ
ปรีวตฺตณํ อกาสิ. ตโต ปฏฺฐาย ปติราชปริเวณวาสี เวเทหตฺเถโร ปรีโสธนํ สารุตรํ

อากาสี”ติ,^๕ ปุณ วุตตา “ตโต ปรี ปรหมมเจตียปริเวณวาสินา สิริสิทตุมหาเถเรน อิมสฺส ฐีกา กตา อโหสิ. สา ปาลิภาสาย รจิตา หุตฺวา นามเนน “สารตฺถทีปนี”ติ ปา กฏา อโหสิ”ติ.^๖

ททยภาสาย “สุภพรรณ ฌ บางช้าง” อิติ วิสฺสุตฺตาย มหาอุปาสิทาย “อัย มหาวีหारे กุญฺจตุตฺตวฏฺกปริเวณวาสินา รกฺขฺฐปาเลน นาม เถเรน รจิตอ อโหสิ, โส ปน วิเสสปกรณญโต โหติ”ติ^๗ สงฺเขเปน วุตฺตํ.

ททยภาสาย “รศ.พัฒน์ เฟื่องผลา” อิติ วิสฺสุเตน อุปาสเคน “๑,๘๐๐ พุทฺธสเก พุราหุมนชาตียา ชาเตน เวเทหตุเถเรน พหุกา ปาลิคนฺธา รจิตา อเหตุ, ตสฺมี ปน สมเย มรฺรฺสวาหีนีคนฺโถ อุปฺปนฺโน โหติ, เตน จ อัย รจิตอ ภวิสฺสติ, สิทฺพิเป อัย อุปฺปนฺนานิ วตฺถุณี ทสฺเสตี”ติ ททยภาสาย “ประวัติ วรรณคดีบาลี” อิติ วิสฺสุเตน อุตฺตโน ปณฺเณ วุตฺตา.^๘

กาเถ หิ อติกฺกนฺเต, อิมสฺส มรฺรฺสวาหีนีคนฺธสฺส วิรุทฺธปาฐโปตฺถกเลขณํ อโหสิ. ตํ เลขกสฺส อกฺขรสมเย อกฺขเลนํปี ปมาเทนํปี โหติ. ตสฺมา อัย คนฺโถ สิกฺขิตฺตกาเมน กุลปฺตฺเตน ทฺวคฺคหิตอ โหติ. สพฺพสฺตฺตํ หิตกาโม สิริ- ทตฺตุมหา เถรสฺส สิสฺโส ปรหมมเจตียปริเวณวาสิโก สิริสารตฺตสฺสเถโร ปุณฺรุตฺตาภิ-โทเสหิ สพฺพ มากุลํ อนากุลํ กตฺวา ๒๔๔๔^๙ พุทฺธสเก ตํ ปณฺณํ อากาสี. เตน ตํ ปณฺณํ สิทฺพิทฺทปาลิภาสาย ลิจิตํ อโหสิ.^{๑๐}

อัย หิ มรฺรฺสวาหีนีคนฺโถ ททยรฺกฺขฺฐ เจว มรฺมมรฺกฺขฺฐ จ สิทฺพิเป จ ปาตุกว ติ.

“ยสฺมี สมเย อัย มรฺรฺสวาหีนีคนฺโถ ททยรฺกฺขฺฐ อากโต”ติ ปุจฺจนา. “โส น ทิสฺสตี”ติ วิสฺซุชฺชา. อนุวิจยการโก ปนาหิ เทวนคเร เทสิยคนฺธสาธาย กมฺมการิโน โป ราชคนฺธโกสฺสเถ ปุจฺจามิ “กทา ททยรฺกฺขฺฐ มรฺรฺสวาหีนีคนฺโถ ปาตุกวตี”ติ. เตปี

^๕ ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร, รสวานี เล่ม ๑ (แปล), (กรุงเทพมหานคร : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, ๒๕๑๓), หน้า (๑) - (๒).

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า (๑).

^๗ สุภพรรณ ฌ บางช้าง, ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา, หน้า ๓๘๐.

^๘ รศ.พัฒน์ เฟื่องผลา, ประวัติวรรณคดีบาลี, หน้า ๑๗๒.

^๙ ตรงกับ พ.ศ.๒๔๔๓ ของประเทศไทย.

^{๑๐} ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร, รสวานี เล่ม ๑ (แปล), หน้า (๒).

“วุดตนิยามเนว ๒๒๔๕ พุทฺธสเก อโยธยปรุฉิตมธฺรสวาทินิคนุโก อนุญเหติ โปราณุตโตโม อโหสิ, โส จ กมฺโปชกฺขรปาติภาสาย ลิจิโต”ติ อาหํสุ.^{๑๕}

“ศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร” อิติ วิสฺสุตฺตฺส อุปาสกฺตฺส เอตํ “ทฺยฺยรฺกฺกุญฺเฐ กิร อโยธยปรุสมเย อโย มธฺรสวาทินิคนุโก ปาตุภฺวิ, โส “พระเจ้าท้ายสระ” อิติ วิสฺสุตฺตฺส รมฺโณ รชฺชสมโย อโหสิ”ติ^{๑๖} วุดตํ โหติ.

มฺยํ ปน มติ อโหสิ ”นฺน อโย มธฺรสวาทินิคนุโก อโยธยปรุสมยฺสฺส ปุเร ปากโง ภาวิสฺสติ. ปุเร หิ ทฺยฺยรฺกฺกุญฺเฐ สทฺธิ สัพพทํไป อนุญมณฺญํ กลฺยาณมิตฺตํ อกาสิ”ติ. เอสา อตฺตโนมติ.

ธนปรุสมเย “แปลยคศัพท์” อิติ วิสฺสุโต มธฺรสวาทินิคนุโก อโหสิ. อปรภาเค จกฺกิวํสิกฺตฺส ปณฺจมรมฺโณ รชฺชสมเย หิ โปตุถกฺเลขณโกสฺสโล ตํ นิสุตฺสย “ฉบับแปลร้อย” อิติ วิสฺสุตํ มธฺรสวาทินิคนุโก อกาสิ.”^{๑๗}

คโต ปรี ๒๕๑๐ พุทฺธสเก ลงฺกาทีเป ทีปทุตฺตมารามวาสี ชินรัตนตฺเถโร นกเร เทสิยคณฺธสาลาย สัพพกฺขรปาติภาสาย ลิจิตํ มธฺรสวาทินิคนุโก อทาสิ. อปรภาเค ๒๕๑๑ พุทฺธสเก สัพพภาสากุสฺสโล “ฐศักคิ ทิพฺพเกษร” อิติ ทฺยฺยภาสาย วิสฺสุโต อุปาสโก สัพพกฺขรปาติภาสาย ปรีวตฺตํ ทฺยฺยกฺขรปาติภาสํ อกาสิ. อถาปรภาเค “ศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร” อิติ วิสฺสุโต มหาปณฺฑิตโต อุปาสโก ปรีวตฺตํ ทฺยฺยภาสํ อกาสิ.

๒๕๒๖ พุทฺธสเก กิร สัพพภาสากุสฺสลา “Sharda Gandhi” อิติ อิงฺกิลิส- ภาสาย วิสฺสุตา อุปาสิกา ปรีวตฺตํ ยุโรปกฺขรลิจิตคณฺธํ อกาสิ.”^{๑๘}

รัตนโกสินทรปุเร ราชลิจาปีตาโปตุถกคณฺธา อเหสุ. กถํ. จกฺกิวํสิกฺตฺส ปฐม-รมฺโณ รชฺชสมเย กิตฺตกา คณฺธา อเหสุ. เต ปณฺจ. เสยฺยถิทํ.

(๑) “ปฐมกรฺหตฺถเลโข”ติ วา “ฉบับกรฺหเดิม” อิติ วา วุจฺจติ.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ดร.สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์ และคณะ, เจ้าหน้าที่สำนักหอสมุดแห่งชาติ, ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๘.

^{๑๖} ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร, รสวาทินี เล่ม ๑ (แปล), หน้า (๓).

^{๑๗} นายสมเกียรติ แสงอรุณเฉลิมสุข, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง มธฺรสวาทินี ชมพู”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร) ๒๕๔๑.

^{๑๘} D.R.(Mrs.) Sharda Gandhi, RASAVĀHINĪ A stream of sentiments (Being the previous birth stories of the Buddha), (Delhi :

จกัฏฐิวิสิทฺส จตุตฺตธนุญ ราชสมเษ กิตฺตกา กณฺหา อเหตุ.เต จตุตาโร.
เสยฺยถิทำ.

(๑) “สุวรรณนตฺรตฺตปารทเหตุเลโข”ติ วิสฺสุตฺตคฺคฺนุโก วา “ฉบับล่องชาด”
อิติ วุตฺตคฺคฺนุโก วา.

(๒) “รามณฺญกฺขรเหตุเลโข”ติ วา วุตฺตคฺคฺนุโก “ฉบับอักษรรามัญ” อิติ
วิสฺสุตฺตคฺคฺนุโก.

(๓) “รตฺตปารทลิมฺปิเหตุเลโข”ติ วุตฺตคฺคฺนุโก “ฉบับรดน้ำแดง” อิติ วา
วุตฺตคฺคฺนุโก.

(๔) “รดน้ำดำ - เหตุเลโข”ติ วิสฺสุโต วา “ฉบับรดน้ำดำ” อิติ วา วุตฺตคฺคฺนุโก.

จกัฏฐิวิสิทฺส ปณฺจมรณฺญ ราชสมเษ เอโกเยว อโหสิ, โส สพฺพ-
สุวรรณเหตุเลโข”ติ นามเน วิสฺสุโต วา ทฺยภาสาย “ฉบับทองทึบ” อิติ วุตฺโต วา.^{๙๙}

เทวนฺเคร เทสิยคฺคฺนุสาลาย ปน กมฺมการี มํ อาหํสู “เทวนฺเคร เทสิยคฺคฺนุ
ธฺสาลาทีสุ ฐาเนสุ ทฺวริชา มรฺรฺสวาหิณีคฺคฺนุ อเหตุ”ติ. เสยฺยถิทำ.

๑. ราชธิขาปีตา จ เต ไปตฺถกคฺคฺนุหา จาติ ราชธิขาปีตาไปตฺถกคฺคฺนุหา. “เต
กิตฺตกา กณฺหา อเหตุ”ติ. เตปี สดฺต. เสยฺยถิทำ.

๑) “มหาสุวรรณเหตุเลโข”ติ วุตฺตคฺคฺนุโก.

๒) “อนุเหตุเลโข”ติ วุตฺตคฺคฺนุโก วา “วิจิตฺตปสฺสเหตุเลโข”ติ วา วุตฺต-คฺคฺนุ
โก.

๓) “รตฺตปารทลิมฺปิเหตุเลโข”ติ ทฺยภาสาย วุตฺตคฺคฺนุโก.

๔) “รดน้ำดำเอก - เหตุเลโข”ติ วิสฺสุโต วา “ฉบับรดน้ำดำเอก” อิติ วา
วุตฺตคฺคฺนุโก.

๕) “รดน้ำดำโท - เหตุเลโข”ติ วิสฺสุโต วา “ฉบับรดน้ำดำโท” อิติ วา
วุตฺตคฺคฺนุโก.

๖) “อนุสุวรรณเหตุเลโข”ติ วุตฺตคฺคฺนุโก.

๗) สพฺพสุวรรณลิมฺปิธฺสนทฺทานทฺวิกฤษฺฐโก สพฺพสุวรรณเหตุเลขคฺคฺนุโก.

^{๙๙} หอสมุดแห่งชาติ, คัมภีร์ใบลานฉบับหลวงในสมัยรัตนโกสินทร์. (กรุงเทพฯ ๑ : โรงพิมพ์อัมรินทร์การพิมพ์,
๒๕๒๓), หน้า ๓๑ - ๔๓.

อิมะสุ คนเถสุ ราชสมโย เจว ไปตถกเลขนสมโย จ ปญญาณนุติปี เนว
ปญญาณนุติ.

๒. ปชาลียาปีตา จ เต ไปตถกคณธา จาติ ปชาลียาปีตไปตถกคณธา. อถวา
เย ไปตถกคณธา ภิกขุสัเมเน วา อุปาสเกเน วา อุปาสิกาย วา อตฺตโน
อตฺตโน หิตาย สุขาย ลียาปีตา, เตปี โข ปชาลียาปีต-ไปตถกคณธา นาม.
เต เอญฺณวิสติ. เสยฺยถิทิ.

- ๑) นวตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สุวณฺณนตฺตรตฺตปารทหตฺถเลโข.
- ๒) อฏฺฐจตฺตารีสตฺตรณสตาริกสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สพฺพสุวณฺณหตฺถเลโข.
- ๓) ปกตสนฺทานทฺวิกฏฺฐโก เอกปญฺญาตฺตรณตฺตสตาริกจตฺตสหสฺสเลข-
นินิมิตฺตโก สุวณฺณนตฺตรตฺตปารทหตฺถเลโข.
- ๔) ปกตสนฺทานทฺวิกฏฺฐโก จตฺตตฺตรณสตาริกจตฺตสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สพฺพ
สุวณฺณหตฺถเลโข.
- ๕) อฏฺฐตฺตีสตฺตรณตฺตสตาริกปญฺจสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สพฺพสุวณฺณหตฺถเลโข.
- ๖) อฏฺฐอสีตฺตยตฺตรณวตฺตาริกปญฺจสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สุวณฺณนตฺตรตฺต-
ปารทหตฺถเลโข.
- ๗) เอกตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สพฺพสุวณฺณมกฺขิตคณฺโถ เจว
สุวณฺณนตฺตรตฺตปารทหตฺถเลโข จ.
- ๘) “ลายทองจีน” อิติ ทฺยฺยภาสารตฺตปารทลิมฺปิตสนฺทานทฺวิกฏฺฐโก ปญ
จตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สุวณฺณนตฺตรตฺตปารทหตฺถเลโข.
- ๙) สตฺตตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สพฺพสุวณฺณหตฺถเลโข.
- ๑๐) เอกาทสฺตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก ปกตสนฺทานทฺวิกฏฺฐโก สุวณฺณนตฺตร-
ตฺตปารทหตฺถเลโข.
- ๑๑) จตฺตทสฺตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก ปกตสนฺทานทฺวิกฏฺฐโก สุวณฺณนตฺตร-
ตฺตปารทหตฺถเลโข.
- ๑๒) ปญฺจทสฺตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก สพฺพสุวณฺณหตฺถเลโข.
- ๑๓) โสฬสฺตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก ปกตสนฺทานทฺวิกฏฺฐโก สพฺพสุวณฺณ-
หตฺถเลโข.
- ๑๔) เอกุณวีสตฺตรณสหสฺสเลขนินิมิตฺตโก ปกตสนฺทานทฺวิกฏฺฐโก สพฺพ-
สุวณฺณหตฺถเลโข.

๑๕) พาวีสตยุดตรณสหสฺสเลขณิมิตฺตโก สุวณฺณนฺตรรตฺตปารทหฺตเลโข.

๑๖) เตวีสตยุดตรณสหสฺสเลขณิมิตฺตโก สพฺพสุวณฺณหฺตเลโข.

๑๗) ปณฺจวีสตยุดตรณสหสฺสเลขณิมิตฺตโก รตฺตปารทลิมฺปิตสนฺทานทฺวิ- กฺกุสฺสโก สพฺพสุวณฺณหฺตเลโข.

๑๘) อฏฺฐวีสตยุดตรณสหสฺสเลขณิมิตฺตโก สพฺพสุวณฺณหฺตเลโข.

๑๙) เอกุตฺตรทฺวิสตาทิกณสหสฺสเลขณิมิตฺตโก สุวณฺณนฺตรรตฺตปารทหฺตเลโข.

“สุรสิทฺธิ์ ไทยรัตน์” อิติ ทฺยภาสาย วิสฺสุเตน มหาปณฺฑิตเณ เอวํ วุตฺตํ“จกฺกิวิ สิกฺกสฺส ปฐมรณฺเญ หิ รชฺชสมเย จกฺกิวิสีโก ปฐมราชา พหุเก คนฺเถ การาเปสี. อัยฺย ตาว นามเณ “สงฺคีติหฺตเลโข”ติ วิสฺสุโต อุทาหุ “ฉบับสังคายนา” อิติ ทฺยภาสาย วิสฺสุโต. อถาปรภาเก ทฺยวาสินี อิมสฺส “ปฐมครุหฺตเลโข”ติ วา “ฉบับครุเดิม” อิติ วา นามมกฺกํ. อปรเณ สมเยเน โส ราชา อปรํ การาเปสี. อัยฺย ทฺยวาสีหิ “สุวณฺณหฺตเลโข เจว สพฺพสุวณฺณหฺตเลโข จา”ติ วา “ฉบับทอง ฉบับทองทิบ” อิติ วา วุจฺจติ. ปจฺจุปฺปนฺเน ปน อัยฺย คนฺโถ “มหาสุวณฺณหฺตเลโข”ติ วา “ฉบับทองใหญ่” อิติ วา นามเณ วิสฺสุโต. กาลเณ คจฺจนฺเต, โส อุโปปี คนฺเถ การาเปสี. เตสฺส เอโก นามเณ “อนุหฺตเลโข” อิติ วิสฺสุโต วา, “วิจิตฺต-ปสฺสหฺตเลโข”ติ วา วิสฺสุโต. ชนา ปน ทฺยภาสาย “ฉบับรอตฺรณ ฉบับข้างลาย” อิติ วทนฺติ. กสฺมา. อัยฺย “อนุหฺตเลโข” อิติ วา “วิจิตฺตปสฺสหฺตเลโข” อิติ วา วุจฺจติ”ติ ปุจฺจา. “คนฺเถสุ โย มหาสุวณฺณหฺตเลฆสฺส ทฺติเย ฐาเน ปตฺติฐาสิ, อุทาหุ ตโต ขุทฺทกโร อโหสี. ตสฺมา โส “อนุหฺตเลโข” อิติ วุจฺจติ. โย ปน คนฺถสฺส อุโกสุ ปสฺเสสฺส วิจิตฺตกมฺมํ กโต อโหสี, โส “วิจิตฺตปสฺสหฺตเลโข” อิติ วุจฺจติ”ติ” วิสฺขชนา. นามโต ปน อิมสฺส วิเสโส โหติ, อตฺถโต วิเสโส นตฺถิ. ปุพฺเพ ทฺยบรรณฺเฐ ภิกฺขุสามเณรา อิมํ สิกฺขนฺติ. กิการณา. ตสมิํ หิ สมเย โปราณาจริยา อิมํ นิสฺสาย เตสํ ภิกฺขุสามเณรานํ วิชานานํ สํสนฺทตฺถาย ปฏิปฺปจฺนติ. อปรโร “สุวณฺณปิตฺตหฺตเลโข” อิติ วิสฺสุโต วา ทฺยวาสีหิ “ฉบับทองชุบ” อิติ นามเณ สลฺลภฺจิติ, โส โปราณาจริยาหิ ตาลงฺเกสฺส มสีหิ ลิจฺจิติ อโหสี.

จกฺกิวิสีโก ทฺติยราชา เอกเมว คนฺถํ การาเปสี. อัยฺย คนฺโถ นามเณ “รตฺตปารทลิมฺปิตหฺตเลโข”ติ วิสฺสุโต, ทฺยวาสี ปน “ฉบับรดน้ำแดง”ติ นามเณ ตํ สมฺขานี สฺ. อัยฺย รตฺตปารทลิมฺปิเตสฺส คนฺถสฺส ทฺวิสฺส ปุพฺพานตาจฺฉาตฺถนฺนฺเตสฺส ตเลสฺส นานา วิจิตฺตวณฺเณหิ ลิจฺจิติ อโหสี.

จกักริวิสิโก ตติยราชา พหุเก คนเถ การาเปสิ.เต ทยฺยภาสาย "ฉบับรณน้ำเอก ฉบับรณน้ำโท ฉบับทองน้อย ฉบับชบย่อ ฉบับอักษรมอญ ฉบับเทพขมุนม ฉบับลาย กำมะลอ" อิติ วิสสุตา. เตสุ กทาจิ "รณน้ำเอก - หตุเลโข" อิติ วิสสุตคนโถ "รณน้ำคำเอก - หตุเลโข" อิติ วิสสุโต, อัย ปน ภลลิตีหิ ลิมปิเตสุ ปุพพานดาจนาทน ภูตตาลงเกสุ อติวีย วิจิตตภูเตหิ วิวิจิตตกมเมหิ ลิขิตอ อโหสิ. โย ปน ทยฺยวาสีหิ "รณน้ำโท - หตุเลโข" อิติ วุจฺจติ, โส กทาจิ ทยฺยวาสีหิ "รณน้ำคำโท - หตุเลโข" อิติ วุจฺจติ, อัย นามน "รณน้ำคำเอก - หตุเลโข" อิติ วิสสุตคนโถ วีย ทิสฺสติ. อิมสฺส คนฺธสฺส วิเสโส โสภนาย เจว วิจิตฺเตน จ ปากโก อโหสิ. โย ปน "อนุสฺวณฺณหตุเลโข"ติ วิสสุโต วา ทยฺยภาสาย "สฺวณฺณหตุเลโข" อิติ กถิตอ วา. โส นามน "มหาสฺวณฺณหตุเลโข"ติ วุตฺต- คนโถ วีย คนฺธสฺส ปุพพานดาจนาทนภูตตาลงเกสุ สฺวณฺณเนน ลิมปิโต อโหสิ. โย ปน "สฺวณฺณปิณฑหตุเลโข" อิติ วุตฺโต. โส สฺยามิกเกหิ "ฉบับทองชบ" อิติ วุตฺตคนโถ วีย ปากโก อโหสิ. ยํ คนฺธํ โปราณาจริยา รามณฺญกฺขเรน ลิกฺขณฺติ. โส "รามณฺญกฺขรหตุเลโข" อิติ วุจฺจติ, ทยฺยวาสี ปน "ฉบับ อักษรรามัญ" อิติ สณฺขานีสุ. โปราณาจริยา ยสฺมี คนเถ ภลลิตีหิ ลิมปิเตสุ ปุพพาน ดาจนาทนภูต- ตาลงเกสุ เทวานํ รูปน สทฺธิ วิจิตตภูตํ จิตตกมมํ อากาสํ. ทยฺยวาสี ตํ นามน "เทวสฺมาคมหตุเลโข" อิติ วา "ฉบับเทพขมุนม" อิติ วา สณฺขานีสุ. โย คนโถ "นानาวณฺณหตุเลโข" อิติ วา ทยฺยภาสาย "ฉบับลายกำมะลอ" อิติ วา สลฺลภฺจิทอ. โส ปน โปราณาจริเยหิ คนฺธสฺส ปุพพานดาจนาทนภูตตาลงเกสุ สฺวณฺณเนน เจว วนฺณเนหิ จ ลิขิตอ อโหสิ.

จกักริวิสิโก จตุตฺถราชา เอกเมว คนฺธํ การาเปสิ. ทยฺยวาสีโน "สฺวณฺณนฺตร-รตุต ปารทหตุเลโข" อิติ วา "ฉบับล่องชาด" อิติ วา ตํ สณฺขานีสุ. โปราณาจริยา สฺวณฺณ เนน อิมสฺส คนฺธสฺส ตาลงกานํ ทฺวิสุ ปสฺเสสุ ลิมปนํ อากาสํ, สฺวณฺณเนน จ ลิมปิตานํ ทฺวินนํ ปสฺसानํ อนุตเร มชฺเฌ รตุตปารเทน ลิมปนํ อากาสํ.

จกักริวิสิโก ปณฺจมราชา เอกเมว คนฺธํ การาเปสิ. อัย นามน "สพฺพ- สฺวณฺณหตุเลโข" อิติ วิสสุโต. ทยฺยวาสี ปน ทยฺยภาสาย "ฉบับทองทิพย์" อิติ ตํ สลฺลภฺ เจสฺสํ. โปราณาจริยา สฺวณฺณเนน อิมสฺส คนฺธสฺส ปุพพานดาจนาทนภูต- ตาลงเกสุ เจว ปรีวิเสสุ จ ลิมปนํ อากาสํ.

ลภฺขณโต "มหาสฺวณฺณหตุเลโข เจว อนุสฺวณฺณหตุเลโข จ สพฺพ- สฺวณฺณหตุเลโข จา"ติ อิม คนฺธา เอกโต ทิสฺสณฺติ. เตสํ ปน นามน เจว การापิต

สมเอน จ วิเสโส อโหสิ. กถ. จกกีวีสกิสส ปฐมรณญา มหาสุวณฺณหตฺต-เลขคนฺโถ การาปีโต อโหสิ. ตติยรณญา อนุสุวณฺณหตฺตเลขคนฺโถ การาปีโต อโหสิ. ปญจมรณญา สัพพสุวณฺณหตฺตเลขคนฺโถ การาปีโต อโหสิ. อยมฺปน สัพพสุวณฺณหตฺตเลขคนฺโถ ทยฺยชเนหิปี การาปีโต อโหสิ”ติ.^{๒๐}

อิมสํ คนฺถานํ รชฺชสมโย เจว ปโตถกเลขนสมโย จ เขภฺยเยน เนว ปญฺญายนฺติ. ตสฺมา हि อนุวิจยการเกน วิจโย ทุกฺเขน กาทพฺโพ.

อิมสฺมี ปน วิจเย รตนโกสินฺทลิจิตเมว มธุรสวาหิณีคนฺถวิจยํ กริสฺสามิ. ตถาปี “อนุหตฺตเลโข”ติ วา “วิจิตฺตปสฺสหตฺตเลโข”ติ วา ทยฺยภาสาย วิสฺสุโต คนฺโถ (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖) “เกล็ดหอย” อิติ ทยฺยภาสาสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก วิสฺตยุตฺตรณสฺสเลขณิมนิตฺตโก สมฺปฺณโม อโหสิ. อยมฺปน ปโตถกเลขนกาโล รตนโกสินฺทปฺปเร จกกีวีสกิสส ปฐมรณฺญ กาโล โหติ. (รตนโกสินฺทสฺส จกกีวีสโก ปฐโมราชา อาทิปญจวิสฺตยุตฺตรเตสฺตาริกเทวสํวจฺจรณสฺสเสสฺส ปรีโยสานเทว- ปญฺญาสุตฺตรเตสฺตาริกเทวสํวจฺจรณสฺสเสสฺส รชฺชํ การลฺลิต.)

อิมे हि จ มธุรสวาหิณีคนฺถา “รตฺตปารทหตฺตเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (ด.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔) เอกตีสฺตยุตฺตรณสฺสเลขณิมนิตฺตโก เจว “อนุสุวณฺณหตฺตเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (น.๓.๖๐๑๒/ก/๑-๖) “ลายทองจีน” อิติ ทยฺยภาสาสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก ทวาทสฺตยุตฺตรณสฺสเลขณิมนิตฺตโก จ “รตนํคําท - หตฺตเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (ด.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖) “เกล็ดหอย” อิติ ทยฺยภาสาสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก อญฺญารสฺตยุตฺตร- ณสฺสเลขณิมนิตฺตโก จ “รตนํคํเอก - หตฺตเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (ด.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖) “รตนํคํ” อิติ ทยฺยภาสาสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก ปณฺจนวตฺตยุตฺตรนวตาริกปญฺจ- สหสฺสเลขณิมนิตฺตโก จ สัพพสุวณฺณหตฺตเลโข (พ.ล.๖๐๑๓/ก/๑-๖) สัพพสุวณฺณลิมฺปิ- ตฺนทานทฺวิกฺกฺฐโก เตรสฺตยุตฺตรณสฺสเลขณิมนิตฺตโก จ สัพพสุวณฺณหตฺตเลโข (ช.๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖) ปกตสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก จตฺตยุตฺตรณสฺสเลขณิมนิตฺตโก จา”ติ เตน สทฺธิํ สํสนฺทนตฺถาย โหนติ.

๒.๑.๒ มธุรสวาหิณีจันตุโถ.

^{๒๐} สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์, ตาลางกรันถทีปกะ ความรุ่งโรจน์ของคัมภีร์ไบเบิล, (กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๖๗.

อัย ปน มธุรสวาหิณีคนุโถ ปราณาจริเยหิ สีหฬาสาย รจิโต หุตวา
ปฺพุเพ “รสวาหิณี”ติ นามเนน ทิสฺสติ. ตโต ปรี ตสฺส ทยฺยรฏฺฐญฺเญว มรฺมมรฏฺฐญฺเญว อา
หริยฺนตสฺส “มธุรสวาหิณี”ติปิ “มธุรสฺสวาหิณี”ติปิ “มธุรสวาหิณี”ติปิ “มธุรสฺสวาหิณี”ติปิ
นามเนน ทิสฺสติ.

ทยฺยภาสาย “ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร” อิติ วิสฺสุโต อุปาสโก
“ทยฺยรฏฺฐเญ ปน อยฺยชฌิยารฏฺฐเญ ทยฺยภาสาย “พระเจ้าท้ายสระ” อิติ วิสฺสุเต รณญเญ
รชฺช การเนเต อัย ปณฺณายิ, เนว ตโต ปฺพุเพว. ทยฺยรฏฺฐเญ หิ อัย “มธุรสวาหิณี”ติ
วฺจุจติ, รสวาหิณีวจนตฺส ปฺรโต “มธฺ”ติ วจนํ ปกฺขิตฺตํ อโหสิ. “มธุรสวาหิณี”ติ ทยฺย
ภาสาย วิสฺสุโต คนุโถ ทยฺยรฏฺฐเญว ทิสฺสติ, น สีหฬทีเป. โส ทยฺยรฏฺฐเญ ทิสฺสมาโน
มธุรสวาหิณีคนุโถ กมฺโพชกฺขเรน ปิตฺถกฺกิลิตคนฺถญฺโต อโหสิ”ติ อาห.^{๒๑}

“กสฺมา อัย “มธุรสวาหิณี”ติ วฺจุจติ”ติ ปุจฺฉา. เอตฺถเญ วิเทสภาสาย “G.P.
Malalasekara” อิติ วิสฺสุตสฺส อุปาสกสฺส เอตทโหสิ “มรฺมมรฏฺฐเญ หิ อัย คนุโถ
“มธุรสวาหิณี”ติ วฺจุจติ, มรฺมมวาสี ชนา “วกฺขามหํ สุมธฺรํ รสวาหิณินฺตน”ติ คนฺธา-รณก
คถํ ทิสฺวา เอกโต มธุรคหเนน สทฺธิ “รสวาหิณิน”ติ สมาสํ อกํสุ, ตสฺมา คนฺถสฺส
“มธุรสวาหิณี”ติ นามํ อกํสุ, ทฺถคฺคหิเตน ปน เอตํ อโหสิ”ติ.^{๒๒}

ทยฺยรฏฺฐเญ หิ อัย ปิตฺถกฺกิลิจิโต คนุโถ นามเนน “มธุรสฺสวาหิณี ชมฺพุ-ทึปา”
ติปิ^{๒๓} “มธุรสวาหิณี ชมฺพุทึปา”ติปิ “มธุรสวาหิณี ชมฺพุทึปา”ติปิ “มธุรสวาหิณี ชมฺพุ”
ติปิ^{๒๔} “มธุรสฺสวาหิณี ชมฺพุทึปา”ติปิ ปากโฏ อโหสิ. ตตฺถ นิทสฺสนมฺเปตํ “มธุรสฺส
วาหิณี ชมฺพุ สมเด็จพระพันปีกรมพระศรีสุมลย์ ให้สร้างไว้ในปี ๒๓๙๘ เพื่อเป็นพุทธ
บูชา”^{๒๕}

^{๒๑} ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร, รสวาหิณี เล่ม ๑ (แปล), หน้า (๓).

^{๒๒} G.P. Malalasekera, *The Pāli Literature of Ceylon*, (Colombo : M.D. Gunasena & co., LTD, 1958), p.226.

^{๒๓} พระรัฐบาลเถระ, มธุรสวาหิณี. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษรขอม, ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับรณาดำไท ร.๓ ไม่ตรงกับระดับเกล็ดหอย, ม.ป.ศ., ม.ป.ป., เลขที่ ๖๐๑๘/ก/๑ - ๖.

^{๒๔} พระรัฐบาลเถระ, มธุรสวาหิณี. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษรขอม, ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับน้ำแดง ร.๒, พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงสร้าง ม.ป.ป. เลขที่ ๖๐๓๑/ก/๑ - ๔.

^{๒๕} พระรัฐบาลเถระ, มธุรสวาหิณี. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษรขอม, ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับทองทึบไม้ ประกับทอง, สมเด็จพระพันปีกรมพระศรีสุมลย์, ๒๓๙๘, เลขที่ ๖๐๑๓/ก/๑-๖.

อิมสฺสปี คนฺถสฺส นามสฺส วิเสโส อโหสิ. ตเถว ปน อิมสฺส อตุโธ ปาตุภาวติ. อิมสฺมี หิ วิเจ “วฏฺขามหํ สุมหฺรํ รสวาหิณฺณฺตนฺ”ติ คนฺถารมฺภกถํ นิสฺสาย คนฺถสฺส “มหฺรฺรสวาหิณฺ”ติ นามํ กริสฺสามิ.

๒.๑.๓ คนฺถรจนาจริยปฺปวตฺติ.

ปฺพุเพ กิร อยฺม คนฺโธ สึหพฺพีเป มหิณฺทตฺเถราทีหิ สึหพฺภูเรน รจิโต อโหสิ นิทานสมฺภูโห.^{๒๖} ตโต ปรี วฏฺกปริเวณวิหารวาสี รมฺภูปาลตฺเถโร เอกโต ตํ คนฺถํ ปรีกฺคณฺหิตฺวา สึหพฺภาสาย มคฺธภาสาณฺตุํ วา ปาลิภาสาณฺตุํ วา ปรีวตฺเตสิ, พหุชนานํ จ หิตาย สุขาย ปฺนรุตฺตาทีโทเสหิ สพฺพมามฺภุสํ อนามฺภุสํ อกาสิ. กมฺโปชกฺขร ลิจิตตาฬิคนฺเถ คนฺถารมฺภกถาย

“มหาวีหारे ตงฺกุตฺต-	วฏฺกปริเวณวาสโก
“รมฺภูปาล”ติ นามเณ	
.....	ตมาสิ สพฺพมามฺภุสํ
อนามฺภุสํ กริสฺสามิ	ตํ สุณฺณถ สมฺมาหิตา”ติ.(มรฺร.๑/๖๐)

วตฺติ โหติ.

รมฺภูปาลตฺเถเรน ปาลิภาสาย มหฺรฺรสวาหิณฺณฺคนฺเถ ปรีวตฺติเต, อปฺเรน สมฺเยน ปติราชปริเวณคณฺวาสิโน เชฏฺโฐ เวเทหตฺเถโร ปฺน สิกฺขิตฺกามานํ พหุชนานํ หิตาย สุขาย อิมํ คนฺถํ ปรีวตฺเตสิ. อยฺม หิ เวเทหตฺเถโรเยว อรณฺญวาสินีกาโย มหาเถโร หุตฺวา สมฺนตฺกฏฏาณฺณนาย เจว สึหพฺสทฺทลกฺขณสฺส จ รจนํ อกาสิ.^{๒๗}

“ศาสตรจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร” อิติ วิสฺสุเตน อุปาสเคน มหฺรฺรสวาหิณฺณฺคนฺถสฺส ปวตฺติ วตฺตา “อยฺม สึหพฺพีเป อุปฺปนฺโน หุตฺวา สึหพฺภาสาย รจิโต อโหสิ, มหิณฺทตฺเถราทีหิ กิร ปฺราณาจริเยหิ อยฺม สึหพฺพีเป รจิโต อโหสิ, อถาปฺเรน กุตฺตวํ กมฺหวาวิหารวาสี รมฺภูปาลตฺเถโร สึหพฺภาสาย มุลภาสาณฺตุํ วา ปาลิภาสาณฺตุํ วา ปรีวตฺตนํ อกาสิ. ตโต ปฏฺฐาย ปติราชปริเวณวาสี เวเทหตฺเถโร ปรีโสธนํ สาธุตฺรํ อกาสิ.^{๒๘}

^{๒๖} ศาสตรจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร, รสวาหิณี เล่ม ๑ (แปล), หน้า (๑).

^{๒๗} สุภาพรณ ฌ บางช้าง, ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา, หน้า ๓๘๐.

^{๒๘} ศาสตรจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร, รสวาหิณี เล่ม ๑ (แปล), หน้า (๑) - (๒).

คโต กิร ปรี ปรมมเจติยปริเวณวาสินา สิริสิทฺตมมหาเถเรน ฎีกา กตา
อโหสิ. ตสฺส อตุณณนา “ฎีกา”ติ วุจฺจติ. เตน สา นามเน “สารตฺถทีปนี”ติ ปากฺกฯ
หุตฺวา ปาติกาสา ยจिता อโหสิ”ติ.^{๒๕}

สงฺเขเปน ทฺยภาสา ย “สุภาพฺรณ ฌ บางช้าง” อิติ วิสฺสุตฺย มหา- ปณฺชิตฺ
ตฺย อุปาสิกาย “อํ มหาวิหारे กุญฺจตฺตวํกปริเวณวาสินา ฐฐูปาเลน นาม เถเรน
รจิตฺ อโหสิ, โส ปน วิเสสปรณญโต โหติ”ติ^{๒๖} วุตฺตํ.

ทฺยภาสา ย “รศ.พัฒน์ เฟื่องผลา” อิติ วิสฺสุเตน มหาปณฺชิตฺเตน อุปาสเกน กณฺ
รณนจริยปฺปวตฺติ “๑,๘๐๐ พุทฺธสเก พุราหุมนชาติยา ชาเตน เวเทหฺตเถเรน พหุกา
ปาติคนฺธา รจิตา อเหสฺสุ, เตน สมฺเยน มธุรสวาหินีคนฺโถ ปากฺโก โหติ”ติ “ประวัติ
วรรณคดีบาลี” อิติ วิสฺสุเต อตฺตโน อตฺตโน ปณฺณเ วุตฺตา.^{๒๗}

๒.๑.๔ คนุรจนกาโล.

อํ กิร มธุรสวาหินีคนฺโถ วา รสวาหินีคนฺโถ วา ลุงกาทีเป อตฺตมม-กฺส
เลหิ มหิณฺทตฺเถราทีหิ โปราณนจริเยหิ สีหพุกฺขเรน รจิตฺ อโหสิ. นานปฺปกาเรน หิ
คนุรจนกาโล ปณฺชิตฺเตหิ ทสฺสีโต อโหสิ.

“ประวัติวรรณคดีบาลี” อิติ วิสฺสุเต ปณฺณเ ทฺยภาสา ย “รศ.พัฒน์ เฟื่อง
ผลา” อิติ วิสฺสุเตน อุปาสเกน “๑,๘๐๐ พุทฺธสเก พุราหุมนชาติยา ชาเตน เวเทหฺต
เถเรน พหุกา ปาติคนฺธา รจิตา อเหสฺสุ, ตสฺมี สมฺเย อํ มธุรสวาหินี-คนฺโถ ปากฺโก
โหติ”ติ วุตฺตํ.

ทฺยภาสา ย “สุภาพฺรณ ฌ บางช้าง” อิติ วิสฺสุตฺย มหาอุปาสิกาย “คริ
ศตศตวรรษ ที่ ๑๔” อิติ วิสฺสุเต จตฺตทสวสฺสจฺจตฺตวสฺสสสสฺส อํ มธุรสวาหินี ฐฐ
ปาลตฺเถเรน รจิตฺ อโหสิ”ติ วุตฺตํ.^{๒๘}

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า (๑).

^{๒๖} สุภาพฺรณ ฌ บางช้าง, ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา, หน้าเดียวกัน.

^{๒๗} รศ.พัฒน์ เฟื่องผลา, ประวัติวรรณคดีบาลี, หน้า ๑๗๒.

^{๒๘} สุภาพฺรณ ฌ บางช้าง, ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา, หน้า ๓๘๐.

อังกิลสภาสาย “Malalasekera” อิติ วิสสุเตน อุปาสเคน “คริสตศตวรรษ ที่ ๑๔” อิติ วิสสุเต จตุททสวสสุตตรวสสสหัสเส อัย มธุรสวาหิณี รกฺขุปาลตฺเถเรน รจิโต อโหสิ^{๓๓} ติ วุตฺต.

มยุหิ เอตทโหสิ “อัย มหิณฺทเถราทีหิ โปราณาจริเยหิ รจิโต อโหสิ. ตโต ปรี ๑,๕๐๐ พุทฺธสเก วา ๑,๘๐๐ พุทฺธสเก วา กุตฺตวํกมฺหาวิหารวาสี รกฺขุปาลตฺเถโร สิทฺทภาสาย มูลภาสาณฺตุ ปาลิภาสาณฺตุ ปรีวตฺตณิ อกาสิ. รกฺขุปาลตฺเถเรน ปาลิภาสาย มธุรสวาหิณีคนฺเถ ปรีวตฺติเต, อปฺเรน สมฺเยน ปติราชปรีเวณคณฺวาสิณฺ เขณฺโฐ เว เทหตฺเถโร พนฺธุชานนํ หิตาย สุขาย อิมํ คนฺถํ ปฺน ปรีวตฺเตสิ. ทยฺยรกฺขุ ปน อยฺยชฺฌิ ยารกฺขุ ทยฺยภาสาย “พระเจ้าท้ายสระ” อิติ วิสสุเต รณฺเณ รชฺชํ กาเรนฺเต, อัย คนฺโถ ทิสฺสติ. ปจฺจุปฺนเน อัย คนฺโถ เทวนคเร เทสิยคนฺถสาลาปิ นานารามิเกปิ ทิสฺสติ”ติ. เอสา อุตฺตโนมติ. ลิกฺขิตฺตคามะหิ เอตฺตมฺมี คนฺเถเยว ลิกฺขิตฺตพฺพ.

๒.๑.๕ วิจัยปริโสธนวิมฺสตุลลิจิตโปตฺถกคนฺโถ.

อนุวิจัยการเคน หิ วิยกรณํสํสนฺทนตฺถาย มธุรสวาหิณีคนฺโถ เทวนคเร เทสิยคนฺถสาลา ยากโต อโหสิ. ตตฺเถว ปน มธุรสวาหิณีอาทิกนฺถา อเหตุ. เตปิ กมฺโพชกฺขเรเนว ลิจิตา. ย เกจิ ปรีปฺณณตฺถิกายิ โหนฺติ อปรีปฺณณตฺถิกายิ, อปฺเร ปน ยงฺกิลฺลิจิ วตฺถุเมว คนฺหิตฺวา ลิจิตา. ตตฺเถวามฺปน วิตฺถาโร.

๑. “อนุหตฺถเลโข”ติ วิสสุโต คนฺโถ “เกลลิดหอย” อิติ ทยฺยภาสาสนฺทาน- ท วิกฺกฐโก วิสตุยฺยตฺตรจสสฺสเลขณิมนฺตโก เทวนคเร เทสิยคนฺถสาลา ปกฺขิโต. อิมสฺส ปน คนฺถสฺส จ ขณฺหา อเหตุ. ทยฺยชเนหิ ปน ขณฺหา “ผูก” อิติ วุจฺจนฺติ. เอ เกกํ โปตฺถกเลขณํ ปณฺจเลขยฺยตฺตํ โหติ. โปตฺถโก วายามโต เอกวิสตุยฺยกุลิปมาโณ วิตฺถารโต เอกยฺยกุลิปมาโณ. เอเกกสฺมี ตาลงฺเก ปมาเนน สตฺตติ อกฺขรานิ โหนฺติ. เอ เกกสฺมี ตีส โปตฺถกา. อิมสฺมี หิ สนฺทานเณ โปตฺถก-เลขณํ โสภติปิ เนว โสภติปิ. อนุ

^{๓๓} G.P. Malalasekera, Dictionary of Palipproper names. Vol. II N - H, (Colombo : M.D. Gunasena & co., LTD, 1989), p.718.

วิจัยการโก ปนาห์ “พหู คณฺเฒเลขกา โหนฺตี”ติ สนฺนิฏฺฐานํ กโรมิ. คณฺเฒเวฐนาวคฺคํ
 สฺสสมฺปนฺณํ. อนุวิจัยการโก ปน สิกฺขาวิคฺคเห “ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖” อิติ สงฺเขเปน
 ทฤษฎภาสาย วิสฺสุโต คณฺโถ สมฺปนฺโน. อิมสฺมี คณฺเฒ วิรฺุทฺธปาโฐ สพฺพตฺเถว ปาตุ
 ภาวติ.

“กสฺมา ปน อิมสฺมี มยา “อนฺหตฺถเลโข”ติ วิสฺสุโต คณฺโถ วิจาริโต”ติ ปุจ
 นา. “อฺตุตฺตริโต สมฺปนฺโน”ติ วิสฺซชฺนา. วุตฺตนเยเนว ปน วิรฺุทฺธปาโฐ ปาตุภฺวิ. ตสฺมา
 สํสฺนทฺนตฺถาย มยา อวเสเส จ คณฺเฒ นิสฺสาย วิจโย กโต.

“ฉบับรองทรง” อิติ ทฤษฎภาสาย วิสฺสุเต คณฺเฒ ไปตฺถกฺเลขนลฺกขณํ.

🕒 เตน พุยฺยชนสฺสโยโก คหิโต. กถํ. ตตฺเถว นิตฺสฺสนํ. อคฺคมาสิ (มฐฺรศ.
 ๑/๗๑) (fœÁÒÉ), ปพฺพชฺชิตฺวา (มฐฺรศ.๑/๕๕) (x4÷uμ÷O), ปรินิพฺพุตฺเต
 (มฐฺรศ.๑/๑๑๗) (xÁ¼÷3àüö)

🕒 เตน พุยฺยชนสฺสโยโก น คหิโต. กถํ. ตตฺเถว นิตฺสฺสนํ. วฒนฺโต
 (มฐฺรศ.๑/๖๑) (C²a'Òö), พารานฺตีรโย (มฐฺรศ.๑/๖๑) (¼ÒÁÒ'ÉÁa-Ò), อรญฺ
 (มฐฺรศ.๑/๖๕) (ÍÁ-y)

🕒 ทิฆมฺสฺรฐฺฐานเ รสฺสสโร ลิจิโต. กถํ. ตตฺเถว นิตฺสฺสนํ. ยาวชฺวี (มฐฺรศ.๑/
 ๑๖๐), (ÁÒÇ²Çy), จินาสโว (มฐฺรศ.๑/๑๖๗) (²ÉaÇÒ), ปิเพติ (มฐฺรศ.๑/
 ๒๐๐), (xìμ)

🕒 รสฺสสฺรฐฺฐานเ ทิฆมฺสโร ลิจิโต. กถํ. ตตฺเถว นิตฺสฺสนํ. ชมฺพุทฺธิเป (มฐฺรศ.
 ๑/๖๑) (=Á÷2·a»), นียฺยาเทตฺวา (มฐฺรศ.๑/๖๕) (¹ÁjÒa·μ÷O), ปวิตฺติ (มฐฺรศ.๑/
 ๘๘) (xÇÉμ)

🕒 ทิฆมฺสฺรฐฺฐานเ รสฺสสโร ลิจิโต. กถํ. ตตฺเถว นิตฺสฺสนํ. สิทฺพิทฺธิเป (มฐฺรศ.๑/
 ๖๑) (ÉÈì·a»), ปฺเรนฺโต (มฐฺรศ.๑/๖๑) (xØàÁà'Òö), ยนฺนุนาห์ (มฐฺรศ.๑/
 ๗๕) (Á'Í3'ÒÈY)

🕒 เตน ฐ (°) อิติ อกฺขรํ น คหิตํ ถ (¶) อกฺขรํ คหิตํ. กถํ. ตตฺเถว นิตฺสฺสนํ.
 ถิโต (มฐฺรศ.๑/๖๘) (¶àμO), ถเปตฺวา (มฐฺรศ.๑/๑๗๔) (¶àμ÷O)

๐ เตน ช (ª) อิติ อกฺขรํ น คหิตํ ผ (¼) อกฺขรํ คหิตํ. กถํ. ตตฺเถว
 นิตฺสฺสนํ. เทวราผา (มฐฺรศ.๑/๖๒) (à·ÇÁÒ¼O), ผาโต (มฐฺรศ.๑/๑๘๐) (¼
 OàμO), ผาติสมฺปนฺโน (มฐฺรศ.๑/๒๒๒) (¼Oμ- ÉAXa'ÍO)

- 🕒 เตน พยัญชนสณฺโณโค คหิโต. ถถ. ตตุเถว นิตฺตฺสนฺ. ปสฺสาทเตววา
(มฐรศ.๑/๓๕) (»ÉLÒà·µ÷Ò), ชยโพนินฺตํ (มฐรศ.๑/๒๒๕) (*Āā¼Ò, 'iY)
🕒 กทาจิ ปมาเทน โปตฺถกเลขณฺ โหติ. ถถ. ตตุเถว นิตฺตฺสนฺ. “ถเปตฺวา”ติ ปทํ
“ฐเปตฺวา” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๖๔) (¶ā»µ÷Ò), “รชฺชน”ติ ปทํ ยฺชชติ, “รช
ผํ” อิติ น ยฺชชติ. (มฐรศ.๑/๑๐๓) (Ā(Y), “สรีริกัจจน”ติ ปทํ “สรีริกัจจ” อี
ติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๑๒๐) (ĒĀĒc“ĪY)

๔. “รดน้ำดำไท - หดฺดเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ เกล็ดหอย อิติ ทยฺยภาสา- สน
ทานทฺวิกฺกฺสโก อฏฺฐารสฺสตรณสทฺสเลขณิมนิตฺตโก เทวนคเร เทสิยคนฺดสาทาย ปกฺกจิโต.
อิมสฺส ปน คนฺดสฺส จ ขณฺหา อเหตุ. โปตฺถกเลขณฺ ปณฺจเลขยฺยุดฺ. ปาติภาสากม
โพชกฺขเรน โปตฺถกเลขณฺ ลิจิต. โปตฺถโก วายมโต เอกวิสฺตยฺยฺกฺลิ-ปมาโณ วิตฺถารโต
เอกญฺกฺลิปมาโณ โหติ. เอเกกสฺมี ตาถกฺก ปมาเนน สตฺตติ อกฺขรานิ. โปตฺถโก สฺสุม
ปฺณโณ. ตตุเถว อกฺขรานิ โสภนฺติ. ตเถว คนฺดเวฐน-วตฺถ. อยมฺปน “ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/
๑-๖” อิติ สกฺเขปนาโม คนฺโถ.

“จบัรณน้ำดำไท” อิติ ทยฺยภาสาย วิสฺสุเต คนฺเถ โปตฺถกเลขณลกฺกณฺ.

- 🕒 เตน พยัญชนสณฺโณโค น คหิโต. ถถ. ตตุเถว นิตฺตฺสนฺ. หตฺถิขณฺเ
(มฐรศ.๑/๖๔) (Ēmóçà'T), ปญฺาเปตฺวา (มฐรศ.๑/๓๒) (»Òàµ÷Ò), ปญฺกมฺเมน
(มฐรศ.๑/๑๕๕) (»-;āĀ,')
🕒 เตน พยัญชนสณฺโณโค คหิโต. ถถ. ตตุเถว นิตฺตฺสนฺ. กตฺเตน (มฐรศ.๑/
๖๒) (;āµö'), อมตฺตวสฺสํ (มฐรศ.๑/๓๒) (ĪĀµöÇĒLY), อกฺกมฺสฺ (มฐรศ.๑/
๕๒) (ÍçöĀYĒØ), รณฺมณฺเเย (มฐรศ.๑/๑๓๓) (ĀĀ,āĀ) ปพฺพชฺชิตฺวา (มฐรศ.๑/
๒๐๒) (¶¼÷ªµ÷Ò),
🕒 กทาจิ นียเมนาปี ปมาเทนapi โปตฺถกเลขณฺ โหติ. ถถ. ตตุเถว
นิตฺตฺสนฺ. “ราชา” อิติ ปทํ ยฺชชติ “ราผา” อิติ น ยฺชชติ. (มฐรศ.๑/๖๓)
(ĀÒ¼Ò), “ชานาติ”ติ ปทํ “ผานาติ”ติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๖๔) (¼Ò'Òµ)
🕒 เตน ช(*) อกฺขรํ น คหิตํ ผ(¼) อกฺขรํ คหิตํ. ถถ. ตตุเถว นิตฺตฺสนฺ. วาณิโผ
(มฐรศ.๑/๘๔) (ÇÒ'ā¼Ò), เกสฺสผาหารํ (มฐรศ.๑/๑๐๕) (āĀĒ¼(ÒĒÖĀY)

🕒 **ตอน ๑ (๐) อักษร น คหิต์ ถ (๑) อักษร คหิต์. กถ. ตตุเถว นิตฺตสน.**
ถเปตุวา (มฐรศ.๑/๖๔) (𑖦𑖫𑖮𑖫𑖮), ปถมมฺหิ (มฐรศ.๑/๖๕) (𑖦𑖫𑖮𑖫𑖮), ถาเน
(มฐรศ.๑/๒๒๕) (𑖦𑖫𑖮𑖫𑖮)

๕. “รตนำคำเอก - หตฺถเลโข” ติ วิสสุโต คนฺโถ รตนำคำ อิติ ทพฺยภาษา-สน
 ทานทวิกฺขุสโก ปณฺจนวตฺตยตฺตรนวสตาธิกปณฺจสหัสสเลขณิมิตฺตโก เทวนกร เทสีย-คน
 ถสาลาย ปกฺขิโต. อิมสฺส ปน คนฺถสฺส น ขณฺหา อเหตุํ. เอเกกํ โปตฺถกเลขณํ ปณฺจเลข
 ยุตฺตํ. รตนโกสินฺทนกร จกฺกิวิสีกสฺส ตติยรณฺโณ รชฺชสมเย ลิจฺจิโต. ปาติภาสากรม
 โพรชกฺขเรน ลิจฺจิโต. เอเกกสฺมี ตาลงฺเก ปมาณน สตฺตติ อกฺขรานิ. เอเกกสฺมี สนฺทาน
 ตีส โปตฺถกา. คนฺถเวรฺณนวตฺถํ สุตฺตมปฺปณฺณํ. อยมฺปน “ค.อ.๓.๕๔๕/ก/๑-๖” อิติ
 สงฺเขปนาโม คนฺโถ.

“ฉบับรณรงค์ค่าเอก” อติ ทพยภาสาย วิสสุเต คนเถ โปตถกเลขณลกขณ.

🕒 เตน พยวชนสนยโโค น คหิโต. กถึ. ตตเถว นทสนน. อุปปค- รรชชน
(มฐรศ.๑/๑๐๓) (qX²Ääü¹), อทกฏิ (มฐรศ.๑/๑๑๑) (f;๑), ปญกมเม
(มฐรศ.๑/๑๑๓) (Ø;äÁ)

🕒 เตน พยัญชนสสโยโค คหิโต. กถํ. ตตฺเถว นิตฺตสนฺ. นิปฺปนโน
 (มฐรต.๑/๑๐๔) ($\text{Ṛ}^{\text{X}}\text{ā}^{\text{i}}\text{Ō}$), อคฺคมาสี (มฐรต.๑/๑๕๐) ($\text{ī}\text{ṇ}\text{Ā}\text{ŌÉ}$), ปรินิพ
 ปุตเต (มฐรต.๑/๒๒๓) ($\text{Ṙ}^{\text{A}}{}^{13}/_{4}\text{÷}3\text{ä}\text{üö}$)

🕒 ทีมสรุภูฐานเน รสสุตโร ลิขิต. กถ. ตตฺเถว นิตฺตสนํ. ขนฺนุนาหํ
(มจร.ศ.๑/๓๕) (Ā'ĪB'ÒĒY), ขาวชีว์ (มจร.ศ.๑/๔๖) (ĀÒC'CY)

๐ รสสุตกรฐานเน ทิมสโร ลิปิโต. กณฺ. ตตฺเถว นิทสฺสนํ. อยมานุปฺพุทฺธิกา
(มจร.๑/๑๒๕) (ĪĀŌ'0.04÷10), ขมพทปิเป (มจร.๑/๑๒๗) (^A2÷2.20),

๖. สพพสุวรรณคุณหุดเลขคนโถ ปกตสนนทานทวักฤษโโก เตรสุตตรณสหัสเลข-
นิมิตตโก เทวนคร เทลียคนุธสาลาย ปกจิโต. อิมสฺส ปน คนุธสฺส จ ขณฺหา อเหตุ-
เอเกกํ โปตถกเลขนํ ปณฺจเลขยุดฺธํ. ปาลิกาสากรมุโพทกฺขเรน ลิขิตโ. โปตถโก สพ-
พสุวรรณณณ ลิมปีโต. ๒๑๗๘ พุทฺธสเก รตนโกสินฺทนครสฺส จกฺกิวลิกสฺส
คตฺติยรณฺโณ รชฺชสมเย อัย “สมเด็จพะพันปีกรมพระศรีสูลลัษ” อิติ วิสฺสุตฺตาย มหาอุปา-
สิกาฯ พหฺพนานํ หิตาย สุขาย ลิขานปีโต. ยถา ปน “อนหุด-เลโข”ติ วุตตนเถ วิตถา

โร วา วายาโม วา ไปตุถโก วา ไปตุถกเลขณั วา โหติ, ตถา อัย. อยมฺปน “พ.ล. ๖๐๑๓/ก/๑-๖” อิติ สงฺเขปนาโม คนฺโถ.

“ฉบับทองทิบ”ติ ทฤษฎาสาย วิสุตฺเต คนฺเถ ไปตุถกเลขณลกฺขณั.

🕒 ทิมฺสฺรฐฺฏฐานเ รสฺสโร ลิขิตฺ. กถั. ตตฺถเว นิตฺสฺสนั. ชิวติ (มฺรฺรศ.๑/๗๗) (° ÇµY), สิริ (มฺรฺรศ.๑/๑๐๔) (ÊÃÃY), ธิตุ (มฺรฺรศ.๑/๒๑๘) (,µØ)

🕒 รสฺสฐฺฏฐานเ ทิมฺสโร ลิขิตฺ. กถั. ตตฺถเว นิตฺสฺสนั. วตุฏฺ (มฺรฺรศ.๑/๑๑๓) (Çµð3Y), อยมานุปฺพิทฺถา (มฺรฺรศ.๑/๑๗๒) (ÍÃÃÒ'ØØ¾÷¶¶Ò)

🕒 เตน พุณฺชนสฺสโยโก น คหิตฺ. กถั. ตตฺถเว นิตฺสฺสนั. อรณฺยาคณั (มฺรฺรศ.๑/๗๒) (ÍÃ-ÒÃµ'Y), โกสมฺพิยโร (มฺรฺรศ.๑/๕๖) (ã;Ò-ÊÃrÃÃã-Ò)

๑ เตน พุณฺชนสฺสโยโก คหิตฺ. กถั. ตตฺถเว นิตฺสฺสนั. อคฺคมาสิ (มฺรฺรศ.๑/๘๔) (ÍðÃÃÒÉ), วาณิขฺขปฺปิยชโน (มฺรฺรศ.๑/๑๐๖) (ÇÒ'µXÃÃÒ'ã'Ò)

๑. สพฺพสุวณฺณหตุลเลขคนฺโถ ปกตสนฺทานทฺวิกฐฺฏโก จตุตฺตรณฺสตาธิก- จตุสหัสสเลขณิมิตฺตโก เทวนคเร เทสิยคนฺถสาถาย ปกฺขิตฺ. อิมสฺส ปน คนฺถสฺส จ ขณฺหา อเหตุ. เอเกกั ไปตุถกเลขณั ปณฺจเลขยฺตุตฺ. ปาติภาสากรมฺโพทฺทเรน ลิขิตฺ. ไปตุถโก สพฺพสุวณฺณเณ ลิขิตฺ. ๒๔๑๖ พุทฺธสเก รตนโกสินฺทนครสฺส จกฺกัว ลิกฺสส ปณฺจมรฺยโย รชฺชสมเ อัย ชยฺยเสน นาม อมฺจเณ พุชฺชนานั หิตาย สุขาย ลิขิตฺ. ยถา ปน “อนุหตุลเลโข”ติ วุตฺตคนฺเถ วิตุธาโร วา วายาโม วา ไปตุถโก วา ไปตุถกเลขณั วา โหติ, ตถา อัย. อยมฺปน “ช.๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖” อิติ สงฺเขปนาโม คนฺโถ.

“ฉบับทองทิบ”ติ ทฤษฎาสาย วิสุตฺเต คนฺเถ ไปตุถกเลขณลกฺขณั.

🕒 เตน พุณฺชนสฺสโยโก น คหิตฺ. กถั. ตตฺถเว นิตฺสฺสนั. เสตคฺคตฺ (มฺรฺรศ.๑/๖๔) (ãÊµ©µöY), สพฺพณฺภาว (มฺรฺรศ.๑/๗๐) (Ê¾÷-3ÃÒÇY), ปญฺนิ ยามเณ (มฺรฺรศ.๑/๑๑๕) (Ø-'ÃÒãÃ')

🕒 เตน อติเรกพฺยชนั คหิตฺ. กถั. ตตฺถเว นิตฺสฺสนั. ปหรปฺหริตุวา (มฺรฺรศ. ๑/๘๑) (ÊÃÊÃµ÷Ò)

🕒 กทาจิ นิยมเณปิ ปมาเทนปิ ไปตุถกเลขณั โหติ. กถั. ตตฺถเว นิตฺสฺสนั. นามกัฏฺ อิติ ปทึ ยฺชชติ นามกัฏฺ อิติ น ยฺชชติมฺรฺรศ.๑/๖๑) (° ÒÃ;YÊØ), อากคิ (มฺรฺรศ.๑/๑๖๔) (v;²)

- ⌚ ทิมสรภูฐาน รศสโร ลิขิต. กถ. ตตุเถว นิตฺตสนฺ. พาราณสินฺคร (มฐรศ.๑/๖๒) (𑖦𑖣𑖦𑖪𑖫𑖣𑖪𑖫), ปปติตว (มฐรศ.๑/๗๐) (𑖦𑖢𑖫), สรีเร (มฐรศ. ๑/๘๑) (𑖦𑖪𑖫), จิวรี (มฐรศ.๑/๑๑๕) (𑖦𑖣𑖪)
- ⌚ รศสสรภูฐาน ทิมสโร ลิขิต. กถ. ตตุเถว นิตฺตสนฺ. วตุถุ (มฐรศ.๑/๘๒) (𑖦𑖢𑖫), อยมานุปฺพุพิถา (มฐรศ.๑/๑๔๓) (𑖦𑖢𑖫𑖣𑖦𑖢𑖫𑖣𑖦𑖢𑖫𑖣𑖦𑖢𑖫)

๒.๑.๖ วิจัยปริโสธนวิธี.

โย ปน คนฺโถ อนุวิจัยการณ มยา “มฐรสวาหีนีคนฺโถ”ติ วุจฺจติ, โส มยา มฐรสวาหีนีคนถิ (ชมพฺพุทีป) สนฺธาย วุตฺโต.

มฐรสวาหีนีคนฺโถ หิ อตฺเถหิ เจว พุณฺณชนฺเห จ สมฺนนาโคโต อตฺถิ, สุวาทํ กมฺโพทฺทกฺขรลิจิตปาถิภาสาภูตํ คเหตุว ปรีวตฺเตตฺตว ทฺยทฺกขรลิจิตปาถิ-ภาสาภูตํ กโรมิ. เตสุ “อนุหตฺถเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖) “เกลลิตฺทหอย” อติ ทฺยทฺทภาสาสนฺทานทฺวิกฺกุฏโก วิสฺตยตฺตรณสทฺสเลขณิมิตฺตโก สมฺปฺนฺโณ อโหสิ. อวเสสา ปน จ คนฺถา “รตฺตปารทลิมปิตฺทเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (ค.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔) เอกตฺตฺตรณสทฺสเลขณิมิตฺตโก เจว “อนุสฺวณฺณหตฺถ-เลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (น.๓.๖๐๑๒/ก/๑-๖) “ลายทองจีน” อติ ทฺยทฺทภาสาสนฺทาน- ทฺวิกฺกุฏโก ทฺวาทตฺตรณสทฺสเลขณิมิตฺตโก จ “รตฺตน้ำค้ำโท - หตฺถเลโข” อติ วิสฺสุโต คนฺโถ (ค.ท. ๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖) “เกลลิตฺทหอย” อติ ทฺยทฺทภาสาสนฺทานทฺวิกฺกุฏโก อฏฺฐารตฺตรณสทฺสเลขณิมิตฺตโก จ “รตฺตน้ำค้ำเอก - หตฺถเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (ค.อ. ๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖) “รตฺตน้ำค้ำ” อติ ทฺยทฺทภาสาสนฺทานทฺวิกฺกุฏโก ปญฺจนวตฺตยตฺตรณ-สตาธิกปญฺจสทฺสเลขณิมิตฺตโก จ สทฺทสฺวณฺณหตฺถเลขคนฺโถ (พ.ล.๖๐๑๓/ก/๑-๖) ปกตสนฺทานทฺวิกฺกุฏโก เตรตฺตรณสทฺสเลขณิมิตฺตโก จ สทฺทสฺวณฺณหตฺถเลขคนฺโถ (ช. ๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖) ปกตสนฺทานทฺวิกฺกุฏโก จตฺตรณสตาธิกจตฺตสทฺสเลขณิมิตฺตโก จา”ติ สํสนฺทนตฺถาย โหนฺติ.

สเจ ปน “อนุหตฺถเลโข”ติ วิสฺสุโต คนฺโถ (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖) วิรุทฺทปาโฐ โหติ, โย อญฺญสทฺทสฺวณฺณมกฺกิตาธิสํสนฺทนคนฺโถ วิรุทฺทปาโฐ น โหติ. สุวาทํ ตํ วิจาเรตฺวา สทฺทตฺถานํ อโร ลิปฺปยา ทสฺสามิ.

ยี่ ปน ไปตฤกลิจิตกษรลขณญเฏย ยลจ สทพทตยวิรุทฐปฐไปตฤก-
เลขนลขณญ, ยา จ สตุตถานัน คณณัน อปริปฺณณตา อตุถิ, มยา ตํ ตํ วิจาเรตุํ วญฺญติ.

ปฺพพภาคสํสนฺทเน ปน “อนุหตุถเลโข”ติ วิสฺสุโต คณฺโถ (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/
๑-๖) “เกลล็ดหอย” อิติ ทยฺยภาสาสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก วิสตุยฺยตฺตรณสทฺสเลขณนิมิตฺตโก อติ
วีย สมฺปฺณณโณ โหติ. อยมฺปน มยา วิยตฺถาย คหิโต ภวิสฺสติ. กิณฺจาปี เอตฺถ
สพฺพตฺถโก อปริจฺฉินฺโน โหติ เจว ไปตฤกลเลขนลขณญ โสภติ จ ไปตฤโก สม
ปฺณาติ จ. วิรุทฐปฐไปตฤกลเลขนญเฏย ปน ปตฺติไปตฤกลเลขนญจ อตุถิ. เอวํ สนฺเตปี
อัย วิยตฺถาย ยฺชชติ. อิมํ น คณฺธา “รตฺตปารทลิมปิ-หตุถเลโข”ติ วิสฺสุโต คณฺโถ (ค.
๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔) เอกตฺตฺตรณสทฺสเลขณนิมิตฺตโก เจว “อนุสฺวณฺณหตุถเลโข”ติ วิสฺสุโต
คณฺโถ (น.๓.๖๐๑๒/ก/๑-๖) “ลายทองจีน” อิติ ทยฺย-ภาสาสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก ทฺวาท
ตฺตรณสทฺสเลขณนิมิตฺตโก จ “รตฺนํคํอา - หตุถเลโข” อิติ วิสฺสุโต คณฺโถ (ค.ท.
๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖) “เกลล็ดหอย” อิติ ทยฺยภาสาสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก อญฺญารตฺตรณสทฺส
เลขณนิมิตฺตโก จ “รตฺนํคํเอก - หตุถเลโข”ติ วิสฺสุโต คณฺโถ (ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖)
“รตฺนํคํ” อิติ ทยฺยภาสาสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก ปญฺจ- นวตฺตฺตรณวส
ตาริกปญฺจสทฺสเลขณนิมิตฺตโก จ สพฺพสฺวณฺณหตุถเลขนฺโถ (พ.ล.๖๐๑๓/ก/๑-๖) ปกตสน
ทานทฺวิกฺกฺฐโก เตรตฺตรณสทฺสเลขณนิมิตฺตโก จ สพฺพสฺวณฺณหตุถ-เลขนฺโถ (ช.
๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖) ปกตสนฺทานทฺวิกฺกฺฐโก จตฺตรณสตาริกจตฺตฺตรณสทฺสเลข- นิมิตฺตโก จา”ติ
สํสนฺทนตฺถาย คหิตา โหนฺติ. เตสํ อปริปฺณณตา สพฺพตฺถเฏย สทิสสา โหติ. รตฺนโกสินฺทรา
นินยา ปน จกฺกัวิสฺสิกสฺส ปฐมรณฺโณ รชฺชสมเย ลิจิโต “อนุ-หตุถเลโข”ติ วิสฺสุโต คณ
โถ อญฺญเอหิ สมฺปฺณณตโร โหติ.

“อนุหตุถเลโข”ติ วิสฺสุเต คณฺเถ วิรุทฐาวิรุทฐปทํ วิยิตฺวา “ค.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔,
น.๓.๖๐๑๒/ก/๑-๖, ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖, ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖, พ.ล.๖๐๑๓/ก/๑-๖, ช.
๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖” อิติ อิมเอหิ คณฺเถหิ สทฺธี สํสนฺทนํ มยา กาทพฺพํ. กถํ. เอวํ
กาทพฺพํ.

⌚ ยสฺมิมปี วิรุทฐสทฺทตฺถโก อิตฺรโต อปฺปตโร โหติ, โส ปฺราณตฺนติ-
ภาสารกฺขนตฺถาย เจว ยฺชชนตฺถาย จ คณฺหิตพฺโพน. สเจ ปน
“อนุหตุถเลโข”ติ วิสฺสุโต คณฺถตฺถโก “ค.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔, น.๓.๖๐๑๒/ก/
๑-๖, ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖, ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖, พ.ล.๖๐๑๓/ก/๑-๖, ช.
๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖” อิติ อิมเอหิ คณฺเถหิ กิษฺชติ. อนุวิยการโก ปจฺจุป

ปทุม ยุชชติ. (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๐๒) (°Ö'Y) “รชพณ”ติ ปทุม น ยุชชติ,
“รชพณ”ติ ปทุม ยุชชติ. (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๐๓) (Å'(Y)

ยสมี คนเถ ลิงควจนวิกตุดยาทิสทโท เขภยเยน น วิรุณติ, คสมี ปน
อปรทโธ อตุโธ สพพตถานํ อโธ ลิปียา ทสฺสิตพฺโพ. อิทมฺปนฺตถ สงฺเขปนิตฺตสนํ.
“กถิตยฺนเต”ติ ปทุม ยุชชติ, “กถิตยฺนเต”ติ ปทุม น ยุชชติ. (ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖ มฐรศ.๑/๖๑)
(;µÅ&v) “วตฺถุ” อิติ ปทุม “วตฺถุ”ติ. (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๗๖) (Çµ03)

สพพสฺส มฐรสวาทินิคนเถสฺส นามสทฺโท ปุคฺคณนาโมปี ฐานนาโมปี หุต
วา เขภยเยน นานาปาฐฺเนน ปญฺญาติ. กถํ. อิทมฺปนฺตถ สงฺเขปนิตฺตสนํ. “อนุหตฺถเล
โ”ติ วิสฺสุเต คนฺเถ (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖) “เกล็ดหอย” อิติ ทยฺย-ภาสาสนทานทฺวิกฺกฺฐ
เก “นฺนทโก”ติ ปทุม ลิขิตํ อโหสิ, “รตนํคำโท - หตฺถเลโ”ติ วิสฺสุเต คนฺเถ
เกล็ดหอย อิติ ทยฺยภาสาสนทานทฺวิกฺกฺฐเก “นฺนทโย”ติ ปทุม ลิขิตํ อโหสิ. (มฐรศ.๑/
๑๑๖) (“?a;Ö), (“?aÅÖ) “รตนํคำโท - หตฺถเลโ” วิสฺสุโต คนฺโธ (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖)
“เกล็ดหอย” อิติ ทยฺยภาสาสนทานทฺวิกฺกฺฐโก “สํวลิตฺถเร”ติปี (ÉÇÅ&µ0&Å) “สํ
ลิตฺถเร”ติปี (KÇÅ&µ0&Å) (มฐรศ.๑/๒๐๕) เอกปทุม วิวิธพฺพชฺชเนน ลิขิตํ อโหสิ,
สพพมฺปิ สํวลิตฺถเรสฺส นามเมว. อนุวิจย-การเกน ปน “นฺนทโก เจว สํวลิตฺถเร จา”ติ
อิมานิ ปทานิ คณฺหิตานิ. อิมานิ หิ ปจฺจุปฺปนฺนนิยมานิ โหนฺติ. ยํ ปน อนุวิจยการเกน
มยา ปทุม น คณฺหิตํ, ตํ สพพตถานํ อโธ ลิปียา ทสฺสิตพฺพํ. สเจ ปน ยํ
อปรทฐปทุม ปาฏิกงฺขาฐิตํ โหติ, ตมฺปิ “พันฺตริ ป.หลงสมบุญ” อิติ ทยฺยภาสาวิสฺสุตฺต
ปาลิตยฺยองฺกตสฺสกฺก-ปทานุกมํ นิสฺสาย ปหาตพฺพปทุม ปหาย คณฺหิตพฺพปทุม คณ
หิตพฺพ.

ปติตปโยเค อตุโธ ติปฺปเกโท โหติ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺตสนํ.

- “อนุหตฺถเลโ”ติ วิสฺสุเต คนฺเถเยว อตุโธ อโหสิ. อญฺญेสฺส ปน
นาโหสิ. อยํ ปน ปฐมปฺปเกโท โหติ.
- “อนุหตฺถเลโ”ติ วิสฺสุเต คนฺเถ ปน อตุโธ ปติโต อโหสิ. “รตนํคำ
โท - หตฺถเลโ” เจว รตนํคำเอก - หตฺถเลโ”ติ ทฺวิสฺส คนฺเถสฺส อตุ
โธ อโหสิ. อยํ ปน ปฐมปฺปเกโท โหติ.
- “อนุหตฺถเลโ”ติ วิสฺสุเต คนฺเถ เจว “รตนํคำโท - หตฺถเลโ”ติ อาทิ
สฺส ปเรสฺส คนฺเถสฺส จ อตุโธ สทฺธิโส นาโหสิ. อยํ ปน ปฐมปฺป
เกโท โหติ.

สพพตเถว มยา ปเภทปทํ ตสฺมี ตสฺมี องเก สพพตถานํ อโธ ลิปียา
ทสฺสิตพฺพํ. อโธ ลิปียา สงฺเขปภุขรํ มยา อาทิตฺโต วุตฺตนเยเนว ทสฺสิตพฺพํ.

๑. “อนุหตฺถเลโข”ติ วิสฺสุตฺตสฺส คนฺถสฺส เจว อญฺญเฐ สฺนถานญจ โปตุ
ถกฺกขิตฺตโต อคฺคิ. กถํ. ทิมฺสฺสภุขรฏฺฐานเ รสฺสสภุขรํ ลิขิตํ. รสฺส
สภุขรฏฺฐานเ ทิมฺสภุขรํ ลิขิตํ. เอเกกสฺมี คนฺเถ อติสฺร- พุยฺย
ชนมฺปิ ปติตฺสพฺพชนมฺปิ อพฺพชนสณฺโณโคปิ โปตุถก- เลขเนน
อโหสิ.

๒. สพพวิรุทฺธปทํ สพพตถานํ อโธ ลิปียา สงฺเขปภุขเรน ทฏฺฐพฺพํ.

๓. อาทิตฺโต ปฏฺฐาย ยาว ปรีโยसानา สพพตถานํ อโธ ลิปียา เอ
เกกสฺมี ปเทปี เอกาทิเลโข ทฏฺฐพฺพโ, อวเสสปี อิติโส.

๔. ทิมฺตฺถปโยเค จ สพพตถานํ อโธ ลิปียา, โย อคฺคิ สทิสฺโส โหติ,
ตํ ปหาย เอกเมว วิรูปสทฺทํ ลิขิตฺวา สทิสฺตถฺฐาน- ปภฺชนตฺถาย
ตสฺส ตสฺส ปเภทปทสฺเสว ปุโรโต วา ปจฺจโต วา (.....) นิमितฺตํ
กถํ. ทิมฺสมาสฺปเทสุ เจว พหุเภทตฺถปเทสุ จ อาทิปรีโยसानวจน
เมว ปเภทํ โหติ, มชฺฌวจนํ ปน สทิสํ โหติ, ยมฺปิ ปทํ ปเภทํ
โหติ, ตํ ลิขิตฺวา (.....) นิमितฺตํ ปกฺขิปีติว สทิสฺตถฺปทํ
ปหาดพฺพํ.

๕. “อนุหตฺถเลโข”ติ วิสฺสุตฺเต คนฺเถ เจว “ด.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔, น.๓.๖๐๑๒/
ก/๑-๖” อิติ อาทิสฺส คนฺเถสุ จ ยงฺกิญฺจิ ปทํ ปเภทํ โหติ. ลิขณสมเย
ตํ ตํ ปทํ นิยมํ อโหสิ มณฺญเ, ปจฺจุปฺปนเนปี จ เยภฺยเยน สทิสฺเมว.
อิทมฺปนตฺถ นิตฺสสนํ. ราพา (มฐฺรศ.๑/๖๓) (Āḍḍā), สิริ (มฐฺรศ.๑/
๑๐๔) (ĒĀĀY) กงฺกาคิเร (มฐฺรศ.๑/๑๕๐) (ṭṣṭṬṭā),

๖. สณฺโณภุขฏฺฐานเ สณฺโณโค นคฺคิ, ภฺรฺสภุขฏฺฐานเ ลหฺสโร โหติ, ทิม-
สภุขฏฺฐานเ รสฺสสโร โหติ. “ด.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔, น.๓.๖๐๑๒/ก/๑-๖,
ด.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖, ด.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖, พ.ถ.๖๐๑๓/ก/๑-๖, ช.
๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖” อิติ อญฺญเฐสฺส คนฺเถสุ สทิสฺโส. วิรุทฺธปทํ พหุ โหติ.
อนุวิจยการเกน มยา ตํ สพพตถานํ อโธ ลิปียา ปฺนปฺปนํ ทสฺสิตํ,
ตเถว น ยฺชชติ. ตสฺมา โข เอเกกสฺมี วตฺถุมหิ สพพตถานํ อโธ
ลิปียา วิรุทฺธปทํ ทสฺสิตํ.

๑. ยมฺปน ปจฺจุปฺปนฺเน นิยมํ โหติ, ตํ วิยิตฺวา กเหตุวา “อนฺ-หตฺถเล
 โข”ติ วิสฺสุเต คนฺเถ ทสฺเสตฺสํ. ยมฺปน สพฺพคนฺเถสุ ปฺนปฺปํ วิ
 รุทฺธปทํ ปจฺจุปฺปนฺเน อนิยมํ หตฺวา น กหิตํ, สพฺพนตํ สพฺพตฺถานํ
 อโร ลีปียา ทสฺเสตฺสํ. อิทมฺปนฺตถ สจฺเจปนิตฺตสนํ. ตตฺถ
 “สคฺคปฺราयณา”ติ ปทํ น ยุชฺชติ, “สคฺค-ปฺรายณา”ติ ปทํ ยุชฺชติ. (มรฺรต.
 ๑/๑๕๖) (ĒāāĒāā), “สรีเร”ติ ปทํ “สรีเร”ติ ปทํ. (มรฺรต.๑/๘๑)
 (ĒāāĒā)
๒. ยํ ปน “ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑ - ๖” อิติ อาทิกํ ลิจิตํ, ตํ คนฺดสฺส เลขนิ
 มิตฺตถนฺจ อิมํ ปิตฺถกฐาปนญฺจ เตสํ ขนฺฑญฺจ สนฺธาย วุตฺตํ โห
 ติ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺตสนํ. “ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑ - ๖” อิติ ปทํ กม
 โปชฺกขรลิจิตํ วิสตุยฺตฺตรณสทฺสเลขนิมิตฺตํ อนฺหตฺถเลขํ มรฺรต
 วาหินีคนฺดถนฺจ “ก” อิติ ปิตฺถกฐาปนญฺจ อิมํ คนฺธานํ ปฐมขณฺฑ-
 นญฺจขนฺฑญฺจ สนฺธาย วุตฺตํ โหติ.

อิตมฺปนฺตถ อติตนียเมนาปี ปมาเทนानी วิรุทฺธปทํ สตฺตปฺปเกท.

วามโต ปน จิตฺตํ ปทํ มรฺรตวาหินีคนฺดเลขเกณ กหิตํ, ทกฺขิมโต จิตฺตํ ปทํ
 อญฺญเอหิ ปณฺจติเตหิ กหิตํ.

๑. ทิมฺสกรกฺขรญฺฐานเณ อกฺขรสโร ทิมฺปิ โหติ รสฺสมฺปิ. อิทมฺปนฺตถ
 นิตฺตสนํ.

- สหฺพทฺธิเป / สหฺพทฺธิเป - สหฺพทฺธิเป (มรฺรต.๑/๖๑)
- ปุเรณฺโต / ปุเรณฺโต - ปุเรณฺโต (มรฺรต.๑/๖๑)
- ยนฺนฺนํ / ยนฺนฺนํ - ยนฺนฺนํ (มรฺรต.๑/๖๔)
- อวิทฺเธ / อวิทฺเธ - อวิทฺเธ (มรฺรต.๑/๖๖)
- ทิมฺรตฺตํ / ทิมฺรตฺตํ - ทิมฺรตฺตํ (มรฺรต.๑/๖๗)

๒. รสฺสกรกฺขรญฺฐานเณ อกฺขรสโร รสฺสมฺปิ โหติ ทิมฺ. อิทมฺปนฺตถ
 นิตฺตสนํ.

- ⌚ ชมฺพทฺธิเป / ชมฺพทฺธิเป - ชมฺพทฺธิเป (มรฺรต.๑/๖๑)
- ⌚ สีสานํ / สีสานํ - สีสานํ (มรฺรต.๑/๖๖)
- ⌚ อมตฺตวตฺตํ / อมตฺตวตฺตํ - อมตฺตวตฺตํ (มรฺรต.๑/๗๒)

⌚ ปสฺสาเทตฺวา / ปสาเทตฺวา - ปสาเทตฺวา (มฐรศ.๑/๗๕)

⌚ ปรีนิพฺพุเต / ปรีนิพฺพุเต - ปรีนิพฺพุเต (มฐรศ.๑/๒๒๓)

๓. ฎ (ฺ) วคฺคพฺยณฺชนญฺฐานเ ต (ฺ) วคฺคพฺยณฺชนํ คหิตํ โหติ. อิทมฺปเนตฺถ นิตฺตฺสนํ.

ฐ – ถ (° - ๗)

- ปฐมํ / ปถมํ - ปฐมํ (มฐรศ.๑/๗๑)
- ฐานํ / ถานํ - ฐานํ (มฐรศ.๑/๗๘)
- ปฐฺวีสิตา / ปถฺวีสิตา - ปฐฺวีสิตา (มฐรศ.๑/๑๐๕)
- ฐเปตฺวา / ถเปตฺวา - ฐเปตฺวา (มฐรศ.๑/๑๔๖)

ฎ – ต (ฺ - ๗)

- ปฏิกฺคณฺหิตฺวา/ปติกฺคณฺหิตฺวา – ปฏิกฺคณฺหิตฺวา (มฐรศ.๑/๗๑)
- ปฏฺวิสติ / ปติวสติ - ปฏฺวิสติ (มฐรศ.๑/๒๔๕)
- ปฏฺวิทฺติ / ปติวทติ - ปฏฺวิทฺติ (มฐรศ.๑/๒๔๘)

๔. ฏ (ฺ) วคฺคพฺยณฺชนญฺฐานเ ป (ฺ) วคฺคพฺยณฺชนํ คหิตํ โหติ. อิทมฺปเนตฺถ นิตฺตฺสนํ.

ช – ผ (ª - ¼)

- เทวราชา / เทวราผา - เทวราชา (มฐรศ.๑/๖๒)
- ชานาติ / ผานาติ - ชานาติ (มฐรศ.๑/๖๔)
- รชฺชํ / รชฺผํ - รชฺชํ (มฐรศ.๑/๑๐๓)
- วาณิโช / วาณิโผ - วาณิโช (มฐรศ.๑/๘๔)

๕. เอกวคฺเค พฺยณฺชนํ วิวิธํ โหติ. อิทมฺปเนตฺถ นิตฺตฺสนํ.

ถ – พ (Å - İ)

- จตฺตาลีถํ / จตฺตาลีพํ - จตฺตาลีพํ (มฐรศ.๑/๖๑)
- สึทฺถวาสิโน / สึทฺถวาสิโน - สึทฺถวาสิโน (มฐรศ.๑/๘๕)
- จตฺตาลีสปฺริสสทฺสเสหิ / จตฺตาลีสปฺริสสทฺสเสหิ – จตฺตาลีสปฺริสสทฺสเสหิ (มฐรศ.๑/๒๖๕)

๖. กตฺถจิ ยงฺกิลฺลจิ ปทํ พฺยณฺชนสญฺญอยมฺปิ อพฺยณฺชนสญฺญอยมฺปิ โหติ. อิทมฺปเนตฺถ นิตฺตฺสนํ.

- วตฺตมฺโต / วทตฺตมฺโต - วทตฺตมฺโต (มฐรศ.๑/๖๑)

- ฌณฺญิ / ฌณฺญิ - ฌณฺญิ (มฐรศ.๑/๖๓)
- หตฺถิกขณฺเฑ / หตฺถิกขณฺเฑ - หตฺถิกขณฺเฑ (มฐรศ.๑/๖๔)
- ภูฏเปตฺวา / ภูฏเปตฺวา - ภูฏเปตฺวา (มฐรศ.๑/๑๑๓)
- ภูฏานํ / ภูฏานํ - ภูฏานํ (มฐรศ.๑๑๓/๑๕๓)

๗. กทาจิ นิคคหิตาเทโส พุยฺชนสลฺโลโคปี โหติ อพุยฺชน-สล
โลโคปี. อิทมฺปนตถ นิตฺสสนํ.

- เภริณจราเปยฺย / เภรี จราเปยฺย - เภริณจราเปยฺย (มฐรศ.๑/๖๔)
- วิเวกมณฺฑพฺพุหนฺโต / วิเวกั อนุพฺพุหนฺโต - วิเวกมณฺฑพฺพุหนฺโต (มฐรศ.๑/๗๒)
- ภิกฺขุสํปริวุโต/ภิกฺขุสงฺฆมปริวุโต - ภิกฺขุสํปริวุโต (มฐรศ.๑/๕๑)

๘) อีทมปเนตถ สิกขาวิคคหสํสนทนํ กาทพพ์.

- “อนุหตุถเลโข”ติ วิสสุตัม มรุตสวาหีนีคนถิ “ค.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔” อิติ อาทิหิ อณฺเณหิ สทฺธิ ลิกฺขาวิกฺคห- สํสนฺทนํ กาทพฺพิ.
 - ไปตฺถกเลขนาปราชฺส เจว ไปตฺถกเลขนลกฺขณสส จ ลิกฺขาวิกฺคหสํสนฺทนํ กาทพฺพิ.
 - อิทมฺปนตฺถ ลิกฺขาวิกฺคหสํสนฺทนํ กาทพฺพิ.
- (๑) ปเกทนตุโถ
- (๒) ภาสา
- (๓) วิรฺุทฺธปํ
- (๔) วฺยากรณํ
- พุทฺธสาสเน สทฺธาติ ลิกฺขิตพฺพา.

๒.๑.๓. เหตุฉะ อิทมฺปน วิรุทฺธปาฐโปตฺถกเลขณํ.

๑. เลขกศส ปมาเทน วิรุทธปาฐโปตถกเลขน.

- ปตท.ไปตลกเลขนี้. อิทมปเนตถ นิทสนน.

- “อุปทุพฺพรชฺเชน” อิติ ปทํ “อุปพรชฺเชน” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๖๑)
- “ลภิมฺหา” อิติ ปทํ “ลภิมฺห” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๗๗)
- “อาณเปสิ” อิติ ปทํ “อาณเปสิ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๑๔๓)
- อการสฺส อกาโร โหติ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺตฺสนํ.
 “ปวิสติ” อิติ ปทํ “ปาวิสติ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๕๑)
 “ปวิสฺตฺวา” อิติ ปทํ “ปาวิสฺตฺวา” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๑๒๒)
 “อสีวิเสน” อิติ ปทํ “อสีวิเสน” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๑๒๕)
 - อการสฺส อกาโร โหติ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺตฺสนํ.
 “ปปิตฺตฺวา” อิติ ปทํ “ปปิตฺตฺว” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๗๐)
 “กตฺวา” อิติ ปทํ “กตฺว” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๘๖)
 “ลภิมฺหา” อิติ ปทํ “ลภิมฺห” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๗๗)
 - อการสฺส อกาโร โหติ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺตฺสนํ.
 “สิจฺจิ” อิติ ปทํ “สิจฺจิ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๗๒)
 “ชีวามิ” อิติ ปทํ “ชีวามิ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๗๔)
 “ปณฺตํ” อิติ ปทํ “ปณฺตํ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๑๑๕)
 “จีวรํ” อิติ ปทํ “จีวรํ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๑๑๗)
 - อการสฺส อกาโร โหติ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺตฺสนํ.
 “สีลาสนํ” อิติ ปทํ “สีลาสนํ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๖๑)
 “อติวีย” อิติ ปทํ “อติวีย” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๗๖)
 “สฏฺฐิรฺตเน” อิติ ปทํ “สฏฺฐิรฺตเน” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๗๗)
 “ปวิสติ” อิติ ปทํ “ปวิสติ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๘๘)
 - อการสฺส อกาโร โหติ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺตฺสนํ.
 “ปุเรนฺโต” อิติ ปทํ “ปุเรนฺโต” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๖๑)
 “อวิหฺเร” อิติ ปทํ “อวิหฺเร” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๖๖)
 “กตฺตฺปกาโรหํ” อิติ ปทํ “กตฺตฺปกาโรหํ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๘๒)
 “ยณฺณนาหํ” อิติ ปทํ “ยณฺณนาหํ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๘๔)
 “มฺนิสฺสนฺโว” อิติ ปทํ “มฺนิสฺสนฺโว” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๑๑๕)
 - พุชฺชณฺ ปตฺนํ กตฺวา ลิจฺติ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺตฺสนํ.
 “นามมกํสฺ” อิติ ปทํ “นามกํสฺ” อิติ ปทํ. (มฐรต.๑/๖๑)

- “กตพฺพ” อิติ ปทํ “กตพฺพ” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๕๒)
- “อาภทฺธิ” อิติ ปทํ “อาภทฺธิ” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๕๓)
- “กภโผ” อิติ ปทํ “กภโผ” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๕๔)
- พยฺยชนํ อติพยฺยชนํ กตฺวา ลิจิตฺ. อิทมฺปนฺตฺถ นิตฺตฺสนํ.
 “ฐิตะ” อิติ ปทํ “ฐิตะ” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๗๑)
- “ปฺหริตฺวา” อิติ ปทํ “ปฺหริตฺวา” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๗๑)
- “อุปฺทตฺตฺรชฺเชน” อิติ ปทํ “อุปฺทตฺตฺรชฺเชน” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๑๐๓)
- “ฐาเน” อิติ ปทํ “ฐาเน” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๒๔๕)

๒. ตตฺถเภา ปน โปตฺถกเลขนเนน อกฺขรวิธี วิรุชฺฌิ.

- ยุตฺตตฺถฐาเน พยฺยชนสฺสโยโค น อโหสิ. อิทมฺปนฺตฺถ นิตฺตฺสนํ.
 “วทฺตฺนโต”ติ ปทํ ยฺชชติ, “วทฺตฺนโต”ติ น ยฺชชติ. (มฐรศ.๑/๖๑)
- “อุปฺทตฺตฺรชฺเชน” อิติ ปทํ “อุปฺทตฺตฺรชฺเชน” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๖๑)
- “ปฺญฺญเนน” อิติ ปทํ “ปฺญฺญเนน” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๖๒)
- “อรญฺญ”อิติ ปทํ “อรญฺญ” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๖๕)
- “สพฺพญฺญภาว” อิติ ปทํ “สพฺพญฺญภาว”อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๗๐)
- “อรญฺญาตฺตํ” อิติ ปทํ “อรญฺญาตฺตํ” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๗๒)
- อุตฺตตฺถฐาเน พยฺยชนสฺสโยโค อโหสิ. อิทมฺปนฺตฺถ นิตฺตฺสนํ.
 “มาตาปิตฺตํ” อิติ ปทํ “มาตาปิตฺตํ” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๕๓)
- “กมฺมชฺชาตฺตา” อิติ ปทํ “กมฺมชฺชาตฺตา” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๕๓)
- “ปริวฺตโต”อิติ ปทํ “ปริวฺตโต” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๕๖)

๓. อวิเสสสรพฺยชนเนน วิรุทฺธปาฐโปตฺถกเลขนํ อุปฺปชฺชิ.

- ช(๑) อกฺขรํ ชฺช (๑๒) อกฺขรํ โหติ. อิทมฺปนฺตฺถ นิตฺตฺสนํ.
 “วณฺชิโก” อิติ ปทํ “วณฺชิโก” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๑๐๖)
- “ปพฺพชฺชิตฺวา” อิติ ปทํ “ปพฺพชฺชิตฺวา” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๑๗๔)
- ช(๑) อกฺขรํ ผ (๑๔) อกฺขรํ โหติ. อิทมฺปนฺตฺถ นิตฺตฺสนํ.
 “เทวราชา” อิติ ปทํ “เทวราชา” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๖๒)
- “รชฺช” อิติ ปทํ “รชฺช” อิติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๑๐๓)
- ญญ (๕P) อกฺขรํ ญ (-) อกฺขรํ โหติ. อิทมฺปนฺตฺถ นิตฺตฺสนํ.
 “ปฺญฺญเนน” อิติ ปทํ “ปฺญฺญเนน”ติ ปทํ. (มฐรศ.๑/๑๒๓)

🕒 จิตตปัสสาเทตวา (มฐรศ.๑/๗๓)

🕒 สกถป্পช (มฐรศ.๑/๗๓)

🕒 ตมปฏิปาเทตวา (มฐรศ.๑/๘๔)

🕒 ภิกขุสงฆมุต (มฐรศ.๑/๑๐๑)

🕒 เหมปวิสิตมสกุโกนุโต (มฐรศ.๑/๑๖๐)

อาทีโต หิ วุตตนเยนาปี วิรุทธปาลูปตถกเลขณํ เอกโกฏฐาสเมว อโหสิ. อวเสสํ ปน วิรุทธปาลูปตถกเลขณํ ตโต พุทฺธํ อโหสิ. ตสฺมา ตมิข อนุวิจย-การินา วิภชิตฺวา ทสฺสิดํ. ตํ วุตตวิรุทธปาลูปตถกเลขณํ ติวริํ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺสสนํ.

๑. “อนุหตฺถเลโข”ติ วิสฺสุเต คนฺเถยว อตุโธ อโหสิ. อณฺเณสุ ปน นาโหสิ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺสสนํ.

๑) ตเมวเกวจํ เทเห

ตเมว มณิกามโท

ตเมว สุรภี ฌนุ

ตเมว สุรปาทโป. (มฐรศ.๑/๘๕)

๒) ตํ สุตฺวา ชานปทิกโก “อิทานิ อิมํ วณฺเณสํ”ติ จินฺตฺวา “เตน หิ ยถา อหฺมปี พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ”ติ อาห. (มฐรศ.๑/๑๖๑)

๓) ตตฺถ ภูตฺวา จ ปีตฺวา จ

โมทามิ ติทฺเท ตทา

นาริกเณหิ สหิตฺโต

โมทามิ พุยมฺหฺมตฺตเม.

(มฐรศ.๑/๑๗๕)

๔) ตํ สุตฺวา ราชา เต ปกุโกสาเปตฺวา “กสฺมา ตุมฺเห อุกฺโขเมธธา”ติ ปุจฺฉิ. เต เอวมาหํสุ “เทว อมฺหากํ ภควา เทวาทิตฺเทโว สกฺกา-ติสสโก พุรฺหฺมา ติพุรฺหฺมา เมรฺว อจฺโโล สากโร คมฺภีโร อากาโสว อนนฺโต ปฐฺวีว ปตฺถโณ”ติ อาทีหิ ภควโต คณฺมํ วณฺเณสุ. (มฐรศ.๑/๑๘๒)

๕) “อิมํ กุพฺปิณฺหา โหนฺตุ”ติ. (มฐรศ.๑/๑๕๓)

๒. “อนุหตฺถเลโข”ติ วิสฺสุเต คนฺเถ ปน อตุโธ นาโหสิ. “รดน้ำดำ - โทหฺตเลโข”ติ อาทีสุ วิสฺสุเตสุ คนฺเถสุ อตุโธ อโหสิ. อิทมฺปนฺตถ นิตฺสสนํ.

๑) เอเกกํ อพฺพโกฏฺฐิกุณฺณกํ อพฺพนตรรูปฺปรณฺตํ มโนสํสาช มตฺติกกัจจํ กโรนฺตา เตเลน อุกฺกัจจํ กโรนฺตา.....(ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๘๗)

๒) วรกฤษณาสุส ปุตุโต อุโปสโธ นาม, อุโปสธสุส ปุตุโต มนุชชานาม หุตฺวา นิพพุตติ. (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖, ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๐๑)

๓) “เทวโลกโก มหาราช รมณีย”ติ. โส มนุชชานา จกฺกรณํ อพฺภูกิ ริตฺวา ปริสาย สทฺธิ จาคุมหาราชิกํ เทวโลกํ อคมาสี.

อถ จตฺตารโ มหาราชานอ ทิพฺพมालาคนฺธหตฺถา เทวคณปริวฺตฺตา ปจฺจุคฺคมนํ กตฺวา ตํ อาทาย จาคุมหาราชิกํ เทวโลกํ คนฺตฺวา รชชํ อทฺสุ. ตสฺส ปริสาย ปริวตฺตสฺส ตสฺมี รชชํ กาเรนตฺสส ทิโฆ อทฺธา วิตฺตฺวา. โส ตตฺถาปิ ตณฺหํ ปุเรตฺมสกฺโกนฺโต อุกฺกณฺฐิตาการิ ทสฺเสตี. ตโต จตฺตารโ มหาราชานอ “กิณฺณุ โข มหาราช อุกฺกณฺฐิตาสี” ติ ปุจฺจีสฺส. “อิมฺมฺหา เทวโลกา กตรณฺ นุ โข ฐฺวานํ รมณียน”ติ. (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖, ค.อ. ๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๐๒)

๔) สปิ เตสํ กเถตฺวา เอวํ สจฺจกิริยมกาสี (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๓๓)

๕) ตสฺมา รณฺญา อนกฺวารน นีวาริยาโนปิ เอโส พฺราหฺมณ น นีวตฺติเยว. (ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๕๘)

๖) ตาวเทวสุส ตโต พหุตรํ เทวิสฺสรียํ อโหสี เทวานุภาวญ. (น. ๓.๖๐๑๒/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๕๘ - ๑๕๙)

๗) โย จ พุทฺธญจ ฐมฺมญจ	สํมญจ สรณํ กโต
โส ตํ สรณมคฺคม	สพฺพพุทฺธา ปมฺมญจติ
จตฺตาริ อริยสจฺจานิ	สมปฺปญฺญา ยปฺสฺสตี”ติ.

(ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖, ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๖๒)

๘) เอวมาทินา ภควโต กุณฺเณ วณฺเณตฺวา (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖, ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๑๘๔)

๙) โย ยํ ทานวํ ทตฺวา	ฐฺวานํ ปตฺเถติ ขตฺติโย
เตน ตสฺส จ ตํ ฐฺวานํ	นิปฺปชฺชิสฺเสว นาคเต.

(ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖.: มฐรศ.๑/๒๑๐)

๑๐) เอวํ อจินฺตฺติยา พุทฺธา	พุทฺธฐมฺมา อจินฺตฺติยา
อจินฺตฺติเย ปสนฺนํ	วิปาโกปิ อจินฺตฺติโย.

(ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖, ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖, ค.๒.๖๐๓๑/ก/๑-๔.: มฐรศ.๑/๒๑๑)

- ยโกโฆ “สาธุ มหาราช อิมมารุยห ปุพพตมทุชนิฏฺโธ มม มุเข ปตุโตหปตนตสฺส เต ธมฺมํ เทเสสฺสามิ, เอวํ สนฺเต ตฺยหํ ธมฺม-ปฏฺฐาโก, มยฺหณฺจ มํสปฏฺฐาโก ภวิสฺสตี”ติ. (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๖๕)

๕) - ตฺวมุโก อิตฺโต ปฏฺฐาย อมฺหากํ สหาโย, มยฺมปี เต สหาเย, อมฺหากํ..... (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๖๗)

- ตฺวมุเห อิตฺโต ปฏฺฐาย อมฺหากํ สหาโย, มยฺมปี เต, อมฺหากํ ... (น.๓.๖๐๑๒/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๖๗)

๖) - อถสฺส มิตฺตทุพฺพิทฺวจฺเณน ราชปฺริสา มุตฺตาทาหารํ จ กเหตุวา ตํ จ กเหตุวา สกณฺฑกํ ปฺริสํ รัญญู ทสฺเสสุ. (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๘๐)

- อถสฺส มิตฺตทุพฺพิทฺวจฺเณน ราชปฺริสา มุตฺตาทาหารญฺจ กเหตุวา สห ปฺริสํ รัญญู ทสฺเสสุ. (ข.๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๘๐)

๗) - ตสฺสา อภินฺทํ กจฺจนฺติยา จ อาภจฺจนฺติยา จ รูปสฺมปฺตตี ทิสฺวา รัญญู อาโรเจสุ. (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๘๕)

- ตสฺสา อภินฺทํ กจฺจนฺติยา รูปสฺมปฺตตี ทิสฺวา รัญญู กเถสุ. (ข. ๑.๔๖๐๔/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๘๕)

๘) - “มหาราช เอวรูปา กุมาริกา อสฺสสมภิรฺยุห อาคนฺตฺวา นิพทุฏฺฐ วนฺทิตฺวา กจฺจติ เทวสฺसानุรูปา..... (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๘๕)

- ”มหาราช เอวรูปา กุมาริกา นิจฺจํ กจฺจติ เทวสฺसानุรูปา..... (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๘๕)

๙) - “มยํ ปุตฺต ตฺวํ ปฏฺฐิเป ฐาเน นิเวเสตุํ นาสกฺขิมฺหา, ยํ โน ฆเร วิภวํ, สพฺพํ ตํ คณฺห, อิมาย จ เต กณฺฐิกาย วุฑฺฒิ ตฺวเมว ชานาหิ”ติ (ร.ท. ๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๙๐)

- ”มยํ ปุตฺตปติรฺูปุญฺจาเน นิเวเสตุํ นาสกฺขิมฺหา, ยํ โน ฆเร วิภวํ, สพฺพนฺตํ คณฺห อิมาย ปน กณฺฐิกาย วฑฺฒิตาย ตฺวเมว ฆานาหิ”ติ (ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/ ๑-๖.: มธุรส.๑/๙๐)

๑๐) -“เกิ กโรธา”ติ ปุจฺฉิ, โส ปจฺเจกพุทฺโธ อปฺปิจฺจตฺย เตน ปุจฺฉิ น กิณฺจิ วุตฺโต โหติ, โส “จิรฺวทฺสํ นปฺปโหติ”ติ ญตฺวา..... (ร.ท. ๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๑๑๗)

-“กั กโรธา”ติ ปุจฺฉิตฺวา เตน อปฺปิจฺจตาย น กิณฺจิ
วุดเต “จิวรทฺสสํ นปฺปโหติ”ติ ญฺตฺวา..... (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๑๑๗)

๑๑) - โส เตน กิโยโยโส มคฺคตาย ปสนฺนจิตฺโต หุตฺวา อปรภาเค กาลํ
กตฺวา ตาวตีสกฺวเน นิพฺพตฺติตฺวา อุพาริ ทิพฺพสมฺปตฺติมนฺวาทฺ..... (ร.ท.๑.๖๐๒๐/
ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๑๑๗๓)

- โส อปรภาเค กาลํ กตฺวา มนุสฺเสสุ นิพฺพตฺติ. อุพาริ
สพฺพสมฺปตฺติ อนุวาทฺ..... (ค.ท.๓.: มธุรส.๑/๑๑๗๓)

๑๒) - อถสฺส ภิกฺขุ อพฺภูตจิตฺตา “อณฺณมฺปิ อีทิสํ ปุณฺณํ อตฺถิ ภนฺ
เต”ติ ปุจฺฉิสฺส. ตโต เถโร “เตนหิ ปสฺสเถยสฺสมนฺตา มม ปุณฺณํ”ติ วตฺวา สมนฺตา
ตคฺค ตคฺค ขนฺธสฺสพฺพเต โอโลเกสิ “อิมํ คุพฺปิณฺฑา โหณฺตุ”ติ. สพฺพานิ ตานิ
คฺคปิณฺฑานิ อเหตุ. ตโต จกฺขุเปเถ สมนฺตา ภคฺคภาษณานิ ทสฺสเสสิ สพฺพณฺชนํ
โสปการิ. ตโต หิมนฺตํ โอโลเกสิ. สพฺพํ ตํ สุวณฺณมยํ อโหสิ. อถาภิมฺขณฺฐานเ
มหนฺตํ วณฺณํ โอโลเกสิ. (ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๑๕๓)

- อถสฺส ภิกฺขุ อพฺภูตจิตฺตา “อณฺณมฺปิ อีทิสํ ปุณฺณตฺถิ ภนฺเต”
ติ ปุจฺฉิสฺส. ตโต เถโร “เตนหิ ปสฺสเถยสฺสมนฺตา ปุณฺณํ”ติ วตฺวา สมฺมทํ โอโลเกสิ
ภคฺคภาษณานิ สพฺพณฺชนานิ โสปการานิ อุปฺภุชฺหิสฺส. ตโต หิมนฺตํ โอโลเกสิ.
สพฺพนฺตํ โสวณฺณมยํ อโหสิ. อถาภิมฺขณฺฐานเ วณฺณํ โอโลเกสิ. (ค.ท.๓.๖๐๑๘/ก/
๑-๖,ค.อ.๓.๕๕๕๕/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๑๕๓)

๑๓) - ภควโต สรีริ นคฺรมขเณ ยตฺถ มกฺกพนฺธํ นาม มลฺลนํ เจ
ติยํ.....(ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๒๔๐)

- ภควนฺตํ นคฺรมขเณ มกฺกพนฺธํ นาม มลฺลนํ เจติยํ
(น.๓.๖๐๑๒/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๒๔๐)

๑๔) - เอโกภาสญจ สุคณฺธกรณฺทกํ วิย อโหสิ.....
(ร.ท.๑.๖๐๒๐/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๒๔๑)

- เอโกภาสิ อโหสิ. ตโต สุคณฺธกรณฺทกํ วิย จ อโหสิ
.....(พ.ถ.๖๐๑๓/ก/๑-๖.: มธุรส.๑/๒๔๑)

๒.๑.๘. มธุรสวาทินิคนฺเถ วจนปโยคปาติภาสถกฺขณํ ทณฺฐพฺพ.

ตตเถว ปน อนุวิจยการินา วจนปโยคปาติภาสาถกขณํ วิคฺคหสฺสันทนํ “นา
 นาปโยคตฺโต เจว นานาคหิตสทฺโท จา”ติ อิมะ ยุตฺตโกฏฐาเส วิจาเรตฺวา
 ปฏิกฺคหิตํ. เอวมปิ มรฺรสวาหิณฺเณ ปจฺจุปปนฺนปาติภาสโต ปโยคตฺโต เจว
 คหิตสทฺโท จ วิเสสโตโร อเหตุ. พุทฺธ ฐาเนสุ สทฺทาทุยาปรทฺตดา “โสปี ปุพฺเพ
 เลขกสฺส ปมาเทน วา ปจฺฉา เลขกสฺส ปโตถกเลขเนน วา อุปฺปชฺชตี”ติ สน
 นิฏฺฐานํ กโรมิ. ตตเถว สงฺเขปตฺโต.

๑. ตตฺถ สทฺทลึงค์ อุปฺรชฺฌิ. อิทมฺปนตฺถ นิตฺถสณฺ.

- โส ปเนส โสณฺทกมหาราชา.....การนฺโต อทฺตมาสจฺเจน สิริ- สยณค
 ดา “มเมวํ รชฺชสิริยานุภวณฺ น โสภติ..... (มรฺรต.๑/๖๑ - ๖๒)

- พุทฺธโพธิสตฺโต จายํ อชฺเชว อเทสํ อลภิตฺวา มหารณฺญํ ปวิฏฺฐ
 สทฺธมมํ อลทฺธา มหาทฺถกํ ปาปุณฺเอย..... (มรฺรต.๑/๖๕ - ๖๖)

- “อุปฺปมตฺตา โหหิ มหาราชา”ติ โอวทิตฺวา เทวโลกเมว อคมาสี. (มรฺรต.๑/
 ๗๑)

- ตุมฺเห อิตฺโต ปฏฺฐาย อมฺหากํ สหายา, มยฺ เต, อมฺหากํ
 วสนญฺฐานานิ อาคณฺตคามา”ติ. (มรฺรต.๑/๗๗)

- ราชปฺริสา ตสฺส ราชานํ กโรนฺโต อคมฺส. (มรฺรต.๑/๘๐)

- สทา กิร อภิรฺูปา ปาสาทิกา ปรมาย วนฺณโปกฺขรดา ย สมนฺนาคโต เทวจฺฉ
 ราปฏฺฐากา (มรฺรต.๑/๘๑)

- อถ นาคราชา ตสฺสา ตานิ สุวณฺณปฺปผานิ ทตฺวา เอวมาห.....
 (มรฺรต.๑/๘๕)

- ตตฺเถว สมนฺมาทิฏฺฐิโกปี. เตสํ อุภินฺนมฺปิ เทว ปตฺตา อเหตุ. เต เอกโต
 กิพฺนโต วทฺตมฺนติ. (มรฺรต.๑/๑๖๓)

- อถ ปภาตาย รตฺติยา รณฺโณ โทชนกาเล ราชปฺริสา ตญฺญํ อทิสฺวา
 นครํ อุปฺปริกฺขนฺโต สกฺเข ทารกญฺจ ตญฺญกญฺจ ทิสฺวา..... (มรฺรต.๑/๑๖๖)

- ตโต เทวตา “อหมฺปิ โก สตฺถโน มงฺกลสตฺตเตสนาทิวเส อิมสฺมีเยว รุก
 เข นิสินฺโน..... (มรฺรต.๑/๑๔๕)

- ตตฺถ ตยา ปจฺจเวกฺขณพเลน อธิวาสนํ กาทพฺพน”ติ อาห.
 (มรฺรต.๑/๑๗๕)

- สา เอตุตถํ ปุณฺณปุณฺณํ กตฺวา อปรภาเค ตโต จโต ชมฺพุ- ที่เป
.....(มฐรศ.๑/๒๑๕)

๒. โยโกจิ นามสทฺโท เอกวณฺํ หุตฺวา ยฺชชติ, พหฺวจเนน ปน ยฺตุโต. ตตฺ
เถว นิตฺตสนฺ.

- “ปุเร เกรณฺจาราเปตฺวา ชมฺมโสนฺโท นราธิโป
สทฺชมฺมเทสํ สตฺถุ อลทฺธา ธนโกฎฺฐิ. (มฐรศ.๑/๖๕)
- ยฺนฺนฺนาหํ ตสฺส สนฺติเก ชมฺมํ สฺมุสฺสาม, ... (มฐรศ.๑/๖๗)
- “สามิ มยฺ ตมฺเห นิสฺสาช ชีวติ ลภิมฺหา, ตวมฺโก อิตฺ ปญฺญาช อมฺหากํ สหา
ยา, มยฺ เต, อมฺหากํ วสนฺภูฏานานิ อากนฺตฺกามา”ติ. (มฐรศ.๑/๗๗)
- “อฺยฺยา ปจฺจเยหิ น กิลมิสฺสสนฺตุ, มยฺ ปุณฺณฺน น หายิสฺสามิ, อมฺหากํ อธิ
วสาช ปญฺญํ เทถา”ติ..... (มฐรศ.๑/๑๒๓)
- สวตฺถิยํ กิเรโก มนฺุสฺโส “อฺตุตฺตาปถํ กจฺจามิ”ติ อทฺธานมคฺคปฏฺิปปนฺโน คิม
หมาเส มชฺฌณฺเห พหฺพฺหาตเปณ กิลนฺตา หุตฺวา.....(มฐรศ.๑/๑๓๕)
- ยวหาหํ อหารํ ปริเยสิตฺวา ภูชิตฺวา อากมิสฺสาม, ตว มํ อิตฺ
มฺลฺจโนปายํ ชานาหิ”ติ วุตฺเต.....(มฐรศ.๑/๑๔๔)

๓. ปกตฺยา สพฺพนามสฺส ปจฺจา จฺิโต นามสทฺโท นาโหสิ. อิทฺมฺปนฺนตฺถ
นิตฺตสนฺ.

- ตสฺมี จฺุเปสฺสามิ”ติ จินฺเตตฺวา..... (มฐรศ.๑/๗๕)
- ๔. นามสทฺทสฺส ลิงฺกํ สพฺพนามเนน สทฺธิํ นาโหสิ. ตตฺเถว นิตฺตสนฺ.
- เต ปฺริโส ทกฺขิณาทฺวารโต นิกฺขมฺม สปปสหายํ สริตฺวา..... (มฐรศ.๑/๘๐)

- ตสฺส ปน เสฏฺฐิโน เอโก ชีตา นามเนน พุทฺเธนํ นาม อโหสิ. (มฐรศ.
๑/๘๓)

- อถ นาคราชา ตสฺสา ตานิ สฺวณฺณปฺปฺพานิ ทตฺวา เอวมาห “สมฺม เอเตสฺ
เอกํ ทว ปุณฺณตฺถาย.....(มฐรศ.๑/๘๕)

- ตโต ตสฺสา มาตาปิตโร “สฺวณฺณตฺถิกา”ติ นามมกฺสุ. ตสฺมี กิร นคเร
มนฺุสฺสา ตสฺส รูปทสฺสเนน.....(มฐรศ.๑/๒๒๐)

- เย เกนจิ อฺปาเยน เอตํ มาเรตุํ วญฺญติ”ติ.....(มฐรศ.๑/๒๒๖)

๕. อิตฺถิลิงฺเก ปน อนตฺตปจฺจโย ปฺลึงฺเกน สทฺธิโส อโหสิ. ตตฺเถว นิตฺตสนฺ.

- ตโต สา วิชายคุมสกโกนฺตี กิลนฺตา “ปานีโย เม เทถ, ปิปาสิตามฺหิ”ติ มนุสฺเส ยาจิ. (มธุรส.๑/๑๕๒ - ๑๕๓)

- สา ตโต ปญฺญาย มหาทานํ ปวตฺเตนฺตา สมณพฺรหฺมณฺเ สนฺตปฺเปสิ. (มธุรส.๑/๘๓)

- สามี ตํ ปฏิกุคฺคมานา อากาสคามิภาวํ ญตฺวา สมฺมาปฏิกุคฺคนฺตา เอวํ จินฺเตติ.....(มธุรส.๑/๘๔)

ทวิสฺส ลิงฺเกสฺส อนฺตปจฺจยสฺส นานตฺตํ อโหสิ. กถํ. อิตฺถิลิงฺเก อนฺต-ปจฺจโย ปณฺชิตฺเตหิ อีการนฺตํ ปกฺขิปปิตฺวา คหิโต. เนว ตถาปิ ปน มธุรสฺวาทินี-เลฆกา กตา. อนฺนุวิจยการโก “ปณฺชิตฺเตหิ ตสฺมี สมฺเย คณฺหิตตฺตา วา เลฆเกหิ ปมาเทนฺน ลิจิตตฺตา วา ทวิสฺส ลิงฺเกสฺส อนฺตปจฺจโย สทิสฺโส อโหสิ”ติ สนฺนิฏฺฐานํ กโรมิ.

อถวา อนฺตปจฺจโย ปโยเค กิริยาปทํ อโหสิ. ตตฺถเว นิทสฺสนํ.

- สา ตตฺถ เทวิสฺสรียํ อนฺนกวณฺติ จพฺพุทฺธนฺตรํ.....(มธุรส.๑/๑๑๐)

- สา เถรสฺส ฐมฺมเทสนํ สุตฺวา ปรมโสมนสฺสา ตโต ปญฺญาย ทานาทิสฺส นิรฺตา ปุณฺณยานิ กโรนฺติ เตเนว โสมนสฺเสน.....(มธุรส.๑/๑๑๓)

- ตสฺมี ขณฺเ สมนุทฺเท อธิวตฺถา มณฺนิเมฆลา นาม เทวธิดา โอสีทฺนตํ ตํ ทิสฺวา “สปปุริโส”ติ ตสฺส คุณฺดานุสฺสรณฺติ เวเคน.....(มธุรส.๑/๑๔๐ - ๑๔๑)

- อถ เทวธิดา ทิสฺสमानกสรีเรเนว อตฺตนา อานีตภาวํ อารโจะนฺติ อาห.....(มธุรส.๑/๑๔๑)

**๒.๒ มธุรสวาทินีคนเถ นานาวากุยปาฐปาติภาสถานิพนฺชนลกฺขณปาติภาสา-
โวหารสทฺธาติ ทญฺฐพฺพา.**

๒.๒.๑ รจนาย อธิปฺเปตพฺพตฺโต สลฺลภฺเขตพฺโพ.

มธุรสวาทินีคนเถสฺส ทิ รจนาย อธิปฺเปตพฺพตฺโต สลฺลภฺเขตพฺโพ. โป
รณฺนาจรีเยหิ อโย คนฺโถ พหุชนานํ พุทฺธสฺสาเน สทฺธาติกํ อุปฺปาเทตฺถุ เจว กุสลา
กฺขณํ วิปากํ ทสฺเสตฺถุ จ รจิตฺโต อโหสิ. เย เย ชนา เตสํ วจฺนํ คณฺหีสุ, เต ชนา

อิธ เจว ปโรโลก จ สฺขํ วุฑฺฒี วิรุฬฺหี เวปุลลํ ปาปญฺญีสุ. เย เย ชนา เตสํ วจนํ
น คณฺหีสุ, เต ชนา อิธ เจว ปโรโลก จ สฺขํ วุฑฺฒี วิรุฬฺหี เวปุลลํ น ปาปญฺญีสุ.
อิทฺมปฺเนตฺถ นิตฺสสนํ.

อมุหํ ภาควา ทสปรมิโย ปุเรตฺวา อนุกฺกเมน ตฺสิตฺถวเน ทา
นาทีนํ ปุณฺณานิ กตฺวา เทวโลกํ ปุเรสี”ติ. (มธุรส.๑/๒๓๕ - ๒๔๓)

ตสฺมา รตนตฺตเย ปสนฺโน ปุคฺคโล ทานาทิกุสฺถานิ กรียเย เนว อทินฺนา- ทา
นาทีนํ อกุสฺถานิ. กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปสวติ, ปาปการี ปาปํ ปสวติ.

๒.๒.๒ มธุรสวาหินีคนุเถ อตุลปริทีปนวิธ.

นานาคณฺถานํ หิ อตุลา ปชฺเชนาปี กชฺเชนาปี มิสฺเสนาปี สมฺนาคตา. น
อญฺญตา. วุตฺตํ เหตุ

“พนฺุโธ จ นาม สทฺตตฺถา สหิตา โทสวชฺชิตา
ปชฺชกชฺชวิมิสฺสานํ เกเทนายํ ติธา ภเว”ติ.^{๓๔}

อิมสฺส มธุรสวาหินีคนุสฺส อตุโธ ปชฺชกชฺชวิมิสฺสวเสน ติวโธ โหติ.
ตตฺถ โย วจนตุโธ กาธสมฺนาคโต โหติ, โส “ปชฺชนุ”ติ วุจฺจติ. ตตฺถ นิตฺสสนมฺ
เปตฺ.

น โสภติ ยถา โสพฺภํ ชลํ ฐาปตี วินา
รชฺชกรณํ ตถา มยฺหํ วินา ฐมฺมา น โสภติ.

(มธุรส.๑/๖๓)

โย วจนตุโธ นิตฺถนสมฺนาคโต อโหสิ, โส “กชฺชนุ”ติ วุจฺจติ. ตตฺถ นิตฺส
สนมฺเปตฺ.

^{๓๔} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม, สุโพธสังการมัญชร
หลักการตกแต่งเสียงและความหมาย, พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ.๕ M.A. Ph.D.) พระมหา นิมิตร ฐมฺสาโร
ป.ธ.๕ ตรวจชำระ พระคันธसारากิจส์ แปลและอธิบาย, (กรุงเทพ : หจก.ไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔.

“อมุหาคัม ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพ อิมสฺมีเยว ภทฺทกปฺเป กสฺสโป นาม สตุถา.....“มเมวํ ราชสรียานุภวานํ น โสภติ ฐมฺมวិโยเคน, ทิวาการวิหิตโต อากาโส วียา”ติ อาทิ นานาการณํ จินฺตเตสิ. (มรฺรต.๑/๖๑ - ๖๒)

โย จตุโถ ปชฺชกชฺเชน สมฺนฺนคโต โหติ, โส วิมิตฺโสติ วุจฺจติ. ตตฺถ นิตฺตสมฺมเปตํ

“ตทา ปน ภควา สุนิวตฺโต สุปารุโต เอวมาห “กทาจิ โว ทุกฺข อุปฺปนฺเน ตถาคโต อนุสฺสริตพุทฺโ”ติ. ตถาหิ

“ยํ กิณฺจิ กยฺมุปฺปนํ

ราชโจราทิสฺมภวํ

ตทา สเรยฺย สมฺพุทฺธํ

นิจฺจนฺโต ตปฺปทฺทวน”ติ.

(มรฺรต.๑/๕๑)

ทฺยฺยภาสาย “รศ.พัฒน์ เพ็ญผลา“ อิติ วิสฺสุตฺตสฺส อุปาสกสฺส มติ “อํ คชฺ เชน รจิตฺ หุตฺวา สึหพฺพีเป อุปฺปนฺนํ วตฺถุณี เทเสสิ”ติ อโหสิ.^{๓๕}

มยฺหํ ปน มติ “อํ วิมิตฺเสน รจิตฺ หุตฺวา สึหพฺพีเป อุปฺปนฺนํ วตฺถุณี เทเสสิ”ติ อโหสิ. เอสา อตฺตโนมติ.

๒.๒.๓ มรฺรตฺวาหิณฺณเก อาคตา วจนฺตฺถา.

อํ หิ มรฺรตฺวาหิณฺณโก สึหพฺภาสาย ปุพฺเพ โปราณาจริเยหิ รจิตฺ อโหสิ. ปจฺจา โปตฺถเก ลิจฺจฺวา มฺลภาสาย รจนํ อกาสุํ. มรฺรตฺวาหิณฺณเก มฺลปฺกรณสฺสปี มหาวํสาทิกนฺตฺสปี วจนฺตฺถา ทิสฺสนฺติ.

“ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร” อิติ วิสฺสุตฺตสฺส มหาปณฺธิตฺสฺส เอตทโห สึ “ชนา ปน ‘อํ มปี มหิณฺทตฺเถราทึหิ รจิต’ติ มณฺญฺนฺติ. ปจฺจา หิ อุปฺปนฺนํ ทฺยฺยฐกมณฺีวตฺถุอาทิกานิ วตฺถุณี เจว มหาวํสาทิกานิ จ มรฺรตฺ-วาหิณฺณเก ทิสฺสนฺติ. ตสฺมา อํ มหาวํสคณฺตฺส ปจฺจา ภวิสฺสติ มณฺญฺเย, ยานิ ปุพฺเพ อุปฺปนฺนํ ตปฺพิณิ มุตฺตานิ วตฺถุณี อเหสุํ, ตานิ ปรมฺปฺราย กถิตานิ ภวิสฺสนฺติ อาหริตานิ. เตน นฺน อํ มหาวํสคณฺตฺส ปจฺจา รจิตฺ ภวิสฺสติ. อิมสฺมี หิ มรฺรตฺวาหิณฺณเก วจนฺตฺถา พหุ

^{๓๕} รศ.พัฒน์ เพ็ญผลา, ประวัติวรรณคดีบาลี, หน้า ๑๗๒.

ชนานํ รตนตตยสทฐาทิกํ อุปปาเทตํ ปรมปรานิทานมปิ พุทฺธปรินิพฺพานโต ปฏฺฐาย
ปจฺจา อุปฺปนํ นิตานมปิ เทเสสฺสํ เตน ตตฺถ “เตนาหุ เจว เตน วุตฺตยจา”ติ วจ
นานิ ทิสฺสนติ. มรฺรสวาหีนินฺนเถ ยํ “เตน วุตฺตํ มหาวเส”ติ ทิสฺสติ, ปิราณาจริ
เยหิ ตํ มหาวสฺสนถํ สนฺธาย วุตฺตํ อโหสิ”ติ.^{๓๖}

มยฺหํ ปน มติ อโหสิ “เตหิ เอกโต มุลกฺนเถสฺส อุปาทานาทิกํ เจว มหา
สาทิกานิ จ นิสฺสาย อยํ รจฺจโต ภวิสฺสตี”ติ. ตตฺถ นิตฺสสนมฺเปตํ. เตน วุตฺตํ
มหาวเส

“อโสโก มรฺรโท สนฺธิ-	มิตฺตาเทวี ตู เจฏฺฐิกา
จณฺหาถวาที นิกฺโรโร	
.....	คาม ชาโต ติสฺโส ปน
ปารวาทิ ปรีตีเร	ชาโตยํ อาสิ สีหเพ.(มรฺรศ.๑/

๒๕๒)

เตปิฏฺเฐสฺส ขุทฺทกนิกายภาคํ ปน เถราปาทานาทิกํ มรฺรสวาหีนินฺนเถ ทิสฺสติ.
เถราปาทานกฺนเถ นิตฺสสนมฺเปตํ. “เตน วุตฺตํ อุปาทาน

“ปทุมุตฺตโร นาม จิโน	สพฺพมฺเมสฺส จกฺขมา
อิโต สตสฺสสฺสุมหิ	
.....	วิโมกฺขาปิจ อฏฺฐิเม
ฉพฺภิณฺญา สจฺฉนิกตา	กตํ พุทฺธสฺส สาสนนํ”ติ.

(มรฺรศ.๑/๒๐๕ - ๒๑๓)

อุปาทานกฺนเถ นิตฺสสนมฺเปตํ. “เตน วุตฺตํ อุปาทาน

“พตฺตีสลกฺขณฺธโร	สุนกฺขตฺโตว จนฺทิมมา
อนฺุพฺยุณฺชนสมฺปนฺโนโต	
.....	เย อคฺคาเย จ ปุชฺฉิตา
เตสมคฺโค มหาราช	ภควา โน ปตาปวา”ติ.

(มรฺรศ.๑/๑๘๒ - ๑๘๔)

สกาถาวคฺเค นิตฺสสนมฺเปตํ. วุตฺตํ หิ

“สพฺภิเรว สมาสเถ	สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ

^{๓๖} ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร, รสวาหินี เล่ม ๑ (แปล), หน้า (๒) – (๓).

(มฐรศ.๑/๑๓๕)

๒.๒.๔ มฐรสวาทินีคนเถ ปาติสาสาโวหาโร.

นानาปาฐนิพนฺธเน หิ ปาติสาสาโวหาโร นิพนฺธนการีหิ โยเชตพุโพ. พหุ
 ชนา ปาติสาสาโวหาเรน สุญฺจุ นานาคณฺถานํ อตุํ ชานนฺติ. เตน นิพนฺธนการี
 คณฺถานํ อาทิกถุยาณํ มชฺฌกถุยาณํ ปรีโยสานกถุยาณํ สาตุํ สพฺยุชน^{๓๖} อตุํ พหุช
 เน สญฺญาเปตุํ สกโกณฺติ.

ไปราณาจริเยหิ มฐรสวาทินีคนเถ ปาติสาสาโวหาโร พหุชเน ปาติสาสา-โว
 หาเรน สุญฺจนา อิมสฺส คณฺถสฺส อาทิกถุยาณํ มชฺฌกถุยาณํ ปรีโยสาน- กถุยาณํ
 อตุํ ชานาเปตฺตฺเจว พหุชนานํ ปสาทํ อุปฺปาเทตฺตฺจ วนฺณิโต อโหสิ.

มฐรสวาทินีคนเถ หิ ปาติสาสาโวหาโร อุปฺมาเทสนาสาธกโวหารวเสน ติ
 วิโธ โหติ. ตตฺถ อุปฺมา นาม เอเกน สทฺธิ อেকตฺถสฺส สํสนฺทนํ. วุตฺตํ เจตํ “สาทิสเส
 อุปฺมานํ, อุปฺมา.”^{๓๗} โวหริยฺสึติ โวหาโร.”^{๓๘} อุปฺมาเอว โวหาโร ตถา”ติ.

มฐรสวาทินีคนเถ อัย อุปฺมา นานปฺปการเน ทิสฺสติ. ตตฺถ นิตฺสสนมฺเปตฺ.

รชฺชกรณํ ตถา มยฺหํ วินา ฐมฺมา น โสภติ.

อลงฺกโตปิ เจ หตฺถิ วินา ทาฐา น โสภติ.

(มฐรศ.๑/๖๓)

รชฺชกรณํ ตถา มยฺหํ วินา ฐมฺมา น โสภติ = อุปฺมา

อลงฺกโตปิ เจ หตฺถิ วินา ทาฐา น โสภติ = อุปฺเมยฺโย

ตตฺถ อตุํโก ทฎฺฐพุโพ “ยถา อลงฺกโตปิ หตฺถิ ทาฐา ฐเปตฺวา น โสภติ
 ตถา โสณฺทกรณฺญโร รชฺชกรณํ ฐมฺมา ฐเปตฺวา น โสภติ”ติ. ปุณ จ ปรี.

“โสณฺา เจว สิกาลา จ วายสา นิลมกฺขิกา

อิจฺเจเต กุณฺเป สตุตา

..... ปราทาเร สุราย จ

มฺสาวาเทสุ เถยฺเยสุ สตุตฺสตุตา น วาริยา”ติ

^{๓๖} วิ.อ.(บาลี) ๑/๑๒๐.

^{๓๗} ปทฐป/๑๕๕.

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๒๔.

(มฐรศ.๑/๑๕๘)

พาลา (โสมทตฺตพฺราหฺมโณ) = อุปมา

โสมสติกาลนีลมกุชีกาติกา สตุตา = อุปเมยฺโย.

ตตฺถ อตุโธ “ชลา กุณเป รตา โสมสติกาลนีลมกุชีกาติกา สตุตา เยน เกนจิ
นิเสธิตุํ น สกฺกา, ตถา ปาณาติปาเตสุ เจว ปฺรทาเร จ สุราย จ มุสสวาเทสุ จ
เถยฺยสุ จ รตา สตุตา น วาริยา”ติ ทฎฐพฺโพ.

มฐรสวาทินีคนฺเถ เทสนาโวหาโร ปากโฏ อโหสิ. อิมสฺส หิ อตุถา
อตุถพฺยณฺชนกุสเลหิ ปฺราณาจริเยหิ พุชฺชนานํ ปาณาติปาตาเวรมณิกุสลานิ ชเน การิ
ตุํ วนฺณิตา อเหสุ. พุชฺชนา เทสนาโวหาเรน รตนตฺตํ ปุเชนฺติ มาเนนฺติ. ปกฺติยา
ปนํ ปฺราณาจริเยหิ มฐรสวาทินีคนฺเถ วตุฏฺฐปฺริโยसानเ เทสนา-โวหาโร วนฺณิตอ อโ
หสิ. ตตฺถ นิตฺสฺสนมฺเปตฺ.

“อติตรฺณวยา โภ มาตุคามปิ เอวํ

วิวิธกุสฺลกมฺมํ กตฺวา สกฺกํ วนฺนติ

กุสฺลผลมฺหนฺตํ มณฺญมานา ภวนฺตา

ภวถ กถมฺเปกฺขา ทานมานาทิกมฺเม”ติ. (มฐรศ.๑/๘๖)

ตตฺถ หิ อตุถา ปฺราณาจริเยหิ สีสฺรกฺขนาทิกํ กุสฺลํ กาทฺตฺถเจว
อีสฺรกฺขนาทิ ปาปํ อกาเรตฺถจ พุชฺชนานํ โจทฺทณฺตา วนฺณิตา อเหสุ.

อิมสฺมี คนฺเถ สาธกโวหาโร ปากโฏ อโหสิ. สาธกโวหาโร นาม ปุคฺ
คลาธิฏฺฐานวเสน ฌมฺมสุสฺวนาทิกํ ชงฺกิณฺจ ปุคฺคํ วา การณํ วา อุกฺขิปิตฺวา ฌมฺมานํ
กถา.^{๔๐} มฐรสวาทินีคนฺเถ สาธกโวหาโร ปากโฏ อโหสิ. ตตฺถ นิตฺสฺสนมฺเปตฺ.

“อิติ สรณวรี สา เกวลํ อุกฺกเหตฺวา

ชฺลิตทหนมฺชฺเณ สิตฺติภาวํ อลตฺถ

ปรมสฺรณสึลํ ปาลยฺนตา กถํ โว

น ลภถ ภวโภกํ นิตฺพุตฺติยาปิ อนฺเต”ติ. (มฐรศ.๑/๑๐๐)

ตตฺถ อตุโธ ทฎฐพฺโพ “สา เวสฺสามิตฺตา วรี สรณํ อุกฺกเหตฺวา ปชฺชฺลิตท
หนมฺชฺเณ สิตฺติภาวํ ลภิ. กถํ ตุมฺเห ปรมสฺรณสึลํ ปาลยฺนตา ภวโภกํ เจว นิตฺพุตฺติ จ
อนฺเต น ลภถา”ติ.

^{๔๐} สุทฺธิวํสํ พงษ์ไพบูลย์, การเขียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๗.

เตปิฏกเรหิ อตุลพยุชนกุสเลหิ โปราณจาริเยหิ มธุรสวาหินีคนฺเถ ปาลิ
ภาษาโวหาโร พุชชานัน โสคติภาวํ อากงฺขมานะหิ รจิตโต อโหสิ. อิติ มธุรส
วาหินีคนฺเถ ปาลิภาษาโวหาโร อุปมาเทสนาสาธกโวหารวเสน ติวโร โหติ.

๒.๒.๕ มธุรสวาหินีคนฺเถ ปาลินิพนฺธกฺขณํ.

ปาลินิพนฺธกฺขณํ นาม มุลกาสาย ขงฺกิลฺลิจิ โปราณจาริเยหิ ลิจิต- นิยาม
เนว คนฺธสุส รจนํ โหติ. มธุรสวาหินีคนฺเถ หิ ตาว รตนตฺตยาทิกํ นมสฺสิตฺตํ
ปณามคาคา เจว ปาลินิพนฺธกฺขณนิยามเนว คนฺธสุส อตุลํ วณฺณิตฺตํ อตุลา จ รจิตา
โหนติ.^{๔๐}

มธุรสวาหินีคนฺเถ หิ ปาลินิพนฺธกฺขณํ ปาลินิพนฺธกฺขณลิจิตนิยามเนว ปณาม
คาคาย เจว คนฺธสุส อตุเลน จ สมฺนุนาคตํ โหติ. ตตฺถ จ ปณามคาคา โปราณจาริ
เยหิ รตนตฺตยํ นมสฺสิตฺตํ รจิตา หุตฺวา คนฺธสุส อาทิมฺหิ ทิสฺสตี. อิทฺธ สว เตหิ
“คนฺธการมุกกถา”ติ วุจฺจติ. ตตฺถ นิตฺตฺสนมฺเปตํ.

“สตฺถุปฺปสตฺถจฺจณํ สรณํ ชนนานํ

พฺรหฺมาทิมอลิ มณฺธิรํสิ สมาวหนฺตํ

.....

ตาณฺเสสินํ สรณมฺมุชิตสพฺพทฺทุกํ

วณฺทามิ สัมมณฺหมํ ลีรสา มหคฺคณฺ”ติ.

(มธุรส.๑/๕๕ - ๖๐)

อถว คนฺธการมุกกถาย วา ปณามคาคา คนฺธสุส รจนการิสฺส วา ปริโสทรณ
การิสฺส วา ปุคฺคคฺคสุส นามกถา ทิสฺสตี. ตถเว มธุรสวาหินีคนฺเถ. ตตฺถ นิตฺตฺสนมฺเปตํ.

“ตตฺถ ตตฺถุปฺปนฺนนานิ

วตฺถุณิ อรหา ปุเร

อภาสุํ ทิปภาสาย

.....

.....

ยสฺมา ตสฺมา หิ ภาสิตํ

เอตมาทรณียํ หิ

สาธุ สาธุติ สพฺพทา”ติ.

(มธุรส.๑/๖๐)

^{๔๐} กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพฯ ฯ : บารุงสาสน์, ๒๕๓๓), หน้า ๔๕๗.

มธุรสวาทินีคนุตส ปน อตุลา นิทานภูตอตถสมนุคตา อเหตุ. ตถ
นิทสนมเปต.

“ชมพุทีเป กิร ปุพเพ ปาตลิตตุนนเร สดตาสิตโกฏินิหิตนํ เอกํ เสฏฐีกุณ
อโหสิ.....ยาวชีวํ สีสํ รกขิตวา อุโปสถกมมํ กตวา ตโต จุตํ สุตตป
พุทฺธา วิย เทวโลกํ นิพพตฺติ”ติ.(มธุรส.๑/๘๓ - ๘๖)

ตสฺมา มธุรสวาทินีคนุเถ ปาตินิพนฺธกฺขณํ คนฺดารมฺภกถาคนฺธอตุลวเสน ท
วิธํ อโหสิ.

๒.๒.๖ พุทธสาสน ฌมโม มธุรสวาทินีคนุเถ ปากโฏ อโหสิ.

มธุรสวาทินีคนุเถ พุทธสาสน ฌมโม สพฺพตฺเถว ปาตุภวิ. ตตฺเถว ฌมโม
พหุชนานํ หิตาย สุขาย ทสฺสโต. พหุ ชนา ปน นคราทีสุ วสิตวา สุจริตธมมํ นิส
สาย สมคฺควาสินํ ชาตา สุขํ เสนฺติ. เตสํ โจราทิกเยหิ วิปฺปฏิสํโร ทฺวจริต
ธมฺมจารินํ ชนํ โลภาทิกิเลสํ นิสฺสาย อุปฺปนฺโน. ตสฺมา โย ปุคฺคโล สุจริตธม
จารี โหติ, โสปิ สพฺเพสํ สมคฺควาสินํ นายโก ภวิตุํ วญฺญติ.

อิธ หิ ธมฺมวินโย อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺเน ธมฺมจารินํ วุฑฺฒิยา วิรุพฺพิยา เว
ปฺลุลาย ปวตฺติ. มธุรสวาทินีคนฺธลิกฺขโก ตตฺถ ขตฺติยาทีนํ จีวิตํ ทสฺเสตฺวา
ปจฺจุปฺปนฺเน พุทฺธสาสนิกานํ ทฺวจริตญฺเฆว สุจริตญฺจ ตนฺตี กตวา สํสนฺติ.

พุทธสาสน ฌมมถา.

เอตฺถ ปน ฌมโม “โลกิยธมฺโม”^{๔๒} จ โลกุตฺตรธมฺโม”^{๔๓} จา”ติ ทฺวิโธ โหติ.
อยมฺปเนตฺถ สงฺเขปตฺถ.

๑. ทฺวิสุ โย ฌมโม อิมสฺมี โลเก สพฺเพสํ ชนํ วุฑฺฒิยา วิรุพฺพิ
ยา เวปฺลุลาย ปวตฺติ, โส “โลกิยธมฺโม”ติ วุจฺติ.

๒. โย เวเนยฺยานํ ชนํ สพฺพทฺกขวิมฺุตติยา ปวตฺติ, โส “โลกุตฺตร-ธ
ม”ติ วุจฺติ.

^{๔๒} อภ.สง.(บาลี) ๓๔/๑๐๕๕/๒๕๖.

^{๔๓} อภ.สง.(บาลี) ๓๔/๑๑๐๐/๒๕๖.

มธุรสวาหิณีคนเถ ฐมมกถา.

มธุรสวาหิณีคนเถ โลกิชฌมโม พหู อโหสิ, ตตุเถว ปน อปุเณนปี โล
 กุตุตตรมโม อโหสิ. คนุตสโมธานเ โลกุตุตตรมโม “โส เอวํ วตุวา ยถากมมํ คโต.
 อิมมตถํ ปกาเสตุํ ภควา จตุปริสสมชเณ อีมา คาลาโย อาห

“ยาวตา จนุทิมสุริยา	ทิสา ภนุติ วิโรจนา
สพเพ ทาสา มนุชาตสุส	
.....	รตี โส นาริศจนุติ
ตณฺหกุขยโรโต โหติ	สมมาสมพุทฺธสาวโก”ติ.

ตํ สุตฺวา พหู โสตาปตฺติผลาทินิ ปาปฺณีสฺ”ติ.(มธุรส.๑/๑๐๕)

โลกิชฌมโม ปน สพุพฺพเถว ปาตุภวิ. อยมฺปนฺนตฺถ สจฺเจปฺตโธ.

- ปณฺฑิตานํ เสวนา สาธุ, อสาธุ พาลานํ. เสยฺยถิทํ.

“เอวํ หิ อสฺสปฺปริสสํสกุโ. ตถา หิ

“ยถา สํวทฺธิโต นิมฺโพ	มธุโรทกสิณฺจนา
น ยาติ มธุโร ตโธ-	
.....	ดาวโพนฺธ พุทฺธิยา
กาดพุพา เมตฺติ ชนฺตฺวหิ	นามิตฺโต ลภติ สุขนฺ”ติ.

(มธุรส.๑/๗๕ - ๘๐)

- กตญฺญกตเวทิตา. เสยฺยถิทํ.

“โย มาตรํ ปีตรํ วา	ฐมฺเมน อธิ โปสติ
รกฺขณฺติ ตํ สทา เทวา	
.....	ฐิตฺธ กตเวทิก
ปาเลนฺติ ตํ สทา เทวา	สมุทฺเท วา ถเลปี วา”ติ.

(มธุรส.๑/๑๔๑)

มธุรสวาหิณีคนเถ สพุฐากถา.

มธุรสวาหินีคนเถ พหุวิชา สทฺธา “ตถาคตโพธิสทฺธาติ พุทฺธสาสนสทฺธา เจว อิทฺธิปาฎิหาริยาติ จ ปุราณสทฺธา เวทมนฺตาติ จ สุปินเนมิตฺตกสทฺธา”ติ อเหตุ. อนุ วิจัยการี ปนาหิ “ตตฺถ ปุราณสทฺธา วา นวสทฺธา วา ตสฺมี กาเล เตสํ ชนानํ ปเวณิพฺพตฺตเนน วา เลขกานํ จินฺตเนน อุปฺปชฺชติ”ติ สนนฺนิฏฺฐานํ กโรมิ.

พุทฺธสาสนเน จ จตฺสฺโส สทฺธา. กตฺมา จตฺสฺโส. กมฺมสทฺธา วิปากสทฺธา กมฺมสฺ สกสทฺธา ตถาคตโพธิสทฺธาติ.^{๔๔} วุตฺตา เหตุย ภาควตฺยา “กมฺมสฺสกา มาณว สตฺตา กมฺมทฺยาทา กมฺมโยนี กมฺมพฺพนฺธุ กมฺมปฏิสรรณฺวา, กมฺมํ สตฺเต วิชฺชติ ยทฺธิทํ หีนปฺปณฺนิตฺ ตายา”ติ.^{๔๕}

ปกฺคิยา หิ มธุรสวาหินีคนเถ พุทฺธสาสนเน นิตฺถานสฺส สโมชาโน หุตฺวา พหุชนานํ สทฺธํ อุปฺปาเทตฺถํ ปุราณจริเยหิ วณฺณิตฺ อโหสิ. อิมสฺมี คนฺเถ สิกฺขา กาเมหิ ชเนหิ สทฺธา ทฏฺฐพฺพา. รตนตฺตยาทีสุ ปสาโท สทฺธา นาม. ธา ธารणे, สํ ปุพฺโพ. สมฺมา จิตฺตํ นิเชติ เอตฺยา, สยํ วา สทฺทหตฺตีติ อตฺเถ “อิติยมฺมตฺติว วา”ติ. อปฺจจโย. “สนฺทา”ติ รูเป สมฺปตฺเต อิมินา นการสฺส ทกาโร. สทฺธา.^{๔๖}

มธุรสวาหินีคนเถ หิ อนุวิจัยการเกณ มยา รตนตฺตยานุภาเว สทฺธา ทฏฺฐา. ตตฺถ นิตฺสฺสนมฺเปตฺ.

“อถ สยณฺเห ชาเต มนุสฺสา.....ยาวชีว์ พุทฺธํ สรรณํ คตฺสฺสาตี”ติ. (มธุรส.๑/๑๖๓ - ๑๖๔)

มธุรสวาหินีคนเถ หิ อนุวิจัยการเกณ มยา สคฺคณิรยาทิสทฺธา ทฏฺฐพฺพา. ตตฺถ นิตฺสฺสนมฺเปตฺ.

อถ ภิกฺขุ ฐมฺมสภายํ.....โส ปาโป จตฺตฺสฺ อปาเยสฺส กตฺรสฺมี นิตฺพตฺ ตโต”ติ. (มธุรส.๑/๑๕๐)

มธุรสวาหินีคนเถ หิ อนุวิจัยการเกณ มยา ปุณฺพทฺวสทฺธา ทฏฺฐพฺพา. ตตฺถ นิตฺสฺสนมฺเปตฺ.

ตทา เอกา สุนทรี.....คณฺหิตฺวา ทสฺมาสจฺเจน มาตุกฺขุณฺโติ นิกฺขมิ. (มธุรส.๑/๒๘๑ - ๒๘๒)

^{๔๔} อ.สคฺคก.(บาลี) ๒๓/๔/๓.

^{๔๕} ม.อ.(บาลี) ๑๔/๒๘๕/๒๖๓.

^{๔๖} ปทฺฐป/๔๘๔.

มธุรสวาหิณีคนเถ หิ สุป็นสทฐา เจว สุป็นเนมิตตกาสทฐา จ มยาปี
ทัญญา. อตีเต หิ ปกตียา พุทฺธนา สุป็นญเจว สุป็นเนมิตตกญจ สทฺทหนฺติ.

ตถจ ปน สุป็น ปสฺสนโต จตุหิ การณเหหิ ปสฺสติ ธาตุกฺโขภโต วา อนุภูต
ปฺพุพโต วาเทวโตปลัหารโต วา ปฺพุพนิมิตฺโต วาติ. ตตฺถ ปิตฺตาทึน โขภกรณปจฺจย
โยเคน ชุกิตธาตุโก ธาตุกฺโขภโต สุป็น ปสฺสติ. ปสฺสนโต จ นานาวิธํ สุป็น ปสฺสติ
ปฺพุพตา ปตฺนโต วีย อากาเสน กจฺจนโต วีย วาพ-มิกหตฺถิโจราทึหิ อนุพฺพุโร วีย
จ โหติ. อนุภูตปฺพุพโต ปสฺสนโต ปฺพุเพ อนุภูตปฺพุพ อารมฺมณํ ปสฺสติ. เทว
โตปลัหารโต ปสฺสนตฺตสฺส เทวตา อตฺตกามตาย วา อนตฺตกามตาย วา อตฺถาย วา
อนตฺถาย วานานาวิธานิ อารมฺมณานิ อุปัสนฺติ. โส ตาสํ เทวตานํ อานูภาเวน ตา
นิ อารมฺมณานิ ปสฺสติ. ปฺพุพ- นิมิตฺโต ปสฺสนโต ปุณฺณปุณฺณวเสน อุปปชฺชิตฺ
กามสฺส อตฺตสฺส วา อนตฺตสฺส วา ปฺพุพนิมิตฺตญฺติ สุป็น ปสฺสติ โพรสิตฺตมาตา วีย
ปฺพุตฺตปฏฺฐิลาภนิมิตฺตํ โพรสิตฺโต วีย ปณฺจ มหาสุปเเน โกสฺลราชา วีย จ โสฬส
สุปเเนติ. ตตฺถ ยํ ธาตุกฺโขภโต อนุภูตปฺพุพโต จ สุป็น ปสฺสติ น ตํ สจฺจํ โหติ. ยํ เทว
โตปลัหารโต ปสฺสติ ตํ สจฺจํ วา โหติ อลิกํ วา. กุทฺธา หิ เทวตา อุปาเยน วินาสตฺ
กามา วิปริตฺตมฺปิ กตฺวา ทสฺเสนฺติ. ยํ ปน ปฺพุพนิมิตฺโต ปสฺสติ ตํ เอกนตฺตสจฺจเมว โหติ.
เอเตสํ จตฺตุนํ มุลการณานิ สํสคฺคเกทโตปี สุป็นเกโท โหติเยว. ตถจ ปเนตํ
จตฺตพฺพิธมฺปิ สุป็น เสกฺขปฺพุชฺชนาว ปสฺสนติ อุปปทึนวิปลาสตฺตา.^{๔๑}

มธุรสวาหิณีคนเถ เสนกฺคุโต อตีวีย สุป็นญเจว สุป็นเนมิตตกญจ สทฺทหน
โต ตสฺส อตฺตตานํ ญาตี กาคฺคํ นนฺทียสฺส ชีตฺรํ อทาสี. ตตฺถ นิตฺตสฺสนมฺเปตํ.

“อเถกทิวสํ โส ตสฺส กมฺมการเหหิ สทฺธี สลฺลปนโต นิสิตฺตวา
ชีตฺรํ ทตฺวา ตสฺส มหาสมฺปตฺติ อทาสี. (มธุรส.๑/๑๑๕)

มธุรสวาหิณีคนเถ ปน อนุวียการเกน มยาปี เวทมนตฺสทฺธา ทัญญา. “พระยา
อนุมานราชชน” อิติ ราชปณฺฑิตเณ เอตํ “ปุคฺคโล อิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ กิจฺจํ สาเชตฺมํ ยํ
วณฺํ มุเขน ปรีวตฺเตติ, ตํ เวทมนตํ นามา”ติ^{๔๒} วุตฺตํ โหติ. ตตฺถ นิตฺตสฺสนมฺเปตํ.

“ตทา เอโก นาคราชา กสฺสปทสพลสฺส ญฺปิ คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา เอกํ
.....กุชฺฉิตฺวา ตํ มาเรตฺกามา อนุพนฺธิ”ติ เจว (มธุรส.๑/๘๘)

^{๔๑} วิ.อ.(บาลี) ๒/๕ - ๖ ปิฎฺฐะ วิคฺคาโร ทญฺญพฺโพ.

^{๔๒} พระยาอนุมานราชชน, การศึกษาเรื่องประเพณีไทย (พระนคร : ราชบัณฑิตสถาน, ๒๕๐๕). หน้า ๑๕๕.

“ตทา อญญตโร มนุสโส มนุสํ ปริวตเตตวา.....วิสุตฺตเชติ. ตํ ตํ ฐานํ
จิขฺชติ ภิชฺชติ. เอวํ มหानุภาโว โส มนุโส”ติ จ. (มรุต.๑/๑๘๘)

มรุตฺตวาหินีคนฺเถ ปน อนุวิจยการเกณ มยา เทวตาสทฺธา เจว เทวตาย อา
นุภาวสทฺธา จ ทิฏฺฐา. มรุตฺตวาหินีคนฺเถ ปากฺกฺวา เทวตา สีลวาทิกํ ปุคฺคํ ภายาทิทฺถก
โต มุญฺจาเปสิ. ตตฺถ นิตฺตสนมฺเปตํ.

“อตุสฺสา ภตฺติ อนุสฺสริตเมตฺตานุภาเวน จ สรรณานุภาเวน..... ส
ลา ย นํ นิปฺชชาเปตฺวา อนุตฺตราชิ”ติ. (มรุต.๑/๕๔)

มรุตฺตวาหินีคนฺเถ ปน สินฺทธาวิวิเสสวตฺถุ ทิสฺสติ. ตตฺถ นิตฺตสนมฺเปตํ.

“อถาปรภาเค เอโก อสฺสวาณิขโก อสฺสวาณิชาย.....โพธิมาลเก
ฐตฺวา “อาคจฺจนฺตุ อยฺยา สุวณฺณมาลํ ปุเชตฺตุน”ติ อุกฺโขเสสิ. (มรุต.๑/๘๔ - ๘๕)

มรุตฺตวาหินีคนฺเถ อปฺริ จกฺกรตนาวิวิเสสวตฺถุ อโหสิ. ตตฺถ นิตฺตสนมฺเปตํ.

“.....โส มนฺธราตา จกฺกรตนํ อพฺภูกิริตฺวา ปริสา ย สทฺธิ จาตุ-มหาราชิก
เทวโลกํ อคฺมาสิ”ติ.....” (มรุต.๑/๑๐๒)

ชนา หิ สฺมมาสมฺพุทฺธสฺส อนุสฺสเรตฺถาย เจว ปุชฺชนตฺถาย จ ญฺป- เจติ
ยาทิกํ กโรนฺติ. มรุตฺตวาหินีคนฺเถ ตเถว ตํ ปากฺกํ อโหสิ. ตตฺถ นิตฺตสนมฺเปตํ.

“อิมสฺมี กิร ภทฺตกปฺเป อมฺหากํ ภควโต.....มตฺติกาภิจํ กโรน
ตา โยชนพฺเพธ ญฺปํ กตฺวา มหนฺตํ สกฺการํ กโรนฺติ”ติ จ. (มรุต.๑/๘๗)

“อถ โส อุปาสโก ตถาคจฺจนฺตํ เถรี.....ญฺปํ กตฺวา นิจํ คนฺธ-ฐปทีป
ปฺปฺพชฺชาทีหิ ปุชฺชมาโน วาสํ กปฺเปติ”ติ เจว. (มรุต.๑/๑๖๗)

มรุตฺตวาหินีคนฺเถ หิ ชมฺพุทีเป มหาโพธิสฺส วนฺทนตฺถาย เจว ปุชฺชนตฺถาย จ
กมนํ อนุวิจยการเกณ มยา ทิฏฺฐํ. มหาโพธิ นาม สฺมมาสมฺพุทฺธเณ เนรณ
ชราย นทียา ตีเร ฐิตो วิสาขปฺญฺณมิตฺทวเส นิสินฺโน โพธิรุกโข. มรุตฺตวาหินีคน
เถ ปน มหาโพธิสฺส วนฺทนตฺถาย เจว ปุชฺชนตฺถาย จ กมนํ วิจเรณํ ปิรณณจริ
เยหิ วณฺณิตํ อโหสิ. ตตฺถ นิตฺตสนมฺเปตํ.

“ตโต ราชนิศา ปิตุ สรีริกจํ กาเรตฺวา ทิวสสฺส.....อปฺเปว นาม
ราชา โส กิณฺจ โน ทเทยฺยา”ติ. (มรุต.๑/๒๗๕)

ปจฺจุปฺปนเนปี พุทฺธสาสนิกา ชมฺพุทีเป ฐิตํ ตํ วนฺทนตฺถาย เจว ปุชฺชนต
ถาย จ จจฺจนฺติ. เอวํ หิ วิตุตฺตโร สิกฺขาเกมฺหิ ปุคฺคเลหิ มรุตฺต-วาหินีคนฺเถ สทฺธา
สิกฺขิตพฺพา.

๒.๒.๓ มธุรสวาหิณีคนเถ อานิสส์สา ลทฐพพา.

มธุรสวาหิณีคนเถ หิ ยัม ผลัม สิกขากาเมหิ ปุคฺคเลหิ ลทฐพพ, ตัม อานิสส์โส
นาม. อยัม อานิสส์โส กุสลานัม วิปาโก หุตฺวา กุสลกมฺมการีนํ ปุคฺคลานํ หิตํ สุขํ อตฺถํ
สาธติ. ยม มธุรสวาหิณีคนเถ สิกขากาเมหิ ปุคฺคเลหิ อานิสส์สา ลทฐา, ตา อตฺตโน เจว
พหุชนานํ จ หิตาย สุขาย อเหตุ.

มธุรสวาหิณีคนเถ หิ ทานาทีปญฺญกรณานิสส์สา อนุวิจยการเกณ มยา ทิฏฐา.
มธุรสวาหิณีคนสุส หิ เอเกกสุส นิตานสุส ปรีโยसानเ ปราณาจริเยหิ ทานทีปญฺญ
กรณานิสส์โส ปญฺญการี ปุคฺคลํ อุปมํ กาคํ วนฺณิตอ อโหสิ. ตตฺถ นิตสุสนมฺเปตํ.

“ทานเนเปว จริมาย ปิณฺฑิยา

สวณาย ชมฺมสุส มุหุตฺตเกณ

ถณฺนติ สตฺตา ติวิมฺปิ สมฺปทํ

ผลัม วเท โก พหุทายกสุส โภ”ติ. (มธุรส.๑/๒๐๖)

นทานคนเถสุ ปราณาจริเยหิ กตญฺญกตเวทิตา อตฺตโน ตัม กตญฺญ- กตเวที
ปุคฺคลํ อุปมํ กาคํ วนฺณิตา อโหสิ. อญฺญเอหิ กตญฺญํ ชานาตีติ กตญฺญ.^{๔๕} กตัม เว
เทติ วิทิตํ ปากฺกํ กโรตีติ กตเวที.^{๔๖} กตญฺญ จ กตเวที จ กตญฺญกตเวที. มธุรส
วาหิณีคนเถ หิ กตญฺญกตเวทิตา อนุวิจยการเกณ มยา ทิฏฐา. ตตฺถ นิตสุสนมฺเปตํ.

“ตทา โส โวหารคฺคทาย ตกฺกสิลล์ คนฺตุวา.....เอวญฺหิ สปุปริสา
อตฺตโน อุปการการกานํ กโรนฺตี”ติ. เจว (มธุรส.๑/๑๕๐ - ๑๕๑)

“สาปี กจฺจนฺตี ตัม ฐานํ ปตฺวา โจเรหิ อนุพนฺธิตา.....โส ปตฺนตี ทิสฺวา
เวเคนา คนฺตุวา ปิฏฺฐิยํ นิสฺสาเปตฺวา อาภาสโต เนตฺวา สกฺกฐาเนยว ปติฏฺฐาเปลิ.
ตตฺมา

“ตริจฺจนาคตาเปว

สรนฺตา อุปการกํ

น ชนฺนตี”ติ มนฺตฺวาน

กตญฺญ โหนฺตุ ปาณิน”ติ. จ

(มธุรส.๑/๘๖)

^{๔๕} พ.อ.ป.๒/๑๖๖/๓๒๘..

^{๔๖} มจฺก.๒/ ๒๗๖.

มธุรสวาหิณีคนเถ รมุมสุสวน อปปมาโท อนุวิชัยการเกณ มยา ทิฏฐา. รมโม
นาม สมมาสมพุทฺธสฺส สาสนํ. โย ปุคฺคโล รมํ โสตุกาโม โหติ, โส ปญญา
วฑฺฒติ เจว ทุกฺคตี น กจฺจติ. วุตฺตมปิ เจตํ “ยถาธุสิญฺจํ ปฏิปชฺชมานे จตุ
สุ อปาเยสุ อปตฺมานเ ชาเรตฺติ รมโม, สํสารทุกฺเข วา อปตฺมานเ กตฺวา ชาเรตฺติ
รมโม.”^{๕๑} อถวา รมุมสุสวนํ มงฺคลมุตฺตมํ นาม. วุตฺตมปิ เจตํ

“กาเลน รมุมสุสวนํ เอตมมฺงคลมุตฺตมนุ”ติ.^{๕๒}

“เอวํ รมุมสุส เทสนาปี วาจนาปี สวณมฺปิ มหนฺตํ. เยน จ ปุคฺคเลน ตํ
รมุมสุสวนํ การิตํ ตสฺสว อานิสฺโส มหา. ตถารูปายเอว ปณฺธิปิณฑปาตสฺส ปตฺเต
ปุเรตฺวา ทินฺนทานโตปี สปิเตลาทินํ ปตฺเต ปุเรตฺวา ทินฺนเกสชฺช- ทานโตปี มหา
วิหารสทิสานํ วิหารานํ โลหปฺปาสาทสทิสานญจ ปาสาทานํ อนเกาณี สตสทิสานี
การตฺวา ทินฺนเสนาสนทานโตปี อนาถปิณฑิกเณ วิหารํ อารพฺภ กตปริจฺจาคโตปี อนุ
ตมโส จตุปปทิกาย กาถาย อนุโมทนาวเสนาปี ปวตฺตติ รมมทานเมว เสญฺจํ. กิ
การณา. เอวรูปาณี หิ ปุณฺณานิ กโรนฺตา รมํ สุตฺตวาว กโรนฺติ โน อสฺสุตฺตว. สเจ
หิ อิมเ สตฺตา รมํ น สฺสณฺณํ อพฺพกมตฺตํ ยาคุมฺปิ กญฺจุมตฺตํ ภตฺตมปิ น ทเทย
ยุณ”ติ^{๕๓} วุตฺตํ โหติ.

อปปมาโท นาม ปมาทสฺส ปฏิปทญฺโต เอโก รมโม. ตตฺถ “ปมาโท”ติ
ปมชฺชนากาโร.^{๕๔} วุตฺตตฺถเหตํ ตตฺถ กตโม ปมาโท กายทฺวจฺจริเตน วา วจี- ทฺวจฺจ
เตน วา มโนทฺวจฺจริเตน วา ปญฺจสุ วา กามกุณฺเณสุ จิตฺตสฺส โวสฺสกุโ โวสฺสกุคา
นุปปทานํ กุสลาณํ วา รมมานํ ภาวนาย อสทฺถกจฺจกิริยตา อสทฺถจ- กิริยตา อนญฺจิต
กิริยตา โอตฺตินวตฺติตตา นิภิจิตฺตจฺจนฺตตา นิภิจิตฺตธฺรตฺตา อนธฺริจฺจานํ อนนฺนโยโค อนา
เสวนา อภาวนา อพฺพุตฺติกมฺมํ โย เอวรูปโป ปมาโท ปมชฺชนา ปมชฺชิตตฺตํ อํ วุจฺจติ
ปมาโท.^{๕๕} อปปมาโท ปน ปมาทสฺสว ปฏิปทฺชวเสน เวทิตพฺโพ.

^{๕๑} วิ.โย.๖.

^{๕๒} พ.พ. ๒๕/๓/๕.

^{๕๓} มงฺคล.๒/๓๘.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๘๒.

^{๕๕} พ.พ. ๓๐/๒๐๐/๕๐.

มธุรสวาหิณีคนเถ หิ โปราณจาริเยหิ รมมสุสวเน อปฺปมาโท ปฏิปนฺนสฺส
 อุตฺตโน เจว พุทฺธนํ อุตฺถาย หิตาย สุขาย จ รมมสุสวเน อปฺปมาทการี ปุคฺคํ
 อุมํ กาคํ วนฺณิตฺโต อโหสิ. ตตฺถ นิตฺตสนมฺเปตฺติ. “เตเนตฺถ

“ปุณฺณเยน สีลาทิมเยน ปุพฺเพ

กเตน ปตฺโตสฺมิ อตฺตนิเตน

.....

..... รมเม เม รมตี มโน

น หิ รมมา ปรี อตฺถิ รมมมฺมูถํ ติสฺมปฺทนํ”ติ.

(มธุรส.๑/๖๒ - ๖๓)

มธุรสวาหิณีคนเถ หิ โปราณจาริเยหิ รมมสุสวานานิสฺโส กถิตฺโต อโหสิ. ตตฺถ
 นิตฺตสนมฺเปตฺติ.

“อิโต กิร เอกตีสติเม กปฺเป สีชี นาม สมฺมาสมฺพุทฺโธ รมมรตนวสฺสํ
 วสฺสาเปนนฺโต.....จตุสจฺจปฏฺฐิตํ รมมกถํ สุตฺวา จตฺตปฏฺฐิมภิทาหิ อรหตฺตํ
 ปตฺวา. (มธุรส.๑/๗๒ - ๗๓)

มธุรสวาหิณีคนเถ หิ ปุคฺคเสวนาเสวนา อนุวิจฺยการเกน มยา ลทฺธพฺพา. อิธ
 โลเก ปุคฺคลา พาลปณฺธิตฺวเสน ทฺวิธา อเหตุ. พาลา นาม เข เกจิ ปาณาติปาตาทิต
 สอกุสลกมฺมปถสมฺนฺนาคตา สตฺตา. อปีจ “ปุโรโณ กสฺสโป มกฺขลฺลํ โคสาโล
 นิกฺกณฺโจ นาฏปตฺโต สณฺชโย เวลฺลภฺจปตฺโต ปกฺกทฺโธ กจฺจายโน อชิตฺโต เกสกมฺพ
 โล”ติ อิมํ จ สตฺถาโร ตทญฺเฒ จ เทวทตฺตโกกาลีกาทโย ปาปปุคฺคลา พาลาติ
 เวทิตฺตพฺพา.^{๕๖} ปณฺธิตา นาม เข เกจิ ปาณาติปาตา-เวรมณฺเฒอาทิตฺตอกุสลกมฺมปถสมฺนฺนาค
 ตา สตฺตา. อปีจ พุทฺธปฺปจฺเจกพุทฺธอสีติ-มหาสาวกา อญฺเฒ จ ตถาคตสาวกา อตีเต
 สฺเสนตฺตสฺตถาอกิตฺติตาปสาทโย จ “ปณฺธิตา”ติ เวทิตฺตพฺพา.^{๕๗}

ตตฺถ ปณฺธิตาเว เสวิตฺตพฺพา น พาลา. ปุติมจฺจนฺติสสา หิ พาลา
 ปุติมจฺจนฺตปตฺตสทิสํ ตํเสวโก วิญญฺณํ จจฺจทฺถนียํ ชีจฺจจฺจนฺตยจ ปตฺโต. ตคร-มา
 ลาทิกนฺตรณฺตสทิสํ ปณฺธิตา ตครมาลาทิกนฺตรณฺตปฺลิเวจฺจนปตฺตสทิสํ ตํเสวโก วิญญ

^{๕๖} มจฺก.๑/๑๔.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๕.

ฐนั ภาวนียตัม มนุญตตจ ปตฺโต. โย หิ ยํ เสวติ โส ตํคตฺติโกว.^{๕๘} อสปรุสสุสสุ
โค นามส อธิโลกปรโลเกสุ ทุกขาวโหเยว.

มธุรสวาทินิคนุเถ หิ ไปรณัจริเยหิ ปุคฺคเสวนาเสวนา ปฏิปนฺนสฺส ปุค
คตฺสส ชีวิตคคิยา เจว พหุชนานํ อตฺถาย หิตาย สุขาย จ เสวนาเสวนาย อุปมํ ตํ ปุค
คตเสวนาเสวนาการิ ปุคฺคตํ กาคํ วณฺณิตา อโหสิ. ตตฺถ นิตฺตสนฺมเปตํ.

“ตถาหิ

“มยา กตํ มยฺหมิทํ	อิติ เวสฺสณารํ นโร
สมาลิจฺจติ สปรเปโม	
.....	ชานมานน ชนฺตนา
มฺหุตฺตมปิ น กาคพุโพ	สงฺกโม โส อนตฺตโท”ติ. เจว

(มธุรส.๑/๑๓๗)

“ตทา โสมทตฺตพฺราหฺมโณ “เอโส มํ มรณปรตฺตํ โมเจสิ”ติ วตฺวา
.....สีลํ รกฺขิตฺวา สหายเทวปรตฺตสฺส สนฺติเกเยว นิตฺตคตฺติ”ติ.

“มนฺเทน นนฺทิตมนฺนา อุปการเกน
ปณฺมปิ เทนฺติ สุขนา อิติ จินฺตยิตฺวา
มิตฺตทฺทุ มา ภวท โภ อุปการกตฺส
ปาสํสียา ภวท สาธุชนฺหิ นิจฺจนฺ”ติ. จ

(มธุรส.๑/๑๕๕)

ตสฺมา ปณฺฑิตา สปรุริสา เสวิตพุพา. พาลา น เสวิตพุพา. อธิโลก-ปรโลเก
สุ หิ ปณฺฑิตา สุขาวหา.

มธุรสวาทินิคนุเถ หิ รชฺชกรณาทิราชปเวณิ อนุวิจยการเกน มยา ทิฏฺฐา.
มธุรสวาทินิคนุเถ ไปรณัจริเยหิ รชฺชกรณาทิราชปเวณิ ทฺวิธวเสน วณฺณิตา อโหสิ.

เยน ปน เกนจิ รณฺเณ มเต อมจฺจาทยิ ตสฺส รณฺเณ ปุตฺตสฺส รชฺช
นียฺยาเทนฺติ. เอตํ หิ รชฺชกรณาทิปเวณิ.

อถว อปรตฺตเก รณฺเณ มเต อมจฺจาทยิ ปุณฺณวณฺตํ ปุคฺคตํ กเวสิตํ
กฺมฺทปรตฺตวณฺเณ จตฺตาริ สินฺธเว โยเชตฺวา เสตจฺจตฺตปมฺขํ ปณฺจวิธราชกฺกุช- ภาณฺทํ

^{๕๘} อ้างแล้วหน้า ๑๖.

รเถ รฐเปตฺวา รถํ วิสฺสชฺเชตฺวา ปุณฺณวณฺเต ทิฏฺฐฺเฐ, ตสฺส รชฺชํ นิยุยาเทนฺ
 ดิ. เอตํ หิ รชฺชกรณาทิปเวณิ. ตตฺถ นิตฺถสฺสนมฺเปตฺ.

ตสฺส โข ปน ภควโต สาสนนฺตรธานโต น จิเรเนว.....ปีตุ อจฺเจ
 นามจฺเจหิ รชฺเช อภิสฺสิจิโต อโหสิ. เจว (มฐรศ.๑/๖๑)

“โส จ พารามสึรณฺโณ กาลกตสฺส สตฺตโม ทิวโส.....เนตฺวา
 กุมารสฺส อภิสํกํ อํสุ. จ. (มฐรศ.๑/๑๒๐ - ๑๒๑)

มฐรสฺวahnินฺนุโถ กนฺถกฺุสเลหิ ปุพฺพจฺริเยหิ พุทฺธสํสณิกานํ หิตาย สุขาย
 เจว ชีวิตคคฺคิยา จ วณฺณโต อโหสิ. ตสฺมา มฐรสฺวahnินฺนุเถ หิ สิกฺขิตฺตุ-กามะหิ วิตฺถาโร
 สิกฺขิตพฺโป.

ตติโย ปริจเฉโท

มธุรสวาหิณี ปฐโม ภาค (ชมพูทีป) : วิจารณ์ยุตตปริโส
ธนวิมสา ปรีโสธิตา.

มธุรสวาหิณี.

๓.๑ คนุถารมกถา.

นมตถุ.^{๕๙}

สตถุปปสตถจรรณ^{๖๐} สรณํ ชนนานํ
พรมหาทีโมลี^{๖๑} มณีรสี^{๖๒} สभावหนตํ
ปงฺเกรฺหาภมฺพุโกมลจารฺวณฺณ^{๖๓}
วนฺทามิ จกฺกวรลฺกขณสนฺนิธานํ.^{๖๔}
สีทฺธํ ชิเนน จิรกาลมตฺนฺทิตฺเตน^{๖๕}
ยํ ภาวโก^{๖๖} สมธิคจฺฉติ^{๖๗} เขมมคฺคํ

^{๕๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สฺมาสมพุทฺธสฺส.

^{๖๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): สตถุปปสฏฐจรรณํ, ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):
สตถุปปสตถจรรณํ.

^{๖๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พรมหาทีโมลี, น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พรมหาที
โมฬี.

^{๖๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):มณีรสี.

^{๖๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):.....ปารวณณ.

^{๖๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จกฺกวรลฺกขณมาทธานํ, น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ -
๖):จกฺกวรลฺกขณสนฺนิธานํ.

^{๖๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จิรกาลมตฺนฺทิตฺเตน.

^{๖๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ยมภาวโต, น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยมภาวีโต.

^{๖๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมธิคจฺฉนฺติ.

ยํ กปปรุขรุจิทานมณีนว ภาติ
 ตํ ธมมคคสมํ ปณมามี^{๖๘} นิจุจํ.
 สนฺตินทริยํ สุกตสุนวํ^{๖๙} วิสุทฺธํ
 ยํ ทกฺขิณฺเณยฺยมตทํ^{๗๐} สฺจิปุณฺณกฺเขตตํ

๗๑

ตาเนสินํ^{๗๑} สรณมุชฌิตสพฺพทกฺขํ
 วณฺทามิ สํฆมนํ^{๗๒} ลีรสา มหคฺฆํ.
 ยมปตฺตเมตถ รตนตฺตยโถมเนน^{๗๓}
 ปุณฺณเณ เตน ทฺริตํ สกํ ปณฺชช^{๗๔}
 วกฺขามหํ สุมธฺรํ รสฺวาหิณินฺตํ^{๗๕}
 โภ โภ สฺถนฺตํ สฺชนาภิมุทาวหา

สา.

ตตถ ตตถุปปนฺนานิ วตฺถุณี อรหา
 ปฺเร อภาสุ ทิปภาสาย ฐเปสุ ตํ^{๗๖} ป
 ราตนา. วมหาวิหาเร ตงฺคตฺต-^{๗๗} วงกปรี
 เวณวาสีโก

^{๖๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปนมามี.

^{๖๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สุกตสุนวํ.

^{๗๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ทกฺขิณฺเณยฺยกมทํ, น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทกฺขิ
 เณยฺยกมทํ.

^{๗๑} ส.ส.(บาลี) ๑๕/๒๔๙/๒๖๔, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณเขตตํ.

^{๗๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ตาเนสินํ.

^{๗๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สํฆมนิฆํ.

^{๗๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รตนตฺตยโถมเนน.

^{๗๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มนุญฺหํ, ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปณฺณญํ.

^{๗๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รสฺวาหิณินฺตํ.

^{๗๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ถเปสุตฺตํ.

^{๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตงฺคตฺตํ.

๓.๒ ธมมโสณทกาวคโค

๓.๒.๑. ธมมโสณทกาวตฤ.

ตตถ เตสํ วตถุณมุปฺปตฺติโย ทฺวิธา ภวนฺติ “ชมฺพุ
ทีเป^{๔๕} สีนฺพทีเป^{๔๖} จา”ติ. ตตถ ชมฺพุทีเป^{๔๗} จตฺตาลีสี.^{๔๘}
ซีนฺพทีเป^{๔๙} สญฺฐี โหนฺติ.^{๕๐} ชมฺพุทีปฺปตฺติ-วตฺถุณิ^{๕๑} กถิยน
เต.^{๕๒} กถํ. ธมฺมโสณทกาวตฤมฺหิ^{๕๓} อยฺมานุปฺพุพฺพิกา.^{๕๔}

อมฺหากํ^{๕๕} ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพ
อิมสฺมีเยว ภทฺท-กปฺเป กสฺสโป นาม สตถา โลเก อุท
ปาที. ตสฺส โข ปน ภควโต สาสนฺนตฺรธานโต น
จิเรเนว กาเลน อมฺหากํ โพธิสฺตโต พาราณสีรฺรโณ^{๕๖}
อคฺคมเหสียา กุจฺฉิมฺหิ^{๕๗} นิพฺพตฺติ. ตสฺสปฺปตฺติกาล
สมนฺนตฺรเมว^{๕๘} สตฺตานํ มนสิ ธมฺมสญฺญา อุทปาที. ตสฺ
มาสฺส “ธมฺมโสณโฆ” ติ นามกํสุ.^{๕๙} โส ปเนโส กฺมา

^{๔๕} วิ.ป. (ปาลี) ๘/๓/๔.

^{๔๖} พระปัญญาสามิเถระ, พระคัมภีร์ศาสนาวงศ์หรือประวัติศาสนา, หน้า ๒๖.

^{๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมฺพุทีเป.

^{๔๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตฺตาลีสี.

^{๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ซีนฺพทีเป.

^{๕๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):โหนฺต.

^{๕๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมฺพุทีปฺปตฺติวตฺถุณิ.

^{๕๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กถิยฺนเต.

^{๕๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ธมฺมสญฺทกาวตฤมฺหิ.

^{๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อฺยมาฺนุปฺพุพฺพิกา.

^{๕๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อมฺหากํ กิร.

^{๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พาราณสีรฺรโณ.

^{๕๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กุจฺฉิมฺหิ, อนุวิจารณ์สส มยฺหํ ทสฺสเน “ กุจ

ฉิยน” ติ ยุตฺตรํ.

^{๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตสฺสปฺปตฺติกาลสมนฺนตฺรเมว.

^{๕๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นามกํสุ.

โร มหันเตน ปริวารเณ วฑฒนโต^{๑๐๐} สพฺพลิปเปสฺ นิปฺพต
 ตี ปตฺวา ปิตฺรา อปฺทฺม-รชฺเชน^{๑๐๑} ปุชฺชิตฺ หุตฺวา ทา
 นาทโย ทสฺกฺสฺลกมฺมปเถ ปุเรนฺโต^{๑๐๒} ปิตุ-
 อจฺเจยนา มจฺเจหิ รชฺเช อภิสฺสฺยจฺจิตฺ^{๑๐๓} อโหสิ. โส ปเนส
 โสณฺทกมฺหาราชา^{๑๐๔} เทวณฺครเ สทิสฺเส^{๑๐๕} พาราณสีนฺคเร
^{๑๐๖} จกฺกวัตติสทิสํ รชฺชํ กาเรนฺโต อทฺม- มาสจฺเจยเน^{๑๐๗}
 สิริสยณฺคโต^{๑๐๘} “ มเมว^{๑๐๙} รชฺชสฺสิริยานุภวานํ^{๑๑๐} น โสภติ
 ธมฺมวិโยเคน, ทิวากรวิริหิต^{๑๑๑} อากาโส^{๑๑๒} วิ
 ยา” ติ อาทึ^{๑๑๓} นานาการณํ จินฺเตสิ. เตเนตถ

“ ปุณฺณเณ^{๑๑๔} สีสฺลาทิมเยน^{๑๑๕} ปุพฺเพ
 กเตน^{๑๑๖} ปตฺโตสฺมิ^{๑๑๗} อตฺนทิตฺเตน
 มสฺกฺกสาเร วีย เทวราชา^{๑๑๘}
 รชฺชิตฺธิมิตฺเต^{๑๑๙} ปฺรมุตตมมฺหิ.

^{๑๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วฑฒนโต.

^{๑๐๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อุปมรรชเชน.

^{๑๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุเรนโต.

^{๑๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รชเชนาภิสสยจจิต

^{๑๐๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖)โสณทกมหาราพา.

^{๑๐๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เทวณครสทิสเส.

^{๑๐๖} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):พาราณสีนคเร.

^{๑๐๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มาสทุธมาสจเจยเน.

^{๑๐๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สิริสยณคตา.

^{๑๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มเมว.

^{๑๑๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รชชสสิริยานุภวาน.

^{๑๑๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ทิวากรวิริหิตา.

^{๑๑๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กาโส

^{๑๑๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นโภ วียา” ติ อาทินา.

^{๑๑๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณเณ.

^{๑๑๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สิลาทิมเยน.

^{๑๑๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กตเตน.

^{๑๑๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปตโตมหิ.

^{๑๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวราชา.

รูปเณ หารีนยนุสสเวน^{๑๒๐}
 สทุเทณ สมนาสวณามเตน^{๑๒๑}
 คนุเณ ฆานุสสวโสภเนน
 รเสน ชิวหารสสายํ เตน.^{๑๒๒}
 ผสฺเสน^{๑๒๓} คตตสฺส^{๑๒๔} สฺผสฺสเทน
 สมิทฺธิปตฺโตสฺมิ มหิทฺธิโกหํ^{๑๒๕}
 “เนเวตเกเนว ปมาทภาวํ
 มา ปชฺชิตุํ ^{๑๒๖} ยุตฺตรูปน”ติ ญตฺวา.
 ๑๒๗

ทสฺสามิ^{๑๒๘} องฺคมฺปิ^{๑๒๙} ชีวิตญจ
 ธญฺญู^{๑๓๐} ธนํ จาปี ปสนฺนจิตฺโต
 โสสฺสามิ ธมฺมํ สิวมาทธานํ^{๑๓๑}
 ชินเรตํ ชาตฺติชราปหานํ.^{๑๓๒}

^{๑๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รชฺฌิทธิมิทฺเธ.

^{๑๒๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):หารีนยนุสสเวน.

^{๑๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สมนาสวณามเตน.

^{๑๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รเสนญฺญปฺญญเนน รเสน จาปี.

^{๑๒๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ผสฺสเนน, พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ผสฺสเนน.

^{๑๒๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คตตสฺส.

^{๑๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหิทฺธิกาหํ.

^{๑๒๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปมชฺชิตฺตุ.

^{๑๒๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มนตฺวา.

^{๑๒๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทตฺวาน, ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทตฺวา.

^{๑๒๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):องฺคมมฺปิ.

^{๑๓๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธญฺญู.

^{๑๓๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สิวปาทธานํ

^{๑๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชาตฺติชราปหานํ.

น โสภติ ยถา โสพภ ^{๑๓๓}	ชล	ธามปดี
วินา ^{๑๓๔}		
รชชกรณ ^{๑๓๕} ตถา มยห	วินา	ธมมา
๑๓๖ น โสภติ.		
อลงกโตปี เจ หตถิ	วินา	ทาสฺวา
๑๓๗ น โสภติ		
รชชกรณ ตถา มยห	วินา	ธมมา
๑๓๘ โสภติ.		
ยถา กลโลลมาลีย ^{๑๓๙}	วินา	เวลา ^{๑๔๐}
น โสภติ		
รชชกรณ ตถา มยห	วินา	ธมมา
น โสภติ.		
ยถา สุมณฺหิโต ราชา ^{๑๔๑}	กุปโฏ ^{๑๔๒}	เนา
โสภติ		
รชชกรณ ตถา มยห	วินา	ธมมา
น โสภติ.		
ธมมเมว สุนิสฺสามิ	ธมเม	เม รม
ตี มโน		
น หิ ธมมา ปรี อตถิ	ธมมมูล	
ติสมปทน" ติ. ^{๑๔๓}		

^{๑๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยถากาส.

^{๑๓๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชล ธามปดี วินา.

^{๑๓๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รชชกรณ.

^{๑๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธมม.

^{๑๓๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทาสฺวา.

^{๑๓๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ธมม.

^{๑๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กลโลลมาลีย.

^{๑๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เวล.

^{๑๔๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ราชา.

^{๑๔๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กุปโฏ.

เอว จินเตตวา ปาโตว สิริคพภา นิภมม^{๑๔๔} สัสช
 ชิต^{๑๔๕} สมุสสิต- เสตจตเต ราชปลลงเก อมจจคน
 ปริวโต^{๑๔๖} นิสิติ. เทวราชา^{๑๔๗} วย วิโรจมาโน, นิสินโน
 ปน ราชชา อมจเจ เอวมาห “ โย ปเนตถ โภณโต พุทธ
 ภาสิตสฺ ฐมเมสฺ กิณจิ ฐมมฺ ชานาติ,^{๑๔๘} โส ภาสตุ,
 โสตุมิจนามิ ฐมมน” ติ.^{๑๔๙} เต สพเพปิ “ มยฺ เทว
 น ชานามา” ติ อาหฺส. ตํ สุตวา อนตตมโน ราชชา เอว
 จินเตสิ “ ยนฺนุนาหฺ^{๑๕๐} หตฺถิกชนฺธ^{๑๕๑} สหสฺสํ ฐเปตวา
^{๑๕๒} นคเร เภริยจาราเปยฺย,^{๑๕๓} ยํ อปเปว นาม โภจิ ธน
 โลเกน จาตุปปทิกายปิ คากาย ฐมมฺ เทเสยฺย, ตํ เม
 ทิฆรตฺต^{๑๕๔} หิตาย สุขาย ภวิสฺสตี” ติ.

ตโต โส ตถาปิ กตวา^{๑๕๕} ฐมมเทสํ อลภนโต^{๑๕๖}
 ปน ทวิสหสฺสํ “ ติจตฺตปญฺจสหสฺสนํ” ติ ยาว
 โภจฺจิปโปภฺจฺจํ ทมมิ” ติ, “ ตโต ความนิคมชนปเท, ตโต

^{๑๔๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธมมมูลนตฺติสมปทน” ติ.

^{๑๔๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิภมิตวา.

^{๑๔๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สัสชชิต.

^{๑๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): อมจจคนปริวโต

^{๑๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เทวราชา

^{๑๔๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ผานาติ.

^{๑๔๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อหฺ โสตุมิจนามิ ฐมมน” ติ.

^{๑๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยนฺนุนาหฺ.

^{๑๕๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):หตฺถิกชนฺธ.

^{๑๕๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ถเปตวา.

^{๑๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภริ จราเปยฺย.

^{๑๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทิฆรตฺต.

^{๑๕๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โส ตถา กตวาปิ.

^{๑๕๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อลภมาโน.

เสฏฐิฏฐานัน เสนาปติอุปราชาภูฏานาทยปิ^{๑๕๗} ปุน เสดจณตต^{๑๕๘}
 ทมมิ, ราชเวส ปหาย อตตานัน ทาส สาเวตวา ทุมม
 เทสกส^{๑๕๙} ทมมิ” ตี วตวา เภริญจาราเปตวาปี^{๑๖๐} ทุมม
 เทสก อลภิตวา^{๑๖๑} สวิคโค^{๑๖๒} “ กิ เม^{๑๖๓} ทุมมวิโยเคน
 ราชเขนา” ตี, อมจจัน ราชช นียยาเทตวา^{๑๖๔} สทฐมม^{๑๖๕}
 คเวสนโต^{๑๖๖} ทุมมโสณชกมหาราชา มหาวน^{๑๖๗} ปาวิส^{๑๖๘}
 คามนิคมราชธานี ปรมปราย. เตเนตถ

“ ปุเร เภริญจาราเปตวา ทุมมโสณ
 โท นราธิโป

สทฐมมเทสก สตถ^{๑๖๙} อลทโร^{๑๗๐}
 ธนโกฏิหิ.
 ทาส โหมิ ปหายาห์ ราชตต เท
 สกส เม^{๑๗๑}
 อิจจา ส จ มหิปาโล อโห ทุมเมสุ
 โลลตา.

^{๑๕๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เสฏฐิฏฐานเสนาปติอุปราชาทยปิ.

^{๑๕๘} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):เสตจณตต.

^{๑๕๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทุมมเทเสนตส.

^{๑๖๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภริ จราเปตวาปี.

^{๑๖๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทุมมเทสกมลภิตวา.

^{๑๖๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สเวโค.

^{๑๖๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กิมเม.

^{๑๖๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นียยาเทตวา.

^{๑๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สทฐมม.

^{๑๖๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สทฐมมคเวสโก.

^{๑๖๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วณ.

^{๑๖๘} วิ.จุ.(ปาลี) ๖/๒๒/๒๓.

^{๑๖๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สทฐมมเทสก กิณจิ.

^{๑๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อลทธา.

^{๑๗๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จ.

ราชย์ นิยาตยิตวาน^{๑๗๒} อมจจัน
มโนรม
วน ปาวีสี โส ราชา คเวส ธมมมุต
ตมน” ตี.

มหาวน ปวิฏฐขณ^{๑๗๓} ปน มหาสตตสส ปุณญเต
เชน สกกสสาสน^{๑๗๔} อุณหาการิ ทสเสสิ.

อถ เทวราชา^{๑๗๕} จินเตสิ “ อกามิ เม ปณทุกมพล
สิลาสนิ อุณหมโหสิ,^{๑๗๖} กิณฺณ โข การณน” ตี^{๑๗๗} โลกั
โวลเกนโต^{๑๗๘} สกโก เทวราชา ธมมโสณทก-มหา
ราชานิ สกลชมพุทูป^{๑๗๙} วิจินิตวา สทธมมเทสกะ อลภิตวา
วน ปวิฏฐ^{๑๘๐} อททส “ ธมมโสณทกมหาราชา
สทธมมตถาย ราชชนพนธูชีวิตมปิ ปหาย^{๑๘๑} อรณญ
^{๑๘๒} ปวิฏฐ, น โส วตายิ โย วา โส วา สตโต, อิมสมี
เยว กปเป พุทโธ ภวิสสตี, พุทโธโพธิสโต จายิ อช
เชว อเทสกะ อลภิตวา มหารณญ ปวิฏฐ สทธมม
อลทโธ มหาทุกขิ ปาปุณเอย, น เจตํ ยุตตน” ตี จินเตต

^{๑๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิยาตยิตวาน.

^{๑๗๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปวิฏฐขณ.

^{๑๗๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหาสตตเตเชน สกกสส อาสนิ อิติ
ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๗๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เทวราชา.

^{๑๗๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อกามิเมว ปณทุกมพลสิลาสนิ อุณหมโ
หิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๗๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):การณน” ตี.

^{๑๗๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โวลเกนโต.

^{๑๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สกลชมพุทูป.

^{๑๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปวิฏฐการิ.

^{๑๘๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ราชชนพนธูชีวิตมปิหาย.

^{๑๘๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อรณญ.

วา “ อชช มยา^{๑๘๓} ตตถ คนตพพ ฌมมามตรเสน^{๑๘๔}
 ตมภิสึญจิตวา^{๑๘๕} รชเช ปติฏฐาเปตุน” ติ
 จินเตตวา อตตภาว^{๑๘๖} วิชหิตวา ภยานกั มหนตัง
 รกขสเวลั นิมนิตวา^{๑๘๗} มหาสตตาทิมุโข อวิทุเร^{๑๘๘}
 อตตานัง ทสเสสิ. เตเนตถ

“ พุคคฆจณสีหมีโส หตถิทีป^{๑๘๙}

มิกากุล^{๑๙๐} กณฏกเสลรุกข์
 นรานมินโท ปวิสิตวาน น^{๑๙๑}
 อิตฺติจิต วิพภมิ ฌมมกาโม.
 ตสฺसानุภาเวน ปฺรินฺททสส
 สึลลสน^{๑๙๒} อุนฺหมโหสิ กามัง
 เตเนว โส โลกมุกฺกขมาโน
 อทฺทกฺขิ อีรํ วิปีเน^{๑๙๓} จรณตัง.
 มยฺหชช ตัง ฌมฺมรเสน สฺมมา
 สนฺตปฺปยิตวา คมนํ วรณฺติ
 มนฺตวา สุกฺกิมณฺชณกฺกุณฺณ^{๑๙๔}

^{๑๘๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): ยํ อเทมสํ อลภิตวา มหารญํ ปวิฏ
 ฐึ สทฺธมมํ อลทฺธา มหาทฺกขํ ปาปฺเณยฺย, น เจตํ ยุตตํ, อชช มยา.....อิติ
 ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๘๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ฌมมามตฺตรเสน.

^{๑๘๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ตัง สภภิสึญจิตวา.

^{๑๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): รชเช ปฏฐาเปตุน” ติ อตตภาวํ.....อิ
 ติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๘๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): นิมนิตวา.

^{๑๘๘} วิ.มหา.(ปาฬิ) ๒/๕๐๘/๑๙, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): อวิทุเร.

^{๑๘๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): รคหตฺถิ.

^{๑๙๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): ทิปากุล.

^{๑๙๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ปวิสิตว กาย.

^{๑๙๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): สึลลสน.

^{๑๙๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): วิวเน.

^{๑๙๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): สุกฺกิมณฺชณกฺกุณฺณ.

มหามุขํ นิคคตภิมทาลู.^{๑๙๕}
 ทิตตคคิสงกาสวิสาลเนตตํ
 มชฺฌเณน ภคคํ ปิปิตคคณาสํ
 ขรตมพทาลูชนมสฺสวณฺตํ^{๑๙๖}
 นีโลทฺรํ คชชิตภิมโฆสํ.
 กโรรรุหํ ติกขสโลหิตํ^{๑๙๗}
 วิสาลโธตายตขคคหตถํ
 คทายูเณนุกกิตมณฺญพาทู^{๑๙๘}
 ทกฺขโณฏฐภิมํ^{๑๙๙} สวลีสลลาภํ.
 มนุสฺสมํโสทนรตตปานํ
 ภยานกํ กกขพยภวณฺณํ
 สุมายปิตวาน วณฺณตรสฺมี^{๒๐๐}
 ทสฺเสลลํ อตตตาน นราริปสฺสา” ติ.^{๒๐๑}

อถ มหาสโตโต อตตโน อวิทูเร ลูตํ^{๒๐๒} รกขสํ
 อททกขิ, ทิสวานาสส^{๒๐๓} ภยํ วา ฉมภิตตตํ วา จิตตุตตรา
 สมตตํ วา นาโหสิ, กิมตร จินฺเตสิ “ อปี นาม^{๒๐๔} เอวรู
 โปปี รกขโส ธมมํ ชาเนยฺย, ยนฺนุนาหํ ตสฺส สนฺติเก

^{๑๙๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิคคตภิมทาลู.

^{๑๙๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ขรคคตามหํ ฃนมสฺสวณฺตํ.

^{๑๙๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กรารูหํ ตกขสโลหิตํ ตํ.

^{๑๙๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คทายูเณนุกกิตมณฺญพาทู.

^{๑๙๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทกฺขโณฏฐภิมํ.

^{๒๐๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นคณฺตรสฺมี.

^{๒๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทสฺเสลลํ อตตํ ส นราริปสฺสา” ติ อิติ

ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภูลูตํ.

^{๒๐๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตํ ทิสวานาสส.

^{๒๐๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อชฺผาปี จ.

ธมฺมํ สุณิสฺสามิ,^{๒๐๕} ตํ เม ทิฆรตตํ^{๒๐๖} หิตาย สุขาย ภวิส
สตี” ติ จินฺเตสฺสิ. จินฺเตตฺวา จ ปน “ อชฺช มยา ตํ
อุปสงฺกมม^{๒๐๗} ปุจฺฉิตุ วัฏฏตี” ติ คนฺตฺวา รกฺขเสน
สทฺธิ สลฺลปนฺโต อาห

“ อสฺมี วนสฺมี ตรุสณฺทมณฺฑิตเต
สุผุสฺสลิตาเนกลตาคุลาคุเล
อริคฺคหิโตสฺสิ^{๒๐๘} มหानุภาเว
ปุจฺฉามิ ตํ เทว วเทหิ กงฺข.
ธมฺมํ คเวสํ วณฺมาคโตสฺมิ^{๒๐๙}
ปหาย รชฺชํ อปี ญฺยาติสํฆํ
ชานาสฺสิ^{๒๑๐} เจ สมฺม วเทหิ มยฺหํ
เอกมฺปิ คากํ สุคเตน เทสิตนฺ” ติ.

ตโต ยกฺโข อาห

“ ธมฺมํ ปชานามิหเมกเทสํ^{๒๑๑}
ชินฺเรตํ สาธุตรํ รसानํ
เทเสมิ เจหํ^{๒๑๒} ตว ธมฺมมคฺคํ
ตฺวณฺหิ^{๒๑๓} ก็ กาทฺสิ เทสกสฺสา” ติ.

อถ มหาสฺตโต อาห

^{๒๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยนฺนุนาหํ ตสฺส สนฺติเก ธมฺมํ สุณิสฺสาม
อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตมฺเม ทิฆรตตํ.

^{๒๐๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตมฺปสงฺกมม.

^{๒๐๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อริคฺคหิโต.

^{๒๐๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วณฺมาคโตมฺหิ.

^{๒๑๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):พานาสฺสิ.

^{๒๑๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ธมฺมมปผานามหาเมกเทสํ.

^{๒๑๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เวหํ.

^{๒๑๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตฺวํ หิ.

“ ราชเช ฐิต^{๒๑๔} อสสมหํ สเจ โภ
 อนปปรูป จ กโรมิ ปุช
 อิทานิ เอโก วนมชฌปตโต
 กโรมิ ก็ เทหิมํ ฐเปตวา.^{๒๑๕}
 ยทิจฉลิตํ ตวํ มม มํสโลหิตํ
 กโรมํ สงคหมชช ตยหํ^{๒๑๖}
 น อตถิ อญญํ ตว อจจนีย^{๒๑๗}
 เทเสหิ ธมม^{๒๑๘} สุกตปปสตนุ” ติ.

ตโต ยกโข อาห

“ ภูตวาน มํสํ สหิตว สนโต
 หนตวา^{๒๑๙} ปิปาสํ รุธิรํ ปิวิตวา
 ธมมํ กเถตุํ ปภวามิ ตยหํ
 วตตุํ น สกโกมิ ขุทาปเรโต” ติ.

อถ มหาสโต อาห

“ ภูตวา ตวํ มํ ปฐมมहि^{๒๒๐} ยกข
 ปจฉา ต เทเสสสสิ กสส ธมมํ
 ธมมสส มยหํ ตว มํสลาภํ
 ตวเมว ชานาหิ ยถา ภเวยยา” ติ.

เอวํ วุตเต สกโก เทวานมินโท “ สารุ มหาราช
 อหเมว ยุตตํ ชานามิ” ติ วตวา ตสสาวิทุเร ตिका

^{๒๑๔} ส.ส.(ปาลี) ๑๕/๑๐๕/๗๑, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถิตโต.

^{๒๑๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ถเปตวา.

^{๒๑๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เตน.

^{๒๑๗} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):น จตถิ อญญํ ตว อจจนีย.

^{๒๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธม.

^{๒๑๙} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คนตวา.

^{๒๒๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปฐมมहि.

ตฺพเพรํ อญฺชนวณฺณํ มหฺนตํ ปุพฺพตํ มาเปตฺวา
 “ มหาราช อิมมารุยฺห ปุพฺพตมฺพุทฺธนิฏฺฐิตอ มม มุเข ปตฺต
 , อหํ ปตฺนตฺสส เต ธมฺมํ เทเสสฺสามิ, เอวํ สนฺเต ตฺย
 หํ ธมฺมปฏฺฐิลาโก, มยฺหํ จ มํสปฏฺฐิลาโก ภวิสฺสตี” ติ.^{๒๒๑}

ตํ สุตฺวา มหาสโต “ อนมตคฺเค สํสาเร เม
 สีนฺพยคฺขมจฺฉมจฺฉ- กจฺฉปฺวิหังคาทึนํ ภกฺขภูตฺสส ชาตีสฺ
^{๒๒๒} ปมาณํ นตฺถิ, อชฺช มยา สมนฺพุทฺธสฺส ธมฺมตฺถาย
 ชีวิตํ ทาตฺถ วฏฺฐตี” ติ จินฺเตตฺวา เอวมาห^{๒๒๓}

“ สํสํราวุฏฺเฐ^{๒๒๔} วิวฏฺฐมานา
 ปปโปนฺติ ทฺกขํ ชนฺตา อนเภา
 เอตฺถหิ^{๒๒๕} โภ อตฺตโน วา ปฺรสฺส
 อตฺถาย นาโหสิ อโหสิ ตฺจจฺฉ.
 ตวฺมทินฺนหารี ปารทาริโก^{๒๒๖}
 ปาณาติปาทีสฺ มุสา อภาสิ
 มชฺชํ อปายีตี^{๒๒๗} อภาสิ โทสํ
 ปคฺคยฺห ทฺกขํ พหุโส ททฺนตี.^{๒๒๘}
 เอตํ หิ^{๒๒๙} โภ อตฺตโน วา ปฺรสฺส

^{๒๒๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):....ยฺกโข “ สาธุ มหาราพ อิมมารุยฺห
 ปุพฺพตมฺพุทฺธนิฏฺฐิตอ มม มุเข ปตฺโตหปตฺนตฺสส เต ธมฺมํ เทเสสฺสามิ, เอวํ สน
 เต ตฺยหํ ธมฺมปฏฺฐิลาโก, มยฺหญจ มํสปฏฺฐิลาโก ภวิสฺสตี” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสน
 ติ.

^{๒๒๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ผาติสฺสส.

^{๒๒๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อาห.

^{๒๒๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สํสํราปฺเถถส.

^{๒๒๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เอตฺมหิ.

^{๒๒๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อทินฺนหารีปารคามิ.

^{๒๒๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มชฺชํ อทายีตี.

^{๒๒๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พหุลา ปินนตฺตนตํ.

^{๒๒๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอตฺถหิ.

อตถาย นาโหสิ อโหสิ ตัจฉ
 รุกขา ปาตา ปปติตวา^{๒๓๐} เกจิ
 ทุพพนธิยา ทุคควิสาทเนน.^{๒๓๑}
 พยาธิฮี นานาขรเวทนาคี
 มรณตี สตตะ อุตเวทนาคี^{๒๓๒}
 เอตํ หิ^{๒๓๓} โภ อตตโน วา ปรสส
 อตถาย นาโหสิ อโหสิ ตัจฉ.
 พยคฆจณมจโณรคกัจฉิมหิ^{๒๓๔}
 มตสส เม นตถิ ปมาณสงฆา^{๒๓๕}
 เอตํ หิ โภ อตตโน วา ปรสส
 อตถาย นาโหสิ อโหสิ ตัจฉ.
 เอตชช เม ทุจจชมตตทานํ
 น โหติ เทวิสสรียาทิกส^{๒๓๖}
 สัพพญญภาว^{๒๓๗} ปน ปาปฺณิตวา
 สํสารโต นิตถรณาย สตเต.
 ตวํ สมม มยหํ พหุโสปปกาโร^{๒๓๘}
 ตสฺมา ตเวตํ วจัน กโรมิ
 อสํกิโต เทสย มยหํ ธมมํ
 สมิชฺฌเต ทานิ มโนโรเก เต” ตี.^{๒๓๙}

^{๒๓๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปปติตว.

^{๒๓๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ลคควิสาทเนน.

^{๒๓๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อุตเวสนาคี.

^{๒๓๓} ด.๒.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เอตถญหิ

^{๒๓๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รคกัจฉิมญหิ.

^{๒๓๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปมาณสงฆยา.

^{๒๓๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นาโหสิ เทวิสสรียาทิกาย อิติ ปาฐา

ทิสสนติ.

^{๒๓๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สัพพญญภาว.

^{๒๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปการี.

^{๒๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): เม” ตี.

เอวณจ ปณ วตวา มหาสโตโต ปพพตมารุยห ฐิตโต
 “ อชช รชเชน สทธี ชีวิตณจ สรีรมสณจ สทมมตถาย
 ทมมี” ติ. โสมนสสปปตโต หุตวา “ ธมมံ เทเสหิ” ติ วต
 วา ตสมี มหาทาฐ^{๒๔๐} มหามุขํ วิวริตวา ฐิต^{๒๔๑} ตสสาภิมุ
 ขโ อปปติ. อถ สกโก เทวานมินโท โสมนสโส อจณ
 รียปปตโต อตตภาวํ วิชชหิตวา อลงกตทิพพตตภาวํ
 มาเปตวา อากาเส ตรุณสุริโย^{๒๔๒} วย โอภาสมานิ อา
 กาสโต ปตนตํ มหาสตตํ อุโภหิ หตเถหิ ทพฺหํ
 ปฏิกคณหิตวา^{๒๔๓} เทวโลกํ เนตวา ปณทุกมพลสิลาสเน
 นิสีทาเปตวา ทิพพมเยหิ คนธมาลาทีหิ ปุเชตวา สยํ
 ธมมํ สุตวา ปสนโน ปสนนาการํ กตวา กสสปทสพเลน
 เทสิตาย อนิจจาติปริทีปาย^{๒๔๔}

“ อนิจจา วต สงฺขาราวา อปปา
 ทวยธมฺมิโน
 อปปชชิตวา นิรุชฌนติ เตสํ
 วุปสโม สุขโ” ติ.^{๒๔๕}

คากาย ธมมเทสเนน ตสส มโนรณํ มตถกํ ปาเปต
 วา เทวโลกे มหนตํ สิริวิภวํ ทสเสตวา อาเนตวา^{๒๔๖}

^{๒๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาทาณ.

^{๒๔๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ฐิตโต.

^{๒๔๒} ต.ท.๓.(๖๐๑๔/ก/๑ - ๖):ตรุณาสุริโย.

^{๒๔๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏิกคณหิตวา.

^{๒๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทสิตํ อนิจจาติปริทีปก.

^{๒๔๕} ที.ม.(ปาลี) ๑๐/๒๒๑/๑๓๗.

^{๒๔๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ตํ ปุณนาเนตวา.

สกรชเชยว ปติฏฐาเปตวา “ อปฺปมตฺโต โหหิ มหา
ราชา” ติ โอวทิตฺวา^{๒๔๗} เทวโลกเมว อคมาสิ.^{๒๔๘}

“ อิติ อมิตสิริ วา ชีวิตํ วาปี สนฺโต
น สุขริยปสฺสํ ฌมฺเมว ฌรณฺติ^{๒๔๙}
ตนฺตรวิภวานํ อปฺปมาญฺณมฺมโก^{๒๕๐}
อิห กุสฺลปมาโท โก นฺ ตุมหาทิ
सानน” ติ.

ฌมฺมโสณฺทกฺวตฺถุ^{๒๕๑} ปณฺม.^{๒๕๒}

๓.๒.๒ มิคฺลททกสฺส วตฺถุ.

มิคฺลททกสฺส วตฺถุมหิ อຍ္ဓမ္မာနုပ္ပဖိကာ. อิตฺโต กิร
เอกตีสฺติเม^{๒๕๓} กปเป ลีชี^{๒๕๔} นาม สมฺมาสมฺพุทฺโธ
สมตีสฺสปรามิโย ปุเรตฺวา ปรมာภิสฺมโปหิ ปตฺวา สเทวํ
โลกํ สํสารกนฺตารา อุตฺတာเรนฺโต ฌมฺมรตนวสฺสํ วสฺสาเปน
โต^{๒๕๕} ฌมฺมเกริมฺปหรณฺโต^{๒๕๖} ฌมฺมเกตุํ อสฺสาเปนฺโต

^{๒๔๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):“ อปฺปมตฺตา โหหิ มหาราชา” ติ อปฺป
มาเทน โอวทิตฺวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๔๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖)อคคมาสิ.

^{๒๔๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ฌมฺเมวาทฺรณฺติ.

^{๒๕๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อปฺปมาญานเมว.

^{๒๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ฌมฺมโสณฺทกฺวตฺถุ.

^{๒๕๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปณฺม.

^{๒๕๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอกตีสฺสเม.

^{๒๕๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ลีชี.

^{๒๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วสฺสณฺโต.

^{๒๕๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ฌมฺมเกริ ปหรณฺโต อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

เอกสมิ สมเย วิเวกมนุพฺรหฺนโต^{๒๕๗} อรณฺญาตณฺ^{๒๕๘} ปาวี
 สิ. ปวิสิตฺวา จ ปน สุปฺปิผิตฺตนาคนฺนาคาคาทินานารุกฺขสณฺฑ-
 มณฺฑิตเต^{๒๕๙} สุกฺกุลลสุมฺนลตาปฺปฏิตินานาลตาทุเล^{๒๖๐} อเนกท
 วิปทจตุปฺปทสฺสนิเสวิเต^{๒๖๑} รณณียะ^{๒๖๒} สิตฺตลิตาตเล^{๒๖๓} จตุค
 คุณฺ^{๒๖๔} สฆาฏี ปญฺญาเปตฺวา^{๒๖๕} นิสิตฺติ จพฺพณฺณรํสีหิ ทิส
 ปรยฺยนโต.^{๒๖๖} ตทา ตตถ เทวพฺรหฺมณาคสฺสพณฺณาทโย สน
 นิปตติตฺวา ทิพฺพ-มยาหิ^{๒๖๗} คนฺธมาลาทีหิ ภควนฺตํ ปุชฺชมา
 นา โภมยมานา นมสฺสमानา อภฺยัสส. ตสฺมี ปน สมากเม
 ภควา มธุรรส^{๒๖๘} นิจฺจนาเรนโต พฺรหฺมโฆเสน จตุสจฺจ-
 ปฏิสยฺตตํ^{๒๖๙} ธมฺมํ เทเสตฺติ อมตวสฺส^{๒๗๐} วสฺสาเปนโต^{๒๗๑}
 วีย.

ตทา เอโก มิคฺลททโก วณฺํ ปวิฏฺฐิ^{๒๗๒} มิคฺสุกเร
 หนตฺวา มํสํ ขาทนโต ตํ ฐานํ^{๒๗๓} ปตฺวา อททส
 ภควนฺตํ ธมฺมํ เทเสนฺตํ, ทิสฺวา เอกมนฺตํ จฺฐิต^{๒๗๔} ธมฺมํ

^{๒๕๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิเวกํ อนุพฺรหฺนโต อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๕๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อรณฺญาตณฺ.

^{๒๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สุปปิผิตฺตนาคนฺนาคาคาทินานาตรสฺสณฺฑมณฺฑิตเต.

^{๒๖๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สุกฺกุลลสุมฺนลตาปฺปฏิตินานาลตาทุเล.

^{๒๖๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อเนกทวิปทสฺสนิเสวิโต.

^{๒๖๒} พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ) รศ.ดร.จำลอง สารพัตินิก,พจนานุกรม ปาลี - ไทย

สำหรับนักศึกษา ฉบับปรับปรุงใหม่, (กรุงเทพ ฯ : บริษัทธรรมสาสน์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๔๐๓.

^{๒๖๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สิตฺตลิตาตเล.

^{๒๖๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตุคฺคุณฺ.

^{๒๖๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปญฺญาเปตฺวา.

^{๒๖๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทิสฺมปรยฺยนโต.

^{๒๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทิพฺพมยาหิ.

^{๒๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มธุรรสํ.

^{๒๖๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตุสจฺจปตฺติสยฺตตํ.

^{๒๗๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อมตวสฺส.

^{๒๗๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วสฺสาเปนโต.

^{๒๗๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วณฺํปวิฏฺฐิ.

^{๒๗๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ตฺถฐานํ.

^{๒๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จฺฐิตโต.

สุตวา จิตตํ ปสาเทตวา^{๒๗๕} ตโต จโต เทวโลเก นิพพต
 เตตวา จสํ กามสคเคสํ มนุสเสสํ อปฺราปรํ อีสสรียํ อนุ
 ภวนโต อิมสมี พุทฺธูปาเท สวตถียํ กุลเคเห นิพพต
 ติตวา วิญญุตํ^{๒๗๖} ปตโต ภควโต สาสเน ปพฺพ
 ชิตวา^{๒๗๗} เอกทิวสํ ธมมํ เทเสนตสฺส ภควโต
 จตฺสจฺจปฏิสยุตตํ ธมมกถํ สุตวา จตฺปฏิสมภิทาหิ อรหตตํ
 ปตวา เอกทิวสํ ภิกขุสํฆมชฌมคโต อตตโน
 กตกมมปฺปกาสนเนน ปิตฺวาจมฺหาหริ

“ เอกทีเส อิตโต กปเป โลก
 อุปฺปชฺชิตํ^{๒๗๘} นายโก
 พตฺตีสลฺกขณากิณฺโณ^{๒๗๙} สมพฺพุโ
 ส สิชิวฺหโย.^{๒๘๐}
 ชลนโต ทิปฺรูกฺโขว สุริโยว
 นภมฺมุคฺคโต^{๒๘๑}
 เมรุราชาว^{๒๘๒} สมพฺพุโ ชเนสค
 โค ปตาปวา.
 ปุเรตวา ธมฺมนาวายํ^{๒๘๓} ส นาโถ
 สกลํ ปชฺช^{๒๘๔}

^{๒๗๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จิตตปฺปสาเทตวา.

^{๒๗๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/ ๑ - ๖): วิญญุตํ..

^{๒๗๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/ ๑ - ๖): ปพฺพชฺชิตวา.

^{๒๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): อุปฺปชฺชิต.

^{๒๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/ ๑ - ๖): ปตฺตีส สลฺกขณากิณฺโณ อิตติ ปาฐา

ทิสฺสนติ.

^{๒๘๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สิชิวฺ อวฺหโย.

^{๒๘๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): พภมฺมุคฺคโต จ.

^{๒๘๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เมรุราชาว

^{๒๘๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ธมฺเมว ราชวา.

^{๒๘๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สกลปฺปชฺช.

ปติฏฐาเปนโต ^{๒๘๕} สสาร- ติฏมีย.	กนตารา สน
ธมมเกตุ สมุสสนโต ^{๒๘๖} ธมมทุนทุภี	หนนโต
สตเต ทุกขา ปโมเจนโต ^{๒๘๗} ชีโน วลี. ^{๒๘๘}	วลี ตตถ
เอกสมิ สมเย นาโถ ชีโน	โลกปชโชตโก
วิเวกกาโม สมพทุโธ คโต.	สุรมม กานน
ปุนนาคนาคปุกาติ- ^{๒๘๙} กุล	นานาปาทปส
ลตา ลคคิตสาขาหิ กุสุมายุต.	สา โมท
กุสุมมา โมทสมปตติ เสวิต ^{๒๙๐}	สมมตตาทิ
นานามิคคณากิณณ ลิตลจโนทก สาส ^{๒๙๑}	มยุรคณนจจิต. สปตติถชลาสย
อสารสารธารahi กุล. ^{๒๙๒}	นิชชวราสตล

^{๒๘๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/ ๑ - ๖):ปติฏฐาเปนโต.	
^{๒๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/ ๑ - ๖):สมุสสนโต.	
^{๒๘๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มโมเจนโต.	
^{๒๘๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วลี ตตถ ชีโน วลี.	
^{๒๘๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุนนาคนาคปุกาติ.	
^{๒๙๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ฉปทาลิ นิเวสิต.	
^{๒๙๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ลิตลจโนทิกาสาส	สปตติถ
ชลาสย.	
^{๒๙๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อสารสารธารahi	ทีชรายตลกุล.

คนตวาน โส มหารณญ์ ^{๒๙๓}	สิตล
สิกตาดล ^{๒๙๔}	
สืลาตเล นิสินโนสิ	วิสสชเชนโต
ฉ รสิโย. ^{๒๙๕}	
เทวา ตตถ สมากนตวา	ปุเชลล์ ทิป
ทุตตม	
ทิพเพหิ คนธมาเลหิ ^{๒๙๖}	นจเจหิ ตุริ
เยหิ จ.	
เทวเทโว ตทา เทว-	สम्मชฌเน นิ
สืทีย	
จตุสจจมเทเสสิ	นิจจร มธูร
คิริ. ^{๒๙๗}	
ตทาท ลุททโก อาสิ ^{๒๙๘}	มิกสุกรมารโก
^{๒๙๙}	
มิกมเสน ชีวามิ ^{๓๐๐}	เตน ไปเสมิ
ทารเก.	
ตทาท มิกว ยาโต	สพาโน สส
ราสโน ^{๓๐๑}	
อททล วิรช ^{๓๐๒} พุท	เทวส
ปรกขต. ^{๓๐๓}	

^{๒๙๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหารณญ์.

^{๒๙๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สิตล สิกตาดล อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๙๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิสสชเชนโต สรสิโย อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๙๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): คนธมาเลหิ.

^{๒๙๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มธูรคิริ.

^{๒๙๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อาสิ.

^{๒๙๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มิกสุกรมารโก.

^{๓๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวามิ.

^{๓๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สพพโกสราสโน.

^{๓๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิรชผ.

จนท้าว ตารากิณณ ^{๓๐๔}	เมรุวณณ
วมชณค	
วิโรจมานมาสิน	
จตุสจจปปกาสก.	
เอกปสเส จูโต ^{๓๐๕} ตตถ	อสโสสี ธมม
มุตตม	
ตตถ จิตตํ ปสาเทตวา ^{๓๐๖}	โสมนสส
ปเวทยิ. ^{๓๐๗}	
เอกตีเส อิตโต กปปเป	ยํ ปุณญ
ปสฺสํ มยา	
เตนาหํ ปุณญกมเมน	ชาโตสี ^{๓๐๘}
เทวโยนิย.	
สมปตติมนุภูตวาน ^{๓๐๙}	ฉกามคเค ^{๓๑๐}
ปราปร	
เทวสํขปริพรุฬโ	วิมานะ รต
นามเย.	
มนุสเสสสุ จ ยํ อคคํ	ตสส ภาคิ
ภวามห	
โกเค เม โอนตา นตถิ ^{๓๑๑}	สทฺธมมสฺสวเน
^{๓๑๒} ผล.	

^{๓๐๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สํขปรกขิต.

^{๓๐๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตารากิณณ.

^{๓๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จูโต.

^{๓๐๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปสฺสาสาเทตวา.

^{๓๐๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปเวทยิ.

^{๓๐๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ผาโตสี.

^{๓๐๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สมปตติมนุภูตวาน.

^{๓๑๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กามสคเค.

^{๓๑๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โอนตนตถิ.

^{๓๑๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สทฺธมมวเน.

อิมสมิ ภัททเก กปะเป	สาวตติปรมุตต
เม	
อทุฒเม มหัทธเน สาเล ^{๓๑๓}	ชาโตหฺ อุตติเต
กุเล.	
มหตา ปริวาเรน ^{๓๑๔}	ปตโต
วุทธิญจ วิญญุต ^{๓๑๕}	
จาริกํ จรมาโนหฺ ^{๓๑๖}	ปตโต เขตวนํ
วร ^{๓๑๗} .	
อทุทลํ สห ลิสเสหิ	นินนํ สุตํ
ตทา	
อสโสสิ มธฺรํ ธมมํ	
จตุสจจปปกาสก ^{๓๑๘} .	
สุตวาน มธฺรํ ธมมํ	ปพพชิตวาน
สาสเน	
อชรามรํ ลิตฏุตํ	ปตโต นิพพาน
มุตตม ^{๓๑๙} .	
สุตํ เอกํ มุหุตตํ เม	ตทา ธมมํ ส
เทสิตํ	
เตนมุหิ จตุราปาเย	น ชาโต น
กุโตภยํ.	
กรมุกชิปป วุกขามิ	กโรเถ กิทิส
๓๒๐ มม	

^{๓๑๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อทุธมมัทธเน สาเล อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๑๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรีหาเรน.

^{๓๑๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตโต วุทธิ จ วิญญุต อิติ ปาฐา ทิสสน

ติ.

^{๓๑๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จาริกญจรมาโนหฺ.

^{๓๑๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปร.

^{๓๑๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตุสจจปปกาสิ.

^{๓๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิพพานมุตตม.

มโหมปม^{๓๒๑} กริตวาน สทธมม
 สุธนาถ สาธุกน” ตี.
 เหวญจ ปน วตวา สตเต ธมมสสวเน นโยเชสี”
 ตี.

“ อิติ ตนุตรกาล สาท ธมม สุนิตวา
 อธิคตวิภวาน อานุกาว่า สุนถ^{๓๒๒}
 ภววิภวสุข โภ ปตถยนตา กุสีต
 ชหถ สุธนาถ^{๓๒๓} ธมม ทูลลภ ทูลลภส
 สา” ตี.

มิลลททกสส วตถ^{๓๒๔} ทุตติย.

๓.๒.๓ ตินณ ชน่าน วตถ.

ตินณ ชน่าน วตถุมหิ อยมานุปุพพิกถา. ชมพุทีเป
^{๓๒๕} กิร ปุพเพ มหานิทาโฆ อโหสิ. ตทา นิทาฬสุริเยน
 สุกกิริณการาวาปีโปกขรณีนทีคิริกนทร- นิชฌราทีสุ
 อุกก นิสเสส กตวา ปิตมिव อุกเก ปริกชีเณ^{๓๒๖} มจ
 ฌกจณปาทโย เยภุญเยน วินาส ปตตา.^{๓๒๗} อถ มหารถ

^{๓๒๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กิตีสี.

^{๓๒๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มโหมปม.

^{๓๒๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุนิตวา.

^{๓๒๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สุนิตวา.

^{๓๒๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วตถ.

^{๓๒๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ชมพุทีปสมิ.

^{๓๒๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กตวา อุกเก ปริกชีเณ อิติ ปาฐา ทิสสน

ตี.

^{๓๒๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วินาสมปตตา.

ญะ^{๓๒๘} ภูมิย์ รุกขติณลดาทโย อติวีย^{๓๒๙} มิลาตา อเหล่ .
 มิคปักษิโนปี ฆมมาริตตดา ปิปาสิตา^{๓๓๐} มริจี^{๓๓๑} “โตยน”ติ
 มญญมานา^{๓๓๒} อิตโต จิตโต จ ธาวนตา^{๓๓๓} มหาทุกขปตตดา
^{๓๓๔} อเหล่ . ตทา เอโก สุวโปตโก ปิปาสิตโต ตตถ
 ปาณีย^{๓๓๕} ปรีเยสนโต มหารญญเอ เอกสมิ ปุติปาทเป
 สญจิริตเน^{๓๓๖} นรกาาญ^{๓๓๗} ปาณียคนธ^{๓๓๘} ฌายิตวา
 โลเกน ปาตุ โอตินโน อติปาเนน ภาโร ตตถ
 ปตติวา อุกคนตุ นาสกขิ. อถาปเรปี “สปปโป จ
 มนุสโส จา” ติ เทว ชนา ตตถ ปตีส. สปปา นาม
 วิเวก ลทฐา^{๓๓๙} อตตาน วิชนติ. ตสมาย อลทฐา
 วิเวกตต^{๓๔๐} อุกคนตุ นาสกขิ. อนาลมพตตดา มนุสโสปี.
 เต อุกคนตุ อสโกนตา มรณภยภิตา อญญมญญ น
 วิเหฐนตา ตตถ วสีสุ.^{๓๔๑}

^{๓๒๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหารญญ.

^{๓๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อติวีย.

^{๓๓๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มิกวิขหตาปักษิโนปี ฆมมาริตตดา ปิปาสิตโต.

^{๓๓๑} พันตรี ป.หลงสมบุญ, พจนานุกรม มคอ - ไทย, หน้า ๔๖๔.,ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มริจี.

^{๓๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มญญมานา.

^{๓๓๓} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ธาวินตา.

^{๓๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาทุกขมปตตดา.

^{๓๓๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปาณีย.

^{๓๓๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สญจิริตเน.

^{๓๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นรกาาเต.

^{๓๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นียคนธ.

^{๓๓๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิเวกมลทฐา.

^{๓๔๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อลทฐวิเวกตตดา.

^{๓๔๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อญญมญญ น วิเหฐนตา วสีสุ อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.

อเถโก พาราณสีวาสโก มนุสโส^{๓๔๒} วณํ ปวิฏฐโฐ
 ตตเถว^{๓๔๓} ปาณีย์ ปริเยสมาโน ตํ ฐานํ ปตวา เต
 ตโยปิ^{๓๔๔} ทิสวา กมฺปมานหทยो วลลียา ปิฏกํ พนฺธิตวา
 ลิกกาย ปกฺขิปิตวา โอตาเรตวา เต ตโยปิ อุทฺธิริ. อถา
 เนน เต “อมฺหากํ ชีวิตฺ^{๓๔๕} ทินฺนํ” ติ โสมนสฺสา ตสฺ
 เสวมาหํสุ^{๓๔๖} “สามิ มยํ ตุมฺहे นิสฺสาย ชีวิตฺ^{๓๔๗} ลภิม
 หา,^{๓๔๘} ตวมฺโก อีโต ปฏฺฐาย อมฺหากํ สหาโย, มยมฺปิ
 เต สหาया, อมฺหากํ^{๓๔๙} วสนฺภูฏานานิ อาคนฺตุกาโม” ติ.

ตํ สุตวา สุวโปตโก อาห “สามิ พาราณสียํ^{๓๕๐}
 ทกฺขิณทวาเร มหานิโครฺโธ อตฺถิ, ตตฺถาหํ วสามิ,
 ตว ตถารูเป กิจฺเจ สติ มม สนฺติกมาคมม ‘สุวา’ ติ
 สทฺทํ กโรหิ” ติ วตฺวา เมตฺติ ธีรํ^{๓๕๑} กตฺวา ปกฺกามิ. สป
 โปปิ ตํ อาห “สมฺมาหํ ตสฺเสว นิโครธสฺสาวิทุเร^{๓๕๒}
 มหนฺตํ วมฺมิกํ อตฺถิ, ตตฺถ วสามิ, ตวตฺเถ สติ ตตฺถ
 คนฺตวา^{๓๕๓} ‘ทีฆา’ ติ สทฺทํ กโรหิ” ติ วตฺวา ตเถว

^{๓๔๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พาราณสีมนุสโส.

^{๓๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตเถว.

^{๓๔๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตโย.

^{๓๔๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ชีวิตํ.

^{๓๔๖} อนุวิจารณ์สส มยหํ ทสฺสเน “ตเมวมาหํสน” ติ ยุตฺตรํ.

^{๓๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิตํ.

^{๓๔๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ลภิมห.

^{๓๔๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตุมฺเห อีโต ปฏฺฐาย อมฺหากํ สหาโย, มยมฺปิ
 เต อมฺหากํ..... อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๕๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พาราณสียา.

^{๓๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เมตฺติธีรํ.

^{๓๕๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตสฺเสว นิโครธสฺสาวิทุเร..... อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ

^{๓๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตตฺถาคนฺตวา.

ปฤกคามิ. มนุสโสปี “ พาราณสียํ อสุกาย นาม วีถิยา
อสุกเคเห วสามิ, ตวตเถ สติ มม สนตีกํ อากจณahi” ติ
วตวา ปฤกคามิ.

อถาปรภาเค โส อูปการโก ปุริโส อตตโน กิจเจ
สญชาเต^{๓๕๔} “ มม สหายานํ สนตีกํ คมิสสามิ” ติ สงเก
ตานุสาเรน คนตวา นิโครธมุเล ลูโต^{๓๕๕} สุวสส สททม
กาลิ. ตํ สุตวา สุวโปตโก เวเคนาคนตวา เตน สทธี
ปฏฺ- สมโมทิตวา “ สมม จิเรนาคโตสิ, อากตการณํ เม
อกุขahi” ติ^{๓๕๖} อาห. โสปี อาห^{๓๕๗} “ สมมาหํ ชีวิ
ตุมสโกโนโต ปุตตทาเร^{๓๕๘} ญาตินํ ปฏฺยาเทตวา^{๓๕๙} ตว
สนตีกมาคโต” ติ.^{๓๖๐} สุวโปตโกปี “ สาธุ สมม ตยา กตํ
มม สนตีกมาคจณเตน, ตยา มม ชีวิตํ ทินนํ, มยาปี ตว
ชีวโนปายํ^{๓๖๑} กาทุ วฏฺฏติ, ยาวาหํ อากจณามิ, ตาเวตถ
โถกํ วสาहि” ติ^{๓๖๒} วตวา ปฤกคามิ ชีวโนปายํ ปริเยสมา
โน.^{๓๖๓}

^{๓๕๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สญชาเต.

^{๓๕๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภูโต.

^{๓๕๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อกุขา” ติ.

^{๓๕๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โสปาห.

^{๓๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุตตทารเก.

^{๓๕๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏฺยาเทตวา.

^{๓๖๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สนตีกมา คโต” ติ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๖๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวโนปายํ.

^{๓๖๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตเวตถ โถกํ วิสสมา” ติ อิติ ปาฐา

ทิสสนติ.

^{๓๖๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวโนปายํ คเวสมาโน อิติ ปาฐา ทิสสน
ติ.

ตสมี กิร สมเย พาราณสีราชา^{๓๖๔} นครโต นิก
ขมม สัสชชิตยยานัน ปวิสิตวา^{๓๖๕} สปริโส กิพิตวา
มชฌนตีกสมเย สฬลลิตํ ปญจปทุมสณณนํ มงคล-
โปกขรณิ ทิสวา นหายิตกาโม สพพาภรณานิ โอมุญจิตวา
ราชปริเส ปฏิปาเทตวา^{๓๖๖} นหายิตํ โอตริ.
ตทา สุวโปตโก ตํ ฐาน^{๓๖๗} ปตโต สาชนตเร นิสินโน
^{๓๖๘}ราชปริสานํ ปมาทํ ทิสวา รณโณ มุตตอาหารํ ทิสิต
วา อากาสํ ปกขนทิตวา เวเคนาคนตวา อตตโน
สหายสส ทตวา “อปปมตโต อิมํ วลญเชหิ สมมา” ติ
วตวา อทาสี.

ตโต โส นํ คเหตุวา “ตํ กุหิ ปฏิสาเมสสามิ” ติ
จินเตนโต^{๓๖๙} “มเมโก สหายโก อนโตนคเร วสตี,
ตสมี ฐเปสสามิ” ติ^{๓๗๐} จินเตตวา ยถาสงเกตมุปคम्म ตํ
ทิสวา ปฏิสนถารํ กตวา สุวโปตเคน กโตปการํ ปกาเสต
วา “อิมํ มุตตอาหารํ สาธุกํ ฐเปหิ” ติ วตวา อทาสี. ตสมี
ขณ^{๓๗๑}ราชา นหาตวานลิตโต^{๓๗๒} อภรณานิ ปิลนธนโต
มุตตอาหารํ นาททส. ตโต ราชปริสา อนโต จ พหิ จ
ปริชเน อุปจริกขิตวา มุตตอาหารํ อปปสสนตา นคร

^{๓๖๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พาราณสีราฟา.

^{๓๖๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สัสชชิตยยานัน ปวิสิตวา อิติ ปาฐา ทิสสน
ติ.

^{๓๖๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ราชปริเสน ปฏิจนาเทตวา.

^{๓๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถาน.

^{๓๖๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิลโน.

^{๓๖๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตโต โส นํ คเหตุวา.....จินเตนโต.

^{๓๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐฐเปสสามิ” ติ.

^{๓๗๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตํ ขณ.

^{๓๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ณหาตวานลิตโต.

ภริยจาราเปลุ “ โย มุตตอาหาร ปรสสติ, ตสส ราชา
^{๓๗๓} มหนต์ ยส ทสสติ” ติ. ตํ สุตวา^{๓๗๔} โส มิตตพุทฺธิ
^{๓๗๕} เอว จินฺตลสิ “ อหํ จมฺหิ^{๓๗๖} ทุกฺขิตฺ, ยนฺนุนาหํ^{๓๗๗}
 มุตตอาหาร รณโญ^{๓๗๘} ทสเสตวา สุขเณ วเสยฺยํ, กิเม เอ
 เตนา” ติ เตน กตํ ตถารูปํ อุปการํ อสสลกฺเขนโต^{๓๗๙}
 มหามิตตพุทฺธิ ปรุโส ราชปรุเส อุปสงกมม มุตตหารสส
 อตตโน ฐปิตภาวํ กเถสิ “ โภ มม สนฺติเก เอโก ปรุโส
 มุตตอาหาร ฐเปสิ” ติ. เอวํ หิ^{๓๘๐} อสปฺปริสสํสคฺโค.
^{๓๘๑} ตถา หิ

“ ยถา สวทุตฺตโต นิมฺโป มธุโรทกสิณฺจ
 นา^{๓๘๒}
 น ยาติ มธุโร ตโธ-^{๓๘๓} ปการมสํ
 กตํ.
 ลีเสนฺทกมาทาย วทุตฺตโตปี ท
 ภูตโร^{๓๘๔}

^{๓๗๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๓๗๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตํ ทิสฺวา.

^{๓๗๕} พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ) รศ.ดร.จำลอง สารพัดนึก
 ,พจนานุกรม ปาลี – ไทย สำหรับนักศึกษา ฉบับปรับปรุงใหม่, หน้า ๓๙๔.,ร.ท.

๑:มิตตพุทฺธิ,ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มิตตพุทฺธิ.

^{๓๗๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อหญจมฺหิ.

^{๓๗๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยนฺนุนาหํ.

^{๓๗๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รโญ.

^{๓๗๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอโก มุตตอาหาร ฐฺเปสิ” ติ.

^{๓๘๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอวญฺหิ.

^{๓๘๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อสปฺปริสสํสคฺโคติ.

^{๓๘๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มธุโรทกสิณฺจนา.

^{๓๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตํ โว.

^{๓๘๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วทุตฺตโตปี น ภูตโร.

อาณาเปลี. ราชปรีสา ตสส ราชาน^{๓๙๔} กโรนตา อคมส์.
^{๓๙๕} เตหิ นียมานิ ปรีโส ทกขินาทวาร^{๓๙๖} นิ
 ขมม สปปสหาย สริตวา “ อปเปว นาม ตสส สนติกา
^{๓๙๗} กาจิ โสตถิ ภเวยยา” ติ ปุพเพ วุตตสงเกตาน
 สาเรน วมมิกํ ทิสวา “ สมม ทิชา” ติ
 สททมหาสิ.^{๓๙๘} โส วมมิกา นิขมม ตํ ตถา นียมานํ ทิส
 วา สํวิโค^{๓๙๙} ทกขปตโต “ สหายสส เม อชช อวส
 สเยน ภวิตุ วัฏฏตี” ติ ตํ สมสสาเสตวา อตตภาว
 วิชชหิตวา อญญตรเวเสน^{๔๐๐} ราชปรีเส อุปสงกมม “ อิม
 ปรีสํ มหุตตํ มา มาเรธา” ติ ทพฺพํ วตวา มหุตเตน^{๔๐๑}
 รณญ อคคมเหสิยา วสนญฺฐานํ คนตวา สปปวณฺเณน
 เทวี ฌลิตวา ตสสา^{๔๐๒} วิเสน มจฺจนิตกาเล มนุสฺสวณฺเณน
 “ วชฺฌปตโต วิโสธํ^{๔๐๓} ชานาตี” ติ วตวา ตํ ขณเว
^{๔๐๔} สหายสส สนติกํ คนตวา “ รณญา ตว ปกโกสิตกาเล
 คนตวา อุทกปฺปสเตน เทเวีย สรีเร^{๔๐๕} ปหริตวา^{๔๐๖}

^{๓๙๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ราผาณ.

^{๓๙๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กโรนโต อคคมส์ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๙๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เต นียมานิ ปรีโส ทกขินาทวารโต อิติ
 ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๙๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สนติเก .

^{๓๙๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สททํ อทาสี.

^{๓๙๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สํเวโค.

^{๔๐๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): วิชพหิตวา อญตเรน เวเสน อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๔๐๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหุตเตน.

^{๔๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตาย.

^{๔๐๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปรีโส สพพํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๔๐๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ขณนว.

^{๔๐๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สรีเร.

นิพพิส กโรหี” ตี^{๔๐๗} วตวา ปกคามิ. อถ ราช
 วิสเวชช ปริเยสนโต ปวตตี^{๔๐๘} สุตวา “ วชฌปตต^{๔๐๙}
 อาเนถา” ตี อาณาเปตวา “ เทวี นิพพิส กโรหี” ตี^{๔๑๐}
 อาห. โส นาคราเชน วุตตนเยน เทวี นิพพิสมกาสี. ส
 สุขิตา อโรคา อโหสิ. ราช ตํ ทิสวา ตญฺโฐ ตสส
 เขตตวตถุยานวาทนาทิตาเนน มหาสการมกาสี.^{๔๑๑} อถ
 โส ราชานํ อุปสงกมม^{๔๑๒} อตตนา กตํ กมม^{๔๑๓} สพพ
 ปกาเสสิ. เตน วุตต^{๔๑๔}

“ เอกทาทํ มหาราช วนํ กมเมน
^{๔๑๕} เกนจิ
 คโตททสํ มหาวาญ^{๔๑๖} ปติตํ สุ
 โปตกํ.
 อโถ รตํ มนุสสํ จ ทุกขปตเต
 ขุทาปเร

^{๔๐๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): ปหฺรปหฺริตวา.

^{๔๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กรราหี” ตี.

^{๔๐๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ราพา วิสเวชฌ ปริเยสนโต ปวตตี อิติ
 ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๔๐๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): เวชช.

^{๔๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทเวีย นิพพิส กโรธา” ตี อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๔๑๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตทา ตํ ทิสฺวา.....มหาสการํ อกาสิ อิติ
 ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๔๑๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ราพานมฺปสงกมิ.

^{๔๑๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อตตนา กตกมมํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๔๑๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เตน วุจฺจติ, น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เตเนตํ
 วุจฺจติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๔๑๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นวกมเมน.

^{๔๑๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาวาเต.

อุกขิปี กรุณายาห์	เต เม โวจุ
ตทา ตโย.	
อทาสี ชีวมมหาก ^{๔๑๗}	อุปกาโรสิ โน
ตุว	
ตว กิจเจ สมุปปนเน	อมหาก เอहि
สนตีก.	
เอว เตहि ปวุตโตห	आकञ्चि सु
โปตัก ^{๔๑๘}	
เตน กตูปกาโรห ^{๔๑๙}	मनुस्ससाปี
สนตีก.	
เตนาห มรณปปตโต	अत्तस्स อร
คาริปี	
โส ทาสี ชีวิต มยห	अलत्त วิปล
ธน.	
สุชน นาวมนตพโพ	‘ ขุททโก’ ติ
นราธิป	
สุโว จ อรุโค เจเต	मितตธมเม
ปติฏฐิตา.	
การณญญ มนุสเสส	อมเหหิ
สมชาติโก	
กตูปกาโร เอวมปี	ทีโส ชาโต
นราธโม.	
อกสมา ^{๔๒๐} เทว กุปปนติ	ปัสสันทิ
นิมิตตโต	

^{๔๑๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีว อมหาก.

^{๔๑๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):आकञ्चि सुโปตัก.

^{๔๑๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กตูปกาโรห.

^{๔๒๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อกตวา.

สีส^{๔๒๑} เหตุมสาธน์ พาลานมวิ
 ชานต์.
 มนุสสาปี महाराज เกจิ วิสสาสิ
 ยาน เว
 ตีรจณานาปี โหนเตว อชิหมมน
 สาสฐา” ตี.^{๔๒๒}

เอว โส อตตโน ปวตตี^{๔๒๓} กเถสิ. ราชา ตํ สุต
 วา ปสนโน “ อิมสส ปุริสสส มหนตํ เคหํ กตวา มหา
 ปริหารํ กโรธา” ตี อาณาเปสิ. โส ปน “ มม เคหํ นิ
 โครธสส จ วมมิกสส จ อนตเร กรายยาธา” ตี^{๔๒๔} วตวา
 ตถา กาเรตวา ตตถ วสนโต ราชูปฏฐานํ กโรนโต เตหิ
 สหาเยหิ สหุธิ สโมทมาโน ยาวชิว^{๔๒๕} วสิตวา
 อายุหปรีโยसानะ เตหิ สหุธิ ยถากมมํ คโต” ตี.

“ อิติ ปติตสุมหา องคโต วา ธนมหา
 ปรมตรปติฏฐา โหนติ^{๔๒๖} มิตตาสชานํ
 วิรหิตสชินํ โภ นตถิ ยสมาภิวุทธิ^{๔๒๗}
 จินถ กุสลธมมํ มิตตวันตา^{๔๒๘} มหนตณ”
 ตี.

ติณณํ ชนนานํ วตถุ^{๔๒๙} ตติยํ.

^{๔๒๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สีส.

^{๔๒๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มิตตมห์ มานุสสาชชา” ตี.

^{๔๒๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปวตตี.

^{๔๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กโรธา” ตี.

^{๔๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยาวชิว.

^{๔๒๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โหติ.

^{๔๒๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ยสมา หิ วุทธิ.

^{๔๒๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มิตตวันโต.

๓.๒.๔ พุทธานิยา วตถุ.

พุทธานิยา^{๔๓๐} วตถุมหิ อยมานุปุพพิกธา.^{๔๓๑} ชมพุ
ทีเป กิร ปุพเพ ปาตลิตตตณนเร^{๔๓๒} สตตาสีตติโกฏฐินิ
หิตถน^{๔๓๓} เอกัง เสฏฐีกุลं อโหสิ. ตสส ปน เสฏฐิน
เอกา อิตา นามเน พุทเธน นาม อโหสิ.^{๔๓๔} ตสสา
สตตวสสิกกালে มาตาปิตโร กาลมกंस. ตสมิ กุเล สพพ
สาปเตยยัง ตสสาเยว อโหสิ. सा किर अकुरुषा पासातिका
प्रमाय वण्णोपकथराय समननाकता^{๔๓๕} เทวจจราปฏิกา
คา ปิยา จ อโหสิ, มนาปา สทฐา ปสนนา รตนตตยมา
มิกา อโหสิ.^{๔๓๖}

ตสมิ ปน นนเร เสฏฐิเสนาปติอุปราชาทโย ตํ อตต
โน ปาทปริจาริก^{๔๓๗} กามยมานา มนุสเส เปเสสุ
ปณณากาเรหิ สทธี.^{๔๓๘} सा तं सुत्वा जिनतेलि “ मयं
मातापितरो सपुत्रं विगवं पहाय मता, मया पन तदा
अकनुत्तपुत्रं,^{๔๓๙} कि मे पतिकुलेन, केवलं विदत्तविनासाय गवति,

^{๔๒๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):วตถุ.

^{๔๓๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พุทธานิยา.

^{๔๓๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อยมานุปุพพิกธา.

^{๔๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาฏลิตตตณนเร.

^{๔๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สตตาสีตติโกฏฐินิหิตถน.

^{๔๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอโก อิตา นามเน พุทเธน นาม อโหสิ
อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๔๓๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สมนนาคโต.

^{๔๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มनापा सट्ठाय पसन्ना रत्नतत्तयमामกา
अहोसि अति पाठा तिससन्ति.

^{๔๓๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปริจาริกตต.

^{๔๓๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มนุสเส ปณณากาเรหิ สทธี เปเสสุ อติ
ปาฐา ทิสสนติ.

^{๔๓๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):अकनुत्तपुत्रं.

มยา ปนิม ธิ พุทธสาสนเนว^{๔๔๐} นิทหิตุ วัฏฏตี” ติ.
 จินเตตวา จ ปน เตส “ น มยหิ ปติกุเลน อตโธ” ติ
^{๔๔๑} ปฏิกขิปี. สา ตโต ปฏฐาย มหาทานิ ปวตเตนตี^{๔๔๒}
 สมณพรหมเณ สนตปเปสิ.^{๔๔๓} เตเนตถ

“ จตฺตทิสายาตชินฺตรชาน^{๔๔๔}
 โอปานภูต^{๔๔๕} ฆรมาสิ ตสสา
 ยทิจฺฉิตฺตปฺปจฺจยลาภเหตฺ
 เทวทฺทโมวาสี มหานุภาวา.
 ปุပ္ผุพฺพหาราทิวิตานลฺงกตา
 ปทิตฺตปญฺญตตสฺสภาสนาวลี
 สฺขาสนาสิณวลีหิลฺงกตา
 ตสฺสาลี ตสฺมี วรทานสาลา.
 สฺโธตฺตตถา สฺจิจฺฉิตฺตจิตฺตา^{๔๔๖}
 สทาทรา รกฺขิตฺตปญฺจสิลา^{๔๔๗}
 พุทฺเธนิ นามา^{๔๔๘} กรุณาคุณคฺคา
 อทา มหาทานวรํ ปสฺตถนุ” ติ.^{๔๔๙}

^{๔๔๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พุทธสาสนเนว.

^{๔๔๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):“ น มยหิ ปติกุเลนตโธ” ติ อิติ
 ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๔๔๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปวตเตนตา.

^{๔๔๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สนตปเปติ.

^{๔๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตตททิสายาตชินฺตรชาน.

^{๔๔๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาปานภูต.

^{๔๔๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สฺจิจฺฉิตฺตจิตฺตา.

^{๔๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รกฺขิตฺตปญฺจสิลวนตา.

^{๔๔๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พุทฺเธนิ นามา.

^{๔๔๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปสฺสฐนุ” ติ.

อถาปรภาเค เอโก อสสวาณิชโก อสสวาณิชาเย^{๔๕๐}
 ปุพพนตาปรนตํ คจฺจนโต อากมม อิมิสฺสา เคเห นินาสํ
 คณฺหิ. อถ วาณิโช^{๔๕๑} ตํ ทิสฺวา ธีตฺสึเนหํ
 ปตฺติฏฺฐาเปตฺวา คนฺธมาลาตถาลงฺการาทีหิ ตสฺสา อุปการ
 โก หุตฺวา “ คมนกาเล อมฺม เอเตสฺ อสฺเสสฺ ตว
 รุจฺจนกํ อสฺสํ คณฺหาหิ” ติ อาห. สํปิ อสฺเส โอลฺลเกต
 วา เอกํ สินฺธวโปตกํ^{๔๕๒} ทิสฺวา “ เอตํ เม เทหิ” ติ
 อาห. วาณิโช “ อมฺม เอโส สินฺธวโปตโก, อปฺปมตฺตา
 หุตฺวา ตํ ปฏฺชีคฺคาหิ” ติ^{๔๕๓} วตฺวา ตํ ปฏฺชีปาเทตฺวา^{๔๕๔}
 อคฺมาสิ.^{๔๕๕} สํปิ ตํ ปฏฺชีคฺคมานา^{๔๕๖} อากาสคามิภาวํ
 ญตฺวา สมนฺนาปฏฺชีคฺคณฺตี^{๔๕๗} เอวํ จินฺเตสิ “ ปุณฺณกรณสฺส
 เม สหาโย ลทฺโธ^{๔๕๘} อคต- ปุพฺพา จ เม ภควโต สมารํ
 มารพสํ วิธเมตฺวา พุทฺธภูตสฺส ชยมหาโพธิภูมิ, ยนฺนุนาหํ
^{๔๕๙} ตตฺถ คนฺตฺวา ภควโต ชยมหาโพธิ วนฺเทยฺยน” ติ
 จินฺเตตฺวา รชตสฺวณฺณมาลาทโย การาเปตฺวา เอกทิวสํ
 อสฺสสมภิริยุห อากาเสน คนฺตฺวา^{๔๖๐} โพธิมาลเก ฐตฺวา

^{๔๕๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อสสวาณิผาย.

^{๔๕๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วาณิโผ.

^{๔๕๒} ขุ.ธ.(ปาลี) ๒๕/๓๒๒/๗๒, ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สินทว โปตก.

^{๔๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏฺชีคฺคาหิ” ติ.

^{๔๕๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตมฺปฏฺชีปาเทตฺวา.

^{๔๕๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อคคฺมาสิ.

^{๔๕๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏฺชีคฺคิยมานา.

^{๔๕๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมนฺนาปฏฺชีคฺคณฺตา.

^{๔๕๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):“ ปุณฺณกรณสฺส เม สหาโย ลทฺโธ” ติ.....

อติ ปาฐา ทิสฺสนติ

^{๔๕๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ยนฺนุนาหํ.

^{๔๖๐} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):อากาเสนาคณฺตฺวา.

“ อากัจจนตุ อยยา สุวณณมालํ ปุเชตุน” ตี อุกุโฆเสสิ.

^{๔๖๑} เตเนตถ

“ ยโต ปฏฐายหํ พุทธ-^{๔๖๒} สาสเน สุต
ธมานสา

ปสนนา เตน สจฺเจน มมานุคฺคห
พุทฺธิยา.

อากัจจนตุ นมสฺสนตุ โพธิ ปุเชนตุ
สาธุกํ

โสณณมालาหิ สมพุทฺธ- ปุตตา อริย
สาวกา.

สุตฺวา ตํ วจัน อริยา^{๔๖๓} พหุ สีนฬฺวาสิ
โน^{๔๖๔}

อาคมม นภสา^{๔๖๕} ตตถ วนทีสุ จ มหี
สุ จา” ตี.

ตโต ปฏฺติ^{๔๖๖} สา กุมาริกา พุทฺธสาสเน อติวีย^{๔๖๗}
ปสนนา นิจฺจเมว อสฺสมาริยุห อากนฺตฺวา อริเยหิ สทฺธิ
มหาโพธิ สุวณณมालาหิ^{๔๖๘} ปุเชตฺวา คจฺจติ.

อถ ปาตลিপุตฺตนคโรปวเน วนจรา^{๔๖๙} ตสฺสา อภิน
หํ คจฺจนฺติยา จ อากัจจนฺติยา จ รูปสมปตฺติํ ทิสฺวา รณ

^{๔๖๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สุวณณมालํ ปุเชตุน” ตี อุกุโฆเสสิ อิติ
ปาลฺลา ทิสฺสนติ.

^{๔๖๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปฏฐาย สมพุทฺธ.

^{๔๖๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อยยา.

^{๔๖๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สีนฬวาสิโน.

^{๔๖๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นภส.

^{๔๖๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตโตปฏฺติ.

^{๔๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อติว.

^{๔๖๘} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):โสณณมालาหิ.

^{๔๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จรา.

โญ อาโรเจส ^{๔๗๐} “ มหาราช เอวรูปา กุมาริกา อส
สมภิรุษห อาคนตวา นิพทฐั วนทิตวา คจจติ เทวสสานุ
ปา ^{๔๗๑} อคคมเหสี ภวิตุน” ติ. ราชชา ตํ สุตวา “ เตนหิ
ภณเณ คณหณ นํ กุมาริ, มม อคคมเหสี กโรมิ” ติ ปุริเส
ปโยเชสิ.

เตน ปยุตตปริสา “ โพธิปุชํ กตวา อาคจจนตี
คณหามา” ติ ตตถ นิสินา คณสชชา ^{๔๗๒} อฏฐิสฺ. ตทา
สา กุมาริกา อสสมภิรุษห มหาโพธิมณฺฑํ คนตวา วิตร
าเคหิ ^{๔๗๓} สทธี ปุปผปุชํ กตวา วนทิตวา นิวตติ. อถ เตส
เอโก ธมมรกขิตตเถโร นาม ตสสาเอวมาห “ ภคินิ
ตํ อนตรามคเค โจรา คณหิต
กามา จูตา, อสกุฏฐานํ ปตวา อปฺปมตตา สีฆํ คจจา
หิ” ติ. ^{๔๗๔} สปิ คจจนตี ตํ ฐานํ ^{๔๗๕} ปตวา โจเรหิ
อนฺพนธิตา ^{๔๗๖} อสสสส ปณฺหิยา สณฺญ ^{๔๗๗} ทตวา ปกกา
มิ. โจรา ปจจโต ปจจโต อนฺพนธิสฺ. อสโส เวคํ ชเนต
วา อากาสํ อุลลงฺขิ. กุมาริกา เวคํ สนฺธาเรต

^{๔๗๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตสสา อภินทํ คจจนติยา รูปสมปตตี ทิส
วา รโญ กเถสฺ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๔๗๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖).”มหาราช เอวรูปา กุมาริกา นิจจํ คจจติ
เทวสสานุปา....อิติ ปาฐา ทิสสนติ

^{๔๗๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นิสินา คณสพพา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๔๗๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิตราคเคหิ.

^{๔๗๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สีฆํ คจจา” ติ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๔๗๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถานํ.

^{๔๗๖} อนุวิจารณ์สส มยทํ ทสสเน “ อนฺพทธา” ติ ยุตตรํ, น.๓.(๖๐๑๒/
ก/๑ - ๖):อนฺพนธธา.

^{๔๗๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): ปณฺหิสณฺญ.

- ๔๗๘ อสภโกนฺตี อสสสส ปิฏฐิโต ปริคฺลิตฺวา ปตฺนตี
 “ มยา กตฺตูปการํ สราหิ^{๔๗๙} ปุตฺตา” ติ อาห. โส ตํ ปตฺนตี
 เวเคนาคนฺตฺวา ปิฏฐิยํ นิสิตฺทาเปตฺวา อากาสโต เนตฺวา
 สกฺกฺขฺฐาเนยฺว ปตฺติฏฺฐาเปสิ. ตสฺมา

“ ตีรจฺฉานคตาเปวํ สรณฺตา อุป
 การกํ^{๔๘๐}

น ชหนตี’ ติ มนฺตฺวาน กตญฺญ
^{๔๘๑} โหนฺตุ ปาณินิ” ติ.

ตโต สา กุมาริกา สดฺตาสีตโกฏฺฐิณํ พุทฺธสํสเน
 ยฺว ปวตฺเตตฺวา^{๔๘๒} ยาวชีว^{๔๘๓} สีสํ รกฺขิตฺวา อุโปสถกมฺมํ
 กตฺวา ตโต จตฺตา สุตฺตปฺปพุทฺธา^{๔๘๔} วย เทวโลเก นิพฺพต
 ตี” ติ.

“ อติตรุณฺวยา โภ มาตุคามปิ เหว
 วิวิธกุสลกมฺมํ กตฺวา^{๔๘๕} สคคํ วชนฺติ
 กุสลผลมหนฺตํ มญฺญมํนา^{๔๘๖} ภวนฺตา
 ภวถ กถมฺเปกฺขา ทานมํนาทิกมฺเม” ติ.

^{๔๘๗}

^{๔๗๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สนฺฐาเรติ .

^{๔๗๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สร.

^{๔๘๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตีรจฺฉานคตาเจว สรณฺตา อุปการํ ตํ.

^{๔๘๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตญฺญ.

^{๔๘๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปวตฺติตฺวา.

^{๔๘๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ยาวชีว.

^{๔๘๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุตฺตปฺปพุทฺโธ.

^{๔๘๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตว.

^{๔๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มญฺมํนา.

^{๔๘๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทานมํนาทิกมฺเม.

พทุธเนนียา วตถุ จตตถ์.

๓.๒.๕ อหิตุณฺทิกสส วตถุ.

อหิตุณฺทิกสส วตถุมหิ อยมานุप्พพิกถา. อิมสฺมี
กิริ ภทฺทกปเป^{๔๘๘} อมหากํ ภควโต ปุพฺเพ กสสโป นาม
สตถา โลเก อุปปชฺชิตฺวา^{๔๘๙} สเทวกํ โลกํ สํสารสาครา
ตาเรตฺวา สพฺพพทุธกิจฺจานิ นิฏฺฐาเปตฺวา อตถํ คโต^{๔๙๐}
ทิวสฺสโร วีย เสตพฺยมฺหิ^{๔๙๑} อนฺุปาทิสาย นิพฺพานธาดุ
ยา ปรีนิพฺพายิ.

ตทา สกฺลชมฺพุทฺธิปาวาสีโน^{๔๙๒} มนุสฺสา สมนฺิปปติตฺวา
เอเกกํ สุวณฺณนิฏฺฐกํ โภกฺวิอคฺชนกํ รตนวิจิตฺตํ พหิจินนต
ถาย^{๔๙๓} เอเกกํ อทฺธมฺโภกฺวิอคฺชนกํ อพฺภนฺตร-รูปปุรณตถํ
มโนสึลาย มตฺติกกิจฺจํ กโรนฺตา เตเลน อุทกกิจฺจํ กโรน
ตา^{๔๙๔} โยชนฺุพฺเพธํ ญฺูปํ กตฺวา มหนฺตํ สกฺการํ กโรน
ติ. ตทา เอโก อหิตุณฺทิกโก^{๔๙๕} ความนิคมราชธานีสุ สเป
กึฟ้าเปตฺวา ชีวิตํ^{๔๙๖} กปเปนโต เอกํ ความกํ ปตฺวา ตตถ
สเป กึฟ้าเปตฺวา^{๔๙๗} สนฺตุญฺเฐหิ ความวาสีหิ ทินฺนวิวิธ

^{๔๘๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภทฺทกปปฺมหิ.

^{๔๘๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อุปปชฺชิตฺวา.

^{๔๙๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อฏฺฐจฺจคโต.

^{๔๙๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เสตพฺยมฺหิ.

^{๔๙๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สกฺลชมฺพุทฺธิปาวาสีโน.

^{๔๙๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):พหิจินนตถาย.

^{๔๙๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เตเลน อุทกกิจฺจํ กโรนฺตา อิติ ปาฐา น
ทิสฺสติ.

^{๔๙๕} สมเด็จพระสังฆราช กรมหลวงชินวราลริวิวัฒน์, พระคัมภีร์อภิธานปิปปิกา หรือพจนานุกรมภาษา
บาลีแปลเป็นไทย, (กรุงเทพ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๘๖.

^{๔๙๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กึฟ้าเปตฺวา ชีวิตํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๔๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สกึฟ้าเปตฺวา.

ปายโน ขาพณีย-โกชนีย^{๔๙๘} ขาทิตวา ตตเถว นีวาส
คเหตวา นีสติ.

ตสมี กิร คามเก มนุสสา เภยุเยน รตนตตยมาม
กา. ตสมา เต รตติภาเค สยนตา “ นโม พุทธายา” ติ
เอวมาที^{๔๙๙} วทติ. โส ปน อหิตุณฺทิกโก มิจฉาภิภูทโก
ติณณํ รตนานํ น คุณํ ชานาติ. ตสมา เตสํ ตํ วจนํ
สุตวา สยมปี เกพี^{๕๐๐} กรุมาโน ปรีหาสวเสน “ นโม
พุทธายา” ติ วทติ.^{๕๐๑} อเถกทิวสํ โส อตตโน กีฬาปน
สมตถํ^{๕๐๒} เอกํ สปปํ ตตถ ตตถ ปรีเยสमानอ อหิณฺทติ.

ตทา เอโก นาคราชา กสสปทสพลสส ญปํ^{๕๐๓}
คนตวา วทิตวา เอกํ วมมิกํ ปวิสติ.^{๕๐๔} ตํ ทิสวา อหิ
ตุณฺทิกโก เวเคน อนคนตวา^{๕๐๕} นาคราชานํ^{๕๐๖} คณหิตุ
ปรีชปี.^{๕๐๗} โส มนตํ สุตวา กุชฌิตวา ตํ มาเรตูกาโม
อนุพนธิ. ตํ ทิสวา อหิตุณฺทิกโก เวเคน ปลายนโต
เอกสมิ ปาสาเน^{๕๐๘} ปกขลิตวา ปตมานอ ปุพเพ วุตตปรี
หาสวจนปรีจยวเสน^{๕๐๙} “ นโม พุทธายา” ติ วทนโต ปติ.

^{๔๙๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ขาพณียโกชนีย.

^{๔๙๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอวมาที.

^{๕๐๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมปหํ สเกพี อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๕๐๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาห.

^{๕๐๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อตตนา กีฬาปนสมตถํ อิติ ปาฐา ทิสสน
ติ.

^{๕๐๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กสสปทสพลญป.

^{๕๐๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปรีเยสตี.

^{๕๐๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เวเคนาคคนตวา.

^{๕๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นาคราฟาน.

^{๕๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรีชพปี.

^{๕๐๘} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปาสาเน.

^{๕๐๙} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):วุตตปรีหาสวจนปรีจเยน.

ตสฺส ตํ วจนํ อนุพนฺธนตสฺส นาครณฺโณ โสตปเถ อมตํ
วีย ปวิสติ.^{๕๑๐}

อถ โส รตนตตยคารเวน ตสฺมี โกธํ นิพฺพาเปตฺวา
“ สมม มา ภายิ, อหํ รตนตตยมนตานุภาวปาเสน^{๕๑๑} พท
โธ, ตสฺมา ตํ ทํสิตุ มยหํ อนนฺรูป, อชฺช ตยิ ปสน
โนมฺหิ, ปณฺณาการํ เต^{๕๑๒} ทมฺมิ, คณฺหา” ติ ติณิ
สฺวณฺณปฺปฺพานิ อทาสิ. เอวํ รตนตตยํ นาม^{๕๑๓} โฆราสิวิ
सानมฺปิ สปปานํ มนํ ปิณฺเตติ.^{๕๑๔} โหนฺติ เจตถ

“ พุทฺโธ’ ติ วจนํ เสฏฺฐํ ‘ พุท
โธ’ ติ ปทฺมุตฺตม^{๕๑๕}

นตฺถิ เตน สมํ โลเก อญฺญ^{๕๑๖}
โสตรสายนํ.

‘ ธมฺโม’ ติ วจนํ เสฏฺฐํ ‘ ธมฺโม
‘ ติ ปทฺมุตฺตม

นตฺถิ เตน สมํ โลเก อญฺญํ โสตร
สายนํ.

‘ สํโฆ’ ติ^{๕๑๗} วจนํ เสฏฺฐํ ‘ สํโฆ
‘ ติ^{๕๑๘} ปทฺมุตฺตม

^{๕๑๐}ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปวิสติ.

^{๕๑๑}น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รตนตตยมนตานุภวณปาเสน .

^{๕๑๒}ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปณฺณาการนเต.

^{๕๑๓}ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):รตนตตยนาม.

^{๕๑๔}น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สปปานมมตํ วปโทติ.

^{๕๑๕}น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วจนุตฺตม.

^{๕๑๖}ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺ.

^{๕๑๗}วิ.จุ.(บาลี) ๗/๓๗๗/๒๒๒.

^{๕๑๘}ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):’ สจฺโฆ’ ติ.

นตถิ เตน สมํ โลก สายนํ.	อญญํ โสตร
ตสฺส มุขํ มุขํ นาม เข สทา	ยํ วตตติ มุ
ทูลลภํ พุทฺธวณํ ทายกํ.	สพฺพสมปตฺติ
ตสฺส มโน มโน นาม มนสิ วตตติ	ยญฺเจ
ทูลลภํ พุทฺธวณํ ทายกํ.	สพฺพสมปตฺติ
ตเมวเภาวจํ เทเห ตเมว สุรภี เณ	ตเมว มณิกามโท ตเมว สุรปาทโป.
^{๕๑๙}	
ตสฺสเสว โสตํ โสตํ ^{๕๒๐} ติ ชโน ^{๕๒๑} อัย	ยํ สุณนา
ทูลลภํ พุทฺธวณํ ทายกํ.	สพฺพสมปตฺติ
เอวํ วิโส รโค ^{๕๒๒} โฆโร สทา ^{๕๒๓}	หลาหลวิโส
‘ พุทฺโธ’ ตี วณํ สุตวา ทาสี ชีวิทํ.	สนตฺตญฺโฆ
โสวณณปฺปฬตตยํ จ ^{๕๒๔} พหฺลํ อทา ^{๕๒๕}	มหคฺคํ

^{๕๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตเมวเภาวจํ เทเห.....ตเมว สุรปาทโป.
อิมสฺมี คนฺเถเยว ทิสฺสนติ.
^{๕๒๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โสตญฺจ.
^{๕๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ชโน.
^{๕๒๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):รโต.
^{๕๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):หฬาหฬวิโส สทา.

ปัสส ‘ พุทโธ’ ตี วาจา ย อาน
 ภาวมนตตณ” ตี.

อถ นาคราชา ตสส^{๕๒๖} ตานิ สวณณปปพานิ ทต
 วา เอวมาห “ สมม เอเตส^{๕๒๗} เอกํ ตว ปุณฺณตถาย^{๕๒๘}
 เอกํ มม ปุณฺณตถาย ปุเชหิ, อิตเรณ ยาวชิว^{๕๒๙} สฺเชน
 ชีวนโต ทานาทีสุ อปฺปมชชนโต ชีวิก^{๕๓๐} กปเปหิ, น
 หีนกมเม^{๕๓๑} พยวโฏ^{๕๓๒} โหหิ, มิจฺฉาทีฏฐี ปชหา” ตี^{๕๓๓}
 โอวทิตวา ปกคามิ. อหิตุณฺทโกปิ โสมนสสปปตโต^{๕๓๔}
 เตน วุตตนเยเนว ทวีหิ ปุเปเหิ เจตีย^{๕๓๕} ปุเชตวา เอ
 เกน สหสฺสํ ลภิตวา ปุตตทาเร โปเสนโต กปณทริกวณิพ
 พกยาจกานํ ทานํ เทนโต อหิตุณฺทิกกมมํ ปหาย กุสล
 เมว อุปจिनฺนโต आयุหปรีโยसानเ สคคปรายโน อโหสิ”
 ตี.

“ อิติ อวิทิตสโต กิณฺจิ พุทธานุภาว
 ลภติ ธนวิเสสํ ยสฺส นามปปกาสา^{๕๓๖}
 วิทิตชนนิกาโย กิณฺนุ^{๕๓๗} ตสฺसानุภาว

^{๕๒๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โสณณปปพตยณจ.

^{๕๒๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหคฺชวหฺย อทา.

^{๕๒๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตสฺสา.

^{๕๒๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอเตส.

^{๕๒๘} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุณฺณตถาย.

^{๕๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยาวชิว.

^{๕๓๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิก.

^{๕๓๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):หีนกมเม.

^{๕๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พยวโต.

^{๕๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปชฺพหา” ตี.

^{๕๓๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โสมนสฺสปปตโต.

^{๕๓๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เจตีย.

^{๕๓๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นามปปกาสา.

น ลปติ^{๕๓๘} ชินนาม กิจจมณฺญปปหา
ยา” ติ.^{๕๓๙}

อหิตุณฺทิกสฺส วตถุ^{๕๔๐} ปณฺจมํ.

๓.๒.๖ สรณตเถรสฺส วตถุ.

สรณตเถรสฺส วตถุมหิ อยมานุพฺพพิททา. สาวตถียํ
กิริ สุมโน นามโก คหปติ^{๕๔๑} อโหสิ. ตสฺส ภริยา
สฺขมปติกา^{๕๔๒} นาม. เต อการ^{๕๔๓} อชฌาวสนตา อปร
ภาเค ปุตตํ จ อิตรํ จ^{๕๔๔} ลภิสฺส. อถ เตสํ ทหฺรกาเลเยว
มาตาปิตโร กาลํ กโรนฺตา เชฏฐกํ ปกโกสิตวา “ มยํ
ปุตต ตวํ ปฏฺิริเป ฐาเน นิเวเสตุํ นาสกขิมหา, ยํ โน
ชมเร วิภวํ, สพฺพํ ตํ คณฺห, อิมาย จ เต กนิฏฺฐิกาย วุฑฺฒิ
ตวเมว ชานาหิ” ติ^{๕๔๕} วตฺวา เชฏฐกสฺส หตฺเถ กนิฏฺฐิ
กาย หตถํ ฐเปตฺวา^{๕๔๖} กาลมกํสฺ. อถ โส มาตาปิตูนํ อจ

^{๕๓๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กั นุ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๕๓๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):น ลภติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๕๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กิจจมณฺญปปหาติ.

^{๕๔๐} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):วตถุ.

^{๕๔๑} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):คหปติโก.

^{๕๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สฺขมปกา.

^{๕๔๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคาเร.

^{๕๔๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุตตณฺจ อิตรณฺจ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๕๔๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):”มยํ ปุตตปิตฺริเปฐฺฐาเน นิเวเสตุํ
นาสกขิมหา, ยํ โน ชมเร วิภวํ, สพฺพนฺตํ คณฺห อิมาย ปน กนิฏฺฐิกาย วุฑฺ
ตาย ตวเมว ชานาหิ” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๕๔๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เชฏฐกสฺส หตฺเถ กนิฏฺฐํ นิยยาเทตฺวา....
อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ

จเยน อาพาหนกิจจํ กตวา วสนโต กาลนตเรน
 กนิฏฐิกํ ปฏีรูเปน กุเลน สมพนธิตวา สยมปี ทาร
 ปริคคหมทาสี. อถาปรภาเค ตสส กนิฏฐิกา คพฺภินี หุต
 วา เอกทิวสํ สามิกํ อาห “ สามิ มม ภาตฺรํ ทฏฺฐกา
 มามหิ” ตี.^{๕๔๗} โสปี “ สาธุ ภทฺเท” ตี อนรุเปน ปณณา
 กาเรน สทธี นิภขมิ. ตทา^{๕๔๘} ปน ภควา สฺนินวตโถ สฺปา
 รุโต มหาภิกขุสงฺฆปรีวฺโต^{๕๔๙} ปิณฺฑทาย นครํ ปวิสติ^{๕๕๐}
 ฉพฺพพณฺณฆนพฺพุทฺธรํสีโย^{๕๕๑} วิสฺสชฺเชนโต. ตโต เต ภควนฺตํ
 ทิสฺวา ปสนฺนจิตฺตา ปณฺจปติฏฺฐิตฺเตน วนฺทิตฺวา อฏฺฐัสส. อถ
 สตถา เตสํ ชายปฺปตฺติกาณํ^{๕๕๒} อุปนีสสยสมปตฺติํ ทิสฺวา เต
 สรณฺส จ สีเลสฺส^{๕๕๓} จ ปติฏฺฐาเปตฺวา เอวมาห “ กทาจิ
 โว ทุกฺเช อุปปนฺเน ตถาคโต อนุสฺสริตพฺโพ” ตี.^{๕๕๔} ตถา
 หิ^{๕๕๕}

“ ยํกิญฺจิ^{๕๕๖} ภยมฺปฺปนํ ราชโจ
 ราทิสฺมภวํ
 ตทา สเรยฺย สมฺพุทฺธํ นิจฺฉนฺโต
 ตทฺอุปททว. ยํ เว อุปททวํ โหติ^{๕๕๗} ยกฺข
 เปตาทิสฺมภวํ

^{๕๔๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทฏฺฐกามมหิ” ตี.

^{๕๔๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ตปา.

^{๕๔๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภิกขุสงฺฆปรีวฺโต.

^{๕๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาวิสติ.

^{๕๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ฉพฺพพณฺณรํสีโย.

^{๕๕๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ผายมฺปตฺติกาณํ.

^{๕๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สีเลสฺส.

^{๕๕๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):สฺสริตพฺโพ” ตี.

^{๕๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตถาห.

^{๕๕๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยํ กิญฺจิ.

ตทา สเรยย สมพุทธี ตทุปททว.	นิจจนโต
สีหพยคฆติริจณาที ^{๕๕๘} กาทีสมภว	ปุณทรี
ตทา สเรยย สมพุทธี ตทุปททว.	นิจจนโต
ยมาตปคคิ วาตาที ^{๕๕๙} นิสมภว ^{๕๖๐}	อุทกาสุ
ตทา สเรยย สมพุทธี ตทุปททว.	นิจจนโต
ปชชราทีหิ โรเคหิ ^{๕๖๑}	วิสเหตุภิสมภว
ตทา สเรยย สมพุทธี ตทุปททว.	นิจจนโต
มจจุนา เจ ยทา ยุทธี ^{๕๖๒} ชนตุนา	กโรเตนาปี
สริตพุโพ ตทา พุทโธ เตนตตโน ชยน” ติ.	ปตเถน
ตโต เต ภควโต วจนํ ปฏินนทิตวา วนทิตวา อคมส์. ^{๕๖๓} อถ เชฏฐโก อากเต ทิสวา ยถานรูป สก การมกาสิ. ตสส์ ^{๕๖๔} สามิโก กติปาหํ ตตถ วสิตวา ภริย	

^{๕๕๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยภขเปตาทีสมภว.

^{๕๕๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ยปี สีหาทีพยคฆาที.

^{๕๕๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุอานาติปคคิ วาต.

^{๕๖๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุทกาสุนิสมภว.

^{๕๖๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วิสเหตุภิสมภว.

^{๕๖๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนตเถน ยทา ยุทธี.

^{๕๖๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคมส์.

^{๕๖๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตสส์ปี.

เชษฐกสส ปฏิปาเทตวา “ มม คาเม กิจจํ อตถิ” ตี วต
วา ปกคามิ.^{๕๖๕}

อถสสา ภاتا ภริยํ ปกโกสิตวา อาห “ ภทเท อิ
มิสสา สพพํ กตตพพ^{๕๖๖} กโรหิ” ตี. สา ตโต^{๕๖๗}
ปฏฐาย อจฺจาทนฺนหาปนาทินา เวยยาวจํ กุรฺมา
นา เอติสสา หตถปาทคิวุปเคสฺ อากฺรเณสฺ โลภํ อปฺปา
เทตวา ตํ วุปสเมตฺ อสกโกณฺตี อาหารุปจฺเจทํ กตฺวา
คิลานา วีย มญจกํ อปฺคฺยหิตวา^{๕๖๘} นิปฺปช
ช.^{๕๖๙} อถ โส เคหํ คนฺตฺวา ตํ ตถาสยิตํ ทิสฺวา มญจ
เก^{๕๗๐} นิสินฺโน “ กิ ภทเท อผาสฺกน” ตี ปจฺฉิ. สา ตณ
หิ หุตฺวา กติปยวาเร ปจฺฉิตา “ น สกฺกา กเถตฺน” ตี
อาห. ปฺน สามิกเก คาฬ^{๕๗๑} นิพฺพทฺธิเต^{๕๗๒} สา จินฺเตสิ
“ อชฺชํ มยา ‘ ตสฺสา ปิลนฺธน^{๕๗๓} ปตฺเทมิ’ ตี วุตเต,
“ น ปฏฺิรูป,^{๕๗๔} ‘ ตสฺสา ปญจมธฺรฺมํสํ ปตฺเทมิ’ ตี วุตเต, ตํ
มาเรสฺสติ,^{๕๗๕} ตทา ปิลนฺธนาณิ มยฺหเมวา” ตี. ตโต “ สามิ
ตว กนิฏฺฐิกาย ปญจมธฺรฺมํสํ ปตฺเทมิ, อลภมานาย เม ชี
วิตํ นตถิ” ตี อาห.

^{๕๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปกคามิ

^{๕๖๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตพพ.

^{๕๖๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คโต.

^{๕๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุปคฺยหิตวา

^{๕๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิปฺปชฉิ.

^{๕๗๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): มญจก.

^{๕๗๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):คาฬ.

^{๕๗๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิพฺพทฺธิเต.

^{๕๗๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปิปฺพนฺธน.

^{๕๗๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): น ปติรูป.

^{๕๗๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มาเรติ.

ตัม สุตวา โส อนเนกปริยาเยน “ มนุสฺสมารณฺ”^{๕๓๖}
 นาม ภาริยน” ติ วตฺวา นินฺวาเรณฺโตปิ นินฺวาเรตุ
 นาสกฺขิ. อถ ตาย ปฏฺวิพทฺธจิตฺโต กามมฺจุณฺโต โมหมฺพุโห
 หุตฺวา “ สาธุ ลภิสฺสสี” ติ ตสฺสา วณฺณํ สมปฏฺิจฺฉิ. ตถา
 หิ

“ หายนฺติ^{๕๓๗} อธิโลกตถา หายนฺติ ปาร
 โลกิกา
 หายนฺติ มหตา อตถา เย อิต
 ถินํ วสํ คตา.
 เอสา มาตา ปิตา เอโส ภคินีภาทโร
 หิ เม
 ครุตพุเพ น ชานนฺติ^{๕๓๘} เย อิตถินํ วสํ
 คตา.
 การณากรณนฺเต ตํ กตตพุพํ วา
 น วา อิทํ
 กามนฺธตฺตา น ชานนฺติ เย อิตถินํ วสํ
 คตา.
 ปาณํ วา อติปาเตนฺติ^{๕๓๙} โหนฺติ วา
 ปารทาริกา
 ภาสนฺติ อลิกํ วาจํ เย อิตถินํ วสํ
 คตา.
 สนฺธิจฺเจทาที เถยยํ มชฺชปानญจ
 เปสฺสณฺ”^{๕๔๐}

^{๕๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มนุสฺสมารณฺ.

^{๕๓๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภายนฺติ.

^{๕๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):น ภายนฺติ น วชฺชนฺติ.

^{๕๓๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปาณํ อติปาเตนฺติ วา.

° อสภโกนตี ปุตตัม วิชาเย. อถ โส “ ตัม สมีเป วฏฐ
 รุกขมุเล^{๕๘๙} มาเรสสามิ” ติ มกุลเ คเหตวา อากกัณเณ.^{๕๙๐}
 ตสมี ขณเ ส่า “ สามิ ตว ภาคินเณยสส
 มุขัม โอลเเกตวา ตสส สินเนหนาปี มํ น มาเรหิ” ติ
 วทนตี ยาจิ. อถ โส กกขโพ^{๕๙๑} ตสสา ตัม การุณิกวจนํ
 อสณนโต วย มาเรตุํ อสสหเตว. ตโต ส่า กุมาริกา
 อตตโน^{๕๙๒} อสรณา จินเตสิ “ มม สทเทนาคนตวา โย
 โกจิ มม ภาตุ อนนํ กระย, ตํ น ปฏีรูปน” ติ^{๕๙๓} ภาตุ
 สินเนเน นิสสททา อตตนา คหิตสรณํ อวชชมานา
 นิปชช. ^{๕๙๔}

อถสสา ภาตริ อนุสสริตเมตตานุภาเวน^{๕๙๕} จ
 สรณานุภาเวน จ ตสมี นิโครธ อธิวตถา เทวตา “ เอว
 รูป มาตุคามเ เอตถ มาริตอ อภวิสส,^{๕๙๖} อทธานํ
 เทวสมาคมํ ปวิสิตุ^{๕๙๗} น ลภิสสามิ” ติ จินเตตวา เอติส
 ส่า สามิโก วย ตัม ตชเชตวา ปลาเปตวา “ ตวํ มา ภา

^{๕๘๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตัม สมีเป วฏฐรุกขมุเล อิติ ปาฐา ทิสสน
 ติ.

^{๕๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อากกัณเณ.

^{๕๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กขโพ.

^{๕๙๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อตตนา.

^{๕๙๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):น ปฏีรูปน” ติ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๕๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิปชช.

^{๕๙๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เมตตานุภาเวน อนุสสริตวา อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.

^{๕๙๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอวรูปา มาตุคามเ เอตถ มาริตา อภ
 วิสส อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๕๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปวิสิตุ.

ยี่” ตี สมสสาเสตวา ยานเก สปุตต์ นีสทาเปตวา ตัม
ทิวสเมว ส้าวตถิมาคัมม อนฺโตนฺคเร^{๕๙๘} สาลาย^{๕๙๙} นิปช
ชาเปตวา อนฺตรธายิ. ตถา หิ

“ สพฺพสมฺปตฺติทาตารํ สพฺพโลเกก
นายกํ
 มนฺสาปิ โย วิภาเวติ^{๖๐๐} ตัม เว ปาเลน
ติ เทวตา.
 มุหุตฺตมปิ โย เมตตํ ภาเวติ^{๖๐๑} ยทิ
สาธุกํ
 ตัม เว ปาเลนติ เทวาปิ โตสยนติ อุ
ปายนา” ตี.^{๖๐๒}

ตโต ตสฺสา ปน สามิโก นคฺรา นิกฺขมฺม อตฺตโน
ภริยํ ทิสฺวา “ ตวํ ตทา อาคตา, เกณานีตาสี” ตี^{๖๐๓} ปุจ
ฉิ. ส่า เทวตาย อานีตภาวํ^{๖๐๔} อชานนฺตี “ กิ ตวํ ภณฺสี,
นนฺ ตยา อานีตามหิ” ตี.^{๖๐๕} โสปิ “ กิ โภติ^{๖๐๖} ภณฺสี,
ตว^{๖๐๗} ภาตฺย คามะ ทิฏฺฐกาลโต ปภฺวติ อชช^{๖๐๘} จตฺตารโ

^{๕๙๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนฺเต นคเร อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๕๙๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สาลาย.

^{๖๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มนฺสสาปิ เย วิภาเวนฺติ.

^{๖๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภาเวนฺติ.

^{๖๐๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โตสยนฺติจจฺนิตปายิโน” ตี.

^{๖๐๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เกณานีกาลิ” ตี.

^{๖๐๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อานิตภาว.

^{๖๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อานิตมฺหิ” ตี.

^{๖๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โภตี.

^{๖๐๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตฺยห.

^{๖๐๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทิฏฺฐกาลโต ปภฺวติ อชช อิติ ปาฐา
ทิสฺสนฺติ.

มาสา ชาตา, เอตตํ กาลํ ตวํ น ทิฏฐุปฺพพา, กถํ ตวํ
 มยา สหฺมึ อากตาสี” ติ^{๖๐๙} ปฺจฉิ. สา ตํ สุตฺวา “ เตนฺหิ
 มา อญฺญสฺส^{๖๑๐} อิมํ รหสฺสํ กเถหิ สามิ” ติ วตฺวา ภา
 ตรา กถํ อตฺตโน สพฺพํ วิตถาเรน กเถสิ. ตํ สุตฺวา ตสฺ
 สา^{๖๑๑} สามิกิ สํวึคฺโค^{๖๑๒} ภยปฺปตฺโต หุตฺวา ตํ อตฺตโน
 เคนํ ปาเปสิ. ตโต กติปาหํ ตาย วิสสฺमितะ^{๖๑๓} เต อุโปปี
 สตถารํ นิมนฺเตตฺวา มหาทานํ ทตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมนฺเต
 นิสิตฺตํ. อถ สา ภควโต สรณฺสีลानุภาเวน อตฺตโน ชีวิท
 ปฏฺฐิลาภํ^{๖๑๔} ปกาเสตฺวา อตฺตโน ปุตฺตํ ภควนฺตํ วนฺทาเปต
 วา “สรโณ” ติ นามมกาสี.^{๖๑๕}

สตถา เตสํ อชฺฌมสยํ ญตฺวา ตทฺนรूपํ ธมฺมํ เทเส
 สิ. เทสนาวसानะ เต อุโปปี^{๖๑๖} โสตาปนฺนา อเหสฺ .
 อถสฺสา ปุตฺโต สรณฺกุมาริ วิสตีเม^{๖๑๗} วสเส พุทฺธสํสเน
 ปพฺพชิตฺวา^{๖๑๘} วิปสฺสนํ วฑฺฒิตฺวา^{๖๑๙} อรหตฺตํ ปตฺโต
 “ สรณตเถโร” ติ ปญฺญายี” ติ.^{๖๒๐}

^{๖๐๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อากตาสี” ติ.

^{๖๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มญฺญสฺส.

^{๖๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตสฺส.

^{๖๑๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สํวึคฺโค.

^{๖๑๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กายวิสสฺमितะ.

^{๖๑๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชีวิทปฏฺฐิลาภํ.

^{๖๑๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): “สรณน” ติ นามมกํสฺ อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๖๑๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เต อุโป อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๖๑๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วสตีเม.

^{๖๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปพฺพชิตฺวา.

^{๖๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วฑฺฒิตฺวา.

^{๖๒๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): “ สรณตเถโร” ติ ปญฺญายี อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

โก
ติ.

“ ขณมปี มนุสสา^{๖๒๑} เทวเทว สรรนตา
 ปรมวรูปติฏฐัง ปาปุนนตีติ มนตวา
 ภควติ^{๖๒๒} คุณราสี ชานมานา^{๖๒๓} ชนา
 ภชถ สรณสีล สัพพทา สัพพกาลน”

สรณตเถรสส วตถุ จญฺญม.

๓.๒.๗ เวสสามิตตาย วตถุ.

เวสสามิตตาย วตถุมหิ อยมานุปุพพิกธา. ชมพุทฺธิเป
^{๖๒๔} กิร โกสมพินคเร โกสมพิรญฺญ^{๖๒๕} เวสสามิต
 ตา นาม อคคมเหสี อโหสี. ตทา ภควา โกสมพิยํ วิหร
 ติ^{๖๒๖} มหตา ภิกขุสฺสเชน สทฺธิ จาริกญจรมานอ.^{๖๒๗} ตสฺมิ
 สมเย สา รณญา^{๖๒๘} สทฺธิ วิหารํ คนตวา อโนปมาย
 พุทฺธลีลา^{๖๒๙} มธฺเรน สเรน เทเสนตสส ภควโต ธมมํ
 สุตวา ปสนฺนา สรณสฺส ปติฏฺฐาย พุทฺธมามิกา^{๖๓๐} หุตวา
 วิหรติ.

^{๖๒๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุทิสมปี มนุสสา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๖๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภควติ.

^{๖๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พานมานา.

^{๖๒๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ชมพุทฺธิเป.

^{๖๒๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):โกสมพิยรญฺญ.

^{๖๒๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปฏิวสตี.

^{๖๒๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จาริกํ จรมาโน อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๖๒๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รณญา.

^{๖๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พุทฺธลีลา.

^{๖๓๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):พุทฺธมามิกา.

อถาปรภาเค ตสส รณโณ รชชตถาย^{๖๓๑} ปจจนตราช
 ชา ยุทธสสชโ^{๖๓๒} “ รชชํ วา เม เทตฺ, ยุทธํ วา” ติ
 ปหิณฺ. ตํ สุตฺวา ราชชา มหติยา เสนาย ปริวฺโต^{๖๓๓} ยุทธ
 ภูมึ คจจนฺโต มหเสธยา^{๖๓๔} สทธี คนฺตฺวา ขนฺธาวารํ นินฺวา
 เสตฺวา^{๖๓๕} ตสสา เอวมาห “ ภทฺเท สงฺคามสึเส^{๖๓๖} ชยปฺรา
 ชโย นาม น สกฺกา วิญญาตุํ ,^{๖๓๗} สเจ ปฺราชโย อภ
 วิสส, ปุเรตรเมว รตตปฏากํ^{๖๓๘} อุตฺสาเปสสามิ, เตน
 อภิญาณน^{๖๓๙} ตวํ โกสมฺพิยเมว^{๖๔๐} คจฺฉาหิ” ติ อนุสา
 สิตฺวา^{๖๔๑} สงฺคามมณฺทลํ คนฺตฺวา มหารณํ กโรนฺโต ปฺรา
 ชยภาวํ ญตฺวา มาตุคามํ สริตฺวา รตตฺรชํ^{๖๔๒} อุตฺสาเปตฺวา
 ยุชฺฌนฺโต รณเ ปติ.^{๖๔๓}

อถ สา รตตปฏากํ ทิสฺวา “ ปฺราชิตฺ นุน เม
 สามิกิ” ติ ภยน ปลายิตุมารภิ.^{๖๔๔} อถ ตํ^{๖๔๕} โจรรณ

^{๖๓๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รชชตถาย.

^{๖๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยุทธสสชโ.

^{๖๓๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปริวฺโต.

^{๖๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มเสธยา.

^{๖๓๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นินฺวาสาเปตฺวา.

^{๖๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สงฺคามสึเส.

^{๖๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิญญาตุํ .

^{๖๓๘} ช.อป.(บาลี) ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รตตปฏากํ.

^{๖๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อภิญาณน.

^{๖๔๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โกสมพิยเมว.

^{๖๔๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อนุสาเสตฺวา.

^{๖๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รตตฺรชํ.

^{๖๔๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มติ.

^{๖๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภยาปลายิตุมารภิ.

^{๖๔๕} อนุวิจารณ์สารกสส มยหํ ทสสเน “ นน” ติ ยุตฺตรํ.

โญ มนุสสา ทิสวา “ นูนาย รญโญ^{๖๔๖} อคคม
 เหลี่” ตี ญตวา อตตโน รญโญ ทสเสสฺ . ราชา ตํ ทิส
 วา ปฏิพทฐจิตโต^{๖๔๗} “ มเมตํ อภิเสกํ กโรธา” ตี อมจ
 เจ อาณาเปสิ. อมจจา อภิเสกตถาย ยาจีสุ. สา “ น เม
 ภณ อภิเสเคนตโต” ตี น อิจฉิ. อมจจา ตมตถํ รญโญ
 อาโรเจสฺ . ราชา นํ ปกโกสาเปตวา “ กสมา น อิจฉ
 ลี” ตี ปุจฉิ. สา เอวมาห

“ สโณหิ สารุกํ เทว ภาสมานาย
 เม วโจ^{๖๔๘}
 ภตตา มยหํ มโต อชช^{๖๔๙} สพพสม
 ปตติทายโก.
 กตวาน โสภิเสกํ มํ อตตโน หทยํ
 รีย^{๖๕๐}
 ปาเลติ ตํ สรณตสสา^{๖๕๑} โสภคคิ ทหเต
 มนํ.
 มหาราช สจญญสฺส^{๖๕๒} อสส มค
 คมเหลิกา
 ตมฺหา ทุกฺขา น มุจจามิ เตนานํ ตํ น
 ปตถเย.

^{๖๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อัย รโญ.

^{๖๔๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปติตพทฐจิตโต.

^{๖๔๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภาสมานาย วา ธนํ.

^{๖๔๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภตตา มยหํ เปส อชพ.

^{๖๕๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อตตโน หทยเย ปิยํ.

^{๖๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาเลสิ ตํ สรณตสส.

^{๖๕๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มหาราช สมญญสส.

โสภคคินา ปทิตตาห^{๖๕๓} โสเก โสกัง
 กถํ ขิเป
 ชลนตคคิมิหิ โก นาม ปลาลํ
 ปกขิเป พุทโธ.^{๖๕๔}
 ปิยวิปปโยคทุกข^{๖๕๕} จินตยนุตี
 ปุนปปุนํ
 ตมฺหา ทุกฺขา น มุจฺจามิ ตสฺมาหํ ตํ น
 ปตฺถเย” ตี.

ตํ สุตฺวา ราชา โกเธนาภิภูโต “ สเจ นากิสฺสิจิสฺส
 ลี, อคคิมิหิ ตํ ปกขิปิสฺสามิ” ตี วตฺวา มหนตํ ทารุ
 จิตกํ การาเปตฺวา อคคิํ ทตฺวา เอกปชฺโชเต ชาเต
 “ ตตฺถ ปวิสํ” ตี อห.

อถ สํ ยาจนฺตี ราชานํ^{๖๕๖} อห
 “ ปาโป นิปปาปินํ ราช ปาตนํ
 ขลฺ ปาวเก
 โหติ ปาปผลํ ตสฺส^{๖๕๗} ปจฺจกฺเข
 จ ปฺรตฺถ จ.^{๖๕๘}
 ปุราตเนหิ ภูปาล สมณพฺรหฺมณ
 สฺ จ^{๖๕๙}

ตี.

^{๖๕๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โสภคคินา ปทิตมฺหิ.

^{๖๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปลาลมฺปกขิเป พุโธ.

^{๖๕๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปิยวิปปโยคทุกฺขานํ.

^{๖๕๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สํ ราชานํ ยาจนฺตี อิติ ปาฐา ทิสฺสน

^{๖๕๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปาปผลนตสฺส.

^{๖๕๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปจฺจตฺเต จ ปฺรตฺถ จ.

^{๖๕๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมณ พฺรหฺมณสฺ จ.

มาตาปิตสฺ พาลสฺ^{๖๖๐} โรเคนาตรอิตถิ
 ส
 นปฺปสฺสตโก วโร^{๖๖๑} เทว ตสฺมาหํ น
 วธารหา” ติ.

ตํ สุตวาปิ ราชา อสททหนฺโต^{๖๖๒} มนุสฺเส
 อาณาเปสิ “เอตาย^{๖๖๓} หตฺถ-ปาเท คเหตฺวา อคฺคิมหิ
 ปกฺขิปถา” ติ. เต ตถา กรีสุ.

อถ สา อคฺคิมหิ ปกฺขิปยมานา^{๖๖๔} “นตฺถेतฺถ เม
 โกจิ ปฏิสฺสรณ, ติสฺสรณเมว สรณํ กโรมิ”ติ จินฺเตตฺวา
 “พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, สํฆํ สรณํ
 คจฺฉามิ”ติ วทนฺตี มนสฺวา อนุสฺสรนฺตี อคฺคิมหิ ปติ.
 ตถาวโรปิ^{๖๖๕} โส อคฺคิ^{๖๖๖} ตสฺสา สรีเร โลมกุปมตตมปิ
 อณฺหการํ กาดุํ นาสกฺขิ. ปทุมคพฺภํ ปวิฏฺฐา วีย สิตฺติ
 ภูตสรีรา^{๖๖๗} อโหสิ. ราชา ตํ อจฺฉริยํ ทิสฺวา สํวิโค
 โลมหํสชาโต^{๖๖๘} เวเคน นํ อุปสงฺกมิตฺวา^{๖๖๙} อุโภหิ หตฺ
 เถหิ ปคฺคยห อเร นิปชฺชาเปตฺวา อญฺชลํ ปคฺคยห จิ

^{๖๖๐} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): มาตาปิตสฺสพาลสฺ.

^{๖๖๑} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): นปฺปสฺสตโก จนฺโท.

^{๖๖๒} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): อวิสฺสเซนฺโต.

^{๖๖๓} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): เอตํ.

^{๖๖๔} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): ปกฺขิปยมานา.

^{๖๖๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): ตโต ตถาวโรปิ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๖๖๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): โส อคฺคิ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๖๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): สิตฺตภูตสรีรา.

^{๖๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): โลมหญฺฐชาโต, น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): โลมห
 ชาโต.

^{๖๖๙} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): เวเคนาคนฺตฺวา.

โต^{๖๗๐} “ กสฺมา เต^{๖๗๑} ตํ อคฺคิ สรீรํ มา ปริทหตี” ติ
ปฺจุฉิ. สํ ตํ การณํ กเถนตี เอวมาห

“ มาตาปิตา จ ญฺาตี จ ปริวารา จ
โสหทา^{๖๗๒}

มนุโตสธาทโยปิ จ^{๖๗๓} มเหสกุ
ขา จ เทวตา.

เอเต จญฺเญ จ ภูปาล^{๖๗๔} สตฺตานํ ภย
มากเต^{๖๗๕}

รกฺขิตุํ เนว สกฺโกณติ หิตวาน
สรณมุตตมํ.

อคาหํ^{๖๗๖} พุทฺธํ สรณํ พุทฺโธ เม
สรณํ อิติ

เตน เตเชน มํ ราช ชลนโต อคฺคิ
โน ทหิ.

อคาหํ ธมฺมํ สรณํ ธมฺโม เม
สรณํ อิติ

เตน เตเชน มํ ราช ชลนโต อคฺคิ
โน ทหิ.

อคาหํ สํฆํ สรณํ สํโฆ เม
สรณํ อิติ

เตน เตเชน มํ ราช ชลนโต อคฺคิ
โน ทหิ.

^{๖๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภูฐิตโต.

^{๖๗๑} น.ท.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตว.

^{๖๗๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โสท.

^{๖๗๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มนุโต สกาทโยปิ จ.

^{๖๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เอเต จญฺเญ จ ภูปาล.

^{๖๗๕} น.ท.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สตฺตานํ ภยมากตา.

^{๖๗๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปคฺคาหํ.

เอว มหาณภาวนตํ	ปจจกขํ
เอหิปสฺสีกํ ^{๖๗๗}	
นาโนปททววิทฺธสิ ^{๖๗๘}	นानาสมปตฺติ
ทายกํ.	
สรณตตยณฺหิ โย สตฺโต	น สฺมาทาย
คณฺหติ	
อิธ วา ปรตถ วา โลเก	โส สุขํ นา
นฺโกสสตี.	
สรณตตยณฺหิ โย สตฺโต	สฺสฺมาทาย ^{๖๗๙}
คณฺหติ	
อิธ วา ปรตถ วา โลเก	โส สุขํ น
วิชฺชหตี. ^{๖๘๐}	
ตสฺมา ตุมปิ ภูปาล ^{๖๘๑}	คณฺหาหิ
สรณตตยํ	
ตํ เต ^{๖๘๒} ภวตี สพฺพตถ	ตาณํ เลณํ
ปรายนฺน” ตี. ^{๖๘๓}	
ตํ สุตฺวา ราชา ^{๖๘๔} อติวีย ปสนฺนมานโส ตํ ขมา	
เปตฺวา มหนตํ สกฺการสมฺมานํ กตฺวา “ อชฺชโต	
ปฏฺฐาย มม มาตา” ตี ตํ มาตฺฐฏฺฐาเน ฐเปตฺวา สรณมค	
มาลี. ตสฺมี สนฺนิปตฺติตฺวา จิตฺตมหาชนา ^{๖๘๕} ตํ ปาฎิหาริยํ	

^{๖๗๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปจจ เอหิ ปสฺสต.

^{๖๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นา โน ปททววิทฺธสิน.

^{๖๗๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สฺมาทาย.

^{๖๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิพฺพหตี.

^{๖๘๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตสฺมา ตุมปริภูปาล.

^{๖๘๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตณฺเต.

^{๖๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรายณฺน” ตี.

^{๖๘๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ราผา.

^{๖๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหาชนา.

ทิสฺวา สรณฺส จ สีลฺส จ ปตฺติจฺฉาย ทานาทินิ ปุณฺณกมฺมา
นิ^{๖๘๖} กตฺวา ยถากมฺมํ คตา” ติ.

“ อิติ สรณฺวโร สา เกวลํ อุกฺคเหตฺวา
ชลิตทหนมฺชฌเม สีติภาวํ อลตถ^{๖๘๗}
ปรมสรณฺสีลํ ปาลยฺนฺตา กถํ โว
น ลภถ ภาวโภคํ นิพฺพุตฺติยจาปี อน
เต” ติ.

เวสฺสามิตตาย วตถุ สตตมฺ.

๓.๒.๘ มหามนฺธาทุสฺส วตถุ.

มหามนฺธาทฺวตถุมฺหิ อยฺมานุปฺพุทฺธิกา. อิตฺโต กิร เอ
กนฺวตฺติกปฺปมตถเก^{๖๘๘} วิปสฺสี นาม^{๖๘๙} สฺมาสมฺพุทฺโธ โลเก
อุปฺปชฺชิตฺวา^{๖๙๐} ปวตฺติตวฺรธมฺมจกฺโก^{๖๙๑} สเทวเกหิ โลเกหิ
ปุชฺชียมาโน พนฺธุมตฺตีนคเร^{๖๙๒} ปฏฺิวสตี. ^{๖๙๓}

ตทา โส^{๖๙๔} มนฺธาทา ตสฺมี นคเร ตุนฺนกาโร หุต
วา นิพฺพุตฺติ. ตุนฺนการกมฺเมน^{๖๙๕} ชีวิตํ กปฺเปนฺโต.

^{๖๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณกมฺมานิ.

^{๖๘๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วปตฺตา.

^{๖๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตฺโต กิร เอกนฺวตฺติกปฺปมตถเก อิติ
ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๖๘๙} ที.ม. (บาลี) ๑๐/๑๖/๙, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิปสฺสี นาม.

^{๖๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุปฺปชฺชิตฺวา.

^{๖๙๑} ธมฺมปท.๑/๔., ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปวตฺติตวฺรธมฺมจกฺโก.

^{๖๙๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พนฺธุมตฺตีนคเร.

^{๖๙๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พนฺธุมตฺตีนคเร ปตฺิวสตี, ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ -
๖):พนฺธุมตฺตีนคเร วสตี.

^{๖๙๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตทาย.

ตทา สกลนครวาสโน พุทธปมฺขํ ภิกขุสงฺฆํ นิมนเตตวา
^{๖๙๖} มหาทานมทฺสฺ. อถ โส เอวํ จินฺเตสิ “ สพฺเพปิเม
 นครวาสโน ทานํ ทนฺติ^{๖๙๗} อหเมโกว เสโส ทุกคตต
 ตา ยชฺชาหฺมชฺช^{๖๙๘} พิชฺ น โรเปมิ, อทฺธา อิมฺมหา ทุก
 ขา น ปริมุจฺจิสฺสามิ” ติ.^{๖๙๙} โส เวเคน ตุนฺนการกมฺม^{๗๐๐}
 ปรีเยสฺสิตวา กิณฺจิ มฺลํ ลภิตฺวา เตนฺ เอกสฺสาปี ทานํ ทา
 ตํ โอกาสมฺลทฺโร^{๗๐๑} อาปณฺํ คนฺตวา ราชมาสเก
 คเหตฺวา จงฺโกฏฺกํ ปุเรตฺวา อาทาย พุทธปมฺขสฺส
 ภิกขุสงฺฆสฺส^{๗๐๒} ภาตตคฺคํ คนฺตวา ฐิตฺ^{๗๐๓} เอวํ จินฺเตสิ
 “ นตฺถิ ทานิ โอกาสํ เอกสฺสาปี^{๗๐๔} ภิกขุโน ปตฺเต โอภิ
 ริตฺตํ , อทฺธานํ อิมํ อากาเส วิภิกฺกิสฺสามิ” ติ,^{๗๐๕} “ อป
 เปว นาม ปตฺมานา ตํ เอกสฺสาปี^{๗๐๖} ภิกขุโน ปตฺเต
 เอกมฺปิ ปเตยฺย, ตํ เม ภวิสฺสติ ทิฆรตฺตํ^{๗๐๗} หิตาย สุขา
 ยา” ติ ปสนฺนมานโส^{๗๐๘} อุทฺธํ ขิปี.

^{๖๙๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตุนนกมฺเมน.

^{๖๙๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภิกขุสงฺฆํ นิมนเตตวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๖๙๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):เทนฺติ.

^{๖๙๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยถา ตถา เอตถ.

^{๖๙๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปริมุจฺจิสฺสามิ” ติ.

^{๗๐๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ตุนนกมฺม.

^{๗๐๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โอกาสมฺลทฺธา.

^{๗๐๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ภิกขุสงฺฆสฺส.

^{๗๐๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): ธิโต

^{๗๐๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โอกาโส เอกสฺสาปี.

^{๗๐๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิภิกฺกิสฺสามิ.

^{๗๐๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อปเปว นาม ปตฺมานา ตํ เอกสฺสาปี อิติ
 ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๗๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทิฆรตฺต.

^{๗๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปสนฺนมานสา.

โส สดตหิ รตเนหิ จตฺตหิ จ อิทธีหิ^{๗๑๖} สมณนาโคโต
จกกวตติรชชํ กาเรสิ. ตสฺมี^{๗๑๗} วามหตถํ สมินฺชิตฺวา^{๗๑๘}
ทกฺขินฺนหตฺเถน อปโปฏฺฐิตะ^{๗๑๙} อากาสโต ทิพฺพเมໄໝ វិយ
ชนฺนูปฺปมาณํ^{๗๒๐} สดตฺรตนฺวสฺสํ วสฺสติ. เอวรูปํ อจฺฉริย
อโหสิ.^{๗๒๑} โส จตฺราสีตฺวสฺสสฺสหาณานิ คุมารกัปปิ กัปปิ,^{๗๒๒}
จตฺราสีตฺวสฺสสฺสหาณานิ อฺปฺราชา อโหสิ,^{๗๒๓} จตฺราสี
ตฺวสฺสสฺสหาณานิ จกกวตติรชชํ กาเรสิ. อายุ ปนฺสส อสง
เขยฺยํ^{๗๒๔} อโหสิ.

โส เอกทิวสํ กามตณฺหํ ปุเรตฺตํ อสกโกณโต
อุกฺกณฺฐิตาการํ^{๗๒๕} ทสฺเสสิ. อมจฺจา “ เทว กิณฺณ โข
อุกฺกณฺฐิตอสฺส” ติ^{๗๒๖} ปุจฺฉิสฺส. โส ราชชา “ ภณฺเ มยฺหํ
ปุณฺณกมฺเม โอลิกิยมาเน^{๗๒๗} อิทํ รชฺชํ นปฺปโหติ,^{๗๒๘}
กตฺรณฺนํ โข ฐานํ รมนฺนินฺน” ติ.^{๗๒๙} “ เทวโลโก

^{๗๑๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อิตถีหิ.

^{๗๑๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตถา.

^{๗๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สมินฺชิตฺวา.

^{๗๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อปโปฏฺฐิตะ.

^{๗๒๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทิพฺพเมໄໝ វិយ อปฺปหณฺ... อิติ ปาฐา ทิส

สนฺติ

^{๗๒๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โหสิ.

^{๗๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):คุมารกัปปิ กัปปิ อิติ ปาฐา ทิสสนฺติ.

^{๗๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุปฺราชา อโหสิ อิติ ปาฐา ทิสสนฺติ.

^{๗๒๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อสงฺเขยฺยํ.

^{๗๒๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุกฺกณฺฐิตาการํ.

^{๗๒๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุกฺกณฺฐา” ติ.

^{๗๒๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โส ราชชา “ ภณฺเ มยฺหํ ปุณฺณกมฺมํ โอลิ
กิยมาเนสสาปิ อิติ ปาฐา ทิสสนฺติ.

^{๗๒๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อิทํ รชฺชํ กิ ปโหติ อิติ ปาฐา ทิสสนฺติ.

^{๗๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐานํ รมนฺนินฺน” ติ อิติ ปาฐา ทิสสน

ติ.

มหाराช รมณโย” ตี. โส มนธาดา จกกรตน์ อพุกกิริตวา
ปรีสาย สหธิ จาตุมหาราชิก เทวโลก อคมาลี.

อถ จตตารโ มหาราชาน ทิพพมัลลคณหตถา
เทวคณปริวตา ปจจุคคมน กตวา ตํ อาทาย จาตุ
มหาราชิก เทวโลก คณตวา รชช อทสฺ. ตสฺส ปรีสาย
ปริวตสฺส ตสฺมี รชช กาเรนตสฺส ทีโฆ อทธา วีตวตโต.
โส ตตถาปี ตณ्हํ ปุเรตมสกุโกนโต อุกกณฐิตาการิ
ทสฺเสสิ. ตโต จตตารโ มหาราชาน “ กิณฺนุ โฆ
มหाराช อุกกณฐิตาสี” ตี. ปุจณิสฺ. “ อิมมहा เทวโลกา
กตรณฺนุ โฆ ฐานํ รมณียน” ตี.^{๗๓๐} “ เทว ปเรสฺ อปฏฐานา
มนุสฺสทิสสา มยํ, ตาวตีส-เทวโลกิ อิตโต สตคฺเคนน รมณิ
โย” ตี.^{๗๓๑} มนธาดา จกกรตน์ อพุกกิริตวา อตต
โน ปรีสปริวโต ตาวตีสากิมุโข ปายาสี.

อถสฺส สกุโก เทวราชา^{๗๓๒} ทิพพมัลลคณหตถโ
เทวคณปริวโต^{๗๓๓} ปจจุคคมน กตวา ตํ หตถเ คเหตุ
วา “ อิตโตปี^{๗๓๔} เอहि มหาราชาน” ตี. อาห. ตโต รณญ
เทวคณปริวตสฺส คมนกาเล ปรีณายกรตน์ จกกรตน์ อา
ทาย^{๗๓๕} สหธิ ปรีสาย มนุสฺสปถํ โอตริตวา อตตโน ฆร
^{๗๓๖} ปาวีสิ. ^{๗๓๗} สกุโก มนธาด^{๗๓๘} สกุกภวน^{๗๓๙} เนตวา

^{๗๓๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):“ เทวโลกิ มหาราช รมณโย”
ตี.....รมณียน” ตี ปาฐาน ทิสสนติ, ปเรสฺ ปน ทิสสนติ.

^{๗๓๑} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):รมมณโย” ตี.

^{๗๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวราชา.

^{๗๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวคณปริวตโต.

^{๗๓๔} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อิตโต.

^{๗๓๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):คเหตุวา.

^{๗๓๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นครี.

^{๗๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาวีสิ.

เทวตา เทว โกฏฐาเส กตวา อตตโน รชช^{๗๔๐} มชฺเฌ
 ภินฺทิตวา อทาสี. ตโต ปฏฺฐาย เทว ราชาโน รชช^{๗๔๑}
 กาเรสุ. เอวํ กाले คจฺจนฺเต สกโก สฏฺฐิสฺสทสฺสหา
 กา ติสฺโส วสฺสโกฏฺฐิโย อายํ เขเปตฺวา จวี. อญฺญ^{๗๔๒}
 สกโก นิพฺพตฺติ. โสปี ตเถว^{๗๔๓} เทวรชช^{๗๔๔} กาเรต
 วา อายุกฺขเยน จวี. เอเตนุปายน จตฺตีส สกกา จวีสุ.

มนฺธาทา ปน มนุสฺสปริหาเรน เทวรชช^{๗๔๕} กาเรสิเยว.
 ตสฺเสว^{๗๔๖} กाले คจฺจนฺเต ภียโยโส^{๗๔๖} มตฺตาย กามตณ
 หา อุปฺชชฺช. โส “ กิ เม อุปฺพตฺต- รชฺเชน.^{๗๔๗} สกกั
 ปน มาเรตุํ น สกกา, กามตณฺหา ปเนสา วิปตฺติมฺูลา.
 ตถา หิ

“ วรมตฺร สฺขนตยตฺร อติจฺฉาวีหโต
 นโร^{๗๔๘}
 อิท วา ปฺรตถ วา กิณฺจ น สาทํ วินฺท
 เต สทา.
 ตณฺหาเย ชายเต โสโก ตณฺหาเย
 ชายเต ภาเย

^{๗๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มนฺธาทุ.
^{๗๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สกภานํ.
^{๗๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รชฺผ.
^{๗๔๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตโต ปฏฺฐาย รชฺผ กาเรสิ อิติ ปาลฺลา
 ทิสฺสนติ.
^{๗๔๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อญฺญ.
^{๗๔๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตตฺเถ.
^{๗๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทวรชฺผ.
^{๗๔๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตสฺเสว.
^{๗๔๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ภียโยโส.
^{๗๔๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อุปฺปตฺตรชฺเชน.
^{๗๔๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อติจฺฉาวีมาโต นโร.

ตณฺหาบ วิปฺปมุตตสฺส นตฺถิ โสโก
 กุโตะ ภยํ.
 ตณฺหาทาโส นโร เอตถ ราชโจ
 ราทิสมภวํ
 หตฺถจฺเจนาทิกํ ทุกขํ ปาปฺณาติ
 วิหฺวญฺติ.^{๗๔๙}
 เยน โลเภน ชาเตน สทา ชียนฺติ
^{๗๕๐} ปาณินโน^{๗๕๑}
 เขตฺตํ วตฺถุํ หิรฺวญฺญํ วา^{๗๕๒} ควาสลํ ทาส
 โปริสํ
 สพฺพตฺถาเมน โส โลโภ ปหาตพฺโพว
 วิญฺญา” ติ.^{๗๕๓}
 ตโต อติจฺฉนาวิหตสฺส ตสฺส อายุสงฺขาโร^{๗๕๔} ปริหาเย.
 ชรา สรีโร^{๗๕๕} ปหริ.^{๗๕๖} มนุสฺสสฺสรีโร หิ นาม น เทว
 โลเก ภิชฺชติ.^{๗๕๗}
 อถ โส เทวโลกา ภสฺสิตฺวา พนฺธุมตฺตีนครุญยานํ ปา
 วิสิ.^{๗๕๘} อญฺยานปาโล ตสฺส อาคตภาวํ ราชกุลํ^{๗๕๙} นิเวเท
 ลี. ราชา ราชกุลา อากนฺตฺวา อญฺยานเนเยว อาสนํ

^{๗๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิหฺวญฺติ.

^{๗๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชียนฺติ.

^{๗๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปานินโน.

^{๗๕๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เขตฺตวตฺถุํหิรฺวญฺญํ วา.

^{๗๕๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปหาตพฺโพ จ วิญฺญา” ติ.

^{๗๕๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อายุสงฺขาโร.

^{๗๕๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สรีโร.

^{๗๕๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สรีรมปหริ.

^{๗๕๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภิชฺชติ.

^{๗๕๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อญฺยานเน โอตฺริ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๗๕๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ราชกุลเล.

ปณฺญาเปสิ.^{๗๖๐} ตโต มนฺธาทา อุตฺตยานเ ปณฺญตฺตวราสเน
^{๗๖๑} นิปนฺโน^{๗๖๒} อนุญฺจฺวานสยฺย^{๗๖๓} กปฺเปสิ. ตโต อมฺจจา
 “ เทว ตุมหาก^{๗๖๔} ปฺรโต^{๗๖๕} กิณฺนุ^{๗๖๖} กเถสสามา” ติ ปฺจ
 จิสฺส. “ มม ปฺรโต อิมํ สาสนํ มหาชนสฺส กเถยยาถ
 ‘ มนฺธาท-มหาราชา ทฺวิสหสฺสปริตตทปฺปริวเรสุ^{๗๖๗} จตฺตสฺ
 มหาทีเปสฺ จกฺกวตฺติรชฺชํ กาเรตฺวา จาตุมหาราชิกเส
 รชฺชํ กาเรตฺวา ฉตฺตีสสฺส กานํ อายุปฺริมาเณน เทวโลเก
 รชฺชํ กาเรตฺวา กาลมกาสี” ติ.

โส เอวํ วตฺวา ยถากมมํ คโต. อิมมตถํ ปกาเสต
 ๐ ภควา จตฺปฺริส- มชฺเฌ อีมา คากาโย อาห

“ ยาวตา จนฺทิมสฺริยา ทิสา
 ภนฺติ วิโรจนา^{๗๖๘}
 สพฺเพ ทาสา มนฺธาทสฺส^{๗๖๙} เย
 ปาณา ปฐฺวีสิตา.^{๗๗๐}
 น กหาปณฺวสฺเสน^{๗๗๑} ติตฺติ กาเมสุ
 วิชฺชติ^{๗๗๒}

^{๗๖๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปณฺญาเปสิ.

^{๗๖๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปณฺญตฺตวราสเน.

^{๗๖๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นิปนฺโน.

^{๗๖๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อนุญฺจฺวานสยฺย.

^{๗๖๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เทว เทว อุมหากํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๗๖๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปฺรโต.

^{๗๖๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปฺรโต ‘ กิณฺ’ ติ. อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๗๖๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทฺวิสหสฺสปริตตทปฺปริวเรสุ.

^{๗๖๘} ม.ม.ุ(บาลี) ๑๒/๕๐๓/๔๔๕, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิโรจมานา.

^{๗๖๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สพฺเพ ทาสา มนฺธาทา.

^{๗๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฐฺวีสิตา.

^{๗๗๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กหาปณฺวสฺเสน.

^{๗๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิชฺชติ.

อปปสาทา ทุกษากามา ^{๗๗๓} อิติ
 วิญญาย ^{๗๗๔} ปณฺทิตโต.
 อปี ทิพฺเพสฺส กามสฺส ^{๗๗๕} รติ ^{๗๗๖} โส
 นาริคจฺจติ
 ตณฺหกฺขยรโต ^{๗๗๗} โหติ ^{๗๗๘} สมมาสม
 พุทฺธสาวโก” ติ.

ตํ สุตฺวา พหุ โสตาปตฺติผลาทินิ ^{๗๗๙} ปาปฺถึ” ติ.

“ อิติ นิยตคตฺตินํ โปธิยา อุตฺตมานํ ^{๗๘๐}
 สกฺวสมฺปนฺเนตฺวา เทติ ทุกฺษาติตฺตนา ^{๗๘๑}
 อนิยตคตฺติกาณํ ^{๗๘๒} กา กถา มาทิสานํ
 ปชฺછ ^{๗๘๓} อิติ มนฺตฺวา โภ ภชวโห
^{๗๘๔} ติวตฺถุน” ติ.

มหามนฺธาตุสฺส วตฺถุ ^{๗๘๕} อฏฺฐมํ.

๓.๒.๙ พุทฺธวมฺมาณิชกาวตฺถุ.

^{๗๗๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อปปัสสา ทุกษากามา.

^{๗๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิญญาย.

^{๗๗๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตณฺหากฺขยรโต.

^{๗๗๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โสตาปตฺติผลาทินิ.

^{๗๗๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โปธิยาธิมทานํ.

^{๗๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทุกฺษานิ ตณฺหา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๗๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนิยตคตฺติกาณํ.

^{๗๘๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชฺছ.

^{๗๘๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภเวกฺกนฺติ.

^{๗๘๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):วตฺถุ.

พุทฺธวมมวณิซกสส^{๗๘๓} วตถุมหิ อຍມານຸປຸຖຸພິກຄາ. ສມຸຖຸທິເປ ກິຣ ປາຕລີ-ປຸຕຕນຄເຣ ພຸຖຸຮວມໂມ ນາມ ວາຣຸນີຊ ໂກ^{๗๘๔} ວາຣຸນີຊຊກມເມນ ສີວມານ໌ ອໂຫສີ. ໂສ ອປຣກາເຄ ສຕຄວາເເຫີ ສທຸຣີ ຄາມຊນປທຣາຊຮາຣາຣີສຸ ວາຣຸນີຊຊ ປໂຍຊຍ ມານ໌^{๗๘๕} ວິຈຣຕີ.

ຕສມີ ສມຍ ກຄວາ ອເນກກິຊສຸສສປຣິວໂຕ ຊນປທ ຈາຣິກໍ ຈຣຕີ^{๗๘๖} ພູ ເທວມນຸສເສ ສໍສາຣກນຸດາຣາ ອຸຕຕາເຣນ ໂຕ. ຕທາ ໂສ ກຄວນຕໍ ອທທສ ທຸວຕຕີສ-ລກຊນນຸພຍຍ ຊນປຸກມຸນທິຕໍ ສລມານ໌ ສຸວຸຣເມຣຸ^{๗๘๗} ວິຍ ວິຣ໌ຈມານ໌ ມຸຮາກິຊ-ສໍຊປຣິວຕໍ,^{๗๘๘} ທິສຸວາ ປຣມປິຕິຍາ ຜູຣຸຊສຣີໂຣ^{๗๘๙} ອຍຊສີ ປຄຄຍ ກຄວນຕໍ ອປສງກມິຕວາ ວນທິຕວາ ສາຍຸເ ກຄວນຕໍ ກຕເຕນ ນິມນເຕສີ ພຸຖຸຮສາສເນ ອປຣິ ຈິຕກາເວນ.^{๗๙๐} ອຄສສ ກຄວາ “ ວິກາລໂກຊນາ ປຸກິວິຣຕາ ຕຄາຄຕາ” ຕີ ອາ. ອຄ ໂສ ກຄວນຕໍ ວນທິຕວາ “ ກິ ກນ ເຕ ກຄວນຕາ^{๗๙๑} ວິກາເ ກຸຣຸຊິສສນຕີ” ຕີ.^{๗๙๒} ອຄສສ ກຄໍ ປຸກິຈຈ^{๗๙๓} ກຄວາ “ ອຸຣຸຊວິຣິ ປານ໌^{๗๙๔} ຕຄາຄໂຕ ວິກາເ

^{๗๘๓} ຣ.ທ.໑.(໒໐໒໐/ກ/໑ - ໒):ພຸຖຸຮວມມວນີຊກສສ.

^{๗๘๔} ຣ.ທ.໑.(໒໐໒໐/ກ/໑ - ໒):ວາຣຸນີຊໂກ.

^{๗๘๕} ພ.ລ.(໒໐໑໓/ກ/໑ - ໒):ວາຣຸນີຊປໂຍຊນ.

^{๗๘๖} ນ.ທ.(໒໐໑໒/ກ/໑ - ໒):ຊນປທຈາຣິກຸຣ ກຄວາ.

^{๗๘๗} ດ.ອ.ທ.(໕໙໙໕/ກ/໑ - ໒):ສລມານ ສຸວຸຣເມຣຸ ອິຕີ ປາຣຸ ທິສສນ ຕີ.

^{๗๘๘} ດ.ທ.ທ.(໒໐໑໘/ກ/໑ - ໒):ມຸຮາກິຊສຸສປຣິວຕໍ.

^{๗๘๙} ນ.ທ.(໒໐໑໒/ກ/໑ - ໒):ຜູຣຸຊສຣີໂຣ.

^{๗๙๐} ນ.ທ.(໒໐໑໒/ກ/໑ - ໒):ອປຣິຈິຕຕກາເວນ.

^{๗๙๑} ນ.ທ.(໒໐໑໒/ກ/໑ - ໒):ກຄວນຕໂຕ.

^{๗๙๒} ພ.ລ.(໒໐໑໓/ກ/໑ - ໒):ກຸຣຸຊິສສນຕີ” ຕີ.

^{๗๙๓} ນ.ທ.(໒໐໑໒/ກ/໑ - ໒):ກຄມປຸກິຈຈ.

^{๗๙๔} ອນຸວິຈາຣກສສ ມຍຸ ທສສເນ “ ອຸຣຸຊວິຣານີ ປານານີ” ຕີ ຍຸຕຕຣ໌,ຣ.ທ. ໑.(໒໐໒໐/ກ/໑ - ໒):ອຸຣຸຊວິຣິ ປານ໌.

ภุชชิตํ กปปตี” ตี. เสยยถิท.^{๗๗๕} อมพพานํ ชมพพานํ
 โจจพานํ โมจพานํ อจจพานํ สาธุกพานํ มธุกพานํ
 มุททิกพานนติ.^{๗๗๖} ตํ สุตวา วาณิโช สห สกขรารเสหิ
^{๗๗๗} มุททิกพานํ กตวา พุทธปมฺขสฺส ภิกขุสํหสฺส อทาสิ.
 สภิกขุสํโห สตถา ปรีกฺขตฺตปานิย- รโส^{๗๗๘} ตสฺส ธมฺมํ
 เทเสตวา ชนปทจาริกํ ปกฺกามิ. โสปิ ปสนฺนมานโส หุต
 วา นินฺตโต สทฺธิ วาณิชเกหิ เตสฺ เตสฺ ชนปเทสฺ
 วาณิชนํ ปโยเชนฺโต มหาเวตฺตนิยํ นาม กนฺตารํ ปาปฺณิ.

ตตถ^{๗๗๙} เตสํ สพฺเพสฺสเยว สกฺเขสฺส ปานิยํ ปรีกฺขยํ
 อคฺคมาสิ.^{๘๐๐} ตตถ สพฺพมนุสฺसानญจ พลิตฺทททานญจ^{๘๐๑}
 ปานิยํ นาโหสิ. อถ โส วาณิโช^{๘๐๒} ปิปาสาภิกฺขุโต
 เตสฺ เตสฺ สกฺเขสฺส ปานิยํ^{๘๐๓} ปรีเยสนฺโต วิจรติ. อเถกสฺมี
 สกฺเข มนุสฺสา ตํ ทิสฺวา การุญญेณ “เอตถาคจฺฉ,^{๘๐๔}
 อิมสฺมี โกลมเพ โลกํ ปานิยํ อตถิ, ปิวา” ตี^{๘๐๕} วทิสฺ.
 ตโต โส คนฺตวา ปานิยํ^{๘๐๖} ปิวิ. ตสฺส ตํ รสํ มุทฺทิ

^{๗๗๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เสยยถิท.

^{๗๗๖} วิ.มหา. (บาลี) ๒/๓๐๐/๘๔:อมพพานํ ชมพพานํ โจจพานํ โมจพานํ
 มธุกพานํ มุททิกพานํ สาธุกพานํ ผาสกพานํ.

^{๗๗๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สห สกขารารเสหิ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๗๗๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปรีกขตตปานิยรโส.

^{๗๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตตถ.

^{๘๐๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปานิยปรีกขยํ อคคมาสิ อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๘๐๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สพพมนุสสานํ จ พลิตททานํ จ อิติ
 ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๘๐๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วาณิโช.

^{๘๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปานิยํ.

^{๘๐๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):การุญญ “เอตถ คจฉ อิติ ปาฐา ทิสฺสน
 ตี.

^{๘๐๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปานิยํ อตถิ” ตี อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๘๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปานิยํ.

กปานรสสทิส^{๘๐๗} อโหสิ. ปิวนโตว โส เอว จินเตสิ
 “สมมาสมพุทฺธสฺส ตทา เม ทินฺนมฺหํทิกปानสฺส นิสฺสนโท
^{๘๐๘} อชฺช สมฺปตฺโต ภวิสฺสตี” ติ อจฺเจรพฺภุต- จิตฺโต
^{๘๐๙} โสมนสฺสชาโต^{๘๑๐} คนฺตวา สยเมว จาภฺยิยา ปิธานํ
 วิวริ.^{๘๑๑} สกลาปิ สา จาภฺยิ มฺหํทิกปानเน^{๘๑๒} ปริปุณฺณา
 อโหสิ.

ตโต โส รสฺวนตํ^{๘๑๓} โอชฺวนตํ อปริกฺขยํ ทิพฺพ
 ปานสทิสํ ปานีเย^{๘๑๔} ทิสฺวา ปรมาย ปิตฺติยา ผุฏฺฐสรี
 โร^{๘๑๕} อุคฺโขเสสิ^{๘๑๖} “สพฺเพ ปานีเย ปิวนฺตฺว” ติ. ตํ สุตฺวา
 สพฺเพ สนนฺปิตฺตฺวา ปานีเย ทิสฺวา อพฺภุตจิตฺตา ชาตา.
 วาณิโช เตสํ มชฺเฌ พุทฺธานุภาวํ ปกาเสนโต อาห

“ปสฺสเถทํ ภวนฺตา^{๘๑๗} โภ อานุภาวํ
 มहेสิโน

อจินฺตนิยฺมจฺเจรํ สนนฺทิกฺก
 อกาลิกํ.^{๘๑๘}

ปสนฺนมนฺสา พุทฺเธ ทินฺนํ ปานีเยกํ
^{๘๑๙} มยา

^{๘๐๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มฺหํทิกปานสทิสํ.

^{๘๐๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทินฺนมฺหํทิกปานนิสฺสนโท.

^{๘๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อจฺเจรพฺภุตจิตฺโต.

^{๘๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โสมนสฺสชาโต.

^{๘๑๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จาภฺยิ วิจาเรติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๘๑๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สกลจาภฺยิมฺหํทิกปานเน.

^{๘๑๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สรฺนตํ.

^{๘๑๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): ทิพฺพปาณิเย.

^{๘๑๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผุฏฺฐสรีโร.

^{๘๑๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุคฺโขเสสิ.

^{๘๑๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภวนฺโต.

^{๘๑๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สนนฺทิกฺกมกาลิกํ.

^{๘๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปานีเยกํ.

ปฏิสนธการมกาสิ.^{๔๓๑} อุปาสโกปิ “ ภาณเต ตุมหากัง ปาฏิ
 หาริยํ ทิสฺวา ปสนฺโน ‘ วนฺทิตฺวา คมิสฺสามิ’ ติ อากโตม
 หิ, เอวญฺเจวญฺจ ปาฏิหาริยน” ติ วิตถาเรน กเถสิ. อถสส
 ภควา ธมฺมํ เทเสสิ. โส ธมฺมํ สุตฺวาน สตถารํ สฺวาทนาย
 นิมนเตตฺวา มหาทานํ ทตฺวา อตฺตโน เคหเมว อคมาสิ.
^{๔๓๒} โส ตโต ปฏฺฐาย ทานาทีนํ ปุณฺณานิ กตฺวา ตโต
 จุโต เทวโลเก ทฺวาทสโยชนิกเก กนกวิมานे เทวจฺจรา
 ปรีวฺโต^{๔๓๓} เทวิสฺสริย-สมนฺนาคโต นิพฺพตฺติ. ตสฺส ปุพ
 พกมมปกาสนตถํ ตตถ รตนมยานิ ภาชนานิ ทิพฺพมเยหิ
 มุทฺทิกปาเนหิ ปริปุณฺณานิ อหฺสฺ. ตํ ปิวิตฺวา เทวา
 นจฺจนฺติ วาเทนฺติ กิพฺนตี” ติ.^{๔๓๔}

“ น วิปฺลชินฺสาร์ ชานมาโน^{๔๓๕} ชเนว
 ลภติ วิปฺลโกคํ โดยมตตสฺส ทานา
 วิทิตคฺคณฺนา^{๔๓๖} โภ ทิสฺส วตฺถุสฺส ตุมเห
 ลภถ ขลฺล วิเสสํ สีลวนฺเตสฺ^{๔๓๗} ทา
 นา” ติ.

พุทธวรมวาทนิชกสฺส วตฺถุ นวม.

^{๔๓๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อกมฺนตํ.

^{๔๓๑} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มธฺรปฏิสนธการมกาสิ.

^{๔๓๒} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อคฺคมาสิ.

^{๔๓๓} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เทวจฺจราหิ ปรีวฺตฺตา อิติ ปาฐา ทิสฺสน
 ติ.

^{๔๓๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กิพฺนตีติ.

^{๔๓๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ญาณมาโน.

^{๔๓๖} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิทิตคฺคณฺนา.

^{๔๓๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สีลวนฺเตสฺ.

๓.๒.๑๐ รูปเทเวียา วตถุ.

รูปเทเวียา วตถุมหิ อยมานุப்புพิกถา. อตีเต กิร
 วิปัสสิสส ภควโต กाले तस्मिं नक्रे ऐका कामतारिका
 विहारे आहिण्णन्ती ऐकं किलान्गिच्छं तिस्रा गम्प
 मानहतया उपसंगमित्वा वनवित्त्वा “ गन्ते गो ते आ
 पावो सरिं पीपेति” ति^{๔๓๘} पुञ्चि. तेनापि “ गकिनि खरा
 पावो मे पीपेति” ति वृत्ते, सा “ तेनहि गन्ते ओं तं
 रोक् वुप्समेस्सामी” ति निมนเตत्त्वा केहिं कन्दत्वा तं पवตตี
 मातापितुन्^{๔๓๙} गेत्त्वा तेहि अनुण्याता^{๔๔๐} तिवसे नानนคร
 सेन गेस्सच्छाहार^{๔๔๑} सम्पातेहि. ततो सो गिच्छ पुनทिव
 से जीवं पारुपित्वा गिच्छाय जरन्तो तस्सा केहिं कन्द
 वा अकमाहि. เถร် อาคตं तिस्रा सोमनस्सชาตา पतत्तं
 คเหตุวา आसन्नं ปญญาเปตวา อทาสि. ตตถ นิสินนं तं
 आहारेन साธุकं प्रविषित्वा^{๔๔๒} सककारमกาहि. ओस्ससा
 सत्थापलेन गृत्तमतตस्सेवस्स^{๔๔๓} सो आपावो वुप्समति.
^{๔๔๔} ततो सो वुप्सन्तरोको वृत्तियทिवसे तस्सा केहिं नाक
 माहि. ओ सा विहारं कन्दत्वा तं वनवित्त्वा ”
 गस्मा^{๔๔๕} नाकतात्ता” ति पुञ्चि. तेन “ मम गकिनि

^{๔๓๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): सरिं पीपेति” ति इति पाฐा तิสฺสนติ.

^{๔๓๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปวตตี มาตาปิตุन्नํ इति पाฐा तिसฺสนति
 ति पाฐा तิสฺสนติ.

^{๔๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนูण्याตา.

^{๔๔๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เกสฺสผาหาร.

^{๔๔๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):प्रविषित्वा.

^{๔๔๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):गृत्तमततेव.

^{๔๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วुप्सมิ.

^{๔๔๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):तस्मा.

พยาธิ รูปสมิ, ตสฺมา นาคโตสมิ” ตี^{๔๔๖} วุตเต, ส่า “ ส่าฐ
ภนเต” ตี โสมนสฺสชาตา เคหเมว อคมาสิ.

ส่า เตน ปุณฺณกมฺเมน กาลํ กตฺวา เทวโลเก
นิพพตฺติ. ตสฺสา ตตถ ทฺวาทสโยชนิกํ กนกวิมานํ
นิพพตฺติ. ส่า ตตถ เทวิสสรียํ อนฺุภวนฺตี^{๔๔๗}
ฉพุทฺธนฺตรํ^{๔๔๘} เขเปตฺวา อมหากํ ภควโต กาลे ชมพุทฺธิเป
เทวปุตฺตนคเร อุทิจฺจพฺรหฺมณฺกุเล เชฏฺฐพฺรหฺมณฺสส
ภริยาย กุจฺฉิมฺหิ ปฏฺิสนฺธิ คณฺหิตฺวา,^{๔๔๙} ปรี
ปากมนฺวาย มาตฺกุจฺฉิตฺโต นิภขมิ. ตสฺสา มาตฺกุจฺฉิตฺโต
นิภขนฺตกาลโต ปฏฺฐาย ทิวเส ทิวเส อฏฺฐฏฺฐนาพิมตฺต
สาสิตณฺฑลํ นิพพตฺติ.^{๔๕๐} ตสฺสา รูปสมปตฺตี ทิสฺวา ปสน
นา มาตาปิตโร “ รูปเทวี” ตี นามมกฺสุ.^{๔๕๑} ปจฺฉา ตํ ปฏฺิ
รูปเณ^{๔๕๒} ทารเกณ นโยเชสุ.

อถสฺสา ตณฺฑุลนาพิมตฺตํ คเหตุวา ปจิตฺ อารทฺเธ
อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺตมฺสาทิ- พุยฺยชนฺณจ^{๔๕๓} สปปินฺวณฺติทฺธิขีราทิโค
รสฺณจ^{๔๕๔} ชีรฺมริจาทิกฏฺฏกภณฺฑณฺจ กทฺทลฺ-ปณฺณมรฺคฺพุ
ทฺธิอุปฺกรณณฺจ ภาชนานิ ปุเรตฺวา นิพพตฺติ. ตาย หตฺเถน
คหิตํ ภิกฺขุจิ ขาทนฺนํ วา โภชนนฺนํ วา ปุติภาวํ น
คจฺฉติ, ภตฺตฺกุขลํ คเหตุวา สกลนฺครวาลิโน โภเชนฺติยาปิ
เอกกฏฺฏจฺฉมตฺตํ ภตฺตํ คหิตฺตฺฐานํ น ปณฺญาตฺติ. เอวํ อย

^{๔๔๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นาคโตสมิน” ตี.

^{๔๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนฺุภวนฺตี.

^{๔๔๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):พุทฺธนฺตรํ.

^{๔๔๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คณฺหิ.

^{๔๕๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิพพตฺตติ.

^{๔๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นามมกฺสุ.

^{๔๕๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปติรูปเณ.

^{๔๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺตมฺจณฺมฺสาทิพฺยณฺณจ.

^{๔๕๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สปปินฺวณฺติทฺธิขีราทิโครสฺณจ.

ริกขยปญญา อโหสิ. สกลเทวปุตตนคเร จนทสุริยาว ปา
กฏา อโหสิ.

อถ สา ปญจสตริกขุ^{๘๕๕} นิมนเตตวา นิจจํ สกนิ
เวสเนเยว โภเชสิ.^{๘๕๖} ตทา เตสํ อนตเร ปฐิสมภิทาปโต
^{๘๕๗} มหาสัฆรกขิตโต นาม อิมิสสา ปญญานุกาवं ทิพพจกข
นา ทิสวา “ น ชานาติ เอสา อตตนา^{๘๕๘} ปุพเพ
กตกมมํ, ยนฺนุนาหํ^{๘๕๙} อสสา ปกาเสยยน” ติ.^{๘๖๐} เอกทิวสํ
ตสสา นิเวสเน ภุชิตวา อนุโมทนํ กโรนโต “ ชานาสี
ภคินี ตยา ปุพเพ กตกมมน” ติ ปุจฉิ. “ น ชานามิ ภนฺเต,
โสตุมิจฉามิ” ติ.

อถสสา โส ปุพพกมมํ ปกาเสนโต อาห.

“	เอกนวุเต	อิโต	กปเป	วิปสสิ
นาม ^{๘๖๑}	นายโก			
	อโหสิ	โลเก	โลเกก-	นายโก จิน
นพนฺธโน. ^{๘๖๒}				
	ตทา	ตสมี	ปุเร	รุมเม
	คาม	ทาริกา ^{๘๖๓}		
	อาหิณฺชนติ ^{๘๖๔}	วิหารสมี		อททกขิ ^{๘๖๕}
ชินสาวกํ.				

^{๘๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญจ ภิกขุ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๘๕๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โภเชติ.

^{๘๕๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปตตปฐิสมภิโท.

^{๘๕๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อตตโน.

^{๘๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยนฺนุนาหํ.

^{๘๖๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปกาเสยยน” ติ.

^{๘๖๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิปสสิ นาม.

^{๘๖๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นยโนจฉินนพนฺธโน.

^{๘๖๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):คาปทาริกา.

โรคาตรุ กิสิ ปณฺหุ มุหุ ทิสฺวาน กมปิตา จิตฺตา^{๘๖๖} ตํ มุนี. เกสฺชชฌเจว ภตฺตญจ^{๘๖๗} โส ยติ อพฺยาปาโท อนิโฆ จ^{๘๖๘} อนุปททโว. ตโต ตวํ เตน กมฺเมน จุตา ชาตาสี เทวโลกสฺมี^{๘๖๙} พกามสมิทธินี.^{๘๗๐} ตตถ เต ปุณฺณเตเชน^{๘๗๑} นามโย มณฺธิปฺสตาภิณฺโณ^{๘๗๒} ลงกโต. เนกคพฺภสตาภิณฺโณ^{๘๗๔} สนมณฺทิตโต	อสฺสสนฺตํ มุหุ นิมนฺเตตฺวาน อทา ตวํ เตน อโหสิ สุกเตน ตโต สพ ปาสาโท รต กุฎาการเหหิ^{๘๗๓} สยนา

^{๘๖๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อาหิณฺชนฺดา.

^{๘๖๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อทกฺขี.

^{๘๖๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อนุกมปิตจิตฺตาว.

^{๘๖๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เกสฺชชฌเจว ภตฺตญจสฺส.

^{๘๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อพฺยาปาโท อนิโฆ จ.

^{๘๖๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):เทวโลกมฺหิ.

^{๘๗๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สพฺพกามสมิทธินี.

^{๘๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณเตเชน.

^{๘๗๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มณฺธิปฺสตาภิณฺโณ.

^{๘๗๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กุฎาการเหหิ.

^{๘๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เอกคพฺภสตาภิณฺโณ.

อจณราสตสงกิลโน กุล. ^{๔๗๕}	นัจจคิตาทิสง
รมภามพชมพุสนนีร- ปาฐลี	ปุกปุณนาค
นาคาทิตรสนเทหิ ^{๔๗๖} ยานปนติหิ. ^{๔๗๗}	มณฺฑิตุย
ปทุมปปลกฟาร- ^{๔๗๘} นมณฺฑิต ^{๔๗๙}	กุกฺกทาน
มธฺมตตาลีปาฬิ เทวปุตเตหิ เนเกหิ ราหิ จ	สารสีสรสงกุล. ^{๔๘๐} ตถา เทวจณ
นิจฺจุสฺสเว ^{๔๘๑} มหาโกเค มนนทเน.	วิมาน
ตวเมว เทวโลกมฺหิ ^{๔๘๒} นา มหายสั	วิทุตมา
อทุธานํ วิตินาเมตวา ^{๔๘๓} โคตเม ชิน.	นิพพุเต ^{๔๘๔}
ชมฺพุทฺธิเป ^{๔๘๕} อิทานิ ตว อุทิตะ กุเล	นิพพุตตา ^{๔๘๖}

^{๔๗๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นัจจคิตาทิสํ กุล.

^{๔๗๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นาคทิตรสนเทหิ.

^{๔๗๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปนฺฑิตุพฺยานปนติหิ.

^{๔๗๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มธฺมตตาลีปาฬิ.

^{๔๗๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กุกฺกทานนปณฺฑิต.

^{๔๘๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สารสีสรสํ กุล.

^{๔๘๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิจฺจุสฺสเว.

^{๔๘๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตวเมว เทวโลกมฺหิ.

^{๔๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิตินาเมตวา.

^{๔๘๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): นิพพุตเต

^{๔๘๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมฺพุทฺธิเป.

^{๔๘๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):นิพพุตตา

ปุณฺณปุณฺณาคุณาวาสา^{๔๘๗} รูเปนคคา ปิย
 วทา.
 เอตํ เต เทวโลกสมิ^{๔๘๘} เทวิสสริยมพ
 ภูตํ^{๔๘๙}
 อิมํ เต อธิ โลกสมิ สพพํ มานุสิกํ
 สขํ.
 วิปสสิมนิโน กาเล ตวํ ตสเสกสส
 ภิกขุโน^{๔๙๐}
 อทา ทานํ คิลานสส .ตสส ตํ ผล
 มีทิส.
 กาทพพํ หิ^{๔๙๑} สทา ปุณฺณํ^{๔๙๒} อิจฺจนฺเตน
 สุขปฺปทํ^{๔๙๓}
 ตสฺมา ตวํ สพพทา ภทฺเท อุตฺตํ^{๔๙๔}
 กุสเล ภาว” ตี.
 เอวํ โส ตสส ปุริมตตภาเว กตกมมํ ปกาเสตวา
 “ อิทานิ ปุณฺณ- กมเม^{๔๙๕} อปฺปมาทา ภาว” ตี อนุสา
 สิ.^{๔๙๖} สา เกรสส ธมฺมเทสนํ สุตวา ปรมโสมนสฺสา
 ตโต ปฏฺฐาย ทานาทิสํ นีรตา ปุณฺณานิ กโรนฺติ^{๔๙๗} เต
 เนว โสมนสฺเสน โสตาปนฺนา อริยสาวกา อโหสิ” ตี.

^{๔๘๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุณฺณปุณฺณาคุณาวาสา.

^{๔๘๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอตนฺเต เทวโลกมฺหิ.

^{๔๘๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เทวิสสริยมพภูตํ.

^{๔๙๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตวํ ตสเสกภิกขุโน.

^{๔๙๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):กาทพพฺพหิ.

^{๔๙๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กาทพพํ หิ สทา ปญฺ.

^{๔๙๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สุขํ ปทํ.

^{๔๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุตฺตํ.

^{๔๙๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปุณฺณกมเม.

^{๔๙๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนุสฺสาสิ.

^{๔๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณานิ กโรนฺติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

“ อิติ ตรณกุมาริ^{๘๙๘} ปุณณกมเมสฺ สาริ^{๘๙๙}

อวิติตคณมตฺตา ทตฺวา ภิกขสฺส ทานํ^{๙๐๐}

ทวิมนุชสฺสํ สาลตถ ตุมเห ภวนฺตา^{๙๐๑}
 วิทิตกุสลปากา กิ น ลพฺเภถ สนฺติน”
 ติ.^{๙๐๒}

รูปเทวียา วตฺถุ^{๙๐๓} ทสมํ.

ธมฺมโสณทกวคฺโค ปฐฺโม.^{๙๐๔}

^{๘๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตรณกุมาริ.

^{๘๙๙} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิตติ ตรณกุมาริ ปุณณากาภิญญาตา.

^{๙๐๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปมฺทิตปนจิตฺตา ตสฺส ทตฺวาน ทานํ.

^{๙๐๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภาววิภวสฺสํ สาลตถ อมฺโภสฺ ปุณฺยา.

^{๙๐๒} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิทิตกุสลปากา ลจฺณถ โภ น ตุมเหติ.

^{๙๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รูปเทวียาย วตฺถุ.

^{๙๐๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปถโม.

๓.๓ นนทราชวคโค

๓.๓.๑ นนทราชสส วตฤ.

นนทราชสส^{๙๐๕} วตฤมहि อยมานุप्พพิกธา. อิโต กิร กปปสตสทสสมตฤเก ปทุมุตโตโร นาม สตถา โลเก อุท ปาติ สเทวกัม โลกัม สสารกนตารา^{๙๐๖} อุตตาเรโนโต. ตส്മิ กิร สมเย^{๙๐๗} เอโก กุฏุมพิกโก สตฤ ธมมเทสนัน สุตวา ปสนนมานโส พุทธปมฺข^{๙๐๘} ภิกขุสํฆํ นิมนเตตวา มหา ทานํ สชเชตวา^{๙๐๙} อตตโน ภวัน เทวภวันมิว อลงกริตวา พุทธารหํ มหาสนัน^{๙๑๐} ปญญาเปตวา^{๙๑๑} คนฺต วา ภควนฺตํ ยาจิ “กาโลยํ ภนฺเต ภควโต ภตฺตคฺคสฺส อุปสงกมณายา” ติ. อถ ภควา ภิกขุสํฆ-ปริวฺตโต^{๙๑๒} มหตา พุทธานุภาเวน คนฺตวา นิสิติ ปญญตตปวรพุทฺธาสเน. ตโต กุฏุมพิกโก^{๙๑๓} หฏฺฐิ อุทคฺโค สปรีโส ภควนฺตํ ปริวฺสติ อนเ เกहि มรฺุรณฺนปานิ. ^{๙๑๔}

ตทา ตสฺส ภควโต สาสเน ธฺตงฺคฺชรานัน^{๙๑๕} อคฺโค วสภตฺเถโร นาม มหาสาวโก สปทานวตฺเตน ปิณฺทาย

^{๙๐๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นนทียราชสส, อนุวิจารณ์สส มยฺหํ ทสฺสเน “ นนทรณฺญ” ติ ยุตฺตรํ.

^{๙๐๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สงสารกนตารา.

^{๙๐๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สมย อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๙๐๘} วิ.ม.(บาลี) ๑/๒๓/๑๓, ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):พุทฺธปมฺข.

^{๙๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สชฺเชตวา.

^{๙๑๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหาสนน.

^{๙๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญฺญาเปตวา.

^{๙๑๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภิกขุสํฆปริวฺตโต.

^{๙๑๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กุฏุมพิกโก.

^{๙๑๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มรฺุรณฺนปานิ.

^{๙๑๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ธฺตงฺคฺชรานน.

จรมานโน ตสฺส กุฏุมพิกสฺส ฆรทฺวาเร^{๙๑๖} อฏฺฐาสี. อถ โส
 เถรํ ทิสฺวา “ ภาณเต อนฺโตเคเห นิสินฺโน, ตุมฺहेปิ^{๙๑๗}
 ปวิสฺสา” ตี ยาจิ. เถโร^{๙๑๘} อปวิสฺตวาว อคฺมาลี. กุฏุมพิก
 ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ตมตฺถํ^{๙๑๙} วตฺวา “ กิ ภาณเต สเทว
 เก โลเก ภควตาปิ อุตฺตริตโร कुณฺเนน สํวิชฺชตี” ตี^{๙๒๐}
 อาห.

อถสฺส สตถา^{๙๒๑} ปุตฺโตปมํ ทสฺเสตฺวา เถรสฺส कुณ
 วนฺณยนฺโต^{๙๒๒} เอวมาห.

“ ปาเลนฺติ นิम्मลํ กตฺวา ปาติโมก
 ขาทิสํวรํ
 สมากินฺนธฺตงฺคฺคา จ^{๙๒๓} อปฺปิจฺฉา
 มุนิสฺสนุโว.^{๙๒๔}
 นิจฺจมนฺตกยฺทุทฺทมฺหิ นทฺธา โยธาว
 ทปฺปีตา^{๙๒๕}
 ปุณฺณยานํ^{๙๒๖} วตฺถุฏฺฐตา เต^{๙๒๗} เทวมานุสฺสกา
 ทินฺ.^{๙๒๘}

^{๙๑๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฆรทฺทาเร.

^{๙๑๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตุมฺเหหิ.

^{๙๑๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เถเร.

^{๙๑๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตมตฺถํ.

^{๙๒๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สํวิชฺชตี” ตี.

^{๙๒๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สตถา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

^{๙๒๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วณฺณยนฺโต.

^{๙๒๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมากินฺนธฺตงฺคฺคจ.

^{๙๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มุนิสฺสนุโว.

^{๙๒๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นทฺธโยธาวทปฺปีตา.

^{๙๒๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺยานํ.

^{๙๒๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วตฺถุฏฺฐตาโร.

^{๙๒๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เทวมานุสฺสกาทินํ.

ธำเรมหัม วรรณวนต์	สิเวยยมปิจ
จิวร ^{๙๒๙}	
พุทธปุตตา มหานาคา	น ธาเรนติ
^{๙๓๐} ตถาวริ.	
ธำเรนติ เต ปัสกุล ^{๙๓๑}	สง
ฆาฆุตวา ^{๙๓๒} ปิโสติเก	
วรรณจนาทนโจลว ^{๙๓๓}	อิจนาโลภวิวช
ชิตา. ^{๙๓๔}	
สาทิยามิ สทา หมโภ	อุปาสก
นิมนตน์	
เนว สาเทนติ สมพุทธ-	ปุตโตปาสก
ยาจน.	
สพทาเนน ^{๙๓๕} ยัม ลทริ	ลูขัม วาปี
ปณิตก ^{๙๓๖}	
เตน ตุสสนติ เม ปุตตา	รสเคธวิวชชิ
ตา. ^{๙๓๗}	
นิปชชามิ อหัม สาธุ	สนถเต สยเน
สุเก	
น เต เสยยปี ^{๙๓๘} กปเปนติ	สสารภยภีรกา.
^{๙๓๙}	

^{๙๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สิเวยยมปิจ จิวร.

^{๙๓๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ธเรนติ.

^{๙๓๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มัสกุล.

^{๙๓๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สฆาฆุตวา.

^{๙๓๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วรรณจนาทนโจรมหา.

^{๙๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิจนาโรภ วิวชชิตา.

^{๙๓๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สพฐาพาทาเนน.

^{๙๓๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปณิตก.

^{๙๓๗} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):รสเคธวิวชชิตา.

^{๙๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เสยยปี.

^{๙๓๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สสารภยภีรกา.

ฐานา ^{๙๔๐} สนมเนน	กปเปนติ
อิริยาปถ	
เนกภูมิสมากิณเณ ^{๙๔๑}	ปาสาเทสุ ^{๙๔๒}
วสามห.	
พุทฺธปุตฺตา ตถาจณฺณํ	น กทา
ปวิสนฺติ ^{๙๔๓}	
เต รุกขมุเล สฺसानสฺมี	อพุโภา
เส รมนฺติ เต	
ภาเวตฺวา ^{๙๔๔} ภวนาสาย	เหตุ
ภาวนฺมุตฺตมํ. ^{๙๔๕}	
อหํ คาเม วสิสฺสามิ ^{๙๔๖}	ปาเปนโต
ชนตํ ลีวํ	
รมนฺติ ^{๙๔๗} มม ปุตฺตา เต	ปนตเสนาสเน
รตา. ^{๙๔๘}	
เตสํ มหตฺตโร ^{๙๔๙} สนฺโต	เถโรยํ วสโภ
มหา	
ธุตฺตาโป ^{๙๕๐} ธุตฺตคคฺโค	ญาโตยํ
มม สาสเน” ตี.	

^{๙๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ฐานา.

^{๙๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เนกภูมิสมากิณเณ.

^{๙๔๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ทาสาเทสุ.

^{๙๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปวิสนฺติ.

^{๙๔๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภาเวนฺติ.

^{๙๔๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): เหตุ ตมหากํ วมุตฺตมํ อิติ ปาฐา

ทิสสนฺติ.

^{๙๔๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปวิสนฺติ.

^{๙๔๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):รมนฺติ.

^{๙๔๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตา.

^{๙๔๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เตสํมญฺตโร.

^{๙๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธุตฺตภาโร.

เอวํ ภควา หตถํ อุกุชิปิตวา จนฺทมนฺทเล ปหรณ
โต วยิ เถรสฺส คุณฺเณ ปกาเสสิ.

ตโต โส ตสฺส คุณฺณถํ สุตวา สยมปิ ตํ ฐานนฺตรํ^{๙๕๑}
กามยมาโน “ ยนฺนุนาหํ^{๙๕๒} อนาคเต
อญฺญตรสฺส^{๙๕๓} สมนาสมพุทฺธสฺส สาสเน ฐตฺงคฺชรานํ อคฺ
โค ภวิสสามิ” ติ ฐานํ^{๙๕๔} ปตฺเถนโต ภควโต ปาทุมฺเล
นิปฺชชฺชิตฺวา^{๙๕๕} สตถา ตํ การณํ อุปฺปริกฺขิตวา “ ตวํ อิตฺ
กปฺปสฺตสฺส หสฺสมตฺถเก โคตโม นาม สตถา อุปฺปชฺชิสฺสตี
,^{๙๕๖} ตวํ ตทา ฐตฺงคฺชรานํ อคฺโค หุตวา ‘ กสฺสโป’ ติ
ปฺลยฺญายิสฺสตี” ติ พยากรณมทาสิ. ตโต ปญฺญา ย โสมนส
โส ปุณฺณกมฺมํ^{๙๕๗} กตวา ตโต จโต เทวมนุสฺเสสฺส^{๙๕๘} เท
วิสสริยํ อนฺุภวโนโต วิปสฺสีสมมาสมพุทฺธกาเล เอกสาฎโก
นาม พฺราหฺมโณ หุตวา มหาทานํ อทาสิ.

ตโต จโต เทวมนุสฺเสสฺส สํสรณโต^{๙๕๙} กสฺสปสมมาส
มพุทฺธเ ปรีนฺิพฺพุเต^{๙๖๐} พาราณสีนคเร^{๙๖๑} พาราณสีเสฏฺฐี
หุตวา นิพฺพตโต ทานาทีนํ ปุณฺณานิ^{๙๖๒} ตโต จวิตวา สํ
สาเร สํสรณโต ทสฺวสฺสสฺส หสฺสายุเกสฺ มนุสฺเสสฺส พาราณสียํ

^{๙๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สยมปีตฐานํ.

^{๙๕๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยณฺนุนาหํ.

^{๙๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญตรสฺส.

^{๙๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถานํ.

^{๙๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิปฺชชฺ.

^{๙๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุปฺปชฺชิสฺสตี.

^{๙๕๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณกมฺม.

^{๙๕๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เทเวสฺ.

^{๙๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวมนุสฺเสสฺส สํสรณโต อิติ ปาฐา น
ทิสฺสนติ.

^{๙๖๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรีนฺิพฺพุเต.

^{๙๖๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):พาราณสีนคเร.

^{๙๖๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตสฺส ธาตุปุชฺชํ กตวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

เอโก กุญฺมพิโก^{๙๖๓} หุตฺวา นิพฺพตฺติ. โส ปนํยํ
 กุญฺมพิโก อรณฺเญ^{๙๖๔} ชงฺขวิหารํ^{๙๖๕} วิจฺรณฺโต ปจฺจนฺติเม
 ชนฺปเท อรณฺญายตเน^{๙๖๖} อณฺญตรํ^{๙๖๗} ปจฺเจกพุทฺธํ
 อทฺทสฺส. โส จ ปจฺเจกพุทฺโธ จีวรกมฺมํ กโรนฺโต อนฺวํ
 เต อปฺปโหนฺเต สํหริตฺวา ฐฺเปตฺถ อารทฺโธ.^{๙๖๘} กุญฺมพิโก
 ตํ ทิสฺวา “ กิํ กโรธํ ” ติ ปุจฺฉิ. โส ปจฺเจกพุทฺโธ
 อปฺปิจฺจนฺตํ เตนํ ปุณฺณํ น กิณฺจิ วุตฺโต โหติ. โส
 “ จีวรทฺสสํ นปฺปโหนฺติ ” ติ ญฺตฺวา^{๙๖๙} อุตฺตโน อุตฺตร
 สํภวํ^{๙๗๐} ปจฺเจกพุทฺธสฺส ปาถมฺเณ ฐฺเปตฺวา^{๙๗๑} อคฺคมาสิ.^{๙๗๒}
 ปจฺเจกพุทฺโธ ตํ คเหตฺวา อนฺวํ อโรเปนฺโต จีวรํ^{๙๗๓}
 กตฺวา ปารุปี.

กุญฺมพิโก^{๙๗๔} ชีวิตปริโยสานํ กาลํ กตฺวา ตาวตีส
 ภวเน^{๙๗๕} นิพฺพตฺติตฺวา ยาวตํ ยุกํ ทิพฺพสมฺปตฺติํ อนฺภวิต
 วา ตโต จิตฺวา^{๙๗๖} พารานฺสีโต ติโยชนมตฺเต ฐฺฏาเน
^{๙๗๗} อณฺญตรสฺมี นคเร นิพฺพตฺติ. ตสฺส มาตาปิตโร

^{๙๖๓} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กุญฺมพิโก.

^{๙๖๔} น.ม.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อรณฺเญ.

^{๙๖๕} ที.ลี. (บาลี) ๙/๕๒๒๓๒๔,ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชงฺขวิหารํ.

^{๙๖๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อรณฺญายตเน.

^{๙๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อณฺญตร.

^{๙๖๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ฐฺเปตฺถ อารทฺโธ.

^{๙๖๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):“ กิํ กโรธํ ” ติ ปุจฺฉิตฺวา เตนํ อปฺปิจฺจนฺตํ

น กิณฺจิ วุตฺเต, “ จีวรทฺสสํ นปฺปโหนฺติ ” ติ ญฺตฺวา.....

^{๙๗๐} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อุตฺตรสงฺค.

^{๙๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐฺเปตฺวา.

^{๙๗๒} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อคฺคมาสิ.

^{๙๗๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):จีวร.

^{๙๗๔} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กุญฺมพิโก.

^{๙๗๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตาวตีสภวเน.

^{๙๗๖} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จิต.

^{๙๗๗} น.ม.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โยชนมตฺเต ฐฺฏาเน อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

“ นนทโก” ตี^{๙๗๘} นามํ อกัสนุ^{๙๗๙} ตสฺส สตต ภาตโร^{๙๘๐} อहेลฺลํ . เสสา ฉ ภาตโร นานากมฺมนเตสฺส พ ยาวภา^{๙๘๑} มาตาปิตูนํ^{๙๘๒} โปเสนติ. นนทโก ปน อกมฺม สึโล^{๙๘๓} เคเหเยว วสตี. ตสฺมา ตสฺส^{๙๘๔} เสสา กุชณนตี. มาตาปิตโรปิ^{๙๘๕} นนทกํ อามนฺเตตฺวา โอวทนตี. โส ตถา หิ โหเตว.

อถาปรสฺมี สมเย คาเม นกฺขตตํ สงฺฆฏฺฐิ^{๙๘๖} ตทา โส มาตรํ อาห “ อมม สาธุกํ เทหิ, นกฺขตตํ กิฬิสฺสามิ” ตี.^{๙๘๗} สา โธตวตถํ นีหริตฺวา^{๙๘๘} อทาสี. “ อมม ญลํ อิทน” ตี. สา อญญ^{๙๘๙} นีหริตฺวา อทาสี. ตมปิ ปฏิกฺขิปี. อถ นํ มาตา อาห “ ตาต ตาติโส^{๙๙๐} เคเห มยหํ ชาโต,^{๙๙๑} นตถิ อิตฺ สขุมตรสฺส^{๙๙๒} ปฏฺฐิลากาย ปุณฺณ” ตี^{๙๙๓} ลภณฺฏฺฐานํ คมิสฺสามิ อมมา” ตี. “ ปุตต

^{๙๗๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):“ นนทโก” ตี.

^{๙๗๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นามมกัสนุ.

^{๙๘๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภาตโร ฉ.

^{๙๘๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พยาวตา.

^{๙๘๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มาตาปิตูนํ.

^{๙๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อกมฺมสิโล.

^{๙๘๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตสฺมาตสฺส.

^{๙๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มาตาปิตโร.

^{๙๘๖} ส.ส. (บาลี) ๑๕/๖๔/๓๗, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สงฺฆฏฺฐิ.

^{๙๘๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กิฬิสฺสามิ” ตี.

^{๙๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นีหริตฺวา.

^{๙๘๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อญฺ.

^{๙๙๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ยาติเส.

^{๙๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชาตา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

^{๙๙๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สขุมตรสฺสา.

^{๙๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณ” ตี.

ตโต สตตเม ทิวเส นนทโก ตตถ ตตถ อาหิณฑน
 โต “ รณญ^{๑๐๑๘} มงคลยยาน^{๑๐๑๙} ปสสิสสามิ” ติ
 คนตวา มงคลสิลาปฏญเ สสิส^{๑๐๒๐} ปารุปีตวา นิปชช.
^{๑๐๒๑} โส จ พารานสิรณญ^{๑๐๒๒} กาลกตสส^{๑๐๒๓} สตตโม
 ทิวโส โหติ. อมจโจ จ ปุโรหิต^{๑๐๒๔} จ รณญ สรริ
 กิจจ^{๑๐๒๕} กาเรตวา ราชงคเณ นิสิติตวา มนตยีส “ รณ
 ญ เอกา วธิตา^{๑๐๒๖} อตถิ, ปุตโต ปนสส นตถิ, อราชิก
 รชช น ติฏฐติ, ปสสรถ วิสสชเชสสามา” ติ.^{๑๐๒๗} เต
 กุมทปตตวณเณ^{๑๐๒๘} จตตาวโร สินธเว โยเชตวา
 เสตจตตปมข ปณจวิธราชกกุฏภณท^{๑๐๒๙} รตสมิเยว ฐเปต
 วา^{๑๐๓๐} รถ วิสสชเชตวา ปจจโต ตูรียานิ ปคคณ
 หาเปส .

รโถ ปาจันทวาเรน^{๑๐๓๑} นิคมิตวา อุตยานาภิมุโข
 อโหสิ. ปริจเณน^{๑๐๓๒} อุตยานาภิมุโข คจจติ, นิวตเตมา” ติ

^{๑๐๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รณญ.

^{๑๐๑๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มงคลยยาน.

^{๑๐๒๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มงคลสิลาปฏญเ สสิ.

^{๑๐๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิปชช.

^{๑๐๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พารานสิรณญ.

^{๑๐๒๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): กาลกตสส.

^{๑๐๒๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อมจโจ จ ปุโรหิต อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๐๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รณญ สรริกิจจ.

^{๑๐๒๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รณญ เอกา ธิตา.

^{๑๐๒๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปสสรถ วิสสชเชสสามา” ติ.

^{๑๐๒๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เต กุมทปตตวณเณ.

^{๑๐๒๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): เสตจตตปมข ปณจวิธราชกกุฏภณท อิติ
 ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๐๓๐} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):รตสมิโย ปฏฐเปตวา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๐๓๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปาจันทวาเรน.

^{๑๐๓๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปริจเณน.

เกจิ อาหंस. ปุโรหิต^{๑๐๓๓} “ มา นิวารยิตถา” ตี อาห.
 รโถ กุมารกัม ปทกขิณ กตวา อาโรหณสชโช^{๑๐๓๔} หุตวา
 อฏฐาสี. ปุโรหิต ปารุปนกณณ อปเนตวา ปาทตลانی
 โอโลเกนโต “ ติฏฐตุ อยं ที่โป^{๑๐๓๕}
 ทวิสหัสสทีปปริวาเรสุ จตุสุ มหาทีเปสุ เอกราชช กาคตุ
 สมตโถ” ตี วตวา ตสส ธิตี อุปธาเรตุ ติกขตตุ ตริ
 ยานิ ปคคณหาเปสิ. อถ กุมารโ มุขํ วิวริตวา
 โอโลเกตวา “ เกน การณน อาคตตถา” ตี^{๑๐๓๖} อาห.
 “ เทว ตุมหากัม ราชช ปาปฏนาตี” ตี. “ ราชา
 กหน” ตี. “ ทิว^{๑๐๓๗} คโต สามี” ตี. “ กติ ทิวสา อติกกน
 ตา” ตี. “ อชช สตตโม ทิวโส” ตี. “ ปุตโต วา ธิตา
^{๑๐๓๘} วา นตถี” ตี. “ ธิตา อตถิ, ปุตโต นตถี” ตี.^{๑๐๓๙}
 “ เตนหิ กริสสามิ ราชชน” ตี.^{๑๐๔๐} เต ตาวเทว^{๑๐๔๑}
 อภิเสกมณชป กาวเรตวา ราชธิตรํ สพพาลงกาเรหิ

^{๑๐๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุโรหิต.

^{๑๐๓๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อาโรหณสผโ.

^{๑๐๓๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ที่โป.

^{๑๐๓๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กรณน อาคตถา” ตี อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.

^{๑๐๓๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทิว.

^{๑๐๓๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ธิตา.

^{๑๐๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):น วิชชนตี” ตี.

^{๑๐๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กเรสสามิ ราชชน” ตี อิติ ปาฐา ทิสสน
 ตี.

^{๑๐๔๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตโตว.

อลงกริตวา^{๑๐๔๒} อุตยานัน เนตวา^{๑๐๔๓} กุมารสส อภิเสกํ อกํ
สุ.

อถสส กตาทิเสกสส สตสสคณกํ วตถํ อาเนส
“ . โส “ กิมิทํ ตาตา” ติ อาห. “ นิवासนตถํ^{๑๐๔๔} เท
วา” ติ. “ นนุ ตาตา ฤณ” ติ. “ มนุสสานํ ปรีโกควตเถ
สุ อิตโต^{๑๐๔๕} สุขุมตรํ นตถิ เทวา” ติ.^{๑๐๔๖} “ ตุมหากํ
ราชา^{๑๐๔๗} เอวรูปํ นิวาเสตี” ติ. “ อาม เทวา” ติ.
“ มญญเญ อปญวา ตุมหากํ ราชา” ติ วตวา “ หนท
สฺวณณภิงคารํ อาหรรถ, ลภิสสามิ^{๑๐๔๘} วตถน” ติ. เต^{๑๐๔๙}
สฺวณณภิงคารํ อาหริส. โส อญฺญาย หตเถ โหวิตวา
มุขํ วิกขาเลตวา หตเถน อุกํ อาทาย^{๑๐๕๐} ปฺรตถิมทิสาย
อพุกฺกิริ.^{๑๐๕๑} ตาวเทว ฆนปฺลวี่^{๑๐๕๒} ภินทิตวา โสฬสภ
ปฺรกุขา อญฺญหีส.^{๑๐๕๓} ปุณ อุกํ หตเถน คเหตวา
“ ทกฺขิณํ ปจฺจิมํ อุตฺตรน” ติ เอวํ จตสฺโส ทิสา อพุก
ริ. สพฺพทิสาสฺ โสฬส โสฬส หุตวา จตฺสญฺญิกปฺรกุขา
^{๑๐๕๔} อญฺญหีส. โส เอกํ ทิพฺพทุสส^{๑๐๕๕} นิวาเสตวา เอกํ

^{๑๐๔๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อลงกริตวา.

^{๑๐๔๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คนตวา.

^{๑๐๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิवासนตถ.

^{๑๐๔๕} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อิท.

^{๑๐๔๖} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุขุมตรํ เทวา” ติ.

^{๑๐๔๗} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๑๐๔๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ลภิสสาม.

^{๑๐๔๙} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เต อิติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๑๐๕๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุทกมาทาย.

^{๑๐๕๑} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อพุกฺกิริ.

^{๑๐๕๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ฆนปถวี่.

^{๑๐๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อญฺญหีส.

^{๑๐๕๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จตฺสญฺญิกปฺรกุขา.

ปารุปีตวา “ นนทรณโณ^{๑๐๕๖} วิชิตะ สุตตกนฺตिका อิตถิโย
 มา สุตตํ กนฺตณฺตุ’ ติ เภริญจราเปถา” ติ^{๑๐๕๗} วตฺวา
 จตตํ อุตฺสาเปตฺวา อลงกตปฏฺยิตโต หตถิกขณฺธวรคโต
 นครํ ปริสิตฺวา^{๑๐๕๘} ปาสาทมภิริยห^{๑๐๕๙} มหาสมปตฺตี
 อนฺภวิ. อโห ตทา ปจฺเจกพุทฺธสฺส ทินฺนทานสฺส วิปาโก.
^{๑๐๖๐} เตนาหุ โปราณา

“ ยถา สาสปมตฺตมहा พิชานิ
 นิโครธปาทโป^{๑๐๖๑}
 ชายเต สตสาขทฺโฏ^{๑๐๖๒} มหานิลมพ
 โทปโม.^{๑๐๖๓}
 ตเถว ปุณฺณกมฺมมหา^{๑๐๖๔} อณุมหา วิปุลํ
 ผลํ^{๑๐๖๕}
 โหตี’ ติ ‘ อปปฺปุณฺณ’ ติ^{๑๐๖๖} นาวมณ
 ญฺเอย^{๑๐๖๗} ปณฺทิตโต” ติ.

-
- ๑๐๕๕ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทิสฺวา พุสฺสํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.
 ๑๐๕๖ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นนทรโณ.
 ๑๐๕๗ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภะรี จราเปถา” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.
 ๑๐๕๘ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาวิสิตฺวา.
 ๑๐๕๙ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาสาท์ อภิริยหิตฺวา อิติ ปาฐา ทิสฺสน
 ติ.
 ๑๐๖๐ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทินนสฺส วิปาโก อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.
 ๑๐๖๑ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พิณานิ นิโครธปาทโป.
 ๑๐๖๒ น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สตสาขาทฺโฏ.
 ๑๐๖๓ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหานิลมพฺโทปโม.
 ๑๐๖๔ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุณฺณกมฺมมหา.
 ๑๐๖๕ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วมหปผลํ.
 ๑๐๖๖ น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อปปฺป ปุณฺณติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.
 ๑๐๖๗ น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นาวมณฺเอย.

เอวํ คจฺจนเต กาเล เอกทิวสํ เทวํ รัญญุ^{๑๐๖๘}
 สมปตฺตี ทิสฺวา “ อโห ตปสฺสี” ติ การุญญาการุ^{๑๐๖๙} ทส
 เสสิ. “ กิมิทํ เทวํ” ติ จ ปุณฺณฺสา “ อติมหตี^{๑๐๗๐} เต เทว
 สมปตฺติ อตีตมทฺธานํ กลยาณ^{๑๐๗๑} กตตตา, อิทานิ
 อนาคตสสฺตถาย กุสลํ กโรธา” ติ อาห. “ กสฺส ทสฺสาม,
 สีสฺวานตา นตฺถิ” ติ.^{๑๐๗๒} “ สีสฺวานตานํ เทถ อสุญฺญํ เทว
 ชมฺพุทฺธิโป อรหฺนเตหิ,^{๑๐๗๓} ตุมฺहे ทานเมว^{๑๐๗๔} สชฺเชถ,
 อหํ อรหฺนเต ลจฺจามิ” ติ อาห. ปุนทิวเส ราชา^{๑๐๗๕}
 มหาทานํ สชฺชาเปสิ.^{๑๐๗๖} เทวํ “ สเจ อิมิสฺสา ทิสาย
 อรหฺนโต อตฺถิ, อิทาคนฺตฺวา อมหากํ ภิกขุ คณฺหนฺตฺว” ติ
 อุตฺตร- หิมฺวานตาภิมุขี ปุปฺพานิ อุทฺธํ ชิปิตฺวา อุเรน
 นิปชฺชิ.^{๑๐๗๗} อถ ตานิ ปุปฺพานิ อากาสโต คณฺตฺวา
 หิมฺวานตฺปเทเส วสนฺตานํ ปทุมวตฺติยา ปุตฺตานํ ปญฺจสฺตานํ
 ปจฺเจกพฺพุทฺธานํ เชฏฺฐกฺมฺหาปทุมปจฺเจกพฺพุทฺสสฺ ปาทุมฺเล
 ปตฺติสฺ. ตถา หิ

^{๑๐๖๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):รัญญุ.

^{๑๐๖๙} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):การุญญาการุ.

^{๑๐๗๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อติมหนตี.

^{๑๐๗๑} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กลยาน.

^{๑๐๗๒} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สีสฺวานตา นตฺถิ” ติ อิติ เอตเถว ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๑๐๗๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สีสฺวานตานํ เทถ อสุญฺญํ เทว ชมฺพุทฺธิโป อรหฺน
 เตหิ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๐๗๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทานเมว.

^{๑๐๗๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ราชา.

^{๑๐๗๖} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาทานํ สผฺวาเปสิ อิติ ปาฐา ทิสฺสน
 ติ.

^{๑๐๗๗} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิปชฺผิ.

“ อโห ปัสสถ โภ ทานิ วิมหาย
 ปุณฺณกมฺมโน
 อเจตนานิ^{๑๐๗๘} ปุปฺพานิ ทุตกิจฺเจ
 สฺ พยวฏฺฏานิ.^{๑๐๗๙}
 กตตุกามาเน โลกสฺมี สกลํ อตฺตโน
 วสํ
 สพฺพตฺถาเมเน กตตพฺพํ ปุณฺณํ
 ปุณฺณวตา^{๑๐๘๐} สทา” ตี.

ตโต มหาปทุมปจฺเจกพุทฺโธ ตํ การณํ ญตฺวา เส
 สภาตโร^{๑๐๘๑} อามนฺเตสิ “ มาริส นนฺทราชา ตมฺहेปี
 นิมนฺเตสิ,^{๑๐๘๒} อธิวาสเถ ตสฺส นิมนฺตณฺ” ตี. เต อธิว
 เสตฺวา ตาวเทว อากาเสนาคนฺตฺวา อุตฺตรทฺวาเร โอตฺริสฺ.
 มนุสฺสา “ ปญฺจสตา เทว ปจฺเจกพุทฺธา อาคตา” ตี รญ
 โญ^{๑๐๘๓} อาโรเจสฺ .

ราชา^{๑๐๘๔} สทุธิ เทวียา คนฺตฺวา วณฺทิตฺวา ปตฺเต
 คเหตฺวา ปจฺเจกพุทฺเธ ปาสาทํ อาโรเปตฺวา ตตถ เตสํ
^{๑๐๘๕} ทานํ เทติ, กตฺตกิจฺจาวสาเน ราชา สํฆเณรสฺ
^{๑๐๘๖} เทวี สํฆนวกสฺส^{๑๐๘๗} ปาทุมฺเล นิปชฺชิตฺวา “ อยฺยา

^{๑๐๗๘} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อเจตนานํ.

^{๑๐๗๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):พยวฏฺฏา.

^{๑๐๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณํ ปุณฺณวตา.

^{๑๐๘๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เสสฺสภาตเร.

^{๑๐๘๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นิมนฺเตติ.

^{๑๐๘๓} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รโญ.

^{๑๐๘๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๑๐๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เนสิ.

^{๑๐๘๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สํฆเณรสฺส.

^{๑๐๘๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สํฆนวกสฺส.

ปัจเจยหิ น กิลมิสสนตุ, มยํ ปุณฺณเณ^{๑๐๘๘} น หายิส
 สาม,^{๑๐๘๙} อมหากํ อธิ วาสาย ปฏิญญ^{๑๐๙๐} เทธา” ติ
 ปฏิญญ^{๑๐๙๑} กาเรตฺวา อุตฺตยานเ นินฺวสนฺนฏฺฐานาทโย กาเรต
 วา ยาวชิว^{๑๐๙๒} ปจฺจกพฺพุเท อุปฺปฏฺฐหิตฺวา เตสฺส ปรีนินฺนพฺพุเต
 สฺส สาธุกัจจ^{๑๐๙๓} กาเรตฺวา จนนฺทนาครุ-อาทึหิ สรีริกัจจ^{๑๐๙๔}
 กาเรตฺวา ธาตุโย คเหตฺวา เจตฺติยํ ปตฺติฏฺฐาเปตฺวา “ เอวร
 ปานมฺปิ มหานุภาวาน^{๑๐๙๕} มहेสฺสํ มรณํ ภวิสฺสตี, กิมจํคํ
 ปน มาทิสานน” ติ สํเวคชาโต^{๑๐๙๖} เชฏฺฐปฺตํ ราชเช^{๑๐๙๗}
 ปตฺติฏฺฐาเปตฺวา สยํ ปพฺพชฺช. เทวียิ ญญเณ ปพฺพชฺชิต “ อหํ
 ก็ กริสสามิ” ติ ปพฺพชฺชิตา.^{๑๐๙๘} เทวียิ อุตฺตยานเ วสนฺตา ฉา
 นาทิญญ^{๑๐๙๙} นินฺนพฺพุตเตตฺวา ฉานสฺสเชน วิตฺตินา
 เมนตา^{๑๑๐๐} อายุปริโยसानเ พุรหมฺโลเก นินฺนพฺพุตตีสฺ. เต อม
 หากํ ภควโต กาลเ พุราหมณฺกุลเ นินฺนพฺพุตตีตฺวา พุทฺธ
 สาสเน ปพฺพชฺชิสฺ. ตทา นนฺทราชา ปน ฐตฺตจฺจรณํ อค
 โค มหากสฺสปตฺเถโร^{๑๑๐๑} นาม หุตฺวา จนนฺโท วยิ สฺริโย

^{๑๐๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณ.

^{๑๐๘๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):หายิสสามิ.

^{๑๐๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏิญญ.

^{๑๐๙๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏิญญ.

^{๑๐๙๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยาวชิว.

^{๑๐๙๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สาธุกัจจ.

^{๑๐๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สรีริกัจจ.

^{๑๐๙๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):มหานุภาว.

^{๑๐๙๖} ด.๒.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สํเวคชาเต ตสมิ ราชินิ อิติ ปาฐา

ทิสสนติ.

^{๑๐๙๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ราชเ.

^{๑๐๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปพฺพชฺชิตา.

^{๑๐๙๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ฉานาทิญญ.

^{๑๑๐๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วิตฺตินาเมนตา.

^{๑๑๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มहाกสฺสปตฺเถโร.

วีย ปากโง หุตวา ภควติ ปรีนิพพุเต พุทธสาสน์^{๑๑๐๒} อติ
วีย โสเกติ. ภริยาปัสส ภททกาปิลานี^{๑๑๐๓} นาม อโหสิ”
ติ.

“ ทตวา ปุเรโก ปวเน จรณโต
ปจเจกพุทธสสนวาทมตตัม
กตวา สรณฐิ กุรุทีปโสภ^{๑๑๐๔}
มหานุกาโว วสุธาธิโปสี.
ตุมเห จ โภณโต ขลु สีลวันเต^{๑๑๐๕}
ททาถ ทานํ มุนินา ปสตถ^{๑๑๐๖}
ตัม वो ปติฏฐา จ ภวันตรสมี
จินตามณิ กปปตรูว โหตี” ติ.

นันทราชสส วตถุ ปฐม^{๑๑๐๗}

๓.๓.๒ อญญตรมนุสสสส วตถุ.

อญญตรมนุสสส^{๑๑๐๘} วตถุมหิ อยมานุปพุพิกถา.^{๑๑๐๙}
อมหากัม ภควติ ปรีนิพพุเต^{๑๑๑๐} ปาตลิตตตสมิเป^{๑๑๑๑}
อญญตรสมี^{๑๑๑๒} คาเม อญญตโร ทุคคตมนุสโส วสตี. โส

^{๑๑๐๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พุทธสาสน.

^{๑๑๐๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภททกาปิลานี.

^{๑๑๐๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กุรุทีปโสภ.

^{๑๑๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สีลวันเต.

^{๑๑๐๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปสธฐิ.

^{๑๑๐๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รูปเทวียา วตถุ ปฐม.

^{๑๑๐๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อญญตรสส มนุสสสส อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๑๐๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อยมานุปพุพิกถา.

^{๑๑๑๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปรีนิพพุตเต.

^{๑๑๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาตลิตตตสมิเป.

^{๑๑๑๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อญญตรสมี.

ปนากทิวส์ อญญตร^{๑๑๑๓} คาม์ คจจนโต เทว สาฏเก นิ
วาเสตวา มหนต์ อฏวี^{๑๑๑๔} ปาปฺณิ. ตเทว^{๑๑๑๕} คจจนต์
ทิสฺวา “เอตสฺส วตถํ คณหิสฺสามิ” ติ เอโก โจโร
อนุพนฺธิ. โส ทูรโต^{๑๑๑๖} อาคจจนต์ โจรํ ทิสฺวา จินฺเตสิ
“อหเมตสฺมา ปลายิตุํ วา เตน สทฺธิ ยุชฺฉิตุํ วา
^{๑๑๑๗} น สกโกมิ, อຍမာคนตฺวา อวสฺสํ อนิจจนตสฺสาปิ
เม วตถํ คณหิสฺสติ, มยาปิสฺส นีรตฺถเกณ^{๑๑๑๘} หริตฺถํ น
สกกา, ทานวเสนสฺส ทสฺสามิ” ติ สนนินฺธุจฺจํนมากาสิ.

อถ โจโร อาคนตฺวา วตถกํ^{๑๑๑๙} ปรามสิ. อถ^{๑๑๒๐}
โส ปฺริโส จิตฺตํ ปสาเทตฺวา “อิทํ มม วตถทานํ ภว
โภคสฺสขตฺถาย^{๑๑๒๑} ปจฺจโย โหตุ” ติ วตถํ ทตฺวา ชิคฺจุ
ฉาทิตตฺตา^{๑๑๒๒} มหามคฺคํ ปหาย อญฺเณน^{๑๑๒๓} ชงฺขมค
เคน^{๑๑๒๔} คจจนโต อาสิวิเสน^{๑๑๒๕} ทฏฺฐิ กาลํ กตฺวา

^{๑๑๑๓} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อญฺตร.

^{๑๑๑๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อฏฺฏวี.

^{๑๑๑๕} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตเทว.

^{๑๑๑๖} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทูรโต ว.

^{๑๑๑๗} อนุวิจารณ์าสส มยฺหํ ทสฺสเน “เตน สทฺธิ ปลายิตุํ วา ยุชฺฉิต
วา” ติ ยุตฺตร.

^{๑๑๑๘} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):นีรตฺถเกณ.

^{๑๑๑๙} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วตถ.

^{๑๑๒๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อถ อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๑๑๒๑} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตว โภคสฺสขตฺถาย อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๑๒๒} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทฺจฉาทิตตฺตา.

^{๑๑๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺเณน.

^{๑๑๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺเณน ชงฺขมคเคน อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๑๒๕} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อสิวิเสน.

หิมนตปโปเทเส ทวาทสโยชนิเก กนกวิมานเน เทวจน
 ราชสสปริวโต^{๑๑๒๖} นิพพตติ.

วิมานํ ปนสส^{๑๑๒๗} ปริวาเรตวา ติโยชนิเก ฐาเน
 กปปรุกขา นิพพตติสฺ. โส มหนตํ ทิพพสมปตติํ ทิสวา
 โสมนสสํ ปเวเทนโต อาห

“ ปรีณามิตมตเตน

ทานสส

สกสนตกํ

ททาติ วิปลํ โภคํ^{๑๑๒๘}

ทิพพ

มิสสรียํ วรํ.

ทวาทสโยชนุพเพธํ

ทุพพิทกขํ จกขุ

มุสสนํ

กุฎาคารวรุเปตํ

สพพโสวณณียํ

^{๑๑๒๙} สฺกํ.

มม ปุณญฺเณน นิพพตตํ

เนก

ราครชากุลํ^{๑๑๓๐}

ตเถว ปริสฺสุเทหิ

วิตาเนหิ อลงกตํ.

^{๑๑๓๑}

ปาสาทปริยนตมฺหิ

ทิพพวตฺถานิ

ลมฺพเร^{๑๑๓๒}

เต โสภนติ วิโรเจนติ^{๑๑๓๓}

อโธ คนตฺวา

สุธาสินโน.^{๑๑๓๔}

^{๑๑๒๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เทวจนราชสสปริวโต.

^{๑๑๒๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วิมานมปนสส.

^{๑๑๒๘} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอวํ.

^{๑๑๒๙} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สพพโสวณณียํ.

^{๑๑๓๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เนกราคฐากุลํ.

^{๑๑๓๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อลงกตํ.

^{๑๑๓๒} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ลมฺพิสฺ.

^{๑๑๓๓} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วาเทริตา เต โสภนติ.

^{๑๑๓๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อโธ คนตฺวา สุธาสินเน.

ปาสาทสส สมณฑโต ภูมิภาเค ตี
 โยชเน
 อิจฉิติจฉิตทาตาโร ชาตาสุ^{๑๑๓๕}
 สุราปาทปา.
 ตตถ นจเจहि คีเตहि วาเทहि ตูริ
 เยहि จ
 เนกจณวราสหัสเสहि โมทามิ ภวเน
 มม.
 น สมมา ทินนวัตถสส อเขตเต
 ผลมีทิส
 เขตเต สมมา ททนต์สส โก ผล
 วณณยิสสตี” ตี.

“ เอว วิธมปี กุสล มนุไซ^{๑๑๓๖} กริตวา
 ปปโปติ ทิพพวิภว มุนิวณณนีย
 มนตุวาน โก ททถ^{๑๑๓๗} ทานวรํ สूसีเล
 สทธาย สุตถมนสาสส วิเสสภาคี” ตี.

อภตรมนุสสสส วตถุ ทุตติย.

๓.๓.๓ วิสมโลมกุมารสส วตถุ.

วิสมโลมกุมารสส วตถุมหิ อยมานุปพุพิกธา. อตีเต
^{๑๑๓๘} กิร อิมสมิ ชมพุทีเป^{๑๑๓๙} กสสโป นาม สมมาสม

^{๑๑๓๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผาตาสุ.

^{๑๑๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มนุไซโผ.

^{๑๑๓๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ททติ.

^{๑๑๓๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อตีเต.

^{๑๑๓๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ชมพุทีเป.

พุทฺโธ ปารมียะ ปุเรตวา สัพพณฺณุตตมํ ปตฺโต^{๑๑๔๐}
 โลกสฺส ทุกขาปนฺโท สุขาวโห ปฏิวสตี โลกํ นิพพาน
 มหานคเร^{๑๑๔๑} ปริปุเรนฺโต.^{๑๑๔๒}

ตสฺมี สมเย อณฺณุตโร^{๑๑๔๓} ปุริโส สตถุ ธมฺมเทสนํ
 สุตวา ปสนฺโน ภิกขุสํชสฺส ทานํ เทนฺโต สีลํ รกฺขณฺโต
 อุโปสถกมมํ กโรณฺโต นานาวิธานิ ปุณฺณกมฺมานิ^{๑๑๔๔}
 กตฺวา สุตตปฺปพุทฺโธ วีย เทวโลเก นิพพตฺติ สัพพรตฺนเม
 ยะ ทิพฺพวิมานะ^{๑๑๔๕} เทวจฺฉรสหสฺสปริวตฺโต,^{๑๑๔๖} ตตถ ยาว
 ตายุกํ ฐุตฺวา^{๑๑๔๗} ตโต จโต อมหากํ ภควตี ปรีนินฺพุตเต
^{๑๑๔๘} ชมฺพุทฺธิเป ปาตลิตฺตตฺนคเร อาณาจกฺกวตฺติธมฺมา-โสภ
 มหานรินฺทสฺส อคฺคมเหลิยา กุจฺฉิมหิ นิพพตฺติ. ตสฺส นามํ
 กโรณฺโต สีเส^{๑๑๔๙} โลมํ วิสมํ^{๑๑๕๐} หุตฺวา ชาตตฺตา^{๑๑๕๑}
 “ วิสมโลมกฺมาโร ” ตี สญฺชานีสุ. โส อนุกฺกเมเน^{๑๑๕๒}
 วิญญุตํ ปตฺโต^{๑๑๕๓} พลสมฺปนฺโน อโหสิ, มหาถาโม อภิรุโป
 จ ทสฺสนีโย^{๑๑๕๔} ปาสาทิโก ยสฺสปรีวารสมฺปนฺโน หุตฺวา^{๑๑๕๕}
 ปฏิวสตี.

^{๑๑๔๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สัพพณฺณุตตมปตฺโต.

^{๑๑๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิพพานมหานคเร.

^{๑๑๔๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปริปุเรนฺโต.

^{๑๑๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อณฺณุตโร.

^{๑๑๔๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):นานาวิธานิปุณฺณกมฺมานิ.

^{๑๑๔๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ทิพฺพวิมานะ.

^{๑๑๔๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เทวจฺฉรสหสฺสปริวตฺโต.

^{๑๑๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐุตฺวา.

^{๑๑๔๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปรีนินฺพุตเต.

^{๑๑๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สีเส.

^{๑๑๕๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):โลมวิสมํ.

^{๑๑๕๑} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อนุกฺกเมเน ” วิสมโลมกฺมาโร ” อิติ ยุตฺตรํ.

^{๑๑๕๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):อนุกฺกเมเน.

^{๑๑๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิญญุตปตฺโต.

^{๑๑๕๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทสฺสนีโย.

ตโต อปเรน สมเยน ธมฺมาโสภณานรินโท จตุราสี
 ติสสสฺสราชปรีวโต อนนตพลวานโน^{๑๑๕๖} กีฬาปโร
 หิมวณฺตํ คนฺตวา ยถาภีรณฺตํ กีฬิตฺวา อากจณฺโต จนฺท
 ภาคํ นาม คงคํ สมปาปฺปณิ. สา โยชนิกวิตตตา^{๑๑๕๗} ติ
 คาวุตคฺคหิรา^{๑๑๕๘} อโหสิ. ตทา สา อธฺนาคเตหิ โอฆะหิ
 มหาเพณฺสมากุลา^{๑๑๕๙} พหุมิโย^{๑๑๖๐} อุโภ กุเล อุตฺตรนฺตี
 มหาเวคา คจณฺตี. ตทา ราชา คงคํ ทิสฺวา “ โก นา
 เมตถ ปรีโส เอวํวิธํ มหาคงคํ ตริตฺตํ สมตฺถิโก ภวิส
 สตี” ติ อาห.

ตํ สุตฺวา วิสมโลมกุมาริ อาคนฺตวา “ อหํ เทว
 คงคํ ตริตฺวา คนฺตญฺจ อาคนฺตญฺจ สกโกมิ” ติ^{๑๑๖๑}
 อาห. ราชา “ สาธุ” ติ สมปฏิจฺฉิ. อถ กุมาริ คาฬหํ นิ
 วาเสตฺวา มกรทนต์เก^{๑๑๖๒} เกสํ พนฺธิตฺวา คงคากุเล^{๑๑๖๓}
 ลีโต^{๑๑๖๔} อฏฺฐารสหนตํ อพฺภคคนฺตวา^{๑๑๖๕} อสภมตตฏฺฐานเ
 ปตฺติตฺวา ตริตฺตมารภิ.^{๑๑๖๖} ตโต จณฺทโสตํ จินฺนทิตฺวา
^{๑๑๖๗} ตรณโต^{๑๑๖๘} คมนาคมนกาลเ คนฺหนตถาย^{๑๑๖๙} อาก

^{๑๑๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):หุตฺวา อิติ ปาโร น ทิสฺสตี.

^{๑๑๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พลพานโน.

^{๑๑๕๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โยชนิกวิตตตา.

^{๑๑๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ติคาวุตคคหิรา.

^{๑๑๕๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหาเพณสมากุลา.

^{๑๑๖๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):พหุมิชลวิฏฐเต.

^{๑๑๖๑} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):คนตญจ สกโกมิ” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนตี.

^{๑๑๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วกรทตฺกิ.

^{๑๑๖๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):คงคากุเล.

^{๑๑๖๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฏฐีโต.

^{๑๑๖๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อพภคคนตวา.

^{๑๑๖๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตริตฺตมารภิ.

^{๑๑๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จณินทิตวา.

เต จณฑลสุ สุมาระ ปาณินา ปหริตวา จุณณวิจุณณ
 กโรนโต วิสสโต^{๑๑๗๐} มาเรตวา ถลมุคम्म^{๑๑๗๑} ราชาน^{๑๑๗๒}
 วนทิตวา อฏฐาสี. ราช^{๑๑๗๓} ตํ การณ^{๑๑๗๔} ทิสวา
 ภยปตโต “ เอโส โข มํ มาเรตวา รชชมปี^{๑๑๗๕}
 คเหตุํ สมตโต, เอตํ มาเรตํ วฏฐตี” ตี^{๑๑๗๖} จินเตต
 วา นครํ สมปตโต กุมารํ ปกโกสาเปตวา^{๑๑๗๗} อมจเจ
 อาห “ อิมํ ภณ พนธนาคาเร กโรธา” ตี อาณาเปสิ.
^{๑๑๗๘} เต ตถา กรีส.

อถสส พนธนาคาเร วสนตสส^{๑๑๗๙} จตตาริ มาสา
 อติกกนตา. ตโต ราช^{๑๑๘๐} จตมาสจเจเน ทิมโต^{๑๑๘๑}
 สฏฐิตถปมาเน สฏฐิเวฟูกลาเป^{๑๑๘๒} อาหาราเปตวา คณฐิ
 โย สธาเปตวา อนโต อโยสารํ ปุเรตวา ราชจคเณ
 ฐปาเปตวา^{๑๑๘๓} วิสมโลมกุมารํ พนธนาकार
 โต อาณาเปตวา^{๑๑๘๔} อมจเจ เอวมาห “ ภณ สุวาย

^{๑๑๖๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ตรมาโน

^{๑๑๖๙} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คหนตถาย.

^{๑๑๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิสสโต.

^{๑๑๗๑} ด.ท.ม.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): ตลมุคम्म.

^{๑๑๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชาน.

^{๑๑๗๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๑๑๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):การณ.

^{๑๑๗๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):รชชมปี.

^{๑๑๗๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ยุตตน” ตี.

^{๑๑๗๗} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปกโกสิตวา.

^{๑๑๗๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาณาเปสิ.

^{๑๑๗๙} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วสนตสส.

^{๑๑๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทิมโต.

^{๑๑๘๑} น.ม.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สฏฐิเวฟูกลาเป.

^{๑๑๘๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฏฐเปตวา.

^{๑๑๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาณาเปตวา.

กุมารโ อิมินา ขคเคน อิเม เวฬุกลาเป จตฺรํคฺลํ กตฺวา
๑๑๘๔ ฉินฺทตฺ, โน เจ ฉินฺทิตฺ สกโกติ, ตํ มาเรธา” ติ.

ตํ สุตฺวา กุมารโ “ อหํ พนฺธนาคาเร จิรํ วุตฺโธ
๑๑๘๕ ชีฆจฺฉาปีฬิตฺ อาหาเรน กิลมามี, ๑๑๘๖ ยนฺนุนาหํ
๑๑๘๗ ภูฏชิตฺวา ๑๑๘๘ ฉินฺทเยยน” ติ. ๑๑๘๙ เต “ นตฺถิ ทานิ
ตฺถุหํ อาหารน” ติ อาหํสฺ. “ เตณฺหิ โปกฺขรณฺยา ปาณียํ
๑๑๙๐ ปิวิสสามิ” ติ อาห. เต “ สาธฺ” ติ โปกฺขรณฺนิ เนสฺ

๑ . กุมารโ โปกฺขรณฺนิ ๑๑๙๑ โอตริตฺวา นหายิตฺวา นิมุคฺโค
ยาวทตฺถํ กลลํ ภูฏชิตฺวา ปาณียํ ปิวิตฺวา ๑๑๙๒ อฏฺฐาย
อสิปตฺตํ คเหตฺวา มหาชนานํ ปสฺสนตฺตานเมว ๑๑๙๓ อฏฺฐา
สํติหตฺถฏฺฐานํ ๑๑๙๔ อากาสํ อุลลฺงฺขิตฺวา ๑๑๙๕ สพฺพเวฬุกลาเป
จตฺรํคฺลมตฺเตน ขณฺฑาขณฺฑํ ๑๑๙๖ กุรฺมาโน โอตริตฺวา

๑๑๘๔ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตฺรํคฺลจตฺรํคฺล.

๑๑๘๕ ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จิรตฺโธ.

๑๑๘๖ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กิลมามี.

๑๑๘๗ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยนฺนุนาหํ.

๑๑๘๘ ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภูฏชิตฺวา.

๑๑๘๙ ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ฉินฺทียน” ติ.

๑๑๙๐ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาณียํ.

๑๑๙๑ ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):โปกฺขรณฺยํ.

๑๑๙๒ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาณียปิวิตฺวา.

๑๑๙๓ ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มหาชนสฺส ปสฺสนตฺสเสว อิติ ปาฐา
ทิสฺสนติ.

๑๑๙๔ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อฏฺฐาสํติหตฺถฏฺฐาน.

๑๑๙๕ ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อูลลฺงฺขิตฺวา.

๑๑๙๖ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตฺรํคฺลจตฺรํคฺล อสิปตฺเต น ขณฺฑาขณฺ
ฑํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

มูเล ฤๅลยสลากํ ปตฺวา “ กิณิ” ติ^{๑๑๙๗} สทฺทํ สุตฺวา
อสิปตฺตํ วิสสชฺเชตฺวา^{๑๑๙๘} โรทฺมาโน อฏฺฐาสิ.

ตโต ราชปฺริเสหิ “ กิมตถํ โรทฺสี” ติ วุตฺเต,
“ เอตตฺกานํ ปฺริสํนมนฺตเร มยฺหํ เอโกปิ สุหฺโท นตฺถิ,
สเจ ภเวยฺย, อิมสํ เวพุทฺถลาปํนมนฺตเร อโยสํารสฺส^{๑๑๙๙}
อตฺถิภาวํ กเถยฺย,^{๑๒๐๐} อหํ ปน ชานมาโน อิม เวพุทฺถลา
เป อํกุลงฺกุลเสสุ^{๑๒๐๑} ฉินฺนํเทยฺยน” ติ. ตโต ราชฯ^{๑๒๐๒} กุมาร
เรน กตกมมํ^{๑๒๐๓} โอโลเกตฺวา ปสนฺโน^{๑๒๐๔}
อุปราชฏฺฐานญจ พหุญจ วิภวํ^{๑๒๐๕} ทาเปสิ. เอวํสส พลํ
สมฺปตฺติลาโภ นาม, น ชาตฺติโคตฺตกุลปเทสําทินํ^{๑๒๐๖} พลํ, น
ปาณาติปาตาทิจฺจุจฺจริตํ พลํ.^{๑๒๐๗} “ กสฺสเสตํ พลนํ” ติ.
กสฺสปสฺมาสมฺพุทฺธกาเล ภิกฺขุสํชสฺส ทินฺนทานาทิสฺสุจฺริต
กมฺมวิปากํ.^{๑๒๐๘} เตน วุตฺตํ

“ กสฺสปสฺส มุณินฺทสฺส^{๑๒๐๙} กาลे
อญฺญตโร นโร^{๑๒๑๐}

^{๑๑๙๗} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): “ กิรี” ติ

^{๑๑๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): วิสสชฺเชตฺวา.

^{๑๑๙๙} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): อโยสําร.

^{๑๒๐๐} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): กเถยฺย.

^{๑๒๐๑} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): อํกุลอํกุลเสสุ.

^{๑๒๐๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): ราพา.

^{๑๒๐๓} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): กตตพฺพ.

^{๑๒๐๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): ปาสาโท หุตฺวา.

^{๑๒๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): พหุวิภวํ.

^{๑๒๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ผาติโคตฺตกุลปเทสําทิน.

^{๑๒๐๗} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ปาณาติปาตาทิสฺสุ จฺจุจฺจริตํ พลํ อิติ

ปารุํ ทิสฺสนติ.

^{๑๒๐๘} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ทินฺนทานาทิสฺสุจฺริตกมฺมวิปากสฺส.

^{๑๒๐๙} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): กสฺสปมุณินฺ ทาเล.

^{๑๒๑๐} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): ตสฺมี อญฺญตโร นโร.

สมพุทฺธมฺปสงฺกมม ^{๑๒๑๑} สุเทสิตํ.	สุตฺวา ฅมมํ
ปฏฺลิทฺธสทฺโธ หุตฺวา ภิกฺขุณฺ ^{๑๒๑๒}	สีลวนฺตาน
มธฺรณฺนปฺาเน ปจฺเร ^{๑๒๑๓} ตทา. ^{๑๒๑๔}	อทาสิ สุมฺโน
อทาสิ จีวเร ปตฺเต ^{๑๒๑๕} กายพนฺธเน ^{๑๒๑๖}	ตเถว
อทา ขีรสลากญฺจ ^{๑๒๑๗} พหุทฺตฺตฺรยภูฏีโย. ^{๑๒๑๘}	
อทา สฺปสฺสยํ ^{๑๒๑๙} ทานํ ^{๑๒๒๐} ตถา	มญฺจปฺีฎาติกํ
ปาวารกมฺพลาทีนํ วารณฺ. ^{๑๒๒๑}	อทา ลีตฺนํ
อทา เกสชฺชทานานํ ^{๑๒๒๒} ภิกฺขุณฺ	อาโรคฺยตถาย
เอวํ นานาวิธํ ปุญฺญํ คโต.	กตฺวาน ตีทิวํ

^{๑๒๑๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมพุทฺธมฺปสงฺกมม.

^{๑๒๑๒} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สีลวนฺตสฺส ภิกฺขุโน.

^{๑๒๑๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มธฺรปฺาเน ปจฺจเร.

^{๑๒๑๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สุมฺโนว อทาสิหนํ.

^{๑๒๑๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จีวเร ปตฺเต ตเถว.

^{๑๒๑๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สกายพนฺธเน อทา.

^{๑๒๑๗} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ขีรทตฺตสลากญฺจ.

^{๑๒๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พหุทฺตฺตฺรยภูฏีโย.

^{๑๒๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สฺวสฺสยํ.

^{๑๒๒๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มญฺจปฺีฎาติกํ.

^{๑๒๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อทาสิทํ นีวารณํ.

^{๑๒๒๒} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อาโรคฺตถาย.

ตตถ ทิพพวิมานมहि	อุปปนโน โส
มहिทธิโก	
เทวจณราปรีวโต ^{๑๒๒๓}	เทวโสตปรกข
โต. ^{๑๒๒๔}	
ทิพเพहि นจจคิเตहि	ทิพพวาทิตตณ
ตีहि ^{๑๒๒๕}	
โมทมานโน อนเนเกहि	ทิพพสมปตติ
ยา สห.	
ยาวตายุกั ตหิ ฐตวา ^{๑๒๒๖}	ชมพุทีเป ^{๑๒๒๗}
มโนรเม	
ปุเร ^{๑๒๒๘} ปาตลিপุตตมहि	ธมมา
โสกสส ราชีโน.	
ปุตโต หุตวาน นิพพตติ	มหาเถาโม
มหพพล ^{๑๒๒๙}	
มหายโส มหาโกโค	อาสิ พุทธา
ทิมามโก. ^{๑๒๓๐}	
กาทพพ กุสลั ตสมา	ภวสมปตติมิจจ
ตา	
ปาเลตพพมโธ ^{๑๒๓๑} สิลั	ภา
เวตพพญจ ภาวนณ” ติ.	

^{๑๒๒๓} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทวจณราปรีวโต.

^{๑๒๒๔} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เทวโสตปรกขโต.

^{๑๒๒๕} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทิพพวาเทहि ตนตีहि.

^{๑๒๒๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยาวตายุกั ตหิฐตวา.

^{๑๒๒๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทีเป.

^{๑๒๒๘} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):นคเร.

^{๑๒๒๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):มหพพล.

^{๑๒๓๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):พพฐานมามโก.

^{๑๒๓๑} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปาเลตพพมโป.

ตโต กุมารโ อปราชญฐานัน ลภิตวา สมปตตี^{๑๒๓๒}
 อนุภวมาโน โมคคลิ-ปุตตติสสเถรมาที^{๑๒๓๓} กตวา มหา
 ภิกขุสงฆสส^{๑๒๓๔} จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลาน- ปจยทานาทิว
 เสน สกการิ กตวา สีสํ รกขิตวา อุโปสถกมมํ กตวา
 อายุห- ปริโยसानะ ยถากมมํ คโต” ติ.

“ เอววิธ^{๑๒๓๕} สจฺจริตํ สุมโน กริตวา
 ภาคิสฺส เนกวิภวสฺส ภวากเวสฺส^{๑๒๓๖}
 ตุมเหปี โภ สจฺจริตํ^{๑๒๓๗} วิภวานุรูป
 กตวาน นินพพุติปทํ กรณ^{๑๒๓๘} กรโธธา”
 ติ.

วิสมโลมกุมารสส วตถุ ตติย.

๓.๓.๔ กาญจนเทวียา วตถุ.

กาญจนเทวียา^{๑๒๓๙} วตถุมหิ อยมานุปุพพิกกา. ชมพ
 ที่เป กิร เทวปุตต-นคร^{๑๒๔๐} นาม ทสฺสนีย^{๑๒๔๑} เอกํ นคร
 อโหสิ. ตสฺมี มนุสฺสา เยภุยเยน ปตตมหนํ นาม^{๑๒๔๒} ปุช

^{๑๒๓๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาสมปตตี.

^{๑๒๓๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ติสสเถร อาทิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๒๓๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาภิกขุสงฆสส.

^{๑๒๓๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ติวิธ.

^{๑๒๓๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ลาภี พลเนกวิภวสส กุมารโก โส.

^{๑๒๓๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตุมเห อธิ รตา สจฺจริต.

^{๑๒๓๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กรณ.

^{๑๒๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กาญจนเทวียา.

^{๑๒๔๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เทวปุตต.

^{๑๒๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทสฺสนีย.

^{๑๒๔๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปตตมหนนาม.

กโรนติ. ภควตา ปริภุตตปตต์^{๑๒๔๓} คเหตวา กตานิปปุชา
 วิชาณ^{๑๒๔๔} อสสว^{๑๒๔๕} กโรนติ. ตํ “ ปตตมหน” ติ วุจจติ.

ตสมิ สมเย เทวปุตตนคเร ราชา สพุพรตนมยํ รณํ
 สพุพาลงกาเรหิ อลงการาเปตวา กุมทปตตวณ
 เณ^{๑๒๔๖} จตตาริ สินธเว โยเชตวา สุลิกขิตลปิปาจริเยหิ
 สตตรตนปริณิฏฐิตะ อสีติหตถเวฟุคเค^{๑๒๔๗} สตถุณา ปริภุตต์
 เสลมยปตต์ มุตตา-ซาลาทีหิ^{๑๒๔๘} อลงกริตวา เวฟุคคํ อา
 โรเปตวา เวฟุ รเถ ฐปาเปตวา นครํ เทวนครํ วย
 อลงกริตวา ธชปตาทาทย^{๑๒๔๙} อสสาเปตวา โต
 รณคชกปนติโย^{๑๒๕๐} จ ปุณณฆฎาทีปมาลาทย^{๑๒๕๑} จ
 ปติฏฐาเปตวา อนเนเกหิ ปุชาวิชาเนหิ^{๑๒๕๒} นครํ ปทกขิณํ
 การेतวา^{๑๒๕๓} นครมชเณ สัสซชิตรตนมณทเป ปตตธาทุ
 ฐเปตวา^{๑๒๕๔} สตตเม ทิวเส มหาธมมสสวณํ การาเปสิ.
 ตทา ตสมิ ชนปเท พหุ มนุสสา จ เทวตา จ
 ยกขรกขสนาคสฺปณณาทโย จ มนุสสเวเสน เยภุยน ตํ
 สมากมํ โอสรณติ.^{๑๒๕๕} เอวมจจริยํ ตํ ปุชาวิชาณ^{๑๒๕๖} อโห
 ลี.

^{๑๒๔๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภควโต ภุตตปตต์ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๒๔๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กตานิปปุชาวิชาณา.

^{๑๒๔๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):มहुสสว.

^{๑๒๔๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):กมุทปตตวณเณ.

^{๑๒๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อสีติหตถเวฟุคเค.

^{๑๒๔๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มุตतालซาลาทีหิ.

^{๑๒๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธชปตาทานิ.

^{๑๒๕๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):โตรณคชกปนติโย.

^{๑๒๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุณณฆฎานิ จ ทีปมาลาทย จ อิติ
 ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๒๕๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุชาวิชาเนหิ.

^{๑๒๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):การาเปตวา.

^{๑๒๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปตตธาทุ ฐฐเปตวา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๒๕๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โอสรณติ.

ตทา เอโก นาคราชา อุตตมรูปธร์ อาคตปพพปริส
^{๑๒๕๓} เอกํ กุมาริกํ ฌมมปริสนตเร^{๑๒๕๔} นิสินนํ ทิสวา ตส
 สา ปฏีพทฐจิตโต อนเกาการเห^{๑๒๕๕} ตํ ยาจิตวา
 ตสสา อลภมาโน^{๑๒๖๐} กุชฌิตวา นาสาวาตํ วิสสชเชสิ
 “ อิมํ มาเรสสามิ” ติ. ตํ ตสสา สทฐาพเลน กิณจิ
 อุปททว^{๑๒๖๑} กาทุํ สมตโถ นนาโหสิ. อถสสา นนาโค
 ปาทโต ยาวสกลสรี^{๑๒๖๒} โภเคน เวฐุตวา^{๑๒๖๓} สีเส ผณํ
 กตวา ภยาเปนโต^{๑๒๖๔} อฏฐาสิ. อนนญวิหิตาย^{๑๒๖๕} ตาย
 ฌมมสสวนพเลน^{๑๒๖๖} อนุมตตมปี^{๑๒๖๗} ทุกขํ นนาโหสิ.
 ปภาตาย รตติยา ตํ ทิสวา มนุสสา “ กิเมตน” ติ
 การณํ ปจจิสฺ. สปิ เตสํ กเถตวา เอวํ สจจกิริยมกาสิ.
^{๑๒๖๘} ตถา หิ

“ พุรหมจาริ อโหสาห์
 ชาตา^{๑๒๖๙} อิธ มานุเส

-
- ^{๑๒๕๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุฬาวีธานํ.
^{๑๒๕๗} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อาคตํ ปพพทิสํ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.
^{๑๒๕๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ฌมมปริสพภนตเร.
^{๑๒๕๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อนเกาการเณ.
^{๑๒๖๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อลทฐมาโน.
^{๑๒๖๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อุปกกมํ.
^{๑๒๖๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปาทนต์โต ยาวสกลสรี อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.
^{๑๒๖๓} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เวฐุตวา.
^{๑๒๖๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภยาเปนโต.
^{๑๒๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนนญวิหิตาย.
^{๑๒๖๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ฌมมสวนพเลน.
^{๑๒๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนุมตตมปี.
^{๑๒๖๘} ร.ท.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สปิ เตสํ กเถตวา เอวํ สจจกิริยมกาสิ อิติ
 ปาฐา น ทิสสนติ.
^{๑๒๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สญพาตา.

เตน สจเจน ม่ นาโค ขิปโปเมว
 ปมฺพจตุ.
 กามาตรสฺส^{๑๒๗๐} นาคสฺส โนกา
 สมกริ ยโต
 เตน สจเจน ม่ นาโค ขิปโปเมว มฺพ
 จตุ.
 วิสวาเตน ขิตตสฺส^{๑๒๗๑} กุปปีตส
 โสรคสฺสหํ
 อกฺขรํ^{๑๒๗๒} เตน สจเจน โส ม่ ขิปโป
 ปมฺพจตุ.
 สทฺธมฺมํ สฺถมมานาหํ ครุการวภตติ
 ยา^{๑๒๗๓}
 อสฺโสสี เตน สจเจน ขิปโปเมว
 ปมฺพจตุ.^{๑๒๗๔}
 อกฺขรํ วา ปทํ วาปี^{๑๒๗๕} อวินาเสตวาว
 อาทิตฺโต^{๑๒๗๖}
 อสฺโสสี เตน สจเจน ขิปโป นาโค
 ปมฺพจตุ” ติ.

สจจกิริยาวसानะ นาคราชา ตสฺสา อติวีย ปสนโน
 โภคํ วินิเวชฺเฐตวา^{๑๒๗๗} ผณสตํ มาเปตวา ตํ ผณคพฺเภ นิ
 สีทาเปตวา พหุหิ^{๑๒๗๘} นาคมาณวเกหิ^{๑๒๗๙} สทฺธี อุกกปฺปชํ

^{๑๒๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กามาตรสฺส.

^{๑๒๗๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทิสวาน กุปปีตํ นาคํ.

^{๑๒๗๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อกฺขฐา.

^{๑๒๗๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ครุการํ สทฺธมฺมํ ยํ.

^{๑๒๗๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ขิปโปเมว ปมฺพจตุ.

^{๑๒๗๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):น อกฺขรํ ปทํ วาปี.

^{๑๒๗๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วินาเสนติ ยโต อหํ.

^{๑๒๗๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วินิเวชฺเฐตวา.

^{๑๒๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พหุ.

นาม ปุชมกาสี. ตํ ทิสฺวา พหุ นครวาสีโน อจฺฉริยพฺภุต
ชาตา^{๑๒๘๐} อฏฺฐารสโกฏฺฐิธเนน ปุชมกํสุ. ตถา หิ

“ นตฺถิ สทฺธาสมิ โลเก สุหโต สพ
พกามโท^{๑๒๘๑}

ปสฺสสสสา^{๑๒๘๒} พลํ สทฺธา ปุเชนฺเตว
นโร นาโค.^{๑๒๘๓}

อิห โลเกว สาลตฺถ^{๑๒๘๔} ภวโกคมนปฺปกํ
ตสฺมา สทฺเธน กาทพฺพํ รตนตฺตย

การวน” ติ.

อเถว^{๑๒๘๕} สา ปฏฺฐิตทฺธมฺหาวิภาว^{๑๒๘๖} ยาวชิว^{๑๒๘๗}
โกมาริยพฺรหฺมจาริณี^{๑๒๘๘} หุตฺวา อายุหปฺริโยสาเน กาลํ
กตฺวา ตสฺมีเยว นคเร รณฺโญ^{๑๒๘๙} อคฺคมเหลฺสิยา กุจฺฉิมฺหิ
^{๑๒๙๐} ปฏฺฐิสฺนธิ^{๑๒๙๑} คณฺหิตฺวา ทสฺมาสจฺจเยน มาตฺกุจฺฉิโต
นิกฺขมฺมิ. นิกฺขนฺต-ทิวเส ปนสฺสา สกฺลเทวปฺตฺตนคเร
รตนวสฺสํ วสฺสี. เตนสฺสา^{๑๒๙๒} “ กาญฺจนเทวี” ติ นามํ กรี

^{๑๒๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): นาคมานวเกหิ.

^{๑๒๘๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): อจฺฉริยผาตา.

^{๑๒๘๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): สุรภิสพพกามโท.

^{๑๒๘๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ปสฺสทสฺสา.

^{๑๒๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ปุเชนฺเต นโร รคา.

^{๑๒๘๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): โลเกวสฺสาลทฺธํ.

^{๑๒๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): อเถ.

^{๑๒๘๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): ปฏฺฐิตทฺธวิภาว.

^{๑๒๘๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ยาวชิว.

^{๑๒๘๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): โกมาริยาพฺรหฺมจารี.

^{๑๒๘๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): รณฺโญ.

^{๑๒๙๐} อนนฺวิจารกสฺส มยฺหํ ทสฺสเน “ กุจฺฉิยน” ติ ยุตฺตรํ.

^{๑๒๙๑} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖): ปฏฺฐิสฺนธิ.

^{๑๒๙๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): เตนสฺสา “ กาญฺจนเทวี” ติ.

สุ. สมณตปาสาทิกา อโหสิ^{๑๒๙๓} “ อภิรูปา เทวจรรย์ปฏิภา
 คา. มุขโต อุปปลคนโธ วายติ. สรีรโต^{๑๒๙๔} จณ
 ทนคนโธ วายติ. สกลสรีรโต^{๑๒๙๕} พาลสุริโย^{๑๒๙๖} วีย รสิโย
 นิจจรรนตี.^{๑๒๙๗} จตุรตนคพเก ปทีปกิจจ^{๑๒๙๘} นตถิ. สพโพ
 คพโก สรีรา^{๑๒๙๙} โลเกน เอโกภาโส อโหสิ” ติ.^{๑๓๐๐}
 ตสสา รูปสมปตติ สกลชมพุทีเป ปากฐา อโหสิ. ตโต
 สกลชมพุทีปราชาน^{๑๓๐๑} ตสสา อตถาย^{๑๓๐๒} ปีตรญญ
^{๑๓๐๓} ปณณการานิ ปหิณิสฺ. สา ปน ปญจกามะ อนน
 ลิตตา ปีตรํ อนุชานาเปตวา^{๑๓๐๔} ภิกขุณฺณปสฺสยํ คนฺตวา
 ปพฺพชิตวา^{๑๓๐๕} วิปสฺสนํ วฑฺฒเตตวา^{๑๓๐๖} สห ปฏิสมภิทาหิ
 อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ” ติ.

“ สุตวาน สาทรวเสน กุมาริเกว
 ธมฺมณฺหิ สีสम्मลํ ปริपालยนฺติ^{๑๓๐๗}
 ลทฺธานเนกวิภวํ วิภวํ ปยาตา

^{๑๒๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖),ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สมณตปาสาทิกา
 อโหสิ อิติ อุโภสุ คนเถสุ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๒๙๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สรีรโต.

^{๑๒๙๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สกลสรีรโต.

^{๑๒๙๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พาลสุริยสฺส.

^{๑๒๙๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิจจรรนตี.

^{๑๒๙๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปทีปกิจจ.

^{๑๒๙๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สรีรา.

^{๑๓๐๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อโหสิตี.

^{๑๓๐๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สกลชมพุทีปราชาน.

^{๑๓๐๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตสฺสตถาย.

^{๑๓๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปีตรญญ.

^{๑๓๐๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนุชานาเปตวา.

^{๑๓๐๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปพฺพชิตวา.

^{๑๓๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วฑฺฒเตตวา.

^{๑๓๐๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธมฺมํ หิ สีสम्मลมฺปริपालยนฺติ.

มา โภ ปมชชถ สทา กุสลปโปโยเค”
ติ.

กาณจนเทเวียา วตถุ^{๑๓๐๘} จตตถ.

๓.๓.๕ พุคคฆสส วตถุ.

พุคคฆสส วตถุมหิ อยมานุปพุพิกธา. ชมพุททิเป^{๑๓๐๙} จุฬรฐฐาสนเน^{๑๓๑๐} พารานสีนคเร เอกํ ปัสสปพพตํ วิ
นิวัชฌิตวา มหามคโค โหติ.^{๑๓๑๑} ตตถ เวมชฌเ เอโก
พุคคโฆ อตตโน อนนธิตรํ ปพพตคฺหายํ กตวา โปเสน
โต วสติ. ตสฺเสว ปพพตสฺส วนทวาวเร ตฺถนฺทิลो นาม เอ
โก สุวโปตโก รุกขสมิ วสติ. เต อุโภปิ อญญมญญํ
ปิยสหายา อหสิ .

ตสมิ สมเย ปจจนตคามวาสี^{๑๓๑๒} เอโก มนุสโส
อตตโน มาตุคามเน สทธี กลหํ กตวา พารานสี คจจน
โต ตํ วนทวาวรํ^{๑๓๑๓} สมปาปุณิ. อถ สุวโปตโก ปริ
หีนตตภาวํ^{๑๓๑๔} ทุกฺขิตํ ตํ ทิสวา กมปมานททโย ตํ ปก
โกสิตวา “ โภ กุหิ คจจสี” ติ อาห. เตन “ ปรัชณทํ
^{๑๓๑๕} คจจนามิ” ติ วุตเต, ตฺถนฺทิลो^{๑๓๑๖} “ โภ อิมสมิ

^{๑๓๐๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กาณจนเทเวียา วตถุ.

^{๑๓๐๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชมพุททิเป.

^{๑๓๑๐} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จุฬรฐฐา.

^{๑๓๑๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อโหสิ.

^{๑๓๑๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปจจนตวาสี.

^{๑๓๑๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปนทวาวร.

^{๑๓๑๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปริหีนตตภาว.

^{๑๓๑๕} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วนชณท.

วนขณทมชฌเ เอโก พยคโฆ วสติ, กกขโพ ผรุโส
 สมปตตสมปตเต มาเรตวา ขาทติ, มา ตว เตน คจ
 ฉา” ตี^{๑๓๑๗} อห. สวายํ ทุพฺภโก มนุสฺโส^{๑๓๑๘} นิตกามสส
 ตสฺส วจันํ อนาทยิตฺวา คจฉาเมวา” ตี อห. ตุนทฺธิโล
 “ เตนหิ สมม ยทิ อนิวตตมานิ คจฉลฺ, เอโส พยคโฆ
 มม สหาโย, โส เม วจันํ ตว สนตฺติกา สุตฺวา ตํ น
 คณฺหิสฺสตี” ตี.^{๑๓๑๙} ตสฺส^{๑๓๒๐} ตํ อนาทยนฺโต^{๑๓๒๑} โส
 สุวราเช^{๑๓๒๒} ปทุฏฺฐจิตฺโต^{๑๓๒๓} มุคฺคเรณ ปหริตฺวา มาเรต
 วา อรณฺเีย^{๑๓๒๔} อคฺคิ ทตฺวา^{๑๓๒๕} มํสํ ขาทิ.^{๑๓๒๖} อสปฺป
 ริสฺสํสคฺโค^{๑๓๒๗} นามส อหฺโลกปรโลเกสฺส ทุก
 ขาวโหเยว.^{๑๓๒๘} ตถา หิ

“ มยา กตํ มยหมิทํ^{๑๓๒๙} อิติ เวสฺसानรํ
 นโร^{๑๓๓๐}

^{๑๓๑๖} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตุนทฺธิโล.

^{๑๓๑๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คจฉาหิ” ตี.

^{๑๓๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โส ทุพฺพโจ มนุสฺโส อิติ ปาฐา ทิสฺสน
 ตี.

^{๑๓๑๙} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คณฺหิสฺสตี” ตี.

^{๑๓๒๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตสฺส.

^{๑๓๒๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อนาทยนฺโต.

^{๑๓๒๒} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุวเช.

^{๑๓๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปทุฏฺฐจิตฺโต.

^{๑๓๒๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อรณเีย.

^{๑๓๒๕} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทตฺวา.

^{๑๓๒๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ขาทติ.

^{๑๓๒๗} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อสปฺปริสฺสํสคฺโค.

^{๑๓๒๘} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อหฺโลกปรโลเกสฺสทุกขาวโหเยว.

^{๑๓๒๙} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มยหปย.

^{๑๓๓๐} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):เวสฺसानรณฺนโร.

ปกโกสิตวา อตตโน วสนฏฺฐาน^{๑๓๓๙} เนตวา ขาทิตพ
พาหาเรน^{๑๓๔๐} สนตฺตปเปตวา ปิตุ สนฺติเก นิสฺสทาเปตวา
ปนฺน ขณฺทมคมาลี.^{๑๓๔๑}

อถสฺส ปิตา ปุตฺตสฺส คตกาเล เตน สทฺธิ สลฺลปน
โต^{๑๓๔๒} ตสฺส วจันํ สุตฺวา^{๑๓๔๓} วจฺนานุสาเรน ตฺถนฺทิลํ
มาเรตฺวา ขาทิตภาวํ อญฺญาสิ.^{๑๓๔๔} ตโต โส ปุตฺตสฺส
อาคตกาเล^{๑๓๔๕} “ ตาต ตว สหาโย เตน มาริโต” ติ. ตํ
สุตฺวา พฺยคฺโข อนตฺตมโน เวเคน ตสฺส วสนฏฺฐานํ
คนฺตฺวา “ สมฺม ตฺถนฺทิลา” ติ สทฺทํ กตฺวา อปฺสสนฺโต
^{๑๓๔๖} ลฺยจิตฺตปตฺตํ จสฺส^{๑๓๔๗} ทิสฺวา “ นิสฺสํสยํ เตน มาริโต
เม^{๑๓๔๘} สหาโย” ติ โสจฺนฺโต ปริเทวนฺโต อาคจฺจติ.^{๑๓๔๙}

อถ โส อสฺปปริโส ตสฺมี ตตฺถ คเต ตสฺส ปิตรํ
ปาสาณฺน ปหริตฺวา มาเรตฺวา^{๑๓๕๐} “ พฺยคฺขํ จ^{๑๓๕๑} ทานิ
มาเรสฺสามิ” ติ พฺยคฺขาคมนมคฺคํ^{๑๓๕๒} โอโลเกนฺโต นิสฺสิน
^{๑๓๕๓} อญฺญาสิ. ตสฺมี ขเณ พฺยคฺโข อาคณฺชิ. โส ตสฺ

^{๑๓๓๙} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วสนฺตถานํ.

^{๑๓๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ขาทิตพพาหาเร.

^{๑๓๔๑} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ขณฺทมคคมาลี.

^{๑๓๔๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สลฺลปนฺโต.

^{๑๓๔๓} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วจันํ สุตฺวา อิติ ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

^{๑๓๔๔} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญาสิ.

^{๑๓๔๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุตฺตํ อาห อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๓๔๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อปฺสสนฺโต.

^{๑๓๔๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ลฺยจิตฺตปตฺตมสฺส.

^{๑๓๔๘} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เม อิติ ปาฐา น ทิสฺสตี.

^{๑๓๔๙} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาคจฺจนิ.

^{๑๓๕๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปหริตฺวา.

^{๑๓๕๑} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พฺยคฺขณฺจ.

^{๑๓๕๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):พฺยคฺขาคมนมคฺคํ.

^{๑๓๕๓} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิสฺสิน.

สาครตกาเล ตสส เตเชน ภีโต คนฺตวา “ ชีวิตํ^{๑๓๕๔} เม สามิ เทหิ” ติ ปาทุมฺเล อุเรน นิปชฺชิ. พุยคฺโข ปน เตน กตกมฺมํ ทิสฺวา ตสฺมี จิตฺตํ^{๑๓๕๕} นิพฺพาเปตฺวา “ มม สหายสฺส สาสนมาทายาคตสฺส ทุพฺภิตฺตํ น ยุตฺตน” ติ^{๑๓๕๖} จินฺเตนฺโต ตํ สมสฺสาเสตฺวา “ คจฺฉ สมมา” ติ สฺขํ^{๑๓๕๗} เปเสสิ. เอวญฺหิ สปปฺริสสฺมาคโม^{๑๓๕๘} นาม อิหโลกปร- โลเกสฺส สฺขาวโหเยว. วุตฺตํ หิ

“ สพฺภิเรว สมาสเถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ^{๑๓๕๙}

สพฺพตฺถ สนฺถโว สพฺภิ เสยฺโย โหติ น ปาปิโย.

สฺขาวโห ทฺวขณฺโท สทา สพฺภิ สมาสคโม

ตสฺมา สปปฺริสเสเหว สงฺคโม โหติ ชนฺตุนน” ติ.^{๑๓๖๐}

ตโต โส พุยคฺโข เตน เมตฺตจิตฺตานุกาเวน^{๑๓๖๑} กาลํ กตฺวา สคฺเค นิพฺพตฺโต” ติ.

^{๑๓๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิตํ.

^{๑๓๕๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กตกมฺเม ตสฺมี ภูปีตํ.

^{๑๓๕๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สาสนมาภตตสฺส ทุพฺภิตฺตมยฺตฺตน” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๓๕๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยถาสฺขํ.

^{๑๓๕๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สปปฺริสสงฺคโม.

^{๑๓๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สนฺถวํ.

^{๑๓๖๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชนฺตุนน” ติ.

^{๑๓๖๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เมตฺตานุกาเวน.

“เอววิโรปี ผรุโส ปรมัสโกชี^{๑๓๖๒}
 พยคโฆ ทยายุปคโต สุกตี สุมะโร
 ตสฺมา กโรธ กรุณํ สสฺตํ ชนानํ
 ตํ โว ททาติ วิภวญจ ภเวสุ โภคน”ติ.

พยคฆสส วตถุ^{๑๓๖๓} ปณฺจมนํ.

๓.๓.๖ ผลกขณททินนสส วตถุ.

ผลกขณททินนสส วตถุมหิ อຍມານຸປຸພິກຄາ.
 สาวตถิยํ กิเรโก มนุสโส “ อุตตปาถ^{๑๓๖๔} คจฺฉามิ”
 ติ อทธานมคคปฏิปนโน^{๑๓๖๕} คิมหมาเส^{๑๓๖๖} มชฺฌณฺเห^{๑๓๖๗}
 พาฬหตฺเปน^{๑๓๖๘} กิลนฺโต^{๑๓๖๙} หุตฺวา รุกฺขจฺฉายํ ปวิสิต
 วา ตมฺพุลํ ขาทนฺโต ผลเก นิสิตฺติ. อถ อุตตฺราปเถ
 นาคจฺฉนฺโต เอโก ตเถว อาตเปน กิลนฺโต^{๑๓๗๐} อาคนฺต
 วา ปุริมสส สนตฺติเก นิสิตฺติว “ โภ ปานีโย อตถิ” ติ ปุจ
 จิ. อิตโร “ ปานีโย นตถิ” ติ อาห. อถสฺส โส มยฺหมปิ
 “ โภ ตมฺพุลํ เทหิ, ปิปาสิโตมฺหิ” ติ วตฺวาปิ น ลภิ,
 จตฺกหาปณฺณน เอกํ ตมฺพุลปณฺณํ กิณฺติว ลทฺโธ ตตฺเถว

^{๑๓๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรมํ สหริ.

^{๑๓๖๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วตถุ.

^{๑๓๖๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อุตตปาถ.

^{๑๓๖๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อทธานมคคํ ปฏิปนโน อิติ ปาฐา ทิสสน

ติ.

^{๑๓๖๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):คิมหานมาเส.

^{๑๓๖๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มชฺฌนฺเต.

^{๑๓๖๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พฬลตเปน.

^{๑๓๖๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กิลนฺตา.

^{๑๓๗๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): กิลนฺตา

นีสิตตวา ขาทิตวา ปีปาส วิโนเทตวา เตน อุปการเณ
ตสส สีเนห์ กตวา อตตโน คมนฏฐานมคมาลี.

อถาปรภาเค โส ปฏฺญัน คนตวา นาวาย
วาณิซชตถาย^{๑๓๗๑} คจจนโต สมุทฺทมชฌ์ ปาปฺณิ. ตโต
สตตเม ทิวเส นาวา ภิชฺช^{๑๓๗๒} มนุสสา มจฺจ- กจฺจ
ปานํ ภกฺขา ชาตา.^{๑๓๗๓} เอโส เอกปฺริโส^{๑๓๗๔} อโรโค
หุตวา เอกํ ผลกขณฺทํ อุเร กตวา สมุทฺทํ ตรติ. อเถต
โรปี^{๑๓๗๕} ตมฺพลทายโก^{๑๓๗๖} ตเถว นาวาย ภิน
นาย เสโส หุตวา สมุทฺทํ ตรนโต ปฺริเมน สมาคมิ. อถ
เต สตตทิวสํ สมุทฺทํ^{๑๓๗๗} ตรนตา อญฺญมญฺญ^{๑๓๗๘} สญ
ชานีสฺ.^{๑๓๗๙} เตสฺ กหาปเณ ทตวา ตมฺพล
^{๑๓๘๐} คหิตโต เอกํ ผลกขณฺทํ อุเร กตวา ตรติ. อิตรสฺเสตํ
นตถิ. อถ โส กหาปเณ คเหตวา ทินนตมฺพลมตตํ
โสปการ^{๑๓๘๑} สริตวา อตตโน ผลกขณฺทํ ตสส อทาสี.
โส ตสฺมี สยิตวา ตรนโต^{๑๓๘๒} ตํ ปหาย อคมาลี.^{๑๓๘๓} อป
โร อนาธารเกณ สมุทฺทํ ตรนโต โอสสฏฺฐวิริ
โย^{๑๓๘๔} อุทเก โอสสีทิตุมารภติ.^{๑๓๘๕} ตสฺมี ขเณ สมุทฺเท

^{๑๓๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พาณิซชตถาย.

^{๑๓๗๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ภิชฺฉิ.

^{๑๓๗๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผาตา.

^{๑๓๗๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอโส ปฺริโส อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๓๗๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อถยตโรปี.

^{๑๓๗๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตมฺพลทายโก อิติ ปาฐา น ทิสฺสนติ.

^{๑๓๗๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สมุทฺทํ.

^{๑๓๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อญฺญมญฺญ.

^{๑๓๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สญพานีสฺ.

^{๑๓๘๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตมฺพล.

^{๑๓๘๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตินนตมฺพลมตตโสปการ.

^{๑๓๘๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตสฺมี ตรนโต.

^{๑๓๘๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อคคมาลี.

^{๑๓๘๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนาหารเต สมุทฺเท ตรนโต โอสถวิริโย

อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

๑๓๘๖ อธิวตถา มณิเมขลา^{๑๓๘๗} นาม เทวธิดา โอสีหนต์
 ตํ ทิสฺวา “ สปปริโส” ติ ตสฺส คุณานุสฺสรณตี^{๑๓๘๘} เวเคน
 คนฺตวา^{๑๓๘๙} อตฺตโน อานุกาเวน สมฺมุตฺตโร ปาเปสิ.
 อิตฺรมปี^{๑๓๙๐} สา เอตสฺสเว คุณานุภาเวน ตีโร ปาเปสิ.

อถ ผลเกณ ตินฺณปฺริโส^{๑๓๙๑} ตํ ทิสฺวา วิมฺหิตो
 “ กถํ ปฺรโต อโหสิ สมฺมา” ติ ปุณฺณิ. โส “ น ชานามิ
 ,^{๑๓๙๒} อปิจ โข สุเขเนว ตีโร^{๑๓๙๓} ปตฺโตสมิ” ติ^{๑๓๙๔} อาห.
 อถ เทวธิดา^{๑๓๙๕} ทิสฺमानกสรีเรเนว อตฺตนา อานิตฺถาว
 ๑๓๙๖ อารโจะนตี^{๑๓๙๗} อาห

“ โย มาตรํ ปิตรํ วา รมเมน
 อิธ โปสติ
 รกฺขนติ ตํ สทา เทวา สมฺมุตฺเต วา
 ถเลปี วา.
 โย เจ พุทฺธญฺจ รมฺมญฺจ สํฆญฺจ^{๑๓๙๘}
 สรณํ คโต

๑๓๘๔ ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):โอสีทิตุมารพภิ.

๑๓๘๖ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตสฺมิ สมฺมุตฺเต อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

๑๓๘๗ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มณิเมขลา.

๑๓๘๘ ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):คุณานุสฺสรติ.

๑๓๘๙ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เวเคนาคนฺตวา.

๑๓๙๐ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิตฺรมปี.

๑๓๙๑ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ผลเก ตินฺณปฺริโส อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

๑๓๙๒ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผานามิ.

๑๓๙๓ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตีโร.

๑๓๙๔ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ปตฺโตสมิ” ติ.

๑๓๙๕ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวธิดา.

๑๓๙๖ ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อตฺตนา อภตฺตภาวํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

๑๓๙๗ ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อารโจะนติ.

๑๓๙๘ ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สงฺฆญฺจ.

รทขณติ ตํ สทา เทวา ถเลปี วา.	สมุทเท วา
ปญจวิธํ ทสวิธ ^{๑๓๙๙} ๑๔๐๐ สํวรํ	ปาติโมกขญจ
ปาเลติ โย ^{๑๔๐๑} ตํ ปาเลนติ สพพทา.	เทวา สพพตถ
กาเยน วาจา มนสา ^{๑๔๐๒} โย ^{๑๔๐๓}	สุจริตํ จรติธ
ปาเลนติ ตํ สทา เทวา ถเลปี วา.	สมุทเท วา
โย สปปริสธมเมสุ กตเวทิกโ	ฐิติธ ^{๑๔๐๔}
ปาเลนติ ตํ สทา เทวา ถเลปี วา” ติ.	สมุทเท วา
ตโต โส อาห	
“ เนว ทานํ อทาสาหํ ปรีपालยิ ^{๑๔๐๕}	น สีสํ
เคน เม ปุณณกมเมน ^{๑๔๐๖} เทวตา	มมํ รทขณติ
ปจณามิ สํสยํ ตยหํ ^{๑๔๐๗} ขาทิ เทวเต” ติ.	ตํ เม อก

^{๑๓๙๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปญจภูตฺท ทส สีสานิ.

^{๑๔๐๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปาฏิโมกขญจ.

^{๑๔๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เย.

^{๑๔๐๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โย ปุเรตฺติติ หิทฺธาเรหิ.

^{๑๔๐๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ติวิธํ สุจริตฺตํ.

^{๑๔๐๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ฐิติธ.

^{๑๔๐๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปรีपालยิ.

^{๑๔๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณณกมเมน.

เทวดา อาห

“ อคาธาปารเค ภิเม^{๑๔๐๘} สาคเร ทูริตา
เกร^{๑๔๐๙}

ภินนนาโว ตรนโต ตวั หทยะ กตวา
กลิงคร.

ฐตวา^{๑๔๑๐} สปปริเส ธมเม อตตาน
มนเปกขีย

ขณสนถวสส นรสส อทาสี ผลกั
สก.

ตัม ตุยหัม มิตตธมมญจ ทานญจ
ผลกสส เต

ปติฏฐาสี สมุททสมิ เอวံ ชานาหิ
มาริสา” ติ.

เอวญจ วตวา ส่า เตน ทิพพาหาเรน สนตปเปตวา
ทิพพวตถาลงกาเรหิ อลงกริตวา อตตโน อานุกาเวน
สาวตถีนคเรเยว เต ปติฏฐาเปสิ. ตโต ปฏฐาย ตเมว
อารมมณํ กตวา เต ทานํ ททนตา สีส^{๑๔๑๑} รกขนตา อุ
โปสถกมมํ กโรนตา อายหปรियोसानะ สคคปรายนา^{๑๔๑๒}
อเหสน” ติ.

“ เอวํ ปริตตกุสเลนปี สาครสมี
สตตทา ลภนติ สรณํ ขลฺ เทวตาคิ
ตุมहेปี สปปริสตัน วินาสยนตา

^{๑๔๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ตุมห.

^{๑๔๐๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคาธาปารเคภิเม.

^{๑๔๐๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คเร.

^{๑๔๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐตวา.

^{๑๔๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สิส.

^{๑๔๑๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สคคปรายนา.

มา โภ ปมชชถ สทา กุสลปปโยเค”

ติ.^{๑๔๑๓}

ผลกษณททินนสส วตถุ ฉณฐม.

d

๓.๓.๗ โจรสหายสส วตถุ.

โจรสหายสส วตถุมหิ อยมานุปุพพิกา.^{๑๔๑๔} อมหากั
ภควติ ปรีนิพพุเต ชมพุทีเป เทวทหนนคเร เอโก มนุสโส
ทุกขิโต^{๑๔๑๕} ตตถ ตตถ วิจรณโต อณฺณตร^{๑๔๑๖} คาม
คนฺตวา ตตถ เอกสมี กุลเคเห นิवासํ กปเปสิ.

ตตถ มนุสสา ยาคูกตต^{๑๔๑๗} ทตวา โปเสสํ .
ตโต โส ตตถ มนุสเสหิ มิตตสนฺถว^{๑๔๑๘} กตวา กติปาท
ตตถ วสิตวา อณฺณ ฐาน^{๑๔๑๙} คนฺตวา^{๑๔๒๐}
อปรภาเค โจรกมมํ กโรนโต ชีวิท^{๑๔๒๑} กปเปติ. อเถก
ทิวสํ โจเรน^{๑๔๒๒} ตํ ราชปฺริสา คเหตุวา รณโณ^{๑๔๒๓}

^{๑๔๑๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กุสลปปโยคนติ.

^{๑๔๑๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อยมานุปุพพิกา.

^{๑๔๑๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทุกขโต.

^{๑๔๑๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อณฺณตร.

^{๑๔๑๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยาคูกตต.

^{๑๔๑๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มิตตสนฺถว.

^{๑๔๑๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อณฺณฐาน.

^{๑๔๒๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อคนฺตวา.

^{๑๔๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิท.

^{๑๔๒๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โจเรน.

^{๑๔๒๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):รณโณ.

ทสเสสฺ . ราชา^{๑๔๒๔} “ ตํ พนฺธนาคาเร^{๑๔๒๕} กโรธา” ติ
 อาณาเปสิ.^{๑๔๒๖} เต ตํ พนฺธนาการํ เนตฺวา สงฺขลิกาหิ
 พนฺธิตฺวา อารกฺขกานํ ปฏิปาเทตฺวา อคมฺส.^{๑๔๒๗}
 พนฺธนาคาเร วสนตสฺส ตสฺส ทฺวาทสสํวจฺจรานิ
 อติกฺกนฺตานิ.

ตโต อปรภาเค ตสฺส ปุพฺพสหาโย ปจฺจนตคามวาสี
 มนุสฺโส เกนจิ กมฺเมน เทวทหฺมาคโต ตตถ อาหิณฺฑนโต
 พนฺธนาคาเร พทฺธํ ตํ อทฺทส.^{๑๔๒๘} ทิสฺวา ตสฺส หทยํ
 กมฺปิ.^{๑๔๒๙} โส โรทิตฺวา ปริเทเวตฺวา “ กิ เต^{๑๔๓๐} มยา
 กตตพฺพํ^{๑๔๓๑} สมนฺมา” ติ ปุจฺฉิ. ตโต เตน “ สมน
 พนฺธนาคาเร วสนตสฺส เม อิทานิ ทฺวาทสสํวจฺจรานิ
 อติกฺกนฺตานิ, เอตตํ กาลํ ทฺวาทสสํวจฺจรานิ^{๑๔๓๒} มหา-
 ทุกขํ อนุโมมิ, ยาวาหํ อาหารํ ปริเยสิตฺวา^{๑๔๓๓} ภุจฺจิตฺวา
^{๑๔๓๔} อาคมิสฺสามิ,^{๑๔๓๕} ตาว มํ อิตโต มุจฺจโนปายํ^{๑๔๓๖} ชา-
 นานํ” ติ^{๑๔๓๗} วุตเต, โส สปริโส อาห

^{๑๔๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชา.

^{๑๔๒๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พนฺธนาคาเร.

^{๑๔๒๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อาณาเปสิ.

^{๑๔๒๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อคคมฺส.

^{๑๔๒๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อทฺทส.

^{๑๔๒๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):จลิ.

^{๑๔๓๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กินเต.

^{๑๔๓๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตพฺพ.

^{๑๔๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทฺวาทสสํวจฺจรานิ.

^{๑๔๓๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปริเยสิตฺวา.

^{๑๔๓๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภุจฺจิตฺวา.

^{๑๔๓๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อาคมิสฺสามิ.

^{๑๔๓๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตโต มุจฺจโนปายํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๔๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผานานํ” ติ.

“ รุเปน กิन्दุ คุณสีลวิวัชชิตน^{๑๔๓๘}
 มิจจาลยสส กิตวสส ลียา^{๑๔๓๙} กิมตถํ
 ทานาติจาควิกเตน ธเนน ก็ วา
 มิตเตน^{๑๔๔๐} ก็ พุยสนกาลปรัมมเขนา”

ติ. ๑๔๔๑

เอวณจ ปน วตวา “ สาธุ สมม กโรมิ เต
 วจนน” ติ อารกขกานํ สนตีกํ คนตวา “ โภณโต
 ยาว โส ภาตํ ภูณชิตวา อากจณติ, ตาวาหํ ตสส^{๑๔๔๒}
 ปาฏิโกคํ^{๑๔๔๓} ภวิสสามิ, วิสขเชถ นน” ติ อาห. เต “ น
 สกกา โภ เอตํ วิสขเชตํ , อปีจ โข ยาวายํ อากจณติ,
 ตาว ตวํ อยสงขลิกาย^{๑๔๔๔} พทฺโธ นิสิตสสสิ,^{๑๔๔๕} เอวํ ตํ
 วิสขเชตสสาม,^{๑๔๔๖} โน เจ น สกกา” ติ อาหสฺ. โส
 “ เอวมปิ โหตุ สมมา” ติ วตวา ตสส ปาทโต สงขลิกํ
^{๑๔๔๗} มุญจิตวา อตตโน ปาเท กตวา พนธนาकारं ปวิสิต
 วา^{๑๔๔๘} อิตรํ มุญจาเปสิ. โสปิ อสปปริโส พนธนา มุตโต

^{๑๔๓๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):คุณสีลวิวัชชิตน.

^{๑๔๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธียา.

^{๑๔๔๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มิเตน.

^{๑๔๔๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พุยสนกาลปรัมมเขนา” ติ.

^{๑๔๔๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตาวาหนตสส.

^{๑๔๔๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปาฏิโกคํ.

^{๑๔๔๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สงขลิกาย.

^{๑๔๔๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พทฺโธ นิสิตสสสิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๔๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิสขเชตสสาม.

^{๑๔๔๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อยสงขลิกา.

^{๑๔๔๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปวิสิตวา.

น ปุณ ตํ ฐานมคมาลี,^{๑๔๔๙} อโห อกตณฺณโน ปกตี ญา
 ตํ ^{๑๔๕๐} ภาริย์. ยถาห

“ วาริปุเร^{๑๔๕๑} ยถา โสพणे^{๑๔๕๒} เนวนโต วิสมํ
 สมํ

ปณฺณายเตวํ สารุสส- ภาวํ^{๑๔๕๓} มนสิ
 สมภาวํ.

ภาสนติ มุขโต เอกํ จินฺเตนติ มน
 สา ปรี

กาเยเนกํ กโรนฺเตวํ ปกตายํ
 สาธุ.

เตสํ โย ภาวมณฺณาสี^{๑๔๕๔} โสว ปณฺทิต
 ชาติโก

พหุสสุโตปิ โสเยว ปริจิตตวิฑูปี
^{๑๔๕๕} โส” ตี.

อถสฺส พนฺธนาคาเร วสนตสฺส ทฺวาทสสํวจฺจรานิ
 อติกกนฺตานิ. เอตตํ กาลํ ชีฆจฺฉาปีพีเตน^{๑๔๕๖} เตน อา
 หารตถาย^{๑๔๕๗} ปโร น ยาจิตปฺพุทฺโธ,^{๑๔๕๘} อนฺนสิญฺฐา

^{๑๔๔๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พฐานมคมาลี.

^{๑๔๕๐} น.ท.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชาติ .

^{๑๔๕๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วาริปุโร.

^{๑๔๕๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):โสพโก.

^{๑๔๕๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เอว.

^{๑๔๕๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภาวปี ชญา.

^{๑๔๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริจิตตวิฑูปี.

^{๑๔๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีฆจฉาปีพีเตน.

^{๑๔๕๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อาหารตถาย.

^{๑๔๕๘} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คตปฺพุทฺโธ.

หาร^{๑๔๕๙} ลภนทิวสโต อลภนทิวสาเยว พหุตรา^{๑๔๖๐} โหน
ติ.

อถ ทวาทสสัจจราติกุกเม รณโญ ปุตโต นิพพต
ติ. ตทา ราชา^{๑๔๖๑} อตตโน วิชิตะ สพพานิ พนธนาคา
รานิ วิวราเปสิ. อนตมโส มิคปักษิโนปิ พนธนา มุญ
จาเปสิ. ทวาเร วิวฏุมตเตเยว^{๑๔๖๒} พนธนาการ^{๑๔๖๓} มนุสสา
อิจฉิ- ติจฉิตถฐานัน อคมสฺ.^{๑๔๖๔} โส ปเนโกว เตหิ สทุธิ
อคนตวา^{๑๔๖๕} โอหิยิ.^{๑๔๖๖} อารกขเกหิ “ ตวํ โภ กสฺมา
น คจฉสิ” ติ วุตเต, “ อหํ โภ ปญญาตภาเวน^{๑๔๖๗}
อิทานิ น คมิสฺสามิ, อติวีย^{๑๔๖๘} ชิฆจฉามิ, อติกลนตปริหีนคต
โตสมิ,^{๑๔๖๙} อนนฺทการ^{๑๔๗๐} คมิสฺสามิ” ติ วตวา อนนฺทการ
ชาเต นิภขมม อนโตนฺทเร วิสสาสีกานํ อภาเวน “ กุโต
^{๑๔๗๑} อาหารํ ลภิสฺสามิ” ติ จินเตนฺโต นิภขมม รตตณ
การ^{๑๔๗๒} อามกสฺसानํ อคมาสิ “ เอตถอาหารํ ลภิสฺสามิ”
ติ.

^{๑๔๕๙} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนุสิฏฐาหาร, อนุวิจารณ์กสฺส มยหํ ทสฺสเน
“ อนุสิฏฐาหารสฺสา” ติ ยุตตรํ.

^{๑๔๖๐} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พหุตรา.

^{๑๔๖๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๑๔๖๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):วิวฏุมตเตเยว.

^{๑๔๖๓} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พนธนา.

^{๑๔๖๔} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อิจฉิติจฉิตถานมคคมสฺ.

^{๑๔๖๕} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนโต.

^{๑๔๖๖} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โอหิยิ.

^{๑๔๖๗} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญญาตภาเวน.

^{๑๔๖๘} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อติว.

^{๑๔๖๙} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):หีนคตโตสมิ.

^{๑๔๗๐} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนนฺทการ.

^{๑๔๗๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กุโต.

^{๑๔๗๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อามกสฺसानมคคมาสิ.

ตตถ โส อธฺนา อภินวณิกชิตตมนุสส์^{๑๔๗๓} ทิสฺวา
 มนุสฺสญฺจินา มํสํ จินฺทิตฺวา สีสกฺปาเล ปกฺขิปิตฺวา ตีหิ
 มนุสฺสสึเสหิ^{๑๔๗๔} กตฺตอุทฺทเน รุเปตฺวา^{๑๔๗๕} ฌาปิตกญฺจโต
 ๑๔๗๖ โอมุกกอลาเตหิ^{๑๔๗๗} อคฺคิ กตฺวา สุสํนํ นิพฺพาปนต
 ๑๔๗๘ ๑๔๗๙ อานิตฺตอุทฺทเกน^{๑๔๗๙} มิสฺเสตฺวา^{๑๔๘๐} มนุสฺสญฺจินา
 ๑๔๘๑ อาโลเลนโต^{๑๔๘๑} มํสํ ปจิตฺวา ๑๔๘๒ โอตฺวาเรตฺวา สาขากง
 ๑๔๘๓ ๑๔๘๔ เคหิ^{๑๔๘๒} หิริโกปินํ^{๑๔๘๓} ปฏิจฺฉนาเทตฺวา นีวตฺถปิโลติกํ^{๑๔๘๔}
 ๑๔๘๕ ๑๔๘๖ วาตาวรณํ กตฺวา นิสึทฺติ.

ตสฺมี ขณฺเณ ปิप्พลสิรฺกฺเข^{๑๔๘๕} อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส
 ๑๔๘๖ ๑๔๘๗ ตํ กิริยํ ทิสฺวา “ ปุจฺฉิสฺสามิ ตาว นนฺ ” ติ อุปสงฺกมิตฺวา
 ๑๔๘๘ ๑๔๘๙ เหวมาห “ โภ ตวํ ฌนฺตรติมิรากุเล มหารตฺติยํ ตตฺถ
 ๑๔๙๐ ๑๔๙๑ ตตฺถ วิกิณฺณนรญฺจิสฺสามิกิณฺเณ^{๑๔๙๐} โสณฺสีคาลทิกุณฺปาทกา
 ๑๔๙๒ ๑๔๙๓ กุเล^{๑๔๙๑} มนุสฺสสมํสํภกฺขยภฺขรภฺขสากุเล ตตฺถ ตตฺถ ปช
 ๑๔๙๔ ๑๔๙๕ ชลนฺตานกจิตกภฺยานเก สุสํเน มนุสฺสสมํสํ ปจิตฺวา กิ
 ๑๔๙๖ ๑๔๙๗ กโรสึ ” ติ ปุจฺฉนฺตี อาห

-
- ๑๔๗๓ ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นิกฺขิตตมนุสฺสํ.
 ๑๔๗๔ ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มนุสฺสสึเสหิ.
 ๑๔๗๕ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธเปตฺวา.
 ๑๔๗๖ ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):จิตกโต.
 ๑๔๗๗ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โอมกอลาเตหิ.
 ๑๔๗๘ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุสํนํ นิพฺพาปนตฺถาย อิติ ปาฐา
 ๑๔๗๙ ทิสฺสนฺติ.
 ๑๔๗๙ ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภตฺตอุทฺทเกน.
 ๑๔๘๐ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มิสฺเสตฺวา อิติ ปาฐุ น ทิสฺสตี.
 ๑๔๘๑ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาโลเพนโต.
 ๑๔๘๒ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สาขากํเคหิ.
 ๑๔๘๓ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):หิริโกปินํ.
 ๑๔๘๔ ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นีวตฺถปิโลติกํ.
 ๑๔๘๕ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปิพลสิรฺกฺเข.
 ๑๔๘๖ ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิกิณฺณนรญฺจิสฺสามิกิณฺเณ.
 ๑๔๘๗ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โสฬสํ สิงคาลกฺกณฺปาทิกากุเล.

“ รตตณฺธกาเร กุณปาทเกหิ
 สมากุเล สิวถิกาย มชฺเฌ
 มนุสฺสมํสํ ปจฺจสิธ^{๑๔๘๘} สีเส
 วเทหิ ก็ เตน ปโยชนํ เต” ติ.

อถ โส อาห^{๑๔๘๙}

“ น ยาคเหตุ น จ ทานเหตุ
 สฺสํนมชฺฌมฺหิ ปจามิ^{๑๔๙๐} มํสํ
 ขุทาสมํ นตฺถิ นรสฺส อญฺญ^{๑๔๙๑}
 ขุทาวินาสาย ปจามิมมฺโဂ” ติ.^{๑๔๙๒}

ตโต เทวตา ตํ “ ตถา โหตุ, อิมินา ปีโลติเกน
 วาตาวรณํ กโรสิ, กิมตถเมตณฺ” ติ ปุจฺจนฺตี อาห

“ นิวตฺถสํขาโข^{๑๔๙๓} หิริสํวราย
 ปีโลติกํ ตตฺถ ปสํารยณฺโต^{๑๔๙๔}
 กโรสิ วาตาวรณญจ สมน
 กิมตถเมตํ วท ปุจฺจโติ เม” ติ.

โส ตสฺสา อาจิกฺขณฺโต^{๑๔๙๕} อาห

“ สฺภาสฺภามิสฺสกสฺสิตวาโต^{๑๔๙๖}
 สยํ อจิตฺโตว อจิตฺตภาวา^{๑๔๙๗}

^{๑๔๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปจฺจสิธ.

^{๑๔๘๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โส อาจิกฺขณฺโต อาห อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนฺติ.

^{๑๔๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปจฺจามิ.

^{๑๔๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญ.

^{๑๔๙๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):อิมํ มม โภ” ติ.

^{๑๔๙๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิวตฺถสํขา.

^{๑๔๙๔} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปสํารยณฺโต.

^{๑๔๙๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จิกฺขณฺโต.

^{๑๔๙๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สฺภามิสฺสกสฺสิตวาโต.

เทห์ พุสิตวาน^{๑๔๙๘} อสากุสส
 อกตญญโน มิตตปธัสกสส.
 สभावหนโต ยทิ เม สรีเร^{๑๔๙๙}
 พุสชาติ ตัม วายู มมาวิสิตวา^{๑๕๐๐}
 ทุกขัม ททาตีติ วิสัฏฐัง ตัม โภ
 ปริวชชิตุं พนณมิมํ กุเจเลน” ตี.^{๑๕๐๑}

เทวตา อาห

“ อกาลิ ก็ โภ กตนาสโก เต^{๑๕๐๒}
 ธนญจ ธญญํ ตว นาสยิ จ^{๑๕๐๓}
 มาตาปีตา พนณโว เขตตวตถุ^{๑๕๐๔}
 วินาสิตา เตน วเทहि ก็ เต” ตี.^{๑๕๐๕}

ตโต โส อาห

“ ยํ ราชโต^{๑๕๐๖} โหติ ภยํ มหนตํ
 สพพสส หรณาทิวธาติกญจ
 อกตญญนา^{๑๕๐๗} สปปริเสน โหติ
 อาราว โส โภ ปริวชชณิโย.^{๑๕๐๘}
 ยมตถิ โจราริภยญหิ^{๑๕๐๙} โลเก

^{๑๔๙๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จิตตภาวเทห์.

^{๑๔๙๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อยํ พุสิตวาน.

^{๑๔๙๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): สรีเร.

^{๑๕๐๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):พุสเสติ สา สงคติ มชพทานิ.

^{๑๕๐๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปวชิตุं พนณมิมํ กุเจเลน” ตี.

^{๑๕๐๒}“ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กิมกาลิ โภ โส กตนาสโก เต.

^{๑๕๐๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ธนญจ ธญญํ ตว นาสเหตุ.

^{๑๕๐๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):มาตาปีตา พนณ จ เขตตวตถุ.

^{๑๕๐๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กีนเต” ตี.

^{๑๕๐๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):รณโต.

^{๑๕๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตญนา.

^{๑๕๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริวชชณิโย.

อโถทเกนาปี^{๑๕๑๐} จ ปาวเกน
 อกตตณฺนา^{๑๕๑๑} ตํ กลมปี^{๑๕๑๒} โหติ
 อาราว โส โภ ปริวชชนิโย.^{๑๕๑๓}
 ปาณาติปาตมปิ อทินนทานํ
 พรสฺส ทารุปคมํ มุสา จ
 มชฺชสฺส ปานํ^{๑๕๑๔} กลหํ เปสฺสณํ
 สมํ คิริ ฤตตชเนหิ โยคํ.^{๑๕๑๕}
 สพฺพํ อนตถํ อสิวํ อนิฏฐํ
 อปายิกํ ทุกขมนนตมณฺญํ^{๑๕๑๖}
 อกตตณฺนา สปปริเสน โหติ
 อาราว โส โภ ปริวชชนิโย” ติ.^{๑๕๑๗}

วตฺวา อตตนา อสปปริสสํสคเคนานํภูตํ^{๑๕๑๘} สพฺพํ
 ทุกขํ กเถสิ. ตโต เทวตา “อหมปิ โภ สตถุโน มงฺคลสฺสุต
 เทสนาทิวเส อิมสฺมีเยว รุกฺเข นิสินฺนา^{๑๕๑๙}

“ อเสวนา จ พาลานํ ปณฺทิ
 ตานญจ เสวนา
 ปุชา จ ปุชฌิยานํ เอตมมงฺคลมุต
 ตมน” ติ.^{๑๕๒๐}

-
- ^{๑๕๐๙} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โจรภยเมว.
^{๑๕๑๐} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อโถทเกนาปี.
^{๑๕๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อกตตณฺนา.
^{๑๕๑๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สกลมปิ.
^{๑๕๑๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริวชชนิโย.
^{๑๕๑๔} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มชฺชสฺส ปาณํ.
^{๑๕๑๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สมํ คิริ ฤตตชเนหิ เสวิตํ.
^{๑๕๑๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทุกขมนนตมณฺญํ.
^{๑๕๑๗} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปริวชชนิโย” ติ.
^{๑๕๑๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อสปปริสสํ สคเคน ภูตํ.
^{๑๕๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิสินฺโน.
^{๑๕๒๐} พ.พ. (บาลี) ๒๕/๕/๔., พ.สุ. (บาลี) ๒๕/๒๖๒/๓๘๔.

คากาย พาลสฺส โทเส อสฺสสิน” ตี^{๑๔๒๑} วตฺวา
 ตสฺส ปสนฺนา^{๑๔๒๒} ตํ อตฺตโน วิมานํ เนตฺวา ทิพฺพวต
 ถาลงฺกาเรหิ อลงฺกริตฺวา^{๑๔๒๓} ทิพฺพนฺนปानํ ทตฺวา มหนตํ
 สกฺการสมฺมานํ กตฺวา อตฺตโน อานุภาเวน ตสฺมี นคเร
 รชเช อภิสสิญฺจาเปสฺสิ. โส ตตฺถ รชชํ กโรน
 โต ทานาทีนํ ปุณฺณานิ^{๑๔๒๔} กตฺวา อายุห-ปรีโยसानะ
 ยถากมมํ คโต” ตี.

“เอวํ อสฺสานุชนสงฺคมสนฺนิवास”^{๑๔๒๕}
 สยจชฺช สาสฺสจฺจิสฺสนสงฺคเมน^{๑๔๒๖}
 ทานาทีเนกกุสฺสํ ปรีปุรยฺนตา^{๑๔๒๗}
 สคฺคา ปวคฺควิภวํ อภิสมฺภนาถา”ตี.

โจรสหายสฺส วตฺถุ สตฺตมํ.

๓.๓.๘ มารุตตพฺรหฺมณวตฺถุ.

มารุตตพฺรหฺมณสฺส^{๑๔๒๘} วตฺถุมหิ อຍ္ယมานุပ္ပฬิกถา.
 ชมฺพุทฺธิเป^{๑๔๒๙} จนฺท-ภาคาย นาม^{๑๔๓๐} คงฺคาตีเร^{๑๔๓๑} โหม
 คามํ นาม^{๑๔๓๒} อตฺถิ. ตสฺมี เอโก มารุตโต นาม พฺรหฺม

^{๑๔๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อัสสาสิน” ตี.

^{๑๔๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปสนโน.

^{๑๔๒๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อลกริตวา.

^{๑๔๒๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปญกมม.

^{๑๔๒๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อัสสาสนสงคมมสนนิवास.

^{๑๔๒๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สาธุสจิสสนสงคเมน.

^{๑๔๒๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปรีปุรยนโต.

^{๑๔๒๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มารุตตพราหมณสส.

^{๑๔๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทฺธิเป.

^{๑๔๓๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จนทภาคาย นาม อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๔๓๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คงคาตีเร.

^{๑๔๓๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โหมคามนนาม.

โณ ปฐวิสติ. ตทา โส โวหารตถาย ตกกลีล^{๑๕๓๓} คนต
วา เคห์ อากจณโต อนตรามคเค เอกาย สาสาาย กุญฐ
โรคา ตฺรํ สุนข^{๑๕๓๔} ทิสวา ตสฺมี การุญญเณ^{๑๕๓๕} นีลวล
ลิตกกมพิเลน มททิตวา ปาเยสิ. สุนโข วุปสนตโรโค
ปากติโก^{๑๕๓๖} หุตวา พราหมณเณน อตตโน กตูปการ^{๑๕๓๗}
สลลกเขนโต เตเนว สทธี อคมาสิ.

อปรภาเค พราหมณสส ภริยา คพภํ ปฏิลภิ. ปริ
ปฺณณคพภาย ตาย วิชายนกาเล^{๑๕๓๘} ทารโก ติริยมปติต
วา^{๑๕๓๙} อนโตคพภเยว มโต. ตทา ตํ สตุเณน ขณ
ทาขณทิกํ ฉินฺทิตวา นีหรีสุ.^{๑๕๔๐} อถ พราหมโณ ตํ ทิส
วา นิพพินนททโย^{๑๕๔๑} ชมราวาสํ ปหาย^{๑๕๔๒}
อิสิปพพชฺช^{๑๕๔๓} ปพพชิตวา^{๑๕๔๔} อรญญเณ วิหริติ. อถสส
ภริยา อญญเณ^{๑๕๔๕} สทธี สวสนฺตี^{๑๕๔๖} “ อยํ มํ พราหม
โณ ปหาย^{๑๕๔๗} ปพพชิตโต” ติ^{๑๕๔๘} พราหมเณ ปทญฺญจิต

^{๑๕๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตกกลีล.

^{๑๕๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สุนกข.

^{๑๕๓๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):การุญญ.

^{๑๕๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปากฎิโก.

^{๑๕๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตูปการ.

^{๑๕๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปริปฺณณคพภาย วิชายนกาเล อิติ ปาฐา

ทิสสนฺติ.

^{๑๕๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ติริยํ ปติตวา อิติ ปาฐา ทิสสนฺติ.

^{๑๕๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): นีหรีสุ.

^{๑๕๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิพพินนททโย.

^{๑๕๔๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ชมราวาสมฺปหาย.

^{๑๕๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อิสิปพพชฺผ.

^{๑๕๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปพพชิตวา.

^{๑๕๔๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญญ.

^{๑๕๔๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วสนฺตี.

^{๑๕๔๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พราหมโณ ปหาย อิติ ปาฐา ทิสสนฺติ.

^{๑๕๔๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปพพชิตโต” ติ.

ตา “ โภ พราหมณ์ มาเรหิ” ตี สามิเกน สทธี มนฺเตสิ.
เตสํ มนฺตํ สุตฺวา สุนฺโข พราหมณฺเนว สทธี จรติ.

อถกทิวสํ ตสฺสา สามิโก “ ตาปสํ มาเรสสามิ” ตี
ธนฺกลาปํ คเหตฺวา เคหา นิกฺขมิ. ตทา ตาปโส
ผลาผลตถาย อรณฺญํ คโต. สุนฺโข อสฺสเมเยว โอ
หิยิ. ปฺริโส ตาปสสฺสาคมนมคฺคํ^{๑๕๔๙} โอโลเกนฺโต คจฺจนต
เร นิลิโน^{๑๕๕๐} อจฺฉิ. สุนฺโข ตสฺส ปมาทํ โอโลเกตฺวา ธนฺ
โน คุณํ ขาติตฺวา จินฺทิ. โส ปุณฺณํ คุณํ ปากติกํ^{๑๕๕๑} กต
วา อาโรเปสิ. เอวํ โส อาโรปิตอาโรปิตํ^{๑๕๕๒} ขาทเตว. อถ
โส ปาปปฺริโส ตาปสสฺสาคมนํ^{๑๕๕๓} ญตฺวา “ ตํ มาเรส
สามิ” ตี ธนฺนา สทธี อคฺมาสิ.^{๑๕๕๔} อถสฺส สุนฺโข ปาเท
ทลิตฺวา^{๑๕๕๕} ปาเตตฺวา ตสฺส มุขํ ขาติตฺวา^{๑๕๕๖} ทุพฺพลํ
กตฺวา ญฺงการมกาสิ.^{๑๕๕๗} เอวํ สปฺปฺริสา^{๑๕๕๘} อตฺตโน อุปการ
การกานํ^{๑๕๕๙} ปจฺจุปการํ กโรนฺติ.^{๑๕๖๐} วุตฺตํ हि

“ อุปการํ กโรนฺโต โส สุนฺโข
กตเวทิกิโก

^{๑๕๔๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตาปสสฺส คมนมคฺคํ.

^{๑๕๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิลิโน.

^{๑๕๕๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปากฏิกํ.

^{๑๕๕๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาโรปิตํ อาโรปิตํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๕๕๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตาปสาคมนํ.

^{๑๕๕๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อคคฺมาสิ.

^{๑๕๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทลิตฺวา.

^{๑๕๕๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาเตตฺวา ตสฺส มุขํ ขาติตฺวา อิติ ปาฐา
ทิสฺสนติ.

^{๑๕๕๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตุพฺพลมกาสิ.

^{๑๕๕๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอวํ สปฺปฺริโส อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๕๕๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุปการํ ปจฺจุปการํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๕๖๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กโรนฺตฺติ.

สัตตูปฆาตํ กตวาน^{๑๕๖๑} อีสิโน ทาสี ชี
 วิต.^{๑๕๖๒}
 ตีรจณานาปี ชานนติ^{๑๕๖๓} คุณมตตนิ กตํ
 สทา
 อิติ ญตวาน^{๑๕๖๔} เมธาวิ กตญญ^{๑๕๖๕} โหนตุ
 ปาณินโน” ตี.^{๑๕๖๖}

ตโต ตาปโส สุนขสส สทเทนาคนตวา ตสส ตํ
 วิปการํ ทิสวา การุญญ^{๑๕๖๗} ปฏิชคคิตวา^{๑๕๖๘}
 วุปสนตวณํ พลปตตํ โปเสตวา^{๑๕๖๙} ตตเถว วสนโต ฌา
 นาภิญญ^{๑๕๗๐} นิพพตเตตวา อายหปรีโยसानะ พุรหมโลก
 ปรายโน อโหสิ” ตี.^{๑๕๗๑}

“ สุตวาน สาธุ สุนเขน กตูปการํ
 เมตติทิสสส ปกตํ อีสินาว สุตวา
 สมมา กโรถ กรุณญจ ปรูปการํ
 ตํ สพพทา ภวติ โว ภวโภคเหตุ” ตี.

มารุตตพราหมณวตถุ อฏฐมํ.

^{๑๕๖๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สัตตูปฆาตํ กตวาน.

^{๑๕๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิต.

^{๑๕๖๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผานนติ.

^{๑๕๖๔} ต.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ญตวาน.

^{๑๕๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตญ.

^{๑๕๖๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปานินโน” ตี.

^{๑๕๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):การุญญ.

^{๑๕๖๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏิชคคิตวา.

^{๑๕๖๙} ต.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):เปเสตวา.

^{๑๕๗๐} ต.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ฌานาภิญ.

^{๑๕๗๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พุรหมโลกปรายโน อโหสิ อิติ ปาฐา
ทิสสนติ.

๓.๓.๙ ปาณียทินนสส วตถุ.

ปาณียทินนสส^{๑๕๗๒} วตถุมหิ อยมานุปุพพิกถา. ชมพู
 ทีเป^{๑๕๗๓} อญญตรสมี ชนปเท กิเรโก มนุสโส รฐฐโต^{๑๕๗๔}
 รฐฐิ ชนปทโต ชนปท วิจรณโต อนุกุกเมน
^{๑๕๗๕} จนทภาคานทีตีร^{๑๕๗๖} ปตวา นาว อภิรหิตวา ปรีตีร
^{๑๕๗๗} คจจติ. อถาปรา คพภินิตถิ ตายเอว นาวาย^{๑๕๗๘}
 คจจติ. อถ นาวาย คจคมชฌปตต- กาล^{๑๕๗๙} ตสสา
 กम्मชชวาทา^{๑๕๘๐} จลิสฺ. ตโต สา วิชายิตุมสโกโกนตี กิลน
 ตี^{๑๕๘๑} “ ปาณีย^{๑๕๘๒} เม เทถ, ปิปาสิตามหิ” ตี^{๑๕๘๓} มนุส
 เส ยาจิ. เต^{๑๕๘๔} ตสสา วจัน อสฺสนนตา วีย ปาณีย นาท
 ส. อถ โส ชานปทโก^{๑๕๘๕} ตสสา กรุณายนโต โดย
^{๑๕๘๖} คเหตุวา มุเข อาสิญจิ. ตสมี ขณเ สา ลทฐสสา
^{๑๕๘๗} สุเชน ทารก วิชาย. อถ เต ตีร ปตวา กติปยทิว

^{๑๕๗๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาณียทินนสส.

^{๑๕๗๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชมพูทีเป.

^{๑๕๗๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):รฐฐา.

^{๑๕๗๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนุกุกเมน.

^{๑๕๗๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภาคานทีตีเร.

^{๑๕๗๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปรีตีร.

^{๑๕๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตาย เอกนาวาย.

^{๑๕๗๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คจคมชฌปตตกาล.

^{๑๕๘๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กम्मชชวาทา.

^{๑๕๘๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กิลนตา.

^{๑๕๘๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาณีย.

^{๑๕๘๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปิปาสิตามหิ” ตี.

^{๑๕๘๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เสสา มนุสสา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๕๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ผานปทโก.

^{๑๕๘๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาณีย.

^{๑๕๘๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ลทฐสสา.

เสน อตตโน อตตโน ฐาน^{๑๕๘๘} ปาปณิส. อถาปรภาเค
^{๑๕๘๙}โส ชานปทโก อญญตรกิจจํ ปฏิจ^{๑๕๙๐}ตสสา อิตถิ
 ยา วสน-นครํ ปตวา ตตถ ตตถ อาหิณฑนโต
 นิवासณฐานํ อลภิตวา นครทวาเร^{๑๕๙๑} สาล^{๑๕๙๒}คนตวา
 ตตถ นิปชช.

ตสมิเยว ทิวเส โจรา นครํ ปริสิตวา^{๑๕๙๓}ราชเคเห
 สนธิ ฉินทิตวา ธนสารํ คเหตุวา คจจนตา^{๑๕๙๔}ราชปริ
 เสहि อนุพพธา คนตวา ตาเยว สาลาย^{๑๕๙๕}ฉนทเหตุวา
 ปลาयीสุ. อถ ราชปริสา อากนตวา โจเร อปสสนตา^{๑๕๙๖}ตํ
 ชานปทิก^{๑๕๙๗}ทิสวา “อัย โจโร”ติ คเหตุวา ปจฉา
 พาน^{๑๕๙๘}คาพหิ พนธิตวา ปุน ทิวเส รญโญ^{๑๕๙๙}ทสเส
 สุ. รญญา “กสมา ภณ โจรกกมมกาสิ”ติ ปจฉโต.^{๑๖๐๐}
 “นาหิ เทว โจโร, อากนตโกมहि”ติ วุตเต, ราชา
 โจเร ปริเยสิตวา อลภนโต “อัยเมว โจโร, อิม มาเร
 ธา”ติ อาณาเปสิ.^{๑๖๐๑}

^{๑๕๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐาน.

^{๑๕๘๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อถ อปรภาเค อิตติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๕๙๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิสสาย.

^{๑๕๙๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิवासณฐาน นครทวาเร อิตติ ปาฐา
 ทิสสนติ.

^{๑๕๙๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สาลาย.

^{๑๕๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริสิตวา.

^{๑๕๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คจจนโต.

^{๑๕๙๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คนตวา สาลาย อิตติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๕๙๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อปสสนโต.

^{๑๕๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผานปทิก.

^{๑๕๙๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปจฉาพาหุ.

^{๑๕๙๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รญโญ.

^{๑๖๐๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ราพา.....ปจฉิ อิตติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๖๐๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาณาเปสิ.

ราชปรีเสหิ ตํ คาฟ्ह^{๑๖๐๒} พนธิตวา อาฆาต^{๑๖๐๓}
 นีเต สา อิตถิ ตํ ตถา นียมาน^{๑๖๐๔} ทิสวา สญชานิตวา
^{๑๖๐๕} กมปมานหทยา มุहुเต^{๑๖๐๖} รณโณ สนตีกํ คนตวา
 วนทิตวา “ เทว เอโส ปุริโส^{๑๖๐๗} น โจโร อาคนตุโก,
 มุญจเถตํ เทวา” ติ อาห. ราชา ตสสา “ กถํ อสททหน
 โต ต^{๑๖๐๘} โมเจตุมิจฉลสิ, ตสสคณนํ ฐนํ ทตวา มุญ
 จาเปหิ” ติ. สา “ สามิ มม เคเห ฐนํ นตถิ, อปิจ มม
^{๑๖๐๙} สตตปุตเตหิ สทธี มํ ทาสี^{๑๖๑๐} กโรหิ, เอตํ
 มุญจ เทวา” ติ อาห. อถ ราชา^{๑๖๑๑} “ ตวํ เอตํ ‘ อธ
 นาคโต’ ติ วทสิ เอต^{๑๖๑๒} นิสสาย ปุตเตหิ สทธี อตตานํ
 ทาสตตํ สาเวสิ กิเมโส เต ญาติ วา อุทาทุ อุปการโก
 วา” ติ ปุจฉนโต^{๑๖๑๓} อาห
 “ กิ เต โภติ อयํ โปโส^{๑๖๑๔} ตวํ ปุจ
 ฉามิ สัสย^{๑๖๑๕}

^{๑๖๐๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตสมี คาฟ्ह อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๖๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาฆาฏน.

^{๑๖๐๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นียมาน.

^{๑๖๐๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สญชานิตวา.

^{๑๖๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มุहुเต.

^{๑๖๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุริโส อิติ ปาฐา น ทิสสนติ.

^{๑๖๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เชต.

^{๑๖๐๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มม.

^{๑๖๑๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สทธี ทาสี อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๖๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราผา.

^{๑๖๑๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วทสิ เอตํ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๖๑๓} พ.ล.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปุจฉนิยมาโน

^{๑๖๑๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กีนเต โหตายํ ปุริโส.

^{๑๖๑๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สัสเม.

ภาตา^{๑๖๑๖} วา เต ปิตา โหติ^{๑๖๑๗} ปติ วา
 เทวโร ตว.
 ญาตีสาลโหิต^{๑๖๑๘} กิณฺณ อุทาทุ อิณ
 ทายโก
 อโปกการโก กิณฺณ กสฺมาสฺส เทสิ
^{๑๖๑๙} “ชีวิตนฺ” ติ.
 ตโต สา อาน
 “ เอโส เม ปุริโส เทว กตปุพ
 โปกการโก
 อตายนเวิกํ เจโส^{๑๖๒๐} ทุกขิตํ
 มรณํ ลีตํ.^{๑๖๒๑}
 วิชายิตุมสกุโณนฺตี คพฺภินี ทุกข
 เวทนี^{๑๖๒๒}
 โตเยน^{๑๖๒๓} มํ อปฺภุจฺจาสิ เตนานํ
 สฺขิตา ตทา.^{๑๖๒๔}
 ภงคกฺลโลลมาลาย^{๑๖๒๕} อุตฺตรนตํ^{๑๖๒๖}
 มหณฺณวํ
 ปหาย ปาตํ กุปฺสส^{๑๖๒๗} ยาติ โลโก
 ปิปาสิโต.

^{๑๖๑๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มาตา.

^{๑๖๑๗} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภาตา เต ปิตา โหติ วา.

^{๑๖๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ญาตีสาลโหิตา.

^{๑๖๑๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยาจิ.

^{๑๖๒๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อตายนํ มํ กโรกมมํ.

^{๑๖๒๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มรณญฺลีตํ.

^{๑๖๒๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ติพฺพเวทิตํ.

^{๑๖๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เยน.

^{๑๖๒๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):อถ.

^{๑๖๒๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตงคฺกุโลลมาลหิ.

^{๑๖๒๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุตฺตติณณ.

ตเถว วิชชมานะสุ ^{๑๖๒๘}	ชเนสุ
มนุชาธิป ^{๑๖๒๙}	
เอกสเสว มนัสสมี หิ ^{๑๖๓๐}	คุณิ ติฏฐติ
สาธุกั. ^{๑๖๓๑}	
ปหนตวาน ^{๑๖๓๒} มตํ หตถิ	มัสตถิ เกจิ
ชนตโน ^{๑๖๓๓}	
อนุปนฺนติ มัสตถิ	สส ^{๑๖๓๔}
ธาวนตเมกกั.	
ตเถว วิชชมานะสุ	ชเนสุ
มนุชาธิป	
คุณวณตมนุพฺนติ ^{๑๖๓๕}	สปปริส
กตเวทิกั. ^{๑๖๓๖}	
ตสฺมา สปปริเส ธมฺเม	ปติฏฐาสมิ
นราธิป	
อนุสฺสรนตี ^{๑๖๓๗} เอเตน	กตปฺพโพ
ปการกั. ^{๑๖๓๘}	
อหฺยจ มม ปฺตฺตา ^{๑๖๓๙} จ	เอเตนฺมहि ^{๑๖๔๐}
สุขาปีตา	

^{๑๖๒๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มนทกั.

^{๑๖๒๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิชชมานะสุ.

^{๑๖๒๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มนุชาธิป.

^{๑๖๓๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):วปเนตสฺส.

^{๑๖๓๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สาธุ กายสส ติฏฐติ.

^{๑๖๓๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปหนตณั.

^{๑๖๓๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มัสตถิ ภาวชนตโน.

^{๑๖๓๔} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):มัส.

^{๑๖๓๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คุณามนฺเทนติ สาธโว.

^{๑๖๓๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปวิตถมปิ กตํ สาธุ.

^{๑๖๓๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนุสฺสรนติ.

^{๑๖๓๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กตปฺพพูปการกั.

^{๑๖๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฺตฺโต.

ชีวิตมปิ ปริจจชช

มัจจนีโย^{๑๖๔๑}

อัย มยา” ตี.

ตโต ราชา โทวาริกํ ปกโกสิตวา ตมปิ ปุจจิตวา
 อธุนาคตภาว^{๑๖๔๒} ญตวา ตสสา สปปริสธมเม^{๑๖๔๓}
 สนตฺถุโฐ เตสํ อภินนฺมปิ^{๑๖๔๔} มหนตํ ยสํ อนุปทา
 สิ.^{๑๖๔๕} เต ลหฺธยสา ตโต ปฏฺฐาย ทานาทีนิ ปุณฺณานิ
^{๑๖๔๖} กตวา สคฺคปรายนา^{๑๖๔๗} อหฺสฺน” ตี.

“ ธมฺเม ปตฺติฏฺฐิตมฺนา อปิ มาตุคามา
 เหวํ ลภนฺติ วิภวญฺจ ปสฺสณญจ^{๑๖๔๘}
 ธมฺมญจ สาธุจริตํ มนสิกโรนฺตา^{๑๖๔๙}
 ธมฺเมสฺส วตฺตถ สทา สฺจิสฺสชฺชนา จา” ตี.
^{๑๖๕๐}

ปานียทินนสฺส วตฺถ^{๑๖๕๑} นวม.

๓.๓.๑๐ สหายสฺส ปริจจตตชีวิตสฺส วตฺถ.

-
- ^{๑๖๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอเตนมหา.
^{๑๖๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มัจจนีโย.
^{๑๖๔๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาคนตฺกภาว.
^{๑๖๔๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปฺริสธมฺเม.
^{๑๖๔๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทฺวินนมฺปิ.
^{๑๖๔๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนุปทาสิ.
^{๑๖๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฺญานี.
^{๑๖๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สคฺคปรายณา.
^{๑๖๔๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปสฺสตญจ.
^{๑๖๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มนสิกโรนฺโต.
^{๑๖๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สฺจิสฺสชฺชานนฺติ.
^{๑๖๕๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปานียทินนสฺส วตฺถ.

สหายสส ปริจจตตชีวิตสส^{๑๖๕๒} วตถุมหิ อยมาน
 ปุพพิกกา. ภควติ ปรินิพพุเต^{๑๖๕๓}
 สาวตถีย^{๑๖๕๔} “ โสมพราหมโณ โสมทตตพราหมโณ” ติ
 เทว พราหมณา วสนติ. โสมทตตพราหมณน สทธี
 โสมพราหมโณ เยภุยน ทุต กิพติ.^{๑๖๕๕} อเถกทิวส์
 โสมทตโต โสมพราหมณ เต^{๑๖๕๖} ปราเชตวา ตสส อุต
 ตราสังคญจ ลญจนมุตทิกญจ คเหตวา อตตโน เคน
 คจจนโต โสมพราหมณ^{๑๖๕๗} “ เอหิ เคน คจจามา”
 ติ อาห. ตโต โสโม “ นาหํ สมม เอกสาฎโก หุตวา
 อนตรวิถิ^{๑๖๕๘} โอตริตุ สกโกมิ, คมนโต เอตเถว เม
 ฐาน^{๑๖๕๙} วรตรน” ติ อาห. โสมทตเตน เอวํ สติ “ สมม
 อิมํ อุตตราสังคํ คณหา” ติ^{๑๖๖๐} ตสส ทตวา ต^{๑๖๖๑} “ อิ
 ทานิ สมม เอหิ” ติ วุตเตปิ,^{๑๖๖๒} นาคจจติ.^{๑๖๖๓} ปุน
 เต^{๑๖๖๔} “ กสฺมา น คจจสิ” ติ ปฏฺฐา “ สมม
 มม หตเถ มุตทิกํ อปสสนตา เม ปุตตทาราทโย มยา

^{๑๖๕๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปริจจตตชีวิตสส.

^{๑๖๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรินิพพุเต.

^{๑๖๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สาวตถีย.

^{๑๖๕๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):กิพติ.

^{๑๖๕๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ฐเตน.

^{๑๖๕๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):โสมพราหมณสส.

^{๑๖๕๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนตรวิถีย.

^{๑๖๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐาน.

^{๑๖๖๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คณหา” ติ.

^{๑๖๖๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทตวา ตํ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๖๖๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):วุตเต.

^{๑๖๖๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):น คจจติ.

^{๑๖๖๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กสฺมา น คจจสิ” ติ อิติ ปาฐา ทิสสน

สทธี กลห^{๑๖๖๕} กโรนตี” ตี อาห. อถ โส “ เอว สนเต
ยทา เต ปโหติ, ตทา มยห เทหิ” ตี มุททิกมปิ^{๑๖๖๖}
ทตวา ตํ คเหตวา เคน อคมาสิ.^{๑๖๖๗} อถ เต
เอตตเคน สหยา อหส.

อปรภาเค โสมทตตพราหมณ “ อยปรทารกมม
อกาสี” ตี มนุสสา คเหตวา รณโณ ทสเสส . ราชา
^{๑๖๖๘}ตสส รุปสมปตตี ทิสวา ราชาน^{๑๖๖๙} ออกตวา
“ มา โภ เอวมกาสี” ตี โอวทิตวา วิสสชเชสิ. ราชา
^{๑๖๗๐}น ยาวตติยวาร์ โอวทนโต วิสสชเชตวา จตตถวาเร
^{๑๖๗๑}“ คจณเถต อามาตณ^{๑๖๗๒} เนตวา มาเรธา” ตี
อาณาเปสิ. เอว ปาปกมเม นรตา^{๑๖๗๓} อนนกาการณ
โอวทียมานาปี^{๑๖๗๔} น สกกา นวาเรตุ . ตถา หิ

“ โสณา เจว ลีคาลา^{๑๖๗๕} จ วายสา
นีลมกชีกา

^{๑๖๖๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มยา กลห.

^{๑๖๖๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มุททิกปิ.

^{๑๖๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อคคมาสิ.

^{๑๖๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๑๖๖๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พราหมณสส อาณ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๖๗๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ราพา.

^{๑๖๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จตตถ วาเร อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๖๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาฆาณ.

^{๑๖๗๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รตา.

^{๑๖๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โอวทนตาปี,ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):โอวทีย
มานาปี.

^{๑๖๗๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สิงคานา.

อิจเจเต กุณเป สตตะ^{๑๖๗๖} น สกกา เต
 นิเสธิตุ .
 ตถา ปาณาติปาเตสุ พรทาเร สุ
 รાય จ
 มุสาวาทesu เถยเยสุ สตตสตตะ น
 วาริยา” ติ.

ตสฺมา รณฺญา อนเภาเรน นินวริยาโนปิ เอโส
 พุราหฺมโณ น นินวตติเยว.^{๑๖๗๗} ตโต ราชปฺริสา ตํ
 พนฺธิตฺวา ปกฺกมฺมิสุ. ตทา โสမพุราหฺมโณ โสमतตฺตํ ตถา
 นิยมานํ^{๑๖๗๘} ทิสฺวา กมฺปมานหฺทโย ราชปฺริสํ สนฺติกํ
 คนฺตฺวา “ อิมํ โภ มุหุตตํ^{๑๖๗๙} มา มาเรถ,
 ยาว ราชานํ^{๑๖๘๐} ชานาเปสฺสามิ” ติ วตฺวา รณฺโญ สน
 ติกํ คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา ฐิตฺวา “ เทว มม ชีวิตํ^{๑๖๘๑}
 โสमतตตสฺส พุราหฺมณสฺส^{๑๖๘๒} ทสฺสามิ, เอตํ มุญฺจถ,
 ยถิ มาเรตฺกามา^{๑๖๘๓} มํ มาเรถา” ติ อาห. ราชา ตฺถนฺหิ
^{๑๖๘๔} อโหสิ. ราชปฺริสา โสमतตตํ มุญฺจิตฺวา โสมพุราหฺมณํ

^{๑๖๗๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กุณเป สตเต อจฺจนติ.

^{๑๖๗๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตสฺมา.....น นินวตติเยว. อิติ ปาฐา น
 ทิสฺสติ.

^{๑๖๗๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิยมานํ.

^{๑๖๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มุหุตตํ, อนฺวิจารกสฺส มยฺหํ ทสฺสเน “ ตา
 วา” ติ ยุตฺตรํ.

^{๑๖๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มาเรถ, ราผานํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๖๘๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทว ชีวิตํ.

^{๑๖๘๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):โสमतตตพุราหฺมณสฺส.

^{๑๖๘๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มาเรตฺกาโม.

^{๑๖๘๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราผา ตฺถนฺหิ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

๑๖๘๕ อาฆาตน์ เนตวา มาเรส . อโห กตญญโน
กตเวทิตา โหนติ. โหติ เจตถ^{๑๖๘๖}

“ กตูปการมตตาน^{๑๖๘๗} สรรนตา
เกจิ มานุสา^{๑๖๘๘}
ชีวิต^{๑๖๘๙} เทนติ โสโมว โสมทตตสส
อตตโน” ตี.

โส เตน ชีวิตทานเน^{๑๖๙๐} เทวโลเก นิพพตติตวา
มหนเต กนกวิมานเ เทวจณราสสสปรุโต^{๑๖๙๑} ทิพพสมปต
ตี อนุโณโต^{๑๖๙๒} ปฏิวสตี.

ตทา โสมทตตพราหมณ “ เอโส มํ มรณปปตตํ
โมเจส” ตี^{๑๖๙๓} วตวา ตสสตาย ทานํ ทตวา ปตตี อทา
ลี. ตาวเทวสส ตโต พหุตรํ เทวิสสริยํ อโหสิ เทวานุ
ภาวญจ.^{๑๖๙๔} ตโต โส โสมเทโว อตตโน เทวิสสริยํ
โอะโลเกนโต สหายสส อตตโน ชีวิตทานํ อททส. ทิสวา
อตตภาวํ วิชิตวา มาณวก- วณเณน โสมทตตพ
ราหมณํ อุปสงกมิตวา ปฏิสนถารํ กตวา อตตโน เทว

๑๖๘๕ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โสมทตตพราหมณ.

๑๖๘๖ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กตญ พราหมณ กตเวทิกอ อิติ ปาฐา
ทิสสนตี.

๑๖๘๗ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กตูปการมตตาน.

๑๖๘๘ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มนุสสา.

๑๖๘๙ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิต.

๑๖๙๐ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชีวิตทานเน.

๑๖๙๑ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวจณราสสสปรุโต.

๑๖๙๒ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทิพพสมปตติมนุโณโต.

๑๖๙๓ ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โมเจตวา มาริตโต” ตี อิติ ปาฐา
ทิสสนตี.

๑๖๙๔ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตาวเทวสส ตโต พหุตร.....เทวานุ
ภาวญจ. อิติ ปาฐา น ทิสสนตี.

โลเก นิพพตตภาวํ ปกาเสตวา ตํ คเหตวา อตตโน อา
นุภาเวน เทวโลกํ เนตวา “ ยถากามํ สมปตติมนุภาว” ติ
วตวา สตตาทํ เทวิสสรียํ ทตวา สตตเม ทิวเส เนตวา
ตสส เคเหเยว ปติฏฐาเปสิ. ตถา हि

ทิพพสมปตติ มนุสสภุตสส มนุสสสมปตติ ปฏิก
ลา โหติ.^{๑๖๙๕}

ตโต โส ทิพพสมปตติ อนุภวนโต กิโส ทพพโล
อุปปนทุกุปปนทุก- ชาโต อโหสิ. อถกทิวสํ เทวปุตโต ตํ
โอโลเกนโต ตถา ทุกขปตตํ^{๑๖๙๖} ทิสวา “ น สกกา
มนุสเสน ทิพพสมปตติมนุภาวตุน” ติ อิจจติจจิตสมปตติ
ทายกํ เอกํ จินตามณิ ทตวา ตสส ภริยมปิ อตตโน
อานุภาเวน รูปวนต์ ยสวนต์ วณณวนต์
อติกกนตมนุสสิตถิวนณํ อกาสิ.

อปรภาเค เต ชายปติกา ปจจกขโต ทิฏฐทิพพวิ
ภาว^{๑๖๙๗} ทานํ ทตวา สีสํ รกขิตวา สหายเทวปุตตสส
^{๑๖๙๘} สนติเกเยว นิพพตติสสุ” ติ.

“ มนุเทน นนทิตมना อุปการเกณ^{๑๖๙๙}

ปาณมปิ เทนติ สุขนา อิติ จินตยิตวา
मितตททุ มา ภวถ โภ อุปการกสส
ปาสีลียา ภวถ สารุชเนहि นิจจน”ติ.

^{๑๖๙๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตตถ हि ทิพพสมปตติ มนุสสสมปตติ ปตติกา
ลาภิ โหติ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๖๙๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทุกขสมปตติ.

^{๑๖๙๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทิฏฐทิพพสมปตติวิภาว.

^{๑๖๙๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สหายสส เทวปุตตสส อิติ ปาฐา ทิสสน
ติ.

^{๑๖๙๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):मितเต गिनितमना उपकारगेन.

สหายสส ปริจจตตชีวิตสส วตถุ ทสม.

นนทราชวคโค ทุติโย.

๓.๔ ยกขบวนจิตวาคโค

๓.๔.๑ ยกขบวนจิตวาทฤ.

ยกขบวนจิตวาทฤมहि อยमानุप्พฬิกถา.^{๑๗๐๐} ภควติ ปริ
 นิพพุตมहि^{๑๗๐๑} โกสล-รณโณ^{๑๗๐๒} กिर ชนปเท ตุนทคาโม
 นาม^{๑๗๐๓} อโหสิ. ตตเถโก พุทธทาโส นาม มนุสโส
 “ ยาวชีวั^{๑๗๐๔} พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, พุทฺโธ เม สรณํ
 ตาณํ เลณํ ปรายนน” ติ^{๑๗๐๕} เอวํ ชีวิตปริยนตํ^{๑๗๐๖} พุทฺธํ
 สรณํ คโต ปฏิวสตี.^{๑๗๐๗}

ตสฺมี สมเย เอโก ชนปทวาลิโก ตตถ ตตถ
 อาหิณฺชนโต ตํ ตุนท-คามํ ปตฺวา ตสฺเสว ฆเร นินาสํ
 กปเปสิ. ตสฺส ชานปทิกสฺส สรีเร^{๑๗๐๘} เอโก ยกฺโข อาวสิตฺ
 วา^{๑๗๐๙} ปิเพติ.^{๑๗๑๐} ตทา ตสฺส^{๑๗๑๑} คามสฺส อนโต ปวิส
 นกาเล^{๑๗๑๒} ยกฺโข พุทธทาโส ปาสกสฺส คุณเตเชน ตสฺส
 เคหํ ปริสิตุํ สกโกนโต^{๑๗๑๓} ตํ มุญจิตฺวา พหิกาเม สต
 ตาหํ อฏฺฐาสิ. ตสฺสาคมนํ โอลิเกนโต อฏฺฐาสิ. ตโต โส

^{๑๗๐๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อยมานุप्พฬิกถา.

^{๑๗๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปรินิพพุตมहि.

^{๑๗๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โกสลรณโณ.

^{๑๗๐๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตุนทคาโม.

^{๑๗๐๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยาวชีวั.

^{๑๗๐๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปราชญน” ติ.

^{๑๗๐๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิตปริยนตํ.

^{๑๗๐๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปฏิวสตี.

^{๑๗๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สรีเร.

^{๑๗๐๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อาวสิตฺวา.

^{๑๗๑๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิเหถสิ.

^{๑๗๑๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตทาสส.

^{๑๗๑๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนโต ปวิสณกาเล อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๗๑๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เคหมปริสิตุมสกโกนโต.

ชานปทีโก สดตทิวสํ ตตถ วสิตวา สดตเม ทิวเส
 สกรฐํ คนตุกาโม คามา นิกขมิ. อถ ตํ ตถา นิกขนตํ
 ทิสฺวา ยกฺโข อคฺคเหสิ. อถ โส ตํ “ ตวํ เอตตํ
 กาลํ กุหิ คโตสิ” ตี ปุจฺฉิ. ยกฺโข “ โภ ทวตถาย เอตถ
 วสนตสฺส^{๑๗๑๔} เม สดตาทํ อติกกนฺตน” ตี. ตโต โส
 “ โภ เต มยา^{๑๗๑๕} อตฺโถ, ก็ เต^{๑๗๑๖} ทมฺมิ” ตี. อถ
 ยกฺเขน “ โภ อหํ ขุทหาย ปิฬิต ภาตฺเตน เม อตฺโถ” ตี
^{๑๗๑๗} วุตฺโต โส “ เอวํ สติ กสฺมา มํ อนฺโตเคเห
 วสนตํ^{๑๗๑๘} น คณฺหิ” ตี อาห. ยกฺเขน “ โภ ตสฺมิ ขฺมเร
 พุทฺธํ สรณํ^{๑๗๑๙} คโต เอโก อุปาสโก อตฺถิ, ตสฺส
 สิลเตเชน^{๑๗๒๐} เคนํ^{๑๗๒๑} ปวิสฺตุมสโกนฺโต อฏฺฐาสิน” ตี
 วุตฺโต^{๑๗๒๒} ชานปทีโก^{๑๗๒๓} “ สรณํ นาม กิณ” ตี
 อชานนฺโต^{๑๗๒๔} “ ก็ วตฺวา โส สรณํ อคฺคเหสิ” ตี ยกฺขํ
 ปุจฺฉิ. ยกฺโข “ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ” ตี วตฺวา สรณํ

^{๑๗๑๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วสนตสฺส.

^{๑๗๑๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โก มยา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๗๑๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กินเต.

^{๑๗๑๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นตฺโถสฺมิ” ตี.

^{๑๗๑๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):วสนตํ.

^{๑๗๑๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พุทฺธสรณํ.

^{๑๗๒๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เตเชน.

^{๑๗๒๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เคนเห.

^{๑๗๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วุตเต.

^{๑๗๒๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชานปทีโก.

^{๑๗๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อชานนฺโต.

อคคเหสี” ตี อาห.^{๑๗๒๕} ตํ สุตวา ชานปทิกโก “ อิทานิ
 อิมํ วญเจสสามิ” ตี จินฺเตตฺวา “ เตนฺหิ ยกฺข อหฺมปิ
 พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ” ตี อาห.^{๑๗๒๖} เหวํ วุตฺตมตฺเตยว
 ยกฺโข มหาสทฺทํ กโรนฺโต ภยเน ภมนฺโต
 ปลายิ.^{๑๗๒๗} เหวํ สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส สรณํ^{๑๗๒๘} อธิ
 โลเก ภโยปทฺทวนิวารณตฺถํ โหติ, ปฺรโลเก สคฺคโมกฺขาว
 หํ.^{๑๗๒๙} ตถา หิ^{๑๗๓๐}

“ พุทฺโธ’ ตี วจัน เอตํ	อมฺนุส
สํนํ ภยวํ	
พุทฺธภตฺติกชนฺตุนํ	สพฺพทามุท
มาวหํ.	
สพฺโพปทฺทวนาสาย	ปจฺจกฺขทิจฺพ
โมสธํ ^{๑๗๓๑}	
ทิจฺพพมนฺตํ มหาเตชํ	มหายนฺตํ
มหพฺภุตํ. ^{๑๗๓๒}	
ตสฺมา โส ทารุณํ ยกฺโข	ทิสฺวา ตํ สรณ
ฐิตํ ^{๑๗๓๓}	

^{๑๗๒๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): โส “ สรณํ คจฺฉามิ” ตี อาห อิติ เอตต
 กาเยว ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๗๒๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ตํ สุตวา.....คจฺฉามิ” ตี อาห. อิติ
 อิมสฺมิ คนฺเถยว ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๗๒๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔): ปลายติ.

^{๑๗๒๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): สรณคมฺนํ.

^{๑๗๒๙} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ภโยปทฺทวนิวารณตฺถญฺเจ โหติ ปฺรโลเก
 สคฺคโมกฺขาวหตฺถญฺจ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๗๓๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): เตน หิ.

^{๑๗๓๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): ปจฺจกฺขํ ทิจฺพโมสธํ.

^{๑๗๓๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): มหพฺภุตํ.

^{๑๗๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ฐิตํ.

อพภิกโก^{๑๗๓๔} จ ภยปตโต โลมหญ
 โฉว ฉมภิตโต.
 ภมมโต ธาวิต ทิสวา ติมิโรว
 สิริยัคคเต^{๑๗๓๕}
 สิมพลิตุลภฏฐัว^{๑๗๓๖} จณฑวาเตน
 หาริต.^{๑๗๓๗}
 ยัม ทุกขัม ราชโจราริ- ยกข
 เปตาทิสมภวัม
 นิจจนเตน มนุสเสน คนตพพัม
 สรณตตย.^{๑๗๓๘}
 โย จ พุทธญจ ธมมญจ สัมภจ สรณัม
 คโต
 โส ตัม สรณมาคम्म สัพพทุกขา
 ปมญจติ
 จตตาริ อริยสจจานิ สมปญญา
 ปสสตี” ตี.^{๑๗๓๙}
 ตโต โส ชานปทิกโก^{๑๗๔๐} สรณาคมน มหาคณา
 นิสส์^{๑๗๔๑} ปจจกขโต โอโลเกตวา^{๑๗๔๒} พุทธเส สคารโว
 สปเมโม “ชีวิตปริยนตัม พุทฺธ สรณัม คจณามิ” ตี สรณัม

^{๑๗๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อพภิกโก.

^{๑๗๓๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ติโรว สิริยัคคตา.

^{๑๗๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สิมพลิตุลภฏฐัว.

^{๑๗๓๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภณฑวาเตน ขณทิต.

^{๑๗๓๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): อิมสฺมี เอตตาวตาวเยว คาทาโย ทิสสน

ตี.

^{๑๗๓๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ปาฐเ น ทิสสนตี, ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ -

๖).,ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): อิติ ปน อิมสฺ ทิสสนตี.

^{๑๗๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พานปทิกโก.

^{๑๗๔๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาคณัม มหานิสส์ อิติ ปาฐา ทิสสนตี.

^{๑๗๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ญตวา.

^{๑๗๔๓} คนตว่า เตเนว สรณาคมนานุภาเวน ชีวิตปริโย
 สานะ สุตตปฺปพฺพุโธ วย เทวโลเก นิพฺพตฺตี” ตี.

“ ทิสวาน เหว สรณํ คตํ ตํ^{๑๗๔๔}

อเปนฺติ ยกฺขาปี มหพฺภเยน

ปาเลถ สีสํ สรณญจ ตสฺมา

ชหาถ ทฺริติ^{๑๗๔๕} สุกฺคํ ภาวฺโห” ตี.

ยกฺขวณฺจิตวตฺถุ ปฺลฺมํ.^{๑๗๔๖}

๓.๔.๒ มิจฉาทิฏฐิกวตฺถุ.

มิจฉาทิฏฐิกสฺส วตฺถุมหิ อຍမာနပ္ပພຶກຄາ.^{๑๗๔๗}
 ภควติ ปຣິນິພຸຕເ^{๑๗๔๘} ราชคชนครเ กิร เอโก พุรหมภตฺติ
 โก มิจฉาทิฏฐิโก ปฏิวสฺติ. ตตฺถเภา สມมา- ทิฏฐิโกปี.
 เตสํ อภินฺนมฺปิ เทว ปຸຕຕາ ອເສ . ຕເ ເອກໂຕ ກຶພັນຕາ
^{๑๗๔๙} ວຸທຸໝຸຕີ.^{๑๗๕๐} ອຄາປຣກາເ ຄຸພິກຶພ
 ກຶພັນຕານ, ^{๑๗๕๑} ສມมาทิฏฐິກສສ ปຸຕໂຕ “ นโม พุทธายา”

^{๑๗๔๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เม ชีวิตปริยนตํ พุทฺธํ สรณํ คจฉามิ
 อาปาณโกฏฺฐิํ สรณํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๗๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คจฉนตํ.

^{๑๗๔๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทกขํ.

^{๑๗๔๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยกขวณจิตวตถุํ ปลฺม.

^{๑๗๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อຍມာနပ္ပພຶກຄາ.

^{๑๗๔๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธรรมาเน.

^{๑๗๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กัฬันຕາ.

^{๑๗๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กัฬันໂຕ ວຸໝຸຕີ ອີຕີ ປາຮາ ທິສສນຕີ.

^{๑๗๕๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เตสํ คຸພິກຶພັນຕານํ ອີຕີ ປາຮາ ທິສສນຕີ.

ติ^{๑๗๕๒} วตวา คุพฺหํ ขิปนโต ทิวเส ทิวเส ชินาติ. มิจ
 ฉาทิฏฐิกสส ปุตโต “ นโม พุทฺธมโน” ติ วตวา ขิปน
 โต ปราเชติ. ตโต มิจฉาทิฏฐิกสส ปุตโต^{๑๗๕๓} นิจจํ
 ชินนตํ^{๑๗๕๔} สสมาทิฏฐิกกุมารํ^{๑๗๕๕} ทิสฺวา “ สมม ตวํ
 นิจจเมว ชินาสิ, กิ วตวา คุพฺ^{๑๗๕๖} ขิปสึ” ติ ปุจฺฉิ.
 “ โสฬํ สมม นโม พุทฺธายา” ติ วตวา “ ขิปามิ” ติ.
 โสปี ตโต ปฏฺฐาย “ นโม พุทฺธายา” ติ วตวา ขิปติ.
 อถ เต เยภฺยุเณน ทูเต^{๑๗๕๗} สสมาว โหนติ.

อปรภาเค มิจฉาทิฏฐิกสส ปุตโต ปิตรา สหธิ ทา
 รุณมตถาย วณํ คนตวา สกฺเขน^{๑๗๕๘} ทารุ^{๑๗๕๙} คเหต
 วา อากจฺจนโต นครทวารสมีเป^{๑๗๖๐} สกฺกํ
 วิสสชฺเชตวา ติเณ ขาทนต์ถาย โคเณ วิสสชฺเชติ.
 โคณา ติณํ ขาทนต์ตา^{๑๗๖๑} อญฺญเห^{๑๗๖๒} โครุเปหิ สหธิ
 อนฺโตนครํ ปวิสีสุ.^{๑๗๖๓} อถสส ปิตา โคเณ ปรีเยสน
 โต “ สกฺกํ โอโลเกหิ” ติ ปุตตํ นีวตเตตวา นครํ ปวิฏ
 ฐิ อโหสิ. อถ สายณฺเห ชาเต^{๑๗๖๔} มนุสฺสา นครทวารํ

^{๑๗๕๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นโม พุทฺธสฺสา” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๗๕๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มิจฉาทิฏฐิปุตโต.

^{๑๗๕๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ชินนตํ.

^{๑๗๕๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สสมาทิฏฐิกกุมารํ.

^{๑๗๕๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คุเพ.

^{๑๗๕๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีเต.

^{๑๗๕๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สกฺกฺเขน.

^{๑๗๕๙} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทารุณิ.

^{๑๗๖๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นครสมีเป.

^{๑๗๖๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ขาทนต์โต.

^{๑๗๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญเห.

^{๑๗๖๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปวิสีสุ.

^{๑๗๖๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พาเต.

ប្រាជ្ញា. តតិ កុមារី បរិក្ខេប បារុ-សក្កស្ត អេន្ទ្រា
ស្សន្ត បិណ្ឌុក្ខ អតិ.

ឧទ បាយ រតតិយា “ សម្មាសម្ពុទ្ធិក ម មិច្ឆាសម្ពុទ្ធិក
កា” តិ^{១៣៦៥} ពេ យក្ខា ក្រុន ប្រិយសម្មាស កស្កស្ត
អេន្ទ្រា បិណ្ឌុ កុមារី អតិស្ត. ^{១៣៦៦} តេស្ត មិច្ឆាសម្ពុទ្ធិក
“ ឱម បាហាមី” តិ អា. អប្រា^{១៣៦៧} “ មា អេន្ទ្រាស,
“ ណិ បុត្រាយា” តិ វាសក អេស” តិ. “បាហាម
វេតន” តិ វត្ថា វិច្ឆេន^{១៣៦៨} យាវតតិយ វារិយមាណិប
តស្ត បាពេ កេត្ថា អាក្ខតិ. ^{១៣៦៩} តស្ត បេន បារក
បុប្ផប្រិយេន ^{១៣៧០} “ ណិ បុត្រាយា” តិ អា.

តំ សុត្ថា យក្ខា ^{១៣៧១} រាបប្រតិ គោមស្ត ^{១៣៧២}
អតិ វិស្សសេត្ថា ប្រិក្កមម អន្ទ្រាស. “ អតិ អន្ទ
រិយ បុត្រានុរាវ អប្បត្ថ. អេ អតតាន
អនិយាតេត្ថាវ ^{១៣៧៣} បុប្ផប្រិយេន “ ណិ បុត្រាយា” តិ
វុត្ថតស្តាបិ ^{១៣៧៤} រាប មន្តិតតតំ អប្បត្ថ វា ណ អតិ, បកេ

^{១៣៦៥} ត.ព.ព.(៦០១៨/ក/១ - ៦):មិច្ឆាសម្ពុទ្ធិក សម្មាសម្ពុទ្ធិក កា” តិ វិច្ឆ
បាត្រា វិស្សសតិ.

^{១៣៦៦} ណ.ព.(៦០១២/ក/១ - ៦):អតិស្ត.

^{១៣៦៧} ណ.ព.(៦០១២/ក/១ - ៦):ឧទ អប្រា វិច្ឆ បាត្រា វិស្សសតិ.

^{១៣៦៨} វ.ព.១.(៦០២០/ក/១ - ៦):វិច្ឆេន.

^{១៣៦៩} ឆ.១.(៤៦០៤/ក/១ - ៦):អាក្ខតិ.

^{១៣៧០} ត.ព.ព.(៦០១៨/ក/១ - ៦):បុប្ផប្រិយេន.

^{១៣៧១} ត.២.(៦០៣១/ក/១ - ៤):យក្ខា.

^{១៣៧២} វ.ព.១.(៦០២០/ក/១ - ៦):គោមស្ត.

^{១៣៧៣} ណ.ព.(៦០១២/ក/១ - ៦):អប្បត្ថ អតតាន អនិយាតេត្ថា វ វិច្ឆ

បាត្រា វិស្សសតិ.

^{១៣៧៤} ត.២.(៦០៣១/ក/១ - ៤):វុត្ថតស្តាបិ.

อตตानัน นิยุยาเตตตวา ยาวชีว์^{๑๗๗๕} พุทฺธ สรณ^{๑๗๗๖}
คตสสา” ตี. วุตตัม เหตุ

“ ยถาปี ลีขิโน นาฬ^{๑๗๗๗} ภูษงคาน^{๑๗๗๘}
ภยวาท

เอว “ พุทฺโธ” ตี วจน^{๑๗๗๙} อมนุส
ส่าน ภยวาท.

ยถา มนตสส ชปเปเน วิลย^{๑๗๘๐} ยาทิ
กิพพิส

เอว “ พุทฺโธ” ตี วจนเน^{๑๗๘๑} อปยนติ
ปีสาจกา.^{๑๗๘๒}

อคคิ ทิสวา ยถา ลิต^{๑๗๘๓} ทูรโตว วิลียติ
ทิสวา เอว สรณคต^{๑๗๘๔} เปตาเปนตีว
^{๑๗๘๕} ทูรโต.

ปวร^{๑๗๘๖} พุทฺธอิจเจต-^{๑๗๘๗}
มรภขทวยมพภุต^{๑๗๘๘}
สพโพปททวนาสาย^{๑๗๘๙} ธิรปการ
มคคต.

สตตตตตปาสาท^{๑๗๙๐} ตเมว วชิร^{๑๗๙๑}
^{๑๗๙๒} คห

^{๑๗๗๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ยาวชีว์.

^{๑๗๗๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อตตานัน นิยุยาเตตตวา ยาวชีว์ พุทฺธ สรณ
อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๗๗๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทาน.

^{๑๗๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภูษคาน.

^{๑๗๗๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอว พุทฺธานภาเวน.

^{๑๗๘๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภายนติ ภูณปาทกา.

^{๑๗๘๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปตวา เอว สรณาคต.

^{๑๗๘๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เปตาเปนตีว.

^{๑๗๘๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พุทฺธ อิจเจต.

ตเมว นาว์ ทิป์ ต ^{๑๗๘๕} สุภ.	ตเมว กวงจ
ตเมว สิริสิ ภาสนต	กิรีฏ ^{๑๗๘๖} รต
นามย	
ลลาเง ติลกั รมม	กปปุร ^{๑๗๘๗}
นยนทวย.	
ตาฏงกั กณณยุคคเล ^{๑๗๘๘} ^{๑๗๘๙} คเล สุภา	โสณณมาลา
เอกาวิพิตารหาร- ^{๑๗๙๐} ลงกตา. ^{๑๗๙๑}	ภารา ชตตุส
องคท พานุมลส	กรคเค วลย
ตถา ^{๑๗๙๒}	
องคสิสวงคสิยว	ขคค มง
คสสมมต.	
โสณณา ตปตตมณหีส	สพาณว
สราสน ^{๑๗๙๓}	
ตเมว สพพาลงการ ^{๑๗๙๔} ตาปท. ^{๑๗๙๕}	ตเมว ทุริ

-
- ๑๗๘๕ ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตเมเวว ธิร.
- ๑๗๘๕ น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นาวทิปนต.
- ๑๗๘๖ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กิรีฏ.
- ๑๗๘๗ พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):กปปุร.
- ๑๗๘๘ ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กณจ กกณณยุคคเพ, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตาฏงกั กณณยุคคเล.
- ๑๗๘๙ พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):โสณณมาล.
- ๑๗๙๐ ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอกาวิพิฏฐาหารา.
- ๑๗๙๑ น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชตตุส มุคคลงกตา.
- ๑๗๙๒ น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วลยนตถา.
- ๑๗๙๓ ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สพาณน สราสก.
- ๑๗๙๔ ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตสสาลงการ.
- ๑๗๙๕ พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):มุทิตาห.

ตสมา หิ ปณฺหิตโต โปโส โลกโลจนสตถุ
 โน
 สรณํ ตสฺส คนฺเตว^{๑๗๙๖} คุณนาม
 เอหิปสฺสิกํ.^{๑๗๙๗}
 “ นโม” ติ วจนํ ปุพฺพ “พุทฺธา
 ยา” ติ^{๑๗๙๘} คิริ ตทา
 สฺปนฺเตน กุมารเณ สมมามิจ
 ฉาภิฏฐิกฺกสนฺนา.
 สุตฺวา วุตฺตํ ปิสา จาปี มนุสฺสกุณเป
 รตา^{๑๗๙๙}
 เนว หีสนฺติ อโห พุทฺธ- คุณसारมหนต
 ตา” ติ.^{๑๘๐๐}

อถ สมมาภิฏฐิกยกฺโข มิจฉาภิฏฐิกสฺส ยกฺขสฺส
 เอวมาห “ อยฺยตฺตํ โภ ตยา กตํ, พุทฺธคุณฺเ ปหาโร^{๑๘๐๑}
 ทินฺโน, ทณฺทกมมํ ตยา กาทพฺพน” ติ. เตน “ กิ มยา
 สมม กาทพฺพน” ติ วุตฺเต, “ พุฏฺกขิตสฺส อหารํ เทหิ” ติ
 อห. ตโต โส “ สาธุ” ติ วตฺวา “ ยาวาหํ อาคจฺฉามิ,
 ตาเวตถ วจฺฉาหิ” ติ วตฺวา พิมพิสาร์รณฺโณ กณฺจนตญฺญ
 เก^{๑๘๐๒} วฑฺฒิตํ รสโณชนํ อหาริตฺวา กุมารสฺส ปิตฺวณฺเณน

^{๑๗๙๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สรณสเสว คนฺนโต.

^{๑๗๙๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โหติ โลกคคสมมโต.

^{๑๗๙๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พุทฺธสเสติ.

^{๑๗๙๙} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มนุสฺสกุณเปตาหิ.

^{๑๘๐๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):พุทฺธคุณํ สारมคคตฺน” ติ.

^{๑๘๐๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):พุทฺธปหาโร.

^{๑๘๐๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พิมพิสาร์รณฺโณ มุตตสฺส อผาตสตรณฺโณ กกณ
 จนตญฺญเก อิติ ปาฐา ทิสสนฺติ.

ทาร์ก โภเชตวา ปุณ “ กุมาเรน วุตต
 พุทธรวจนญจ อตตนา กตวา ยามญจา” ตี^{๑๘๐๓}
 สพพ์ ตัญญเก ลิกขิตวา “ อิหํ รณโณเยว ปณญายตุ” ตี
^{๑๘๐๔} อธิฏฐาย อคมาสิ.

อถ ปภาตาย รตติยา รณโณ โภชนกาเล ราชปรี
 सा ตัญญกํ อทิสวา นครํ อุปปริกชนตา^{๑๘๐๕} สกฺเข ทา
 รกญจ^{๑๘๐๖} ตัญญกญจ ทิสวา ตัญญเกณ สทธี ตํ คเหตวา
 รณโณ ทสเสสํ . ราชสา ตัญญเก อกฺขราทีนํ ทิสวา वा
 เจตวา ตสฺส कुणे ปสนโน มหนฺเตน ยเสน สทธี
 เสฏฺฐิฏฺฐานมทาสิ” ตี.^{๑๘๐๗}

“ ชินสฺส นามํ สปิเนน เจว
 น โหติ ภีติ ลปนเนน ยสฺมา^{๑๘๐๘}
 ตสฺมา มุนินํ สตตํ สราถ
 कुणे สรณฺตา^{๑๘๐๙} สรณญจ ยาถา” ตี.^{๑๘๑๐}

มิจฉาทิฏฐิกาวตถุ^{๑๘๑๑} ทุตติยํ.

๓.๔.๓ ปาทปีฎิกาย วตถุ.

^{๑๘๐๓} อนุวิจารณ์รสส มยหํ ทสฺสเน “ อตตนา กตยามญจา” ตี ยุตตรํ.

^{๑๘๐๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญฺญายตุ” ตี.

^{๑๘๐๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุปปริกชนโต.

^{๑๘๐๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สกฺกญจ.

^{๑๘๐๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เสฏฺฐิฏฺฐานํ อคาสิ” ตี อิติ ปาฐา ทิสสน
 ตี.

^{๑๘๐๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): น โหติ ภีติ ลปโต ชนสฺส.

^{๑๘๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วทนฺตา.

^{๑๘๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เปถา” ตี.

^{๑๘๑๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มิจฉาทิฏฐิกาวตถุ.

ปาทปฐีกาย^{๑๘๑๒} วตถุมหิ อยมานุพพุพิกธา.^{๑๘๑๓} ชมพู
ทีเป^{๑๘๑๔} มหาโพธิโต กิร ทกขินปสเส เอกํ ปจจนตนคร
อโหสิ. ตตถ สทฐาสมปนโน^{๑๘๑๕} รตนตตย-มามโก เอโก
อุปาสโก ปฐิวสติ. ตทา เอโก ชีณาสโว^{๑๘๑๖} ภควตา ปรี
ภุตตํ ปาทปฐี^{๑๘๑๗} ฏีกาย ปกขิปิตวา คตคตฏฐาเน ปุเชน
โต อนุกกเมน ตํ นคร^{๑๘๑๘} สมปาปณิตวา สุ
นิวตโถ สุปารุโต ปตตํ คเหตวา อนตรวีถิ ปฏิปชช^{๑๘๑๙} ย
คมตตทโส ปพพชชาลีลา^{๑๘๒๐} ชนํ ปรีโตเสนโต.

อถ โส อุปาสโก ตถาคจจนตํ เถรํ ทิสวา
ปสนนมานโส อุปคนตวา ปณจปติฏฐิตน วนทิตวา ปตตํ
คเหตวา “ โภเชตวา นิพทุ^{๑๘๒๑} มม เคน อากมนมิจนา
มิ,^{๑๘๒๒} มมานุกมปาย เอตเถว วสถ สามิ” ติ ยาจิตวา
นคราสนเน รมนเีย^{๑๘๒๓} วนสนเท นทีกุเล ปณณสาลํ กต
วา เถรสส ตํ นิยาเตตวา^{๑๘๒๔} จตฺปจเจยหิ ปฐิขคคนโต
มานเนโต ปุเชนโต วสติ. เถโรปี ตตถ ผาสกฏฐาเน
ภควตา ปรีภุตตํ ปาทปฐีกธาดุ^{๑๘๒๕} นิธาย วาลุกาหิ ญป

^{๑๘๑๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปาทปฐีกาย.

^{๑๘๑๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อยมานุพพุพิกธา.

^{๑๘๑๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): ชมพูทีเป.

^{๑๘๑๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สทฐาย สมปนโน อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๘๑๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีณาสโว.

^{๑๘๑๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาทปฐี.

^{๑๘๑๘} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อนุกกเมน นคร อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๘๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏิปชช.

^{๑๘๒๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยคมตตาทิปพพชชิตลีลา.

^{๑๘๒๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิพทุ.

^{๑๘๒๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อากมน อิจนามิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๘๒๓} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): รมนเีย.

^{๑๘๒๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิยาเตตวา.

^{๑๘๒๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปรีภุตตํ ปาทปฐีกธาดุ อิติ ปาฐา

ทิสสนติ.

กตวา นิจจํ คนฺธรูป-ทีปุปฺผปฺปชาทีหิ^{๑๘๒๖} ปุชฺชมาโน วาสํ
กปฺเปติ.

ตสฺมี สมเย ตสฺโสปาสกสฺส^{๑๘๒๗} อนนฺตรเคหवासโก
เอโก อีสฺสรภตฺติโก อตฺตโน เทวตํ นิพฺพุทฺธ^{๑๘๒๘} นมสฺสติ.
ตํ ทิสฺवासสฺ อฺปาสกโก พุทฺธคฺเณ วตฺวา “ อเชตเต สมม
มา วิริยํ กโรหิ, ปชฺเหตํ ทิฏฺฐิน” ติ อาห. ตโต โส เก
ราฐโก อีสฺสรภตฺติโก “ โก เต สตถุ คฺุณฺณภาโว,^{๑๘๒๙}
อมฺหากํ อีสฺสรสฺส คฺุณฺน มหนฺโต” ติ วตฺวา ตสฺส
อคุณฺ “ คฺุณฺน” ติ กเถนฺโต^{๑๘๓๐} อาห

“ ติปฺรํ โส วินาสลฺล	ลลาภฺนยนคฺคิ
นา	
อสุเร จ วินาสลฺล	ติสุเลน
มฺหิสฺสโร. ^{๑๘๓๑}	
ชฎากลาปมาวตฺตํ ^{๑๘๓๒}	นจจติ
ทินสนฺธิยํ	
วาเทติ เภริวิณฺหาที ^{๑๘๓๓}	คิตฺถ
จาปี ^{๑๘๓๔} ส คายติ.	
ภริยาโย ^{๑๘๓๕} ตสฺส ติสฺโส	ชฎาเยกํ
สมฺพุพฺเพ ^{๑๘๓๖}	

^{๑๘๒๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คนฺธทีปุปฺผปฺปชาทีหิ.

^{๑๘๒๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตสฺส อฺปาสกสฺส อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๘๒๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):เทวํ นิพฺพุทฺธ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๘๒๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คฺุณฺณภาโว.

^{๑๘๓๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คฺุณฺน วตฺตกาโม อคฺุณฺเมว กเถนฺโต อิติ

ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๘๓๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ติสุเลน ปติสฺสโร.

^{๑๘๓๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ชฎาลาปมาวตฺติ.

^{๑๘๓๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภริวิณฺหาที.

^{๑๘๓๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิตฺถจาปี.

เอกเมเคน ปสเสน^{๑๘๓๗} ปสสมา
 โน จเรกก^{๑๘๓๘}
 หตถิจมมมพรวโร เตเนว วาริตโต
^{๑๘๓๙} ตโป
 อสาทิสเหสิ ปุตเตหิ รุเปณ จ ส
 ปากโณ^{๑๘๔๐}
 รติยา จ มรฺปาเน จ^{๑๘๔๑} พยาวโณ สพพ
 ทา จ โส^{๑๘๔๒}
 มนุสสญฺฐิโร สีส- กปาเลเนส
 ภูยชติ^{๑๘๔๓}
 น ชาโต น ภัย ตสส^{๑๘๔๔} มรณ
 นตถิ สสสโต^{๑๘๔๕}
 อิทิส^{๑๘๔๖} เม มหาเทโว นตถญญสสีติ
 โส^{๑๘๔๗} คุโณ” ตี.

ตํ สุตวา อุปาสโก “ สมม ตฺยหํ อิสสรสฺส เอเต
 คุณา นาม ตาว โหนตุ, อคุณา นาม กิตตกา โหนตุ”
 ตี วตฺวา ภควโต สกลคุเณ สหริตฺวา กเถนฺโต อาห

^{๑๘๓๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):กริยาย.

^{๑๘๓๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชฎาโย คามุฏฐุ.

^{๑๘๓๗} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอกํ เอเคน ปสเสน.

^{๑๘๓๘} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วสนฺโต มหิยํ จเร.

^{๑๘๓๙} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สารสี.

^{๑๘๔๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุกโต.

^{๑๘๔๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รตติยา จ มรฺปาเน.

^{๑๘๔๒} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ยาวโต โหติ สพพทา.

^{๑๘๔๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กปาเลเยว ภูยชติ.

^{๑๘๔๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภยมนตสฺส.

^{๑๘๔๕} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สสโต.

^{๑๘๔๖} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อิทิส.

^{๑๘๔๗} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นตถญญสาทิส.

๑๘๕๕ ราชา^{๑๘๕๖} เตล่ กถึ สุตวา “ เตนหิ
 ตุมหากั เทวดานั มหนตภาวั อิทธิปาฏิหาริเยน ชานิส
 สาม,^{๑๘๕๗} ทสเสถ เตล่ โก อิทธิน” ติ นครเ เกร็ จราเปลิ
 ๑๘๕๘ “ อิโต กิร สตตาทาจเยน อิเมสั ทวินนั
 สตถารานั ปาฏิหาริยานิ ภวิสสนติ, สพเพ สนนิปตตนตุ”
 ติ.^{๑๘๕๙} ตั สุตวา นานา- ทิสาสุ พหุ มนุสสา สมาคมี
 ส.^{๑๘๖๐} อถ มิจฉาติฏฐิกา “ อชช^{๑๘๖๑} อมหากั เทวสส อา
 นุภาวั ปสสามา” ติ^{๑๘๖๒} มหนตั ปุชั กโรนตา^{๑๘๖๓} ตตถ
 สาร์ นาททสสั.^{๑๘๖๔} สมมาติฏฐิกายิ “ อชช^{๑๘๖๕} อมหากั
 ภควโต อานุภาวั ปสสิสสามา” ติ วาลุกาญปิ คนตวา
 คนธมาลาทีหิ^{๑๘๖๖} ปุเชตวา ปทกขิณั กตวา อญช
 ลิมปคคยห^{๑๘๖๗} อฏฐัส.

อถ ราชายิ พลวาหนปริวูโต^{๑๘๖๘} เอกมนเต^{๑๘๖๙}
 อฏฐาสิ. นานาสมย- วาทีโนปิ “ อถ เตล่ ปาฏิหาริยั

๑๘๕๕ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สนติกั อคคมัส อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

๑๘๕๖ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชา.

๑๘๕๗ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พานิสสาม.

๑๘๕๘ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เกริยจราเปลิ.

๑๘๕๙ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สนนิปตตนตุ” ติ.

๑๘๖๐ ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โอสริส.

๑๘๖๑ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อชผ.

๑๘๖๒ อนูวิจารณ์กสส มยหึ ทสสเน “ ปสสิสสามา” ติ ยุตตร.

๑๘๖๓ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กโรนโต.

๑๘๖๔ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): นาททสสิส.

๑๘๖๕ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อชผ.

๑๘๖๖ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มาลาทีหิ.

๑๘๖๗ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อญชลี ปคคยห อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

๑๘๖๘ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พลพาหนปริวูโต.

๑๘๖๙ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอกมนต.

ปัสสิสสามา” ตี มณฑาติมณจํ กตวา^{๑๘๗๐} อฏฐัส. เตสํ
 สมากเม สสมาทิจฐิกา วาลุกาณุปมภิมุข^{๑๘๗๑} กตวา อณช
 ลิมปคคยห “ สามิ อมหากํ ภควา สัพพพุทฺธกิจจานิ นิฐฐา
 เปตวา อนุปาทิเสสาย นิพพานธาดุยา ปรีนิพพายิ, สา
 रिปุตตมมหาโมคคัลลนาทโย อสัติมหาสาวกาปิ ปรีนิพพายิส,
 นตเถตถ อมหากํ อณญ^{๑๘๗๒} ปฐิสรณน” ตี วตวา สจจกิ
 รियํ กโรนตา อาหัง

“ อาปาณโกฏี ^{๑๘๗๓} พุทฺธสส	สรณํ	โน
คตา ยทิ		
เตน สจเจนยํ ธาตุ	ทสเสตฺ	ปาฏิ
หารियํ. ^{๑๘๗๔}		
อาปาณโกฏี ธมมสส	สรณํ	โน
คตา ยทิ ^{๑๘๗๕}		
เตน สจเจนยํ ธาตุ	ทสเสตฺ	ปาฏิ
หารियํ.		
อาปาณโกฏี สังขสส ^{๑๘๗๖}	สรณํ	โน
คตา ยทิ ^{๑๘๗๗}		
เตน สจเจนยํ ธาตุ	ทสเสตฺ	ปาฏิ
หารियํ.		
รามกาเล มุนินทสส	ปาทุกา	จาสิ
อพฤตา		

^{๑๘๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พนธิตวา.

^{๑๘๗๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วาฬุกาณุปมहि มุขํ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๘๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญ.

^{๑๘๗๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อาปาณโกฏี.

^{๑๘๗๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิจณาเรตุ ฉ รัสสิโย.

^{๑๘๗๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สรณํ โน คตํ ยทิ.

^{๑๘๗๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สงขสส.

^{๑๘๗๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สรณํ โน คตํ ยทิ.

เตน สจเจนยฺ ธาตุ หาริยฺ.	ทสเสตุ ปาฏิ
ฉททนต์กาเล มุนิโน รณชิตา	ทาฐา ฉ รํสิ
เตน สจเจนยฺ ธาตุ รํสิโย.	นิจณาเรตุ ฉ
ชาตมตฺโต ตทา พุทฺโธ กชมุทฺธนิ	ฐิตो ^{๑๘๗๘} ปง
นิจณาเรสาสภี วาจํ ^{๑๘๗๙} เสฏฺโฐ” ติ อาทินา	“ อคฺโค
เตน สจเจนยฺ ธาตุ หาริยฺ.	ทสเสตุ ปาฏิ
นิमितเต จตฺโร ^{๑๘๘๐} ทิสฺวา นิกฺขมํ ^{๑๘๘๑}	นิกฺขนโต อภิ
เตน สจเจนยฺ ธาตุ หาริยฺ.	ทสเสตุ ปาฏิ
मारเสนํ ปลาเปตฺวา พฺชณิ โปธิยํ	นิสินโน
เตน สจเจนยฺ ธาตุ หาริยฺ.	ทสเสตุ ปาฏิ
ธมฺมจกฺกํ ปวตฺเตสิ ^{๑๘๘๒} สิปตเน ตทา	ชินโน
เตน สจเจนยฺ ธาตุ หาริยฺ.	ทสเสตุ ปาฏิ

^{๑๘๗๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถิตฺ.

^{๑๘๗๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิจณาเรตา ตาสภีวาจํ.

^{๑๘๘๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จตฺตฺโร.

^{๑๘๘๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อภินิกฺขม.

^{๑๘๘๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ธมฺมจกฺกํ ปวตฺเตสิ.

นนโทปนนทโกคินท์^{๑๘๘๓} นาค์ นา
 ลาคีริวหย้^{๑๘๘๔}
 อาฬวกาทโย ยกุเข พรหมานัน จ
 พกาทโย.
 สัจจกาทินิคณฐะ จ ภูฏทนตาทโย
 ทวิเช^{๑๘๘๕}
 เตน สจเจนยั ธาตุ^{๑๘๘๖} ทสเสตุ ปาฏิ
 หาริยน” ตี.

เอวญจ^{๑๘๘๗} ปน วตวา อุปาสกา “ อมหากั
 อนุกมมัม ปฏิจจ มหาชนสส มิจฉาทิฏฐิเกทนต์ถัม ปาฏิ
 หาริยัม ทสเสถ สามิ” ตี อาราเธส .

อถ พุทธานุภาวญจ เถรานุภาวญจ อุปาสกานัน^{๑๘๘๘}
 สจจกิริยานุภาวญจ ปฏิจจ วาลุกาณุป^{๑๘๘๙} ทวิธา กตวา
 ภินทิตวา ปาทปีฐฐาตุ^{๑๘๙๐} อากาสมพุกุ- คนตวา^{๑๘๙๑}
 ฉพพณณรสีโย วิสสชเชนตี^{๑๘๙๒} วิลาสมานา อฏฐาสี. อถ
 มหาชนา เจลกุเขปสทสสานิ ปวตเตนตา สาธุกีฬ^{๑๘๙๓}
 กีฬินตา มหานาทำ ปวตเตนตา มหนตัม ปุชมกัมสุ.

^{๑๘๘๓} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นาคินัน.

^{๑๘๘๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นาค์ นลาคีริวหย้.

^{๑๘๘๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภูฏทนตาทิ เช ทเม.

^{๑๘๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ฐาตุ.

^{๑๘๘๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอวมาทิ.

^{๑๘๘๘} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พุทธานุภาวญจ อุปาสกานัน อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.

^{๑๘๘๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วาลุกาณุป.

^{๑๘๙๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาทปีฐฐาตุ.

^{๑๘๙๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อากาส อพุกุคนตวา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๘๙๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิสสชพิตวา.

^{๑๘๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สาธุกีฬ กีฬินตา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

มัจฉาภิภูฏิกายี อิมํ อจฺฉริยํ^{๑๘๙๔} ทิสฺวา วิมฺหิตมานสา
มัจฉาภิภูฏี ภินฺทิตฺวา รตนตฺตยปรายนา^{๑๘๙๕} สรณมคมํ
สฺน” ติ.^{๑๘๙๖}

“ ผุฏฺโฐปิ ปาเทน ชินสฺส เอว^{๑๘๙๗}
กลิงฺคโรปาสี^{๑๘๙๘} มหानุภาโว
โลเกกนาถสฺส อนาสวสฺส^{๑๘๙๙}
มahanuภาโว หิ อจินตนีโย” ติ.

ปาทปฏิกาย^{๑๙๐๐} วตฺถุ ตติยํ.

๓.๔.๔ อุตตรสามเณรสฺส วตฺถุ.

อุตตรสามเณรสฺส วตฺถุมหิ อຍမာနပ္ပฬိကဏ. ^{๑๙๐๑}
โส กิร ปຸຣິມພຸທເຣສຸ ກຕາທິກາໂຣ^{๑๙๐๒} ຕຕຸ ຕຕຸ ກເວ^{๑๙๐๓}
ວົງພູປັນສຍ໌ ປຸຣຸ໌^{๑๙๐๔} ອຸປຈິນນ໌ໂຕ ສຸເມຣສສ ກຸວໂຕ
ກາເລ ວິຊາຣ໌ໂຣ^{๑๙๐๕} ນຸຕຸວາ ພິມວນເຕ^{๑๙๐๖} ປຸກິວສຕິ. ຕຫາ

^{๑๘๙๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อจฺฉริยํ.

^{๑๘๙๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):รตนตฺตยํ ปรายณํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๘๙๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สรณมคฺคมํสฺน” ติ.

^{๑๘๙๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ผุฏฺโฐปิ ถเนน ตสฺส เอว.

^{๑๘๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กฬิงฺคโรจายี.

^{๑๘๙๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ติโลกนาถสฺส ตถาคตสฺส.

^{๑๙๐๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปาทปฏิกาย วตฺถุ .

^{๑๙๐๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อຍမာနပ္ပฬိကဏ.

^{๑๙๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ກຕາທິກາໂຣ.

^{๑๙๐๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ກເວສຸ.

^{๑๙๐๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ປຸຣຸ໌.

^{๑๙๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ວິຊາຣ໌ໂຣ.

^{๑๙๐๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ພິມວນເຕ.

สุเมโธ นาม สมมาสพทุโธ วิเวกมนุพฺรหฺนโต หิมวันต์
คนตฺวา รมณียะ^{๑๙๐๗} ปเทเส ปลลงกํ อากฺขิตฺวา^{๑๙๐๘} นิ
สีทิ.

ตทา^{๑๙๐๙} วิชฺชาธโร อากาเสน คจฺจนโต
จพฺพณฺณรํสีหิ วิราชมานํ ภควนฺต์ ทิสฺวา ตีหิ กณฺณนิ
การปฺปเผหิ ปุเชสิ. ปุปฺพานิ พุทฺธานุภาเวน สตถุ อปฺริ
จตฺตาทกาเรน อฏฺฐัสฺ. โส เตน ภียโยโส^{๑๙๑๐} มตฺตตาย
ปสนฺนจิตฺโต หุตฺวา อปรภาเค กาลํ กตฺวา ตาวตีสฺสวเน
นิพฺพตฺติตฺวา อุฬารํ ทิพฺพสมปตฺติ- มนุภวโนโต^{๑๙๑๑} ยาว
ตายุกํ ตตถ ฐุตฺวา^{๑๙๑๒} ตโต จโต^{๑๙๑๓} เทวมนุสฺสเสสฺ สํ
สรนฺโต อิมสฺมี พุทฺธปฺปาเท ราชคฺชนคฺเร พฺราหฺมณมหา
สาลสฺส ปตฺโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ. “อุตฺตโร” ติสฺส นามํ
อโหสิ. โส อุตฺตมรฺูปโร วิญญุตํ ปตฺโต^{๑๙๑๔} พฺราหฺมณ-
วิชฺชาสุ^{๑๙๑๕} นิปฺพตฺตี ปตฺวา ชาตียา^{๑๙๑๖} รุเปณ วิชฺชาเย
ลีลาจเรน^{๑๙๑๗} จ โลกสฺส มหฺนียะ^{๑๙๑๘} ชาโต.

^{๑๙๐๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รมณียะ.

^{๑๙๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อากฺขิตฺวา.

^{๑๙๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตถา.

^{๑๙๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภียโยโส.

^{๑๙๑๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โส อปรภาเค กาลํ กตฺวา มนุสฺสเสสฺ

นิพฺพตฺติ. อุฬารํ สพฺพสมปตฺตี อนุภวโนโต.....

^{๑๙๑๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐุตฺวา.

^{๑๙๑๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จเต.

^{๑๙๑๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิญญุตมปตฺโต.

^{๑๙๑๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พฺราหฺมณวิพฺผาสฺ.

^{๑๙๑๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผาตียา.

^{๑๙๑๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิชฺผายวเสน ลีลาจเรน อิติ ปาฐา
ทิสฺสนติ.

^{๑๙๑๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมภวานียะ.

ตสส ตํ ปณฺญาสมปตฺตี^{๑๙๑๙} ทิสฺวา วสฺสกาโร^{๑๙๒๐}
มคฺธมฺหามตฺโต อตฺตโน อิตฺร^{๑๙๒๑} ทาทุกาโม หุตฺวา
อตฺตโน อธิปฺปายํ ปเวทสิ.^{๑๙๒๒} โส นิสฺ
สรณชฺฌาสมยตาย ตํ ปฏิกฺขิปปิตฺวา^{๑๙๒๓} กาเลน กาลํ ฌมฺม
เสนาปตี^{๑๙๒๔} สารี- ปุตตตเถร^{๑๙๒๕} ปยิริปาสนฺโต^{๑๙๒๖}
ตสฺส สนฺติเก ฌมฺมํ สุตฺวา ปฏิลทฺธสทฺโธ^{๑๙๒๗} ปพฺพชิตฺวา
^{๑๙๒๘} วตฺตสมฺปนฺโน หุตฺวา เถรํ อุปฏฺฐหติ.

เตน จ สมเยน เถรสฺส อญฺญตโร อาพาโร
อุปฺปนฺโน โหติ. ตสฺส เกสชฺชตถาย^{๑๙๒๙} อุตฺตรสามเณโร
^{๑๙๓๐} ปาโตว ปตฺตจิวฺรมาทาย วิหารโต นิก
ขมฺม^{๑๙๓๑} อนฺตรามคฺเค ตฬากสฺส ตีเร^{๑๙๓๒} ปตฺตํ ฐเปตฺวา
^{๑๙๓๓} อุทกสมิปปํ คนฺตฺวา มุขํ โธวติ. ตทา อญฺญต
โร^{๑๙๓๔} อุมฺมคฺคโจโร^{๑๙๓๕} กตกมฺโม อารกฺขปฺริเสหิ อนฺุพท

^{๑๙๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปณฺญาสมปตฺตี.

^{๑๙๒๐} น.ท.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วสฺสการสฺส พฺราหฺมณสฺส อิติ ปาฐา
ทิสฺสนฺติ.

^{๑๙๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อิตฺร.

^{๑๙๒๒} ด.อ.ท.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปกาสสิ.

^{๑๙๒๓} น.ท.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏิกฺขิปปิตฺวา.

^{๑๙๒๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ฌมฺมเทสนาย.

^{๑๙๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สารีปุตตเถร.

^{๑๙๒๖} น.ท.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปยิริปาสนฺโต.

^{๑๙๒๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏิลทฺธสทฺโธ.

^{๑๙๒๘} น.ท.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปพฺพชิตฺวา.

^{๑๙๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เกสชฺชตถาย.

^{๑๙๓๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุตฺตรโร สามเณโร อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๑๙๓๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิกขมิตฺวา.

^{๑๙๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตีเร.

^{๑๙๓๓} หลวงเทพดรุณานุศิษฏ์ (ทวี ธรรมธัช ป.ล.), ฐาตฺยปทฺธิปกฺกา (หรือ
พจนานุกรม บาลี - ไทย), (กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์มามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐),
หน้า ๑๗๗:ถเปตฺวา.

^{๑๙๓๔} น.ท.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อญฺญตโร.

^{๑๙๓๕} น.ท.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตทา อุมฺมคฺคโจโร อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

โธ อคคทวารเณว^{๑๙๓๖} นครโต นิคมมิตวา ปลายนโต
 อตตนา คหิตํ รตนภณทิกํ สามเณรสส ปตเต ปกขิปิต
 วา ปลายิ. โส สามเณโรปี ปตต- สมปี^{๑๙๓๗} อุปค
 โต โหติ. โจรํ อนุพนธนตา ราชปฺริสา สามเณรสส ปต
 เต ภณทิกํ ทิสวา “ อยํ โจโร, อิมินา โจรียํ
 กตณฺ” ติ สามเณรํ ปจฺณาพาหุ^{๑๙๓๘} พนฺธิตวา วสฺสการสส
 พุราหฺมณสส ทสฺเสสฺสุ .

วสฺสกาโร จ ตทา ฃญญ วิณฺจเย นิยุตโต หุตวา
 เจชชเภชชํ อนุสาสติ. โส “ เอโส ปุพฺเพ มม วจณํ
 นาทียิ,^{๑๙๓๙} สฺพุทฺธปาสนฺทียेषฺ ปพฺพชฺ” ติ^{๑๙๔๐} จ พทฺธา
 ฆาตตฺตา ตํ กมฺมํ อโสเรตฺวาว^{๑๙๔๑} “ ชีวิตเมเวตํ^{๑๙๔๒} สฺสุเล
^{๑๙๔๓} อุตฺตาเสถา” ติ อาณาเปสิ. ราชปฺริสา ตํ นิมฺพสฺสุเล
^{๑๙๔๔} อุตฺตาเสสฺสุ . สามเณโร สฺลคฺเค นิสินฺโน
 “ อุปชฌายสส เม โก เกสชชํ^{๑๙๔๕} อหริสสตี” ติ สารี
 ปุตตตเถรํ^{๑๙๔๖} สริ.

^{๑๙๓๖} ด.ท.ม.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กตทวารเณ.

^{๑๙๓๗} ด.ท.ม.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปตตจิวรสมีป.

^{๑๙๓๘} น.ม.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปจฺณาพาหุ.

^{๑๙๓๙} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): วนาทยิตวา.

^{๑๙๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปพฺพชฺ” ติ.

^{๑๙๔๑} ด.ท.ม.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อโสเรตฺวาว.

^{๑๙๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิตเมเวตํ.

^{๑๙๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สฺสุเล.

^{๑๙๔๔} น.ม.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิมฺพสฺสุเล.

^{๑๙๔๕} น.ม.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เกสชชํ.

^{๑๙๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สารีปุตตเถรํ.

ตโต เถโร ตํ ปวตตี ญตวา^{๑๙๔๗} สมมาสมพุทฺธสฺส
 กเถสิ. ภควาปี มหาสาวกปริวฺโต^{๑๙๔๘} ตสฺส ญานปริปากํ
 โอโลเกตวา ตํ ฐานํ^{๑๙๔๙} อคมาสิ.^{๑๙๕๐} ตโต ภควโต
 นิกขนฺตภาวา^{๑๙๕๑} สกลนคฺรํ โกลาหลํ อโหสิ. มหาชนกาโย
 สन्नปิติ. อถ ภควา วิปฺรนฺตหตฺถเลน^{๑๙๕๒} นชมณิ
 มยฺหสมภินนปีตาภาสตาย^{๑๙๕๓} ปคฺขรณฺต-ชาติหิงฺกุลก
 สฺวณฺณรสธารํ^{๑๙๕๔} วีย ชาลาวคฺณฐิตมฺหุตฺตลนฺงคฺลํ หตถํ^{๑๙๕๕}
 อุตฺตรสฺส สีเส ฐเปตวา^{๑๙๕๖} “ อุตฺตร อิทนฺเต^{๑๙๕๗} ปุพฺเพ
 กตปาปกมมสฺส ผลํ อุปฺปนํ, ตตถ ตยา ปจฺจเวกฺขน
 พเลน อธิวาสนํ^{๑๙๕๘} กาทพฺพน” ติ^{๑๙๕๙} อาห. เตเนว
 อาห

“ อติเต^{๑๙๖๐} กิร เอกสฺมี คามะ
 ตวมสิ ทารโก กีฬนโต
 ทารเกหิ^{๑๙๖๑} สมากมม กีฬนโต
 เกฬมณฺฑเล.^{๑๙๖๒}

^{๑๙๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตํ ญตวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๙๔๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหาสาวกปริวฺโต.

^{๑๙๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐานํ.

^{๑๙๕๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อคคมาสิ.

^{๑๙๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิกขนฺตภาวํ.

^{๑๙๕๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):หตฺถเลน.

^{๑๙๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มณิสมยฺหสมภินนปีตาภาสตาย.

^{๑๙๕๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ผาติหิงฺกุลกสฺวณฺณรสธารํ.

^{๑๙๕๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ผาลาวคฺณฐิตมฺหุตฺตลนฺตหตถํ.

^{๑๙๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สีเส ฐเปตวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๑๙๕๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อิทํ เต.

^{๑๙๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อธิวาสนา.

^{๑๙๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กาทพฺพนา” ติ.

^{๑๙๖๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อติเต.

^{๑๙๖๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทาวเรเกหิ.

^{๑๙๖๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กีฬนโต กีฬมณฺฑเล.

คเหตวา สุขุม สุก ^{๑๙๖๓}	ตทา	ตว
นิมพชลลียา ^{๑๙๖๔}		
อุตตะสาเสลี ตตถ สุล ^{๑๙๖๕}	ชีวมาน	
กมกขิก ^{๑๙๖๖}		
อปรมปิ ^{๑๙๖๗} เต ปาปกมม	ปวกขามิ	
สโณหิ เม		
โหวทนต์ หิเตน ตว ^{๑๙๖๘}	อติเต ^{๑๙๖๙}	สก
มาตร.		
“ ชีวสุเล นิสีทา” ตี ^{๑๙๗๐}	โกเปนา	
ภิสปี ตว ^{๑๙๗๑}		
อิเมหิ ทวหิ ปาเปหิ	สร สสารสาค	
เร. ^{๑๙๗๒}		
ปณจชาตีสเต อจนิ	ชีวสุลสมิ ^{๑๙๗๓}	
นิมพเช		
อย เต จริมา ชาติ ^{๑๙๗๔}	เอตถาปิจ	
วิปจจิ โส” ตี. ^{๑๙๗๕}		

^{๑๙๖๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สุกก.

^{๑๙๖๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิมพสุลลียา.

^{๑๙๖๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตโส สุก.

^{๑๙๖๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวมานกมกขิก.

^{๑๙๖๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อปรมปน.

^{๑๙๖๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):หิเตนสี.

^{๑๙๖๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ตว อติเต.

^{๑๙๗๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ชีวสุเล นิสิต.

^{๑๙๗๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โกเปน ภิสปี ตว.

^{๑๙๗๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สสารสาคเรปี จ.

^{๑๙๗๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวสุลสมิ.

^{๑๙๗๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อยนเต ปริมา ชาติ.

^{๑๙๗๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอตถปิ ปริมญจาสี” ตี.

เอวมาทีนา นเยน ตสส อชฌาสยานรูเปน ธมมํ
 เทเสสิ. อุตตโร อมตาสกิสกสทิสเนน สตถุโน
 หตถสมผลสสสชชาตปสาทโสมนสสตาย อุฬารํ ปิตี- ปา
 โมชช^{๑๙๗๖} ปฏิลกิตวา ยถาปริจิตํ วิปัสสนามคค^{๑๙๗๗} समा
 รูปุโห ญาณสส ปริปาก^{๑๙๗๘} คตตตา สตถุ เทสนาวีลา
 เสน มคคปฏิปาฐียา สพพกิลเส^{๑๙๗๙} เขเปตวา
 ฉพภิกขุ^{๑๙๘๐} อโหสิ.

“ ธมมํ สุตวา ตตถ สมากตานํ เทวมนุสสานํ จตุ
 ราสีติปาณสสสสาน^{๑๙๘๑} ธมมาภิสมโย อโหสิ” ตี วทนติ.
^{๑๙๘๒} อุตตโร ปน ฉพภิกขุ หนุตวา สุลโต
 อญฺญหิตวา อากาเส ฐตวา^{๑๙๘๓} ปาฐิหาริยํ ทสเสสิ. มหา
 ชนา อจฺจนริยพฺภุตจิตฺตา ชาตา อเหสุ.^{๑๙๘๔} ตาวเทวสส
 วโณ รุณฺธิ.^{๑๙๘๕} โส ภิกขุหิ “ อาวุโส ตาทิสํ ทุกขํ
 อนุกาณโธ กถํ ตวํ วิปัสสนํ อนุยุยขิตุํ สกขี” ตี^{๑๙๘๖}
 ปฏฺฐาจิ “ ปเคว เม อาวุโส สํสาเร อาทินโว^{๑๙๘๗} สงฺขา

^{๑๙๗๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุฬารปิตีปาโมชฉ.

^{๑๙๗๗} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยถาปริจิตตวิปัสสนามคค.

^{๑๙๗๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปริปาก.

^{๑๙๗๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):กิลเส.

^{๑๙๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฉพภิกขุ.

^{๑๙๘๑} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตุราสีติยา ปาณสสสสานํ อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.

^{๑๙๘๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อโหสิ” ตี วทนติ. อิติ ปาฐา น ทิสสน
 ตี.

^{๑๙๘๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ถตวา.

^{๑๙๘๔} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):चना อจฺจนริยพฺภุตจิตฺตา อเหสุ อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.

^{๑๙๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วณโณ รุณฺธิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๑๙๘๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อสกขี” ตี.

^{๑๙๘๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาทินโว.

รายนญจ^{๑๙๘๘} สภาโว สุธัญญโฐ, ตสฺมาหํ ตาทิสํ ทุกขํ อนุ
 โภณโตป^{๑๙๘๙} อสภขี^{๑๙๙๐} วิปสฺสนํ วฑฺฒเตตฺวา^{๑๙๙๑} วิเสสํ
 อธิคฺคตฺตฺน” ตี^{๑๙๙๒} อาห. อถาปรภาเค โส ภิกฺขุสํมชฺเช
 อตฺตโน ปุพฺพจริตาปทานํ ปกาเสนโต อีมา คาทา อภา
 ลี.

“ สุมะโร นาม สมพุทฺโธ ทวตฺตีสวรลกฺข
 โณ

วิเวกกาโม สมพุทฺโธ^{๑๙๙๓} หิมวณฺตมุปาก
 ม.

อชฺโฆคเหตฺวา หิมวณฺตํ อคฺโค
 การุณิโก มุนิ^{๑๙๙๔}

ปลฺลงกํ อากุชิตฺวาน^{๑๙๙๕} นิสิตี ปริสฺต
 ตโม.

วิชฺชาธโร^{๑๙๙๖} ตทา อาสี^{๑๙๙๗}
 อนตฺลิกฺขจโร อหํ^{๑๙๙๘}

ติสฺสํ สุกตํ^{๑๙๙๙} คยฺห คจฺฉามิ^{๒๐๐๐}
 อมฺพเร ตทา.

^{๑๙๘๘} ที.มหา. (บาลี) ๑๐/๖๓/๓๑, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สังฆารานญจ.

^{๑๙๘๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนุโภณโตป.

^{๑๙๙๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อภขี.

^{๑๙๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วฑฒเตตวา.

^{๑๙๙๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อธิคคตตฺน” ตี.

^{๑๙๙๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ภควา.

^{๑๙๙๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):มุนี.

^{๑๙๙๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อากุชิตฺวา.

^{๑๙๙๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิฬารโร.

^{๑๙๙๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อาสี.

^{๑๙๙๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนตลิกฺขจโร อหํ.

^{๑๙๙๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ติสฺสกณณิกํ.

^{๒๐๐๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): คจฉาม.

ปพพตคเค ยถา อคฺคิ ^{๒๐๐๑}	ปฺณณมาเยว
จนฺทิมมา	
วนํ โอบาสเต พุทฺโธ	สาธราชาว
ผลลิตฺ.	
วนคฺคา ^{๒๐๐๒} นิภมิตวาน	พุทฺธรํสีภิธาว
เร ^{๒๐๐๓}	
นพคฺคิวนณสํกาสา ^{๒๐๐๔}	ทิสฺวา
จิตตํ ปสาทยิ. ^{๒๐๐๕}	
วิจินํ อทฺทส ^{๒๐๐๖} ปุฬผ	กณิการํ เทว
คนธิก ^{๒๐๐๗}	
ตีณิ ปุฬผานิ อาทาย	พุทฺธเสฏฺฐ
อปุชยิ. ^{๒๐๐๘}	
พุทฺธสส อานุกาเวน	ตีณิ ปุฬผานิ
เม ตทา	
อุทฺธวณฺเฏ ^{๒๐๐๙} อโรปตฺตา	ณาย ^{๒๐๑๐}
กพฺพนฺติ สตถฺโน.	
เตน กมฺเมน ^{๒๐๑๑} สุกฺเตน	เจตนาปณิธีหิ
จ	
ชหิตฺวา ^{๒๐๑๒} มานุส ^{๒๐๑๓} เทหํ	ตาวตีส
อคจฺจนฺ. ^{๒๐๑๔}	

^{๒๐๐๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อจฺจิ.

^{๒๐๐๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภวนา.

^{๒๐๐๓} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พุทฺธรํสีภิธาวเร.

^{๒๐๐๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นพคฺคิวนณสํกาสา.

^{๒๐๐๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปสียิ.

^{๒๐๐๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อทฺทส.

^{๒๐๐๗} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กณิกการคนธิก.

^{๒๐๐๘} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อปุชยิ.

^{๒๐๐๙} อุทฺธวณฺเฏ อิติ ปาฐเ ทิสฺสติ.

^{๒๐๑๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นาย.

^{๒๐๑๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กมฺเม.

๒๐๑๕	ตตถ เม สุกตํ พุยมหํ ญายติ สภุจฺฉิโยชนมฺพเพธฺ ^{๒๐๑๖} วิตถตํ. สหสฺสกณฺโฑ สตเคณฺฑ ^{๒๐๑๗} ๒๐๑๘ หริตามยํ สทสฺสสํนิ พุยมหานิ ปาตรหํสุ เม. โสณณฺมยา มณฺนิยา จ ผลิกํปิจ ปลลงกา ^{๒๐๑๙} ฦกยทิจฺฦกกา. ^{๒๐๒๐} มหารหฺภจ สยณํ ตียกํ อุทฺทโลมิกเอกนฺตํ ^{๒๐๒๑} ยุตํ. ภวนา นิกฺขมิตวาน วจาริกํ	“ กณิการิ” ติ ตีสโยชน ธชาล พุยมเห โลหิตงฺกมยาปิ ยทิจ ตุลิกํ ^{๒๐๒๑} วิก พิมฺโพหนสมา จรณฺโต เท

^{๒๐๑๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จขผิตวา.

^{๒๐๑๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปานุส.

^{๒๐๑๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตาวตีสอจจณห์.

^{๒๐๑๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กณณิการิหิ.

^{๒๐๑๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สภุจฺฉิโยชนมฺพเพธฺ.

^{๒๐๑๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สหสฺสกณฺฑ สตเคณฺฑ.

^{๒๐๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธฬาล.

^{๒๐๑๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ผลิกํปิ ปลลงกาปิ.

^{๒๐๒๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เยทิจฦกยทิจฦกกา.

^{๒๐๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตุลิกํ.

^{๒๐๒๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุทฺทโลมิ จ เอกนฺตํ.

ยทา อิจฉามิ คมนั	เทวสัสมปรุกข
โต.	
ปุปผสส เหฏฐา ติฏฐามิ ^{๒๐๒๓}	อุปริจ
ฉทนั มม	
สมนตา โยชนสตั	กณณิการิหิ
^{๒๐๒๔} ฉาทิตั.	
สภูลิตุริยสหัสสานิ ^{๒๐๒๕}	สายั ปาตั
อุปภูลหุ	
ปริวาเรนติ มั นิจจั	รตตินุ
ทิวมตณทิตา.	
ตตถ นจเจहि คีเตहि	ตาลเอहि วาทิ
เตहि จ	
รمامิ ชีททวารตติยา ^{๒๐๒๖}	โมทามิ
กามกามหิ.	
ตตถ ภูตวา จ ปิตวา จ	โมทามิ ติทเส
ตทา	
นารีกเณहि สหิโต	โมทามิ พยุม
หมุตตเม. ^{๒๐๒๗}	
สตานั ปญจกษตตุญจ ^{๒๐๒๘}	เทวราชชม
การยิ	
สตานั ตีณิกษตตุญจ ^{๒๐๒๙}	จกกวตติ ^{๒๐๓๐}
อโหสหั	

^{๒๐๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ติฏฐติ.

^{๒๐๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กณณิการิหิ.

^{๒๐๒๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สภูลิตุริยสหัสสา.

^{๒๐๒๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ชีททวารตติยา.

^{๒๐๒๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖),ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตตถ ภูตวา

.....พยมหมุตตเม อิติ ปาฐา น ทิสสนติ.

^{๒๐๒๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญจกษตตุญจ.

^{๒๐๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตีณิกษตตุญจ.

ปเทสรัชช์ วิปล ^{๒๐๓๑}	คณนาโต อส
เขยย ^{๒๐๓๒}	
ภวากเว สสรนโต	มหาโกค
ลภามห	
โกเค เม อุณฑา นตถิ	พุทฐปุชายิห
ผล.	
เทว เม ภเว สสรามิ	เทวตเต อถ
มานุเส	
อญญ คตตี น ชานามิ	พุทฐปุชายิห
ผล.	
เทว เม กุเล ปชานามิ ^{๒๐๓๓}	ขตติเย
จาปี พุราหฺมณ	
นีเจ กุเล น ชานามิ ^{๒๐๓๔}	พุทฐปุชายิห
ผล.	
หตถิยานํ อสฺสยานํ	สิวิก ^{๒๐๓๕} สนท
มานิก	
ลภามิ สพุพเมเวต	พุทฐปุชายิห
ผล.	
ทาสีคณ ^{๒๐๓๖} ทาสคณ	นาริโย จ
อลงกตา	
ลภามิ สพุพเมเวต	พุทฐปุชายิห
ผล.	

^{๒๐๓๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จกกวตติ.

^{๒๐๓๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปเทสรัชช์ วิปล.

^{๒๐๓๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อสฺสเขยยา.

^{๒๐๓๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทเว กุเล ปชานามิ.

^{๒๐๓๔} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):นีเจ กุเล น ชานามิ.

^{๒๐๓๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สิวิก.

^{๒๐๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทาสีคณ.

โกเสยยกมพลียานิ	โฆมกปปาสิกา
นิ จ ^{๒๐๓๗}	
ลภามี สพุพเมเวตัม	พุทฺธปุชายิทัม
ผลัม.	
นวัตถัม นวผลัม	นวคฺครสโกชนัม
๒๐๓๘	
ลภามี ^{๒๐๓๙} สพุพเมเวตัม	พุทฺธปุชายิทัม
ผลัม.	
อิมัม ขาท อิมัม ภุช	อิมสมี ^{๒๐๔๐}
สยเน สย	
ลภามี สพุพเมเวตัม	พุทฺธปุชายิทัม
ผลัม.	
สพุพตถ ปุชิตโ หิมี	ยโส อจฺจุคค
โต ^{๒๐๔๑} มม	
มhesกโข สทา หิมี	อเกชชปริโส
สทา.	
ญาตีณํ อุตตโม หิมี	พุทฺธปุชายิทัม
ผลัม	
สีตัม อุณ्हัม น ชานามิ ^{๒๐๔๒}	ปริฟ้าโห น
วิชชติ. ^{๒๐๔๓}	
อโถ เจตสิกัม ทุกขัม	หทยเม น
วิชชติ	

^{๒๐๓๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): โฆมกปปาสิกาทีนิ.

^{๒๐๓๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): นานคฺครสโกชนัม.

^{๒๐๓๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔): ลภาม.

^{๒๐๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): อิมมहि.

^{๒๐๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): อจฺจุคคโต.

^{๒๐๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): นาผานามิ.

^{๒๐๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): วิชชติ.

สวณณวณโน ^{๒๐๔๔} หุตวาน	สัสมิ ภาวา
เว. ^{๒๐๔๕}	
เวณณณิย์ น ชานามิ	พุทธบูชาอิท
ผล.	
เทวโลกา จิตวาน	สกุณมูเลน
จิตโต	
สาวตถิย์ ปุเร ชาโต ^{๒๐๔๖}	มหาสาเล สอ
ทตมเก. ^{๒๐๔๗}	
ปญจกามคฺเณ หิตวา	ปพพช ^{๒๐๔๘}
อนคาริย์	
ชาติยา ^{๒๐๔๙} สดตวสโสห	อรหตตม
ปาปณิ.	
อุปสมปาทยิ พุทโธ	คุณมณฺเฑ
จกขุมา	
ตรุโณว ปุชนิโยห ^{๒๐๕๐}	พุทธ
บูชาอิท ผล.	
ทิพพจกขุ วิสุทธี เม	สมาธิกุสโล
อห	
อภิณฺญาปารมิปปตโต ^{๒๐๕๑}	พุทธบูชาอิท
ผล.	
ปฐิสสมภิตา อนุปตโต	อิทธิปา
เทสุ โกวิโท	

^{๒๐๔๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สวณณวณณา.

^{๒๐๔๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภเว ภเว.

^{๒๐๔๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ราชคหปุเร ผาโต.

^{๒๐๔๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สอทตมเก.

^{๒๐๔๘} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปพพชผ.

^{๒๐๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผาติยา.

^{๒๐๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุชนิโยห.

^{๒๐๕๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อภิณฺญาปารมิปปตโต.

สทรมเม ปารมิปปตโต พุทธ
 ปุชายิห์ ผล.
 ดีสกปโปสทสมหิ สมพุทธรหมกิปุชยิ
 ทุคคตี^{๒๐๕๒} นาภิชานามิ พุทธ
 ปุชายิห์ ผล.
 กิเลสา ฌาปีตา มยห์ ภวา สพุเพ
 สมุหตา
 นาโคว พนธน์ เฉตวา วิหรามิ
 อนาสโว.
 สวาคตัม วต เม อาสิ พุทธเสฏฐสส
 สนตีกัม
 ติสโส วิชชา อนุปตโต กตัม พุทธสส
 สาสน.
 ปฐิสมภิทา จตสโส^{๒๐๕๓} จ วิโมกขาปี^{๒๐๕๔}
 จ อฏฐิเม
 ฉฟภิกญญา^{๒๐๕๕} สจจิกตา กตัม พุทธสส
 สาสน” ตี.^{๒๐๕๖}
 ตัม สุตวา พนุ กุสลกมมปรายนา อเหสน” ตี.
 “ สเหตุกา ปจฉิมิกาปี^{๒๐๕๗} สตดา
 ปาปํ น สกโกณติ ชหาตุเมว
 อนิจจมาเนหิ ชเนหิ ทุกขํ
 อาราว ปาปํ ปริวชชเนยฺน” ตี.^{๒๐๕๘}

^{๒๐๕๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทุคคตี.

^{๒๐๕๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):จตตสโส.

^{๒๐๕๔} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):วิโมกขาปี.

^{๒๐๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฉฟภิกญญา.

^{๒๐๕๖} ข.พุทฺธ. (บาลี) ๓๓/๑ - ๓๘/๑๔๓ - ๑๔๗.

^{๒๐๕๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปจฉิมิกาปี.

อุตตรสามเณรสัส วตถุ จตตถ.

๓.๔.๕ การวิรปฏนวัตถ.

การวิรปฏนวัตถมฺหิ^{๒๐๕๙} ออยมานุปฺพุทฺธิกา. ชมฺพุทฺธิเป
^{๒๐๖๐} กิร โจฬฺรฏฺฐเฏ การวิรปฏน^{๒๐๖๑} นาม อโหสิ. มหิสฺสริ
 กา พหุ^{๒๐๖๒} มิจฺฉาทิฏฺฐิกา วสนฺติ. ตตฺถเอกสฺมี เทวาลเย
^{๒๐๖๓} จิตฺตกมฺมํ กโรนฺตา เอกสฺมี ผลเก อิสฺสรสฺส โอนมิต
 วา วณฺทนาการ^{๒๐๖๔} ภควโต รูปํ อํกุส.

ตสฺมี สมเย^{๒๐๖๕} ตตฺถ พหุ อุปาสกา^{๒๐๖๖} ตํ เทวกุลํ
 คนฺตวา ตตฺถ ตตฺถ จิตฺตกมฺมานิ โอโลเกนฺตา ตสฺมี ผล
 เก ตํ จิตฺตกมฺมํ อทฺทสฺส, ทิสฺวาน เต “ อโห อมเหหิ
 อปฺสสิตพฺพํ ปสฺสิตํ, สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหมเก
 สสฺสมณพฺรหฺมณียา สเทวมนุสฺสาย ปชาย จ^{๒๐๖๗} อปริ
 มาเณสฺ จกฺกวาเฟสฺ ภควโต อุต
 ตริตฺรํ ฐเปตฺวา^{๒๐๖๘} สมสโม นตฺถิ, สกเลหิ สตตฺตนิกาเยหิ
 วณฺทนีโย^{๒๐๖๙} ปุชฺชนีโย^{๒๐๗๐} ภควา, อนนฺรูปํ ตสฺส^{๒๐๗๑} เอ

^{๒๐๕๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปริวชฺชนียน” ติ.

^{๒๐๕๙} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):การวิรปฏนวัตถมฺหิ.

^{๒๐๖๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทฺธิเป.

^{๒๐๖๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):การวิรปฏน.

^{๒๐๖๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):มหิสฺสริ พหุ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๐๖๓} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):เทวาลเย.

^{๒๐๖๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วณฺทนาการเณ.

^{๒๐๖๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตสฺมี สมเย อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๐๖๖} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):พหุ ชนา อุปาสกา อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๐๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปชฺผาย.

^{๒๐๖๘} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ภควนฺตํ ฐเปตฺวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๐๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วณฺทนีโย.

เตหิ กตณฺ” ติ โรทนต์ตา ปรีเทวนตฺตา ราชทวารํ คนตฺวา
 อุกฺโขเสสฺสุ . ตํ สุตฺวา ราชชา^{๒๐๗/๒} เต ปกโกสาเปตฺวา
 “ กสฺมา ตุมहे อุกฺโขเสธา” ติ ปจฺฉิ. เต เอว
 มาหํสฺ “ เทว อมฺหากํ ภควา เทวาทิเทโว สกฺกาตีสกฺโก
 พุรฺรหฺมาตฺติพุรฺรหฺมา เมรฺว^{๒๐๗/๓} อจฺโล สาคฺโร^{๒๐๗/๔} คมภีโร
 อากาโสว อนนฺโต ปฐฺวีว ปตฺถโณ” ติ อาทีหิ ภควโต
 คุณํ วณฺณเณสฺสุ .^{๒๐๗/๕} เตเน วุตฺตํ อปทานे.

“ พตฺตีสลฺกฺขณธโร^{๒๐๗/๖} สุนกฺขต
 โทว จนฺทิมมา^{๒๐๗/๗}
 ๒๐๗/๘ อนุพยฺณชนสมฺปนฺโน^{๒๐๗/๘} สาลราชาว
 ๒๐๗/๙ ผุสฺสลิโต.
 ๒๐๘๐ รํสีชาลปรีกฺขิตโต^{๒๐๘๐} ทิตฺโตว กน
 ๒๐๘๑ กาจโล^{๒๐๘๑}
 ๒๐๘๒ พยามปฺปภาปรีวฺโต^{๒๐๘๒} สตรํสี
 ๒๐๘๓ ทิวากโร.

^{๒๐๗/๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฺชนินโย.

^{๒๐๗/๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อนนฺรูปสฺส.

^{๒๐๗/๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๒๐๗/๓} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):เมรฺว.

^{๒๐๗/๔} อนุวิจารกสฺส มยหํ ทสฺสเน “ สาคโร” ติ ยุตฺตรํ.

^{๒๐๗/๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตํ สุตฺวา ราชชา.....คุณํ วณฺณเณสฺสุ อิติ

อิมสฺมี คนฺเถเยว ปาฐฺฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๐๗/๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พตฺตีสลฺกฺขณธโร.

^{๒๐๗/๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สฺกฺกปฺกฺเขว.

^{๒๐๗/๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อนุพยฺณชนสมฺปนฺโนโต.

^{๒๐๗/๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สาลราพา.

^{๒๐๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รํสีชาลปรีกฺขิตโต.

^{๒๐๘๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กนกาภโส.

^{๒๐๘๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): พยามปฺปภาปรีกฺขิตโต.

โลณณาทาโส ^{๒๐๘๔} ชินวโร	สมณีว ^{๒๐๘๕} ส
ลจจโย	
กรรณาปณณหทย	วิวณฺโณ วย
สาคโร.	
โลกวิสุตกิตติว ^{๒๐๘๖}	สินฺธุว นคฺต
ตโม	
ยสสา วิตถโต ธีโร ^{๒๐๘๗}	อากาสสทิส
มุนี.	
อสงฺกจิตฺโต สพฺพตถ	อนิล วย
นายโก	
ปติฏฺฐิ สพฺพภูตานํ	มหีว มุนิสฺส
ตโม. ^{๒๐๘๘}	
อนุปฺลิตฺโต ^{๒๐๘๙} โลเกน	โตเยน
ปทุมํ ยถา	
กฺวาทกฏฐทหนโน	อคคิกฺขนโรว
^{๒๐๙๐} โสภติ.	
อคฺโท ^{๒๐๙๑} วย สพฺพตถ	กิเลสวินาสโก
^{๒๐๙๒}	
คนธมาทนเสโลว	คุณคนธวิภูสิโต.

^{๒๐๘๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สตรวี.

^{๒๐๘๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โลณณานโน.

^{๒๐๘๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สมณีว.

^{๒๐๘๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):โลเก วิสุตกิตติว.

^{๒๐๘๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):วิตโต ธีโร.

^{๒๐๘๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหีว ปุริสฺสฺสตโม.

^{๒๐๘๙} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนุปฺลิตฺโต.

^{๒๐๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อคคิกฺขนโรว.

^{๒๐๙๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคคฺโท.

^{๒๐๙๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):กิเลสวินาสโน.

คุณานัน อากโร อีโร^{๒๐๙๓} รตนานันว์ สาค
 ไร
 สิ้นธุว วณราชัน^{๒๐๙๔} กิเลสมลหาร
 โก.
 วิชยีย^{๒๐๙๕} มหาโยโธ มารเสนป
 ปมททโน
 จกกวตตีว^{๒๐๙๖} โส ราชา โพชฌนุครต
 นิสสโร.
 มหาภิสกุกสงกาโส^{๒๐๙๗} โทสพยา
 ธิติกิจจโก
 สลลกตโต ยถา เวชโช^{๒๐๙๘}
 ทิฏฐิณทวิฬาลโก.
 สตถา โน ภควา เทว- มหาพรมเมหิ
^{๒๐๙๙} วณทิโต
 เทวินทสุรสิทเธหิ วณทนีโย สทาทรา.
 สพเพส จกกวาเพส เย อคคา เย
 จ ปุชิตา^{๒๑๐๐}
 เตสมคโค มหาราช ภควา โน
 ปตาปวา” ตี.

^{๒๐๙๓} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อากโร อีโร.

^{๒๐๙๔} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สิ้นธุว วณราชัน.

^{๒๐๙๕} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิชยีย.

^{๒๐๙๖} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จกกวตตีว.

^{๒๐๙๗} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาภิสกุกสงกาโส.

^{๒๐๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): สลลกโต ยถา เวชโผ.

^{๒๐๙๙} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหาพรมมาหิ.

^{๒๑๐๐} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เยว อคคา เทว ปุชิตา.

เอวมาทินา ภควโต คุณ วนฺณตวา^{๒๑๐๑} “ อยุตต์
 เทว เทวกุเลหิ กตณ” ตี อาหंसฺ. ตํ สุตวา ราชา
 “ โภ สพเพปิ มนุสสา อตตโน อตตโน เทวตานํ มหนต์
 ภาวํ กณฺเฑติ, ตุมหากํ ปน สตถุโน มหนต์ภาวํ กถํ อมเห
 ชานาเปถา” ตี.^{๒๑๐๒} อุปาสกา “ น ครุ^{๒๑๐๓} ตวํ มหาราช ตํ
 ผลกํ^{๒๑๐๔} อหาราเปตวา^{๒๑๐๕} สุตฺถวตเถน^{๒๑๐๖} เวฐฺเฐตวา^{๒๑๐๗}
 ตํ อตตโน มุทฺทิกาย ลณฺณิตวา^{๒๑๐๘} สฺรภฺชิตสฺสโคปิเต
 เอกสฺมี เทวกุเล ฐฺเปตวา^{๒๑๐๙} สตฺตาหจฺจเยน อหาราเปตวา
 “ ตํ โอลเกถ,^{๒๑๑๐} ตทา โน สตถุ มหนต์านภาวํ^{๒๑๑๑}
 ชานาถา” ตี อาหंसฺ. อถ ราชา^{๒๑๑๒} เตสํ วุตต-นียาเมเนว
 การาเปตวา อนฺโตเทวกุเล ฐฺเปตวา^{๒๑๑๓} สพฺพทวารานิ
 ปิณฑิตวา “ ลณฺณิตวา รกฺขเยยฺยาถา” ตี นิโยเชสิ.

ตโต เต อุปาสกา สพฺเพ สนฺนิปตฺติวา สตฺตาหํ
 ทานํ เทนฺตา สีสํ^{๒๑๑๔} รกฺขนฺตา อุโปสถกมมํ กโรน

^{๒๑๐๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖), ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอวมาทินา ภคว
 โต คุณ วนฺณตวา อิติ ทวีสุเยว ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผานาเปถา” ตี.

^{๒๑๐๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ครุ.

^{๒๑๐๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตํ ปลลํกํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๐๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อาโรเปตวา.

^{๒๑๐๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): สุตฺถวตเถน.

^{๒๑๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เวฐฺเฐตวา.

^{๒๑๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ลณฺณิตวา.

^{๒๑๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถเปตวา.

^{๒๑๑๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โอลเกตวา.

^{๒๑๑๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สตถุโน มหนต์านภาวํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๑๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๒๑๑๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ถเปตวา

^{๒๑๑๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ซิส.

ตา สัพพสตะเตสฺ เมตตํ^{๒๑๑๕} ภาเวนตา สัพพสตะตานํ อตตนา
กตปุญญะสฺ ปตตํ เทนตา ตินฺณํ รตนานํ^{๒๑๑๖} ปุชฺช
กโรนตา เอวํ อคฺโขสเสสฺ “ อมหากํ กตกุสลนีสสนฺเทน
^{๒๑๑๗} โลเก มหิทฺธิกา มหานุภาวาทสฺส สพฺเพ เทวาทสฺ จ
โลกํ ปาเลนฺตา จตฺตาริ มหาราชานิ จ อมหากํ สตถุ
อญฺญาย จิตฺตภาวํ^{๒๑๑๘} ทสฺเสนฺตุ” ติ สจฺจกิริยํ อกํสฺ.

อถ เตสํ ปุญฺญานุกาเวน^{๒๑๑๙} ตสฺมี ขณฺเ สกฺกสฺส
เทวรัญฺญ^{๒๑๒๐} ปณฺฑิตกมฺพลสิลาสนํ อุนฺหการํ ทสฺเส
สิ. ตโต โส มนุสฺสโลกํ โอโลเกนฺโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ
หิ กตํ ตํ วิปฺปการํ^{๒๑๒๑} ทิสฺวา สํวิคฺโค อาคนฺตฺวา อิสฺสรํ
ภควโต ปาเท วณฺทิตฺวา สยิตการํ กตฺวา ตํ ปวตฺตํ อ
ปาสกานํ กเถตฺวา สกฺก- ฐานเมว^{๒๑๒๒} อคฺมาสิ.^{๒๑๒๓}
ตโต สตตฺตเม ทิวเส ปาโตว^{๒๑๒๔} เต สพฺเพปิ รณฺญิ สน
ติกํ คนฺตฺวา วณฺทิตฺวา เอวมาหํสฺ “ เทว อิสฺสรโร อมหากํ
ภควโต ปาเท สิริสา วณฺทิตฺวา นิปนฺโน” ติ.^{๒๑๒๕} อถ
ราชา เตสํ กถํ สุตฺวา นคฺเร เภริ จารายเปตฺวา มหาช
เน สนนฺิปาเตตฺวา เตหิ ปริวฺตโต^{๒๑๒๖} เทวกุลํ คนฺตฺวา

^{๒๑๑๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เมตตํ.

^{๒๑๑๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ติริตตานํ.

^{๒๑๑๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):กตกุสลนีสสนฺเทน.

^{๒๑๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จิตฺตภาวํ.

^{๒๑๑๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุญฺญานุกาเวน.

^{๒๑๒๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวรัญฺญ.

^{๒๑๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิปฺปการํ.

^{๒๑๒๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สกฺกฐานเมว.

^{๒๑๒๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคฺคมาสิ.

^{๒๑๒๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปาโต.

^{๒๑๒๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิปนฺโน” ติ.

^{๒๑๒๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปริวฺตโต.

ลพจน์^{๒๑๒๗} ภินทาเปตวา ทวารํ วิวริตวา^{๒๑๒๘} ผลกํ อาหาร
เปตวา เวฐิตสาฎเก มุญจาเปสิ.^{๒๑๒๙}

อถ ราชา จ มหาชนโน จ ตํ มหนตํ ปาฏิหาริย์
ทิสวา มิจฉาทิฏฐี ปหาย สพเพ สตถุโน สรณมคมฺส.^{๒๑๓๐}
๒๑๓๐ อถ ราชา ตํ เทวากุลํ ภินทาเปตวา มหนตํ รมนิย์
๒๑๓๑ วิหารํ การาเปตวา ยาวชีวํ^{๒๑๓๒} ปุณณกมมํ^{๒๑๓๓} กต
วา เทวโลเก นิพพตติ” ติ.

“ อนพุกตํ สตถุ ธีรียมานะ^{๒๑๓๔}

กโรนติ ทิสวา กุสลานิ อิทธี

เย เต มุนินเท ปรีนิพพุตมहि^{๒๑๓๕}

กโรนติ ปุณณานิ^{๒๑๓๖} มหพุกตํ เย” ติ.^{๒๑๓๗}

การวิปฏญนวัตถุ^{๒๑๓๘} ปญจม.

๓.๔.๖ โจรฆาตกสฺส วตถุ.

^{๒๑๒๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ลพจน์.

^{๒๑๒๘} อนุวิจารณ์กสฺส มยหํ ทสฺสเน “ วิวริตวา” ติ ยุตตร.

^{๒๑๒๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โมจาเปสิ.

^{๒๑๓๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สรณมคคมฺส.

^{๒๑๓๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รมนิย์.

^{๒๑๓๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยาวชีว.

^{๒๑๓๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปุณณกมม.

^{๒๑๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธีรียมานะ.

^{๒๑๓๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปรีนิพพุตมहि.

^{๒๑๓๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปุณณานิ.

^{๒๑๓๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุณณานิ มหพุกตุนตติ.

^{๒๑๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):การวิปฏญนวัตถุมहि.

โจรฆาตกาวตฤมहि^{๒๑๓๗} ออยมานุพพุพิกถา. เอกสมัย กิร
สมเย อมหากัม ภควา สาวตถิยํ อุปนิสสาย^{๒๑๔๐} เชตวัน
วิหริติ ฐมมเทสนาย มหาชนสส^{๒๑๔๑} สคฺคโมกฺขสมฺปทํ
ททมานโน. ตสฺมี สมเย ปญฺจสฺตโจรา^{๒๑๔๒} อฏฺฐวิโต^{๒๑๔๓} นครํ
อาคนฺตวา รตฺติภาเค^{๒๑๔๔} โจรกมฺมํ กถวา เตน ปุตฺต
ทาเร^{๒๑๔๕} โปเสนฺติ.

อถกทิวสํ โจรา^{๒๑๔๖} โจรกมฺมตถาย นครํ ปวิสฺนฺตนา
นครทฺวาเร เอกํ ทุกฺขิตํ ชนปทมนุสฺสํ ปสฺสิตฺวา “ ตวม
โภ กตฺถ วสฺสี” ติ^{๒๑๔๗} ปุจฺฉิสฺสุ. โส อตฺตโน ชนปทวาสิ
ภาวํ ปกาเสสิ. อถสฺส เต “ กสฺมา โภ^{๒๑๔๘} อิมินา ทุก
ขวาเสน วสฺสี, เอหิ, อมฺเหหิ สทฺธิ โจรกมฺมํ กโรนฺโต
วตถาลงฺการสมฺปนฺโน ปุตฺตทารุ^{๒๑๔๙} โปเสหิ, มา อิมินา
กปณฺวาเสน วสา” ติ^{๒๑๕๐} อาหํสฺ. โส ปน “อิเมว^{๒๑๕๑}
ยุตฺตํ กถเณตฺติ” ติ เตสํ วจฺนํ สมฺปฏฺิจฺฉิ. อถ เต “ เอวํ

^{๒๑๓๗} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โจรฆาตกาวตฤมहि.

^{๒๑๔๐} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุปนิสสาย.

^{๒๑๔๑} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ชนสส.

^{๒๑๔๒} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปญฺจสฺตโจรา อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อฏฺฐวิโต.

^{๒๑๔๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):รตฺติยํ.

^{๒๑๔๕} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุตฺตทารุ.

^{๒๑๔๖} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โจรา อิติ ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๔๗} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โภ กตฺถ วสฺสี” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๔๘} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โภ อิติ ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๔๙} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กโรนฺโต ปุตฺตทารุ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๕๐} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กปณฺวาเสน วสฺสี” ติ อิติ ปาฐา
ทิสฺสนฺติ.

^{๒๑๕๑} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปนิเมว.

สติ อมเหหิ สทธี อากัจฉาหิ” ตี วตวา นํ คเหตวา อน
โตนครํ ปวิฏฐา ตตถ ตตถ วิลุมปนตา โจรกกมมํ อกัสมฺ.

ตทา ชานปทิกโก^{๒๑๕๒} ลทฐวิภโว “ อิมเมว วรตฺรณ”
ติ^{๒๑๕๓} เตหิ สทธี โจรกกมมํ กโรนโต ชีวิตัง^{๒๑๕๔} กปเปสิ.
อเถกทิวสํ ราชปฺริสา กตกมเม เต สพฺเพว^{๒๑๕๕}
คเหตวา ปจฉาพาหุ^{๒๑๕๖} คาพฺหุ^{๒๑๕๗} พนฺธิตวา โกสสรณ
โณ ทสเสสฺสุ . ราชา เต ทิสฺวา เอวมาห “ ภณฺเ ตม
หากํ อนตฺเร โย เอเตสํ มาเรตวา ชีวิตกขยํ
^{๒๑๕๘} ปาเปสฺสติ, ตสฺส ชีวิตทานัง^{๒๑๕๙} ทมฺมิ” ตี. ตํ สุตวา
เต โจรา สพฺเพ อญฺญมญฺญํ ญฺาติ
สฺหทสมพฺนธภาเวน^{๒๑๖๐} น อิจฉิสฺส. โส ปน ชนปทวาสิ
มนุสฺโส “ อหเมเต สพฺเพ มาเรสฺสามิ” ตี รณโณ วตวา
เตนानุญญาโต เต สพฺเพ^{๒๑๖๑} มาเรสิ. ตํ ทิสฺวา
ตฺถุโฐ ราชา ตสฺส โจรฆาตกมมํ^{๒๑๖๒} อทาสิ.

^{๒๑๕๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผานปทิกโก.

^{๒๑๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): “ อิทเมว วรณ” ตี อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๑๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิตัง.

^{๒๑๕๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): กตกมเม สพฺเพว อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๑๕๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปจฉาพาหุ.

^{๒๑๕๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พาพฺหุ พนฺธํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๑๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิตกขยํ.

^{๒๑๕๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ชีวิตทานัง.

^{๒๑๖๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญมญฺญํ ญฺาติสฺหทสมพฺนธภาเวน อิติ
ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๑๖๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เตนानุญญาโต สพฺเพ อิติ ปาฐา ทิสฺสน
ติ.

^{๒๑๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โจรฆาฏกมมํ.

โส โจเร จ^{๒๑๖๓} วชฌปตเต จ มาเรนโต^{๒๑๖๔}
 ปญจวิสตีวสธานี วสนโต อปรภาเค มหุลลโก อโหสิ. อถ
 โส มนทพลตตะ กติปปยปหารณาปี โจระ มาเร
 ตุ น สกโกติ. ราชา ตัม ญตวา อญญส^{๒๑๖๕} โจระ
 ฆาตกมม^{๒๑๖๖} อทาสี. อถ โส โจระฆาตกมมา ปริหิโน^{๒๑๖๗}
 อตตโน เคเห วสติ. ตทา อญญตโร^{๒๑๖๘} มนุส
 โส มนตัม ปริวตเตตวา^{๒๑๖๙} นาสาวาเตน^{๒๑๗๐} มนุสสमारณ
 กมนตัม ชานาติ,^{๒๑๗๑} ตถา हि^{๒๑๗๒} หตถปาทกณณนาสสีสาที่
 ส^{๒๑๗๓} ยักกิณจิ^{๒๑๗๔} เณชชเภชช^{๒๑๗๕} กตตุกาโม
 มนตัม ปริวตเตตวา นาสาวาต^{๒๑๗๕} วิสสชเชติ. ตัม ตัม ฐาน^{๒๑๗๖}
 จิซชติ ภิชชติ. เอว มหานุภาโว โส มนโต. อถ
 โส ตัม ปริส อปฏฐหิตวา มนตัม ลภิตวา รณญเ สนตีก^{๒๑๗๗}
 สาสน เปเสสิ “ อหิ อิต ปุพเพ มหุลลกตตะ โจ
 รานัน หตถปาทาทโย ทุกเขน เณชชเภสชช^{๒๑๗๘} กโร

^{๒๑๖๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โจเรปี.

^{๒๑๖๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปหารนโต.

^{๒๑๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญญส.

^{๒๑๖๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โจระฆาตกมม.

^{๒๑๖๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โจระฆาตกมมา ปริหิโน อิติ ปาฐา ทิสสน
 ตี.

^{๒๑๖๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อญญตโร.

^{๒๑๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญญตโร มนุสโส ปริวตเตตวา อิติ
 ปาฐา ทิสสนตี.

^{๒๑๗๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นาสาวาเตน.

^{๒๑๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พานาติ.

^{๒๑๗๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตทาทิ.

^{๒๑๗๓} ข.ข. (บาลี) ๒๕/๑๓/๕, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยักกิณจิ.

^{๒๑๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เภชฉ.

^{๒๑๗๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นาสาย วาต อิติ ปาฐา ทิสสนตี.

^{๒๑๗๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐาน.

^{๒๑๗๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รณญ สนตีก อิติ ปาฐา ทิสสนตี.

มิ,^{๒๑๗๘} มาเรตพเพปิ ทุกเขน มาเรมิ, อิทานิ ปนาห์ ตัม
ฐาน^{๒๑๗๙} กโรมิ, มม มนฺตานภาเวน เจชชเภชชกมม^{๒๑๘๐}
กริสสามิ” ติ. ราชชา ตัม สาสนํ สุตวา “ สาธู” ติ ตัม ปก
โกสาเปตวา ฐานนตร^{๒๑๘๑} ตสเสว ปากติกกมกาสิ.^{๒๑๘๒}

โส ตโต ปฏฐาย ตัม กมมํ กโรนโต ปุน ปญจวส
สานิ^{๒๑๘๓} อติกกเมสิ. อถ โส มหลลโก ชีณายโก ทพพ
โล มรณมญจปรายโน^{๒๑๘๔} หุตวา มรณเวทนาทุกเขน
มหนฺเตน ภยานเกน สทฺเทน วิสสรํ วิรวนโต^{๒๑๘๕} นิम्मิลิ
เตน^{๒๑๘๖} จกขุณา ภยานกํ นรกกคิชาลาปชชฌนตอยกฺก
มุคฺครธเร^{๒๑๘๗} นิริยปาเล จ ปสฺสนโต^{๒๑๘๘} นิปนโน
^{๒๑๘๙} โหติ. ตโต ตสฺส ปฏฺวิสสกะเคเห^{๒๑๙๐} มนุสฺสา ตสฺส
ภยานกสทฺท- สวเนน^{๒๑๙๑} เคหํ ฉนฺเตตวา^{๒๑๙๒}
ปลาเยสุ.

ตสฺมิ กิร ทิวเส มหาสาริปุตตเถโร^{๒๑๙๓} ทิพพจกขุ
นา โลกํ โอโลเกนโต ตัม โจรฆาตก^{๒๑๙๔} ตทเหว กาลํ

^{๒๑๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เฉชชํ กโรมิ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๑๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตัม ถานํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๑๘๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เฉชพเภชพกมม.

^{๒๑๘๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภูฐานนตร.

^{๒๑๘๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปากฏิกมกาสิ.

^{๒๑๘๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปญจวิสตีวสฺสานิ.

^{๒๑๘๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มรณปรายโน.

^{๒๑๘๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สทฺเทน วิรวนโต อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๑๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิम्मิลิเตน.

^{๒๑๘๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นรกกคิชาลาปชชฌนตอยกฺกมุคฺครธเร.

^{๒๑๘๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิริยปาเล ปสฺสนโต อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๑๘๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิปนโน.

^{๒๑๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏฺวิสสกะเคเห.

^{๒๑๙๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภยานกสทฺทสวเนน.

^{๒๑๙๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ฉนฺเตตวา.

^{๒๑๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาสาริปุตตเถโร.

^{๒๑๙๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฆาฏก.

กตวา นิรเย^{๒๑๙๕} นิพพตตมานัน ทิสวา “ มยิตตถ
 คเต ปเนส มยิปสาเทน สคเค นิพพตติสสตี” ติ^{๒๑๙๖}
 ญตวา “ อชช มยา ตสสานุคคหิ กาทุ วฏฐตี” ติ
 ปุพพณหสมยํ นีวาเสตวา ปตตจิวรมาทาย ตสส ชรท
 วารมคเหลสิ.^{๒๑๙๗} อถ โส เถรํ ทิสวา กุทโธ^{๒๑๙๘} โกเปณ
 ตฎฏฏายมาน- เทโห “ อชช ตํ
^{๒๑๙๙} วิชฌิตวา ผาเลตวา^{๒๒๐๐} มาเรสสามิ” ติ นิปนโน
^{๒๒๐๑} มนตํ ปริวตเตตวา นาสาวาตํ^{๒๒๐๒} วิสสชเชสิ. เถโร
 ตสมี ขณ นิโรธสมาปนโน สmapตตี Smapน
 โน^{๒๒๐๓} Smapตติโต^{๒๒๐๔} วฏฐาย สิริโย วีย วิโรจมาน
 อฏฐาลิ. อถ โส เถรสส เทว ตโย วาเร ตเถว กตวา
 กิณจิ กาทุ อสโกณโต^{๒๒๐๕} อติวีย วิมหิตจิตโต เถเร
 จิตตํ ปสาเทตวา^{๒๒๐๖} อตตโน ปฏียตตํ^{๒๒๐๗} ปายาส
 เถรสส ทาเปสิ. เถโร มงคลํ วฑฒเตตวา^{๒๒๐๘} วิหารเมว
 อคมาสิ.^{๒๒๐๙} โจรฆาตโก เถรสส ทินนทานํ อนุสสรนโต

^{๒๑๙๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิรเย.

^{๒๑๙๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นิพพตตตี” ติ.

^{๒๑๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชรฐฐานํ อคคเหลสิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๑๙๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กุทโธ.

^{๒๑๙๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อชชเชต.

^{๒๒๐๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตาเพตวา.

^{๒๒๐๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิปนโน.

^{๒๒๐๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นาสาวาต.

^{๒๒๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):Smapนโน.

^{๒๒๐๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):Smapตติโย.

^{๒๒๐๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อสมตโก.

^{๒๒๐๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จิตตมปสาเทตวา.

^{๒๒๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏียตต.

^{๒๒๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วฒเตตวา.

^{๒๒๐๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อคคมาสิ.

ตสมี ขณ กาล กตวา สคเค นิพพตติ. อโห วีตรากาน
 พุทฺธปุตตานํ อานุกาโว. เอวํ นรเก นิพพตตมานิปัสส
 ๒๒๑๐ พเลน สคเค นิพพตโต” ติ.^{๒๒๑๑} ตถา หิ

“ ทานํ ตาณํ มนุสสานํ	ทานํ
ทุคคติวารณํ	
ทานํ สคคสส โสปานํ	ทานํ
สนติกรํ ปรี.	
อิจฺฉิตฺติจฺฉิตทาเนน ^{๒๒๑๒}	ทานํ จินตา
มณี วย	
กปฺปรุกุโขว สตฺตานํ	ทานํ ภาททฆ
โฏ ^{๒๒๑๓} วย.	
สีลวนตสส ^{๒๒๑๔} ทาเนน	จกฺกวตฺติ
สิริมปี จ	
ลภนฺติ สกฺกสมปตฺตี	ตถา โลกุตฺตรํ
สุขํ. ^{๒๒๑๕}	
ปาปกมเมสุ นีรโต ^{๒๒๑๖}	ฐิตาย
นรกายเณ ^{๒๒๑๗}	
สารีปุตตสส เถรสส	ปิณฑปาตสส
วาทสา.	
อปาย์ ปรีวชเชตฺวา	เนกทุกฺขสมา
กุลํ ^{๒๒๑๘}	

^{๒๒๑๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิริยสส.

^{๒๒๑๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิพพตเตติ.

^{๒๒๑๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิจฺฉิตฺติจฺฉิตทาเน.

^{๒๒๑๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภตทฆโฏ.

^{๒๒๑๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สีลวนตสส.

^{๒๒๑๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โลกุตฺตรสุขํ.

^{๒๒๑๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นีรโต.

^{๒๒๑๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถิตาย นรกายเณ.

^{๒๒๑๘} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เนตํ ทุกฺขสมากุลํ.

เทวสงฆปริณายก^{๒๒๑๙} คโต เทวปุริ
 วร.
 ตสมา สุขเขตเต สทถาย เทถ ทานานิ
 กามทำ
 ทานं เทนเต หิ สิลมปี^{๒๒๒๐} ปาลนียนติ
 สุนทรน” ตี.^{๒๒๒๑}
 อถ ภิกขุ ฌมมสภายํ สมนิปตติวา นิสินนา
 ภควนตํ ปุจณิสฺส “ กิ ฆนเต โส ปาโป จตุสฺส อปาเยสฺส
 กตรสฺมี นิพพตฺโต” ตี. อถ สตถา “ อชฺเชว^{๒๒๒๒} ภิกขเว
 สาริปฺตตสฺส^{๒๒๒๓} ทินฺนทานานุกาเวน เทวโลเก นิพพตฺโต,
 ตสฺสเสว นิสฺสนฺเทน^{๒๒๒๔} อนาคเต ปจฺเจกพฺพุ
 โธ^{๒๒๒๕} ภวิสสตี” ตี พุยากาสี” ตี.
 “ โภ สาริปฺตเต นิหิตปฺปทาน^{๒๒๒๖}
 ขณฺเณน ปาเปติ หิ สคฺคมคฺคํ
 ตสมา สุขเขตเตสฺส ททาถ ทานํ
 กามตถ เจ สคฺคโมกฺขํ ปฺรตถา” ตี.
 ๒๒๒๗

^{๒๒๑๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทวสงฆปริณายก.

^{๒๒๒๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รฤชิตพฺพญจ สิลมปี.

^{๒๒๒๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ผลนญจาติ สุนทรน” ตี.

^{๒๒๒๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อชฺเชว.

^{๒๒๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สาริปฺตตสฺส.

^{๒๒๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิสนฺเทน.

^{๒๒๒๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปจฺเจกสมพฺพุโธ.

^{๒๒๒๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สาริปฺตตุนนิหิตปฺปทาน.

^{๒๒๒๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กามตถกํ สคฺคปทมยฺรตถา” ตี อิติ

โจรฆาตกสส วตถุ^{๒๒๒๘} ฉณฺฐมံ.

๓.๔.๗ สทโรปาสกสส วตถุ.

สทโรปาสกสส วตถุมหิ อยมานุปฺพฬิกถา. อตีเต กิร
 กสสปทสพลสส กาเล เอโก ปุริโส สทโร รตนตตเยส
 ปสนโน อจฺจุยฺนตกมฺเมน ชีวิตํ กปฺเปนโต ปฏิวสติ. อถ
 โข โส เอกํ คิลานภิกขุํ ทิสฺวา ตสฺส อพฺงกมตตํ^{๒๒๒๙}
 สປปี อทาสี. ตเถเวกสส^{๒๒๓๐} ภิกขุสฺส เอกํ คุฬปิณฺฑํ
 อทาสี. อถาปรสมี ทิวเส เอกํ ฉาตชฌตตํ สฺนขํ ทิสฺวา
 ตสฺส ภตตปิณฺฑเฑน สงฺคหฺมกาสี. อเถกสส
 อธิณฺฐกสฺส เอกํ กหาปณํ อทาสี. อเถกทิวสํ ฐมฺมํ สฺน
 มาโน ฐมฺมเทสกสฺส ภิกขุสฺส สาธุกํ^{๒๒๓๑} ปุเชสิ. โส
 เอตตํ ปุณฺณกมฺมํ กตฺวา “ ภเวสุ จรฺมานนํ สมุทฺทปพฺพ
 ตาทิสฺสปี ยํ ยํ อิจฺฉามิ ตํ ตํ สมิชฌตุ” ติ ปตถนํ อกาสี.
 โส อปรภาเค กาลํ กตฺวา เตเหว กุสลมฺULEหิ
 สุตตปฺพทฺโธ วีย เทวโลเก นิพฺพตฺติตฺวา
 ตตถ มหนตํ ทิพฺพสมฺปตฺติ อณฺภวิตฺวา ตโต จโต อม
 หากํ ภควโต กาเล สาวตฺถิยํ มหทฺธเน มหา
 สาลกฺULE นิพฺพตฺติ. ตโต โส วิญญุตํ ปตฺโต^{๒๒๓๒} กาเลน
 กาลํ ฐมฺมํ สฺนนโต ฆราวาเส อาทินวํ^{๒๒๓๓} ปพฺพชฺชาย

^{๒๒๒๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โจรฆาตกสส.

^{๒๒๒๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุพฺงกมตตํ.

^{๒๒๓๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตเถเวกสส อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๒๓๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ฐมฺมเทสกสฺส สาธุกํ อิติ ปาฐา ทิสฺสน

ติ.

^{๒๒๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิญญุตมฺปตฺโต.

^{๒๒๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาทินวํ.

จ อานิสส์ สุตวา ปพพชิต^{๒๒๓๔} น จิเรเนว^{๒๒๓๕} อรหตต์
ปาปุณิ. โส อปรภาเค สตถารํ วนทิตวา ปญจสตภิกขุปริ
วาวโร อุกคณครํ อคมาสิ.^{๒๒๓๖}

ตตถ เสฏฐิโน ภริยา สทุธา อโหสิ ปสนนา. สา
เถรํ ปญจหิ ภิกขุสเทหิ สทุธี ภิกขาย จรนต์ ทิสวา
ตริตตริตา คนตวา เถรสส ปตตํ คเหตวา สทุธี ปญจสเท
หิ ภิกขุหิ^{๒๒๓๗} เถรํ โภเชตวา ตตถ นิพทฐวาสถํ
ยาจิตวา ปญจสตภิกขุการานิ^{๒๒๓๘} การาเปตวา อลงกริต
วา ปญจสตภิกขุ ตตถ วาเสนตี นิพทฐ^{๒๒๓๙} จตฺปจฺเจยหิ
อุปฏฐานํ อกาสิ.

ตโต เถโร ตํ ปญจสุ สึเลสุ^{๒๒๔๐} ปติฏฐาเปตวา
ตตถ ยถาภिरนต์ วิหริตวา อญฺญตถ^{๒๒๔๑} คนตฺกา
โม อนุปฺพเพน ปฏฺญานคามํ อคมาสิ.^{๒๒๔๒} ตตถ วสิตวา
ตโต นาวํ อภิชฺยห ปญจสตภิกขุหิ ปรีวฺตโต^{๒๒๔๓} สมฺมทฺทปฺป
ญฺเณ คจฺจติ. สมฺมทฺท^{๒๒๔๔} คจฺจนตสฺส ตสฺส สาครมชฺเฌ
อุทรวาโต สมฺมฏฺฐหิตวา ปีเพติ.^{๒๒๔๕} ตํ ทิสวา ภิกขุ

-
- ๒๒๓๔ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปพพชิต.
- ๒๒๓๕ น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จิรสเสว.
- ๒๒๓๖ ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุตฺตรนครํ อคคมาสิ อิติ ปาฐา ทิสสน
ติ.
- ๒๒๓๗ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปญจหิ ภิกขุสเทหิ อิติ ปาฐา ทิสสน
ติ.
- ๒๒๓๘ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปญจสตอาการานิ.
- ๒๒๓๙ ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิพทฐ.
- ๒๒๔๐ น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปญจสึเลสุ.
- ๒๒๔๑ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญตถ.
- ๒๒๔๒ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปฏฺญานคามํ อคคมาสิ อิติ ปาฐา ทิสสน
ติ.
- ๒๒๔๓ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรีวฺตโต.
- ๒๒๔๔ น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมฺมทฺทมชฺเฌ.
- ๒๒๔๕ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปีเลติ.

“ ภาณเต อัย ปุพเพ เกณ วุปสมสสตี” ตี ปุจฉิสุ. เถโร
 “ ปุพเพ เม อาวุโส อุพุงกมตเต สมปิมาหิ ปีเต^{๒๒๔๖} โรโค
 วุปสมตี” ตี อาห. ภิกขุ “ ภาณเต สมุททปิฏฐเฐ กถํ สปปิ
 ลภิสสาม, อธิวาเสถา” ตี อาหํสุ. ตํ สุตวา เถเรน “ น
 โน อายสมนตา สปปิ ทุลลภา, มม ปตตํ คเหตวา สมุท
 โททกํ อุทธริตวา อาเนถา” ตี วุตเต, ภิกขุ ตถา
 อกํสุ. อุทธริตมตตเมว^{๒๒๔๗} ตํ อุทกํ ปริวตเตตวา สปปิ
 อโหสิ. อถ ภิกขุ ตํ ทิสวา อจฉริยพภูตจิตตา^{๒๒๔๘} ชาตา
 เถรสส สปปิ อุปนาเมสฺ . เถเรน สปปิมาหิ ปีตมตเต
^{๒๒๔๙} โส อาพาโธ วุปสมิ. อถสส ภิกขุหิ “ กิเมตํ ภา
 เน อจฉริย,^{๒๒๕๐} น โน อิตโต ปุพเพ เอวรูปํ ทิฏฐ
 ปุพพณ” ตี^{๒๒๕๑} วุตเต, เถโร “ เตนหิ กตปญฺญานํ^{๒๒๕๒}
 ปญฺญปากํ^{๒๒๕๓} ปสสิสเสถา” ตี^{๒๒๕๔} วตวา สมุททํ โอล
 เกสิ “ อิทํ สปปิ โหตุ” ตี.

อถสส จกขุเปถ สมุทเท สพุทโททกํ ปริวตเตตวา
 สปปิ อโหสิ. อถสส ภิกขุ อพภูตจิตตา “ อญญมปิ อิทิสํ
 ปญฺญ^{๒๒๕๕} อตถิ ภาณเต” ตี ปุจฉิสุ. ตโต เถโร “ เตนหิ

^{๒๒๔๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมปิมาหิ ปีเต.

^{๒๒๔๗} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุทธริตมตตเมว.

^{๒๒๔๘} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อจฉริยพภูตจิตตา.

^{๒๒๔๙} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สปปิโน ปีตมตเต.

^{๒๒๕๐} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อจฉริย.

^{๒๒๕๑} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทิฏฐนติ.

^{๒๒๕๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตปญฺญาน.

^{๒๒๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญฺญิธาน.

^{๒๒๕๔} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปสสิสเสถา” ตี.

^{๒๒๕๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปญ.

ปัสสกายสมนตา มม ปุณฺณ” ตี วตฺวา สมฺนตา ตตถ
 ตตถ ฌนฺเสสฺสปพฺพเต โอลฺลเกสิ “ อิมํ คุฬปิตฺทหา
 โหนฺตุ” ตี.^{๒๒๔๖} สพฺพานิ ตานิ

คุฬปิตฺทหานิ อเหสฺสุ . ตโต จกฺขุเปถ สมฺนตา ภตฺตภา
 ชนานิ ทสฺเสสิ สพฺพยฺยชนํ โสปการํ. ตโต หิมวณฺตํ โอลฺล
 เกสิ. สพฺพํ ตํ สุวณฺณมยํ อโหสิ. อถาภิมุขภูฏาเน มหณฺตํ
 วณฺสณฺทํ โอลฺลเกสิ.^{๒๒๔๗} สกลวณฺสณฺทํ นานาวิราควตฺเถหิ
 สยฺยณฺนํ อโหสิ. ภิกฺขุ ตํ ตํ ปาฎิหาริยํ ทิสฺวา อติวีย
 วิมฺหิตา “ ฆนฺเต เกณ เต ปุณฺณกมฺเมน^{๒๒๔๘}

เอตาทิสานิ ปาฎิหาริยานิ ภวิสฺสนฺติ” ตี ปุจฺฉิสฺสุ. เถโร
 กสฺสป-ทสฺพลสฺส กาเล อตฺตนา กตํ สพฺพํ ตํ กุสฺลํ ปกา
 เสสิ. เตเนตถ

“ อิมสฺมี ภทฺทเก กปฺเป กสฺสโป นาม
 นายโก
 สพฺพโลกहितตถาย โลเก อุปฺปชฺช
 จกฺขุมา.
 ตทาหํ อุจฺจยฺยณฺตมฺหิ นิยุตฺโต คุฬ
 การโก

^{๒๒๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):“ อิมํ คุฬปิตฺทหา โหนฺตุ” ตี อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนฺติ, อิมํ ปน ปเรสุเยว น ทิสฺสนฺติ.

^{๒๒๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖).,ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อถสฺส ภิกฺขุ อพ
 ภูตจิตฺตา “ อณฺณมฺปิ อิทิสํ ปุณฺณํ ตถิ ฆนฺเต” ตี ปุจฺฉิสฺสุ. ตโต เถโร “ เตน
 หิ ปัสสกายสมนตา ปุณฺณ” ตี วตฺวา สมฺมทํ โอลฺลเกสิ ภตฺต- ภาชนานิ
 สพฺพยฺยชนานิ โสปการานิ อุปฺภวฺหิสฺสุ. ตโต หิมวณฺตํ โอลฺลเกสิ. สพฺพณฺตํ
 โสวณฺณมยํ อโหสิ. อถาภิ- มุขภูฏาเน วณฺสณฺทํ โอลฺลเกสิ. อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๒๔๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เตน เตน ปุณฺณกมฺเมน อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

เตน กมฺเมน ชีวามิ ^{๒๒๕๙} ปุตตทวารเก.	โปเสมิ ^{๒๒๖๐}
กิลนฺตินฺทริยมททกชี ^{๒๒๖๑} โรคาตรํ ตทา	ภิกขุํ
ภิกขาจาริกวตเตน ^{๒๒๖๒} สมุปาคตํ. ^{๒๒๖๓}	ฆตตถํ
อุพฺงกมตตํ สปปิสฺส ^{๒๒๖๔} ภิกขุโน	อททํ ตสฺส
สทฺทหนฺโต ทานผลํ มานโส.	ทยายุทคค
เตน กมฺเมน สํสาเร ภวากเว	สํสรนฺโต
ยตถิจฺฉามิ ฆตํ ตตถ ^{๒๒๖๕} อนนฺตปํ.	อุปปชฺชติ
อิฉฉามหํ สมฺมทสฺมี ฆตมตตโน ^{๒๒๖๖}	ชลมปิ
ตํ ตํ สพฺพํ ฆตํ โหติ ^{๒๒๖๗} ผลํ.	ฆตทานสฺสิทํ
สุณฺณถ มยฺหํ อญฺญมปิ ^{๒๒๖๘} มโนรมํ	ปุญฺญกมมํ

^{๒๒๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวามิ.

^{๒๒๖๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โปเสมิ.

^{๒๒๖๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กิลนฺตินฺทริยมททกชี.

^{๒๒๖๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภิกขาจาริกวตเต.

^{๒๒๖๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สปปิตถาย อุปาคตํ.

^{๒๒๖๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุพฺงกมตตํ สปปิยา.

^{๒๒๖๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยํ ยนตตถ.

^{๒๒๖๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ผลมปิ ฆฏมตตโน.

^{๒๒๖๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตํ สพพมปิ ฆฏํ โหติ.

^{๒๒๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญมปิ.

ตทา ทิสวานหํ ภิกขุ	โรเคน
ปริปีพิตฺ. ^{๒๒๖๙}	
คฺพฺปิณฺทํ คเหตุวาน	ปตฺเต ตสฺส
สมาภิรี ^{๒๒๗๐}	
เตน โส สุขิโต อาสิ	โรคํ พุยฺยคตํ
ตทา.	
เตน เม คฺพฺพทาเนน	สํสรํ เทวมานุ
เส	
ยตฺถตฺถโกสฺมิ คฺพฺเพนาหํ	ตตฺถ ตํ สฺลภํ
มม.	
เสลาว วิปฺลลา มยหํ	โหนติ จิตฺตา
นฺวตฺตกา	
มหนฺตาปี คฺพฺปิณฺทา ^{๒๒๗๑}	คฺพฺพทาเน อิทํ
ผลํ.	
อถาปี เม กตํ ปุณฺณํ	สุณฺนาถ สํว
ภิกฺขโว	
ฉาตฺตชฺฌตฺตํ พนฺทมานํ	ทิสฺวาน สุนฺขํ
ตทา.	
ภตฺตปิณฺฑเทน สงฺคณฺหิ	ตมฺปิ
ทานํ ผลาวหํ	
ตโต ปฏฺฐาย นาโหสิ	อนนฺปาเนน
อนฺตา. ^{๒๒๗๒}	
สฺลภนฺนปาโน สุขิโต	อโหสิ ชาติ
ชาติยํ	

^{๒๒๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริปีพิตฺ.

^{๒๒๗๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สโมภิรี.

^{๒๒๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหนตคฺพฺปิณฺทาว.

^{๒๒๗๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนนปาเนน โอนตา.

อชชาปี ยทิ อิจฉามิ ปโยชน.	โกชเนน
จกขุเปเถ สมนตฺตา เม พหุ	ชายนตฺตกุขลียो
อถาปรมปี ^{๒๒๓/๓} กุสลํ สุณาท เม.	อกาลสิ ^{๒๒๓/๔} ตํ
อิณฏฐกสฺส ^{๒๒๓/๔} โปสสส ^{๒๒๓/๖} กหาปณํ	อทาเสกํ
เตน เม ปุณฺณกมเมน ภวสมปทํ. ^{๒๒๓/๗}	อโนม
ปจฺจ ^{๒๒๓/๘} ชาตรูปญจ ชาติยํ	ลภามิ ชาติ
สจชช ธนกาโมหํ ปพฺพโต.	พนเสโลปี
โหติ เหมมโย สพฺโพ ผลํ ^{๒๒๓/๙}	อิณโต โมจเน
อญญมปี มม ปุณฺณมโก โสภนํ.	สุณาท สุตติ
กสฺสปสฺส ภควโต สุตํ ^{๒๒๔/๐}	สาสเนกํ พหุส
เทเสนตํ มุนิโน ธมมํ มานโส.	สุตฺวา ปิณิต

^{๒๒๓/๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อถาปรํปี.

^{๒๒๓/๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อกาลสิ.

^{๒๒๓/๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อิณายิตสฺส.

^{๒๒๓/๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อทาเสก.

^{๒๒๓/๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อนนตมปี ภวสมปท.

^{๒๒๓/๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปจฺจทว.

^{๒๒๓/๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คุณโต โมทเน ผล.

^{๒๒๔/๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พหุสุต.

ปุเชสี สาฎก มยห์ สามิโน	ธมมสส ธมม
เตนาห์ ปุญญกมเมน ^{๒๒๘๑} เส.	สัสรุ เทวมานุ
ลภามิ ปณิตุ วตถุ วรุ	ยั โลกสมี วรุ
อิจจนมาโน อหุ อชช ปพพต.	หิมวันตมปิ
นนานาวิราควตเถहि สมนตโต	ฉาทยิสส
สเจ อิจจามิ อชชเชว ยามิ เต. ^{๒๒๘๒}	วตเถนจฉาพ
ชนตโน จตทีปสมี ^{๒๒๘๓} ทานสสิทัง ผล.	วตถ
เอเตสั ปุญญกมมานัน ^{๒๒๘๔} ภูมิยั	วาทสา กาม
สมปตติมนนุภตวาน ^{๒๒๘๕} เม.	สาวตติปรมุตต
ชาโต กุเล มหาโกเค สุเขธิโต ^{๒๒๘๖}	วุฑฒิปตโต
ตสส ธมมัม สุนิตวาน สาสเน.	ปพพชิตวาน

^{๒๒๘๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุญญกมเมน.

^{๒๒๘๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วตเถน นาทยามิ เต.

^{๒๒๘๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ชนตโน ชมพุตลสมี.

^{๒๒๘๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุญญกมมานัน.

^{๒๒๘๕} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):สมปตติมนนุภตวาน.

^{๒๒๘๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วุฒิปตโต สุเขฐฐิตโต.

โลกุตตรํ อคฺครสํ ภูษณโต มุนิ
 วาหสา
 กิเลเส ปชหิตวาน อรหตฺตมปา
 ปุณฺนี.

กุสลํ นาวมนตพฺพ^{๒๒๘๗} ‘ ขุท
 ทกนฺ’ ตี กทาจิปี
 อนนตผลทํ โหติ นิพพานมปี
 ททาติ ตนฺ” ตี.

อถสฺส ธมฺมเทสนํ สุตฺวา ภิกขุ จ มหาชน^{๒๒๘๘} จ
 ทานาทิกุสลกมฺมํ กตฺวา เยภฺยุเยน สคฺคปรายนา^{๒๒๘๙} อเห
 สฺนฺ” ตี.

“ มโนปสาเทนปี อปฺปปฺยุญฺ
 ‘ เอวํ มหนตํ ภวตี’ ตี ญตฺวา
 มา ‘ อปฺปปฺยุญฺ’ ตี ปมชฺชถมฺโก
 สราถ เทวี อิธ ลาซทายินฺ” ตี.^{๒๒๙๐}

สทฺโธปาสกสฺส วตฺถุ สตตมํ.

๓.๔.๘ กปณสฺส วตฺถุ.

^{๒๒๘๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): นาวมนตพฺพ.

^{๒๒๘๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): มหาชนา.

^{๒๒๘๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): สคฺคปรายนา, ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):
 สคฺคปรายนา.

^{๒๒๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ลาซทายี.

กปณสส วตถุมหิ อยมานุปุพพิกลา. อมหากิ ภคว
 ตี ปรีนิพพุเต^{๒๒๙๑} พาราณสีนครวาสี เอโก ทุคคตปรีโส
^{๒๒๙๒} ประเคเห ภดี^{๒๒๙๓} กตวา ชีวิต
 กปเปสิ.^{๒๒๙๔} ตสมี สมเย นครวาสีโน เยภุยน ตสมี
 จ्ञาเน^{๒๒๙๕} มณฑปาทโย การาเปตวา มหาทานิ เทนติ.

ตํ ทิสวา ทุคคโต เอวํ จินเตสิ “ อหํ ปุพเพ อกต
 ปุญญตตา^{๒๒๙๖} ประเคเห ภดี กตวา กิจเณน กสิ
 เรน ชีวามิ,^{๒๒๙๗} นิवासนปารุณมปิ วสนญ्ञาน-มตตมมิ
 ทุกขโต ลภามิ, อิทานิ พุทธุปปาโท, วตตติ ภิกขุสํโฆปิ,
 สพุเพ อิเม ทานํ ทตวา สคคคคํ โสเธนติ, มยาปิ
 ทานํ ทาตุํ วจฺจติ, ตมเม^{๒๒๙๘} ทิฆรตตํ หิตาย สุขาย
 ภวิสสติ, อปิจ มยหํ ตณฺฑุลนาฬิมตตมปิ นตถิ, อกตวิริ
 เยน^{๒๒๙๙} ตํ มตถกํ ปาเปตุํ น สกกา, เอตทตถายาหํ
 อญฺโยคํ กตวา ทานํ ทสฺสามิ” ตี. จินเตตวา ตโต
 ปญฺญาเย ภดี^{๒๓๐๐} ปรีเยสมาโน คนฺตวา ตตถ ตตถ ภดี
 กตวา ลทฺธนิวาเป จ ภิกขาจริยาย ลทฺธติลตณฺฑุลาทโย จ
 เอกตถ สหริตวา มนุสฺเส สมหาทาเปตวา ตสมี มณฑปํ กา
 ราเปตวา^{๒๓๐๑} วณฺกุสุมาทิ^{๒๓๐๒} ตํ อลงกริตวา ภิกขุ

^{๒๒๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรีนิพพุตเต.

^{๒๒๙๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทุคคตมนุสฺโส.

^{๒๒๙๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภิตฺตี.

^{๒๒๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชีวิตํ กปเปสิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๒๙๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถาเน.

^{๒๒๙๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อกตปุญญตตา.

^{๒๒๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวามิ.

^{๒๒๙๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):เอโส เม.

^{๒๒๙๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อกตวิริเยน.

^{๒๓๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภิตฺตี.

^{๒๓๐๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):การาเรตวา.

^{๒๓๐๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วณฺกุสุมาทิ.

นิมนเตตวา มณฑปเป นิสีทาเปตวา สพเพสํ ปายาส^{๒๓๐๓}
ปฏียาเทตวา โภเชสิ.

อถ โส มรณกาลे อตตนา กตํ ทานวํ อนุสสริ.
โส เตन กุสล- กมฺเมน สุตตปฺปพฺพุโ วิย เทวโลเก
นิพฺพตฺติ. ตสฺมี เตน กตปฺญญานรูป^{๒๓๐๔} มหนต์ กนกวิมานํ
^{๒๓๐๕} นิพฺพตฺติ. สมณตา ตีคาจฺจฏฐาเน เทวตา นานาวิธา
นิ ตูรียานิ^{๒๓๐๖} คเหตฺวา อุพหารํ กโรนฺติ. นิจฺจํ
เทวจฺจราสสํสาณิ ปริวเรตฺวา ติฏฺฐนฺติ. เอวํ โส
มหนต์ สมปตฺตี อนฺภวติ.

อถกทิวสํ สุวณฺณเสลวิหารวาสี มหาสํพรกฺขิตตเถโร
ปตฺตปฏิสมฺภิโท^{๒๓๐๗} เทวจาริกํ จรมาโน^{๒๓๐๘} ตํ เทวปตฺตํ
อนุปมาย เทวสมปตฺติยา วิโรจมานํ ทิสฺวา อุปสงกมฺม ฐิ
โต เตน กตกมฺมํ ปุจฺฉิ. โสปีสส ยถาภุตํ พยาภาสิ.
เตนตถ

“ สพฺพโสวณฺณโย อาสิ ปาสาโท
รตนามโย
โสณฺณสิงคสตาภิณฺเณ ทุทฺธิก
โฆ^{๒๓๐๙} จ ปภสฺสโร.
กุฎาคารสตาภิณฺเณ โสวณฺณมาลา
สมาภิณฺเณ^{๒๓๑๐}
มุตตากลาลาลมพฺพนฺติ ตตถ ตตถ
มโนรมา.

^{๒๓๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปายาส.

^{๒๓๐๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตปญญานรูป.

^{๒๓๐๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหนต์ กนกวิมานํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๓๐๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นानาตूरียานิ.

^{๒๓๐๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมปตติปฏิสมภิโท.

^{๒๓๐๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เทวจาริกญจรมาโน.

^{๒๓๐๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตุทฺธิโฆ.

^{๒๓๑๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):กณณมาลาหิ มณฺหิตโต.

เนกคพภสตาภิณโณ	สยนาสนมณฺธิ
โต ^{๒๓๑๑}	
วิภตฺโต สพฺพภาเคหิ ^{๒๓๑๒}	ปฺญญาวฑฺฒกิ
นา กโต.	
นจฺจนฺติ ปมทา ^{๒๓๑๓} ตตฺถ	ภริมณฺท
ลมชฺฌคฺคา ^{๒๓๑๔}	
คายนฺติ กาจิ กิพฺพนฺติ ^{๒๓๑๕}	วาเทนฺติ ^{๒๓๑๖}
กาจิ ตนฺติโย.	
ตโต ติคาวุตฺตฐฺฏาเน ^{๒๓๑๗}	ปาสาทสฺส
สมนฺตโต	
สหาจฺจา เทวปฺตฺตา	คเหตฺวา อาต
ตาทโย. ^{๒๓๑๘}	
วาเทนฺติ ปริวาเรตฺวา	นจฺจคฺคิตาทีนา
^{๒๓๑๙} สทา	
อุลฺลงฺขณฺติ จ เสเลนฺติ	สิลาขณฺติ
สมนฺตโต. ^{๒๓๒๐}	
เอวํ มหิทฺธิโก ทานิ	ตฺวํ จนฺโทว
ภาสตี	
ปฺจณามิ ตํ เทวปฺตฺต	กิ กมฺมมกริ
ปฺรา” ติ. ^{๒๓๒๑}	

^{๒๓๑๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สยนาสนวิภตฺโต.

^{๒๓๑๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สพฺพภาเคหิ สมปฺณโณ.

^{๒๓๑๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปมทา.

^{๒๓๑๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภริมณฺทลมชฺฌคฺคา.

^{๒๓๑๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คายนฺติ กาจิ กิพฺพนฺติ.

^{๒๓๑๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วาเทน.

^{๒๓๑๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ติคาวุตฺต ฐฺฏาเน.

^{๒๓๑๘} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อาภุตาทโย.

^{๒๓๑๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):นจฺจคฺคิตาทีนา.

^{๒๓๒๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมนฺตตา.

เทวปุตโต อาห.

“ อโหสิ ทุคฺคโต ปุพฺเพ พาราณสี
 ปุรตฺตเม
 ทานํ เทนฺติ^{๒๓๒๒} นรา ตตถ นิมนฺเตตวาน
 ภิกฺขโว.
 ชีวนฺโต^{๒๓๒๓} ภติยา โสฬํ ทานํ เทนฺเต
 มหาชเน
 ตุฏฺฐหฺนฺเต ปมฺพิเต^{๒๓๒๔} เอวํ จิน
 เตสํ ตทา.
 สมฺปนฺนาวตถาลงฺการา ทานํ เทนฺติ
 อิเม ชนา
 ปฺรตฺถปิ ปหฺนฺฐาว^{๒๓๒๕} สมฺปตฺติมนุ
 โภณฺติ เต.
 พุทฺธุปฺปาโท อयํ ทานิ ธมฺโม
 โลเก ปวตฺตติ
 สฺสึลา ทานิ วตฺตณฺติ^{๒๓๒๖} ทกฺขิณฺเอยยา
 ชินฺรสา.
 อนวฺภูจฺจิตฺ สํสาโร^{๒๓๒๗} อปายา
 ขลฺ ปฺริตา
 กลฺยาณวิมุขา^{๒๓๒๘} สตฺตา กามํ คจฺฉณฺติ
 ทุคฺคตี.^{๒๓๒๙}

^{๒๓๒๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กั กมฺมํ อกริ ปุพฺเพ” ติ.

^{๒๓๒๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เทนฺตํ.

^{๒๓๒๓} ด.อ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชีวโต

^{๒๓๒๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปโมทิตะ

^{๒๓๒๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปหฺนฺฐาว ปโมทิตา.

^{๒๓๒๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สฺสึลาปิ ปวตฺตณฺติ.

^{๒๓๒๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนวชฺชิว สํสาโร.

^{๒๓๒๘} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กลฺยาณวิมุขา.

^{๒๓๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทุกขตี.

อิทานิ ทุกุชิโต หุตวา ^{๒๓๓๐} เรนห์	ชีวามิ ^{๒๓๓๑} กลิ
ทลิตุโท กปโณ ทินโน ^{๒๓๓๒} อนาลโย. ^{๒๓๓๓}	อปโปโกโค
อิทานิ พีช ^{๒๓๓๔} โรเปมิ สาธัสम्मเต	สุเขตเต
อปเปว นาม เตนาห ^{๒๓๓๕} ลีย.	ปรตถ สุชิตโต
อิตติ จินตย ^{๒๓๓๖} ภิกขิตวา วาน เนกธา	ภตตี ^{๒๓๓๗} กตุ
มณฑปํ ตตถ กาเรตวา ภิกขโว.	นิมนเตตวาน
อายาเสณ อทาสาห ^{๒๓๓๘} ตาย โส ^{๒๓๓๙}	ปายาสํ อม
เตน กम्मวิปาเกน มโนรเม.	เทวโลเก
ชาโตมहि ^{๒๓๔๐} ทิพพกาเมहि อเนกธา	โมทมานิ
ทีฆายุกิ วณณวนโต สินน” ติ. ^{๒๓๔๑}	เตชสี จ อโห

^{๒๓๓๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตทานิ ทุกุชิโต หุตวา.

^{๒๓๓๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชีวามิ

^{๒๓๓๒} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทลิตุโฐ กปโณ ทินโน.

^{๒๓๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนาฬโย.

^{๒๓๓๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พีชช.

^{๒๓๓๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุวาห.

^{๒๓๓๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จินตีย.

^{๒๓๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภตตี.

^{๒๓๓๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปายาสํ อมตํ โส.

^{๒๓๓๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชาตม.

เอว เทวปุตโต อตตนา กตปญญกมม^{๒๓๔๑} วิตถา
เรน^{๒๓๔๒} กเถสิ. เถโรปี มนุสสโลก อากนตวา มนุสสาน์
อตตนา ปจจกขโต ทิฏฐติพพสมปตตี^{๒๓๔๓} ปกาเส
สิ. ตํ สุตวา มหาชนิน กุสลกมมํ กตวา เยภุยน สคเค
นิพพตโต” ตี.

“ อนาลโย ทุกคตทินโกปี^{๒๓๔๔}

ทานํ ททนต์ธิตโต วิเสสํ

สคคาปวคคํ ยทิ ปตถยวโห^{๒๓๔๕}

หนตวาน มจเจอร์มลํ ททาธา” ตี.

กปณสส วตถุ อฏฐมํ.

๓.๔.๙ เทวปุตตสส วตถุ.

เทวปุตตสส วตถุมหิ อยมานุพพุพิกา. อิตโต ปุพเพ
นารทสส กิร สมนาสมพุททสส กาเล อยํ ทีโป อญญตร
นาเมน ปากโฏ อโหสิ. โส ปเนกสมิ กาเล ทพุกิก
โข อโหสิ ทุสสสโส. มหาจาทกภยํ สตเต ปิเพติ.^{๒๓๔๖}

^{๒๓๔๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เตชสิว อโหสิ หน” ตี.

^{๒๓๔๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): กตปญญกมม.

^{๒๓๔๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อตตโน กตปญญกมมํ วิตถาเรน อิติ
ปาลฐา ทิสสนติ.

^{๒๓๔๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทิฏฐ.

^{๒๓๔๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อนาฬโย ทุกคตทินนโกปี.

^{๒๓๔๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สคคปปรายํ ทิปตถยวโห.

^{๒๓๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปิเพติ.

ตสมี สมเย นารทสส ภควโต เอโก สาสนิกโก
 สาวโก อญญตร- คามะ ปิณฑาย จริตวา ยถาโรตปต
 โตว นิกขมิ.^{๒๓๔๗} อญตรสมี เคเห มนุสสา เอกัง ตณทุล
 นาฬิ โปฏฐิกาย พนธิตวา อุกเก ปกขิปิตวา ปจิตวา
 อุกกั คเหตวา ปิวนโต ชีวนติ.^{๒๓๔๘} ตทา เกร์ ทิส
 วา วุนทิตวา ปตตัม คเหตวา เตเน ตณทุเลน ภตตัม ปจิต
 วา^{๒๓๔๙} ปตเต ปกขิปิตวา เกรสส อทฺส.

อถ เตสํ สทฐาพเลน สา อุกขลิ ภตเตเน ปริ
 ปุณณา^{๒๓๕๐} อโหสิ. เต ตัม อพภุตํ ทิสวา “ อยยสส ทินน
 ทาเน^{๒๓๕๑} วิปาโก อชช โน ทิฏฐิ” ติ โสมนสส
 ชาตา มหาชนํ สนนิปาเตตวา เต ภตตัม โภเชตวา ปจจา
 สยํ ภูยชีสุ. ภตตสส คหิตคหิตภูฏานํ ปุรเตว. ตโต
 ปฏฐาย เต สมปตตมมหาชนสส ทานํ ททนต์วา อายุหปริโย
 สานะ เทวโลกะ^{๒๓๕๒} นิพพตติส.

อถ โส เถโร ภตตัม อาทาย คนตวา อรญญสมี
 รุกขมุเล^{๒๓๕๓} นิสิติตวา ภูยชิตุมารภิ. ตสมี กิร รุกเข
 นิพพตโต เอโก เทวปุตโต อาหาเรน กิลนโต
 ภูยชมานํ เกร์ ทิสวา อตตภาวํ วิชหิตวา มหุลลกะเวเสน
 ตสส สมิเป^{๒๓๕๔} อฏฐาสิ. เถโร อนาวชชิตวาว ภูยชติ.

^{๒๓๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิกขมิตวา.

^{๒๓๔๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุทกั คเหตวา ปิวนตา ชีวนติ อิติ
 ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๓๔๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปจิติตวา.

^{๒๓๕๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปริปณณ.

^{๒๓๕๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทินนทานสส.

^{๒๓๕๒} ที่อยู่ของเทวดา ได้แก่สวรรค์กามาพจร ๖ ชั้น, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธ
 ศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘) หน้า ๘๓.

^{๒๓๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อรญญสมี รุกขมุเม อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๓๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สมิเป.

เทวปุตโต จริมาโลป^{๒๓๕๕} ฐเปตวา ภูตต-กาเล อุกกาสิตวา
 อตตานํ ฐิตภาวํ ชานาเปสิ. เถโร ตํ ทิสวา วิปปฏิสารี
 หุตวา ปุริมภตตปิณฺฑํ ตสฺส หตฺถे ฐเปสิ.^{๒๓๕๖} ตโต โส
 ภตตปิณฺฑํ คเหตวา ฐิต^{๒๓๕๗} จินฺตสิ “ อิตो กิร
 สมณพราหมณานํ วา กปณทิกานํ วา อนตฺมโส กาก
 สุนขาทีนมปิ อาหารํ อทินฺนปฺพ^{๒๓๕๘} ภาวิสสตี, เตเนวาทํ
^{๒๓๕๙} เทโว หุตวาปิ ภตตํ น ลภามิ, หนทาหํ อิมํ
 ภตตปิณฺฑํ เภรฺสเสว^{๒๓๖๐} ทสฺสามิ, ตํ เม ภาวิสสตี ทิฆรตฺตํ
^{๒๓๖๑} หิตาย สุขาย จา” ติ. เอวญจ ปน, จินฺตเตวา
 ภตตปิณฺฑเฑ อากาสํ ปหาย เภรํ อุปสงกมม “ สามิ
 ทาสสฺสโว อลํ อธิ โลเกน สงคฺหํ, ปรโลเกน เม สงคฺหํ
 กโรธา” ติ วตฺวา ตสฺส ปตฺเต โอกิริ. อถสฺส ภตตปิณฺฑเฑ
 ปตฺเต^{๒๓๖๒} ปตฺติตมตฺเตเยว ติคาวุตฏฺฐาเน ทิพฺพมยานิ ภตต
 ภาชนานิ ปญฺญายิสฺส. เทวปุตโต ตํ เภรํ ปญจปติฏฺฐิตฺเตน
 วนฺทิตฺวา ตโต ทิพฺพโกชนํ คเหตวา ปฐมํ ทานํ ทต
 วา ปจฺจา สยํ ภูณฺชิ.

ตโต เทวปุตโต ตโต ปฏฺฐาย เภรฺสส จ สมปตฺตม
 หาชนสฺส จ มหาทานํ เทนโต^{๒๓๖๓} อายฺหปรีโยसानะ
 เทวโลเก นิพฺพตฺติตฺวา ฌสฺส กามสคฺเคสฺส อปฺราปรํ ทิพฺพสม

^{๒๓๕๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปัจฉิมาโลป.

^{๒๓๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐเปสิ.

^{๒๓๕๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถิตโต.

^{๒๓๕๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อทินนํ ปุพฺพํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๓๕๙} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เตเนวาทํ.

^{๒๓๖๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เภรฺสสเอา.

^{๒๓๖๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทิฆรตฺตํ.

^{๒๓๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อถ ปตฺเต อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๓๖๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ททฺนโต.

ปตติมนุภวโนโต^{๒๓๖๔} ปทุมุตตรสส ภควโต กालะ ตโต จ
 โต พาราณสียํ อเนกวิภวสส มิจฉาทิฏฐิกสส กุฏุมพิกสส
 เคเห นิพพตติ. “ เทโว” ติสส นามํ อกัสมฺ. อปรมาเค^{๒๓๖๕}
 วิญญุตํ ปตสส ตสส มาตาปิตโร กาลมกัสมฺ.
 โสวณณมณิมุตตาทีปุตโรกฏฐาการาทยโ อโลเกตวา
 “ มม มาตาปิตโร มิจฉา- ทิฏฐิกตตา อิทานิ ทานาติ
 กิณฺณจิ กมมํ อกริตวา ปโรโลกํ คจฺจนฺตา กากณณิ
 กมตตมปิ อคเหตวา^{๒๓๖๖} คตา, อหํ ปน ตํ คเหตวา คมิส
 สามิ” ติ สนนฺนิฏฐานํ กตวา เภริ จราเปตวา^{๒๓๖๗}
 กปณฺททิกวณฺณิพพเก สนนฺนิปาเตตวา สตฺตนาหพฺพนฺตเร
 สพฺพํ สาปเตยฺยํ ทานมฺเชน ทตวา อรณฺญํ ปวิสิตวา^{๒๓๖๘}
 อสิปปพพชฺชํ ปพพชิตวา^{๒๓๖๙} กสิณฺปริกมมํ กตวา ปญ
 จาภิญญา^{๒๓๗๐} อฏฺฐ- สสมาปตติโย นิพพตเตตวา อากาส
 จาริ อโหสิ.

อถ ตสฺมี สมเย ปทุมุตตโร นาม ภควา หํสวตฺตีนค
 เร ปฐิวสนโต เทวพฺรหฺมาทีปรีวโต^{๒๓๗๑} จตฺสจฺจปฐิสฺยตฺตํ
 ธมฺมํ เทเสนโต นิสินฺโน โหติ. ตทา โส ตาปโส อากา
 เสน คจฺจนโต^{๒๓๗๒} มหาชนสมาคมณฺจ ภควโต สรีโรโต

^{๒๓๖๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ทิพพสมปตติ อนุภวมาโน อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๒๓๖๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิญญุตมปตตสส.

^{๒๓๖๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กากณณิกมตตมปริคคเหตวา.

^{๒๓๖๗} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภริยจราเปตวา.

^{๒๓๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อรณฺญํ ปวิสิตวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๓๖๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปพพชิตวา.

^{๒๓๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญจาภิญา.

^{๒๓๗๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เทวพฺรหฺมาทีปรีวโต.

^{๒๓๗๒} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อากาเสนาคจฺจนโต.

นิกขนตจพพณณรสีโย^{๒๓๓๓} จ ทิสฺวา “ กิเมตฺน” ติ วิมฺหิ
 โต อากาสา โอตริตฺวา มหติยา พุทฺธลีลาโย^{๒๓๓๔} นิสฺ
 ทิตฺวา ธมฺมํ เทเสนฺตํ^{๒๓๓๕} ภควนฺตํ ทิสฺวา ปสนฺน-มานโส
 ปริสนฺตเร^{๒๓๓๖} นิสฺสินโน ธมฺมํ สุตฺวา ภควนฺตํ วณฺทิตฺวา
 อตฺตโน อสฺสมเมว^{๒๓๓๗} อคฺมาลี.^{๒๓๓๘}

อถ โส ตตฺถ ยาวตายุํ ฐิตฺวา^{๒๓๓๙} อายุหปริโย
 สาเน^{๒๓๔๐} ตาวตีสฺสวเน นิพฺพตฺโต ตีสกปเป ทิพฺพสมฺปตฺติ
 มนฺทวณฺโต จสฺส กามสคฺเคสฺส อปฺราปรียวเสน สํสริ.
 เอกปญฺญาสอตฺตภาเว สกโก เทวราชา อโหสิ. เอกวิ
 สติอตฺตภาเว^{๒๓๔๑} จกฺกวตฺติ หุตฺวา มนุสฺสสมฺปตฺติมนฺทวิตฺวา
^{๒๓๔๒} อิมสฺมี พุทฺธูปาเท ภควติ ปรินิพ
 พุเต^{๒๓๔๓} สาวตฺถิยํ อญฺญตรสฺมี^{๒๓๔๔} กุลเคเห นิพฺพตฺติตฺวา
 สตฺตวสฺสสิโก เอกํ ภิกขุํ ธมฺมํ เทเสนฺตํ
 อทฺทสฺส. ทิสฺวาน^{๒๓๔๕} ตํ อุปสงกมิตฺวา ธมฺมํ สุตฺวา
 อนิจฺจสยญํ ปฏฺฐิภิตฺวา ตตฺถ นิสฺสินโนว อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ.
 ตโต โส ปตฺตปฏฺฐิสมฺภิทอ อตฺตนา กต

^{๒๓๓๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิกขนตจพพณณรสีโย.

^{๒๓๓๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พุทฺธลีลาโย.

^{๒๓๓๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เทเสนฺตํ.

^{๒๓๓๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปริสพฺพนตเร.

^{๒๓๓๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อสฺสมปทํ.

^{๒๓๓๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคคฺมาลี.

^{๒๓๓๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐิตฺวา.

^{๒๓๔๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อายุปริโยสาเน.

^{๒๓๔๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอกกวิสฺติอตฺตภาเว.

^{๒๓๔๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อนฺทวิตฺวา.

^{๒๓๔๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปรินิพฺพุเต.

^{๒๓๔๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญตรสฺมี.

^{๒๓๔๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทิสฺวาน.

ปฤณณกมม^{๒๓๘๖} โอโลเกนโต ตํ ปุพพจริยํ ภิกขุณํ มชฺเฌ
ปกาเสนโต อาห. ตสฺมา

“ นารโท กิร สมพุทฺโธ	ปุพฺเพ
อาสิ นรุตตโม	
โลกํ ทุคฺขา ปโมเจนโต	ททนโต อมตํ
ปทํ.	
ตสฺมี ตํ สมเย ตสฺส ^{๒๓๘๗}	สาวโก ฉินฺ
นพฺพณโน	
ภิกฺขิตฺวา ทิปเก ลทฺธ- ^{๒๓๘๘}	มาหารํ ปรีกฺข
ชิตฺ.	
รฺกขมฺมูลมฺปาคณฺนิ ^{๒๓๘๙}	ตตฺถาสี ^{๒๓๙๐}
รฺกขเทวตา	
พฺภุกฺขิตา อุกฺกขณฺตี	อฏฺฐาสี ตสฺส
สนฺติเก.	
อทาสี เม ภตฺตปิณฺฑํ	กรฺรณปุริตนฺต
โร ^{๒๓๙๑}	
คเหตฺวาน จฺฐิต ^{๒๓๙๒} ปิณฺฑํ	สหมานํ ขุทํ
ตทา.	
อทินฺนตฺตา มยา ปุพฺเพ	ภิกฺขุ จิ ทานํ สํ
เปสเล	
ชัชจนฺปิฟิโต โหมิ	ชาโตปิ เทว
โยนียํ.	

^{๒๓๘๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อตฺตโน กตกมฺม.

^{๒๓๘๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ตสฺมี สมเย เอตฺสส.

^{๒๓๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภิกฺขิตา ทิปเก ลทฺธ.

^{๒๓๘๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):รฺกขมฺลํ อฺปาคณฺนิ.

^{๒๓๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตตฺถาสี.

^{๒๓๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กรฺรณปุริตนฺตโร.

^{๒๓๙๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชิตฺโต.

อชช เขตต์ สุลหุ้ เม ^{๒๓๙๓}	เพยยธม
โมปี วิชาติ	
พีชเมตถ จ โรเปมิ ^{๒๓๙๔}	ภาโต ปริมุตติ
ยา. ^{๒๓๙๕}	
อติ จินตีย ^{๒๓๙๖} วุนทิตวา	ทาสส สามี
โว อล	
สงคห อธิ โลกสมิ	กโรถ ปาร
โลกิก.	
อติ วตวา อทาสาห	ภุชชี โสปี
ทยาปโร	
เตนาห ปุณญกมเมน ^{๒๓๙๗}	สุธนนมลภ
ขณ. ^{๒๓๙๘}	
ตโต จโต ฉเทเวสุ	วินทนโต มห
ตี ลีรี ^{๒๓๙๙}	
จिरกาล วลี ^{๒๔๐๐} ตตถ	เทวิทธีหิ
สมงคิต. ^{๒๔๐๑}	
สตสหัสเส อิต กปเป	ปทุมุต
ตรนามโก	
อุปชชชี โลกนายโก	ธมมราชา
ตถาคโต.	

^{๒๓๙๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เขตต์ จ ลหุ้ เม.

^{๒๓๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พีชห เจตถ ว โรเปมิ.

^{๒๓๙๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปริมุตตยา.

^{๒๓๙๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):จินตีย.

^{๒๓๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณญกมเมน.

^{๒๓๙๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สุธนนมลกขณ.

^{๒๓๙๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วินทิตโต มหตี ลีรี.

^{๒๔๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วลี.

^{๒๔๐๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สมงคิตา.

มหิทธิโก ตทา อาสี ตาปโส กาน
 เน วเน^{๒๔๐๒}
 สมปตตญจาภิณญ^{๒๔๐๓} อากา
 เสน จรามห์.
 ตทากาเสน^{๒๔๐๔} คจณนุโต รรมเม หंसวดี
 ปุเร
 พุทธรสิปrikขิตตัม เกตุมาลาวิลาสิตัม.
 เทวสัสมปrikพพพหัม^{๒๔๐๕} เทเสนตัม
 อททส^{๒๔๐๖} ชินัม
 โส ตัม ทิสวา^{๒๔๐๗} นภสา ฐิตโห^{๒๔๐๘}
 ปริสนุตเร.
 ธมมัม สุตวา อุทคโคหัม กาลัม กตวาน
 สตฤโน
 ตโต จุโต ปสนโนสมิ^{๒๔๐๙} ตาวดีเส
 มโนรเม.
 ตีสกปปสทสสานิ จรณโต เทวมานุส
 เส
 ทุคคตี นาภิชานามิ^{๒๔๑๐} ลภามิ วิปลัม
 สขัม.
 เอกปณญาสติภขตตัม ๒๔๑๑ เทวราช
 ชมการย^{๒๔๑๒}

^{๒๔๐๒} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตปโส ตานเน วเน.

^{๒๔๐๓} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมปตติ ปญจาภิณญ.

^{๒๔๐๔} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตทา อากาเสน.

^{๒๔๐๕} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทวสัสมปrikพพพหัม.

^{๒๔๐๖} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖): อททส.

^{๒๔๐๗} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โอตริตวาน.

^{๒๔๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐิตโห.

^{๒๔๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปสนโนสมิ.

^{๒๔๑๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): เนวาภิชานามิ.

อถกวีสติกขตตํ จกกวตตี
^{๒๔๑๓} อโหสห. พหุขตตํ
 ปเทสรชช กาสาห์
 ตหี ตหี นินพุเต จ
 อิมสมิ ภาทเท กปะเป
 ตถาคเต. สวตถิปุมตต
 โจทิตอ ปุณญกมเมน
 เม
 อุปปชชิตวา กุเล เสฏฐเ^{๒๔๑๔} ชาติยา
 สตตวสสิโก.
 สุตวา ธมมํ กถนตสส
 ภิกขุสสญญตรสสห์
 ภวสสนตํ กริตวาน อรหตตมปา
 ปุณิ. สุตินนํ เม ตทา ทานํ
 ธมมมุตตมํ สุตตํ^{๒๔๑๕}
 ทุกขสสนตํ อกาสาห์ ตสส กมมสส
 วาหสา” ตี.
 เอวญจ ปน วตวา พหุ ชเน กุสลกมเม นินโยเช
 ส” ตี.

“ ทาเนนเปว จริมาย ปิณฺฑิยา^{๒๔๑๖}
 สวณาย^{๒๔๑๗} ธมมสส มุหุตตเกน^{๒๔๑๘}

^{๒๔๑๑} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จตุกขตตํ .

^{๒๔๑๒} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวรพพมการยี่.

^{๒๔๑๓} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จกกวตตี.

^{๒๔๑๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เชฏฐเ.

^{๒๔๑๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สุตตํ.

^{๒๔๑๖} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทาเนนเมว ปริมาย ปิณฺฑิยา.

ลภนติ สดตา ตีวิธมปี สมปท
ผลํ วเท โโก พหุทายกสส โภ” ตี.

เทวปุตตสส วตถุ นวม.

๓.๔.๑๐ สิวลิตเถรสส วตถุ.

สิวลิตเถรสส^{๒๔๑๙} วตถุมหิ อยมานุปุพพิกกา.^{๒๔๒๐} อิ
โต กิร กปปสต- สหสสมตถเก ปทุมุตโตโร นาม สดถา
โลเก อุทปาติ ธมมเทสนาย สดเต อมตมหานิพพานํ
ปาเปนโต. ตสมี สมเย ภควา หंसาวตีย์ สราชีกาย ปรี
สาย มชฺเฌ เอกํ ภิกขุํ ลากีนํ อคคภูจฺฉาเน จฺฐเปสิ.^{๒๔๒๑}
ตทา ราชา ตํ ทิสฺวา ตํ จฺ्ञานํ^{๒๔๒๒} กามยมาโน พุทฺธป
มุขสส ภิกขุสํชสส^{๒๔๒๓} มหาทานํ ทตฺวา ภควโต ปาทุมเล
สิรสา นิปชชิ. ตทาสส ภควา “ อนาคเต โคตมสส ภคว
โต สาสเน ตํ จฺ्ञานํ ลภิสฺสตี” ตี^{๒๔๒๔} วตฺวา พยาภาสิ. ตํ
สฺตฺวา ปมฺทิตโต^{๒๔๒๕} ราชา ปุณฺณานิ^{๒๔๒๖} กตฺวา เทวโลเก
นิพพตติ.

^{๒๔๑๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สุณาย.

^{๒๔๑๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มเหตุตเคนิท.

^{๒๔๑๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สิวลิตเถรสส.

^{๒๔๒๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อยมานุปุพพิกกา.

^{๒๔๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธเปสิ.

^{๒๔๒๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภูจฺฉาเน.

^{๒๔๒๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สํชสส.

^{๒๔๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภูจฺฉาเน ลภิสฺสตี” ตี อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๔๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มฺทิตโต.

^{๒๔๒๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณานิ.

ตโต อปรภาเค พาราณสียํ เสฏฐิปุตโต^{๒๔๒๗} หุตวา
 ปจเจกพุทฺธ- สหสส์^{๒๔๒๘} จตฺตปจฺจยทาเนน ยาวชิวํ^{๒๔๒๙}
 ปฏิชคฺคิตวา เทวโลเก นิพฺพตฺโต มหนตํ สมฺปตฺติมนุภวิต
 วา^{๒๔๓๐} ตโต จโต วิปสสิสส^{๒๔๓๑} ภควโต กाले พนฺธุม
 ตีนคเร อญฺญตรสมี^{๒๔๓๒} กุลเคเห นิพฺพตฺติ. โส ตสมี สม
 เย เสนคฺตตฏฐาเน ฐิตวา^{๒๔๓๓} รณโญ^{๒๔๓๔} กมฺมํ กโรติ.
 ตทา นครวาลิโน อุปาสกคณา วิปสสิสมฺมาสมพุทฺธํ อุปสง
 กมฺม^{๒๔๓๕} วนฺทิตวา “ ภควา ภนฺเต สสาวโก อมฺหากํ
 อนุกฺคหํ กโรตุ” ติ สฺวาทนาย นิมนฺเตตฺตวา มหา
 ทานํ ทตฺวา สพุเพ เอกจฺจนฺทา ภควนฺตํ อุทิสฺส มหาปริ
 เวณํ^{๒๔๓๖} การาเปตฺวา ปริเวณมเห มหาทานํ ททนต์วา
 “ ทานคฺเค อสฺกํ นาม นตฺถิ” ติ น วตตพฺพน” ติ วต
 วา ทานํ ปฏฺิยาเทตฺวา ทานคํ โอลเณตวา
 นวทฺธิญจ ปฏฺลมธฺญจ อุปสฺสนตา ปฺริเส ปกโกสิตฺวา
 สหสส์ ทตฺวา “ ทธิมธฺ ขิปโป ปฺริเยสิตฺวา อาเนถา” ติ
 เปเสสฺ .

^{๒๔๒๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เสฏฐิปุตโต.

^{๒๔๒๘} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปจเจกพุทฺธสส.

^{๒๔๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยาวชิว.

^{๒๔๓๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมปตฺติ อนุภวิตวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๔๓๑} ที.มหา.(บาลี) ๑๐/๓๙/๑๘, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิปสสิส.

^{๒๔๓๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อญฺญตรสมี.

^{๒๔๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถิตวา.

^{๒๔๓๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รโญ.

^{๒๔๓๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุปสงกมิตวา.

^{๒๔๓๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ภควนฺตํ อุทิสฺส ปริเวณํ อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

เต สหสส์ คเหตวา ทิมธุ อุปธಾರೆตุ ตตถ
 ตตถ^{๒๔๓๗} วิจารณ์ตา ทวารนตเร อฏฐัส. ตทา ย^{๒๔๓๘}
 เสนคตโต^{๒๔๓๙} รณโณ สนติ^{๒๔๔๐} ทิมธุ อาทาย
 คจณโต มหาทวารัม สมปาปณิ. อถ เต ทิมธุ ทิสวา
 “ โภ กหาปณ คเหตวา อิม เทหิ” ติ ยาจิสฺ. เตน “ น
 ทสสามิ” ติ^{๒๔๔๑} วุตเต, ยาวสหสส์ วฑฒเตวา
^{๒๔๔๒} ยาจิสฺ. ตโต เสนคตโต “ อิม อปคฆ สหสเสน
 ยาจถ, กิมนเน กโรธา” ติ ปุจจนิ.
 เตหิ “ สมพุทตถายา” ติ^{๒๔๔๓} วุตเต, “ เตนหิ อหเมว
 ทสสามิ” ติ ชีรมริจาทิ^{๒๔๔๔} สทธี สกขมรฎผาณิตาทโย
^{๒๔๔๕} โยเชตวา ทานคคํ อุปนาเมสิ. ตํ สตถุ อานุภาเวน
 พุททปมขสส อฏฐสฏฐิภิกขุสทสสส^{๒๔๔๖} ปโหนกํ
 อโหสิ. ตโต โส เตน ปุณณกมเมน เทวมนุสเสส^{๒๔๔๗}
 ทิพพสมปตติ- มนุภวิตวา^{๒๔๔๘} อปรภาเค อมหากํ ภควโต

^{๒๔๓๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุปธಾರೆตุ ตตถ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๔๓๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตทาย.

^{๒๔๓๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): เสนาคตโต.

^{๒๔๔๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เสนาคตโต รณโณ สนติ อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.

^{๒๔๔๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):“ ทสสามิ” ติ.

^{๒๔๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วฒเตวา.

^{๒๔๔๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): “ สมมาพุทตถายา” ติ.

^{๒๔๔๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีรมริจาทิ.

^{๒๔๔๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สกขมรฎผาณิตาทิ.

^{๒๔๔๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อฏฐสฏฐิภิกขุสทสสส.

^{๒๔๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เทวมนุสสโลเกส.

^{๒๔๔๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมปตติมนุภวิตวา.

กาเล โกลิยนคเร^{๒๔๔๙} महालज्जवि- रणโण^{๒๔๕๐} อุปนิสสาย
 สุปิยาย นาม อคคมहेลียา กุจฉิมิ^{๒๔๕๑} ปฏิสนธิ คณ
 หิ. โส สตตมาสสตตสัจจรานิ มาตูกุจฉิมิ ฐตวา^{๒๔๕๒}
 สตตทิวสานิ มุพฺพหคพโ
 ทุขมณฺหวิ. มาตูกุ
 จฉิโต นิภนตสส ตสส มาตาปิตโร^{๒๔๕๓} “ สิวสิ” ติ
 นามมกัสม. เอว มหาปุณณสส^{๒๔๕๔} เอตตํ กาลं มาตูกุจฉิม
 หิ ทุกขานุมวณํ อตตนาวิ กเตน ปापพเลน อโหสิ.

โส กิร อตีเต ราชา หุตวา อตตโน^{๒๔๕๕}
 สปัตตรณญา สหิ สงคามเนโต มาตรา สหิ
 มนเตสิ. สา “ นครํ รุนฺหิตวา^{๒๔๕๖} อมิตเต คณหิตุ
 สกกา” ติ อุปายํ อทาสิ. โสปี ตสสา วจเนน นครํ
 รุนฺหิตวา สตตเม ทิวเส^{๒๔๕๗} อคคเหสิ. เตन
 ปापกมมพเลน มาตาปุตตานํ เอว มหนตํ ทุกขํ อโหสิ.
^{๒๔๕๘} ตโต สา ปุตตวิชายนกาเล^{๒๔๕๙} สตตเม ทิวเส
 ภควนตํ อนุสฺสริตวา สุเขน ภารํ มุญจि. ตถฺฐา สา สตต
 เม ทิวเส พุทฺธปมฺขสส ภิกขุสํฆสส มหาทานํ อทาสิ.

อถสสา ปุตโต สตตวสสิกกาเล เคหา นิภมม สต
 ทารํ ทิสวา ปพพชชํ ยาจิ. สตถา สาริปุตตตเถรสส

^{๒๔๔๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กาลิยนคเร.

^{๒๔๕๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มहाลज्जवि- रणโण.

^{๒๔๕๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กุจฉิมิ.

^{๒๔๕๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วสิตวา.

^{๒๔๕๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตทา มาตูกุจฉิโต นิภนตสส มาตาปิต
 โร อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๔๕๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาปุณณสส.

^{๒๔๕๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อตตนา.

^{๒๔๕๖} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):นคร รุมหิตวา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๔๕๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รุมหิตวา สตตโว อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๔๕๘} อนฺวิจารกสส มยหํ ทสฺสเน “ อโหสิ” ติ ยุตตร.

^{๒๔๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุตตํ วิชายนกาเล.

^{๒๔๖๐} นิโยเชลี. ตโต โส สาริปุตตตเถเรน อุปช
 ฌาเยน โมคคัลลานมาจริย^{๒๔๖๑} กตวา ปพฺพชฺ. ^{๒๔๖๒} อถ
 โส ขุรคฺเคเยว อรหตฺตํ ปตฺวา พุทฺธสาสนํ โสเภสิ.
 โส ปพฺเพ กตปฺญญานฺภาเวน ^{๒๔๖๓} มหา- ปุณฺโณ ^{๒๔๖๔}
 อโหสิ ลากีนญจ ^{๒๔๖๕} อคฺโค. อเถกสฺมี สมเย ภควา
 เรวตตเถรํ ทสฺสนาย ขทิวรณวiharํ คจฺจนโต ตีสภิกขุสหส
 เสหิ สทฺธี ตีสโยชนิกํ ทพภิกขา-กนฺตารํ ^{๒๔๖๖} สมปาปฺณิ
^{๒๔๖๗} นิรุทกํ อปฺปภกขํ. เยภฺยเยน เทวตา สิวลิตฺเถเร ^{๒๔๖๘}
 ปสนฺนา. ตสฺมา ภควา สิวลิตฺเถรํ ปุเรจาริกํ ^{๒๔๖๙} กตวา
 เทวตาหิ มาปิตฺเต ^{๒๔๗๐} วิหาเร วสนฺโต เทวตาหิ
 สขชิตทานํ ปรีกฺขณฺโต เรวตตเถรํ ^{๒๔๗๑} สมปาปฺณิตฺวา
 คตกมมํ นิฏฺฐาเปตฺวา เซตวนมาคมม ลากีนํ อคฺคณฺฐานเ
 ตํ ฐเปสิ” ติ. ^{๒๔๗๒} เตน วุตฺตํ อปทานเ ^{๒๔๗๓}

“ ปทุมุตตโร นาม ชิน สพฺพธม
 เมสุ จกขุมา

-
- ^{๒๔๖๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สาริปุตตตเถรสส.
^{๒๔๖๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):โมหามคคัลลานํ อจริยํ อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.
^{๒๔๖๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปพฺพชฺช.
^{๒๔๖๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กตปฺญญานฺภาเวน.
^{๒๔๖๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาปุณฺโณ.
^{๒๔๖๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ลากีนญจ.
^{๒๔๖๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ณฐิตกนฺตารํ.
^{๒๔๖๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปาปฺณิ.
^{๒๔๖๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สิวลิตฺเถเร.
^{๒๔๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุโรโต จาริกํ.
^{๒๔๗๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):การาปิตเ.
^{๒๔๗๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เรวตตเถรํ.
^{๒๔๗๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ฐเปสิ” ติ.
^{๒๔๗๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อปทานเ.

อิโต สดสหัสสมหิ	กปเป อุปปชชิ
^{๒๔๓๔} นายโก.	
สีลํ ตสฺส อสงฺเขยฺย ^{๒๔๓๕}	สมาธิ วชิรูป
โม	
อสงฺเขยฺย ญาณวํ	วิมุตติ จ
อโนปมา.	
มนุชามรฺณาคานํ ^{๒๔๓๖}	พฺรหฺมานญจ
สภาคเม	
สมณพฺรหฺมณากิณฺเณ	ธมฺมํ เท
เสสิ นายโก.	
สสาวกํ มหาลาภิ	ปฺญญวนต์
^{๒๔๓๗} ชุตินฺธร์	
ฐเปสิ ^{๒๔๓๘} เอตทคคฺคมิ	ปฺริสาสุ วิสาร
โท.	
ตทาหํ ขตฺติโย อาสิ	นคเร หํสฺสวห
เย ^{๒๔๓๙}	
สฺตฺวา ชินฺสส ตํ วากยํ	สวากสฺส คฺคุณํ
พหุ .	
นิมนตฺยิตฺวา สตฺตาหํ	โกชยิตฺวา
สสาวกํ	
มหาทานํ ททิตฺวาน ^{๒๔๔๐}	ตํ ฐานํ
อภิปรตฺถยิ. ^{๒๔๔๑}	

^{๒๔๓๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อุปชชิ.

^{๒๔๓๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สีลวตฺตสฺส อสงฺเขยฺย.

^{๒๔๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มนุชา สุรนาคานํ.

^{๒๔๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฺญญวนต์.

^{๒๔๓๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐเปสิ.

^{๒๔๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นคเร หํสฺสวห.

^{๒๔๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาทานํ ททิตฺวาน.

^{๒๔๔๑} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตํ ฐานํ อภิปรตฺถยิ.

ตทา มํ วินตํ ปาทะ ^{๒๔๘๒}	ทิสวาน ปุริ
สาสโก	
สเรน มหตา อีโร ^{๒๔๘๓}	อิมํ วจ
นมพรวี. ^{๒๔๘๔}	
โย ยํ ทานวํ ทตวา	ฐานํ ^{๒๔๘๕} ปต
เถติ ขตติโย	
เตน ตสส จ ตํ ฐานํ	นิปฺพชฺชิสเสว
นาคเต. ^{๒๔๘๖}	
ตโต ชินสส วจนํ	โสตุกามา
มหาชนา	
เทวทานวคณฺหพพา ^{๒๔๘๗}	พฺรหฺมา
โน จ มหิทฺธิกา. ^{๒๔๘๘}	
สมณพฺราหฺมณา จาปี	นมสฺสึส
กตญฺชลิ ^{๒๔๘๙}	
นโม เต ปุริสาชฌญ	นโม เต ปุริ
สฺตตม.	
ขตติเยน มหาทานํ	ทินนํ สตฺตาท
การิกํ	
โสตุกามา ผลํ ตสส	พฺยากรโหิ
มหามุนี.	

^{๒๔๘๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ทาเท.

^{๒๔๘๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหาธิโร.

^{๒๔๘๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วจนมพรวี.

^{๒๔๘๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ถานํ.

^{๒๔๘๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โย ยํ ทานวํ.....นิปฺพชฺชิสเสว นาคเต.

อิตติ อิมสฺมีเยว ปาฐา ทิสฺสนติ, ปาฐะ จ อปเรสุ จ น ทิสฺสนติเยว.

^{๒๔๘๗} :เทวตา อถ คณฺหพพา อิตติ ปาฐะ ทิสฺสนติ, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):

เทวทานคณฺหจ.

^{๒๔๘๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหิทฺธิกา.

^{๒๔๘๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตญฺชลิ.

ตโต อโวจ ภควา	สุโณถ มม
ภาสิตํ	
อปปเมยฺยมฺหิ พุทฺธมฺหิ	คุณมฺหิ ส
ปติฏฺฐิตา. ^{๒๔๙๐}	
ทกฺขิณา ทายกํ ปตฺวา	อปปเมย
ยา ผลาวหา ^{๒๔๙๑}	
อปีเจส มหาโภโค ^{๒๔๙๒}	ฐาน ^{๒๔๙๓}
ปตฺเถติ อุตฺตมํ.	
“ ลากิ วิปุลลาภิน ^{๒๔๙๔}	ยถา
ภิกฺขุ สฺทสฺสนิ	
ตถาหฺมปี ภเวยฺยน” ติ	ลจฺจนเต
ตํ อนาคเต.	
สฺตสฺหสฺสีโต ^{๒๔๙๕} กปฺเป	โอภกฺก
กฺลสมฺภโว	
โคตโม นาม นามเณ	สฺตถา โลก
ภวิสฺสตี.	
ตสฺส ธมฺเมสฺ ทายาโท	โอโรโส
ธมฺมนิมฺมิตโต	
สิวลี นาม นามเณ	เหสฺสตี สฺตถุ
สาวโก.	
เตน กมฺเมเน สฺกเตน ^{๒๔๙๖}	เจตนาปณฺธิฮี
จ	

^{๒๔๙๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สุปปติฏฺฐิตา.

^{๒๔๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทกฺขิณาทาย โภ วดตา อปปเมยฺยผลา
หิ สา อิติ ปาฐะ ทิสฺสตี.

^{๒๔๙๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาโรโค.

^{๒๔๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐาน.

^{๒๔๙๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิปุลลาภิน อิติ ปาฐะ ทิสฺสตี.

^{๒๔๙๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สฺตสฺหสฺเส อิตโต.

ชหิตวา มานุส เทห์ อคณन्ह. ^{๒๔๙๗}	ดาวดีส์
ตโตปรสมมี ^{๒๔๙๘} สมเย รุตตเม	พาราณสีป
เสฏฐิปุตโต อห อาสี มหาธโน. ^{๒๔๙๙}	อชฌปปตโต
สหัสสมตเต ปจเจก- นิมนตีย	นายเก จ
มธุเรนนปาเนน ^{๒๕๐๐} ตทาทโร. ^{๒๕๐๑}	สนตปเปสี
ตโต จุโต ฉกามคเค ^{๒๕๐๒} มหายส	อนุโกลี
เทวจณราปวิรุโต ^{๒๕๐๓} นามเย.	ปาสาเท รต
เอว อจินตียา พุทธา อจินตียา	พุทธธมมา
อจินตียะ ปสนน่าน ติโย. ^{๒๕๐๔}	วิปาโกปิ อจิน
เอกนวุติโต กปเป โลกนายโก	วิปสสิ ^{๒๕๐๕}

^{๒๔๙๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กเตน.

^{๒๔๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ดาวดีสุปโค อห.

^{๒๔๙๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตโต อปรสมมี.

^{๒๔๙๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อชฌปปตโต มหาธน.

^{๒๕๐๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มธุเรน อนนปาเนน.

^{๒๕๐๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สนตปเปสี สทาทโร.

^{๒๕๐๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): ฉกุกามคเค.

^{๒๕๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวจณราปวิรุโต.

^{๒๕๐๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖),ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):.เอว อจินตีย.....วิ

ปาโกปิ อจินตियो. อิติ อิมสุเยว ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๕๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิปสสิ.

อุปปชชี จารุณโยโน	สพพธมม
วิปัสสโก.	
ตทาทํ พนธุมติยา	
กุลสสณญตรสส จ	
ทยิโต ปตฺถิโต ^{๒๕๐๖} ปุตฺโต	อาสี
กมมนตพยาวโฏ.	
ตทา อญญุตโร ปุโค ^{๒๕๐๗}	วิปัสสิสส
มเหลสิน	
ปริเวณํ อกาเรสิ	มหนตมิติ วิสสุตํ.
^{๒๕๐๘}	
นิฏฐิตะ จ ^{๒๕๐๙} มหาทานํ	ททํ ขชชกสํ
ยุตํ ^{๒๕๑๐}	
นํวํ ทธี มธฺญเจว ^{๒๕๑๑}	วิจันํ เนว
อททสฺ. ^{๒๕๑๒}	
ตทาทํ ตํ คเหตุวาน ^{๒๕๑๓}	นํวํ ทธิมธฺมปิจ
^{๒๕๑๔}	
กมฺมสามิขรํ คจฺนี	ตเมนํ ทา
นมหทสฺ. ^{๒๕๑๕}	
สทสสมปิจ ทตฺวาน	น ลภีสุ จ ตํ
ทวยํ	

^{๒๕๐๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิจฺฉิโต.

^{๒๕๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): ปุโค.

^{๒๕๐๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหนตํ ปิติ วิสสุตํ.

^{๒๕๐๙} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิฏฐิตะปี.

^{๒๕๑๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ททํ ขชชกํ สยฺตํ.

^{๒๕๑๑} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นวมธิมธฺญเจว.

^{๒๕๑๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิจันญจันํ อททสฺ.

^{๒๕๑๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตทา ภาตตํ คเหตุวาน.

^{๒๕๑๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นวมธิมธฺมปิ จ.

^{๒๕๑๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ตเมสนตามมหทสฺ.

ตโต เอว วิจิณฺเตสี	ชนตัม ^{๒๔๑๖} เหล
สติ โอรกัม.	
ยถา อิมะ ชนฺนา สพุเพ	สกุโรโรนฺติ
ตถาคตัม	
อหํ การํ กริสฺสามิ ^{๒๔๑๗}	สสฺสเม ^{๒๔๑๘}
โลกนายเก.	
ตทาเหว ^{๒๔๑๙} จินฺเตตฺวา	ทธี
มรฺฤญจ ^{๒๔๒๐} เอกโต	
โยเชตฺวา โลกนาถสฺส	สสฺสขสฺส
อทาสหํ. ^{๒๔๒๑}	
เตน กมฺเมน สุกเตน ^{๒๔๒๒}	เจตนาปณฺธิฮี
จ	
ชหิตฺวา ^{๒๔๒๓} มานุสํ เทหํ	ตาวตีสํ
อคณฺณหํ. ^{๒๔๒๔}	
ปุนาหํ พาราณสียํ	ราชา หุตฺวา
มหายโส	
สตตฺถกสฺส ตทา รุทฺโธ ^{๒๔๒๕}	ทฺวาโรธํ
อการยิ. ^{๒๔๒๖}	
ตทา สปตฺติโน รุทฺธา ^{๒๔๒๗}	เอกาหํ รุกฺขิ
ตา อาหุ	

^{๒๔๑๖} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): ชนตัม.

^{๒๔๑๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อหํ การํ กริสฺสามิ.

^{๒๔๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สสฺสเม.

^{๒๔๑๙} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตทาหเมว.

^{๒๔๒๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทธีมรฺฤญจ.

^{๒๔๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สสฺสขสฺส อทาสี ต.

^{๒๔๒๒} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กเตน.

^{๒๔๒๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):หิตฺวา.

^{๒๔๒๔} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตาวตีสมคณฺณหํ.

^{๒๔๒๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สตตฺถกสฺส ตปตฺติโน รุทฺโธ.

^{๒๔๒๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทวาราวีรการยิ.

ตโต ตสฺส วิปาเกน ภสฺส.	ปาปิณฺณํ นีรยํ
ปจฺฉิเม จ ภเว ^{๒๔๒๘} ทานิ	ชาโตหํ โกลิ
เย ปุเร	
สุปฺปวาสาวิ เม มาตา	มหาสิ ลจฺฉวี
เม ปีตา.	
ขตฺติเย ปุณฺณกมฺเมน ^{๒๔๒๙}	ทวารโรธสฺส
วาทสา	
สตฺตวสฺसानิ นีวสิ ^{๒๔๓๐}	มาตุกฺจฉิมฺหิ
ทุกฺขิโต.	
สตฺตาทํ ทวารมฺพุโห	มหาทุกฺข
สมปฺปิโต	
มาตา เม จนนฺททานน	เอวมาสิ ส
ทุกฺขิตา.	
สฺวตฺถิโตหํ นิกฺขนฺโต	พฺพุเรน อน
กมฺปิโต	
นิกฺขนฺตทิวเสยว	ปพฺพชชี อนคาริยํ.
อุปฺชฌาโย สารีปฺตโต เม	โมคฺคผลลาโน
มฺหิทธิโก	
เกสเส โอรุเปยฺนโต เม	อนุสาสิ
มหามติ.	
เกสเส จิขฺชมาเนสุ	อรหตฺตมปา
ปฺถึ	
เทวา นาคา มนุสฺสา จ ^{๒๔๓๑}	ปจฺจเย
อุปเนนฺติ ^{๒๔๓๒} เม.	

^{๒๔๒๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รฺพุโห.

^{๒๔๒๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปภเว.

^{๒๔๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณกมฺเมน.

^{๒๔๓๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สตฺตมาสวสฺเส วาสี.

ปทุมุตตรนามภจ วิปสสิ จ วินายก
 สปุชยิ ปมทิโต^{๒๕๓๓} ปจจเยหิ วิ
 เสสโต.
 ตโต เตส วิปาเกน^{๒๕๓๔} กมมาน วิป
 ลุตตม
 ลาก^{๒๕๓๕} ลภามิ สพพตถ วเน คาเม
 ชเล ถเล.
 เรวตํ ทสสนตถาย^{๒๕๓๖} ยทา ยา
 ติ วินายโก
 ตีสกิกขุสสเสหิ สห โลกคค
 นายโก.^{๒๕๓๗}
 ตทา เทโวปนีเตหิ มมตถาย
 มหามติ
 ปจจเยหิ มหาวิโร^{๒๕๓๘} สสโข
^{๒๕๓๙} โลกนายโก.
 อุปฏฐิต มยา พุทโธ คนตวา เรว
 ตมททส^{๒๕๔๐}
 ตโต เชตวัน คนตวา เอตทคเค ฐเป
 สิ ม.

^{๒๕๓๑} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทโว นาคมนุสสา จ.

^{๒๕๓๒} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปจจยานูปทนต์.

^{๒๕๓๓} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สปุชยิ ปโมทิโต.

^{๒๕๓๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):วิเสเสน อิติ ปาฐะ ทิสสตี.

^{๒๕๓๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ลากิ.

^{๒๕๓๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เรวตตทสสนตถาย.

^{๒๕๓๗} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โลกคคทนายโก.

^{๒๕๓๘} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหาวิโร.

^{๒๕๓๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สสโข.

^{๒๕๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เรวตตมททส.

ลากัน สิวลี อคโค มม สิสเสสุ
 ภิกขโว
 สัพพโลกहित สตถา กิตติยิ ปริสาสุ
 ม. กิเลสา ฌาปิตา มยหํ ภวา สัพเพ
 สมุหตา
 นาโคว พนฺธนํ เนตวา วิหารามิ
 อนาสโว.
 สุวาคตํ วต เม อาสิ พุทธเสฏฺฐสฺส
 สนฺติเก
 ติสฺโส วิชชา อนุปตฺโต กตํ พุทธสฺส
 สาสนํ.
 ปฏิสมภิทา จตฺสฺโส วิโมกฺขาปิจ
 อฏฺฐิเม
 ฌฬฺหิณฺญา สจฺฉิกตา กตํ พุทธสฺส
 สาสนนํ” ติ.^{๒๔๔๑}
 อิตถํ สุทํ^{๒๔๔๒} อายสฺมา สิวลี เถโร^{๒๔๔๓} อีมา
 คาถาโย อภาสิตถา” ติ.

“ สุตวาน เอตํ จิตํ มหพฺภุตํ^{๒๔๔๔}
 ปุณฺณานุกาเวนจ ลีริ ลีริมตํ^{๒๔๔๕}
 หิตวา กุสิตํ กุสลํ กโรถ^{๒๔๔๖}
 กามาตถ กามํ ภวโภคนิพฺพุตินุ” ติ.

^{๒๔๔๑} ชุ.อป.(บาลี) ๓๓/๖๕/๒๓๑.

^{๒๔๔๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุตตํ.

^{๒๔๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สิวลิตเถโร.

^{๒๔๔๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุตวาน เอวํ ปจฺจิตํ มหคฺคตํ.

^{๒๔๔๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ลีริ ลีริ มตํ.

^{๒๔๔๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กุสิตตํ กุสลํ กโรถ โภ.

สืวลิตเถรสถ วตถุ ทสม.

ยภขวณจิตวคโค ตติโย.

๓.๕ มหาเสนาวกโค

๓.๕.๑ มหาเสนรณโญ วตถุ.

มหาเสนรณโญ^{๒๕๔๗} วตถุมหิ อยมานุப்புพิกถา.^{๒๕๔๘}
 ภควติ ปรินิพพุเต ปาตลিপุตตนคร^{๒๕๔๙} มหาเสโน นาม
 ราชา ธมมิโก ธมมราชา รชช กาลสิ. โส ปน ปิตุปิตา
 มหาทีน^{๒๕๕๐} ธนราสี โอลิเกตวา “ อิเม อิม สัปเตยย
 ปหาย มจจุโน มุขมุคตา, อโห สัสาริกาน อญญาณตา
^{๒๕๕๑} ธน ฐเปตวา^{๒๕๕๒} อตตโน วินาส อตตาน ฐเปตวา
 ธนวินาสญจ^{๒๕๕๓} น ชานนตี” ติ, “ สมปตติยา อธิคมญจ
 วินาสญจา” ติ^{๒๕๕๔} สพพ จินเตตวา ธมมญจ สุตวา
 ปฏิลทสทโท ทิวเส ทิวเส ทสสสสาน ภิภชุน มธุเรน
 อนนปानน สนตปเปนโต อนนทานิ ปุณญ- กมมานิ
^{๒๕๕๕} อุปจिनนโต เอกทิวส รโห ปฏิสลสิโน เอว^{๒๕๕๖} จินเต
 ส “ เอว ราชนโยเคน ชนสส ปิพน^{๒๕๕๗} กตวา
 ทินนทานโต^{๒๕๕๘} สหตเถน กมม กตวา ลทเธน ทินน

^{๒๕๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาเสนรโญ.

^{๒๕๔๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อยมานุப்புพิกถา.

^{๒๕๔๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปาฏลিপุตตนคร.

^{๒๕๕๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มาตูปิตามหาทีน.

^{๒๕๕๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญญาณตา.

^{๒๕๕๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ฐเปตวา.

^{๒๕๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อตตาน ฐเปตวา ธนวินาสญจ อิติ ปาฐา
 น ทิสสนติ.

^{๒๕๕๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วินาสญจ อิติ ปาฐา น ทิสสนติ.

^{๒๕๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณญกมมานิ.

^{๒๕๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เอว.

^{๒๕๕๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปิพน.

^{๒๕๕๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ทานโต.

ทาน^{๒๕๕๙} มหปผล มหานิสส์ ภวิสสตี, เอว มยา
 กาทพพณ” ตี.^{๒๕๖๐} โส สหตามจจสส^{๒๕๖๑} รชช^{๒๕๖๒} นิย
 ยาเตตวา^{๒๕๖๓} อตตโน กณิฏฐัก^{๒๕๖๔} อาทาย กณจิ
 อชานาเปตวา อญญตรเวเสน^{๒๕๖๕} นครา นิกขมม อุต
 ตรมธูรํ นาม นครํ อคมาสิ.^{๒๕๖๖}

ตตถ มหาวีภโว เอโก เสฏฐี ปฐิวสตี. เต เสฏฐีโน
 สมิปมุปลคมม จีตา^{๒๕๖๗} เตณ “ กิमतถายาคตา” ตี วุต
 เต, ราชา “ ตว เคเห ภติยา^{๒๕๖๘} กम्मํ กาทุ อากโตม
 หี” ตี วตวา เตณานุญญาโต^{๒๕๖๙} ตีณิ วสสานิ กम्मมกา
 ลี. ตโต เอกทิวสํ เสฏฐี^{๒๕๗๐} เต ทิสฺวา ปกโกสิตวา
 “ อติวีย ตุมเห สุขุมาลตรา, ตถาปิ อิมสมิ เคเห กम्मกร
 เณน^{๒๕๗๑} จิรํ วสิตถ, เอตตํ กาลํ กิสมิณฺจ กัมเมปี
 กุสิตภาโว^{๒๕๗๒} น ปณายติ, ปเคว อนาจารย์, ยาคุภตตํ

^{๒๕๕๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทินนทานเนน.

^{๒๕๖๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กตตพพณ” ตี.

^{๒๕๖๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สหตามจจสส.

^{๒๕๖๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):รพฬ.

^{๒๕๖๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):นิยยาเตตวา.

^{๒๕๖๔} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):กณิฏฐัก.

^{๒๕๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญญตรเวเสน, อนุวิจารณ์สส มยหํ ทสฺสเน

“ อญญาตกเวเสน” ตี ยุตตร.

^{๒๕๖๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคคมาสิ.

^{๒๕๖๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จีตา อิติ ปาฐโน น ทิสฺสตี.

^{๒๕๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภตติยา.

^{๒๕๖๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เตณ อนุญญาโต อิติ ปาฐโน ทิสฺสนตี.

^{๒๕๗๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เสฏฐี.

^{๒๕๗๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ภตติยา กम्मํ กโรนฺดา อิติ ปาฐโน
 ทิสฺสนตี.

^{๒๕๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กุสิตภาโว.

ฐเปตวา^{๒๕๗๓} อญญํ อุปการมปิ มม สนติกา ลทฐิ^{๒๕๗๔}
 นตถิ, เกนตเถน กम्मํ กโรธา” ติ ปุจฺฉิ. ราชา ตสฺส
 วจนํ สุตวา “ อิมสมี ชนปเท สาลิโน มนาปภาโว พหุ
 โส สฺยติ, ตสฺมา สาลีนมตถาย อิธาคตามหา” ติ^{๒๕๗๕}
 อาห. ตํ สุตวา เตสํ ตญฺโฐ เสฏฺฐิ สาลินํ
 สกฺกสฺสสํ อทาสิ. ราชา สาลิํ ลภิตวา เสฏฺฐิโน เอว
 มาห “ โภ อิมํ อมหากํ นครํ ปาเปถา” ติ. ตํ สุตวา
 เสฏฺฐิ “ สาธุ” ติ วตวา สาลิปริฏฺเณ^{๒๕๗๖} สกฺกสฺสสํ
 รหฺมณํ นครํ ปาเปสิ. ราชา นครํ คนฺตวา เสฏฺฐิสฺส นา
 นาวณฺณ-วตถหิรณฺญสฺสวณฺณาทิหิ สกฺเก ปุเรตวา ปฏฺิเป
 เสตวา เมตติ ธีรํ^{๒๕๗๗} กตวา อาภตวิหโย ราชเคเห สน
 นิจยมกาสิ.

อถ ราชา กติปาหจฺเจน มุสฺสํ ปคฺคยห^{๒๕๗๘} สหต
 เถเนว วิหิ โภฏฺเฏติ. โภฏฺฐิตโภฏฺฐิตํ^{๒๕๗๙} กณฺนิฏฺฐิก^{๒๕๘๐}
 ปปฺโฝฏฺเฏติ. เอวํ อุโปปิ ตณฺฑุลานํ มหนฺตํ ราสี กตวา
 ทารุทกาทโย อหริตวา อมพิลภตตํ^{๒๕๘๑} ปจิตวา ราชเค
 เห ปณฺจสฺตอาสนานิ ปณฺญาเปตวา^{๒๕๘๒}

^{๒๕๗๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ยาคุภตตญฺฐเปตวา.

^{๒๕๗๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สนฺตํ ลทฐิํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๕๗๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อิธาคตฺมหา” ติ.

^{๒๕๗๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สาลิปริฏฺเณสกฺกสฺสสํ.

^{๒๕๗๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เมตติ ธีรํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๕๗๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มุสฺสมปคฺคยห.

^{๒๕๗๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โภฏฺฐิตโภฏฺฐิตํ.

^{๒๕๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กณฺนิฏฺฐิกา.

^{๒๕๘๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อมพิลภตตํ.

^{๒๕๘๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปณฺญาเปตวา.

กาลั อุกุโฆเสส^{๒๕๘๓} “ อากจฉนตุ อยยา อนุกมปึ อุปา
ทาย มม เคเห ภูณชนตุ” ติ.^{๒๕๘๔}

ตัม สุตวา ปญจस्ता ภิกขุ อากาเสน อากมีสุ.
ราชา เต^{๒๕๘๕} ยาวทตถั ปริวิสิ.^{๒๕๘๖} ตทา เตสั อนตเร
^{๒๕๘๗} ปยงคุทีปวาสิ เอโก มหาสิวัตเถโร นาม ภตตัม
คเหตวา “ เอเต มั ปัสสนตุ” ติ อธิฐฐหิตวา อากาเสน
ปยงคุทีป^{๒๕๘๘} คนตวา ภตตัม ปญจสถานั ภิกขุนั
ทตวา ปริภุชชิ. ตัม ตสฺसानุภาเวน สพฺเพสั ยาวทตถั
อโหสิ. เอว อปฺปกเณนาปิ เทยยธมฺเมน สปฺปฺริสา^{๒๕๘๙} มนั
ปสาเทตวา^{๒๕๙๐} ปติฐฐั^{๒๕๙๑} กโรนติ. วุตตณฺหิ

“อปฺปกเณนาปิ เมธาวิ ทายกานั มนั
ปติ^{๒๕๙๒}

สทถั วฑฺฒเนนติ^{๒๕๙๓} จนฺโทว รัสินา
ชีรสาครั.^{๒๕๙๔}

อุฏฐาเน น นิโยเชนตา กโรนตา เนว
สนฺนิธี

ปริโภคมกตวาน^{๒๕๙๕} เนว นาเสนติ
ปจฺจยั.

^{๒๕๘๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุคุโฆเสสึ.

^{๒๕๘๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปริภุชชนตุ” ติ.

^{๒๕๘๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เตสั.

^{๒๕๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริวิสิตวา.

^{๒๕๘๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เตสฺมนตเร.

^{๒๕๘๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปยงคุทีป.

^{๒๕๘๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สปฺปฺริसानั.

^{๒๕๙๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปัสสาเทตวา.

^{๒๕๙๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): ปติตถั.

^{๒๕๙๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏี.

^{๒๕๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วฑฺฒเนนติ.

^{๒๕๙๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):รัสึนา ชีรสาครั.

น ปาเปนตา จ เถยยสส น กโรนตา
 ตเทวีน^{๒๕๙๖}
 วิชาชนติ^{๒๕๙๗} สู้สี่เลสุ สย ภูตวาน
 สีสวา” ตี.

อถ ราชา^{๒๕๙๘} กณิฏฐกาย^{๒๕๙๙} สทธี ตตเถว^{๒๖๐๐} จี
 โต^{๒๖๐๑} ปิยงคฺทิเป ปริกฺกชฺชเต ปณฺจสตทิกฺขุ ทิสฺวา หฏ
 ฐิ อุทคฺโค อโหสิ. อถ เต อปรมาเค อตตนา กตฺ
 ทานวรี อนุสฺสรนตา น จิเรเนว^{๒๖๐๒} อุโกปิ โสตาปนฺนา
 อเหสน” ตี.

“ น คณนตาตตโน ทุกข^{๒๖๐๓} วิหาย
 มหตี สิริ^{๒๖๐๔}
 आयตี ภาวมิจฺจนตา^{๒๖๐๕} สุขเนว
 สฺเก รตา.
 आयาสเน กตฺ^{๒๖๐๖} ปุณฺญ มหนตผล
 ทายก^{๒๖๐๗}
 อิติ มนฺตวาน เมธาวิ^{๒๖๐๘} สหตเถเนว ตํ
 กเร” ตี. ^{๒๖๐๙}

^{๒๕๙๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปริโภคมตฺตํ กตฺวา.

^{๒๕๙๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ตเทวีน.

^{๒๕๙๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วิชาชนติ.

^{๒๕๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชา.

^{๒๕๙๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กณิฏฐิกาย.

^{๒๖๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตฺถ.

^{๒๖๐๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ถิโต.

^{๒๖๐๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จิรสเสเยว.

^{๒๖๐๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):น คโลนตา อตตโน.

^{๒๖๐๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มตี สิริ.

^{๒๖๐๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อายตี ภาวมิจฺจนตา.

^{๒๖๐๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อายตนกตฺ.

^{๒๖๐๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหนตํ ผลทายก.

มหาเสณรณโญ วตถุ ปฐมัม.^{๒๖๑๐}

๓.๕.๒ สวณณติลกาย วตถุ.

สวณณติลกาย วตถุมหิ อยมานุปพุพิกกา. ลงกาทีเป
^{๒๖๑๑} กิร อนุราธ-ปฺรณฺคร เอโก มาตุคาม^{๒๖๑๒}
 สทฺธาสมฺปนโน^{๒๖๑๓} นิจจํ อภยุตฺตรเจติเย ปุปฺผปุชํ กโรติ.
 อเถกทิวสํ สา อตฺตโน ธีตฺยา สทฺธี ตสฺมี เจติเย ปุปฺผปุ
 ชนตฺถาย คนฺตฺวา ปุปฺผาสนสาลาย อุทกํ อปสฺสนตี ธีตฺ
^{๒๖๑๔} หตฺถเอ ปุปฺผจฺจโกฏฺฐกัม^{๒๖๑๕} ฐฺเฒตฺวา^{๒๖๑๖} ฌมฺมาทาย
 โปกฺขรณิ อคฺมาสิ.^{๒๖๑๗} ตโต สา^{๒๖๑๘} ทาริกา มาตริ
 อนาคตายเวย^{๒๖๑๙} อโธตาสเน ปุปฺผมฺภูจฺฐิ คเหตฺวา มณฺทลํ
 กตฺวา ปุเชตฺวา เอวํ ปตฺถนฺมกาสิ. ตถา หิ

“ มหาวิรสส ธีรสส^{๒๖๒๐} สยมภุสส
 มहेสิโน

^{๒๖๐๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เมธาวิ.

^{๒๖๐๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ตฤกเร” ตี.

^{๒๖๑๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหาเสณรณโญ วตถุ ปถมัม.

^{๒๖๑๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ชมพุทฺธิเป.

^{๒๖๑๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เอกา มาตุคามา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๖๑๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สทฺธาสมฺปนนา.

^{๒๖๑๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ธีตฺ.

^{๒๖๑๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุปฺผจฺจโกฏฺฐกัม.

^{๒๖๑๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐฺเฒตฺวา.

^{๒๖๑๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคคมาสิ.

^{๒๖๑๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สา อิติ ปาฐา น ทิสฺสตี.

^{๒๖๑๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนาคตายเวย.

^{๒๖๒๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาวิรสส ธีรสส.

ติโลกคคสส นาสส
 สตฤโน.
 ยมห์ ปุชยิ ปุฬ
 กมมสส วาหสา
 รูปินํ ปวรา เหลส
 หวา.
 มํ ทิสวา ปุริสา สพุเพ
 กามมจจिता
 นิจจรรนตุ สรีรา เม
 โย.^{๒๖๒๒}
 หทยงคมา กณณสุขา
 สุภา^{๒๖๒๓} มม
 กิณนรานํ ยถา วาณิ
 ตู” ติ.

ภควนตสส

ตสส

อาโรหปริณา

มัจจนตุ^{๒๖๒๑}

รสิมาลิว รสิ

มณชวาณิ

เอวเมว ปวตต

อถสสา^{๒๖๒๔} มาตา อาคมม อโรตาสเน ปุชิตานิ
 ปุฬานิ ทิสวา “ กสฺมา จณฺทาสี^{๒๖๒๕} อโรตาสเน ภควโต
 ปุฬานิ ปุเชสิ, อยุตตํ ตยา กตฺน” ติ อาห. ตํ สุตวา
^{๒๖๒๖} มาตฺยา กุชฌิตวา “ ตวํ จณฺทาสี” ติ อภิโกสิ. สา
 เอตตํ ปุณฺญา- ปุณฺญ^{๒๖๒๗} กตฺวา อปรภาเค ตโต จ
 ตา^{๒๖๒๘} ชมพุทฺธิเป^{๒๖๒๙} อุตฺตรมธฺรายํ เอกสส จณ

^{๒๖๒๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มัจจนตุ.

^{๒๖๒๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รสิมาลิว ราสียา.

^{๒๖๒๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มฺชา.

^{๒๖๒๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อถสส.

^{๒๖๒๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): จณฺทาสี.

^{๒๖๒๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๒๖๒๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุณฺญญจ อปุณฺญญจ.

^{๒๖๒๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จโต.

^{๒๖๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทฺธิเป.

ทาลคนธพพพราหมณสส อีตา^{๒๖๓๐} หุตวา นิพพตติ, อุต
 ตมรูปธรา อโหสิ.^{๒๖๓๑} ตสสา สริริโต^{๒๖๓๒} เมฆมุขโต วิช
 ชุลตา วีย รัสโย นิจจรนต์. สมนตา จต- หตถฏฐาเน
^{๒๖๓๓} สริริปปภา^{๒๖๓๔} อนนการ^{๒๖๓๕} วิธมตี. มุขโต อุปปลคน
 โธ วายติ, กายโต จนทนคนโธ, ตสสา ทวินนํ ฌนา
 นมนตเร สวณณวณณํ เอกํ ติลก^{๒๖๓๖} อโหสิ, เตน พาลส
 รียสส วีย ปภา นิจจรติ. ทิฏฐทิฏฐา เยภยเยน อุมมตตา
^{๒๖๓๗} วีย กามมเทณ วิสณญโน^{๒๖๓๘} โหนติ. อโห กุสลา
 สลัน^{๒๖๓๙} อานภาโว. ตถา หิ

“ เยน สา โกธสา มาตุ จณทาลี อิติ
 ภาสิตา^{๒๖๔๐}

เตน สา อาสิ จณทาลี^{๒๖๔๑} เชคจณา
 หีนชาติกา.^{๒๖๔๒}

สลลกเขตวาน สมพุทธ- คุณํ ปุเชสิ ยํ
 ตทา^{๒๖๔๓}

เตน ปุณญานุกาเวน^{๒๖๔๔} สากิริป^{๒๖๔๕}
 มโนรมา.

^{๒๖๓๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อีตา.

^{๒๖๓๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อโหสิ อิติ ปาโฐ น ทิสสตี.

^{๒๖๓๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สริริโต.

^{๒๖๓๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จตหตถฏฐาเน.

^{๒๖๓๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สริริปปภา.

^{๒๖๓๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนนการ.

^{๒๖๓๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอกติลก.

^{๒๖๓๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุมมตตา.

^{๒๖๓๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิสญโน.

^{๒๖๓๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กุสลัน.

^{๒๖๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิจณภาสิ จ.

^{๒๖๔๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):จณทาลี.

^{๒๖๔๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชิคจณา หีนชาติกา.

^{๒๖๔๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยนตทา.

ปุตโต^{๒๖๕๕} ลชชิตอ รณโณ^{๒๖๕๖} สนตีกั คนตวา วีณ มุณ
เจตวา^{๒๖๕๗} คายมาโน เอวมาห

“ ลลนนานนนิ จลโลจนานิ^{๒๖๕๘}
ตรุณารุณานิ จริตารานิ^{๒๖๕๙}
มนุโชภियो เนตตปิย^{๒๖๖๐} กโรติ
ส ตู นิจชาติ อปี โน ชหา” ติ.^{๒๖๖๑}

“ กิมิทน” ติ รณญา^{๒๖๖๒} ปุณฺณโณ อาห

“ สเมติ ก็ เทว ฉมาย มตติกา^{๒๖๖๓}
กทาจิ จามิกรชาติกาย^{๒๖๖๔}
ลิลลลเนนุ อปี นิจชาติกา^{๒๖๖๕}
สเมติ ก็ ลีหวเรน ชาติยา” ติ.^{๒๖๖๖}

เอวณจ ปน วตวา “ เทว อิมสมิ นคเร สุวณณ
ติลกา นามกา จณฺฑาลลิตา อตถิ, สา สมานชาติเกหิ
^{๒๖๖๗} เปลิตํ ปณฺณการ^{๒๖๖๘} น คณฺหาติ, กุลวนเตเยว ปต

^{๒๖๕๕} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พราหมณปุตโต.

^{๒๖๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รโณ.

^{๒๖๕๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): วีณ มุณจิตวา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๒๖๕๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): ลนนานนนิ นิลโลจนานิ.

^{๒๖๕๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): ตรุณา ตรุณา นีวลิตา ธารานิ.

^{๒๖๖๐} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เนตตวิสย.

^{๒๖๖๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): นิจชาติมปี โน ชหาติ” ติ.

^{๒๖๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รญา.

^{๒๖๖๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): กิโน วสมายติกา.

^{๒๖๖๔} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จามิกรชาติกาย.

^{๒๖๖๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): ลิงคาลเนนุ อปี นิจชาติกา.

^{๒๖๖๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): สเมนติ ก็ ลีหวเรน ชาติยา” ติ.

^{๒๖๖๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สมชาติเกหิ.

^{๒๖๖๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): เปลิตปณฺณการ.

เถติ, กทา นาม กากิ สุวณฺณหํเสน สมากจฺฉติ^{๒๖๖๙} เท
วา” ตี.

ราชา ตํ สุตฺวา ตสฺสา^{๒๖๗๐} ปิตรํ ปกฺโกสาเปตฺวา
ตมตถํ วตฺวา “ สจฺจํ ภณฺ” ตี ปุจฺฉิ. โสปี “ สจฺจํ เทว,
สา ชาตีสมฺปนฺนเมว กาเมตี” ตี อาห. ราชา “ เอวํ สติ
ภณฺ ปญฺจมรฺตุนฺนคเร อุททาฬฺพราหฺมโณ^{๒๖๗๑} อตฺถิ, โส
ชาติ- สมฺปนฺโน^{๒๖๗๒} มาติโต จ ปิตีโต จ อนฺนปฏฺกฏฺโฐ
,^{๒๖๗๓} ชิคฺฉจฺฉา ปฏฺกฏฺลา เอตสฺส,^{๒๖๗๔} มาตุคามน^{๒๖๗๕} สทฺธิ
น สํวสฺติ, อตฺตโน เคนโต ราชเคนํ คจฺฉนฺโต จ
อาคจฺฉนฺโต จ โสฬสชฺชีโรทกขณฺเห^{๒๖๗๖} มคฺเค สิญฺจาเปติ,
มาตุคามเ ทิสฺวา “ กาลกณฺณ^{๒๖๗๗} มยา ทิฏฺฐา” ตี ชี
โรทเกน มุขํ โธวติ, ตว ธิตฺตา สกฺโกนฺตี เตน สทฺธิ สํวสฺติ
, เอตํ อตถํ ตว ธิตฺตยา กเถฮี” ตี อาห. โสปี ตํ สุตฺวา
เคนํ คนฺตฺวา ธิตฺร^{๒๖๗๘} ปกฺโกสิตฺวา รณฺญา วุตฺต
นียาเมเนว กเถสิ. ตาย ตํ สุตฺวา “ สกฺโกนฺตี อหํ
^{๒๖๗๙} อุททาฬฺพราหฺมณฺน สทฺธิ วสิสฺสามิ, มา ตุมฺहे จิน
เตถ, ปปญฺจมปี มา กโรถ, ปาโตว คมิสฺสามิ” ตี วุตฺเต,

^{๒๖๖๙} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คจฺฉติ.

^{๒๖๗๐} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): ตสฺสา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

^{๒๖๗๑} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุททาฬฺพราหฺมโณ.

^{๒๖๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผาตีสมฺปนฺโน.

^{๒๖๗๓} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนฺนปฏฺกฏฺโฐ.

^{๒๖๗๔} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): เอตา”ตี.

^{๒๖๗๕} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ติลคามาตุคามน.

^{๒๖๗๖} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โสฬสชฺชีโรทกขณฺเห.

^{๒๖๗๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กาลกณฺณ.

^{๒๖๗๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ธิตฺร.

^{๒๖๗๙} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สกฺโกนฺตีห.

ปีตา ปนสสา “ สาธุ” ตี สหสศคมณิกจิตตคม
 พลกญฺจน ธีตร^{๒๖๘๐} ปารุปาเปตวา วิณาติตฺตริยภณฺทานิ
^{๒๖๘๑} คหาเปตวา ธีตฺยา สทฺธิ อทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺช.
 คจฺจนโต อนฺตรามคฺเค อญฺญตรสฺมี^{๒๖๘๒} นคเร รณโญ^{๒๖๘๓}
 คนฺธพฺพํ กโรนฺโต ธีตรํ ปิฏฺฐิปสฺเส นิสฺสาเปตวา คนฺธพฺพม
 กาสี.

อถสส ปิฏฺฐิปสฺเส นิสินฺนา สุวณฺณติลกา นยนโกฏิ
 ยา ทิฏฺฐิ^{๒๖๘๔} ปาเปนฺตี สรเสน ตํ โอโลเกตฺวา ปารุตกญฺจกํ
^{๒๖๘๕} กิณฺจิ อปนฺเตวา สรฺรปฺภ^{๒๖๘๖} ปญฺญาเปสิ. ราชา ปนส
 สา สรฺรปฺภกญฺจ รูปสมฺปทญฺจ^{๒๖๘๗} ทิสฺวา กามาตุโร
 วิคตสญฺโญ^{๒๖๘๘} สมฺมพฺโห^{๒๖๘๙} หุตฺวา มหุตฺเตน^{๒๖๙๐}
 ปฏฺฐิตทฺธสฺสาโส ตสฺสา สสฺสามิกาสฺสามิกาว^{๒๖๙๑} ปุจฺฉิตฺวา
 “ จณฺฑาลธิตา” ตี สุตฺวา ปริภวฺกเยน ตํ อาเนตุํ อสฺก
 โกนฺโต^{๒๖๙๒} “ เอวรูปํ วณฺณโปกฺขรสมฺปนฺนํ อิตฺถิรตนํ^{๒๖๙๓}

^{๒๖๘๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สรฺรํ อิติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

^{๒๖๘๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖): วิณาติตฺตริยภณฺทานิ.

^{๒๖๘๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญฺญตรสฺมี.

^{๒๖๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รณโญ.

^{๒๖๘๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทิฏฺฐิ.

^{๒๖๘๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปารุตกญฺจกน.

^{๒๖๘๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สรฺรปภ.

^{๒๖๘๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สรฺรปภกญฺจ รูปสมฺปทญฺจ อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนตี.

^{๒๖๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิคตสญฺโญ.

^{๒๖๘๙} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมฺมพฺโห.

^{๒๖๙๐} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหุตฺเตน.

^{๒๖๙๑} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):สสามิกอสสามิกาว.

^{๒๖๙๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาเนตุํ อสฺสโกนฺโต,น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ -
 ๖):อาเนตฺมสโกนฺโต.

^{๒๖๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อิตฺถิรตนํ.

รติยา วิปปมุตตสส นตถิ โสโก
 กุโต ภยํ.
 กามโต ชายติ โสโก กามโต ชายติ
 ภยํ
 กามโต วิปปมุตตสส นตถิ โสโก
 กุโต ภยํ.
 ตณฺหาย ชายติ โสโก ตณฺหาย
 ชายติ ภยํ
 ตณฺหาย วิปปมุตตสส นตถิ โสโก กุ
 โต ภยณฺ” ติ.

ตโต โส อนุกกเมน ปญจมธุรนครํ คนฺตวา อตฺต
 โน อากตภาวํ^{๒๓๐๕} รณฺญา กถาเปตฺวา เตน อนฺนุญฺญาโต
^{๒๓๐๖} คนฺตวา ราชาณํ อททส.

ตทา อุตฺทาฬฺพราหฺมโณ^{๒๓๐๗} รณฺโญ^{๒๓๐๘} อวิทุเร
^{๒๓๐๙} กมฺพลภทฺทปฺปิฏฺเฐ^{๒๓๑๐} นิสินฺโน โหติ. คณฺธพฺพพราหฺม
 โณปิ ธีตฺยา^{๒๓๑๑} สทฺธิ คณฺธพฺพ กุรฺมาโน นิสิตฺติ. ตสฺมี
 ขณฺเณ ปิตุ ปิฏฺฐิปสฺเส นิสินฺนา สุวณฺณตฺลกา “ อุตฺทาฬฺพ
 ราหฺมโณ กตโม” ติ ปุจฺจติวาทา “ เอตสฺมี ภทฺทปฺปิฏฺเฐ^{๒๓๑๒} นิ
 สินฺโน เอโส” ติ สุตฺวา นิลามลโลจเนหิ^{๒๓๑๓} ตํ โอโลกนตฺติ

^{๒๓๐๕} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สวาคตภาวํ.

^{๒๓๐๖} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เตนานุญาโต.

^{๒๓๐๗} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ขุทฺทาลพราหฺมโณ.

^{๒๓๐๘} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):รณฺญ.

^{๒๓๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อวิทุเร.

^{๒๓๑๐} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กมฺพลภทฺทปฺปิฏฺเฐ.

^{๒๓๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธีตฺยา.

^{๒๓๑๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ภทฺทปฺปิฏฺเฐ.

^{๒๓๑๓} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นิลามลโลจนาหิ.

^{๒๓/๑๔} ทสนรสีนา สมภินนสรตตาทเรน^{๒๓/๑๕} มนทหสิต^{๒๓/๑๖}
 กโรนตี ตํ โอลเกตวา ปารุตกณจกํ อปนตวา
 สรืรปปร^{๒๓/๑๗} วิสชเชสิ.^{๒๓/๑๘} ตํ ทิสวา พราหมณ
 อุมมตโต^{๒๓/๑๙} โสเกน ปริทตมคตโต^{๒๓/๒๐} อุนหวาเตน ปุ
 รัตมุข- นาส^{๒๓/๒๑} อสสุนา กิลินนเนตโต วิสญญ^{๒๓/๒๒}
 อโหสิ. ตโต โส มุหุตเตน ลทสสาโส โรคิ^{๒๓/๒๓} วย
 รณญู สกาสา อปสรนโต อตตโน เคน คณตวา สหเท
 ปกโกสิตวา เตส เอวมาห. ภาวนเตตถ

“ โย อาปเท สมุปปนเน อุปติฏฐติ สน
 ติเก
 สุขทุกเข สโม โหติ โส มิตโต โส
 จ ญাতโก.
 โย คุณํ กาสเต ยสส^{๒๓/๒๔} อคุณญจ นิ
 कुหติ
 ปฏีเสเรตย^{๒๓/๒๕} กตตพพา^{๒๓/๒๖} โส มิต
 โต โส จ ญাতโก.

^{๒๓/๑๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โอลกนตา.

^{๒๓/๑๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมภินนสรตตาทเรน.

^{๒๓/๑๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มนทหสิต.

^{๒๓/๑๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สรืรปปร.

^{๒๓/๑๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):วิสชเชสิ.

^{๒๓/๑๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อุมมตตโก.

^{๒๓/๒๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปริทตมคตโต.

^{๒๓/๒๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปริตมุขนาโส.

^{๒๓/๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิสญญ.

^{๒๓/๒๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):โรโค.

^{๒๓/๒๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปกาสะยสส.

^{๒๓/๒๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏีเสเร.

^{๒๓/๒๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):กาทพพา.

สวณณติลกา นาม	ลลนา	กาม
ลาลยา		
นีนกขิจนทกณเทหิ	วิชณเทสิ	
มโน มม.		
ตสสา มุขมพุเช ^{๒๓/๒๗} สตุตา	มม	เนต
ตมธัพพตา ^{๒๓/๒๘}		
อปปมปิ น สรณตาม ^{๒๓/๒๙}	ตตเถวาภิรมน	
ติ เต. ^{๒๓/๓๐}		
สเหว เตหิ เม จิตตัม	คตัม	อุลลัมมิ
อุทฐโต ^{๒๓/๓๑}		
ลชชาคมภีรปริกข ^{๒๓/๓๒}	ธิติปา	
การมุกคตัม.		
สมมุยหามิ ปมุยหามิ	สพพา มุยหน	
ติ เม ทิสสา		
ตสส เม สรณัม โหถ	กโรถ	มม
สงคหน” ติ.		
ตัม สตุวา เต เอวมาหंस		
“ ยัม ตวมาจจริย ปตเถสิ ^{๒๓/๓๓}	จณทาสี	
สสา อสงคมา		
กินนุ ^{๒๓/๓๔} มีพฺเหน สโยโค ^{๒๓/๓๕}	จณทนสส	
กทา ลียา.		

^{๒๓/๒๗} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มุขมพุเช.

^{๒๓/๒๘} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เนตตมธุตถตา.

^{๒๓/๒๙} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อปปมปิ นปปรนติม.

^{๒๓/๓๐} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตตเถวาภิรมนติ เม.

^{๒๓/๓๑} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อุลลัมมิ อุทฐโต.

^{๒๓/๓๒} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ลชชาคมภีรปริกข.

^{๒๓/๓๓} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปตเถ.

^{๒๓/๓๔} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กีนุ.

^{๒๓/๓๕} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มีพฺเหน สโยโค.

วา สวณณติลก มาเรหิ” ตี.^{๒๓๔๔} ตโต เต สฟุเพ
 ราชงคเณ สนฺนิปตติวา พุตฺ ปาเหลฺ “ อัจริยํ ทฏฺฐ
 กามามหา” ตี. ตโต พราหมเณน อาคนฺตวา นิสินฺเนน
 ปฏิสนฺถารํ กตฺวา “ อัจริย อัจริยานี”^{๒๓๔๕} ปสฺสิตุกามม
 หา” ตี อาหํสุ. อถ โส “ สวณณติลกํ คเหตฺวา อาคจฺฉ
 ธา” ตี มนุสฺเส เปเสสิ. เต ตถา กรีสุ.

อถ วิถิมชฌํ สมฺปตฺตกาเล^{๒๓๔๖} หตฺถิ วิสสชฺเชสฺสุ .
 โส โสณฺทาย ภูมียํ ปหฺรณฺโต คจฺฉนฺโต อุปธาวิตฺวา
 โสณฺเทน ตํ อุกฺขิปิตฺวา กุมฺภเณ นิสีทาเปสิ. ตโต ราชานो
 ตถา ตํ มาราเปตฺ อสฺสโกณฺตนา^{๒๓๔๗} ปุณฺทิวเส มนุสฺเส ปโย
 เชตฺวา รตฺติยํ มาราเปสฺสุ .^{๒๓๔๘} พราหมโณปิ “ เอวรूप
 อิตฺถิ อลภิตฺวา ชีวนฺโต^{๒๓๔๙} มตฺเมว เสยฺโย” ตี โสจฺฉนฺโต
 ปรีเทวนฺโต^{๒๓๕๐} ราชงคเณ ทารุจิตกํ^{๒๓๕๑} การาเปตฺวา
 อคฺคิ ปวีสิตฺวา^{๒๓๕๒} มโต. เอวํ มาตุคามวสงฺคตา มหนฺตํ
 อนนฺยพฺยสนฺนญจ มรณญจ ปาปฺพนฺ” ตี.^{๒๓๕๓} วุตฺตตฺถเหตฺ
 ภควตา.^{๒๓๕๔}

^{๒๓๔๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มาราเปหิ”ตี.

^{๒๓๔๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อัจริณี.

^{๒๓๔๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิถิมชฌสมปตตกาเล.

^{๒๓๔๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มาราเปตฺมสฺสโกณฺตนา.

^{๒๓๔๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มาเรสฺสุ .

^{๒๓๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวนโต.

^{๒๓๕๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปรีเทวมาโน.

^{๒๓๕๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทารุจิตตกํ.

^{๒๓๕๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อคฺคิ ปวีสิตฺวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๓๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาปฺพนฺ” ตี.

^{๒๓๕๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วุตฺตํ เหตฺ ภควตา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

“ มายา เจสา มริจิว^{๒๓/๕๕} โสโก โรโค
 จุพททโว^{๒๓/๕๖}
 ขราว พนธนา เจสา มจจุปาโส คุ
 হাস্যো
 তাসু ইয় বিসেসে^{২৩/৫৭} পোসে সৈ নরে
 সূ নরানমো” তি.

“ อโยนิโส สา ปุริมาย ชาติยา
 ปุณญํ กริตวา อลภีทิสํ คตฺติ
 ธีสมปยุตฺตํ กุสลํ กโรนตา
 นิพพานเมวภิมุขํ^{๒๓/๕๘} กโรธา” ติ.

สวณฺณติลกาย วตถุ ทุตฺติยํ.

๓.๕.๓ กปณาย วตถุ.

กปณาย^{๒๓/๕๙} วตถุมหิ อยมานุปุพพิกถา. ภควติ ปรี
 นิพพุเต^{๒๓/๖๐} ชมพุ- ทีเป^{๒๓/๖๑} ตตถ ตตถ ภิกขุ จ ภิกขุณิ
 โย จ อุปาสกอุปาสิกาโย จ “ ชยมหาโพธิ วนทิสสาม” ติ
 เยภุเยน คนตวา วนทนต์ิ.

^{๒๓/๕๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มายา เจว มริจิว.

^{๒๓/๕๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จุพททโว.

^{๒๓/๕๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิสเส.

^{๒๓/๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิพพานเมวภิมุขํ.

^{๒๓/๕๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กปณาย.

^{๒๓/๖๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรีนิพพุตเต.

^{๒๓/๖๑} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔).ชมพุทีเป.

อถาปรภาเค พหุ ภิกขุ สงคมม มหาโพธิ วนทนต์
 ฅาย คจณนตา อญญตรสมี คามเก^{๒๓/๖๒} ภิกขาย
 จริตวา อาสนสาละ คนตวา กตภตตกิจจา โถกั วิสสมี
 ส. ตทา ตตถ เอกา กปณา^{๒๓/๖๓} ทุคคตติถิ^{๒๓/๖๔} ภิกขุ
 ทิสวา อุปสงกมิตวา ปญจปติฏฐิตน วนทิตวา เอกมน
 เต ฐิตา^{๒๓/๖๕} “ อยยา กุหิ คจณนตี” ติ ปุจณิ. ภิกขุ
 ตั สุตวา ชยมหาโพธิสส อานุกาวญจ ตั วนทนต์ฅาย
 อตตานิ คมนญจ กเถนตา เอวมาหัง

“ ยตถาสีโน^{๒๓/๖๖} ชีโน เชสิ สเสน

มกรทฤษั^{๒๓/๖๗}

หนตวา กิเลสเสนญจ^{๒๓/๖๘}

พทุโร อาสิ

นิรุตตโร.^{๒๓/๖๙}

ยั ปุเชสิ มหาธีโร^{๒๓/๗๐}

ฐิต

ปทมโกปยั

สตรตรตตินทิว เนตต-

นีลนรชรลีนา.

๒๓/๗๑

สุราสุรณราทีนั^{๒๓/๗๒}

เนตตาลี^{๒๓/๗๓}

ปาฬิปาตนา

^{๒๓/๖๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):คาปเก.

^{๒๓/๖๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): กปปณา

^{๒๓/๖๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):กปปนทุคคตติถิ.

^{๒๓/๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถิตา.

^{๒๓/๖๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยตถาสีโน.

^{๒๓/๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มกรทฤษั.

^{๒๓/๖๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นตถ สพพกิเลส ส.

^{๒๓/๖๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนุตตโร.

^{๒๓/๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาธีโร.

^{๒๓/๗๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นีลนรชรลีนา.

^{๒๓/๗๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อสุรามรณราทีนั.

^{๒๓/๗๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):เนตตาลี.

เมปกาการปตเตหิ	สัชณษัติ	วีย
ภาติโย.		
สุรปาทโปว สดตาน	สนตัญญติ	
มหิตเล		
อิห โลเก ปรัตเต จ	ททนโต	อิจฉิ
ติจฉิต.		
ยสส ปุราณปตตมปิ ^{๒๓๗๔}	ปติต	โย
นโร อิธ		
ปุเชติ ตสส โส เทติ ^{๒๓๗๕}	ภวโกค	มहि
รุโ.		
คนธมาเลหิ สลิลเลหิ ^{๒๓๗๖}	ยมุปาสติ	
สทา นโร ^{๒๓๗๗}		
อชฌตตถจ พหิทธา จ ^{๒๓๗๘}	ทริต	โส
วิหณญติ.		
โย เทติ อิหโลกตถ	โย เทติ	ปาร
โลกิก ^{๒๓๗๙}		
สมปท ชยโพธิ ต ^{๒๓๘๐}	โภติ ^{๒๓๘๑}	
คจฉาม วณทิตุน” ติ.		
ต สุตวา อุทคคา โสมนสสชาตา ^{๒๓๘๒}	ภิกขุณ	เอว
มาห “ อห ภนเต ปรุกเล ภติยา ^{๒๓๘๓}	กम्म	กโรนตี ทุก

^{๒๓๗๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุราปณณมปิ.

^{๒๓๗๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปุเชสิ ตสส สาเวติ.

^{๒๓๗๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วาเสหิ.

^{๒๓๗๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):โย สทา.

^{๒๓๗๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):นรมชฌตตพหิทถจ.

^{๒๓๗๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปารโก กถ.

^{๒๓๘๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ชยโพธิต.

^{๒๓๘๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โหติ.

^{๒๓๘๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โสมนสสปปตตา.

^{๒๓๘๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภตติยา.

เขน กสิเรน ชีวิก^{๒๓๘๔} กปเปมิ, สวตนาย เม ตณฺทูล
 นาฬิปี นตฺถิ, ปเคว^{๒๓๘๕} อญฺญํ ธนํ, อิมํ วินา อญฺญํ
 สาฏกมปิ นตฺถิ, กสฺมา ปุพฺเพ อกตปุณฺณตฺตา,^{๒๓๘๖} ตสฺมา
 อิมํ ฆนฺเต สาฏกํ มมานุคฺคหาย โพธิมฺหิ ธชฺ^{๒๓๘๗}
 พนฺธธา” ติ ยาจิตฺวา สาฏกํ โธวิตฺวา เตสํ อทา
 ลี. ภิกขุปี ตสฺसानุคฺคหาย ตํ คเหตฺวา อคมํสุ.

สา สาฏกํ ทตฺวา ปีติปาโมชฺชมานสา^{๒๓๘๘} เคนํ
 คนฺตฺวา ตทเหว รตฺติยา มชฺฌิมยามเ สตถกฺวาเตน
 อุปฺหตา กาลํ กตฺวา เตสํ ภิกขุณํ คมนมคฺเค เอกสฺมี
 รมณฺเญ^{๒๓๘๙} วนสณฺฑเท ภูมฺมเทวตา^{๒๓๙๐} หุตฺวา นิพฺพตฺติ.
 อถสฺสา ปุณฺณานุภาเวน ติโยชนิกเ ฐาเน^{๒๓๙๑} ทิพ
 พกปฺปรุกฺขา ปาตุรฺเหสุ. ตตฺถ ตตฺถ นานาวิราคธชปฺตาทา
 โอลมฺพนฺติ. เทวปฺตฺตา จ เทวธิตโร^{๒๓๙๓} จ สพฺพาลง
 การ-วิภูสิตา ตเถว ธชปฺตาทาทโย^{๒๓๙๔} คเหตฺวา กิฬฺนติ.
 นจฺจคฺคิตาทิเนกานิ อจฺจรียานิ ปโยเชนฺติ.

อถ ทุตฺติยทิวเส เตปี ภิกขุ โพธิมณฺฑลํ คจฺจนฺตา
 สายณฺเห ตํ ฐานํ ปตฺวา “ อชฺช อิมสฺมี วนสณฺฑเท วสิต
 วา คมิสฺสามา” ติ ตตฺถ วาสํ อุปคมิสฺ. ตโต เต รตฺติ

^{๒๓๘๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชีวิตํ.

^{๒๓๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปคเคว.

^{๒๓๘๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อกตปุณฺณตฺตา.

^{๒๓๘๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธชฺฝ.

^{๒๓๘๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปีติปาโมชฺชมานสา.

^{๒๓๘๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รมณฺเญ.

^{๒๓๙๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภูมฺมตถกเทวตา.

^{๒๓๙๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ถาเน.

^{๒๓๙๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นานาวิราคธชปฺฏาทา.

^{๒๓๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวธิตโร.

^{๒๓๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธชฺชปฏาทาทโย.

^{๒๓๙๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กิฬฺนติ.

ภาเค นานาวณฺณเช^{๒๓๗๖} จ เทวตาทิ ปโยชียมานา
 คีต- วาทิตาทโย^{๒๓๗๗} จ ติโยชนภูฏาเน กปปรุกขานิ จ
 ๒๓๗๘ อิทํ สพพํ เทวิสสริยํ ตสฺसानุภาเวน นิพพตตภาวํ
 ๒๓๗๙ ทิสฺวา วิมฺหิตมานสา เทวธีตรํ^{๒๔๐๐} อามนฺเตตฺวา
 “ ตวํ เกน กมฺเมน อิทํ นิพพตฺตา” ติ ปุจฺจิสฺส. สา ภิกขุ
 วรฺหิตฺวา อณฺชลีสํ ปคฺคยฺห จิตฺตา^{๒๔๐๑} “ ภนฺเต มํ น สยฺชา
 นิตฺถา” ติ^{๒๔๐๒} อาห. ภิกขุหิ “ น มยํ สยฺชานาม^{๒๔๐๓}
 ภคินี” ติ วุตฺเต, สา อตฺตโน สภาวํ^{๒๔๐๔} กเถนฺตี เอว
 มาห

	“ หิโย อาสนสาละ	นีสิตถ
๒๔๐๕	สมาคตา	
	ตุมหากัม สันติกัม คมม	๒๔๐๖ ยา วราก็ภิก
วาทยิ.	๒๔๐๗	
	ยา โพธิ ปุชฌนตถาย	วตถกัม ปฏิ
ปาทยิ	๒๔๐๘	

๒๓/๙๖ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):น่านาณณณชเ.

๒๓/๙๓ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จ อิติ ปาโจ น ทิสฺสติ.

๒๓๙๘ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ติโยชนกปปรุกษา จาติ.

๒๓/๗/๗๗ ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิพนพตตภาวํ อิติ ปาโจ น ทิสสตี.

๒๘๐๐ ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):เทวอิตร.

២៨០១ ន.ព.(៦០១២/ក/១ - ៦): ភ្នំពេញ.

២៨០២ ប.ព. (៦០១២/ព/១ - ៦): ឆ្នាំរោង” ពិ.

๒๘๐๓ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สภชานนา.

๒๘๐๔ ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ขตตภาว.

๒๘๐๕ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิสัฎฐ.

๒๕๐๖ ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตมหากํ สันติกมาคมม.

๒๘๐๗ ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๕):วราภิรมภิกษาภย.

๒๘๐๘ ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วตถกมปฏิบัติปาทยิ.

สำหรับ หิโยโย ^{๒๔๐๙} จูตา อาลี ปีพีตา.	รตติย์ พยาธิ
นานาสมปตติสยุตตา ตา	นานาภุสนภุสี
วิมานะ รตนากิณเณ กานเน.	ชาตาทัน เอตุณ
หิโยโย ปสฺสิตถ เม คตตัม ^{๒๔๑๐} เลหิ สํกุล ^{๒๔๑๑}	รโชนล
อชฺช ^{๒๔๑๒} ปสฺสธ เม คตตัม ปภสฺสร.	วณฺณวณฺต
หิโยโย ปสฺสิตถ เม ภนฺเต มลินมพฺร ^{๒๔๑๓}	นิวตถ
อชฺช ปสฺสธ เม ภนฺเต มุตตม.	ทิพพมมพฺร
วิกิณฺณผลิตคเคหิ ^{๒๔๑๔} กุล ^{๒๔๑๕}	เกเสหิ วิรลา
อูกคฺคูปฏิกุล ^{๒๔๑๖} สิรํ มม.	หิโยโย อาลี
อชฺช ตํ ปรีวตติตวา ภาวโต	มม ปุณฺณาน
สุนิลมฺหุทฺทมิลลํ ลิตํ. ^{๒๔๑๗}	กุลฺลมา ภรณภ

^{๒๔๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): หิโยโย.

^{๒๔๑๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): หิโย ปสฺสธ เม คต.

^{๒๔๑๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): รชโชนเลหิ พยากุล.

^{๒๔๑๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖): อชฺช.

^{๒๔๑๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): นีวตถมลินมพ.

^{๒๔๑๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): วิกิณฺณ พาลินคเคหิ.

^{๒๔๑๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): วิรพากล.

^{๒๔๑๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): อูกคฺคูปฏิกุล.

ดาวตีสภวเน นิพพตติ. ภิกขุปี ตํ อจณรียํ ตตถ ตตถ
ปกาเสนตา พหุ ชเน ปุณณกมเม นโยเชสนํ” ติ.

“ เอวํ วิธปิ กปณา ชินสาสนมहि
กตวา ปสาทมถ ภูลกุเจลกเณ
ปุเชตวา^{๒๔๒๔} ทิพพวิภวํ อลภีติ ญตวา
ปุชาปรา ภวถ วตถุสํ ตีสุ สมมา” ติ.

กปณาย วตถุ ตติยํ.

ก

๓.๕.๔ อินทคตตเถรสส วตถุ.

อินทคตตเถรสส วตถุมहि อยมานุปพุพิกา. อม
หากํ ภควโต ปรินิพพานโต โอโร
ภาเค^{๒๔๒๖} ชมพุทึเป^{๒๔๒๗} กิร ปาตลিপุตตํ นาม นคร^{๒๔๒๘}
อโหสิ. ตตถ ธมมาโสโก นาม^{๒๔๒๙} มหิทธิโก มหานุภาโว
อาณาจกกวตติ ราชชา รชช^{๒๔๓๐} กาลสิ. อุทธี อา
กาสโต เหฏฐา ปฐวียา^{๒๔๓๑} โยชนปปมานเ สกล- ชมพุ
ทึเป ตสส อาณา ปวตตติ.

^{๒๔๒๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุเชตถ.

^{๒๔๒๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โอริมภาเค.

^{๒๔๒๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทึเป.

^{๒๔๒๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปาฏลิตตตนคร.

^{๒๔๒๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มहिทธิโก มหานุภาโว อาณาจกกวตติ อิ

ติ ปาฐา น ทิสสนติ.

^{๒๔๓๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รชช.

^{๒๔๓๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฐวียา.

ตทา สกลชมพุทูปวาสิโน^{๒๔๓๒} จ จตุราสีตินครสหัส
 เส^{๒๔๓๓} ราชานโน จ^{๒๔๓๔} อตตโน พลวาทเณ^{๒๔๓๕} คเหตวา
 อาคมม ธมมาโสภมหารณโย อุฏฐานัน กโรน
 ตติ. ตสมี สมเย เทวปุตตนคร^{๒๔๓๖} เทวปุตโต นาม มหา
 ราช^{๒๔๓๗} อตตโน พลวาทน คเหตวา รมโย อุฏฐานัน
 อคมาลี.^{๒๔๓๘} ธมมาโสโก เทวปุตต- มหาราชา^{๒๔๓๙}
 ทิสวา มธุรสณถาร^{๒๔๔๐} กตวา “ตุมหากัม รมฐเ พหุสสุตา
 อาคตาคมา มหาคุณวณตา^{๒๔๔๑} อยยา อตถิ” ตติ ปุจจ. ตัม
 สุตวา เทวปุตตราชา “ อตถิ เทว ตสมี นคร^{๒๔๔๒} สีน
 กุมภกัม นาม^{๒๔๔๓} มหาวิหาร, ตตถ อเนก- สหสสา
^{๒๔๔๔} ภิกขุ วิหรนติ สีสวนตา^{๒๔๔๕} อปปิจจา สนตฏฐา
 วิเวกคามิน, เตสฺ สาฏฐกถาปิฏกธโร อินทคตตตเถโร
 นาม เตสฺ ปาโมกโข อโหสิ. โส อเนก- ปรียาเยน สน
 รัมรานัน ภิกขุณัน ธมมํ วณเณติ, คุณวา อตตโน คุณ
 นิสสาย โลเก ปากโฏ” ตติ.

^{๒๔๓๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จ อติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๒๔๓๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จตุราสีตินครสหัสเสส.

^{๒๔๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จ อติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๒๔๓๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พลพาหเณ.

^{๒๔๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทวปุตตนคร อติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๒๔๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาราพา.

^{๒๔๓๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคคมาลี.

^{๒๔๓๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เทวปุตต.

^{๒๔๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มธุรสณฐาร.

^{๒๔๔๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คุณวณตา.

^{๒๔๔๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทวปุตตนคร.

^{๒๔๔๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สินคุมภกนนาม.

^{๒๔๔๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนกสหัสสา.

^{๒๔๔๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สินสวนตา.

ตัม สุตวา ราชา^{๒๔๔๖} ตุฏฐมานโส^{๒๔๔๗} เถรํ ปัสสิตุ
 กาโม หุตวา “ สมม ตวเมว คนตวา เถรํ ยาจิต
 วา อิธานเห” ติ อาน. ตัม สุตวา เทวปุตตราชา อตตโน
 รหฺณํ คนตวา^{๒๔๔๘} หตถสสพลวาทนาทิสเนงคปริวโต^{๒๔๔๙}
 อินทคตตเถรสส สนตีกํ คนตวา วนทิตวา “ อยย ธม
 มาโสโก มหาราชา^{๒๔๕๐} ทฏฐกาโม” ติ อาน. เถเรน
 “ สาธฺ” ติ สมปฏิจจิตเต เทวปุตตราชา เถเรน สมปฏิจจิต
 ภาวํ ญตวา^{๒๔๕๑} ธมมโสกมหาราชาโน สาสนํ เปเสสิ. ตโต
 อโสโก มหาราชา โสมนสสปปโต อตตโน อาณาปวต
 ติตฏฐาเน^{๒๔๕๒} ราชนํ สาสนํ เปเสสิ “ สพเพว เถราคม
 นมคํ^{๒๔๕๓} กโรนตุ” ติ. อถ เต ราชานโน
 ตุฏฐปหฺณฐา^{๒๔๕๔} อตตโน นคเร เภริญจาราเปตวา^{๒๔๕๕} เท
 วปุตตนครโต ยาว ปาตลিপุตตนครา^{๒๔๕๖} เอตถนตเร
 ปณฺจปณฺณาสโยชนิกํ^{๒๔๕๗} มคคํ วิสมํ สมํ กโรนตา เทว

^{๒๔๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๒๔๔๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตุฏฐมานสา.

^{๒๔๔๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รหฺณํ คนตวา อิติ ปาฐา น ทิสสนติ.

^{๒๔๔๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พลพาทนาทิสเนงคปริวโต.

^{๒๔๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธมมาโสโก มหาราพา อิติ ปาฐา ทิสสน

ติ.

^{๒๔๕๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ญตวา.

^{๒๔๕๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อาณาปวตติฏฐาเน.

^{๒๔๕๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เถรปคมนปคคํ.

^{๒๔๕๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตุฏฐปหฺณฐา.

^{๒๔๕๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ภะรี จราเปตวา.

^{๒๔๕๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปาตลিপุตตนครโต.

^{๒๔๕๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปณฺจปณฺณาสโยชนิกํ.

ตาน^{๒๔๕๘} ทิพพวิถิมิ^{๒๔๕๙} อลงกริตวา ธมมาโสภ-
มทานรินทสส เอว^{๒๔๖๐} สาสน^{๒๔๖๑} เปเสส^{๒๔๖๒} . ภาวนเตตถ

“ อินทคตตมหาเถร-^{๒๔๖๐} สามิโน
คมนา^{๒๔๖๑} โน^{๒๔๖๒}
มคค^{๒๔๖๓} อลงกริตวา” ติ มหาราเชน
เปสิต^{๒๔๖๔}.
ตโต เต อปเนตวาน^{๒๔๖๕} ปาสาณกภู
กาทิก^{๒๔๖๖} สมน^{๒๔๖๗} กริตวา สมมชชิตวาน
สาธก^{๒๔๖๘}.
โธตมตตวา สภาสา^{๒๔๖๙} โอกริตวาน
วาลูกา^{๒๔๗๐}
อุสสาปีตา^{๒๔๗๑} ตตถ ตตถ ทุสสโตรณ
ปนตโย^{๒๔๗๒}.
กลโธตเหมรมภาทิ^{๒๔๗๓} นานาโต
รณปนตโย^{๒๔๗๔}
ตถา ปุปพมยา เนก- ไตรณุปริ
โตรณา^{๒๔๗๕}

-
- ๒๔๕๘ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖): เทวาน.
๒๔๕๙ ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ทิพพวิถิ อิว.
๒๔๖๐ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อินทคตต มหาเถร.
๒๔๖๑ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คมนา^{๒๔๖๑}.
๒๔๖๒ ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตโต อปเนตวา.
๒๔๖๓ ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):อสมน.
๒๔๖๔ ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เสตมตตตสภาสา.
๒๔๖๕ ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วาลูกา.
๒๔๖๖ น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุสสาปีตวา.
๒๔๖๗ น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กททลียกรมภาทิ.
๒๔๖๘ ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖): นานาโตรณปนตโย.
๒๔๖๙ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ไตรณุปริโตรณ.

เตสฺ เตสฺ จ ฐาเนสฺ ^{๒๔๗๐}	สงขตา ^{๒๔๗๑} กุ
สุมคฌิกา	
ตเถว คนฺธเตเลหิ	ทีปิตา ทีป
ปนฺติโย. ^{๒๔๗๒}	
ปทุมปฺปลสนฺนिर- ^{๒๔๗๓}	ปุปฺพลลวลงก
ตา	
ฐีปิตา ^{๒๔๗๔} ฌฎฺมालาโย	ปุณฺณา โส
คนฺธวาริหิ. ^{๒๔๗๕}	
นีลปีตาทิสมภินฺน ^{๒๔๗๖}	ปตาทากาหิ ^{๒๔๗๗}
ธเชหิ ^{๒๔๗๘} จ	
มคฺคสฺส อุภโต ปสฺเส	วนมาลี สมา
กุลํ.	
เกตโว ^{๒๔๗๙} อุคฺคตา ตตถ	มนฺทมนฺทส
มีรณา ^{๒๔๘๐}	
อวฺหยนฺตาว โสภนฺติ	พฺรหฺโมรค
สุราทโย. ^{๒๔๘๑}	
นาคจมฺปกปฺนฺนาค ^{๒๔๘๒}	เกตกิวฺกุลาทิหิ
^{๒๔๘๓}	

^{๒๔๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถาเนสฺ.

^{๒๔๗๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สงขกา.

^{๒๔๗๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปิตา ทีปปนฺติโย.

^{๒๔๗๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปทุมปฺปลสนฺนिर.

^{๒๔๗๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ฐีปิตา.

^{๒๔๗๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คนฺธวาริน.

^{๒๔๗๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):นีลปีตาทิสมภินฺน.

^{๒๔๗๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏากาหิ.

^{๒๔๗๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธเชหิ.

^{๒๔๗๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เกตโร.

^{๒๔๘๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มนฺทมนฺทาสมีริตา.

^{๒๔๘๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พฺรหฺโมรคคสุราทโย.

^{๒๔๘๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นาคจมฺปกปฺนฺนาค.

ปทุมปปลาทิลลิต ^{๒๔๔๔} ที.ที. ^{๒๔๔๕}	มาลตี กุสุมา
มาลาทาเมหิ เนเกหิ วิจิตตัง	มคคมาลี
ปตฺถริตฺวา ปาทปณฺเ ^{๒๔๔๖} ภูมีย.	ลิตตสมตต
ลาชปณฺจมปฺปผานิ ^{๒๔๔๗} มโนรม	วิกิริส
อลงกิริตฺวา หตฺถสฺสา ^{๒๔๔๘} ที.ที.	กุสุมา ภรรณา
มคคาลงการณตฺถาย ^{๒๔๔๙} ตโต ตโต	ฐปิตาส
เตสฺ เตสฺ จ ^{๒๔๕๐} ฐาเนส	ภริมณฑ
ลมชฺฌคา. นจฺจนฺติ จาตุรา นารี	รสภาวนิรณ
ตรา กัสมฺสาที ^{๒๔๕๑} ปคคยห	วชฺเชนฺตา ^{๒๔๕๒}
เนกตณฺติโย.	

^{๒๔๔๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เกดกัฟกุลาทิ.

^{๒๔๔๔} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปทุมปปลชลชผ.

^{๒๔๔๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มาลตี กุสุมาที.

^{๒๔๔๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาทปเล.

^{๒๔๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ลาชาทิปณฺจมปฺปผานิ.

^{๒๔๔๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มคคส.

^{๒๔๔๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มคคาลงการณตฺถาย.

^{๒๔๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐปิตาส .

^{๒๔๕๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เตสปี.

^{๒๔๕๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กัสมฺสาที.

^{๒๔๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วชฺเชนฺตา.

คายนติ มรุร คีต ^{๒๔๗๔}	คายน
เตตถ ลยนิวัต	
มคโค โส สาธวาเทหิ	เกรินา
ดินเทหิ จ. ^{๒๔๗๕}	
กรีน โภยจนาเทหิ	หยาน เหล
เตหิ จ	
เนกวิฏฐสัเมหิ	โส กรีหิ
สมากุลโล.	
มคคสส อุกโต ปสเส	เทวกญญาปมา
^{๒๔๗๖} สุภา	
มาลากลาเป ปคคยห ^{๒๔๗๗}	ติฏฐนติ ตฏฐ
มานสา.	
ตถา ปุณณชเม คยห	ปทุ
มุปลลสกุเล	
อฏฐมจลมคคยห	ติฏฐนติ ปม
ทา ^{๒๔๗๘} ตหิ.	
สีตลุตทกสมปนน- ^{๒๔๗๙}	ปปาหิ สมลกก
ตา	
สินานตถ ^{๒๙๐๐} ขตา อาส	
โปกขรณญ ^{๒๙๐๑} ตหิ ตหิ.	

^{๒๔๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):คีต.

^{๒๔๗๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เกรินา ภินเทหิ จ.

^{๒๔๗๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวกญญาปมา.

^{๒๔๗๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มาลากลาปปคคยห.

^{๒๔๗๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปมทา.

^{๒๔๗๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สีตลุตทกสมปนนา.

^{๒๙๐๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สินณตถ.

^{๒๙๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โปกขรญา.

ตหี ตหี กตา อาลั ทานสา
 ลา มโนรมา
 นิจิตา^{๒๙๐๒} สุมเนกานิ ทาโนปกรณา
 ตหี.
 เอว เนกวิธา^{๒๙๐๓} ปุชา อมเหหิ ปฏี
 ปาทิตา
 ฐเปตวาน^{๒๙๐๔} มหาคงคัม ตัม ชานาตุ
 มหิปตี” ติ.^{๒๙๐๕}

ตัม สุตวา อโสกมหาราชา^{๒๙๐๖} “ คงคัม อลงกโรธา”
 ติ โสฬสยกเข เปเสสิ. เต สปริวารา ตตถ คนตวา
 อตตโน อานุกาเวน คงคาย อนโต^{๒๙๐๗} ติกาวตฏฐาเน อ
 ทุกขลปาสาเณ^{๒๙๐๘} ฐเปตวา ฌมเก อสสาเปตวา ตูลาสั
 ฆาเณ ทตวา หิมวันตโต รตตจนทนสาเร อahrtitva
 ปทเร สณฺณริตวา^{๒๙๐๙} อนเนเกหิ ปุชาวิธานะหิ^{๒๙๑๐}
 อลงกริตวา รณฺโญ^{๒๙๑๑} เอว สาสนํ เปเสสิ . ภาวนเตตถ

“ ยมตถาย มยํ สพฺเพ มหา
 ราเชน เปสิตา
 อมเหหิ ทานิ ตัม สพฺพํ กตเมว สฺโณถ
 ตัม.

^{๒๙๐๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิจิตา.

^{๒๙๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เอว เนกวิธา.

^{๒๙๐๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ฐเปตวา.

^{๒๙๐๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชานาตุ ตัม มหิปตี” ติ.

^{๒๙๐๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): อโสกมหาราพา.

^{๒๙๐๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนเต.

^{๒๙๐๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุทุกขลปาสาเณ.

^{๒๙๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สณฺณริตวา.

^{๒๙๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุชาวิธานะหิ.

^{๒๙๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รโญ.

คาวุตตตยตคมกริ^{๒๙๑๒} วิตถตัม ถมเก ปติฏฐเปตวาน รตตจนทน์. หิมวนตโต^{๒๙๑๔} หริตวาน สุม่าปิตัม โตรณา จ อุโภ ปสเส ตา.^{๒๙๑๕} ปุณณกุมภทชชา^{๒๙๑๖} เจว ^{๒๙๑๗} ตถา อุโภ ปสเสส รตนานิ พนานิ จ. สวณณมณิมุตตาติ- ลงกตา วาลุกตถาย โอภิกณณา^{๒๙๑๘} ปภสสรธา. เตสฺ เตสฺ จ ฐาเนสฺ^{๒๙๒๐} มหามณี นานาราควิตาเนหิ เสตฺโน ปริ.	คงคํ โยชน อนคฆุ^{๒๙๑๓} เสตํ ตตถ รตเนหิ สุนิมมิ ปทีปาวลิโย มาเปตวา ลม ทาเมหิ สม ไรตมุตตา^{๒๙๑๙} ฐุปิตาส^{๒๙๒๑} โสภิตา^{๒๙๒๒}

^{๒๙๑๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คาวุตตตยฐาเน คมกริ.

^{๒๙๑๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนคฆ.

^{๒๙๑๔} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):หิมาลยา.

^{๒๙๑๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สุม่าปิตา.

^{๒๙๑๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุณณกุมภทชา.

^{๒๙๑๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปทีปาวฬโย.

^{๒๙๑๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วาลุกาโย โอภิกณณาโย.

^{๒๙๑๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยถา มุตตา.

^{๒๙๒๐} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เตสฺปิ ฐาเนสฺ.

^{๒๙๒๑} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ฐูปิตาส.

โอลมพิตาสุ ตตเถว^{๒๙๒๓} ทิพพาติ
 กุสุมาทโย
 นิฏฐิตัง อธิ กาทพพ-^{๒๙๒๔} ยุตต์ ปุชาวิธี
 ตุ โน^{๒๙๒๕}
 เทโว ตัม ปฏิชานาตุ อิติ วตวาน
 เปสยุน” ติ.

ตมปิ สุตวา อโสโก มหาราชา “ ตุมहे เถรํ อธิ
 เนถา” ติ เตสํเยว สาสนํ ปฏิเปเสสิ. เต “ สาธุ” ติ
 อินทคตตเถรสส สนตีกํ คนตวา วนทิตวา “ ฆนเต
 ปาตลิตตตนครสส คมนาย กาโล” ติ อาหंस.

ตโต เถโร สญฐิสหสสมตเตหิ^{๒๙๒๖} ภิกขุสํเฆหิ ปริว
 โต^{๒๙๒๗} ปณจปณญาส-โยชนมคคํ ปฏิปชช. อถาปรํ เท
 วปุตตนครวาสโน อนเภาวิธมาลาคนธวาสจณณทุชช-ปตาคา
 ทิหิ อนเภาหิ ตาลาวจเรหิ นจจคิตวาทิตเตหิ ปุเชตวา
 อคมंस.^{๒๙๒๘} อถ เถโร มหนตเตน ปุชาวิธีธานเน^{๒๙๒๙} ชมพ
 ทิปวาสิหิ^{๒๙๓๐} ปุชียมาโน อนุกกเมน จนทภาคาย
 คงคาย เสตฺ^{๒๙๓๑} ปตวา ตตถ มหนตํ ปุชาวิธีธานํ

^{๒๙๒๒} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โสภิต.

^{๒๙๒๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ลมภิตา ตตถ ตตเถว.

^{๒๙๒๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นิฏฐิตัง อธิ กาทพพ.

^{๒๙๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุฬาวินิตโต.

^{๒๙๒๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สญฐิสหสเสหิ.

^{๒๙๒๗} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปริวโต.

^{๒๙๒๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อคมंस.

^{๒๙๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุฬาวินิตเน.

^{๒๙๓๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพทิปวาสิหิ.

^{๒๙๓๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เสต.

โอบโลเกนโต เอว จินเตสิ “ เอว อุฟาร์ ปุชาวิธาน^{๒๕๓๒}
 อิทานิ ชมพุทีเป นาณณสส^{๒๕๓๓} โหติ, มยหเมเวตํ กตํ,
 อหเมเวตถ ‘ อุตตโม อปปฏิโม’ ติ, เอว เสยยสส^{๒๕๓๔}
 เสยโยหมสมิน” ติ มานํ อุปปาเทตวา อฏฐาสิ. ตสฺมี
 ขณ เอโก ชีณาสวตเถโร ตํ มาเนนฺตถทุํ เจตสา ลูตํ^{๒๕๓๕}
 ทิพพจกขฺนา ทิสฺวา อุปสงกมิตฺวา วนทิตฺวา เณรสฺส
 โอวทนโต เอวมาห “ตสฺมา

มา มานสฺส วสี^{๒๕๓๖} โหถ มานํ ภานเต
 วสีคตํ^{๒๕๓๗}

อนตถโท สทา โหติ ปาเตตวาน
 ภวากเว.^{๒๕๓๘}

มานโน ปลาลิโต^{๒๕๓๙} สโตโต ตณฺ
 หาปฏิขสงคโต

มกฺกโฆรคโสณาทิ^{๒๕๔๐} หุตฺวา ชายติ
 ชาติสฺ.^{๒๕๔๑}

มา มานํ สามิ ปุเรหิ^{๒๕๔๒} อตตานํ ปริ
 โสธย^{๒๕๔๓}

^{๒๕๓๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปุฬาวิธาน.

^{๒๕๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทีเป นาณณสส อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๕๓๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สยยสส.

^{๒๕๓๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ถิตํ.

^{๒๕๓๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):วสี.

^{๒๕๓๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มานโน ภานเต วสีคตํ.

^{๒๕๓๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุนพภเว.

^{๒๕๓๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปโลลิโต.

^{๒๕๔๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มกฺกโฆ โส นโร ทาน.

^{๒๕๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผายติ ผาติสฺ.

^{๒๕๔๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปมาทํ สามิ ปุเปหิ.

^{๒๕๔๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปริโสธย.

อปริสทุธาสโย ภิกขุ ทายกํ น ปริ
 โตสตี.^{๒๙๔๔}
 ททนตานํ สรณตานํ ปุเชนตานํ
 สเจ ตูว^{๒๙๔๕}
 มหปผลํ มหาภูติ กามตถ โหถ นิพ
 พานา” ตี.

ตํ สุตวา เถโร สํสาเร นิพพิโน^{๒๙๔๖} ตตเถว ฐิ
 โต^{๒๙๔๗} ติลกขณํ ปฏฐเปตวา กรชกาย^{๒๙๔๘}
 สมมสนโต สห ปฏิสมภิทาหิ อรหตํ ปตวาว
 นิขมิ. ตโต ธมฺมาโสภณมหาราชา พลวาทนปริวโต^{๒๙๔๙}
 มหนฺเตน ปุชาวิทธานเนน ปฏิมคํ อาคมม^{๒๙๕๐} วนทิตวา
 ตโต ทวิคุณ^{๒๙๕๑} ปุชาสกุการํ กุรฺมาโน
 มหาภิกขุสํเชน สทธี เถโร อตตโน นครํ เนตวา ตสส
 ธมฺมกถํ สุตวา ปสนนฺมานโส ปญจสีเล^{๒๙๕๒} ปตฺติฏฺฐาย
 มหนฺตํ วิหารํ กาเรตวา เถเรณ สหาคตานํ
^{๒๙๕๓} สฏฺฐิสหสฺसानํ ภิกขุณํ จตฺปจฺจเยหิ อปฏฺฐานมกาสิ.
 อถ เถโร สาฏฺฐกถํ ปิฏกตตยํ ปกาเสนโต ตสฺมี
 จิรํ วสิตวา ตตเถว ปรินิพฺพาย. ตโต ราชา สปริโส

^{๒๙๔๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วายกํ น วิโสธยิ.

^{๒๙๔๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตูว

^{๒๙๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิพพิณโน.

^{๒๙๔๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภูฐิโต.

^{๒๙๔๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กรชพกาย.

^{๒๙๔๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):พลวาทนปริวโต.

^{๒๙๕๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คนตวา.

^{๒๙๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทิกุณ.

^{๒๙๕๒} อนุวิจารณ์าส มยห์ ทสฺสเน “ ปญจสีเลสุ” ตี ยุตตร.

^{๒๙๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สห อาคตานํ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

ตสส สรรินิกเขป^{๒๕๕๔} กาเรตวา ธาตุโย คเหตวา
มหนตฺ เจตยิ การาเปสี” ติ.

“ ปุราตนานํ ภวิ ปุณณกมมิน^{๒๕๕๕}

คุณานุกาเวน มเหนติ เอวํ

สเทวกานํ มนสิ กโรนฺตา

ปุณญํ กโรถายตเน สทา นรา” ติ.

๒๕๕๖

อินทคุตตตเถรสส วตถุ^{๒๕๕๗} จตฺตถํ.

๓.๕.๕ สาขมालปุชิกาย วตถุ.

สาขมालปุชิกาย วตถุมหิ อยมานุปุพพิททา. อมหากํ
ภควา ทสปารมิโย ปุเรตวา^{๒๕๕๘} อนุกกเมน ตสฺสิตถาวเน
^{๒๕๕๙} นิพพตฺโต เทเวหิ^{๒๕๖๐} อาราทิตฺโต สากฺยก-ราชกฺุเล^{๒๕๖๑}
ปฐิสนฺธิ คเหตวา มาตูกฺจณฺโิต นิกฺขนฺโต^{๒๕๖๒} อนุกกเมน
ปรมาภิ- สมโพธิ ปตฺวา ตโต ปฏฺฐาย ปณฺจจต
ตาฬิสสํวจฺจรานิ^{๒๕๖๓} ฐิตวา^{๒๕๖๔} จตฺราสีติ-ธมฺมกฺขนฺธสฺส

^{๒๕๕๔} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สรรินิกเขป.

^{๒๕๕๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุเร กตานํ ภวิ ปุณณกมมิน.

^{๒๕๕๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุญํ กโรถายตเน สทา นรา” ติ.

^{๒๕๕๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):วตถุ.

^{๒๕๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุเรตวา.

^{๒๕๕๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตสฺสิตถาวเน.

^{๒๕๖๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทสสสสจกฺกวาฬเทวตาทิ.

^{๒๕๖๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สกกฺกราชกฺุเล.

^{๒๕๖๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นิกฺขมฺนฺโต.

^{๒๕๖๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปณฺจจตตาฬิสสํวจฺจรานิ.

^{๒๕๖๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฐิตวา.

สานี^{๒๕๖๕} เทเสตวา คณนปฐมตีเต สดเต ภวกนตารโต สน
 ตาเรตวา สัพพพุทธุกัจจานิ นิฏฐาเปตวา กุสินราย^{๒๕๖๖}
 อุปวตตเน มลลัน สาลวเน ยมกศาลานมนตเร อุตตร
 ลีสก^{๒๕๖๗} ปญญตเต มณจเก วิสาขปุณณทิวเส ทกขิเณน
 ปสเสน สโต สมปชาโน อนุฏฐานเสยยาย นิปนโน ปจ
 ฉิมยามะ ภิกขุ โววิทตวา พลวปจจุสสมเย มหาปฐวี^{๒๕๖๘}
 กมเปนโต อนุปาทิสาย นีพพานธาดุยา ปรีนิพพายี.
 ปรีนิพพุเต^{๒๕๖๙} ปน ภควติ โลกนาถ อานนตเถโร มลลรา
 ชุนเ เอตํ ปวตตี^{๒๕๗๐} อาโรเจสิ.

ตโต โกสินารกา^{๒๕๗๑} จ เทวพรหมาทโย จ สนน
 ปตติวา นจจคิตวาทีเตหิ มาลาคนธาทีหิ จ สกกรโณตา
 ครุกโรนตา มาเนนตา ปุเชนตา เจลวิตานาทโย กรโณตา
 ภควโต สรีร^{๒๕๗๒} นक्रमชเเม ยตถ มกฏพนธัน นาม มล
 ลานํ เจติย^{๒๕๗๓} ตตถ เนตวา จกกวต
 ติสส สรีร วิย ภควโต สรีร อหเตน วตเถน เวฐเตวา
 ตโต วิหเตน กปฺปาเสน เวฐเตวา เอวํ ปญจ
 ทุสสยัคคเตหิ^{๒๕๗๔} เวฐเตวา อายสาย เตลโทณียา
 ปกขิปิตวา^{๒๕๗๖} อญญิสาย^{๒๕๗๗} โทณียา ปฏฺ-

^{๒๕๖๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จตุราสีติธมฺมขณฺธสํหสฺसानิ.

^{๒๕๖๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กุสินราย.

^{๒๕๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุตตรลีสก.

^{๒๕๖๘} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาปถวี.

^{๒๕๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรีนิพพุตเต.

^{๒๕๗๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปวตตี.

^{๒๕๗๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โกสินรกา.

^{๒๕๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สรีร.

^{๒๕๗๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภควนฺตํ นक्रमชเเม มกฏพนธัน นาม มล
 ลานํ เจติยํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๒๕๗๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เวฐเตวา.

^{๒๕๗๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปญจตุสสยัคคเตหิ.

^{๒๕๗๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เตลโทณียา.

กฤษชิตวา^{๒๕๗๘} สัพพคนฐาน จิตกัม^{๒๕๗๙} กริตวา ภควโต
สรীর จิตกัม อารโเปส .

อถ มหากัสสปตเถเรน ภควโต ปาเท สिरสา วนฺทิ
เต เทวตานภาเวน จิตโก สมนตา เอกปฺปหาเรเนว ปชช
ลิ.^{๒๕๘๐} ภควโต ปน สรีเร ททฺธเม สฺมน
มกุสสทิสสา^{๒๕๘๑} ธาตุโย อวสิสสีสุ. ตสมิ กิร สมเย โก
สสรณญฺ^{๒๕๘๒} ชนปเท อญฺตรคามวาสิกา อิตถิ ภควติ
ปรีนิพฺพุเต สารุกีฬหิ^{๒๕๘๓} อากจฺจนานา อนฺตรามค
เค อนฺโตสรีเร^{๒๕๘๔} อุปฺปนฺนวัตโรเคน อุปทฺทตา^{๒๕๘๕}
สารุกีฬหิ สมฺปาปฺณิตุํ สตถุ อาฬานํ คนฺตวา ภควโต
ธาทุสรีเร^{๒๕๘๖} ตีณิ สาขปฺปฺพานิ ปุเชตฺวา ปสนฺนมานสา
ปญฺจปติฏฺฐิตฺเตน วนฺทิตฺวา คตา ตายเอย รตฺติยา มชฺฌิม
ยามเ กาลํ กตฺวา ตาวตีสฺสวเน ตีสโยชนิกเ กนกวิมาน
นิพฺพตฺติ.

ตสฺสา ปุพฺพกมฺมปกาสนตฺถํ จกฺกมตฺตานิ^{๒๕๘๗} สาขปฺป
พานิ ตตถ ตตถ โอลมฺพนฺติ.^{๒๕๘๘} เตเหว สพฺพํ วิมานํ
เอโกภาสญฺจ สฺคนฺธกรณฺทกํ วีย อโหสิ.

^{๒๕๗๗} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อุณหิสสาया.

^{๒๕๗๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปฏิกฤษชิตวา.

^{๒๕๗๙} ด.อ.ต.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จิตตกัม.

^{๒๕๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปชฺผลิ.

^{๒๕๘๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สฺมนมกุสสทิสสา.

^{๒๕๘๒} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โกสสรณญ.

^{๒๕๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สารุกีฬ.

^{๒๕๘๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนฺโตสรีเร.

^{๒๕๘๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อุปทฺทตา.

^{๒๕๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธาทุสรีเร.

^{๒๕๘๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):จกฺกมตฺตา.

^{๒๕๘๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ตตถ โอลมฺพนฺติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๕๔๙} สา ปน อตตโน โสภคคปตตํ อตตภาวญจ
 วิมานสมปทญจ ปริวารสมปตติโย จ ทิสฺวา วิมฺหิตมานสา
 “ ปุพฺเพ กเตน เกน เม ปุณฺณมเมนาเย ลทฺธา” ติ^{๒๕๕๐} โอ
 โลกนตี ภควโต ธาตุสรีรสมิ^{๒๕๕๑} ปุชิตานิ ตีณิ สาขปฺป
 ฬานิ ทิสฺวา ปสนฺนมานสา มหาจกฺกปฺปมาณํ สาขมาลํ
^{๒๕๕๒} หตฺเถน ธาเรนตี ธาตุ- ปุชนตถาย^{๒๕๕๓} อคฺมาลี.
^{๒๕๕๔}

ตทา ตตถ สนนฺปิตีตา มนุสฺสา ตสฺสา รูปสมปทญจ
 ปริวารสมปตติโย จ หตฺเถ มหนตฺ^{๒๕๕๕} สาขมาลญจ ทิสฺวา
 วิมฺหิตมานสา “ อมฺม ตวํ กตถ วาสิกา, กตถ ปนิมํ ปุ
 ฬํ ปฏฺลิทฺถนุ” ติ ปุจฺฉิสฺส. ตํ สุตฺวา เทวธิดา “ อตตนา
 ภควโต ธาตุสรีรสฺส ปุชิตสาขมาลสฺसानุภาเวน ปฏฺลิทฺถสม
 ปตติโย จ ทิพฺพวิมานญจ ปุพฺเพ มตฺกเลวเรญจา” ติ สพฺพ
 เตสํ ทสฺเสตฺวา ธมฺมเทสนาวสาเน อาห^{๒๕๕๖}

“ สมากตา ภวนฺตา โภ ปสฺสนตุ
 มม สมปทํ

^{๒๕๕๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):.....เอโกภาสี อโหสิ. ตโต สฺคนธกรณทกํ
 วย จ อโหสิ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๕๕๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กิสฺส เม ปุณฺณมมสฺส อิทํ ลทฺถนุ” ติ อิติ
 ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๒๕๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธาตฺสรีรสมิ.

^{๒๕๖๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):จกฺกปฺปมาณํ สาขปฺปฬํ อิติ ปาฐา ทิสฺสน
 ติ.

^{๒๕๖๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ธาตฺปุชนตถํ.

^{๒๕๖๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อคคฺมาลี.

^{๒๕๖๓} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):มหนตํ อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๒๕๖๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วตฺวา.

กตมปเปนกาเรน ^{๒๙๙๗}	สมมาสมพุทธ
ธาดุยา.	
สาขมालานิ ตีเณว	หิโยโยห์ มุณี
ธาดุยา	
ปุชยิตวาน สันตภูฐา	นิวตตา ตาย
รตติยา.	
มรณตี ขรวาเตน ^{๒๙๙๘}	ตมห์ สุจิริต
สรี ^{๒๙๙๙}	
เตนาห์ ปุณญกมเมน ^{๓๐๐๐}	ดาวดีสุปคา
อหุ. ^{๓๐๐๑}	
ตตถ เม อาสิ ^{๓๐๐๒} ปาสาโท	ดีสโยชนมคค
โต	
ภูฏาคารวรากิณโณ	“สาขมालา” ตี
วิสสุโต.	
ยถา สัพพสุคนเธิ ^{๓๐๐๓}	กรณห์
ปริภาวิท	
ตถา ทิพพสุคนเธิ	คนธิต ภาวน
มม.	
จกุกมตตา สาขปุปผา	ตตถ ตต
ญปลมพเร ^{๓๐๐๔}	
ทิพพคนธา ปวายนติ	มธัพพภนิเสวิ
ตา. ^{๓๐๐๕}	

^{๒๙๙๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กตม ปเปน กาเรน.

^{๒๙๙๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):รตติวาเตน.

^{๒๙๙๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตม การ์ สมนุสสิ.

^{๓๐๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณญกมเม.

^{๓๐๐๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ดาวดีเสสุ ปคคห.

^{๓๐๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อสิ.

^{๓๐๐๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทิพพสุคนเธิ.

^{๓๐๐๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตตถ ปลมพเร.

ภัสสนติ เอกปฺปสฺมา เรณโว ^{๓๐๐๖}	ตุมพมตตา หิ
เตหิ ปิณฺชริตา เทวา ลลนติ จ. ^{๓๐๐๗}	กิฬฺนติ จ
ปีลนฺธิตฺวาน มาลาธยา ^{๓๐๐๘} นิ จ ^{๓๐๐๙}	สุทฺธิพฺพาภรณา
สฺหจฺจรา เทวปฺตฺตา ยวาวฺญา. ^{๓๐๑๐}	นจฺจคฺคิตาทิพ
ปสฺสเถมํ ภูชงฺกา โภ ^{๓๐๑๑} ปารฺตุตา ^{๓๐๑๒}	สฺตฺตา โมเหณ
หิยโย มตํ ปวิฑฺธํ เม กเลวรี. ^{๓๐๑๓}	ปฺุตฺติภูตํ
ปฺุพฺเวหิ สฺมาภินฺณํ กาคณกิฬิตํ	มกฺขิ
กาคโสณาทิสฺตฺตาน - ปาลยํ.	มาหารี ภูณ
ปตฺเถนฺติ ปฺริสา ปฺุพฺเพ ^{๓๐๑๔} ตํ	อนเโกปายเนน
ทฏฺฐมุปี ทานิ นิจฺจนฺติ ญานตา อโห.	ตณฺหาณ

^{๓๐๐๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มธุพฺพคฺคินิเสวิตา.

^{๓๐๐๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตุมพมตตานิ เรณโว.

^{๓๐๐๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กิฬฺนติ จ ปีลนฺติ จ.

^{๓๐๐๘} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปีฬฺนฺธิตฺวาน มาลาโย.

^{๓๐๐๙} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทิพฺพานาภรณานิ จ.

^{๓๐๑๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นจฺจคฺคิตาทิวาวฺญา.

^{๓๐๑๑} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปสฺสเถมํ ภูชงฺกคฺ.

^{๓๐๑๒} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สฺทา เมเหณ ปารฺตฺ.

^{๓๐๑๓} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กเลวรี.

^{๓๐๑๔} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): สฺพเพ.

โลกปชโชตกสสาห์
 โน
 ธาตุ หิโยโย มหี สมมา
 ปติฏฐิตา.
 หิตฺวาเน ตาทิสํ กาย^{๓๐๑๕}
 มเมทิส^{๓๐๑๖}
 ทิพฺพตฺตภาวํ โสภาหิ
 มุทิกฺขณ.^{๓๐๑๗}
 ภาสमानาย เม วาจํ
 สมากตา
 นตฺถะวากตปฺปญฺญสฺส^{๓๐๑๘}
 ภเว สฺขํ.
 พินฺทุมตฺตมปิ โย ปฺปญฺญ-
 สาสเน
 น หานตฺถผลํ โหติ^{๓๐๑๙}
 ปตฺติยา” ติ.^{๓๐๒๐}
 เอวํ สา เทวตา อตตนา ปฏฺฐิตทฺททิพฺพวิภวํ ทสฺเสต
 วา กรชฺชกาย^{๓๐๒๑} โอวทิตฺวา ทิพฺพสาลปฺปเพหิ^{๓๐๒๒} ชินธาด
 ปฺุเชตฺวา มนุสฺसानํ ปสฺสนตฺตานํเยว สทฺธิ วิมาเนน

^{๓๐๑๕} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กาสี.

^{๓๐๑๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ลหุธานิมิตฺส.

^{๓๐๑๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภาสमानมฺทิกฺขณ.

^{๓๐๑๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นตฺถะวากตปฺปญฺญสฺส.

^{๓๐๑๙} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):น ขียติ ผลนตฺสส.

^{๓๐๒๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิพฺพาณปตฺติยา” ติ.

^{๓๐๒๑} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กรชฺชกาย.

^{๓๐๒๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สาลปฺปเพหิ.

เทวโลกเมว อคมาลี.^{๓๐๒๓} ตํ ทิสฺวา มหาชน ทานาทีน
ปฺญญานี^{๓๐๒๔} กตฺวา เทวโลกํ ปุเรสี” ตี.

“ เอวณฺหิ สา ปุพฺพมตฺเตน^{๓๐๒๕} ธาตุ

°

ปุเชตฺวา^{๓๐๒๖} เทเวสุ อลตฺถ ภูติ
ตุมฺเหปี^{๓๐๒๗} โภณโต ตีทิเวสุ สาตํ
กามตฺถ เจ กตฺถ ปฺญญานี สาธุ”
ตี.

สาขมालปฺชิกาย วตฺถ ปณฺจมํ.

๓.๕.๖ โมริยพราหมณสฺส วตฺถ.

โมริยพราหมณสฺส^{๓๐๒๘} วตฺถุมหิ อຍມານຸປຸພຶກຄາ.
ອມູກາ ກວຕີ ປຣິນິພຸຕເ^{๓๐๒๙} ມຄຣຽເຈ
ອປລນຸນາມ^{๓๐๓๐} ມາຄາມໍ^{๓๐๓๑} ອໂສ. ຕຕຸ ໂມຣິຍ ນາມ
ພຣາຸມໂນ ສທໂ ປສນໂ ປຼົວສຕີ. ຕສສ ເສນາເນມາ
^{๓๐๓๒} ກຣິຍາ ອຕຸຕິ. ສາປິ ສທຸຣາ ປສນາ ຣຕນຕຕເຍສຸ. ຕ

^{๓๐๒๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคคมาลี.

^{๓๐๒๔} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปฺญานี.

^{๓๐๒๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุพฺพมตฺเตน.

^{๓๐๒๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปุชีย.

^{๓๐๒๗} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตุมฺเหหิ.

^{๓๐๒๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โมริยพราหมณสฺส.

^{๓๐๒๙} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปรีนินิพฺพุตเต.

^{๓๐๓๐} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อจลํ นาม.

^{๓๐๓๑} อนุวิจารณ์ส มยหํ ทสฺสเน “ มหาคาโม” ตี ยุตตรํ.

^{๓๐๓๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ເສນາເມກາ.

ตสมี ขณ ตตถ เอกสมี^{๓๐๕๗} รุกเข อธิวตโถ เท
วปุตโต ตํ ตตถ นหายนตํ ทิสวา “ กิณฺณ โข เอส กล
ยาณชฌาสโย วา อุททาหุ ปาปชฌาสโย สตโต” ติ
ทิพพจกขุณา อุปธาเรนโต “ อจฺฉริยปริโส^{๓๐๕๘} เอโส
ทุคคโตปิ หุตวา อตตโน ทานปเวณียา^{๓๐๕๙} อุปจฉิ
ชนภเยน^{๓๐๖๐} วณฺํ คนฺตวา ปณฺณานิ จ ผลานิ จ อา
หริตวา ทุกเขน กสิเรน ชีวิกํ^{๓๐๖๑} กปเปนโต ทานธมมํ
น อุปจฉินฺทตี’ ติ^{๓๐๖๒} จินฺเตตฺตวา ตสส คฺคณาทโย
ปฏิจจ ปจฉิยํ ฐปีตปณฺณานิ^{๓๐๖๓} จ ผลานิ จ สพฺพานิ
สฺวณฺณานิ โหนฺตุ” ติ อธิฏฐาสี. อถสฺसानุภาเวน สพฺพํ
สฺวณฺณํ อโหสิ. อถ โส สฺวณฺณปณฺณปจฉิยํ อุปริ
สฺวณฺณราสิมตถเก สพฺพ-กามทํ มหนตํ มณฺิริตณฺํ ฐเปต
วา อนฺตรหิโต^{๓๐๖๔} ปฏิกมฺม อฏฐาสี.

ตโต พฺราหฺมโณ นหาตวา อุตฺติณฺโณ^{๓๐๖๕} ปจฉิยํ
สมปฺปณฺณสฺวณฺณวณฺณ- รสีนา^{๓๐๖๖} สมภินฺนวิโชตมา
นมนฺิริตณฺํ^{๓๐๖๗} ทิสวา “ กิเมตฺน” ติ อาสงกิตปริสํกิตโต^{๓๐๖๘}

^{๓๐๕๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ตตถเอกสมี.

^{๓๐๕๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อจฉริยปริโส.

^{๓๐๕๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ทานปเวณียา.

^{๓๐๖๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อุจฉินฺนภเยน.

^{๓๐๖๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิต.

^{๓๐๖๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชีวิตํ ปริจจขฺพตี’ ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๐๖๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถปีตปณฺณานิ.

^{๓๐๖๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อนนฺตรหิโต.

^{๓๐๖๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ณหาตวา อุตฺติณฺโณ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๐๖๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมปฺปณฺณสฺวณฺณวณฺณรสี.

^{๓๐๖๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมภินฺนวิโชตมานํ มณฺิริตณฺํ อิติ ปาฐา
ทิสฺสนติ.

^{๓๐๖๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อาสงกิตปริสํกิตโต.

ปจฺฉิมปั^{๓๐๖๙} คนฺตฺวา หตถํ ปสาเรตุ อวิสหนโต
 อฏฺฐาสฺมิ. ตํ ทิสฺวา เทวปุตฺโต ทิสฺสमानสรีเรน ฐิตฺวา^{๓๐๗๐}
 “ มา ตวํ ภายิ, พฺราหฺมณ มยา เอตานิ นิมนิตานิ,
 คเหตฺวา คจฺฉาหิ” ติ อาน. อถ พฺราหฺมโณ เทวปุตฺตสฺส
 กถํ ฐิตฺวา “ อยํ เทวปุตฺโต ‘ อิมํ ธนํ มยา นิมนิตํ,
 คเหตฺวา คจฺฉา’ ติ วทติ, กิ นุ โข โส อตฺตโน อาน
 ภาเวน เทติ, อุททาหุ มยา กตปฺญญेณา’ ติ ปจฺฉิสฺสามิ
 นน” ติ ปญฺชลิโกว^{๓๐๗๑} เทวปุตฺตํ ปจฺฉนฺโต อาน

“ ปจฺฉามิ ปญฺชลี^{๓๐๗๒} ทานิ เทวปุตฺตํ
 มหิทธิกํ
 ททาสี^{๓๐๗๓} เม สุวณฺณญจ กามทํ มณิ
 มุตฺตมํ.
 นาปิ โก โน ตวํ ญฺาติ น มิติโต^{๓๐๗๔}
 โนปการโก
 กิ ตวํ อตฺถวสํ ทิสฺวา มม ทชฺชาสิมํ
 ธนํ.
 เกน ตเปน สีเลน^{๓๐๗๕} เกนาจาร
 คุเณน จ
 เยน ทชฺชาสิ^{๓๐๗๖} เม เทว กิ เม สจฺจริตํ
 จิตํ.

^{๓๐๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปจฺฉิมปั.

^{๓๐๗๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ฐิตฺวา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๓๐๗๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):มญฺชลีโก.

^{๓๐๗๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปจฺฉามญฺชลีโก.

^{๓๐๗๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ททาสี.

^{๓๐๗๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มิโต.

^{๓๐๗๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สีเลน.

^{๓๐๗๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ทชฺชาสิ.

กีนุ ปุราตน์ กม่ม เกน กมเมน
ทสฺสลี
 อถวา ตวิฑฐิยา เทสิ ตํ เม อภ
ขahi ปุจฉิตโต” ตี.

ตโต เทวปุตโต “ น โข ปนาหํ พุราหมณ ‘ เท
 ว’ ติ ปเรสํ กิณฺจิทาตุํ สกโกมิ, ตยา ปุพฺเพ กต
 สฺสจฺจิทานฺนาเวน นินฺพตฺตตี” ติ วตฺวา ทิพฺพจกฺขุณา
 ตสฺส ปุพฺพกมฺมํ ทิสฺวา ตสฺส ปกาเสนฺโต อาห

“ กสสเป โลกปชโชเต^{๓๐๗๗} สมพุทเธ
 ปรีนิพุตเต^{๓๐๗๘}
 สพุตถ ปตถภู^{๓๐๗๙} อาสิ ตสส พุทธสส
 สาสน.

ตทา ปจจนติเม คาเม ตวมาลี
 กุลทารโก
 สทฺธเ อาลี ปสนโนว ทายโก กุสเล
 รโต.

ตทา ปพพชิต^{๓๐๘๐} เอโก คจฉนโต อนุ
 ตราปเถ
 โจเรหิ อนุพทโธสิ^{๓๐๘๑} อจ
 ฉินนปตตจีวโร.

สาขาองค์ นิเวศวิทยา ปารุพิตวา
ตเถว ตံ

៣០៣៧ ឆ.១.(៤៦០៤/ក/១ - ៦): លោកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី

๓๐๗๘ ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปรินิพพตเต.

๓๐๗๙ น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปตถกม.

๓๐๘๐ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปพพชพิโต.

๓๐๘๑ ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนพนธิโต.

อนโตคามํ ปวิฏฐิสฺส	เอสमानโน
ปีโลติเก.	
ตโต ตวํ จรมานํ ตํ	ทิสฺวา กมฺปิต
มานโส	
วตถยุคํ ^{๓๐๘๒} อทาสี ตวํ	สทฺทหนํ ทาน
โต ผลํ.	
ปตฺโถทเนน ตํ ภิกขุ	ปรีวิสิต
วา ^{๓๐๘๓} ยถาพลํ	
เปสฺเสสิ อภิฺวาเทตฺวา	สทฺธาย สฺทฺธ
มานโส.	
อิมํ ตวํ อกริ ปุณฺณํ ^{๓๐๘๔}	ตฺยเหตุํ จริตํ
อิมํ	
ตสฺส เต ปุณฺณกมฺมสฺส ^{๓๐๘๕}	อมุขฺยผล
มีทิสฺน” ตี. ^{๓๐๘๖}	

เอวญฺจ ปน วตฺวา “ อิทํ เต^{๓๐๘๗} พฺราหฺมณ ธนํ
 ราชาทิ^{๓๐๘๘} มยา อนาหรณียํ^{๓๐๘๙} กตํ, ตวํ อปฺริสงฺกน
 โต^{๓๐๙๐} คเหตุวา ยถาธิปฺปาโย^{๓๐๙๑} กโรหิ, อิมํ โข ปน
^{๓๐๙๒} มณฺริตนํ อิจฺฉิตฺติจฺฉิตํ ปฏฺวาทิ,^{๓๐๙๓} เตนปี อาณภา

^{๓๐๘๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏฺยยุคํ.

^{๓๐๘๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรีวิสิ.

^{๓๐๘๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อกริ ปุณฺ.

^{๓๐๘๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺกมฺมสฺส.

^{๓๐๘๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สมุขฺยผลมีทิสฺน” ตี.

^{๓๐๘๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อิทฺนเต.

^{๓๐๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชาทิ.

^{๓๐๘๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ราชูหิ อนาหรณียํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๐๙๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อปฺริสงฺกนโต.

^{๓๐๙๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยถาธิปฺปาเยน.

^{๓๐๙๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปน อิติ ปาฐุ น ทิสฺสติ.

^{๓๐๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปติวาทิ.

เวน ตว ทานํ อนุปัจฉินทนต์โต
 ปุตตทाराทโย โปเสหิ” ติ ตํ อนุสาสิ. ตํ สุตวา พราหม
 โณ เตन วุตตนิยามेเนว^{๓๐๙๔} ภิกขุสัณสส มหาทานํ ททณ
 โต^{๓๐๙๕} ททนต์โต สิลํ รกขนต์โต จิรํ วสิตวา อปรภาเค
 ตโต จโต เทวโลเก นิพพตติ” ติ.

“ เอวํ นิหีนาปี^{๓๐๙๖} ธเนน สนต์โต
 ทานนวยํ เนว ปริจจชชนต์ติ^{๓๐๙๗}
 ตสฺมา हि โภญโต สติ เทยยธมเม
 มา กตถ ทาเนสุ ปมาทภาวน” ติ.^{๓๐๙๘}

โมรียพราหมณสส วตถุ จญฺญํ.

๓.๕.๗ เตภาติกมธฺวานิชกานํ วตถุ.

เตภาติกมธฺวานิชกานํ^{๓๐๙๙} วตถุมหิ อຍມာနုပုပ္ဖိက
 ภา. อติเต^{๓๑๐๐} กิร พาราณสียํ เตะ ภาติกา เอกโต หุตวา
 มธฺ วิกิกิณนตา^{๓๑๐๑} ปุตตทาเร โปเสนติ. ตโต เตสุ เอ
 โก ปจฺจนตํ^{๓๑๐๒} คนฺตวา มลยวาสินํ หตถโต มธฺ

^{๓๐๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุตตนิยามेเนว.

^{๓๐๙๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทตวา.

^{๓๐๙๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): นิหีนาปี.

^{๓๐๙๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริจจชชนต์ติ.

^{๓๐๙๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปมาทภาวตี.

^{๓๐๙๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เตภาติกมธฺวานิชกานํ.

^{๓๑๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อติเต.

^{๓๑๐๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิกิกิณนตา.

^{๓๑๐๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปจฺจนตคาม.

ก็ณิตวา^{๓๑๐๓} คนหาติ, เอโก คหิตคหิตมธุ นครํ อาหาร
ติ, เอโก เตน อาหญาหญาณินิ^{๓๑๐๔} พาราณสียํ นิสิตวา
วิกิณชาติ.^{๓๑๐๕}

ตสฺมี สมเย คนธมาทนนพพเต เอโก ปจเจกพุทโธ
วณโรเคนาตุโร อโหสิ. อถญญุตโร^{๓๑๐๖} ปจเจกพุทโธ
“ ตสฺส มธฺนา ผาสฺส ภวิสฺสตี” ติ ญุตวา คนธ-มาทนนพพ
เตเยว ลฺลิตโต จีวรํ ปารูปิตวา อากาเสนาคนฺตวา นครท
วาเร^{๓๑๐๗} โอตริตวา “ กตถ มธุ

ลภามิ” ติ^{๓๑๐๘} โอลิเกนโต อญฺฐาสฺสิ. ตทา ตสฺมี ปรงฺกุเล
ภตฺตี กตฺวา ชีวมาณา เอกา เจฏฺฐิกา ฌญฺมาทนาย อุตฺกตถํ
ติตถํ คจฺฉนฺตํ มคฺคา โอกกมม ฌญํ ลฺลเปตวา วณ
ทิตวา เอกมณฺตํ อญฺฐาสฺสิ. ตทา ปจเจกพุทโธ “ ภคินี
เอตถ ภิกฺขาย จรณฺตานํ^{๓๑๐๙} กตฺรสฺมี จ्ञานเ^{๓๑๑๐} มธุ ลพฺภ
ตี” ติ ปุจฺฉิ. สํ ตสฺส กถํ สุตฺวา มธุอาปณสฺส
ปณฺญายนญฺज्ञานเ^{๓๑๑๑} ลฺลเปตวา หตถํ ปสาเรตวา “ เอส
ภนฺเต มธุอาปโณ” ติ ทสฺเสตวา “ ยชฺชชาຍံ^{๓๑๑๒} ปจเจก
พุทโธ อาปณโต มธุ น ลภติ, มม นีวตถวตถํ ทต

^{๓๑๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิกิณิตวา.

^{๓๑๐๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อาปาญญํ มธุ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๑๐๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิกิณชาติ.

^{๓๑๐๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): อถญญุตโร.

^{๓๑๐๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นครญฺฐานเ.

^{๓๑๐๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):“ กตถ มธุ ลภพฺพตี” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสน
ติ.

^{๓๑๐๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภิกฺขวจรณฺตานํ.

^{๓๑๑๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ญฺ्ञานเ.

^{๓๑๑๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปณฺญายนญฺज्ञานเ.

^{๓๑๑๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สทायํ.

วาปี มธุ ทสสามิ” ติ จินเตตวา โอโลเกนตี ตตเถว
อฏฐาสี.

อถ ปจเจกพุทโธ อนุปุพเพน วิจรณโต มธฺอาปนํ
สมปาปฺณิ.^{๓๑๑๓} ตโต กุฏุมพิกโก^{๓๑๑๔} ตํ ทิสฺวา หตถโต
ปตตํ คเหตฺวา อารทฺธเก^{๓๑๑๕} ฐเปตฺวา มธฺมํ อาทาย
ปตตํ อุปนาเมนโต สหสา นิกุชฺชิ. ตโต มธฺปตตํ ปุเรต
วา^{๓๑๑๖} อุตฺตรนโต ปุณ ภูมียํ ปคฺชริ.^{๓๑๑๗} ตํ
ทิสฺวา โสมนสฺโส วาณิโช^{๓๑๑๘} เอวํ ปตถนมหาสี.
วุตตญฺหิ มหาวํเส^{๓๑๑๙}

“ ตตถ ปตตสฺส^{๓๑๒๐} พุทฺธสฺส วาณิโช
โส ปสาทวา
วิสฺสนทยนโต มุขโต^{๓๑๒๑} ปตตปุริ มธุ
อทา.
ปุณฺณญจ อุปตฺตญจ^{๓๑๒๒} ปติตญจ มหิต
เล^{๓๑๒๓}
ทิสฺวา มธุ ปสนฺโน โส เอวํ ปณฺธิ
^{๓๑๒๔} ตทา.

^{๓๑๑๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาปฺณิ.

^{๓๑๑๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กตุมพิกโก.

^{๓๑๑๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาทาทเก.

^{๓๑๑๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มธฺปตตํ ปุเรตฺวา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๑๑๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):วิสาร์ยณโต มุขโต ปุณ ภูมียํ ปหริติ อิติ
ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๑๑๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พานิโผ.

^{๓๑๑๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):วุตตํ เหน้ มหาวํเส อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๑๒๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตฺถฐปตตสฺส.

^{๓๑๒๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สททหนโต วิสฺฐุจฺ จ.

^{๓๑๒๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุปคตญจ.

^{๓๑๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหิตเล.

^{๓๑๒๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปณฺธิทฺธิ.

เคห์ คนตวา นิวตถปิโลติกา^{๓๑๓๒} อตตโน สาฏกั โหริตวา
 อหริตวา จุมพฏกั กตวา ปจเจกพุทฺธสฺส^{๓๑๓๓} อทาสี
 “ ยทา โส ฆนเต มธฺทายโก สกลชมพุทีเป เอกรัชชั
^{๓๑๓๔}กาเรติ, ตทาหิ ตสฺส อคฺคมहेสี ฆเวยฺยนุ” ตี วตฺวา
 ปตฺถนั กโรนตี เอวมาห

“ ยทา เต มธฺโท ฆนเต ฆุฆุไซ^{๓๑๓๕} โห
 ตี ฆุตฺเต
 ตสฺส เฮสฺสํ ตทา ฆนเต ปิยา อคฺคมเห
 ลิกา.
 สฺรุปา จ สฺวานิ^{๓๑๓๖} จ สฺยสา สฺพพ
 ตา สฺภา
 อสฺสํ ตสฺส ปิยาจาถ มนาปา อิจฺฉ
 ทา สทา” ตี.

ตสฺสาปิ ตทา ปจเจกพุทฺธโร “ ตเถว โหตุ” ตี
 มงฺคลํ วตฺวา อากาเสน คนฺธมาทนเมว อคฺมาลี.

อถาปรภาเค เต^{๓๑๓๗} ตโยปิ เอกโต หุตฺวา มธฺ
 โลกนั “ ตํ มธฺฆมฺมํ ฆุหิณ” ตี ปุจฺฉิสฺส. โส เตตนตนา
^{๓๑๓๘}กตกมมํ วตฺวา “ สเจ ตุมहे ตสฺมี ปตฺตี อนฺโมเทย
 ยาถ, ตํ สาธุ, โน เจ, มธฺอุคฺชนกํ มม หตฺถโต คนฺห
 ธา” ตี
 วตฺวา^{๓๑๓๙} เตหิ “ น โน อตฺโถ

^{๓๑๓๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นิวตถปิพพิโลติกา.

^{๓๑๓๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จุมพิตกั กตวา ปจเจกพุทฺธสฺส อทาสี.

^{๓๑๓๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอกรัชชั.

^{๓๑๓๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฆุฆุไซ.

^{๓๑๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สฺวานิ.

^{๓๑๓๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เต อิติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

^{๓๑๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖)โส อิติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

^{๓๑๓๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วตฺวา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

มธนา, กิทิสเสต อทาสี” ตี วุตเต, ตํ สุตวา อิตโร
 “ อยยา^{๓๑๔๐} ปจเจกพุทธา นามเต คนธมาทเน วสนติ,
 กาสาวํ ปารูปิตวา กุเล กุเล ภิกขํ จรณติ, คุณวนตา เอ
 เต สีสวนตา” ตี^{๓๑๔๑} สัพพํ กเถสิ.

อถ เตสฺ^{๓๑๔๒} เชฏโฐ “ พราหมณจณฑาลกาปิ
 กาสาวํ ปริทิตวา จรณติ, ’ นุนายํ จณฑาลโก’ ตี
 มณญามิ” ตี^{๓๑๔๓} อาห. มชฌิโม กุชฌิตวา “ ตว ปจเจก
 พุทฺธํ ปรสมุตเท ชิปาหิ” ตี^{๓๑๔๔} อโวจ.^{๓๑๔๕} อถ เตสํ กถํ
 สุตวา มรุตทายโก “ มา โภ ตุมहे อริยานํ มหเสกขานํ
 มหานุกาวานํ ปจเจกพุทธานํ ผรุสํ กเถถ, นริย- ทุกขา
 น^{๓๑๔๖} ภายถา” ตี อาทินา อนเภากาเรน เต นินวาเรตวา
 เตสํ^{๓๑๔๗} คุณํ ปกาเสสิ. ตํ สุตวา เต อุโภปิ “ สาธุ” ตี
 ปสนนัจิตตา อนโมทิสฺ. อปรภาเค เต กาลํ กตวา^{๓๑๔๘}
 เทวมนุสเสสฺ สัสนตา ตตถ ตตถ มหาสมปตติโย อนุก
 วิตวา อมหากํ สตถุ^{๓๑๔๙} ปรีนิพพานโต ทวินนํ วสสสถานํ
 อจเจเนน อตตโน อตตโน สมปตตภูฏาเน นิพพตตีสฺ. เตน
 วุตตํ มหาวเส

^{๓๑๔๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อยยา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๓๑๔๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คุณวนโต เอเต สีสวนตา” ตี.

^{๓๑๔๒} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เต.

^{๓๑๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มณญามิ” ตี.

^{๓๑๔๔} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ชิปา”ตี.

^{๓๑๔๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาห.

^{๓๑๔๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):น อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๓๑๔๗} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปจเจกพุทธานํ.

^{๓๑๔๘} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เต กาลกตา.

^{๓๑๔๙} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):พุทฺธสฺส.

“ อโสโก มธุโท สนธิ- มิตตา
 เทวี ตู เจฏิกกา
 จณฑาลวาที นิโครธ ติสโส โส
 ปารวาทิโก.^{๓๑๔๐}
 จณฑาลวาที จณฑาล- คาเม
 ชาโต ติสโส ปน
 ปารวาทิ ปรตีเร ชาโตย อาสี
 สีนเพ.^{๓๑๔๑}
 เตสุ จณฑาลวาที เชฏฐวาณิโช^{๓๑๔๒} พินทุसारณ
 โญ^{๓๑๔๓} เชฏฐปุตตสส สมนราชกุมารสส ปุตโต หุตวา
^{๓๑๔๔} นิพพตติ. ตสสาย อณุปุพพิกกา.
 พินทุसारณโญ กิร ทพพลกาเลเยว อโสกกุมารโ
 อตตนา ลทฐ อชเชนียา รชช^{๓๑๔๕} ปหาย อากนตวา
 สพพนคร์ อตตโน หตถคต กตวา สมน-ราชกุมาร อคคเห
 ลี. ตํ ทิวสเมว สมนสส ราชกุมารสส สมนนา นาม เทวี
 ปริปฺณณคพฺภา อโหสิ. สา อญญาตกเวเสน นิกขมิตวา
 อวิทุเร^{๓๑๔๖} อญญตร จณฑาลคาม สนธาย คจฺจติ.
 เชฏฐกสส จณฑาลสส^{๓๑๔๗} เคหโต อวิทุเร นิโครธ
 อตถิ. ตสมี อธิวตถา เทวตา “ อโธ เอหิ สมนเน” ตี ปกโก

^{๓๑๔๐} มหาวัส.๑/๒๗.

^{๓๑๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จณฑาลวาที จณฑาล..... ชาโตย
 อาสี สีนเพ. อิติ ปาฐา น ทิสสนติ, น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖) อิติ คนเถ ปน
 ทิสสนติ.

^{๓๑๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เชฏฐวาณิโผ.

^{๓๑๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พินทุसारณโญ.

^{๓๑๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):หุตวา อิติ ปาฐา น ทิสสนติ.

^{๓๑๔๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อชเชนिरชผ.

^{๓๑๔๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อวิทุเร.

^{๓๑๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เชฏฐกจณฑาลสส.

ลี. สา สททำ สุตวา ตสสา สมีป คตา. เทวตา อตตโน
 อานุกาเวน เอกํ สาละ นิมมิตวา^{๓๑๕๘} “เอตถ วสาหิ”
 ตี ปาเทสิ.^{๓๑๕๙} สา ตํ สาละ คตทิวเสเยว ปุตตํ วิชาเย.
 สา ตสส นิโครธเทวตาย ปริคคหิตตตา “นิโครโธ” ต
 เวว นามํ อกาสิ.

เชฏฐกจณทาลो ทิฏฐทิวสโต ปฏติ^{๓๑๖๐} ตํ อตตโน
 สามิธีตร^{๓๑๖๑} วिय มญญมาโน นิพทรวตตํ ปฏฐเปสิ.^{๓๑๖๒}
 ราชธิตา ตตถ สตต วสสานิ วสิ. นิโครธกumarโรปิ
 สตตวสสิโก ชาโต. ตทา महारुणतเถरो नाम เอโก อร
 हा ทारकस्स हेतुสมपत्तिं ทิสวา विहरमानो “สตตวสสิโก
 ทานิ ทารโก กาลो นํ ปพพาเซตุน” ตี จินเตตวา
 ราชธิตาย आरोजापेतवा निโครथकुमारं पपपासेलि. कु
 मारो खुरककेयेव ओरहतत् पाप्पणि.^{๓๑๖๓} เตन वृत्तं महार
 से

“ ทิสวา นํ เชฏฐกจณทาลो อตตโน
 สามินิ วिय
 มญญนโต ตํ อุปฏฐาสิ สตตวสสานิ
 สาธุก^{๓๑๖๔}
 ตํ महारुणे एरो^{๓๑๖๕} ตทา ทิสวา
 कुमारकि

^{๓๑๕๘} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เอกสาละ นิมมิตวา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๑๕๙} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อาทาสี.

^{๓๑๖๐} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทิวสโต ปฏติ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๑๖๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สามิธีตร.

^{๓๑๖๒} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิวทธี ปจจปฏฐเปสิ อิติ ปาฐา ทิสสน
 ตี.

^{๓๑๖๓} น.ต.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาप्पณิตี.

^{๓๑๖๔} ด.ท.ต.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖),พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ทิสวา นํ เชฏฐกจณ
 ทาลो.....สตตวสสานิ साधुकि. อิติ ปาฐา ทิสสนติ,ปเรสุ น ทิสสนติ.

៣១៣)៦ គ.ខ.ព. (៥៧៧៥/ក/១ - ៦): ឧទិស្សកម្មវិទ្យាស័ក្តិសាស្ត្រ.

โลกิต์ สมมิณชนปสารณณจ โสภติ, อทฐา เอตสส อพภนต
เร^{๓๑๗๗} โลกุตตรธมโม ภวิสสตี” ติ. รณโณ^{๓๑๗๘} สห ทสส
เนเนว สามเณเร จิตตํ ปสัทธิ, เปมํ สณฺฐหิ.^{๓๑๗๙} กสฺมา.
ปฺพเพ กิร ปุณฺณกรณกาเล รณโณ เชฏฐกภาตา
วาณิชโกยฺ.^{๓๑๘๐} ตถา หิ

“ ปุพฺเพว สนนีวาเสน ปจฺจุปปนฺ
หิเตน วา
เอวณฺตํ^{๓๑๘๑} ชายเต เปมํ อุปปลว
ยโถทเก” ติ.^{๓๑๘๒}

อถ ราชา สณฺชาตเปโม สพหุมาโน^{๓๑๘๓} “ สาม
เณรํ ปกฺโกสธา” ติ อมจฺเจ เปเสสิ. “เต อติจิรายน
ตี” ติ^{๓๑๘๔} ปฺน เทว ตโย เปเสสิ “ ตฺริตํ^{๓๑๘๕} อากจฺฉ
ตุ” ติ. สามเณโร อตฺตโน ปกตียาเอว อคมาสิ. ราชา
ปฏฺฐีรูปาสนํ ปณฺญาเปตวา^{๓๑๘๖} “ นิสัททา” ติ อาห.
โส อิติจฺจิโต จ วิโลเกตวา “ นตถิ ทานิ อณฺโณ^{๓๑๘๗}
ภิกฺขุ” ติ สมุสสิตเสตจฺฉตตํ ราชปลลงกํ อุปสงกมิตวา

^{๓๑๗๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอตสสพภนตเร.

^{๓๑๗๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รโณ.

^{๓๑๗๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สณฺฐเปหิ.

^{๓๑๘๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พาณิชโกยฺ.

^{๓๑๘๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เอวํ ตํ.

^{๓๑๘๒} ข.ฐา.๒๗/๑๗๔/๖๘.

^{๓๑๘๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมานโน.

^{๓๑๘๔} “ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อติจิรายตี” ติ.

^{๓๑๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตฺริตตฺริโต.

^{๓๑๘๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปณฺญาเปตวา.

^{๓๑๘๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อโณ.

ปตต- คณหนตถาย^{๓๑๘๘} ฃญญ อากาโร ทสเสสิ.
 ราชา ตํ ปลลลกสมปี คจจนตํ เอว^{๓๑๘๙} ทิสวา จินเต
 สิ “ อชเชว^{๓๑๙๐} ทานิ อัย สามเณโร อิมสส เคหสส
 สามิกโก ภวิสสตี” ติ. สามเณโร ฃญญ^{๓๑๙๑} หตเถ ปตตํ
 ทตวา ปลลลกํ อภิริยหิตวา^{๓๑๙๒} นิสสิทิ. ราชา อตตโน
 อตถาย สมปาทิตํ สพพํ ยาคชชชก- ภตตวิกตี อุปนามะสิ.
 สามเณโร อตตโน ยাপนมหตตเมว สมปฏิจจติ.

ภตตกิจจาวสาเน ราชา^{๓๑๙๓} อาห “ สตถารา ตุม
 หากํ ทินนํ โอวาทํ^{๓๑๙๔} ชานาถา” ติ. “ ชานามิ
 มหาราช เอกเทเสนา” ติ.^{๓๑๙๕} “ ตาต มยหมปิ นํ กเถ
 หี” ติ. “ สารุ มหาราชา” ติ ฃญญ อนรูป ธมมํ เท
 เสนโต ธมมปเท^{๓๑๙๖} อปปมาทวคคํ อนุมโชนตถาย อภา
 สิ. ราชา ปน

“ อปปมาโท อมตปทํ^{๓๑๙๗} ปมาโท
 มจจโน ปทน” ติ^{๓๑๙๘}

-
- ^{๓๑๘๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปตตํ คณหนตถาย อิติ ปาฐา ทิสสนติ.
^{๓๑๘๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปลลลกสมปี คจจนตํ เอว อิติ ปาฐา
 ทิสสนติ.
^{๓๑๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อชเชว.
^{๓๑๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รญญ.
^{๓๑๙๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อภิริยหิตวา.
^{๓๑๙๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราพา.
^{๓๑๙๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตุมหากํ สตถารา ทินนํ โอวาทํ อิติ
 ปาฐา ทิสสนติ.
^{๓๑๙๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):เอกเทเสนน” ติ.
^{๓๑๙๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ธมมปเท อิติ ปาฐา น ทิสสนติ.
^{๓๑๙๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อมตํ ปท.
^{๓๑๙๘} ชุ.ธ. (บาลี) ๒๕/๒๑/๑๙.

สุตวาว “ อนุญาต คาท, ปรีโยสาเปหิ” ตี อาห.
 สามเณโร อนุโมทนา- วสาเน ทวตติสฐวภตตานิ
 ลภิตวา ปุนทิวเส ทวตติสภิกขุ คเหตุวา ราชนโตปุริ ปรี
 สิตวา ภตตภิกจวมกาสี.^{๓๑๙๙} ราชา “ อนุญาต ปรี ทวตติสภิกขุ
 ตุมเหหิ สทธีเยว^{๓๒๐๐} ภิกขุ คณหนตุ” ตี เอเตเนว อุปา
 เยน ทิวเส ทิวเส วฑฒเนโต^{๓๒๐๑} สฏฐิสหสสานํ พ
 ราหมณปริพพาชกานํ ภตตํ อุปจฉินทิตวา อนโตนิเวสเน
 สฏฐิสหสสานํ ภิกขุณํ นิจจภตตํ อุปฏฐเปสิ^{๓๒๐๒} นิโครต
 เถรคเตเนว ปสาเทน. นิโครตเถโรปี ราชานํ สปิริสํ ตีสุ
 สรณสํ ปญจสุ สีสลสํ ปติฏฐาเปตวา พุทธสาสนเน
 โปถุชชนิกเนน ปสาเทน อจลปปสาทํ กตวา ปติฏฐาเปสิ.
 ราชापि ओसकारामं नाम महाविहारं कारापेत्वा
 สฏฐิสหสสานํ ภิกขุณํ นิจจภิตตํ ปฏฐเปสิ.^{๓๒๐๓} สกลชมพ
 ทิเป^{๓๒๐๔} จตุราสีติยา นครสหสเสสํ จตุราสีติวิหารสหสสา
 นิ^{๓๒๐๕} การาเปสิ. เตน วุตตํ

“จณฑาวาทิโทเสน^{๓๒๐๖}

ชาโต

จณฑาลคามเก

ปตตานโมทนา ปากา อาเสโส หิ
 อนาสโว” ตี.

^{๓๑๙๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ราชนโตปุริ ปรีสิตวา ภตตภิกจํ อกาสี อิ
 ตี ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๒๐๐} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สทธีสเว.

^{๓๒๐๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วฒเนโต.

^{๓๒๐๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อุปฏฐเปสิ.

^{๓๒๐๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิจจภิตตํ ปฏฐเปสิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๒๐๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สกลชมพุทิเป.

^{๓๒๐๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จตุราสีตินครสหสเสสํ จตุราสีติยา
 วิหารสหสสานิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๒๐๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จณฑาวาทิโทเสน.

อัย นิโครตเถรสนนุพพิกเถ. ^{๓๒๐๗}

มรุตทายโก ปน วาณิโช ^{๓๒๐๘} เทวโลกโต จวิตวา
 ปุพฺพปุเร ราชกุเล อุปฺปชชิตวา ปิยทาโส ^{๓๒๐๙}
 นาม กุมารโ หุตวา ฉตตํ อสสาเปตวา สกลชมพ
 ทิเป เอกรัชชํ อกาสิ. กถํ. พินทุसारณญฺเ เอกสตปุตตา ^{๓๒๑๐}
 อहेสุ . เต สพฺเพ อโสโก อตตนา สทฺธิ เอก
 มาตีกํ ติสสกุมาร ^{๓๒๑๑} ฐเปตวา อวเสเส ฆาเตสิ, ^{๓๒๑๒} จต
 ตาริ วสฺसानิ อนภิสิตโตว รัชชํ กาเรตวา จตุนนํ วสฺसानํ
 อจฺจเยน ตถาคตสฺส ปรินิพฺพานโต ทวินนํ วสฺสสตานํ
 อุปฺริ อฏฺฐารสเม วสฺเส สกลชมพฺพิเป เอกรัชชชาภิ
 เสกํ ปาปฺณิ.

อถ ตํ สกลชมพฺพิเป ^{๓๒๑๓} จตฺราสีตินครสฺสเสสุ
 ราชานิ อาคนตวา อุปฺฏฺฐหนฺติ. ติณฺณํ อตุณฺณํ อนจฺจวิ
 กา ตโย ปาสาธา ^{๓๒๑๔} อहेสุ “ เอโก มหา- สปิโก,
 เอโก โมรคิโว, ^{๓๒๑๕} เอโก มงฺคโล นามา” ติ. เตสุ เนก

^{๓๒๐๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิโครตเถรสนนุ กถานโย อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๓๒๐๘} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):พานิโ.

^{๓๒๐๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปิยทาโสโก.

^{๓๒๑๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):พินทุसारราสส เอกสตํ ปุตตา อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๓๒๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตสฺสกุมาร.

^{๓๒๑๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ฐเปตวา อวเสเส ฆาเตนโต อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๓๒๑๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สกลชมพฺพิเป.

^{๓๒๑๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาสาเท.

^{๓๒๑๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โมรคิโว.

นาฏกสหส- ปรีวโต^{๓๒๑๖} ปฏิวสติ. ยาสส มธฺอาปนํ
ทสเสสิ, สา อสนธิมิตตา^{๓๒๑๗} นาม เทวจณราปฏีกา
คา^{๓๒๑๘} ราชธิดา^{๓๒๑๙} หุตวา สฏฐิสหสฺสานํ อิตถินํ เชฏฐีกา
ธมฺมาโสกรณโณ^{๓๒๒๐} อคคมहेสิ อโหสิ.

อภิเสกานนตร^{๓๒๒๑} ตสฺส อีมา ราชธิโย อาคตา.
ปฐวียา^{๓๒๒๒} จ เหฏฐา โยชนปฺปมาเณ อาณา ปวตตติ.
ตถา อปฺริ อากาเส. อนฺตตตทหโต อฏฐหิ กาเชหิ
โสฬส ปาณียฆเณ^{๓๒๒๓} ทิวเส ทิวเส เทวตา อahrนติ.
ยโต สาสเน อุปนฺนสทฺโธ หุตวา อฏฐ ฆเณ
ภิกขุสงฺฆสฺส^{๓๒๒๔} อทาสิ, เทว ฆเณ สฏฐิ- มตฺตานํ^{๓๒๒๕}
เตปิฏกธรรณํ ภิกขุณํ, เทว ฆเณ อคคมहेสิยา อสนธิมิต
ตาย, จตฺตารอ ฆเณ อตตนา ปรีกฺขชฺช.
เทวตาเอว หิมวณฺตโต นาคลตาทนฺตกฏฐํ นาม อตถิ^{๓๒๒๖}
สินฺทํ มุทุกํ รสวณฺตํ, ตํ ทิวเส ทิวเส อahrนติ. เยน^{๓๒๒๗}
รณโณ จ มहेสิยา จ โสฬสณํ นาฏกสหสฺसानญจ
สฏฐิมตฺตานญจ ภิกขุสหสฺสานํ เทวสิกํ ทนฺต
โปณกิจจํ นิปฺปชฺชติ.^{๓๒๒๘} เทวสิกเมวสฺส เทวตา อคทา

^{๓๒๑๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนเณกนาฏกสหสสปรีวโต.

^{๓๒๑๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อสนธิมิตตา.

^{๓๒๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เทวจณราปฏีกา.

^{๓๒๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชธิดา.

^{๓๒๒๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ธมฺมาโสกรณโณ.

^{๓๒๒๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อภิเสกานนตเร.

^{๓๒๒๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฐวียา.

^{๓๒๒๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โสฬสปาณฆเณ.

^{๓๒๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภิกขุสงฆส.

^{๓๒๒๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สฏฐิมตฺตานํ.

^{๓๒๒๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นาม อตถิ อิติ ปเรสุ น ทิสสนติ.

^{๓๒๒๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เตน.

^{๓๒๒๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปชฺชติ.

มลกั อคทหรีตัก^{๓๒๒๙} สวณณวณณณจ คน
 ธรสสมปนน์ อมพปุก^{๓๒๓๐} อหฺรณฺติ. จตฺตทตทโท
 ปญจวณณํ นีวสนปารุปน^{๓๒๓๑} ปิตกวณณํ หตถปญ
 ฉนปฏัก^{๓๒๓๒} ทิพพญจ ปานํ อหฺรณฺติ. เทวสิก
 เมว ปนส^{๓๒๓๓} อนฺเลปนคณฺธํ ปารุปนตถาย
 อสฺสตมยิกํ สุมนปฺปผปฏํ มหฺรหญจ อญชน^{๓๒๓๔} นาค
 ภาวนโต^{๓๒๓๕} นาคราชาโน อหฺรณฺติ. จตฺตทตทโทเยว
 อญฺญิตสสฺส สาลิโน นว วาหสสฺสานิ ทิวเส ทิวเส สุวา
 อหฺรณฺติ. เต มุสิกา^{๓๒๓๖} นิตถุสกะณ^{๓๒๓๗} กโรณฺติ. เอโกปี
 ขณฺฑตถนฺทูล นานโหสิ^{๓๒๓๘} รณฺโญ^{๓๒๓๙}
 สพพญฺฐาเนสฺส อยเมว ตถนฺทูล ปรีโกคํ คจจติ. มธฺ-
 มกฺขิกา มธฺ กโรณฺติ. กมฺมารสาลาสุ อจจา กญฺฐํ
 ปหฺรณฺติ. กรวีกสกุณา อาคนตวา
 มธฺรสสร^{๓๒๔๐} วิกุชฺชนตา^{๓๒๔๑} รณฺโญ พลิกมมํ กโรณฺติ.
 อิมานิ อิทธีนิ สมณฺนาคโต ราชา เอกทิวสํ
 สวณณสงฺขลิกพนฺธน^{๓๒๔๒} เปเสตวา จตฺตนํ พุทฺธานํ

^{๓๒๒๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อคทามลหรีตัก, ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):
 อคทหรีฏัก.

^{๓๒๓๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อมพปุกกญจ.

^{๓๒๓๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปญจวณณนีวสนปารุปน.

^{๓๒๓๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):หตถปญฉนํ ปณฺฑวณณํ อิติ ปาฐา
 ทิสฺสนติ.

^{๓๒๓๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เทวสิกเมวสส.

^{๓๒๓๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหารหญจ อญชนํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๒๓๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นาคภาวนโต.

^{๓๒๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เต มุสิกา อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๒๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิตถุสกาณิ.

^{๓๒๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):น โหติ.

^{๓๒๓๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รโญ.

^{๓๒๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): มธฺรสร.

^{๓๒๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิกุชฺชนตา.

^{๓๒๔๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สวณณสงฺขลิกพนฺธน.

อริคตรูปทสสนํ กปฺปายุกํ มหากาลนาคราชานํ อานยิต
 วา เสตจณตตสสํ เหฏฐา มหารเห ปลลงเก นิสีทาเปตวา
 อนเณสต- วณฺเณหิ ชลชถลชปฺปเพหิ จ สุวณฺณปฺปเพหิ
 จ^{๓๒๔๓} ปุชฺชํ กตวา สพฺพาลํการปฏฺธิ-มณฺฑิตฺเตหิ^{๓๒๔๔} จ โสฬส
 หิ นาฏกิตถิสหสฺเสหิ^{๓๒๔๕} สมณตฺโต ปริกฺขิปปิตวา “ อนนต-
 ญานสสํ ตาว เม สทฺธมมวรจกปฺปวตฺติโน^{๓๒๔๖} สมมาสม
 พุทฺธสสํ รุปํ อิมํ อุกฺขินํ^{๓๒๔๗} อาปาถํ กโรหิ” ติ วตวา
 เตน นิมนิตํ สกสสรีรวิปกิณฺณปฺปญฺญป-ปภาวนิพพตฺตาสีต
 ยานุพฺพยชนปฏฺธิมณฺฑิตทวตฺตีสมาหาปฺริสลกฺขณสสสริกตาย
 วิกสิต-กมลปฺปปลปฺปญฺฑริกปฏฺธิมณฺฑิตมिव^{๓๒๔๘} สลิลตลํ ตา
 รากณรํสีชาลวิสรวิปฺฟูริตโสภาส- มฺขลิตมिव^{๓๒๔๙} คคนตลํ
^{๓๒๕๐} นิลปิตโลหิตาทิเกทํ วิจิตรวณฺณรํสีวินนพฺยามปฺปภา-
 ปริกฺเขปวิลาสิตาย^{๓๒๕๑} สชฺฌาปฺปภาณฺรากอินทฺธนฺวิชฺชุลตา
 ปริกฺขิตตมिव^{๓๒๕๒} กนฺนคิริ- ลีขรํ^{๓๒๕๓} นานาวีรากลิมล
 เกตุมาลาสมฺมุชฺชลิตจารุมตถกโสภา^{๓๒๕๔} นยฺนรสายนมिव จ^{๓๒๕๕}

^{๓๒๔๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จ อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๓๒๔๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สพฺพาลํการปฏฺธิมณฺฑิตฺเตหิ.

^{๓๒๔๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โสฬสฺนาฏกิตถิสหสฺเสหิ จ.

^{๓๒๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สทฺธมมวรจกปฺปวตฺติโน.

^{๓๒๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุกฺขินํ.

^{๓๒๔๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏฺธิมณฺฑิตมिव.

^{๓๒๔๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตารากณรํสีชาลวิสรวิปฺฟูริตโสภาสมฺมุช-
 ลมिव.

^{๓๒๕๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):คคณตลํ.

^{๓๒๕๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิลปิตโลหิตาทิเกทํวิจิตรวณฺณรํสีวินนพ-
 ยามปฺปภาปริกฺเขปวิลาสิตาย.

^{๓๒๕๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สชฺฌาปฺปภาณฺรากอินทฺธนฺวิชฺชุลตาปริกฺขิตต-
 มिव.

^{๓๒๕๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กณนคิริลีขรํ.

^{๓๒๕๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นานาวีรากลิมลเกตุมาลาสมฺมุชฺชลิตจารุมต-
 ถกโสภา.

^{๓๒๕๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):จ อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

พฺรหฺมเทวมนุชฺณาคยภคณานํ พุทฺธรูปํ ปสฺสนโต สตต
ทิวสานิ อภฺชิปุชฺชํ นาม อกาลิ.^{๓๒๕๖}

ราชา^{๓๒๕๗} กิร อภิเสกํ ปาปุณิตฺวา ตีณิเยว สํวจน
รานิ พาหิรกปาสณฺทํ ปรีคณฺหิ, จตฺตเถ สํวจนเร พุทฺธสาส
เน ปลีทฺธิ. ตสฺส กิร ปิตา พินฺทสาโร^{๓๒๕๘} พฺราหฺมณภตฺโต
^{๓๒๕๙} อโหสิ. โส พฺราหฺมณานญจ^{๓๒๖๐} พฺราหฺมณชาติปาสณ
ทานญจ^{๓๒๖๑} ปณฺทรวงคปริพฺพาชกาทึนํ สญฺจิสฺสสสมตตานํ
^{๓๒๖๒} นิจฺจภตฺตํ ปญฺชเปสิ. อโสโกปิ ปิตรา ปวตฺติตฺตํ ทานํ
อตตโน อนุโตปุเร ตเถว ททมาโน เอกทิวสํ สีน- ปญฺช
เร^{๓๒๖๓} จฺฐิโต^{๓๒๖๔} เต อุปสมปรีพาหิเรน อจาเรน^{๓๒๖๕} ภุญ
ชมานเ อสยฺตินทฺริเย อวินิตอิริยาปเถ^{๓๒๖๖} ทิสฺวา จินฺเตสิ
“ อีทิสํ ทานํ อุปปรีกชิตฺวา^{๓๒๖๗} ยุตตญฺ्ञานเ ทาตํ
วญฺญตี” ติ เอวํ จินฺเตตฺวา อมจฺเจ อาห “ คจฺจนถ ภณเ
อตตโน สาธุสมฺมเต สมณพฺราหฺมณเ อนุโตปุรํ อภิหรถ,
ทานํ ทสฺสามิ” ติ. อมจฺจา “ สาธุ เทวา” ติ รัญญเ
วจนํ ปตีสฺสุตฺวา^{๓๒๖๘} เต เต ปณฺทรวงคปริพฺพาชกาชีวก

^{๓๒๕๖} วิ.อ.(पालิ) ๑/๓๘ - ๔๐ ปีฏญฺเญ วิตถาโร ทญฺญพฺโพ.

^{๓๒๕๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๓๒๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วินทสาโร.

^{๓๒๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พฺรหฺมภตฺโต.

^{๓๒๖๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):พฺราหฺมณคณานญจ.

^{๓๒๖๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พฺราหฺมณชาติยา ปาสณทานญจ อิติ

ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๒๖๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สญฺจิสฺสสสมตตานํ.

^{๓๒๖๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ซีนปญฺชเร.

^{๓๒๖๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ญฺฐิโต.

^{๓๒๖๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อจาเร.

^{๓๒๖๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อวินิตอิริยาปเถ.

^{๓๒๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุปปรีกชิตฺวา.

^{๓๒๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รัญญวจนํ ปตีสฺสุตฺวา อิติ ปาฐา ทิสฺสน

ติ.

นิคนฐาทโย^{๓๒๖๙} อาเนตวา “ อิเม มหาราช อมหากั
 อรหนโต” ตี อาหंसฺ. อถ ราชชา อนฺโตปุเร^{๓๒๗๐} อัจจาวจา
 นิ อาสนานิ ปญญาเปตวา^{๓๒๗๑} “ อากจณฺตฺ” ตี วตวา
 อากตาคเต อาห “ อตตโน อนฺรุเป อาสเน นิสิตถา” ตี.
 เอกจเจ ภาทปฐเกสฺ,^{๓๒๗๒} เอกจเจ ผลก- ปฐเกสฺ นิสิตฺส.
 ๓๒๗๓

ตํ ทิสฺวา ราชชา^{๓๒๗๔} “ นตถิ เอเตสํ อนฺโตสํวโร”
 ตี ญตวา เตสํ อนฺรุปํ ขาทนียํ โภชนียํ ทตวา อญฺโช
 สฺ. เอวํ คจณฺเต^{๓๒๗๕} กาลเ เอกทิวสํ สึหปญฺชเร ฐิตฺ^{๓๒๗๖}
 นิโครธสามเณรํ ทิสฺวา ตสฺมี คเตน ปสาเทน พุทฺธสาสเน
 ปสนฺโน สญฺจิสฺสหสฺสมตเต ปาสณฺทียะ^{๓๒๗๗} อปเนตวา
 สญฺจิสฺสหสฺสมตเต ภิกฺขุ โภเชนโต^{๓๒๗๘} พุทฺธสาสเน ปสึ
 ทิตวา อโสการามํ กาเรตวา ตตถ วสาเปนโต เอกทิวสํ
 อโสการาเม สญฺจิสฺสหสฺสานํ ภิกฺขุนํ ทานํ ทตวา เตสํ มชฺ
 เณ นิสชฺช^{๓๒๗๙} สํหํ จตฺตฺหิ ปจฺจเยหิ ปวาเรตวา อิมํ ปญ
 หํ ปุจฺฉิ “ ภาณเต ภาควตา เทสิตธมฺโม นาม กิตฺตโก โห
 ตี” ตี. “ มหาราช องคโต นวํคานิ, ขนฺธโต จตฺราสี

^{๓๒๖๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปนฺทรรคปริพฺพาชกาชีวกนิคนฐาทโย.

^{๓๒๗๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนฺเตปุเร.

^{๓๒๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญญาเปตวา.

^{๓๒๗๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภาทปฐเกสฺ.

^{๓๒๗๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ผลกปฐเกสฺ นิสิตฺ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๒๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราพา.

^{๓๒๗๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):คเต.

^{๓๒๗๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ถิต.

^{๓๒๗๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาสณฺท.

^{๓๒๗๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โภชาเปนโต.

^{๓๒๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นิสชพ.

ดิธมมกขนุ- สหสسانی” ตี.^{๓๒๔๐} ราชา ธมเม ปสัทิตวา
 “เอเกกั ธมมกขนุธั เอเกกวิหาเรน ปุเชสสามิ”
 ตี. เอกทิวสเมว จนนุตติโกฏิธนั^{๓๒๔๑} วิสชเชตวา อมจเจ
 อาณาเปสิ “เอถ ภณเ,^{๓๒๔๒} เอกเมกสมิ นคเร เอกเมกั วิ
 หารั กาเรนตา จตุราสีติยา นครสหัสเสสุ จตุราสีติ
 วิหารสหสسانی การาเปถา” ตี. สยญจ อโสการาเม
 อโสกมหาวิหารตถาย กมมัม ปฏฐเปสิ.

สโฆ อินทคุดตเถร^{๓๒๔๓} นาม มหิทธิกั มหานุภาว
 ชีณาสว^{๓๒๔๔} นว- กมมาธิฏฐายกั^{๓๒๔๕} อทาสิ. เถโร
 ยัม ยัม น นิฏฐาติ, ตัม ตัม อตตโน อานุภาเวน นิฏฐาเปสิ.
 เอวมปิ ตีหิ สัจจเรหิ วิหารกมมัม นิฏฐาเปสิ. เอกทิวสเมว
 สพพ- นคเรหิ ปณณานิ อาคมิสสุ. อมจจา รณโญ^{๓๒๔๖} อา
 โรเจสสุ “นิฏฐิตานิ เทว จตุราสีติสหสสวิหารานิ”
 ตี.^{๓๒๔๗} อถ ราชา ภิกขุสงฆ^{๓๒๔๘} อุปสงกมิตวา “ภนเต
 มยา จตุราสีติวิหารสหสسانی การิตานิ, ธาตุโย กุโต ลจ
 จามิ” ตี ปุจนิ. “มหาราช ‘ธาตุนิธานัม นาม อต
 ถิ’ ตี สโณม, น ปน ปณญายติ^{๓๒๔๙} อสูกฏฐาเน” ตี.

^{๓๒๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): “มหาราช นว องคานิ, ขนธโต จตุราสี
 ดิธมมกขนุสหสسانی” ตี อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๒๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จนนุตติโกฏิธนั.

^{๓๒๔๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอถ ภณ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๒๔๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อินทคุดตเถร.

^{๓๒๔๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีณาสว.

^{๓๒๔๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นวกมมธิฏฐาย.

^{๓๒๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):रणโญ.

^{๓๒๔๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จตุราสีติสหสสวิหารานิ” ตี.

^{๓๒๔๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภิกขุสงฆ.

^{๓๒๔๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปณญายติ.

ราชา ราชคเห เจตีย์ ภินทาเปตวา ธาตุ^{๓๒๙๖} อปสสน
 โต ปฏิปากติก^{๓๒๙๑} การาเปตวา “ ภิกขุภิกขุณี
 อุปาสกอุปาสิกาโย” ตี^{๓๒๙๒} จตส์โส ปริสา คเหตวา เวสาลี
 คโต, ตตฺราปี อลภิตวา กปิลวตถุ คโต, ตต
 ราปี อลภิตวา รามคาม^{๓๒๙๓} คโต. รามคาเม นาคา เจตีย์
 ภินทิตุ นาทิส. เจตียะ นิปตติกุกุททาโล^{๓๒๙๔} ขณฺหาขณ
 ทิกํ โหติ. ^{๓๒๙๕}

เอวํ ตตฺราปี อลภิตวา “ อลลภปโป ปาว^{๓๒๙๖} กุสิ
 นารนฺติ สพฺพเจตียานิ ภินทิตวา ธาตุ อลภิตวา ปฏิปา
 กติกานิ^{๓๒๙๗} กตวา^{๓๒๙๘} ราชคหํ คนฺตวา จตส์โส ปริสา
 สนนฺิปาตาเปตวา “ อตฺถิ เกนจิ สุตฺตํ อสฺสกุณฺฐาเน
 ธาตุนิธานน”ติ ปุจฺฉิ. ตตฺเถโก วิสฺสวสฺสสตฺติโก
^{๓๒๙๙} เถโร “ อสฺสกุณฺฐาเน ธาตุนิธานน’ ติ น ชา
 นามิ, ^{๓๓๐๐} มยฺหํ ปน ปิตามหาเถโร^{๓๓๐๑} มยฺหํ สตฺตวสฺสสิกกาละ

^{๓๒๙๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ธาตุ.

^{๓๒๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฏิปากฏิก.

^{๓๒๙๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภิกขุภิกขุณีโย.

^{๓๒๙๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รามคาม.

^{๓๒๙๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปตติกุกุททาโล.

^{๓๒๙๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ขณฺหาขณฺทกํ โหเตว อิติ ปาฐา

ทิสฺสนฺติ.

^{๓๒๙๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อลลภปโป.

^{๓๒๙๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปฏิปากฏิกานิ.

^{๓๒๙๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):การาเปตวา.

^{๓๒๙๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):วิสฺสวสฺสสตฺติโก.

^{๓๓๐๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผานามิ.

^{๓๓๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปิตามหาเถโร.

^{๓๓๐๒} มาลา- จงโกฏก^{๓๓๐๓} คาหาเปตวา ‘ เอหิ
 สามเณร, อสุกคจจณตเร ปาสาณญโป อตถิ, ตตถ คจจา
 มา’ ติ คนตวา ปุเชตวา อิมं ฐานं อุปธาเรตุ วฏฏ
 ตี’ ติ สามเณรา” ติ อาห, เอตกเมว ชานามิ มหา
 ราชา” ติ^{๓๓๐๔} อาห. ราชา “ เอตเทว ฐานน” ติ
 วตวา “ คจเจ หราเปตวา ปาสาณญโป ปัสส จ อุปเนตวา
 เหฏฐา สุธากุมิ อททส. ตโต สุธา จ อธิฏฐกาโย จ หรา
 เปตวา อนุปพุเพน ปรีเวณ โอรุยห สตตรตนวาลิกัง
 อสียตถานิ จ กฏฐรูปกานิ สมปรีวตตณตานิ^{๓๓๐๕} อททส.
 โส ยกขทาสเก^{๓๓๐๖} ปกโกสาเปตวา พลิกมมํ การาเปต
 วาปี เนว อนตํ ปัสสนโต เทวตา นมสสมาโน “ อหํ อิ
 มา ธาตุโย คเหตวา จตฺราสีตีวิหารสสเส
 นิตฺทิตวา^{๓๓๐๗} สกการํ กโรมิ, มา เม เทวตา อนตฺรายํ
 กโรนตุ” ติ อาห.

สกุโก เทวราชา จาริกญจรนโต^{๓๓๐๘} ตํ ทิสวา วิส
 สกมมํ^{๓๓๐๙} อามนเตตวา “ ตาต อโสภณมมราชา^{๓๓๑๐}
 “ ธาตุโย นีหริสสามิ” ติ ปรีเวณ โอตินฺโณ, คนตวา

^{๓๓๐๒} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สตตวสสิกกาล.

^{๓๓๐๓} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จงโกฏก.

^{๓๓๐๔} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เอตกเมว ชานามิ มหาราชา” ติ อิติ
 ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๓๐๕} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สสมปรีวตตณตานิ.

^{๓๓๐๖} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ยกขทาสเก.

^{๓๓๐๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):นิตฺทิตวา.

^{๓๓๐๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):จาริกํ จรนโต.

^{๓๓๐๙} ด.พ.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):วิสสกมม.

^{๓๓๑๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อโสโก ฐมมราชา อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

กฏฐูปานิ นีหราเปหิ” ตี.^{๓๓๑๑} โส ปณจจุลคามทารกเว
 เสน^{๓๓๑๒} คนตวา รณโณ ปุโรโต ธนุกหตโธ^{๓๓๑๓} ฐตวา
 “หาเรมิ มหาราชา” ตี^{๓๓๑๔} อาห. “หร ตาตา” ตี
 วุตเต,^{๓๓๑๕} สรี คเหตวา สนมิมหิเยว วิชชี.^{๓๓๑๖} สพพ
 วิปปikiriyatth.^{๓๓๑๗}

อถ ราชา อาวิณชเน พนธกญจิกมทุทิกัง คณหิ,
 มณิกชนธ^{๓๓๑๘} ปลสิตวา "อนาคเต ทลิตทราชาโน"^{๓๓๑๙} อิม
 มณิ คเหตวา ธาตุณํ สกการํ กโรนตุ” ตี ปณเณ^{๓๓๒๐}
 อกขรานิ ทิสวา กุชฌิตวา “มาทิสานํ ปน^{๓๓๒๑} ราชนํ
 ‘ทลิตทราชา’ ตี วตตํ อยตตณ” ตี ปนปปนํ ฆเฏตวา
 ทวารํ วิวริตวา อนโตเคหํ ปวิฏฐ. อฏฐารสวสสาธิ
 กานํ ทวินนํ วสสสถานํ อุปริ อาโรปิตทีปา^{๓๓๒๒} ตตเถว
 ปชชลนติ, นิลุปปลปฺพานิ ตํ ขณเเยว อาหริตวา อาโร
 ปิตานิ วีย ปุปผสนถาโร ตํ ขณํ สนถโต วีย คนธา ตํ
 มหุตต^{๓๓๒๓} ปีสิตวา ฐปิตา วีย อहेลฺล . ราชา สวณณ-

^{๓๓๑๑} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):หาเรหิ” ตี.

^{๓๓๑๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปณจจุลคามทารกเวเสน.

^{๓๓๑๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ธนุกหตโธ.

^{๓๓๑๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหาราชา” ตี.

^{๓๓๑๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):วุตเต อิติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๓๓๑๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิชชี.

^{๓๓๑๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):วิกิริยตถ.

^{๓๓๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มณิกชนธ.

^{๓๓๑๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทฬิททราชาโน.

^{๓๓๒๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปณเณ อิติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๓๓๒๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มาทิสํ นาม.

^{๓๓๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาโรปิตทีปา.

^{๓๓๒๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหุตต.

ปฏภู คเหตวา “ อนาคตะ ปิยทาโส^{๓๓๒๔} นาม กุมารโ
 ฌตฺตํ อสฺสาเปตวา อโสโก นาม ธรรมราชา
^{๓๓๒๕} ภวิสสตี, โส อีมา ธาตุโย วิตถาริตา กริสสตี” ติ
 วาเจตวา “ ทิฏฐิ^{๓๓๒๖} อัยเยน มหากสฺสปตฺเถเรนา” ติ
 วตวา วามหตถํ อากุชฺชิตวา^{๓๓๒๗}
 ทกฺขิณหตฺเถน อปโปฏฺฐสิ.^{๓๓๒๘} โส ตสฺมี ฐาเน^{๓๓๒๙} ปริ
 จรณกธาดุมตฺตเมว ฐเปตวา เสสธาดุโย สพฺพา^{๓๓๓๐} คเหต
 วา ธาตุขมฺรํ ปุพฺเพ ปิหิตนเยเนว ปิทหิตวา สพฺพา ยถา
 ปกตียายะว การेतวา อปริปาสาณเจตยํ ปติฏฐเปตวา
 จตฺราสีติยา วิหารสหสฺเสสุ ธาตุโย ปติฏฐาเปสิ.^{๓๓๓๑}
 อถกทิวสํ ราชา วิหารํ คนฺตวา ภิกฺขุสํฆํ วณ
 ทิตวา เอกมณฺตํ^{๓๓๓๒} นิสินฺโน “ ภนฺเต นวฺติโกฏฺฐิธํ
 วิสฺสชฺเชตวา^{๓๓๓๓} จตฺราสีติวิหารสหสฺสาณิ สเจตียานิ กา
 ราเปตวาปิ สาสเน อหํ น ทายาโท, อญฺญโก ทายา
 โท” ติ ปุจฺฉิ. “ ปจฺจย-ทายโก นาม ตวํ มหาราช, โย
 ปน อตฺตโน ปุตฺตญจ อิตฺตญจ ปพฺพาเชติ,
 อयํ สาสนทายาโท นาม” ติ^{๓๓๓๔} เหวํ วุตฺเต อโสโก

^{๓๓๒๔} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ปิยทาโสโก.

^{๓๓๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธมฺมราชา.

^{๓๓๒๖} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):โย อหํ.

^{๓๓๒๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อาภุชฺชิตวา.

^{๓๓๒๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อปโปฏฺฐสิ.

^{๓๓๒๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ถาน.

^{๓๓๓๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สพฺพา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

^{๓๓๓๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปติฏฐเปสิ.

^{๓๓๓๒} ด.อ.ท.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เอกมณฺเต.

^{๓๓๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิสฺสชฺเชตวา.

^{๓๓๓๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):“ สาสเน ทายาโท นามานํ, อุทาทุ

อญฺญโก ทายาโท” ติ ปุจฺฉิ. “ ปจฺจยทายโก นาม ตวํ มหาราชโน ส

ราชา สาสเน ทายาทภาวํ ปตถยมาโน อวิทุเร^{๓๓๓๕} จิตฺ
มหินทกุมารํ ทิสฺวา “ สกขิสฺสสฺสี ตาต ตวํ ปพฺพชิตฺน” ติ
อาห. กุมารโ ปกตียา ปพฺพชิตฺกาโม รณฺโณ วจนํ สุตฺวา
อติวีย ปาโมชฺชชาโต “ ปพฺพชามิ เทว, มํ ปพฺพาเชตฺวา
สาสเน ทายาโท โหธา” ติ อาห.

เตน จ^{๓๓๓๖} สมเยน ราชธิดา^{๓๓๓๗} สํฆมิตฺตยาปิ ตสฺมี
จฺฉานเ จิตฺตา โหติ. ตํ ทิสฺวา อาห “ ตวมปิ อมม ปพฺพช
ิตํ สกขิสฺสสฺสี” ติ. สว “ สาธุ ตาตา” ติ สมปฺภิจฺฉิ.
ราชา ปุตฺตานํ มนํ ลภิตฺวา ปหฺนฺจฺจิตฺโต^{๓๓๓๘} ภิกฺขุสงฺฆํ
^{๓๓๓๙} อุปสงฺกมิตฺวา “ ภนฺเต อิมเ ทารเก ปพ
พาเชตฺวา^{๓๓๔๐} มํ สาสเน ทายาทํ กโรธา” ติ. สโฆ
รณฺโณ วจนํ สมปฺภิจฺฉิตฺวา กุมารํ โมคฺคลฺลิตฺตตฺติสฺสต-
เถเรน^{๓๓๔๑} อุปชฺฌายเณ มหาเทวตเถเรน จ อาจริเณ
ปพฺพาเชลฺล. มชฺฌนตฺกต-เถเรน อาจริเณ อุปสมปาเทลฺล.
โส อุปสมปทฺมालเกยว^{๓๓๔๒} สห ปภฺบิสมภิทาหิ อรหตฺตํ ปา
ปฺปณิ. สํฆมิตฺตยาปิ^{๓๓๔๓} ราชธิดาย อาจริยา อายุปาลิตเถรี
^{๓๓๔๔} นาม. อุปชฺฌายา ธมฺมปาลิตเถรี^{๓๓๔๕} นาม อโหสิ.

สนทายาโท, โย ปน ชโน มหาราช ปุตตญจ ธิตรญจ ปพฺพาเชติ, อโย สว
สนทายาโท นาม” ติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๓๓๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): อวิทุเร.

^{๓๓๓๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):จ อิติ ปาฐา น ทิสฺสติ.

^{๓๓๓๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชธิดา.

^{๓๓๓๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปหฺนฺจจิตฺโต.

^{๓๓๓๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): ภิกฺขุสงฺฆ.

^{๓๓๔๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปพฺพชิตฺวา.

^{๓๓๔๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โมคฺลฺลิตฺตตฺติสฺสตเถเรน.

^{๓๓๔๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อุปสมปทฺมณฺทเล.

^{๓๓๔๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สงฆมิตฺตยาปิ.

^{๓๓๔๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อายุปาลเถรี.

ราชา ปน อนเภาการณ พุทธสาสน์ โสภตวา
โมคคัลลิตตตติสสเถรสส สหาเยน สภุสสิสสสมตเต
ทุสสิเล^{๓๓๔๖} ตติเถเย พุทธสาสนา อุปปพพาเซตวา^{๓๓๔๗}
ตติยธมมสงคีตตี นิฏฐาเปสิ.^{๓๓๔๘} ตสมี กิร สมากเม ภิกข
ภิกขุณีโย^{๓๓๔๙} กิตตกา. วุตตญหิ^{๓๓๕๐}

“ ตสมี สมากเม^{๓๓๕๑} อาสุ อสีติ
ภิกขุโกฏิโย
อเหลส์ สตสสส^{๓๓๕๒} เตสุ
ชีณาสวา ยตี.^{๓๓๕๓}
นวตีสตสสสทานิ อหุ ภิกขุณีโย
^{๓๓๕๔} ตหิ
ชีณาสวา ภิกขุณีโย^{๓๓๕๕} สสส อาสุ
ตาสฺ ตู” ติ.^{๓๓๕๖}
เอว โส อโสโก ธมมราชา^{๓๓๕๗} สกลชมพุทีเป อค
ครราชา^{๓๓๕๘} หุตวา พุทธสาสน์ โสภนโต วิหาสิ. อย

^{๓๓๔๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธมมपालเถรี.

^{๓๓๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทุสสิเล.

^{๓๓๔๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อุปพพาเซตวา.

^{๓๓๔๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตติยสงคีตตี นิฏฐาเปสิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๓๔๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภิกขุภิกขุณีโย.

^{๓๓๕๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):วุตตํ หิ มหาวิเส อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๓๕๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ตสมี ตู สมเย.

^{๓๓๕๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สตสสสทานิ.

^{๓๓๕๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ชีณาสวา ยตี นวติ.

^{๓๓๕๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อหุ ภิกขุณีโย.

^{๓๓๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีณาสวา ภิกขุณีโย.

^{๓๓๕๖} มหาวิส.๑/๓๙.

^{๓๓๕๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ธมมราชา.

^{๓๓๕๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อคคราผา.

ปเนตถ สงเขโป, วิตถาโร ปน มหาवंเส วุตโต.^{๓๓๕๙}
วุตตณฺหิ

“ สมปฺณณตฺตา อยํ ติสฺโส^{๓๓๖๐} เจตนา
โย มธฺปปโท
สพฺพตถ สพฺพทา สพฺพ- สมปตฺติมภิสฺม
ภฺนึ” ติ.^{๓๓๖๑}

มชฺฌิโม ปน วาณิโช^{๓๓๖๒} อตฺตโน ปารวาทิโทเสน
^{๓๓๖๓}ปรสมฺมทฺเต ลงกายํ นิพฺพตฺติ. ตสฺสเสวํ กถา ปฏฺิ
ปาฏฺิ^{๓๓๖๔} เวทิตพฺพา.^{๓๓๖๕}

ตมพฺพนฺณิทีเป^{๓๓๖๖} กิร อนุรธาปฺรณฺคเร^{๓๓๖๗} มฺภูสิโว
^{๓๓๖๘}นาม ราชา สภฺฐิ-วสฺसानิ รชฺช^{๓๓๖๙} กาเรสิ. ตสฺส
ปฺญญปฺญญาคุโณเปตา^{๓๓๗๐} อณฺญมณฺญ^{๓๓๗๑} หิตฺตสิโน ทส
ปฺตฺตา อเหสฺ , เทว ธิตโร.^{๓๓๗๒} สพฺเพ เต สมคฺคา สม
โมทมนานา^{๓๓๗๓} วสนฺติ. อถาปฺรสมฺมี สมเย อมจฺจา มฺภูสิวรณ

^{๓๓๕๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วุตโตติ.

^{๓๓๖๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมปฺณณตฺตาว ติสฺสนน.

^{๓๓๖๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมปตฺติมภิสฺมภฺนึ” ติ.

^{๓๓๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พานิโช.

^{๓๓๖๓} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ปารวาทิโทเสน.

^{๓๓๖๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปาฏฺิปาฏฺิยา.

^{๓๓๖๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตสฺสเสว กถา ปฏฺิเวทิตพฺพา.

^{๓๓๖๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตมพฺพนฺณิทยทีเป.

^{๓๓๖๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):อนุรธาปฺรณฺคเร อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๓๓๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มฺภูสิโว.

^{๓๓๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รชฺชผ.

^{๓๓๗๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฺญญปฺญาคุโณเปตา.

^{๓๓๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อณฺมณฺญ.

^{๓๓๗๒} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):ทส ปฺตฺตา อเหสฺ . เทว ธิตโร อิติ ปาฐา
ทิสฺสนติ.

^{๓๓๗๓} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):สโมทมนานา.

ญ^{๓๓๗๔} กาลกเต เทวนัมปิยติสสุมาร^{๓๓๗๕} อภิสสิญสิ.
 อภิเสกสมกาลเมวสส อเนกานิ อจจรียานิ^{๓๓๗๖} อหสิ .
 ตานิ ปกาเสนตา มหาวสกกถาจรียา อาหสิ^{๓๓๗๗}
 “ เทวนัมปิยติสโส’ ติ^{๓๓๗๘} วิสสิโต
 ทุติโย สโต
 เตสฺ ภาเตสฺ สพเพสฺ^{๓๓๗๙} ปุณญปุณญาริ
 โก อหุ.^{๓๓๘๐} ราชาสิ^{๓๓๘๑}
 เทวนัมปิยติสโส ส
 ปิตุจเจ
 ตสฺสาภิเสเกน สมํ พหุนจจรียาน
 หุ.
 ลงกาธิปมฺหิ สกล^{๓๓๘๒} นิธิโย
^{๓๓๘๓} รตนานิ จ
 อนโต ฐิตานิ อคฺคณฺตวา^{๓๓๘๔} ปฐวิตล
 มารุหุ.^{๓๓๘๕}
 ลงกาธิปสมิปปมฺหิ^{๓๓๘๖} ภินฺนนาวาคตา
 นิ^{๓๓๘๗} จ

^{๓๓๗๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มฺหิสฺสเว ราชินิ.

^{๓๓๗๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เทวานมปิยติสสุมาร.

^{๓๓๗๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อจจริยานิ.

^{๓๓๗๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อหสิ.

^{๓๓๗๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เทวานมปิยติสโส’ ติ.

^{๓๓๗๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อโหสิ มฺหิสฺสวส.

^{๓๓๘๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทสฺปฺตเตสฺ ปุณฺวา.

^{๓๓๘๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ราชา.

^{๓๓๘๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ลงกาธิปมฺหิ โกเล เต.

^{๓๓๘๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิธิโย.

^{๓๓๘๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนโต ฐิตานิ อคฺคณฺตวา.

^{๓๓๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปฐวิตลมารุห.

^{๓๓๘๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ลงกาธิปสมิปปมฺหิ.

^{๓๓๘๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภินฺนนาวา.

ตตร ชาตานิ จ ถลัม รหุ. ^{๓๓๘๘}	รตนานิ สมา
ฉาตปพุตปาทมहि เวฬุยภฺฐิโย ^{๓๓๘๙}	ติสโส จ
ชาตา รหปโตเทน ปริมาณโต.	สมานา
ตาสฺ เอกา ลตายภฺฐิ ตहि ลตา	รชตาภา ^{๓๓๙๐}
สฺวณณวณณา รุจิรา ^{๓๓๙๑} ตา มโนรมา.	ทิสสนเต ^{๓๓๙๒}
เอกา กุสุมยภฺฐิ ตุ ^{๓๓๙๓} ปน	กุสุมานิ ตहि
นนานานิ นานาวณณานิ ^{๓๓๙๔} ติพฺภูณานิ จ.	ทิสสนเต
เอกา สกฺกณยภฺฐิ ตุ พหุ	ตहि ปกฺขิมิกา
นানা จ นานาวณณา จ ทิสสเร.	สชฺชิวา ^{๓๓๙๕} วย
หยคชฺรถามลกา ^{๓๓๙๖} กุกฺกฬลา ปากติกา ^{๓๓๙๗} อภฺฐิ ชาติยา	วलयงฺคฺลิวะฐกา อิจฺเจตา

^{๓๓๘๘} ด.อ.ม.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมารหุ.

^{๓๓๘๙} ด.ท.ม.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):เวฬุยภฺฐิโย.

^{๓๓๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รชตภา.

^{๓๓๙๑} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):รุจิตา.

^{๓๓๙๒} ด.ท.ม.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): ทิสสนเต.

^{๓๓๙๓} ด.ท.ม.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):กุสุมยภฺฐิ ตุ.

^{๓๓๙๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นานาวณณา จ นานา จ.

^{๓๓๙๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สชฺชิวา.

^{๓๓๙๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):หยคชฺรถาลงกา.

มุตตา สมุททา อุกคนตวา^{๓๓๙๘} ตีเร วฏฐิ
 วยฏฐิตา^{๓๓๙๙}
 เทวนปิยตีสสส สพพ ปุณญ
 วิชมกิต.^{๓๔๐๐}
 อินทนีล เวฬุริย^{๓๔๐๑} โลหิตงก มณี
 จิเม^{๓๔๐๒}
 รตนานิ ปเนตานิ^{๓๔๐๓} มุตตา ตาตา
 จ ยฏฐิโย
 สตตาทพภนตเรเยว รณโญ สนติก
 มาหรน” ตี.^{๓๔๐๔}

เตน จ สมเยน เทวนปิยตีสสมหารราชา จ อโสโก
 รมมราชา จ อทิฏฐ-สหายกา โหนติ. ตสมา โส “เอตานิ
 รตนานิ จ อญญานิ^{๓๔๐๕} พหุณี อุปายนานิ มม สหายสส
 เทถา” ตี รมมาโสภมหารินทสส ปณณการตถาย เปเส
 ลี. โสปี ต^{๓๔๐๖} ทิสวา ปสนนมานโส^{๓๔๐๗} ปญจราชกกุฏภณ
 ทานี^{๓๔๐๘} จ อญญญจ^{๓๔๐๙} พหุปณณา

^{๓๓๙๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):กุกุฬผลามากติ.

^{๓๓๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุคคนตวา.

^{๓๓๙๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตีเร ชาตา วย ฎฐิตา.

^{๓๔๐๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สพพปญวิชมกิต.

^{๓๔๐๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อินทนีลเวฬุริย.

^{๓๔๐๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):โลหิตงกมณีปี เม.

^{๓๔๐๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รตนานิ ปเนกานิ.

^{๓๔๐๔} มหาวิส.๑/๗๘ - ๗๙.

^{๓๔๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อญญานิ.

^{๓๔๐๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):รมมาโสโก ปน ตานิ อิติ ปาฐา ทิสสน

ตี.

^{๓๔๐๗} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปสนนมานโส.

^{๓๔๐๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ฉตตัม จามรํ ขคคํ โมลิตนํ ปาทุกํ อิติ

ปาฐา ทิสสนตี.

^{๓๔๐๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อญญานิ.

การญจ^{๓๔๑๐} อภิเสกตถาย เปเสสิ “ มยห์ สหาย์ อภิเสกั
กโรนตุ” ตี. น เกวลญเจต^{๓๔๑๑} อามิสปณณาการ, อิมั
กิริ ฐมมปณณาการมปิ เปเสสิ

“ อหํ พุทธญจ ฐมมญจ สัมมญจ สรรณ
คโต
อุปสกตตํ เทเสสิ^{๓๔๑๒} สกยปุตตสส
^{๓๔๑๓} สาสเน.
อิเมสุ ตีสุ วตถุสุ อุตตเมสุ นรุต
ตม
จิตตํ ปสาทยิตวาน สทถาย สรรณ
วชา” ตี.^{๓๔๑๔}

อมจจา ปุณ ลงกมาคมม ราชานํ อภิสสิญจิสฺ.
เตน โข ปุณ สมเยน โมคคลิปุตตติสสเถโร
“ กตถ นุ โข อนนาคเต สาสนํ สุปปติฏฐิตํ ภเวยยา” ตี
อุปปริกขณโต “ ปจจนติเม^{๓๔๑๕} สุปปติฏฐิตํ ภวิส
สตี” ตี ญุตวา เต เต เถเร^{๓๔๑๖} ตตถ ตตถ^{๓๔๑๗} เปเสตวา
มหามหินทตเถรํ “ ตวํ คนตวา ตมพปณณทูป^{๓๔๑๘} ปสาเท

^{๓๔๑๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):พหุพณณาการานิ.

^{๓๔๑๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):น เกวลญจ ตํ.

^{๓๔๑๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทเสสิ.

^{๓๔๑๓} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สากยปุตตสส.

^{๓๔๑๔} วิ.อ. (บาลี) ๑/๖๙:ตวมปิ จิตตํ ปสาเทติ สทถา สรรณมเปหิ” ตี.

^{๓๔๑๕} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปจจนติเมสุ ชนเปเทสุ อิติ ปาฐา ทิสฺสน
ตี.

^{๓๔๑๖} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มชฌนติยาทิกเก มหาเถเร อิติ ปาฐา
ทิสฺสนตี.

^{๓๔๑๗} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตตถ.

^{๓๔๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตมพปณณทูป.

หี” ตี นิโยเชลี.^{๓๔๑๙} สกโก จ เทวานมินโท महामहिन्द
 เถร่ อุปสงกมิตวา “ กาลกโต ภนฺเต มุฏฺฐสิโว^{๓๔๒๐} ราชา,
 อิทานิ เทวณฺปิยติสฺสมหาราชา^{๓๔๒๑} ราช^{๓๔๒๒} กาเรติ, สม
 มาสมพุทฺเธน จ ตุมहे พยากตา ‘ อนาคเต มหินฺโท
 นาม ภิกขุ ตมพปณฺณทีปํ ปสาเทสสตี’ ตี, ตสฺมาติห โข
 ภนฺเต กาโล^{๓๔๒๓} ทีปวโร^{๓๔๒๔} คมนาย, อหฺมปิ^{๓๔๒๕} สหาโย
 ภวิสฺสามิ” ตี. เถโร ตสฺส วจฺนํ สมปฏิจฺฉิตวา อตฺตสत्ตโม
 เจตียปพุทฺตวิหารโต^{๓๔๒๖} เวหาสํ อุปปตฺติวา^{๓๔๒๗}
 อนุราธปฺรสส ปฺรตถิมทิสาย มิสฺสกกปพุทฺเต ปตฺติฏฺฐหิ.^{๓๔๒๘}
 อิมํ เอตฺรหิ “ เจตีย- ปพุทฺโต” ตีปิ^{๓๔๒๙} สญฺชานนติ.

ตทา ตมพปณฺณนิยํ อุสฺสวทิวโส โหติ. ราชา “ ฉณํ
^{๓๔๓๐} กโรธา” ตี อมจฺเจ อาณาเปตวา จตฺตาฬิสฺสสฺส
 ปฺริเสหิ ปริวาริโต^{๓๔๓๑} นครมหา นิขมิตวา มิสฺสกก-ปพุทฺต์
 ปายาสี มิควํ กิฬิตฺตกาโม.^{๓๔๓๒} อถ ตสฺมี ปพุทฺเต อธิวต
 ธา เอกา เทวตา “ รมฺโณเย เถเร ทสฺเสสฺสามิ”

^{๓๔๑๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นิโยเชลี.

^{๓๔๒๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มุฏฐสิโว.

^{๓๔๒๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เทวานมปิยติสสมหาราชา.

^{๓๔๒๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชผ.

^{๓๔๒๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ภนฺเต โว กาโล อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ..

^{๓๔๒๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทีปวโร.

^{๓๔๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อหฺมปิ.

^{๓๔๒๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เวรียกปพุทฺตวิหารา.

^{๓๔๒๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุปปตฺติวา.

^{๓๔๒๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตฺติฏฺฐหิ.

^{๓๔๒๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):“ เจตียปพุทฺโต” ปิ.

^{๓๔๓๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ฉณน.

^{๓๔๓๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปริวตฺโต.

^{๓๔๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กิลิตฺตกาโม.

ติ โรหิตมิกวณเณน อวิทุเร^{๓๔๓๓} ตินปนณณานิ ขาพมานา
^{๓๔๓๔} วย จรติ. ราชา “ อยุตตํ ทานิ^{๓๔๓๕} ปมตตํ วิชณิ
 ตุน” ติ ชัย โปเถสิ.^{๓๔๓๖} มิโค อมพตถลคคค
 คเหตุวา ปลายิตุมารภิ.^{๓๔๓๗} ราชา^{๓๔๓๘} ตํ อนุพนธ
 โต^{๓๔๓๙} อมพตถลคคคเมว^{๓๔๔๐} อภิริหิ. มิโคปิ^{๓๔๔๑} เถรานํ
 อวิทุเร อนุตธายิ.

มหินทตเถโร ราชานํ^{๓๔๔๒} อวิทุเร^{๓๔๔๓} อากจณนตํ
^{๓๔๔๔} ทิสวา “ มเวย ราชา ปสสตุ, มา อิตเร” ติ อธิฏฐ
 หิตวา “ ติสส ติสส อิตโต เอหิ” ติ อาห. ราชา ตํ สุต
 วา จินเตสิ “ อิมสมี ตมพปนณณิทีเป^{๓๔๔๕} ชาโต^{๓๔๔๖} ม
 ‘ ติสโส’ ติ^{๓๔๔๗} นามํ คเหตุวา อาลปีตุ สมตโถ
 นาม นตถิ, อยํ ปน^{๓๔๔๘} จินนจินนปฏฐโร^{๓๔๔๙} ภณทุ

^{๓๔๓๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อวิทุเร.

^{๓๔๓๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ขาพยมานา.

^{๓๔๓๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิทานิ.

^{๓๔๓๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โปเถสิ.

^{๓๔๓๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปลายิตุมารภิ.

^{๓๔๓๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชา.

^{๓๔๓๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อนุพนธโต.

^{๓๔๔๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อมพตถลคคคเมว.

^{๓๔๔๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มิโค.

^{๓๔๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชานํ.

^{๓๔๔๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อวิทุเร.

^{๓๔๔๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อวิทุเร อากจณนต อิติ ปาฐา ทิสสนติ..

^{๓๔๔๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตมพปนณณิทีเป.

^{๓๔๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผาโต.

^{๓๔๔๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): ‘ ติสสา’ ติ.

^{๓๔๔๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อยมปน.

^{๓๔๔๙} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):จินนจินนปฏฐโร.

กาสาววสน^{๓๔๕๐} มํ นามเน อาลปติ, โก นุ โขยํ ภวิสสตี
^{๓๔๕๑} มนุสโส วา อมนุสโส วา” ตี. เถโร อาห

“ สมณา มยํ มหาราช วมม

ราชสส สāvaka

ตเวว^{๓๔๕๒} อนุกมปาย ชมพุทฺธิ

ปา^{๓๔๕๓} อีธาคตา” ตี. ^{๓๔๕๔}

ราชา ฐมาโสภณรินฺเทน เปสิตสาสนานุสาเรน
 อนุสสรมานิ “ อยยา นุ โข อาคตา” ตี ดาวเทว
 อารุ^{๓๔๕๕} นิภขิปิตวา เอกมนตํ นิสิติ สมโมทนีย^{๓๔๕๖} กถํ
 กถยมานิ สาราณีย^{๓๔๕๗} กถํ กุรุมานิ. ^{๓๔๕๘} ตสฺมี สมเย
^{๓๔๕๙} ตานิปี จตฺตาทิส-ปฺริสสทสฺसानิ^{๓๔๖๐} อาคนตวา ตํ ปรี
 วาเรลฺล . ตทา เถโร อิตเรปี ชเน ทสฺเสสสิ. ราชา ทิสวา
 “ อิเม กทา อาคตา” ตี ปุจฺฉิ. “ มยา สทฺธิเยว
 มหาราช” ตี. ^{๓๔๖๑} “ อิทานิ ปน ชมพุทฺธิเป เอวรูปา

^{๓๔๕๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภณฺฑโกสาววสนิ.

^{๓๔๕๑} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อภวิสสตี.

^{๓๔๕๒} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตเมว.

^{๓๔๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทฺธิปา.

^{๓๔๕๔} วิ.อ. (บาลี) ๑/๖๗.

^{๓๔๕๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อารุ.

^{๓๔๕๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สมโมทนีย.

^{๓๔๕๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สาราณีย.

^{๓๔๕๘} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สาราณีย กถํ กุรุมานิ. อิติ ปาฐา น
 ทิสสนติ.

^{๓๔๕๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สมเย อิติ ปาฐา น ทิสสนติ.

^{๓๔๖๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จตฺตาทิสปฺริสสทสฺसानิ.

^{๓๔๖๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): “ มหาราช มยา สทฺธิเยว อาคตา” ตี
 อิติ ปาฐา น ทิสสนติ.

สมณา สนฺตี” ตี. “ มหาราช เอตฺรหิ ชมฺพุทฺธิโป กา
สาวปชฺโชโต^{๓๔๖๒} อีสฺวาตปฏฺวิวาโต^{๓๔๖๓} ตสฺมี^{๓๔๖๔}

เตวิชชา อิทฺธิปตฺตา^{๓๔๖๕} จ เจโต
ปริญญโกวิทา^{๓๔๖๖}
ขีณาสวา อรหนฺโต^{๓๔๖๗} พหุ
พุทฺธสฺส สาวกา” ตี.^{๓๔๖๘}

ราชา ตํ สุตฺวา ปสนฺโน อโหสิ. อถ เถโร รุก
โขปมาทึนา ตสฺส ปญฺญาเวยฺยตฺติยฺ^{๓๔๖๙} ญตฺวา ธมฺมํ เท
เสสิ สนฺรามเรหิ^{๓๔๗๐} สาธุการํ การยมาโน.^{๓๔๗๑} เตน วุตฺตํ

“ ปณฺทิตฺ” ตี วิทิตฺวาน
จุฬหตฺถิปโทปมฺ^{๓๔๗๒}
สุตฺตนตฺ เทสยิ เถโร มหีปสฺส
มหามตี” ตี.^{๓๔๗๓}

เทสนาปริโยसानเ โส สทฺธิ เตหิ นเรหิ^{๓๔๗๔} จต
ตาฬิสสฬสฺเสหิ สรณฺสฺ ปติฏฺฐหิ. อถสฺส ราชา “ เสว

^{๓๔๖๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กาสาวปชโชโต.

^{๓๔๖๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อิสฺวาตปฏฺวิวาโต.

^{๓๔๖๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตสฺมินฺตี.

^{๓๔๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เตวิชชา อิทฺธิปตฺตา.

^{๓๔๖๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):เจโตปริยโกวิทา.

^{๓๔๖๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ขีณาสวา อรหนฺตา.

^{๓๔๖๘} วิ.อ. (บาลี) ๑/๖๙.

^{๓๔๖๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปญฺญาเวยฺยตฺตี.

^{๓๔๗๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นรามเรหิ.

^{๓๔๗๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):สาธุการมาโน.

^{๓๔๗๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):จุฬหตฺถิปโทปมฺ.

^{๓๔๗๓} มหาวส.๑/๙๑:มหีปสฺส มหามตี.

^{๓๔๗๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):นเรหิ อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

มหามหินทเมโฆ โส วัสส์ ธมมมพ
 วุฏฐิยา^{๓๔๘๑}
 สาธุนัน จิตตพิเชส^{๓๔๘๒} ชเนสิ กุสลง
 กุเร” ตี.^{๓๔๘๓}

อถ ราชา สมนสามเณเรน ธมมาโสภสส หตถโต
 สมมาสมพุทฺธ- ปริกุตตปตตปุรธาตโย จ สกกสส สนติ
 กา ทกขิณกขกธาตุ จ^{๓๔๘๔} อาหาราเปตวา^{๓๔๘๕} เจตียปพพเต
 ญูป อาทิ กตวา สกกลงกาทีเป^{๓๔๘๖} โยชเน โยชเน ญูปา
 นิ กาเรตวา ทกขิณกขกธาตุ จ^{๓๔๘๗} นิหิตวา ญูปา
 รามญปลจ ปติฏฐาเปสิ. อถ สัม
 มิตตตาย^{๓๔๘๘} เถรียา อานันต^{๓๔๘๙} ชยมหาโพธิโน ทกขิณมหา
 สาข^{๓๔๙๐} ปติฏฐาเปตวา ปุชฺ กาเรสิ. สพฺโพ ปเนตถ กถา
 วิตถาโร มหาวสโต เวทิตพฺโพ. วุตตญหิ

“ ปารวาทิกโทเสน ชาโตย^{๓๔๙๑}
 ปราศาคเร
 ปตฺตานโมทนา เอว ลงกายํ อาสิ
 อีสสโร.

^{๓๔๘๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ธมมมพวุฏฐิย.

^{๓๔๘๒} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):จิตตกเขตเตส.

^{๓๔๘๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กุสสิ กุเร” ตี.

^{๓๔๘๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทกขิณธาตญจ.

^{๓๔๘๕} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):อาหาริตวา.

^{๓๔๘๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สกกลงกาทีเป.

^{๓๔๘๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖): ทกขิณธาตญจ.

^{๓๔๘๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สงฆมิตตตาย.

^{๓๔๘๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อานันต.

^{๓๔๙๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ทกขิณสาข.

^{๓๔๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พาโตย.

‘ ปาปมฺปิ เอวํ ผลตี’ ตี มนฺตวา^{๓๔๙๒}

ญตฺวาน ‘ ปุณฺณสฺส ผลํ อิทนฺ’ ตี

๓๔๙๓

โก โยนิโส กุพฺพถ ปุณฺณกมฺเม^{๓๔๙๔}

คนฺตฺวาน เย ยตถ^{๓๔๙๕} น โสจยน

ตี” ตี.

เตภาติกมรฺฐวานิชกานํ^{๓๔๙๖} วตถุ สตฺตมํ.

๓.๕.๘ ปุตตฆาตกสฺส วตถุ.

ปุตตสฺส ฆาตกวตถุมหิ^{๓๔๙๗} อยฺมานุปฺพุพฺพิกา. เอกสฺมี
กิริ สมเย ลงฺกา-ทีปวาสิโน^{๓๔๙๘} สญฺจิมตฺตา^{๓๔๙๙} ภิกฺขุ ชย
มหาโพธิ วนฺทิตฺตฺกามา^{๓๕๐๐} เอกโต มนฺเตตฺวา มหาติตฺเท^{๓๕๐๑}
นาวํ อารุหฺห ชมฺพุทฺธิปํ^{๓๕๐๒} ปตฺวา ตามฺพลิตฺตปฏฺญเน^{๓๕๐๓}
โอตฺริตฺวา อนุกฺกเมน ปาตลิตฺตตฺนคฺรํ^{๓๕๐๔} ปาปฺณิสฺสุ.

^{๓๔๙๒} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):คนฺตฺวา.

^{๓๔๙๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ญตฺวาน ปุณฺณสฺส ผลํ อิทนฺติ.

^{๓๔๙๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุณฺณเมว.

^{๓๔๙๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คนฺตฺวาน เก ยตติ.

^{๓๔๙๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):เตภาติกมรฺฐวานิชกานํ.

^{๓๔๙๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุตตสฺส ฆาฏกวตถุมหิ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๔๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ลงฺกาทีปวาสิโน.

^{๓๔๙๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สญฺจิมตฺตา.

^{๓๕๐๐} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วนฺทิตฺวา.

^{๓๕๐๑} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหาติตฺเถน.

^{๓๕๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมฺพุทฺธิป.

^{๓๕๐๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตามฺพลิตฺตปฏฺญเน.

^{๓๕๐๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปาฏลิตฺตตฺนคฺร.

อถ ตสมี นครเ ปินทาย จรณเต เต ภิกขุ เอโก^{๓๕๐๕}
 ทุคคตมนุสโส^{๓๕๐๖} ทิสวา “ จิเรณ^{๓๕๐๗} มยา ทิฏฐา
 พุทฺธปุตฺตา” ติ โสมนสโส ภริยํ ปกโกสิตวา “ ภทฺเท อิมสํ
 อยยานํ ทานํ ทาทกาโมมฺหิ,^{๓๕๐๘} ปุพฺเพ โน อกตปฺปญฺจต
 ตา^{๓๕๐๙} อิทานิ ทุคคตา ชาตา, อิมสํ ปุณฺณกเขตเตสฺ
^{๓๕๑๐} พิชฺฌ^{๓๕๑๑} โน เจ โรเปสสาม, ปนฺปิ เอวเมว ภวิสสา
 มา” ติ วตฺวา “ โย โกจิ นาม เคเห เทยฺยธมฺโม^{๓๕๑๒} อต
 ถิ” ติ ปุจฺฉิ. สํ ตํ สุตฺวา “ ขฺมเร โน สามิ อย
 ยานํ กิณฺจิ ทาทพฺพํ น ปสสามิ, อปฺปิ มม ปุตฺตํ มาเรต
 วา ทานํ ทาทํ สกฺกา” ติ. โส ตสฺสา กถํ สุตฺวา “ ภท
 เท ปุตฺตํ มาเรตฺวา “ กิ ทานํ เทมา” ติ อาห. ตาย ตํ
 สุตฺวา “ สามิ กิ น ชานาสิ,^{๓๕๑๓} ปุตเต^{๓๕๑๔} โน มเต
 สนฺทิฏฺฐสมฺภตฺตา ญาติมิตตสฺสชฺชา^{๓๕๑๕} จ อมฺหากํ สนฺติกํ
 อากจฺฉนฺตา กิณฺจิ ปณฺณาการํ คเหตฺวา อากจฺฉนฺติ,^{๓๕๑๖}
 มยฺ เตน ปณฺณากาเรน ทานํ ทสฺสามา” ติ วตฺเต, อุ
 ปาสโก “ สาธุ ตถา กโรหิ” ติ มาตุยาเอว

^{๓๕๐๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอโก อิติ ปาโลฐ น ทิสฺสติ.

^{๓๕๐๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตุคคตปฺริโส.

^{๓๕๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):จิเร.

^{๓๕๐๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนนํ ทาทกาโมมฺหา อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๓๕๐๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อกตปฺปญฺจต.

^{๓๕๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปฺปญฺเขตเตสฺ.

^{๓๕๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):พิชฺฌ.

^{๓๕๑๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กิ เคเห เทยฺยธมฺมํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๓๕๑๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผานาสิ.

^{๓๕๑๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุตตตสฺ.

^{๓๕๑๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ญาติสฺสหา.

^{๓๕๑๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อากจฺฉนฺติ.

๓๕๑๗ ภารมกาสี. สา ปุตต์ มาเรตุ อวิสหนตี อาห.
ตถา हि

“ กิจฉาลทฐ ปิย ปุตต์ ‘ อมมม
มา’ ติ^{๓๕๑๘} ปิย วท
สุนีลเนตตํ สุกมํ ^{๓๕๑๙} โก ปกก
मितฺตมิจฺจติ. ^{๓๕๒๐}
มาตรา มาริยนโตปิ^{๓๕๒๑} मात्रเมว^{๓๕๒๒}
โรทติ
มาเรตุ^{๓๕๒๓} ตํ น สกโกมิ หทยํ मे
ปเวธตี” ติ.

° เอวญจ ปน วตฺวา “ อหํ สามิ น สกโกมิ มาเรตุ
ปุตต์, ตว มาเรहि” ติ ปิตุ สนฺติกํ เปเสสิ. อถ โสปิ
ตํ มาเรตุํสกกโกนโต^{๓๕๒๔} เอวมาห. วุตตํ हि

“ ตายนติ ปิตุโน ทุกขํ ปุตตา
‘ ปุตตา’ ติ กิตติกา
ปิตุ ทุกขํ สุขํ ปุตตา ทายาทา โหน
ติ สพฺพทา.
ตสฺมา เม สทิสํ ปุตต์ ปิลลํ มณฺช
ภาสนํ

^{๓๕๑๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มาตุเอว.

^{๓๕๑๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อมม อมมตี.

^{๓๕๑๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นีลเนตตํ นิลกมฺ.

^{๓๕๒๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปุตตมตฺมิจฺจติ.

^{๓๕๒๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มาริยนเตปิ.

^{๓๕๒๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มาตรํ เอว.

^{๓๕๒๓} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มาเรตฺนติ.

^{๓๕๒๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มาเรตุํ อสกกโกนโต.

น สกโกมิ อหํ ภทเท ชีวิตา^{๓๔๒๕} ตํ
วิโยชิตุ .

อยสญจ อกิตติญจ ปปโปติ ปุตต
ฆาตโก^{๓๔๒๖}

ปาณาติปาตกมมปิ กามํ โส
มุสเต^{๓๔๒๗} นโร” ติ.

เอวญจ ปน วตวา โส “ ตวเมว ตว^{๓๔๒๘} ปุตตํ
มาเรหิ” ติ เปเสสิ. เอวํ เตन วุตเต^{๓๔๒๙} ปุตตสส มรณ
ปายํ^{๓๔๓๐} ปรีเยสนตา เอวมาหํสุ “ อมเหหิ ปนํ มาเร
ตุ น สกกา,^{๓๔๓๑} อมหากํ ปจจาเคเห มหนโต วมมิโก
อตถิ, ตสมี เอโก นาคราชา^{๓๔๓๒} ปฏิวสติ, กุมารํ ตตถ
เปเสสสาม, โส ตํ ทํสิตวา มาเรสสตี” ติ. อิจเจเต
“ เอโส โข อูปาโยเอวา” ติ จินเตตวา กุมารํ ปกโกสิต
วา อญชนาวลิ- วลยาทีหิ^{๓๔๓๓} มณเฑตวา ตสส หตถ
เคนทํ ฐเปตวา^{๓๔๓๔} “ ตาต ปจจาเคเห วมมิกสมิปป
^{๓๔๓๕} คนตวา กีฬา” ติ^{๓๔๓๖} เปเสสิ .

^{๓๔๒๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชีวิตา.

^{๓๔๒๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปุตตฆาตโก.

^{๓๔๒๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มุสสเต.

^{๓๔๒๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตว อิติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๓๔๒๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): วุตเตน.

^{๓๔๓๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มารปาณูปาย.

^{๓๔๓๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สกโกมิ.

^{๓๔๓๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นาคราพา.

^{๓๔๓๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):.....วฬียาทีหิ.

^{๓๔๓๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ภูฐเปตวา.

^{๓๔๓๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วมมิกสมิปป.

^{๓๔๓๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กีฬา” ติ.

ตโต ทารโก คนตวา เคนทุเกน กิพฺนโต วมมิกพิ
 เล^{๓๕๓๗} เคนทุกํ ปาเตสิ. อถ โส “ เคนทุกํ คณฺหิส
 สามิ” ติ วมมิกสฺสึเร หตถํ ปเวเสสิ. ตโต
 ไป กุชฌิตวา “ สฺส” ติ สทฺทํ กโรนฺโต มหนฺตํ ผณํ
 กตวา พิลโต สีส^{๓๕๓๘} อุกฺขิปิตวา โอลเณนโต อฏฺฐาสี
 กุมารสฺส หตถโต ปรีคฺคิตปาส^{๓๕๓๙} วย. อถสฺส กุมารโ
 กิณฺจ^{๓๕๔๐} อชานนฺโต สปปสฺส คีว^{๓๕๔๑} ทพฺพํ คณฺหิ. อถสฺส
 มาตา- ปิตุน^{๓๕๔๒} สทฺธาวาเลน นาคราชา^{๓๕๔๓}
 กุมารสฺส กรตเล อฏฺฐัสํ อิจฺฉาทายกํ กณฺฐมณฺรตนํ ปาเต
 สิ. กุมารสฺส มาตาปิตโร ทวารํ นิสฺสาย จูฑา ตสฺส กิ
 รียํ โอลเณนตา อาสิวิสสฺส^{๓๕๔๔} คีวํ คณฺหนํ กรตเล
 โอลาสนนฺต^{๓๕๔๕} มณฺรตนํ ทิสฺวา สีมํ คนตวา ปุตฺตํ
 อุกฺขิปิตวา หตถโต มณฺรตนํ^{๓๕๔๖} คณฺหิสฺ. ตโต เต ตํ
 มณฺรตนํ ปรีสุทฺธาสเน ฐเปตวา อุปจาร์ กตวา “ อมหากํ
 อิทญฺจิทญฺจ เทธา” ติ อพฺภกฺกริสฺ. ^{๓๕๔๗}

อถ เต มณฺรตนาณฺภาเวน เคนทฺวาเร มหนฺตํ^{๓๕๔๘}
 มณฺทปํ กาเรตฺวา^{๓๕๔๙} วิตานาทีนา มณฺทปํ อลงกริตวา

^{๓๕๓๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):วมมิกวิเพ.

^{๓๕๓๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สิส.

^{๓๕๓๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปรีคพิตํ ปาสํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๕๔๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยงฺกิณฺจ.

^{๓๕๔๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):คิวํ.

^{๓๕๔๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มาตาปิตุน.

^{๓๕๔๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):นาคราพา.

^{๓๕๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อาสิวิสส.

^{๓๕๔๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อาสิวิสส คีวํ คณฺหนํ กรตเล
 โอลาสนนฺตํ อิติ ปาฐา น ทิสฺสนติ.

^{๓๕๔๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มณฺรตน.

^{๓๕๔๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อพภกกริส.

^{๓๕๔๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):มหนตํ อิติ ปาฐา น ทิสฺสนติ.

ภิกขุณฺ อาสนานิ ปณฺญาเปตฺวา เต สญฺจิมตฺเต ภิกขุ นิสี
 ทาเปตฺวา มหาทานํ อทฺสฺ. ตโต นครวาสินํ มณฺีรตนานํ
 ภาวํ สุตฺวา สนนฺิปตฺตีสฺ. อถ เต^{๓๕๕๐} เตสํ มชฺเฌ อตฺตโน
 สทฺธาวเลนํ มณฺีรตนสฺส^{๓๕๕๑} ลากํ ปกาเสตฺวา “ อิมญฺหิ
^{๓๕๕๒} ทานตถาย ปริจฺจชามา” ติ^{๓๕๕๓} เอกสฺมี ฐาเน ปตฺติฏฺฐา
 เปตฺวา เตนนานุภาเวน^{๓๕๕๔} ยาวชิวํ^{๓๕๕๕} ทานํ ททนต์ตา สีสํ
 รกฺขนต์ตา อายุหปฺริโยसानํ เทวโลเก นิพฺพตฺตีสฺ”
 ติ.

“เจตฺวาน เปมํ อปี จ อตฺรเชสฺ
 ททนต์ติ ทานํ อิธ มานุเสวํ
 น ททาติ โก นาม นโร สมิทโร
 ทานญฺหิ^{๓๕๕๖} ทานสฺส ผลํ สรณฺโต”ติ.

ปุตฺตชมาตกสฺส วตฺถุ^{๓๕๕๗} อญฺญมํ.

๓.๕.๙ โพธิราชธิตฺยา วตฺถุ.

โพธิราชธิตฺยา^{๓๕๕๘} วตฺถุมหิ อยมานุปฺพุทฺธิกา. ภคว
 ติ ปรีนิพฺพุเต^{๓๕๕๙} ลงกาทีเป^{๓๕๖๐} สาสเน สุปฺปตฺติฏฺฐิตะ

^{๓๕๕๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):การาเปตฺวา.

^{๓๕๕๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เต อิตฺติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๓๕๕๑} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):มณฺีรตนสฺส.

^{๓๕๕๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อิมํ ปุตฺตํ.

^{๓๕๕๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริจฺจชามํ” ติ.

^{๓๕๕๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เตน รตนานุภาเวน อิตฺติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๕๕๕} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ยาวชิวํ.

^{๓๕๕๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ทานํ หิ.

^{๓๕๕๗} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):วตฺถุ.

^{๓๕๕๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โพธิราชธิตาย.

^{๓๕๖๑} ตตถ หกุเรพี นาม^{๓๕๖๒} เอโก คาโม อตถิ. ตตเถ
กา ทาริกา^{๓๕๖๓} คามาทาริกากิ สทธี ตตถ ตตถ กิพนฺตี
วิหริติ.^{๓๕๖๔}

ตทา คามสมิเป^{๓๕๖๕} มหาโสพภํ โหติ. ตตเถโก มา
รุตตรุกฺโข^{๓๕๖๖} สพพทา ปาลิผลฺโลว^{๓๕๖๗} ติฏฺฐติ. มนุสฺสา
พุทธปุชนตถํ ปุปฺพานิ โอจินฺนตา^{๓๕๖๘} อุกํ โอคเหต
วา รุกฺขมารุยกฺ^{๓๕๖๙} ปุปฺพานิ โอจินฺนติ. กุมาริกา เต
ทิสฺวา “ มนุสฺสา สุเขน คนฺตวา ปุปฺพานิ โอจินฺนตุ ” ติ
เอกํ สุขปาลิภทฺททณฺทกํ^{๓๕๗๐} อหริตฺวา เสตํ กตฺวา
ฐเปสิ. ตโต ปฏฺฐาย มนุสฺสา เตน คนฺตวา ปุปฺพานิ โอ
จินฺนติ.^{๓๕๗๑}

อถ สํ ตโต จุตฺตา เตเนว กุสลกมฺเมน ชมฺพุทฺธิเป
^{๓๕๗๒} ปาตลিপฺตฺตนคเร โสมทตฺตรณฺโณ ธีตา^{๓๕๗๓} หุตฺวา
นิพฺพตฺติ, อุตฺตมรูปธฺรา เทวจฺนรปฏฺฐากา อโหสิ. มาตาปิต
โร ปนสฺสา “ โพธิราชกุมาริกา ” ติ โวหริสฺ. ปุพฺเพ กต

^{๓๕๕๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปรินิพพุตเต.

^{๓๕๖๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ลงกาทีเป.

^{๓๕๖๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สาสนโน ตารภูเต อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๕๖๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖): “ ภทฺทเรพี ” ติ.

^{๓๕๖๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คามทาริกา.

^{๓๕๖๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กิพนฺตี วิจฺรติ อิติ ปาฐา ทิสฺสนติ.

^{๓๕๖๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):คามสมิเป.

^{๓๕๖๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มรุตตรุกฺโข.

^{๓๕๖๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ถาลิผลฺโลว.

^{๓๕๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิจินฺนตา.

^{๓๕๖๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):รุกฺขมารุยก.

^{๓๕๗๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สุขปาลิภทฺททณฺทก.

^{๓๕๗๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โอจินฺนติ.

^{๓๕๗๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทฺธิเป.

^{๓๕๗๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธีตา.

เสตุอานุกาเวน ตสสา^{๓๕๗๔} สุวีรโก นามะโก อากาสคามิ
^{๓๕๗๕} สีนธวโปตโก^{๓๕๗๖} นิพพตติ. ราช- อิตฺยา^{๓๕๗๗} ปน
 ปิตา พุทฺธมามโก ธมฺมมามโก สัมมามโก^{๓๕๗๘} หุตฺวา
 มหนตํ ปุณฺณํ ปสฺวนโต สีนธวโปตกํ ทิสฺวา
 “ ปุณฺณกรณสฺส^{๓๕๗๙} เม สหาโย ลทฺโธ” ติ ตฺวณฺณ
 มานโส^{๓๕๘๐} อสฺสํ อารุญฺห ทิวสสฺส ติกฺขตตํ คนฺตฺวา
 มหาโพธิ วนฺทติ. ราชธิตาปี สา ปิตุ สนฺติกํ คนฺตฺวา
 “ อภิณฺหํ ตาต กุหิ คจฺฉสิ” ติ ปุจฺฉิ. ราชา^{๓๕๘๑} น
 กิณฺจิกิ กเถสิ. อถ สา ปุณฺนปฺปนํ ปิตฺรํ นิพฺพนฺตํ^{๓๕๘๒} ปุจฺฉิ.
 ตโต ราชา ตสฺสาวิภโรนโต^{๓๕๘๓} เอวมาห

“ อมหากํ ภควา ปุพฺเพ ปุเรนฺโต^{๓๕๘๔}
 ทสฺปารมี
 อทาสิ สีสฺรตฺตกฺขี^{๓๕๘๕} มํสํ ชีวิตเมว
 จ.^{๓๕๘๖}
 ปุตฺตทาเร จ รชฺเช จ^{๓๕๘๗} ปตฺวา ปาร
 มิมตฺถกํ^{๓๕๘๘}

^{๓๕๗๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):กตเสตุอานุกาเวนสส.

^{๓๕๗๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อากาสคามิ.

^{๓๕๗๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สินทวโปฏโก.

^{๓๕๗๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชธิตาย.

^{๓๕๗๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สงฆมามโก.

^{๓๕๗๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณกรณสส.

^{๓๕๘๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตฺตถมานโส.

^{๓๕๘๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชา.

^{๓๕๘๒} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตสฺสาวิภโรนโต.

^{๓๕๘๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิพพตติ.

^{๓๕๘๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุเรนฺโต.

^{๓๕๘๕} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สิสฺรตฺตกฺขี.

^{๓๕๘๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มํสชีวิตเมว จ.

^{๓๕๘๗} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปรชฺเฬ จ.

อนุปกปปโกฏฐิน ^{๓๕๘๙}	เขเปตวา
กปิลวุหเย. ^{๓๕๙๐}	
สกุยราชกุเล ชาโต ^{๓๕๙๑}	โลก
อปปฏูปคคโล	
สมปตตจกกวตติต ^{๓๕๙๒}	ปหนตวาน
นราธิโป.	
ทิสวา นิमितเต จตุโร	นิกขมม อภิ
นิกขม	
โพธิมุลมุปาคมม	นินโน
วชิราสเน.	
สหสสพานุ มาเปตวา	ตถาวุธ
สมากุล ^{๓๕๙๓}	
มหาภิติก ^{๓๕๙๔} เวส	กาลปพพต
สาทิส.	
มาเปตวาน สมารุห	คิริเมขลวารณ
มารเสน สมานตวา	อาคต
มกรทฐ.	
ปารมิตาพเลน ต	มารเสน ปลา
ปีย	
ยตถาสีโน กิเลสาร์- ^{๓๕๙๕}	สหสส ฆาตยิ
^{๓๕๙๖} ชีโน.	

^{๓๕๘๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):กตวา ปารมิตถก.

^{๓๕๘๙} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อนุปกปปโกฏฐิน.

^{๓๕๙๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):กปิลวุ.

^{๓๕๙๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สากุยราชกุเล ภาโต.

^{๓๕๙๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สมปตติ จกกวตติต.

^{๓๕๙๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตถายุธสมากุล.

^{๓๕๙๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):มหาภิตกร.

^{๓๕๙๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยตถาสีโน กิเลสาร์.

^{๓๕๙๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ฆาฏยิ.

นยน์ สุชลเสเกหิ^{๓๕๙๗} สดตาดำ ชินเส
 วิต ปุชิต์ เทวพฺรหฺเมหิ สิทธิรณคนรา
 ที่หิ^{๓๕๙๘} วณทิตุ ชยโพธิ์ ตัง^{๓๕๙๙} คจณามิ สดตัง
 อหัง. อุปาสติ สทา คนตฺวา โย นโร โพธิ
 ปาทป คนโรททีปฐปาทีหิ^{๓๖๐๐} นานาปุชาหิ
 สาธุกัง. ส นโร นีรามโย โหติ ปจจตเต^{๓๖๐๑}
 จ ปฺรตถ จ ปุชิตฺโต มานิตฺโต โหติ ทิฆายุ^{๓๖๐๒} พล
 วา สุชี. ตตถถถ ปตถยณเตน อตถกามาเนน
 ชนตฺตนา อุปาสนีย^{๓๖๐๓} สทฺธาย นิจจัง ตัง^{๓๖๐๔}
 โพธิปาทปน” ติ. ตัง สุตฺวา กุมาริกา ปิตฺติยา ฃุณฺณสิริรา^{๓๖๐๕} ปิตรํ วณ
 ทิตฺวา “ อหฺมปิ^{๓๖๐๖} ตาต คจณามิ” ติ อาห. ราชชา ปนส

^{๓๕๙๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นยนาหิ อเสเกหิ.

^{๓๕๙๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สิทธิ รตนาทิหิ.

^{๓๕๙๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ชยโพธิ์นต.

^{๓๖๐๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คนโรททีปฐปาทีหิ.

^{๓๖๐๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปจจกฺเข.

^{๓๖๐๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ทิฆายุ.

^{๓๖๐๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อุปาสนีย.

^{๓๖๐๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิจจนต.

^{๓๖๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฃุณฺณสิริรา.

^{๓๖๐๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อหังปิ.

สา^{๓๖๐๗} อุพททวเกน คมนัน น อิจฉิ. ตโต สา ยาวตติย
 ปิตร ยาจิตวา รัญญา^{๓๖๐๘} อนุญญาตา^{๓๖๐๙} ตโต ปฏฐาย
 ปิตรา สหริ สันธวमारุห^{๓๖๑๐} โพธิ วนทิตุ สตตํ คจณ
 ติ.

อถาปรภาเค ราชา มรณมญเจ นิปนโน จินเตสิ
 “ ธีตา เม นิรุตตร โพธิอุปปุชฌานํ คจณติ, เอติสสา อนาค
 เต ยํ กิณจิ^{๓๖๑๑} ภยํ อุปปชชมานํ ตโต อุปปชชติ, ตตถ
 เม ก็ กาทพพน” ติ. ตโต สันธว^{๓๖๑๒} ปกโกสาเปตวา
 ตสส กณณมุเล มนุเตนโต เอวมาห “ ตาต มม ธีตา^{๓๖๑๓}
 อภินนํ ตวํ สหาย^{๓๖๑๔} กตวา โพธิ วนทิตุ คจณ
 ติ, ตตถ อสสา ยํ กิณจิ^{๓๖๑๕} ภยํ ภเวยย, ตํ
 นปปฏิรูป^{๓๖๑๖}, ตตถ คมนาคมนเน^{๓๖๑๗} มม ธีตรํ รกเขย
 ยา” ติ^{๓๖๑๘} ตสส ธีตรํ ปฏิปาเทตวา กาลม
 กาสิ.

ตโต ราชธีตา ปิตุ สรริกิจจํ กาเรตวา ทิวสสส
 ติกขตตุ^{๓๖๑๙} อสสมภิริห โพธิอุปปุชฌานํ คจณติ. มนุสสา

^{๓๖๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราพา ปนสส อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๖๐๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รัญญ.

^{๓๖๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อนุญญาตา.

^{๓๖๑๐} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สันทวमारุห.

^{๓๖๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ยงกิณจิ.

^{๓๖๑๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สันทว.

^{๓๖๑๓} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ธีตา.

^{๓๖๑๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สหายโย.

^{๓๖๑๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ยงกิณจิ.

^{๓๖๑๖} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):น ปติรูป.

^{๓๖๑๗} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):คมนคมนเน.

^{๓๖๑๘} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):รกเขยยา” ติ.

^{๓๖๑๙} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ตีกขตตุ.

ปนัสสา^{๓๖๒๐} รูปสมปตตี ทิสวา วิมหิตมานสา “ ราชารห์
^{๓๖๒๑}วต โน อิห์ ปณณการัง ทิฏฐัง, คนตวาน^{๓๖๒๒} รณโณ
 อาจิกขิสสาม, อปเปว นาม ราชา^{๓๖๒๓} โส กิณจิ โน
 ทเทยยา” ติ จินเตตวา รณโณ^{๓๖๒๔} สนตีกัง คนตวา วณ
 ทิตวา ลูตา^{๓๖๒๕} เอวมาหंस

“ โพธิมณฑ^{๓๖๒๖} สมาคมม อภินห์ ตญฺญ
 มานสา
 วณทนต์ ยาทิ กณญเภา^{๓๖๒๗} วิชชว
^{๓๖๒๘}สิริยา ชล.
 นิลธมมิลลภारा^{๓๖๒๙} सा วิสา
 ลายตโลจนา
 โสณณโฑลาภสวนา^{๓๖๓๐} สามา
 สุกปโยธรา.
 สตรสีหิ สมมิสส สชจยามพุทสมัธรา
 ตุงคนาสา นิลม^{๓๖๓๑} हासगासा^{๓๖๓๒}
 มโนรมา.

^{๓๖๒๐} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ปนัสส.

^{๓๖๒๑} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชารห์.

^{๓๖๒๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):คนตวาน.

^{๓๖๒๓} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ราชา อิติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๓๖๒๔} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):รณโณ.

^{๓๖๒๕} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ลูตา อิติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๓๖๒๖} น.ท.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):โพธิมณฑ.

^{๓๖๒๗} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):วณทนต์ ยา ตินณกัขา.

^{๓๖๒๘} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิชชว.

^{๓๖๒๙} ช.ด.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นิลธมมิลลภारा.

^{๓๖๓๐} ร.ท.ด.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):โสณณโฑลาภสวณณ.

^{๓๖๓๑} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):นิลม.

^{๓๖๓๒} ด.ท.ท.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):หาสมานา.

อีทิส โน มหาราชา^{๓๖๓๓} ทิฏฐุปุพพ์ กุ
 ทาจนั
 เอहि ตสสา^{๓๖๓๔} ลีรี เทว โพธิมณฑมहि
 ทกขลีส” ติ.

ตํ สุตวา ราชา สวณสํสคฺเคนว^{๓๖๓๕} ตาย ปฏิพทุธ
 จิตฺโต จตฺตฺรคฺคินิ เสน^{๓๖๓๖} คเหตวา ราชธิตฺร^{๓๖๓๗}
 โพธิวทนฺตถาย อาคตกาเล พหิปากาเร เสนํ ปริกฺขิ
 ปาเปตวา “ คณฺเหตฺน” ติ มนุสฺเส นโยเชสิ. ตโต
 เสนาปิ ตํ คณฺ- สชฺชา^{๓๖๓๘} อฏฺฐิสฺ. ^{๓๖๓๙}ราชธิตา เต
 ทิสฺวา ลีฬฺ^{๓๖๔๐} ลินฺธวํ อปฺสงฺกมิตวา ตสฺส
 ปิฏฺฐิยํ นิสินฺนา ปณฺหิสถญฺ^{๓๖๔๑} อทาสิ. โส ตํ คเหตวา เว
 เคน อากาสํ ปกฺขนฺติ. ^{๓๖๔๒}สา ปน ทุนฺนิ
 ลินฺนภาเวน ^{๓๖๔๓}อสฺสสฺส เวคํ ^{๓๖๔๔}สนฺธาเรตฺมสกฺโกนฺตํ ^{๓๖๔๕}
 อสฺสปิฏฺฐิโตว ปริกฺลิ. ^{๓๖๔๖}ลินฺธโว ^{๓๖๔๗}ราชธิตฺรํ ปตฺมานํ
 ทิสฺวา ราโชวาทํ ^{๓๖๔๘}สรฺมานิ เวเคนาคฺนตฺวา ตสฺสา

^{๓๖๓๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):มหาราช.

^{๓๖๓๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):เอหิสสา.

^{๓๖๓๕} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สวณสํสคฺเคนว.

^{๓๖๓๖} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):จตฺตฺรคฺคินิ.

^{๓๖๓๗} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราชธิตฺร.

^{๓๖๓๘} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):เสนา คณฺหนสชฺฬา อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๓๖๓๙} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖): อฏฺฐาสี

^{๓๖๔๐} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ลีฬ.

^{๓๖๔๑} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปณฺหิสถญ.

^{๓๖๔๒} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปกฺขนฺติ.

^{๓๖๔๓} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ทุนฺนิลินฺนภาเวน.

^{๓๖๔๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อสฺสเวค.

^{๓๖๔๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สนฺธาเรตฺ อสฺสโกนฺตํ อิติ ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

^{๓๖๔๖} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริกฺพิ.

^{๓๖๔๗} ด.พ.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ลินฺทโว.

^{๓๖๔๘} ร.พ.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราโชวาท.

เกสเ ทฬิตฺวา อุกฺกัปปิตฺวา ปตมานาย^{๓๖๔๙} ตสฺสา ปิฏฐี
ทตฺวา นิสิตฺทาเปตฺวา อากาเสน ตํ เนตฺวา ปาตลิลุตฺตทนฺคเร
เยว ปตฺติฏฺฐาเปสิ.

“ ตีรจฺฉานคตาเปว สรณฺตา อุป
การํ^{๓๖๕๐}

น ชนฺตึ” ติ มนฺตฺวาน กตญฺญ โหน
ติ ปาณโน” ติ.

ตโต ปฏฺฐาย สา^{๓๖๕๑} ปุณฺณกมฺม^{๓๖๕๒} กตฺวา สคฺค
ปฺรายนา อโหสิ” ติ.

“ โย ยํ ทุมินทํ ยตินนฺทเนน
สมปฺปฺชิตํ ปุชฺชิตฺเต สปญฺญ^{๓๖๕๓}
ส โภควา โหติ อนฺติโก จ
สพฺพตฺถ โส โหติ ปสฺสจฺจุโร” ติ.

โพธิราชธิตฺยา วตฺถุ นวม.

ก

๓.๕.๑๐ กุณฺฑลียา วตฺถุ.

กุณฺฑลียา วตฺถุมฺหิ ออยมานุปฺพุพฺพิกา. ลงกาทีเป
^{๓๖๕๔}โรหชนปเท^{๓๖๕๕} มหาคาโม นาม อโหสิ. ตตฺถ

^{๓๖๔๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุกฺกัปปิตฺวา.

^{๓๖๕๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุปการํ.

^{๓๖๕๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สา อิติ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

^{๓๖๕๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปุณฺณกมฺม.

^{๓๖๕๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สมปฺปฺชิตํ ปุชฺชิตํ ตํ ส ปญฺญ.

ติสสวิหารี นาม อนเนกสตภิกขุหิ สมาภินัน^{๓๖๕๖} อนเนกปริ
 เวณปฏิมณฺฑิตํ วิหาร^{๓๖๕๗} อโหสิ. ตตฺเถโก ติสโส นาม
 สามณโร ปฐิวสติ. โส เอกสมิ สมเย
 ชนปเท จาริกญจรุตโต^{๓๖๕๘} ปาสาณวาปีคาม^{๓๖๕๙}
 ภิกขุ จริตวา ยาปนมตฺตํ ภตฺตํ สปปินา สทฺธิ ลภิตวา
 นิภขมม^{๓๖๖๐} คามทวารํ ปตวา มหาคามาภิมุโข คจจนโต
 มนุสเส อุกทผาสกฏฐาน^{๓๖๖๑} ปุจฺฉิ. “เตหิ
 ภนฺเต ตุมหากํ อภิมุখে อวิหฺรฏฐาน^{๓๖๖๒} กกุพฺพนทกนฺทรี
 นาม ตตฺถ สนมมาน^{๓๖๖๓} สิตฺตโลทก^{๓๖๖๔} พหล
 วาลุกาตลํ ตตฺถ ตุมहे คนฺตวา นหาตวา^{๓๖๖๕} สิตฺตลจฺฉายาย
 วาลุกาตเล นิสินฺนา ภตฺตกิจจํ กตวา คจฺฉถา” ติ วุตฺเต,
 สามณโร “สาธู” ติ วุตฺวา ตตฺถ คนฺตวา ผาสกฏฐา
 เน นิสินฺโน ภตฺตํ ภูณฺชิตุมารภิ.^{๓๖๖๖}
 ตทา เอกา สุนฺชี^{๓๖๖๗} วณกมฺมิเกน สทฺธิ อรณฺญ^{๓๖๖๘}
 คตา. สา เอกสมิ ปพฺพการญฺฐาน ทารเก วิชายิตวา

^{๓๖๕๔} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):ลงกาทีเป.

^{๓๖๕๕} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):โรหชนปเท.

^{๓๖๕๖} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):อนเนกสตภิกขุสมาภินัน.

^{๓๖๕๗} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):วิหารี อิติ ปาโฐ น ทิสสติ.

^{๓๖๕๘} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):จาริกํ จรุตโต อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๖๕๙} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปาสาณวาปีคาม.

^{๓๖๖๐} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):นิภขมิตวา.

^{๓๖๖๑} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อุทกฏฐาน.

^{๓๖๖๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อวิหฺรฏฐาน.

^{๓๖๖๓} ช.๑.(๔๖๐๔/ก/๑ - ๖):สนมมาน.

^{๓๖๖๔} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):สิตฺตโลทก.

^{๓๖๖๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):นหาตวา.

^{๓๖๖๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภูณฺชิตุ อารพภิ อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๖๖๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สุนฺชี.

^{๓๖๖๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อรณฺญ.

ฉาตชฌตตทา ปเวธมานคตตทา ทารกานํ สมิเป^{๓๖๖๙} นิปนนา
 สามเณรสส ปตเต อาหารคนธํ ขายิตวา นิปนนฏฐานโต
 วุฏฐาย^{๓๖๗๐} ปเวธมานา ตสส สมิปํ อากมม^{๓๖๗๑} นงคภูจฺ
 จาเลนตี อฏฐาสี. สามเณโร ตํ ทิสวา กมปิตมานโส
 อตตโน โภชนตถาย วุฏฐิตํ ปฐมาโลป^{๓๖๗๒} ตสสา ปุโรโต
 ฐเปสิ.^{๓๖๗๓} ตโต สา^{๓๖๗๔} โสมนสสา ตํ ภูชชิตํ. ตํ ทิสวา
 ตญฺหิ ปุณฺณปุณฺณํ อาโลปํ กโรนฺโต ตสสา ภตฺตํ ทตฺวา
 ปตฺตํ โรหิตฺวา ถวิกาย ปกฺขิปิตฺวา อคฺมาสิ.^{๓๖๗๕}

ตโต สา^{๓๖๗๖} สุนชీ สามเณรคเตน ปสาเทน ตโต จ
 ตา ชมพุทฺธิเป^{๓๖๗๗} เทวปุตฺตนคเร ราชาณํ^{๓๖๗๘} ปฏิจฺจ อค
 คมเหสิยา^{๓๖๗๙} กุจจิมฺหิ ปฏิสนฺธี คณฺหิตฺวา^{๓๖๘๐} ทสฺมาสจ
 จเยน มาตูกุจจิตํ นิภขมิ. อถสสา สีขามงฺคลทิวเส^{๓๖๘๑}
 สมปตฺเต มาตา-ปิตโร ปนสสา กุณฺฑลาวฏฺฐเกน ชาตต
 ตา^{๓๖๘๒} “ กุณฺฑลา” ตี นามมกํสุ. สา อนุกฺกเมน
 โสฬสวสฺสทฺเทสิกา อโหสิ. ตสฺมี กิร สมเย ติสโส สาม

^{๓๖๖๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สมิเป.

^{๓๖๗๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):อุฏฐาย.

^{๓๖๗๑} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สมิปากมม.

^{๓๖๗๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ปถมาโลป.

^{๓๖๗๓} ด.๒.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ถเปสิ.

^{๓๖๗๔} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):สา อิติ ปาโลฐ น ทิสสติ.

^{๓๖๗๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):อคคมาสิ.

^{๓๖๗๖} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สา อิติ ปาโลฐ น ทิสสติ.

^{๓๖๗๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชมพุทฺธิเป.

^{๓๖๗๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ราผาน.

^{๓๖๗๙} ด.๒.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อคคคมเหสิยา.

^{๓๖๘๐} ด.๒.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):คเหตฺวา.

^{๓๖๘๑} ด.๒.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):สีขามงฺคลทิวเส.

^{๓๖๘๒} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):กุณฺฑลาวตตเกน ผาตตตทา อิติ ปาฐา
 ทิสสนฺติ.

เณโร “ มหาโพธิ^{๓๖๘๓} วนทิสสามิ” ตี นาว์ อภิ
 รุยห ชมพูทีป คนตวา อนุปพเพน เทวปุต
 ตนครุ ปตวา สุนิวตโธ สุปารุโต ยุคมตตทสโส^{๓๖๘๔} ภิก
 ขาย จรณโต มหาวิถิ^{๓๖๘๕} สมปาปณิ. ราชธิตา^{๓๖๘๖}
 สีนปณชรั วิวริตวา อนตรวิถิ โอลิเกนติ^{๓๖๘๗} ภิกขนต
 สามเณร ทิสวา ปุพพลินเห ปฏิลภิ. ตสมิ ขณ ตสสา
 ชาติสสร- ญาณ^{๓๖๘๘} อโหสิ. สา กิร ปุพเพ ภิกขุณี^{๓๖๘๙}
 หุตวา ปณณสุจียา^{๓๖๙๐} สทธี โปตถกถจ^{๓๖๙๑} ปทีป
 เตลถจ ทตวา “ ชาติสสรา^{๓๖๙๒} ภเวยยน” ตี ปฏฐน ฐเปสิ.
^{๓๖๙๓} ตโต สา ชาตี^{๓๖๙๔} อนุสสรนตี สามเณเรน อตตโน
 อนเนกกตูปการ^{๓๖๙๕} ทิสวา โสมนสสา ตํ ปกโกสาเปตวา
 ราชเคเห อาสนํ ปณญาเปตวา^{๓๖๙๖} ตตถ นิสินน
 นานครสโกชเนน^{๓๖๙๗} ปริวิสิตวา^{๓๖๙๘} โอนิตปตตปาณิ
 สามเณร อุปสงกมิตวา วนทิตวา เอกมนตํ นิสินนา
 เตน สทธี สลลปนตี เอวมาห

^{๓๖๘๓} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):โพธิ.

^{๓๖๘๔} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ยุคมตตทสโส.

^{๓๖๘๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):มหาวิถิ.

^{๓๖๘๖} ด.๒.(๖๐๓๑/ก/๑ - ๔):ราชธิตา.

^{๓๖๘๗} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):โอลิเกนติ.

^{๓๖๘๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ชาติสรญาณ.

^{๓๖๘๙} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ภิกขุณี.

^{๓๖๙๐} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปณณสุจียา.

^{๓๖๙๑} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):โปตถก.

^{๓๖๙๒} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชาติสสรา.

^{๓๖๙๓} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ปฏฐเปสิ.

^{๓๖๙๔} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ชาติ.

^{๓๖๙๕} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):อนเนกกตูปการ.

^{๓๖๙๖} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปญาเปตวา.

^{๓๖๙๗} ช.๑.(๕๖๐๔/ก/๑ - ๖):นาคครเสน โกชเนน อิติ ปาฐา ทิสสนติ.

^{๓๖๙๘} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ปริวิสิตวา.

“ น สยชานาสี มํ ธีร^{๓๖๙๙} ปุพเพหํ
 ตว ทาสิกา^{๓๗๐๐}
 เตนาคํ สุขิตา อาสี^{๓๗๐๑} ตสฺมา ตวมลฺลี
^{๓๗๐๒} อีสฺสโร” ตี.
 ตํ สุตฺวา สามณฺโรวโร อาห
 “ นตฺถิ เม ตาทิสี ทาสี^{๓๗๐๓} น สย
 ชานามิ ตํ อหํ
 กาสี ตฺวํ กสฺส วา ธีตา ตํ เม อก
 ขาหิ ปุจฺจिता” ตี.
 ตโต สา^{๓๗๐๔} ตํ สาราเปนตี อาห.
 “ สราเปมิ ตฺวํ อชฺช^{๓๗๐๕} ยถา ชานาสิมํ
 อีสเ
 พฺพชฺชสฺส^{๓๗๐๖} โพธิโต ทานิ มยา ชาตี
^{๓๗๐๗} สรณฺติยา.
 ปาสานวาปีคามมฺหิ ตมฺพปณฺณมฺหิ
^{๓๗๐๘} โรหणे
 ภิกฺขิตฺวาน ตฺวํ ฆนฺเต ยทา กกุพฺน
 ทกนฺทเร.

^{๓๖๙๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สยชานาสี น มณธีร.

^{๓๗๐๐} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ภตตมทาสียา.

^{๓๗๐๑} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ตยาหํ สุขิตา อาสี.

^{๓๗๐๒} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):ตฺวํลลี.

^{๓๗๐๓} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตยาหํ สุขิตา อาสี.

^{๓๗๐๔} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สา อิตฺติ ปาโฐ น ทิสฺสตี.

^{๓๗๐๕} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):สราเปมิ ตฺวํ อชฺพ.

^{๓๗๐๖} น.๓.(๖๐๑๒/ก/๑ - ๖):พฺพชฺชสฺส.

^{๓๗๐๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ผาตี.

^{๓๗๐๘} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ตมฺพปณฺณมฺหิ.

นีสิติวาน ตว์ ภาตต์ ^{๓๗๐๙}	ภุตตกาล ^{๓๗๑๐}
สริสสลิ	
ตทหํ สุนชี อาสี	วิชาตา ^{๓๗๑๑}
ลทฐโคจรา.	
ทารเก ขาติตุ มยห- ^{๓๗๑๒}	มาสนนา ขุท
ปีพิตา ^{๓๗๑๓}	
ปเวธมานา สพพงคา ^{๓๗๑๔}	อฏฐาสี ^{๓๗๑๕}
ตว สนตฺเก.	
ทิสวา ตํ มํ ตทา ภนฺเต ^{๓๗๑๖}	เวธมานํ
พุทฺทชิตํ	
ฉินนภตโต ตว์ หุตวา	มมํ ภต
เตน โตสยิ. ^{๓๗๑๗}	
ตทหํ มุทฺทจิตเตน	จิตตํ ตยิ
ปสาทยิ ^{๓๗๑๘}	
เตนาหํ ปุณฺณกมเมน	ทุตฺติเย
อตตสมภเว.	
อิธ ราชกุเล ชาตา	สพพกามส
มิทฺธิเน ^{๓๗๑๙}	
จิตตปฺปสาทมตเตน	โลกนาถสส
สาสเน.	

^{๓๗๐๙} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ตํ ภาตต.

^{๓๗๑๐} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):ภุตตํ กาล.

^{๓๗๑๑} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):วิพาตา.

^{๓๗๑๒} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทารเก ตทา.

^{๓๗๑๓} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ขาติตุมหาสนนา ขุททภตตาทิปีพิตา.

^{๓๗๑๔} พ.ล.(๖๐๑๓/ก/๑ - ๖):ปเวธมานาสพพงคา.

^{๓๗๑๕} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):อฏฐาสี.

^{๓๗๑๖} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ทิสวาน ตํ ยทา ภนฺเต.

^{๓๗๑๗} ร.ท.๑.(๖๐๒๐/ก/๑ - ๖):ฉาทยิ.

^{๓๗๑๘} ด.อ.๓.(๕๙๙๕/ก/๑ - ๖):ตว จิตตํ ปสาทยิ.

^{๓๗๑๙} ด.ท.๓.(๖๐๑๘/ก/๑ - ๖):สพพกามสสมิทฺธิเน.

กฤษณาลิยา วตถุ ทสม.

มหาเสนวคโค จตตโก.

มธุรสวาหิณี ชมพูทีโป สมตโต ปริปฺณโน.^{๓๗/๒๓}

จตุตถโถ ปรีจเฉโท

นิกมกถาปริกุปนถา

๔.๑. นิกมกถา

โย หิ คนฺโถ ปุพฺพาวจริเยหิ พุชฺชนานํ หิตาย สุขาย เจว สมฺมา-ปฏิบัติยา จ รจิตฺโต อโหสิ, โย เจว คนฺโถ พุทฺธศาสนิกานํ ชีวิตกุปฺปนคฺคิยา รจิตฺโต อโหสิ, ตํ มธฺรสฺวาหิณฺณํ ปฐฺมํ ภากํ (ชมฺพุทฺธิป) สิกฺขาวิคฺคเห นิฏฺฐาปีเต อตฺถโถ ลทฺธพฺโพ. อยมฺปเนตฺถ สรฺุปตฺถโถ.

๑. โย มยาปี มธฺรสฺวาหิณฺณโถ ปฐฺโม ภากो (ชมฺพุทฺธิป) สิกฺขิจฺจุํ วิคฺคเหตฺตุํ เจว อานีโต โหติ, โส กมฺโพชฺชกรฺลิตฺตคนฺโถ อโหสิ, ตตฺถ สตฺตคฺคีสํ ปริญฺเณยานิ พุชฺชนานิ เจว เตสํ ปาทกฺขรานิ จ อเหสุ. ตเถว ปน อุปฺปลวณิํมฺภกฺสฺสเลขเนมิตฺกาทิยฺตฺตานิ ตทฺนตฺตรานิ ทิสฺสนฺติ.
๒. อयํ มธฺรสฺวาหิณฺณโถ สีหฬาสาย สีหฬทีเป โปธฺมาจฺริเยหิ รจิตฺโต หุตฺวา ปุพฺเพ “รสฺวาหิณฺ”ติ นามเณ ทิสฺสติ. ตสฺส อตฺถโถ ชมฺพุทฺธิป-สีหฬทีปวเสน พุวิโร อโหสิ เจว กชฺชปชฺเชน รจิตฺโต จ.
๓. ตสฺส วคฺคา ปฐฺมทฺตฺติยจตฺตถวคฺคาติ จตฺตพฺพิเรน วิกฺตฺตา. เอกเกสุ ปน วคฺเคสุ ทส ทส วตฺถุณิ ทิสฺสนฺติ, อิทฺธ จตฺตทาฬิํ สพฺพานิ วตฺถุณิ อเหสุ.
๔. ตตฺเถว นานปฺปกาวโร ชฺมโม โหติ เจว ตตฺถ จ กุสฺลากุสฺลานํ วิปาโก เจว อานิสฺโส จ กถิตา. ตทา พหุ ชนา ชฺมมวินฺเย เจว อิทฺธิ- ปาฏิหาริเย จ ปสนฺนา อเหสุ, เย ชนา ชฺมมานุชฺมมปฏิบัติปฺปนา โหณฺติ, เตสํ มหานิสฺสา เจว มหปฺผลา จ อเหสุ.

๔.๒ ปริกปปนกถา

อยมฺปน อญฺเญหิ โปราณคณฺถวิจยกาตุคามเหหิ วิจโย ทฏฺฐพฺโป. ตตฺถเอวิทํ
 สิกฺขิตพฺพํ.

๑. มธุรสวาหินีคณฺถสฺส ทฺติเย ภาคเ สิกฺขาวิคฺคโห กาคพฺโป.
๒. ทยฺยกฺขรปาติภาสาติขิตมธุรสวาหินีคณฺถเณน ปฐฺเมเนน ภาคเณ (ชมฺพุทฺธิป) สํสนฺ
 เทน รัมณญฺมรมฺมลาวกมฺโปชกฺขรลิตฺตปาติภาสาญฺจํ มธุรสวาหินี- คณฺถํ
 สิกฺขาวิมฺสา กาคพฺพา.
๓. วุคฺคโตทยปกรณเณ สํสนฺเทน มธุรสวาหินีคณฺถเณ จนนฺทลฺกฺขณํ สิกฺขาวิมฺสา
 กาคพฺพา.

ปณณานุกรม

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ

ก.ปาฐกถา

(๑) ทฤษฎี

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก, ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

_____. อรรถกถาภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๕.

(๒) กัมโปษก

พระรัฐपालเถระ. “มธุรสวาหิณี”. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษรขอม,
ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับรองทรง ร.๑ ไม่ประทับประดับเกล็ดหอย, ม.ป.ศ.,
ม.ป.ป., เลขที่ ๖๐๒๐/ก/๑-๖.

_____. “มธุรสวาหิณี”. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๔ ผูก, อักษร
ขอม, ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับน้ำแดง ร.๒, พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าน
ภาลัยทรงสร้าง ม.ป.ป. เลขที่ ๖๐๓๑/ก/๑-๔.

_____. “มธุรสวาหิณี”. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษร
ขอม, ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับทองน้อย ร.๓ ไม่ประทับลายทองจีน, ม.ป.ศ.,
ม.ป.ป., เลขที่ ๖๐๑๒/ก/๑-๖.

_____. “มธุรสวาหิณี”. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษร
ขอม, ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับรดน้ำคำโท ร.๓ ไม่ประทับประดับเกล็ดหอย, ม.
ป.ศ., ม.ป.ป., เลขที่ ๖๐๑๘/ก/๑-๖.

.....“มธุรสวาหิณี”. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษร
ขอม, ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับรดน้ำคำเอก ร.๓ ไม้ประดับรดน้ำคำ, ม.ป.ศ.,
ม.ป.ป., เลขที่ ๕๕๕๕/ก/ ๑-๖.

.....“มธุรสวาหิณี”. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษรขอม,
ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับทองทึบ ไม้ประดับทอง, สมเด็จพระพันปี-กรมพระศรีสุภ
ลัย, ๒๓๓๘, เลขที่ ๖๐๑๓/ก/ ๑-๖.

.....“มธุรสวาหิณี”. หอสมุดแห่งชาติ, หนังสือโบราณ ๖ ผูก, อักษรขอม,
ภาษาบาลี, เส้นจาร, ฉบับทองทึบ ไม้ประดับธรรมดา, พระชัยยศสร้าง, ม.ป.ป.,
เลขที่ ๔๖๐๔/ก/ ๑-๖.

ข.ทยุยภาษา

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
พระรัฐपालเถระ. รสวาหิณี เล่ม ๑,๒,๓, แปลโดย ศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร.
กรุงเทพมหานคร : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, ๒๕๑๓.

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ

ก.ปาฐกถา

พระมหานามเถระ. มหาวิโส (ปฐม โภโก). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๔๐.
พระพุทธรูปเถระ. ปทฐปฐิทธิ. จัดพิมพ์พิเศษในโอกาสครบ ๑๐ ปี การก่อตั้ง ชมรม นิรุตติ
ศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนาเพรส แอน กราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๔.
พระปัญญาสามีเถระ. พระคัมภีร์ศาสนวงศ์หรือประวัติศาสนา. ศาสตราจารย์ แสง มนวิฑูร
เปรียญ แปล, พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระราชธรรม
สุนทร วัดพิชยญาติการาม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๐.
พระราชเวที (สมพงษ์ พุทธิวัฒน์ ป.ธ.๕). สัททาวีสถิตคหะ. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์

ประติพัทธ์, ๒๕๓๖.

ข.ทยยภษษ

กรมศลปษกร. หลัภณท่ กรจ้ดหมวคและเรยภษษอห้งสือ ภรภษษท่วเชยนทษ

พระพุทศษษษ. กรุงเทพฯ : ร้องพมพมพ้คุรุสภษ, ๒๕๑๒.

กำษษ ทอหลอ. หลัภษษษไทย พมพ้คุรุสภษที่ ๘. กรุงเทพฯ : บำรุงสษส้น, ๒๕๓๓.

พระชรรมวมลมอลล (บุญมษ ป.ช.๕). ท่วยอ่งสำนวนต่งไทยเป้นมคธ ป.ช.๕. กรุงเทพฯ :

ร้องพมพมพ้หษจุพลงกรณรษษวทยษลัษ, ๒๕๓๕.

พระชรรมป้ฎก (ป.อ. ปยุตโต). พอนษนุกรมพุทศษษษณั ฉบับปรสมวลศัพท่. กรุงเทพฯ :

ร้องพมพมพ้หษจุพลงกรณรษษวทยษลัษ, ๒๕๓๘.

พระอุครคณษกร (ชวณทร่ สรศษ) รศ.คร.จ้ดอง สษรพ้คณัษ. พอนษนุกรมบลล – ไทย

ส้ห้ษษนัษศึษษ ฉบับปรบปรุ้งใหม่. กรุงเทพฯ : บรยัษษชรรมสษส้น จ้ก้ค,

๒๕๔๖.

พระยษนษมษนรษษ. กรศึษษเรอ่งปรษษณัไทย. พระนคธ : รษษบ้นช้ตสธษน, ๒๕๐๕.

พ้นคธ ป. หลงสมบุญ. พอนษนุกรม มคธ – ไทย. กรุงเทพฯ : อษทรกรพมพ้, ๒๕๔๐.

พ้นนั พेंงผลษ. ปรษษว้ถวรณคธบลล. กรุงเทพฯ : คณษมนุษยษศษสธร์ มหษวทยษลัษ

รษษค้ษหะง, ๒๕๔๒.

มณัพ้นษ จษรุคค และคณษ. บษบเรยน อำน และเชยน อักษรขอม อักษรชรรมล้ษนษ

อักษรชรรมอีสษน อักษรมอญ อักษรพม้ อักษรลัษพ อักษรโรมัน.

กรุงเทพมหษนคธ : ร้องพมพ้มุลนัษฐมพ้ลลอกษ, ๒๕๒๔.

มหษวทยษลัษมหษจุพลงกรณรษษวทยษลัษ วทยษเชคบษพ้ศึษษษพุทศษษนคธปฐม. สุธอษ

ล้งกรม้ญษรลล หลัภกรตคต่งเสยงและคษษหมษ. พระชรรมวมลล (สมศัคคั

อุปสโม ป.ช.๕ M.A. Ph.D.) พระมหษนัษมทร ษมมสษไร ป.ช.๕ ตรวษษระ พระค้นษ

สษรษภวษศั ปลลและอธษษ. กรุงเทพฯ : หคก.ไทยรษษว้นกรพมพ้, ๒๕๔๖.

รษษบ้นช้ตสธษน. พอนษนุกรม ฉบับรษษบ้นช้ตสธษน พ.ศ. ๒๕๔๒. พมพ้คุรุสภษที่ ๑,

กรุงเทพฯ : นษนมีบู้คพ้บลลค้ษ้นส้, ๒๕๔๖.

สณัท ต้งทว้. วรณคธลลและวรณคธกรรรมสษสษษ. พมพ้คุรุสภษที่ ๑ กรุงเทพฯ : สำนัษพมพ้โอ

เดยนสธธร์, ๒๕๒๗.

สมเด็จพระสังฆราช กรมหลวงชินวราลงกรณศิริวัฒน์. พระคัมภีร์อภิธานปิปปิกา หรือ

พจนานุกรมภาษาบาลีแปลเป็นไทย. กรุงเทพฯ ฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สุทธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. การเขียน พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง. ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา. กรุงเทพฯ ฯ :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖.

สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์. ตาลงกกรณ์ทีปกะ ความรู้เบื้องต้นของคัมภีร์ไบบลาน. กรุงเทพฯ ฯ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

สำนักหอสมุดแห่งชาติ. คัมภีร์ไบบลานฉบับหลวงในสมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ ฯ : โรง

พิมพ์อัมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๗.

หลวงเทพคุณานุศิษฎ์ (ทวี ธรรมธัช ป.ธ.). ธาตุปิปปิกา (หรือพจนานุกรม บาลี – ไทย).

กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

ก.รจนาวินโย

นายสมเกียรติ แสงอรุณเฉลิมสุข. การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง มธุรสวาหินี ชมพู.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร,

๒๕๔๑.

ง.ปจฺจนา – วิสขุขนา

ดร.สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์ และคณะ, เจ้าหน้าที่สำนักหอสมุดแห่งชาติ สัมภาษณ์. ๑๔

พฤษภาคม ๒๕๔๘.

จ.อิงฺกิลิสภาสา

Malalasekera, G.P. The Pali Literature of Ceylon. Colombo : M.D. Gnasena & CO., LTD, 1958.

_____. Dictionary of Palipropre names. Vol. II N - H. Colombo : M.D. Gnasena & CO., LTD, 1989.

Sharda Gandhi, D.R.(Mrs.). RASAV HIN A stream of sentiments (Being the previous birth stories of the Buddha), Delhi : Parimal Publications, 1983.

ภาคผนวก

ความย่อคันทารัมภกถาและอารัมภบท

พระรัฐบาล แห่งวัดตงคุดตะวังกปริเวณวิหาร ได้นมัสการพระพุทธ พระธรรม พระอริยสงฆ์และน้อมไหว้พระโบราณจารย์ทั้งหลาย เพื่อจะขอชำระ และแก้ไขคัมภีร์ มธุรสวาหินี

คัมภีร์มธุรสวาหินี เดิมพระโบราณจารย์ทั้งหลายรจนาไว้เป็นภาษาสีหพ พระรัฐบาล ประสงค์ที่จะแปลเป็นภาษามคธ เพื่อให้สาธุชนเข้าใจได้ง่ายขึ้น คัมภีร์นี้ แสดงเรื่องที่เกิดขึ้นในชมพูทวีป ๔๐ เรื่อง และแสดงเรื่องที่เกิดขึ้นในลังกาทวีป ๖๓ เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องของบุคคลที่บำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการแล้วได้ไปสูคติ คัมภีร์นี้พระโบราณจารย์ ท่านจำแนกออกเป็น มธุรสวาหินี ภาคชมพูทวีป และ มธุรสวาหินี ภาคลังกา.

ความย่อคันทารัมภกถาและอารัมภบท จบ.

ธรรมโศลกทวารวค

ความย่อเรื่องธรรมโศลกท

เมื่อครั้งที่พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพระธรรมโศลกทราชกุมาร ได้ทรง ครองราชย์ต่อจากพระราชบิดา คือ พระเจ้าพาราณสี พระเจ้าโศลกทมีพระประสงค์ จะสดับฟังพระธรรมเทศนา จึงทรงให้ประกาศหาผู้ที่สามารถแสดงพระธรรมได้ โดยจะ พระราชทานสิ่งของมีค่า ราชบัลลังก์ รวมทั้งชีวิตของพระองค์เองให้แก่ผู้นั้น แต่ก็ไม่มี ผู้ใดรู้พระธรรมเลย พระองค์จึงทรงสละราชสมบัติให้แก่อำมาตย์ แล้วเสด็จออกจาก เมืองพาราณสีไปสู่ป่าใหญ่ เพื่อแสวงหาบุคคลที่รู้ธรรม ต่อมาพระอินทร์ได้เสด็จลงมา จากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์แล้วเนรมิตตนเป็นยักษ์รักษาสระ เมื่อพระเจ้าธรรมโศลกทพบ ยักษ์ก็มิได้ทรงกลัวแต่อย่างใด แต่พระองค์กลับทรงขอให้ยักษ์แสดงธรรมเทศนาแก่ พระองค์ แต่ยักษ์นั้นมิมีข้อแลกเปลี่ยนโดยจะขอกินพระองค์เป็นอาหาร โดยให้พระธรรม โศลกทเสด็จขึ้นสู่ยอดเขา ขณะที่ยักษ์แสดงธรรม พระเจ้าโศลกทจะต้องกระโดดลง

จากนั้นจึงพาพระเจ้าโสมทกไปยังเมืองพาราณสี แล้วให้อโวก่อนที่จะเสด็จ
กลับไปยังดาวดึงส์.

ความย่อเรื่องธรรมโสมทก จบ.

ความย่อเรื่องพรานเนื้อ

เมื่อครั้งที่พระสิขีสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จเข้าไปสู่ป่าใหญ่ เทวดา พรหม นาค
และครุฑ มาชุมนุมกัน ณ สถานที่นั้น ได้สักการบูชาด้วยพวงมาลาและของหอม
พระพุทธเจ้าทรงประทานพระธรรมเทศนา อันประกอบด้วยอริยสัจ ๔

ครั้งนั้นพรานเนื้อเข้าป่าเพื่อล่าเนื้อ ได้ฟังธรรมเทศนา หลังจากนั้นก็ได้เลิก
ฆ่าสัตว์ เมื่อตายไป ก็ได้ไปเกิดบนสวรรค์ฉกามาพจร ต่อมา ลงมาเกิดในโลกมนุษย์
 และได้ขึ้นไปเกิดในเทวโลก โดยไม่ได้ไปสู่อายภูมิละเลย เพราะอานิสงส์จากการฟัง
ธรรม ครั้นถึงสมัยของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พรานเนื้อได้ลงมาเกิดในนคร
สาวัตถี ได้บวชเป็นภิกษุ ได้ฟังอริยสัจ ๔ ก็ได้สำเร็จเป็นอรหัตตผล มีนามว่า
พระสุธรรมเถระ.

ความย่อเรื่องพรานเนื้อ จบ.

ความย่อเรื่องย่อของชนทั้งสาม

ความย่อเรื่องชนทั้งสามในอดีตชมพูทวีปแห่งแล้งปราศจากน้ำ นกแซกเต้าตัว
หนึ่ง บินลงไปกินน้ำในเหว ขนปีกเปียกน้ำบินขึ้นไม่ได้ หลังจากนั้นงูและมนุษย์ ก็ได้
ตกลงไปในเหวและขึ้นไม่ได้เช่นกัน ชายชาวเมืองพาราณสีพบเข้า จึงช่วยไว้ด้วยความ
กรุณา ทั้งสามต่างก็ดีใจและขอเป็นสหาย ต่อมา ชาวเมืองพาราณสีผู้นั้น ไปขอความ
ช่วยเหลือจากนกแซกเต้า นกแซกเต้าจึงบินไปคาบแก้วมุกดาของพระเจ้าพาราณสีมา
มอบให้ เพื่อนำไปเลี้ยงชีพ เมื่อได้แก้วมุกดาแล้ว ชายผู้นั้นก็นำไปฝากไว้กับมนุษย์ผู้
ที่ตนช่วยเหลือไว้ เมื่อพระเจ้าพาราณสีประกาศหาแก้วมุกดา โดยจะพระราชทานยศ

ศักดิ์ให้แก่ผู้ที่ได้แก้วมณีมุกตามาคืน ชายผู้รับฝากแก้วมุกดา ซึ่งเป็นคนโลกและทรยศต่อสหาย จึงบอกราชบุรุษ

พระเจ้าพาราณสีพระราชทานรางวัลให้แก่ชายผู้นั้นแล้วก็ให้ราชบุรุษจับตัวบุรุษชาวเมืองพาราณสีผู้ช่วยเหลือชนทั้งสามไปประหารที่นอกเมือง เมื่อผ่านที่อยู่อาศัยของงู ก็เรียกให้งูช่วยเหลือ งูจึงเข้าไปในพระราชวัง จนพระมเหสีพระเจ้าพาราณสีจนสลบแล้วแปลงร่างเป็นมนุษย์เข้าไปกราบทูลว่า “ชาวเมืองพาราณสีผู้เป็นนักโทษประหารสามารถรักษาพระมเหสีได้” ต่อจากนั้นก็รีบไปบอกวิธีคลายพิษให้ชายผู้นั้นรู้ จนสามารถรักษาพระมเหสีได้ พระเจ้าพาราณสีทรงยกเว้นโทษให้ แล้วพระราชทานสิ่งของ ยศ และตำแหน่ง แล้วให้นามมนุษย์ที่เป็นสหายทรยศมาลงโทษ และพระราชทานบ้านซึ่งตั้งอยู่ระหว่างที่อาศัยของนกแขกเต้าและงูให้แก่บุรุษชาวเมืองพาราณสีนั้น.

ความย่อเรื่องชนทั้งสาม จบ.

ความย่อเรื่องนางพทุเทณี

ในอดีต ณ ชมพูทวีป ในเมืองปาตลีบุตร มีเศรษฐีผู้หนึ่งมีลูกสาวชื่อว่า พทุเทณี เมื่ออายุ ๗ ขวบ บิดามารดาเสียชีวิตลง สมบัติทั้งหมดจึงตกแก่นาง นางพทุเทณีมีผิวพรรณ รูปร่างงดงาม เป็นผู้มีศรัทธาและนับถือพระรัตนตรัย มีเศรษฐี เสนาบดี และอุปราชที่มีจิตปฏิบัติรักใคร่นาง ได้ส่งของมีค่ามาเพื่อสวามิภักดิ์ แต่นางก็ปฏิเสธ เพราะคิดว่าเมื่อตายไปก็ไม่สามารถนำสมบัติติดตัวไป ตั้งแต่นั้นมานางก็ทำบุญให้ทาน

อยู่มาวันหนึ่ง มีพ่อค้าขายม้ามาขออาศัยอยู่ริมเรือนของนาง และขอนางเป็นบุตรบุญธรรม เมื่อพ่อค้าม้าจะไปที่อื่นจึงมอบม้าให้นาง นางจึงเลือกม้าสินธพ ซึ่งต่อมานางจึงรู้ว่าเป็นม้าที่เหาะได้ นางขี่ม้าสินธพถือเอาดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง ไปนมัสการพระศรีมหาโพธิ์ทุกวัน โดยตั้งจิตถวายพระอริยสงฆ์ทั้งหลาย เพื่อนำไปสักการบูชา พระศรีมหาโพธิ์ เมื่อพระอริยสาวก และพระมหาเถระเจ้าที่อยู่ในสีหฬทวีป ได้ยินคำอาราธนา ก็เหาะมารับพวงดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง แล้วทำสักการบูชา

พรานป่าผู้หนึ่ง มาพบนางเข้า และเห็นว่านางเป็นหญิงงาม จึงไปกราบทูลพระราชามือเมืองปาตลีบุตรฯ จึงทรงรับสั่งให้จับนางไปเป็นพระมเหสี ครั้งนั้นพระธรรมรักขิตเถระ เตือนนางให้ระวังพรานป่าที่จะมาซุ่มจับตัวนาง นางก็รับฟัง เมื่อพรานป่าตามมาจะจับนาง นางก็ขี่ม้า เพื่อจะเหาะหนีแต่พลาดตกลงจากหลังม้า ม้าสินธพมี

นางพุดเทณี ก็

ทำบุญ รักษาศีล จนตลอดชีวิต แล้วได้ไปเกิดบนเทวโลก.

ความย่อเรื่องนางพุดเทณี จบ.

ความย่อเรื่องหมองู

ครั้งเมื่อมนุษย์ทั้งหลายในชมพูทวีปร่วมกันสร้างสถูปเพื่อสักการะบูชา มีหมองูผู้หนึ่งเดินทางมาเห็นชาวบ้านที่นับถือพระรัตนตรัย กล่าววาจาประหลาดถึงคุณพระรัตนตรัยว่า นะโม พุทธายะ หมองูไม่ได้เลื่อมใสและไม่รู้จักพระรัตนตรัยเลย จึงกล่าวว่า นะโม พุทธายะ ล้อเลียนชาวบ้าน จนคล่องปาก

วันหนึ่งพญานาคกลับจากการสักการะพระสถูป หมองูมาพบพญานาคก็เข้าไปใกล้แล้วรำยมนต์ เพื่อจะจับพญานาคไปแสดง พญานาคได้ยินเสียงรำยมนต์ก็โกรธ จึงจะฆ่าหมองู หมองูรีบหนีแต่พลาดล้มลง จึงกล่าวว่าจ้าว นะโม พุทธายะ ด้วยความคล่องปาก พญานาคได้ยินหมองูกล่าวนามพระพุทธรเจ้าก็โสมนัส คลายความโกรธลงไม่ทำร้ายหมองู และมอบดอกไม้ทอง ๓ ดอกให้หมองู ตอบแทนที่กล่าวนามพระพุทธรเจ้าให้ฟัง โดยสั่งให้หมองูนำดอกไม้ทองไปบูชาพระสถูป ๑ ดอก เพื่อจะได้เป็นบุญแก่หมองู และอีก ๑ ดอกเป็นบุญแก่พญานาค ส่วนที่เหลือให้เก็บไว้เลี้ยงชีวิต หมองูจึงนำดอกไม้ทองไปขายนำทรัพย์มาเลี้ยงบุตร ภรรยา ตั้งแต่นั้นมาก็ให้ทานสร้างกุศล เลิกอาชีพหมองู เมื่อสิ้นชีวิตแล้วก็ได้เกิดในสวรรค์

ความย่อเรื่องหมองู จบ

ความย่อเรื่องสรณัตเถระ

ในพระนครสาวัตถี คหบดีชื่อ สุมณะ กับภรรยาชื่อ สุขัมบดีกา มีบุตรชายคนหนึ่ง และบุตรหญิงคนหนึ่ง หลังจากที่บิดามารดาตาย ทั้งสองก็แต่งงานมีครอบครัว ต่อมาน้องสาวคิดถึงพี่ชายจึงชวนสามีไปเยี่ยมพี่ชาย ระหว่างทางพบกับพระบรมโลกนาถ ได้เข้าเฝ้า พระองค์จึงตรัสแก่สามีภรรยาว่า “หากเกิดอันตรายเมื่อใด ให้ระลึกถึงพระพุทธรเจ้าก็จะปลอดภัย” เมื่อพี่สะใภ้เห็นเครื่องประดับของน้องสามีก็อยากได้ จึงออกอุบายให้สามีพาน้องสาว พี่ชายก็พาน้องสาวเข้าไปในป่าเพื่อจะฆ่า ขณะนั้นน้องสาวเจ็บครรภ์ และคลอดบุตร จึงกล่าวคำวิงวอนขอชีวิต และระลึกถึงคุณพระ

ต่อมา สามีภรรยาหมั้นต์สมเด็จพระศาสดามาภิเนชฌาต ภรรยาภิเล้าเรื่องที่
 ครอบครองด้วยยานุภาพของพระรัตนตรัย เมตตา และศีลที่ตนรักษา พระผู้มีพระภาค
 เจ้าก็ตั้งชื่อบุตรของนางว่า สรรณกุมาร แล้วประทานเทศนา เมื่อจบเทศนา สามีภรรยา
 ก็สำเร็จโสดาบัน ครั้นเมื่อ สรรณกุมาร อายุ ๒๐ ปี ก็บวชและบรรลุพระอรหัตผล มี
 นามว่า พระสรณัตถะเจ้า.

ความย่อเรื่องสรณัตถะ จบ.

ความย่อเรื่องนางเวสสามิตตา

พระราชเทวีองค์หนึ่ง ชื่อเวสสามิตตราชเทวี เป็นอัครมเหสีของของพระเจ้า
 โกสัมพี ในชมพูทวีป ครั้งเมื่อพระพุทธรเจ้าเสด็จไปเมืองโกสัมพี และได้แสดงพระธรรม
 เทศนา เรื่องการตั้งอยู่ในไตรสรณคมน์ พระนางเวสสามิตตราชเทวีก็ได้ไปฟังด้วย

ต่อมา พระเจ้าปัจจันตประเทศยกทัพมาทำสงคราม ฝ่ายนครโกสัมพีแพ้
 พระเจ้าโกสัมพีสิ้นพระชนม์ ทหารจับพระมเหสีเวสสามิตตราชเทวีไปถวายพระเจ้า
 ปัจจันตประเทศ ซึ่งมีจิตปฏิพัทธ์อยากได้พระนางเป็นพระมเหสี แต่พระราชเทวีไม่ทรง
 ยินยอม พระเจ้าปัจจันตประเทศจึงให้สั่งให้เผาพระนาง พระราชเทวีระลึกถึงพระ
 รัตนตรัยเป็นที่พึ่งไฟก็ไม่ไหม้พระองค์

เมื่อพระเจ้าปัจจันตประเทศเห็นก็เลื่อมใส จึงถามถึงสาเหตุที่ไฟไม่สามารถเผา
 ร่างกาย พระเทวีจึงบอกว่า “เพราะการเข้าถึงสรณคมน์ และรักษาศีล” หลังจากนั้น
 พระเจ้าปัจจันตประเทศก็นับถือพระราชเทวีเป็นพระมารดา แล้วถึงสรณคมน์ มหาชน
 ในที่ประชุมชนนั้น เมื่อเห็นความอัศจรรย์ก็ถึงซึ่งพระไตรสรณคมน์ ศีล ๕ ศีล ๘
 บำเพ็ญทาน และสร้างกุศลจนสิ้นอายุ

ความย่อเรื่องนางเวสสามิตตา จบ.

ความย่อเรื่องมหามันธาตุ

ณ เมืองพันธุมดี ช่างขุดผู้หนึ่งเห็นชาวเมืองถวายนาน จึงคิดว่าหากตนได้
 ทำทานไว้ จะเป็นที่พักในภายหน้า จึงรับจ้างขุดได้ทรัพย์มา ชื่อถั่วราชมาส และถั่ว

เขี้ยวโปรยขึ้นไปในอากาศด้วยอาณุภาพแห่งพระพุทธรองค์บันดาลให้ถั่วตกลงในบาตรของพระพุทธเจ้า และบาตรของพระภิกษุสงฆ์ เมื่อได้เห็นความอัศจรรย์เช่นนั้น ช่างชุนก็เลื่อมใสยกมือไหว้ตั้งจิตอธิษฐานขอให้หมีเครื่องอุปโภคบริโภค และพร้อมสรรพเบญจกามคุณทั้ง ๕ ประเสริฐกว่าผู้อื่นทุกๆ ชาติ และเมื่อตบมือครั้งใดก็ขอให้ฝนแก้ว ๗ ประการตกเมื่อนั้น เมื่อตายไปก็ได้ไปเกิดในสวรรค์ และมนุษย์โลก ไม่ได้ไปเกิดในอบาย ๔ เลย

เมื่อถึงต้นภัทรกัป ช่างชุนมาเกิดเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าอุโปสถะ มีพระนามว่ามณฑาตุ ประกอบไปด้วยแก้ว ๗ ประการ และราชฤทธิ์ ๔ ประการ ครองราชสมบัติมีอำนาจแผ่ไปทั้ง ๔ ทิศ เมื่อตบมือ ฝนแก้ว ๗ ประการก็ตกลงมา พระองค์ปรารถนาจะได้สมบัติมากยิ่งขึ้น จึงเหาะขึ้นไปบนเทวโลกชั้นจาตุมหาราชิก้า ท้าวจาตุมหาราชก็ถวายทิพยสมบัติให้ แต่พระองค์ยังปรารถนาสมบัติมากกว่านั้น จึงเหาะขึ้นไปบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พระอินทร์ก็แบ่งเทวดา และทิพยสมบัติให้ครึ่งหนึ่ง ครั้นเมื่อพระอินทร์จุติไป ๓๖ องค์ พระเจ้ามณฑาตุยังปรารถนาทิพยสมบัติมากขึ้น จึงคิดที่จะฆ่าพระอินทร์เพื่อจะได้ทิพยสมบัติทั้งหมด เนื่องจากความโลภจึงทำให้สังขารเสื่อม เกิดความชรา และตกจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์สู่อุทยานของพระองค์ จากนั้นก็ตรัสเรื่องราวที่ผ่านมาให้อำมาตย์ฟังแล้วสิ้นพระชนม์.

ความย่อเรื่องมหามณฑาตุ จบ.

ความย่อเรื่องพาดิษชื่อพุทรวัมมะ

ในชมพูทวีป ณ นครปาฏลีบุตร พ่อค้าชื่อว่าพุทรวัมมะไปค้าขายกับพ่อค้าคนอื่น ได้พบพระพุทธเจ้า และพระภิกษุจำนวนมาก ก็ประสงค์จะถวายอาหารในเวลาเย็น แต่พระพุทธเจ้าตรัสว่าพระองค์เว้นจากโภชนะในยามวิกาล จะฉันได้เพียงน้ำปานะ พุทรวัมมะจึงทำน้ำปานะจากผลลูกจันทร์ถวายพระพุทธเจ้า และพระภิกษุ จากนั้นพระพุทธเจ้าตรัสเทศนา แล้วเสด็จจาริกต่อไป

ต่อมา พุทรวัมมะและบรรดาพ่อค้าเดินทางไปค้าขายถึงป่าใหญ่ที่กัณดารไม่มีน้ำดื่ม มีน้ำเพียงเล็กน้อยในแกวียนเล่มหนึ่ง เมื่อพุทรวัมมะดื่มน้ำนั้น ปรากฏว่ามีรสหวาน หอม เหมือนน้ำจากลูกจันทร์ จึงคิดว่าเป็นผลจากผลทานที่ตนถวายน้ำปานะจากลูกจันทร์ แล้วน้ำในตุ่มก็เต็ม จึงเรียกพ่อค้าคนอื่นมาดื่ม น้ำก็มิได้ลดน้อยลงไป เป็นที่อัศจรรย์ของทุกคน

ต่อมาพุทธวัมมะไปนมัสการพระพุทธเจ้า พระองค์ก็แสดงธรรม พุทธวัมมะได้ถวายมหาทานตามที่นิมนต์ หลังจากนั้นก็สร้างกุศลตลอด จนสิ้นอายุ ได้ไปเกิดในวิมานทองสูง ๑๒ โยชน์ ในเทวโลกแวดล้อมไปด้วยนางฟ้า มีทิพย์ภาชนะเป็นแก้ว เต็มด้วยน้ำลูกจันทร์.

ความย่อเรื่องพาณิขชื่อพุทธวัมมะ จบ.

ความย่อเรื่องนางรูปเทวี

ในเมืองพันธุมดี สตรีผู้หนึ่งเข้าไปในวิหาร เห็นพระภิกษุอาพาธด้วยโรคผอมเหลือง จึงนิมนต์ให้ไปรับบิณฑบาตที่นางปรุงอาหารเป็นยา วันรุ่งขึ้นพระภิกษุรูปนั้นก็หายอาพาธ เมื่อนางตายไป ด้วยกุศลนี้นางได้ไปเกิดในเทวโลกบนวิมานทองสูง ๑๒ โยชน์ แวดล้อมไปด้วยนางฟ้า

ครั้นเมื่อนางได้มาเกิดในตระกูลพราหมณ์ ณ เมืองเทวบุตร เมื่อคลอดจากครรภ์ ก็มีข้าวประมาณ ๘ ทะนานเกิดขึ้นทุกวัน ญาติทั้งหลายเห็นนางมีรูปงามจึงตั้งชื่อว่า รูปเทวี หลังจากที่นางแต่งงาน อาหารใดที่นางจับเพียงเล็กน้อยก็จะเต็มภาชนะ และไม่บูดเน่า นางจึงตักข้าวสุกแจกให้แก่ชาวเมือง แม้ว่าจะตักสักเท่าใด ข้าวก็ไม่พร่อง

ต่อมานางได้นิมนต์พระมาณที่บ้านเป็นนิตย์ ครั้งนั้นพระมหาเถระรูปหนึ่งนามว่า มหาสังฆรักขิต เป็นพระอรหันต์เห็นบุญญานุภาพของนาง จึงเล่าถึงอดีตชาติของนาง นับตั้งแต่ภักทกับย่อนหลังไป ๙๑ กัป ที่นางสร้างกุศล แล้วให้อิโวาท เรื่องความไม่ประมาทในการสร้างกุศล จนนางบรรลุโสดาปัตติผล เป็นอริยสาวิกาในพระพุทธศาสนา.

ความย่อเรื่องนางรูปเทวี จบ.

นันทราชวรรค

ความย่อเรื่องนันทราช

ครั้งหนึ่ง มีกุมภพิกคนหนึ่ง พังกรรมเทศนาแล้วเกิดความเลื่อมใส จึงนิมนต์ พระพุทธรูปเจ้ากับพระภิกษุทั้งหลายไปฉันอาหารที่บ้านตน ระหว่างนั้นกุมภพิกเห็น พระ วิสภักเเถระ ซึ่งผู้เป็นเลิศในทางธุดงค์ พระพุทธรูปเจ้าจึงตรัสถึงคุณแห่งพระวิสภักเเถระ จนกระทั่งกุมภพิกมีความปรารถนาจะเป็นผู้เลิศในทางธุดงค์บ้าง พระพุทธรูปเจ้าตรัส พยากรณ์ว่า “สมัยพระพุทธรูปเจ้าพระนามว่าโคตมะ กุมภพิกจะได้เป็นเลิศกว่าพระเถระ ฝ่ายธุดงค์ มีนามว่า กัสสปะ” กุมภพิกก็ยินดีตั้งแต่นั้นมาก็ทำบุญกุศลจนสิ้นชีวิตได้ไป เกิดในสวรรค์

เมื่อถึงสมัยพระพุทธรูปเจ้าพระนามว่าวิปัสสี กุมภพิกจุติเป็นพรหมณ์ ชื่อเอก สาฎกพรหมณ์ ได้ถวายผ้าเป็นทาน และได้ถวายทานใหญ่แด่พระพุทธรูปเจ้าและพระสงฆ์ ทั้งหลาย จากนั้นได้ไปเกิดในเทวโลก แล้วจุติในโลกมนุษย์เป็นเศรษฐี ๓ นครพาราณสี ได้บูชาพระบรมสารีริกธาตุ หลังจากนั้นได้ไปเกิดเป็นกระฎุมพี ในนครพาราณสีได้ถวาย ผ้าแก่ปัจเจกพุทธรูป เพื่อเป็นผ้าอนุวาทิจีวร (ผ้าตาม) แล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ครั้นต่อมา เกิดในโลกมนุษย์ บิดามารดาตั้งชื่อนันทกุมาร ได้ลามาการค้าไป เมืองพาราณสี อาศัยอยู่กับอำมาตย์เสนาคุต แล้วฝันว่าลำไส้ของตนออกจากปากแผ่ไป ในชมพูทวีป แล้วกลับเข้ามาในท้องตน อำมาตย์เสนาคุตจึงให้นางปริพาชิกาทำนายฝัน ว่าจะได้เป็นกษัตริย์ภายใน ๗ วัน เมื่อพระเจ้าพาราณสีสวรรคต บรรดาอำมาตย์และ บุโรหิตจึงจัดราชรถ เพื่อหากษัตริย์องค์ใหม่ ราชรถก็เวียนประทักษิณรอบนันทกุมารที่ นอนในอุทยาน นันทกุมารจึงได้เป็นกษัตริย์ และได้อภิเษกกับพระราชธิดาพระเจ้า พาราณสี ภายหลังทั้งสองพระองค์ก็ร่วมกันสร้างกุศล ครั้นถึงชาติต่อมาพระราชานันท กุมารได้มาเกิดเป็นพระมหากัสสปะเถระเจ้าส่วนพระมหะสิได้มาเกิดเป็น พระภิกษุทกกา- ปิลาณีเถรี.

ความย่อเรื่องนันทราช จบ.

ความย่อเรื่องของมนุษย์คนหนึ่ง

มีบุรุษยากจนคนหนึ่ง อาศัยอยู่ใกล้นครปาตลีบุตร วันหนึ่งได้เดินทางไปพบ โจระจะชิงเสื้อผ้าบุรุษผู้นั้น ครั้นจะหนีก็ไม่พ้น จึงคิดมอบเสื้อผ้าให้เป็นทานแก่โจระ เพื่อจะ

ได้เป็นกุศล ต่อมาบุรุษผู้นั้นถูกงูกัดตาย ได้ไปเกิดเป็นเทวบุตรในวิมานสูง ๑๒ โยชน์ ในป่าหิมพานต์ มีนางฟ้าเป็นบริวาร มีต้นกัลปพฤกษ์ล้อมวิมาน ๓ โยชน์ เพราะผลจากทานที่ตนให้ผ้าแก่โจร ตอนท้ายของเรื่องกล่าวว่า แม้จะให้ทานโดยไม่เต็มใจก็ยังได้ผลบุญ เช่นนี้ หากบุคคลใดให้ทานแก่ผู้มีศีลบริสุทธิ์ ด้วยความเต็มใจก็จะได้ผลทานอันประเสริฐ ยิ่งกว่าทานอันบุคคลให้แก่โจร.

ความย่อเรื่องของมนุษย์คนหนึ่ง จบ.

ความย่อเรื่องวิสมโลมกุมาร

มีบุรุษผู้หนึ่งได้ฟังพระธรรมเทศนา มีใจเลื่อมใสจึงถวายทานแด่พระภิกษุ และรักษาศีล เมื่อตายไปก็ได้เกิดในวิมาน มีเทวดาและนางฟ้าเป็นบริวาร ต่อมาได้จุติเป็นพระราชโอรสแห่งพระเจ้าธรรมาโคกราชในนครปาตลีบุตร พระกุมารมีเกศาไม่เสมอกัน จึงมีนามว่า วิสมโลมกุมารมีกำลังมีปัญญาและมีรูปงาม

ต่อมาพระเจ้าธรรมาโคกราชพาพระราชโอรสไปเที่ยวหิมพานต์เห็นแม่น้ำจันทภาคที่กว้างใหญ่ และไหลเชี่ยว จึงตรัสว่าใครสามารถข้ามแม่น้ำนี้ได้บ้าง วิสมโลมกุมารก็อาสาว่ายข้ามไป และได้ฆ่าจระเข้ด้วยฝ่ามือ พระเจ้าธรรมาโคกราชเห็นเช่นนั้นเกรงว่าพระราชโอรสจะปลงพระชนม์และชิงราชสมบัติ จึงรับสั่งให้ขังวิสมโลมกุมารในเรือนจำ หลังจากนั้น ๔ เดือน พระเจ้าธรรมาโคกราชสั่งให้อำมาตย์นำไม้ไผ่ ๖๐ มัด ยาว ๖๐ ศอก ใส่ซี่เหล็กเป็นแกนตั้งไว้หน้าพระลานแล้วให้วิสมโลมกุมารออกจากเรือนจำ พันไม้ไผ่ให้ขาด หากทำไม่ได้ก็จะประหารชีวิต

วิสมโลมกุมารเมื่อได้ใช้ดาบฟันแล้วกระทบกับแกนเหล็ก จึงทิ้งดาบแล้วร้องไห้ เพราะไม่มีใครบอกตนว่ามีซี่เหล็กอยู่ภายในลำไม้ไผ่ พระเจ้าธรรมาโคกราชเห็นดังนั้นก็โสมนัส จึงพระราชทานทรัพย์ให้.

ความย่อเรื่องวิสมโลมกุมาร จบ.

ความย่อเรื่องกาญจนเทวี

ในชมพูทวีป ณ นครเทวบุตร ชาวเมืองทำพิธีฉลองบาตร มีพิธีสมโภช ๗ วัน ในวันที่ ๗ มีพระธรรมเทศนา พญานาคตนหนึ่งเห็นหญิงสาวฟังธรรมก็เกิดหลงรัก แต่หญิงสาวผู้นั้นไม่ยินดีด้วย พญานาคโกรธ จึงทำร้ายนางด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ด้วยการตั้ง

สักกิริยาและความมุ่งมั่นในการฟังธรรมของหญิงสาว พญานาคจึงไม่สามารถทำอันตรายใด ๆ ได้ พญานาคก็มีจิตเลื่อมใส จึงให้นางนั่งฟังจนแล้วสักการะบูชา เมื่อชาวเมืองเห็นก็เลื่อมใส จึงบูชาด้วยทรัพย์สินประมาณ ๑๘ โกฏิ

หญิงสาวผู้นั้นประพาศพรหมจรรย์จนสิ้นชีวิต ต่อมาได้ไปเกิดในครรภ์ของพระมหะสีในนครเทวบุตร วันที่ประสูติมีฝนแก้วตกในนครเทวบุตร จึงมีนามว่านางกาญจนเทวี มีร่างกายงดงาม มีกลิ่นปากหอมเหมือนดอกบัว ผมและร่างกายหอมเหมือนกลิ่นจันทร์ กายมีรัศมีเหมือนรัศมี พระอาทิตย์ยามเช้า ต่อมานางได้บวชเป็นภิกษุณี เจริญพระวิปัสสนา จนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ แดกฉานในปฏิสัมภิทาทั้ง ๔ มีนามว่า พระกาญจนเถรี.

ความย่อเรื่องกาญจนเทวี จบ.

ความย่อเรื่องเสือโคร่ง

ใกล้นครพาราณสีและจุลรัฐนคร เสือโคร่งตัวหนึ่งเลี้ยงบิดาอยู่ในถ้ำ ที่ประตูปากถ้ำมีนกแขกเต้า ชื่อ ตุนทิลปักขา ทำรังอยู่บนต้นไม้ สัตว์ทั้ง ๒ เป็นสหายกัน

ต่อมามนุษย์คนหนึ่งเดินทางไปนครพาราณสีมาถึงประตูปากถ้ำพบนกแขกเต้าก็เตือนว่า ในป่ามีเสือโคร่งดุร้ายอาจจะฆ่ากินเป็นอาหาร แต่มนุษย์ไม่เชื่อนกแขกเต้าจึงบอกว่าตนเป็นสหายกับเสือโคร่ง หากเสือโคร่งรู้ว่าไปจากที่อยู่ของตนก็จะไม่ทำร้าย มนุษย์ผู้นี้เป็นคนพาล นอกจากไม่เชื่อแล้วยังฆ่านกแขกเต้าเป็นอาหาร แล้วเดินทางเข้าไปในป่า พบเสือโคร่งซึ่งจะจับมนุษย์กิน เมื่อมนุษย์บอกว่ามาจากที่อยู่ของนกแขกเต้าสหายของท่าน เสือโคร่งก็ไม่ทำอันตราย และเรียกมนุษย์เป็นสหาย แล้วให้ไปอยู่กับเสือโคร่งผู้เป็นบิดา พร้อมทั้งหาอาหารมาให้

มนุษย์สนทนากับเสือโคร่งผู้เป็นบิดา ถึงเรื่องที่ตนได้ฆ่านกแขกเต้ากินเป็นอาหาร เสือโคร่งเล่าให้บุตรฟัง เสือโคร่งผู้เป็นบุตรจึงรีบไปสู่ที่อาศัยของนกแขกเต้าที่เป็นสหาย ก็พบแต่ขนนกบนพื้น ส่วนมนุษย์ก็ฆ่าเสือโคร่งผู้เป็นบิดา แล้วจะมอดักฆ่าเสือโคร่งผู้เป็นบุตร แต่เมื่อเห็นเสือโคร่งกลับมาก็กลัวและขอชีวิต เสือโคร่งระบับความโกรธแล้วปล่อยมนุษย์ผู้นั้นไป เมื่อเสือโคร่งตายด้วยผลบุญแห่งความเมตตาที่ได้ไปเกิดในสุคติ.

ความย่อเรื่องเสือโคร่ง จบ.

ความย่อเรื่องให้แผ่นกระดาน

ในนครสาวัตถี บุรุษผู้หนึ่งเดินทางไปอุตตรบถชนบทในฤดูร้อน ขณะที่พักอยู่ใต้ต้นไม้พบบุรุษอีกผู้หนึ่งกระหายน้ำ มาขอซื้อหมากพลูแก้กระหาย ต่อมาบุรุษผู้นั้นลงเรือไปค้าขาย แต่ว่าเรือแตกจึงนอนบนแผ่นกระดานว่ายน้ำไป และไปพบบุรุษที่ขายหมากกว่าย่น้ำมาโดยไม่มีแผ่นกระดานก็จำกันได้ บุรุษผู้ซื้อหมากมีความกตัญญูระลึกถึงบุญคุณที่เขาขายหมากให้กับตนจึงให้แผ่นกระดานแก่บุรุษผู้ขายหมากให้ ซึ่งเมื่อได้แผ่นกระดานแล้วก็ว่ายน้ำไป ส่วนบุรุษผู้ให้แผ่นกระดานก็หมดแรงกำลังจะจมน้ำ

ขณะนั้นนางมณีเมขลาเห็นว่าบุรุษผู้นั้นเป็นคนกตัญญูจึงช่วยพาข้ามถึงฝั่งโดยเร็ว และด้วยอานุภาพแห่งคุณของบุรุษผู้ให้แผ่นกระดาน นางมณีเมขลายังช่วยให้บุรุษผู้ขายหมากถึงฝั่งด้วย จากนั้นนางมณีเมขลาจึงกล่าวว่า ผู้ที่เลี้ยงบิดามารดา นับถือพระรัตนตรัย รักษาศีล สุจริต กาย วาจา ใจ ตั้งอยู่ในสัปปริสธรรม เทวดาทั้งหลายย่อมรักษา และบอกถึงเหตุที่ได้ช่วยเหลือ เพราะความกตัญญูรู้คุณที่ให้แผ่นกระดานแก่บุรุษผู้ขายหมาก แล้วนางมณีเมขลา也给อาหารทิพย์ และเครื่องประดับ ตั้งแต่นั้นมาบุรุษทั้ง ๒ ก็นับถือพระไตรสรณคมน์ ให้ทาน รักษาศีล เมื่อตายไปแล้วก็ได้ไปเกิดในสวรรค์.

ความย่อเรื่องให้แผ่นกระดาน จบ.

ความย่อเรื่องสหายโจร

มีบุรุษผู้หนึ่งพเนจรอยู่ในนครเทวทหราชธานี ในชมพูทวีป ชาวเมืองก็ให้อาหารแก่บุรุษผู้นั้น ต่อมาบุรุษผู้นั้นไปเป็นโจร แล้วถูกจับขังในเรือนจำ ๑๒ ปีทนทุกข์ทรมานเพราะได้รับอาหารที่ไม่ดี ครั้นต่อมามีบุรุษอีกผู้หนึ่งซึ่งเป็นสหายโจร เห็นสหายถูกคุมขังก็เวทนา จึงให้สหายออกไปหาอาหารดี ๆ แล้วตนยอมถูกคุมขังแทนชั่วคราว จนกว่าสหายจะกลับมา แต่สหายที่เป็นโจรไม่กลับมา

จนกระทั่งผ่านไป ๑๒ ปี พระราชามีพระโอรสจึงให้นิรโทษกรรมนักโทษทั้งหมด เพราะอดอาหารมานาน เมื่อบุรุษผู้เป็นสหายโจรเข้าไปในป่าช้า เห็นซากศพก็นำเนื้อมนุษย์มาต้มกินแล้วนั่งห่มร่างกายด้วยใบไม้กิ่งไม้ เทวดาองค์หนึ่งสงสัยจึงถามถึงสาเหตุที่ต้มเนื้อมนุษย์กิน บุรุษนี้ตอบว่าเพื่อบรรเทาความหิว และอธิบายถึงเหตุที่เอาใบไม้มาปิดบังร่างกายแล้วชิงผ้าบังลมว่า เพราะลมอาจจะไปกระทบร่างกายคนไม่ดี และถ้าพัดมาถูกร่างกายตนจะทำให้เป็นทุกข์ ที่ปิดด้วยใบไม้เพราะละเวนซึ่งทุกข์เปรียบกับคนว่าถ้ารู้ว่าเป็นคนอกตัญญูก็ไม่ควรคบหาสมาคม เพราะจะนำทุกข์มาให้ และได้

กล่าวถึงโทษภัยของการอยู่ใกล้กับคนอกตัญญู จนกระทั่งเทวดาเลื่อมใสจึงพาไปวิมานของตน ให้เครื่องประดับ ให้บริโภคอาหารทิพย์ แล้วอภิเษกให้บุรุษนั้นเป็นพระราชเสวยราชสมบัติ บุรุษนั้นเมื่อเป็นกษัตริย์ก็บำเพ็ญกุศลจนสิ้นพระชนม์.

ความย่อเรื่องสหายโจร จบ.

ความย่อเรื่องมรุตพราหมณ์

ณ หมู่บ้านภาคคาม ริมฝั่งแม่น้ำจันทภาคานที พราหมณ์คนหนึ่ง ชื่อมรุต เดินทางไปเมืองตักสิลาเห็นสุนัขเป็นโรคเรื้อนอยู่ในศาลา จึงขยำเถานิลวัลล์กับน้ำส้มให้สุนัขกินโรคเรื้อนก็หาย ด้วยความอุปการะของพราหมณ์สุนัขจึงตามไปอยู่กับพราหมณ์ ต่อมาภรรยาพราหมณ์คลอดลูกแต่ทารกขวางครรภ์ตายในครรภ์ หมอจึงตัดรกออกเป็นท่อน ๆ แล้วนำทารกออกมาได้ พราหมณ์เห็นภาพนั้นก็เกิดความเหนียวหน่าย จึงออกบวชเป็นฤาษีอยู่ในป่า ภรรยาโกรธและไปมีสามีใหม่ แล้วปรึกษาสามีใหม่เพื่อจะฆ่าพราหมณ์ สุนัขได้ยินจึงติดตามสหายสามีใหม่เพื่อขัดขวาง โดยลอบกัดสายธนูจนขาดหลายครั้ง กัดทำให้ลั่นลงและเห่าเพื่อไม่ให้ยิงธนูฆ่าพราหมณ์ พราหมณ์จึงเห็นความกตัญญูของสุนัข พราหมณ์ช่วยทายารักษาสามีใหม่จนหายดีแล้วพากลับเรือน ต่อมาพราหมณ์ได้บำเพ็ญฌาน และอภิญญา จนสิ้นอายุก็ได้ไปเกิดในพรหมโลก.

ความย่อเรื่องมรุตพราหมณ์ จบ.

ความย่อเรื่องผู้ให้น้ำดื่ม

ในชมพูทวีป บุรุษคนหนึ่งลงเรือข้ามแม่น้ำจันทภาคานที ในเรือลำนั้นมีสตรีครรภ์แก่เมื่อถึงกลางแม่น้ำ สตรีผู้นั้นจะคลอดลูก นางกระหายน้ำมาก แต่ไม่มีใครให้น้ำดื่ม เพราะทำเป็นไม่ได้ยิน บุรุษผู้นั้นจึงนำน้ำไปให้นาง ต่อมานางก็คลอดลูกได้ปลอดภัย เมื่อเรือถึงฝั่งต่างก็แยกย้ายกันไป วันหนึ่งบุรุษผู้นั้นไปถึงเมืองที่สตรีผู้นั้นอาศัยอยู่ เมื่อไม่มีที่พักจึงนอนที่ศาลาริมพระนคร ในวันนั้นโจรขโมยของในพระนครมา ถูกราชบุรุษติดตามมาใกล้จะทันโจรก็ทิ้งทรัพย์ไว้ที่ศาลาแล้วหนีไป เมื่อราชบุรุษไปถึงศาลาเห็นบุรุษผู้นั้นก็คิดว่าเป็นโจรจึงจับตัวไปให้พระราชแล้วจะนำไปประหาร

ฝ่ายสตรีที่เคยได้รับน้ำดื่มเห็นเข้าก็จำได้ จึงไปกราบทูลพระราชให้ปล่อยบุรุษผู้นั้น โดยจะยอมเป็นทาสพร้อมกับบุตรอีก ๗ คน พระราชาสงสัยจึงซักถามถึงความ

เป็นมาที่นางคิดจะช่วยบุรุษผู้นั้น นางจึงเล่าถึงบุญคุณของบุรุษผู้นั้น นางจึงเล่าถึงบุญคุณของบุรุษผู้นั้นให้ทรงทราบ พระราชาจึงสอบสวนหาความจริงและทราบว่าบุรุษผู้นั้นไม่ได้เป็นโจร พระราชาพอพระทัยและเลื่อมใสในสัจธรรมของนาง จึงพระราชทานยศและทรัพย์ให้บุคคลทั้ง ๒ ตั้งแต่นั้นมาทั้ง ๒ คนก็สร้างกุศล เช่น ให้ทาน จนสิ้นอายุได้ไปเกิดในสวรรค์

ความย่อเรื่องผู้ให้น้ำดื่ม จบ

ความย่อเรื่องผู้สละชีวิตให้แก่เพื่อน

ครั้งนั้น ณ นครสาวัตถี พราหมณ์ ๒ คนชื่อ โสมพราหมณ์ และโสมทัตพราหมณ์ เล่นสากัน โสมทัตพราหมณ์เป็นฝ่ายชนะ โสมพราหมณ์จึงให้ผ้าสาฎก และแหวน เมื่อชวนกันกลับเรือน โสมพราหมณ์ไม่กล้ากลับเพราะละอายผู้คนที่ตนเหลือผ้าถุงผืนเดียว และหากบุตรภรรยาไม่เห็นแหวนที่มือก็จะโกรธ โสมทัตพราหมณ์จึงคืนผ้าและแหวนให้ ทั้งสองจึงเป็นสหายรักกัน

ต่อมาโสมทัตพราหมณ์เป็นชู้กับภรรยาผู้อื่น ถูกจับไปถวายพระราชาถึง ๓ ครั้ง แต่พระราชาให้ออวาทแล้วปล่อยตัวไป ๓ ครั้ง ในครั้งที่ ๔ จึงรับสั่งประหารชีวิต ขณะนั้นโสมพราหมณ์ได้เห็นสหายด้วยความกตัญญูรู้คุณที่โสมทัตพราหมณ์เคยคืนผ้าและแหวน จึงเข้าเฝ้าพระราชาเพื่อขอรับโทษแทน

ราชบุรุษจึงประหารโสมพราหมณ์แทน โสมพราหมณ์ได้ไปเกิดในเทวโลกเสวยทิพย์สมบัติในรัตนวิมาน มีนางฟ้า ๑,๐๐๐ องค์เป็นบริวาร เพราะผลจากการให้ชีวิตเป็นทาน ส่วนโสมทัตพราหมณ์ก็ให้ทานแต่ภิกษุ แล้วแผ่ส่วนกุศลไปให้โสมพราหมณ์ โสมเทวบุตรจึงเนรมิตกายเป็นชายหนุ่ม ลงไปหาโสมทัตพราหมณ์แล้วพาโสมทัตพราหมณ์ไปสู่ทิพย์วิมานของตนเป็นเวลา ๗ วัน จึงพอมาส่ง โสมทัตพราหมณ์ยังระลึกถึงทิพย์สมบัติจนซบผอมเป็นโรคผอมเหลือง โสมเทวบุตรทราบเรื่องก็ลงมาอบแก้วจินตามณีให้ จากนั้นโสมทัตพราหมณ์ก็บำเพ็ญกุศล ให้ทานจนสิ้นชีวิตได้ไปเกิดในเทวโลกพร้อมกับภรรยา.

ความย่อเรื่องผู้สละชีวิตให้แก่เพื่อน จบ.

ยักขวัณจิตวรรค

ความย่อเรื่องยักษณ์ภูคค

ณ หมู่บ้านตุนทิกคาม มีบุรุษชื่อพุทททาส ตั้งอยู่ในพุททสรณคณห์ ครั้นนั้นมีบุรุษคนหนึ่งเดินทางไปตุนทิกคาม เพื่อจะไปพักที่บ้านของพุทททาส ระหว่างทางยักษณ์ตนหนึ่งเข้าสิง เพื่อจะทำร้าย เมื่อบุรุษผู้นั้นเข้าไปในบ้าน ยักษณ์ก็เข้าไม่ได้เพราะพระรัตนตรัย เมื่อผ่านไป ๗ วัน บุรุษผู้นั้นออกจากบ้านของพุทททาสเพื่อกลับบ้านของตน เมื่อยักษณ์เห็นก็จะจับกินเป็นอาหาร บุรุษจึงถามว่าเหตุใดไม่จับกินขณะที่อยู่ในบ้านตลอด ๗ วัน ยักษณ์จึงบอกว่าเพราะกลัวอำนาจภาพพระสรณคณห์ บุรุษนั้นจึงถามความหมายของสรณคณห์ เมื่อเขาทราบความหมายแล้วจึงกล่าวลงยักษณ์ว่า เราก็คือพระพุทเจ้าเป็นที่พึ่ง ยักษณ์ได้ยินก็แล้วหนีไป ตั้งแต่นั้นมาบุรุษผู้นั้นก็นับถือพระพุทเจ้าเป็นที่พึ่ง เมื่อตายไปก็ได้ไปเกิดในเทวโลก เพราะอำนาจภาพแห่งพระสรณคณห์.

ความย่อเรื่องยักษณ์ภูคค จบ.

ความย่อเรื่องคนมิจฉาทิฎฐิ

ครั้งหนึ่งมีพรามณ์ ๒ คนอาศัยในเมืองราชคฤห์ คนหนึ่งเป็นพรามณ์มิจฉาทิฎฐิ นับถือพระพรหม ส่วนอีกคนหนึ่งเป็นพรามณ์สัมมาทิฎฐิ นับถือพระรัตนตรัย บุตรของพรามณ์ทั้ง ๒ เล่นลูกกลุ่บก่อน บุตรของพรามณ์สัมมาทิฎฐิเป็นฝ่ายชนะเสมอ เพราะก่อนโยนลูกกลุ่บจะกล่าวคำว่า นะโม พุทธายะ เมื่อบุตร ของพรามณ์มิจฉาทิฎฐิทราบ ก็กล่าว นะโม พุทธายะ ก่อนโยนลูกกลุ่บ หลังจากนั้นก็ไม่แพ้อีก

วันหนึ่งพรามณ์มิจฉาทิฎฐิพาบุตรไปเก็บฟืน ก่อนกลับก็จอดเกวียนไว้ที่ริมประตูพระนคร เพื่อปล่อยให้วัวกินหญ้า วัวเดินเข้าไปในพระนคร บิดาจึงให้บุตรเฝ้าเกวียน ส่วนตนเข้าไปตามวัว เมื่อถึงเวลาเย็น นายประตูก็ปิดประตูพระนคร บิดาออกมาไม่ได้จึงต้องนอนในพระนคร ส่วนบุตรนอนใต้เกวียน ขณะนั้นมียักษณ์ ๒ ตน ตนหนึ่งเป็นยักษณ์สัมมาทิฎฐิ อีกตนหนึ่งเป็นยักษณ์ มิจฉาทิฎฐิ ฝ่ายยักษณ์มิจฉาทิฎฐิเห็นบุตรของพรามณ์มิจฉาทิฎฐิก็จะจับกิน แม้ว่ายักษณ์สัมมาทิฎฐิจะจับกิน แม้ว่ายักษณ์สัมมาทิฎฐิห้ามไว้ถึง ๓ ครั้ง ก็ไม่เชื่อฟัง เมื่อยักษณ์จับบุตรของพรามณ์มิจฉาทิฎฐิ บุตรผู้นั้นจึงกล่าวว่า นะโมพุทธายะ

ยักษ์มัจฉาทิภูฏไต่ยีนก็ตกใจและเกรงกลัวบาปจึงนำภาชนะทอง พร้อมทั้งอาหารของกษัตริย์ แล้วจารึกบนภาชนะทอง ถึงการขอขมาต่อเรื่องที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งอธิษฐานว่าอักษรจงปรากฏเมื่อกษัตริย์ได้ทอดพระเนตร แล้วแปลงกายเป็นบิดานำอาหารไปให้ รุ่งขึ้นบิดาก็ไปหาบุตร ส่วนกษัตริย์สั่งให้ราชบุตรค้นหาภาชนะทอง เมื่อพบอยู่ในเกวียนจึงจับบิดาและบุตรมัจฉา-ทิภูฏไปซักถาม เมื่อกษัตริย์ทอดพระเนตรอักษรที่จารึกก็โสมนัส จึงพระราชทานที่ดิน และยศศักดิ์ให้บิดาและบุตรเป็นรางวัล.

ความย่อเรื่องคนมัจฉาทิภูฏ จบ.

ความย่อเรื่องแท่นรองพระบาท

ณ เมืองปัจจันตนคร อุบาสกผู้หนึ่งผู้นับถือพระรัตนตรัย พระชีณาสพงศ์หนึ่งเก็บแท่นรองพระบาทพระพุทธรเจ้าไว้ในยาม และนำมายังเมืองปัจจันตนคร ขณะที่บิณฑบาตอุบาสกผู้นั้นก็นิมนต์ให้เข้าไปฉันอาหารในเรือนตน

ต่อมา ก็นิมนต์พระชีณาสพไปที่บ้านเป็นประจำแล้วสร้างบรรณศาลถวาย ฝ่ายพระชีณาสพก็สร้างเจดีย์ทรายบรรจุแท่นรองพระบาทเพื่อเป็นที่สักการบูชา ครั้นนั้นมีบุรุษผู้หนึ่งนับถือพระอิศวรโต้เถียงกับอุบาสกที่นับถือพระรัตนตรัย เรื่องอานุภาพของพระพุทธรเจ้ากับอานุภาพของพระอิศวร ทั้ง ๒ คน จึงเข้าเฝ้ากษัตริย์เพื่อให้ทรงตัดสิน กษัตริย์ให้ประกาศให้ชาวเมืองมาชุมนุมกันเพื่อมาดูปาฏิหาริย์ในอีก ๗ วัน เมื่อครบกำหนด ๗ วัน แท่นรองพระบาทก็ทำลายเจดีย์ แล้วลอยขึ้นไปบนอากาศเปล่งรัศมีพรรณ ๖ ประการ ตั้งแต่นั้นชาวเมืองก็นับถือพระไตรสรณคมน์.

ความย่อเรื่องชาตัง จบ.

ความย่อเรื่องอุตตรสามเณร

ณ ป่าหิมพานต์ พืษยารตคนหนึ่งถวายเป็นดอกกรรณิการ์ณ ๓ ดอก แต่พระพุทธรเจ้าพระนามว่าสุเมธะ ต่อมาวิษยาร ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วจุติในมนุษย์โลก และเกิดใน เทวโลกเป็นเวลานานจนถึงสมัยของพระสัมมาสัมพุทธรเจ้า

วิษยารมาเกิดเป็นพราหมณ์ในเมืองราชคฤห์ ชื่อ อุตตรกุมารมานพ มีรูปงาม มีปัญญาและกิริยามารยาทดี วัสสการพราหมณ์ มหาอำมาตย์แห่งพระเจ้าพิมพิสาร ประราธนา

ให้ธิดาของตนเป็นภรรยาอุตฺตรมานพ แต่ถูกปลุกเสกถึง ๓ ครั้ง เมื่ออุตฺตรมานพได้ฟังพระธรรมเทศนา เกิดความศรัทธาจึงบรรพชาเป็นสามเณร

ครั้งนั้นพระสารีบุตรอาพาธ อุตฺตรสามเณรจึงออกบิณฑบาตเพื่อหายมารักษา เมื่อถึงริมสระจึงตั้งบาตรไว้ แล้วไปชำระกายที่สระน้ำ โจรผู้หนึ่งขโมยแก้ว ๗ ประการมาแล้วใส่ลงในบาตรสามเณร ราชบุรุษเห็นห่อผ้าในบาตร คิดว่าสามเณรเป็นโจร จึงจับตัวไปไว้วัดสการ พราหมณ์มหาอำมาตย์พิพากษา ด้วยความพยายามที่สามเณรไม่ยอมรับธิดาตนเป็นภรรยาทำให้ได้รับความอับอาย

วัดสการพราหมณ์มหาอำมาตย์จึงสั่งให้นำสามเณรไปเสียบบนหลาว พระสารีบุตรทราบความจึงไปกราบทูลพระพุทธเจ้า พระองค์ก็เสด็จมาแล้ววางพระหัตถ์บนศรีษะของสามเณรแล้วเล่าถึงกรรมที่เคยทำไว้ในอดีตชาติทำให้อุตฺตรสามเณรบำเพ็ญวิปัสสนาบนหลาวจนสิ้นกิเลส ได้อภิญญา ๖ ประการ สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ส่วนชนทั้งหลายเมื่อได้ฟังเทศนาก็สำเร็จมรรคผล อุตฺตรสามเณรเหาะขึ้นไปบนอากาศ พระภิกษุทั้งหลายจึงถามถึงสาเหตุที่สามารถบำเพ็ญวิปัสสนาในขณะที่กำลังเป็นทุกข์ สามเณรจึงอธิบายแล้วเล่าเรื่องในอดีตชาติให้ฟัง.

ความย่อเรื่องอุตฺตรสามเณร จบ.

ความย่อเรื่องทำกาวิระ

ในชมพูทวีป ณ เมืองโจฬรัฐ มีท่าเรือ ชื่อ กาวิระปฏน มีคนมีฉันทิภูมิจำนวนมาก นับถือพระอิศวร วาดภาพพระพุทธรเจ้าหมอบไหว้พระอิศวรบนแผ่นกระดานในศาลเทวดา เมื่ออุบาสกที่เป็นสัมาทิภูมิจึงเห็นภาพไม่สมควร จึงไปกราบทูลกษัตริย์ เพื่อให้ทราบถึงอานุภาพของทั้ง ๒ ฝ่ายพระราชาก็รับสั่งให้นำผ้าไปพันภาพวาดแล้วประทับตราของพระองค์ตั้งไว้ในศาล ปิดประตูดีดตราแล้วให้คนเฝ้า

หลังจากนั้น ๗ วัน จะเสด็จมาทอดพระเนตรภาพวาด ภายใน ๗ วัน บรรดาอุบาสกบำเพ็ญ ทาน รักษาศีล แผ่เมตตา บูชาพระรัตนตรัย และบอกให้บรรดาเทพ และท้าวจตุมหาราชแก้ไขภาพวาด ทำให้พระแท่นบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ของพระอินทร์ร้อน พระอินทร์ลงมาแก้ไขภาพวาดแล้วบอกให้อุบาสกรู้ เมื่อครบ ๗ วัน ก็เปิดผ้าพันภาพวาดกษัตริย์ทอดพระเนตรรูปในแผ่นกระดานเกิดปาฏิหาริย์กลายเป็นรูปพระอิศวรถวายนมัสการ พระพุทธรเจ้า

ตั้งแต่นั้นมาษัตริย์ตั้งอยู่ในพระสรณคมน์ แล้วรับสั่งให้ทำลายศาลเทวดา เพื่อสร้างเป็นวิหารใหญ่ประดิษฐานภาพวาดนั้น.

ความย่อเรื่องทำการวิระ จบ.

ความย่อเรื่องคนประหารใจ

ครั้งหนึ่งมีใจ ๕๐๐ คน มาโจกรรมในเมือง วันหนึ่งใจทั้งหลายพบบุรุษคนหนึ่ง จึงชวนไปเป็นโจร ต่อมาโจรทั้งหมดถูกจับ กษัตริย์รับสั่งว่าหากโจรคนใดฆ่าโจรทั้งหมดก็จะให้ชีวิตบุรุษผู้นั้นก็รับอาสาประหารโจรทั้งหมดดกษัตริย์จึงพระราชทานตำแหน่งหน้าที่ประหารโจรให้ เมื่อผ่านไป ๒๐ ปี บุรุษผู้นั้นชรภาพไม่มีแรงประหารโจรผู้อื่นก็มาทำหน้าที่แทน บุรุษผู้นั้นจึงกลับบ้านในชนบท พบกับผู้มีมรดก แล้วกลับไปทำหน้าที่ประหารโจรอีก ๒๕ ปี กระทั่งทุพพลภาพใกล้ตาย และต้องทนทุกข์ทรมาน เมื่อหลับตาแล้วเห็นสิ่งที่น่ากลัว ขณะนั้นพระสารีบุตรพิจารณาด้วยทิพยจักขุญาณ เห็นว่าบุรุษผู้นี้ ถ้าตายไปก็จะตกนรก จึงไปอนุเคราะห์บุรุษนั้นโดยถือบาตรไปสู่ประตูเรือน บุรุษผู้นั้นเห็นพระสารีบุตร ด้วยความโกรธจึงคิดจะฆ่าพระสารีบุตรด้วยมรดกถึง ๓ ครั้ง ก็ไม่อาจทำอันตรายพระสารีบุตรได้ จึงเกิดความเลื่อมใสและถวายข้าวปายาส แต่พระสารีบุตร เมื่อตายไปจึงได้ไปเกิดในสวรรค์

ภิกษุที่มาประชุมกันในศาลาโรงธรรมสภากราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่าบุรุษผู้ประหารโจรนั้นได้ไปเกิดในอบายภูมิทั้ง ๔ หรือไม่ พระพุทธเจ้าตรัสแก่ภิกษุว่าไม่ได้ไปเกิดในอบายภูมิ แต่ได้ไปเกิดในสวรรค์ เพราะผลจากทานที่ถวายข้าวปายาส และในอนาคตบุรุษผู้นั้นจะได้เป็นปัจเจกพุทธองค์หนึ่ง.

ความย่อเรื่องคนประหารใจ จบ.

ความย่อเรื่องอุบาสกสุทธ

ครั้งหนึ่ง อุบาสกคนหนึ่งมีอาชีพหีบอ้อย และเป็นผู้มีความศรัทธาหนักถือพระรัตนตรัยวันหนึ่งเห็นพระภิกษุอาพาธ จึงถวายน้ำมันเนยกระบวยหนึ่งเพื่อเป็นยา และถวayakanน้ำอ้อยนอกจากนี้ยังได้ให้อาหารเป็นทานแก่สุนัข ต่อมาได้ฟังพระธรรมเทศนา และถวายผ้าผืนหนึ่งแด่ภิกษุผู้แสดงธรรม อุบาสกผู้นี้ได้ตั้งปณิธานว่า หากยังไม่ถึงนิพพาน ขอให้ผลทานนั้น ส่งผลให้สมดังใจคิดทุกประการ

เมื่อตายไปจึงได้ไปเกิดในสวรรค์ จากนั้นจุติในตระกูลเศรษฐี เมื่อมีอายุ ๒๐ ปี ได้ฟังธรรมเทศนาแล้วออกบวช ไม่นานก็สำเร็จอภิญญา พร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณ มีภิกษุเป็นบริวาร ๕๐๐ รูป ไปสู่เมืองอุตตรมีภรรยาเศรษฐีอาราธนาให้รับอาหารบิณฑบาต และสร้างกุฏิ ๕๐๐ หลัง ถวายพระมหาเถระ จากนั้นพระมหาเถระเดินทางไปหมู่บ้านปัจฉินตคามลงเรือกับพ่อค้าและภิกษุ ๕๐๐ รูป ระหว่างทางเกิดโรคลมในท้อง จึงให้พระภิกษุนำบาตรไปตักน้ำทะเล น้ำทะเลก็กลายเป็นน้ำมันเนยมารักษาโรค เป็นที่น่าอัศจรรย์

จากนั้นพระเถระได้แสดงปาฏิหาริย์ด้วยผลบุญที่เคยสร้างมาแล้วเล่าเรื่องในอดีตชาติให้ภิกษุทั้งหลายฟังและมหาชนฟังแล้วภิกษุทั้งหลายและมหาชนฟังแล้วก็ทำทานรักษาศีล เมื่อสิ้นอายุจึงได้ไปสู่สวรรค์.

ความย่อเรื่องอุบาสกสุทธ จบ.

ความย่อเรื่องคนกำพร้า

มนุษย์เชื้อใจคนหนึ่ง อยู่ในเมืองพาราณสี มีอาชีพรับจ้าง เห็นชาวเมืองทำบุญก็อยากทำบุญบ้าง แต่ตนยากจน จึงรับจ้างทำงานได้อาหาร ข้าวสาร และงา แล้วชวนคนอื่นมาสร้างมณฑป ประดับด้วยดอกไม้ป่าแล้วนิมนต์พระภิกษุมาฉันอาหาร เมื่อตายไปแล้วก็ได้ไปเกิดในเทวโลก มีวิมานทอง มีนางฟ้าเป็นบริวารบรรเลงดนตรี

วันหนึ่งพระมหาเถระเจ้า นามว่ามหาสังฆรักขิต จาริกไปในเทวโลก เห็นเทวบุตรมีรัศมี มีวิมานงดงามจึงถามถึงกุศลที่ได้กระทำมา เมื่อพระมหาสังฆรักขิตลงมายังโลกมนุษย์ก็เล่าเรื่องราวให้มหาชนฟัง ต่างก็สร้างกุศลแล้วได้ไปในสวรรค์เป็นจำนวนมาก.

ความย่อเรื่องคนกำพร้า จบ.

ความย่อเรื่องเทวบุตร

ครั้งหนึ่ง ชมพูทวีป ซึ่งยังไม่ได้ชื่อชมพูทวีปมีความแห้งแล้ง ผู้คนอดอยาก วันหนึ่งมีพระเถระบิณฑบาตที่บ้านหลังหนึ่ง ซึ่งคนในบ้านกินน้ำข้าวแทนข้าว เมื่อเห็นพระเถระจึงหุงข้าวที่มีเพียงเล็กน้อยเพื่อจะใส่บาตร ด้วยจิตศรัทธาทำให้ข้าวสุกนั้นเต็มหม้อ จึงตักข้าวใส่บาตร แล้วเรียกให้ผู้อื่นมาบริโภคข้าว แต่ว่าข้าวก็ไม่พร่องเลย ตั้งแต่นั้นมาคนในบ้านก็ทำทาน เมื่อตายไปก็ได้ไปเกิดในสวรรค์

ฝ่ายเถระนั้นเมื่อบิณฑบาตแล้วก็ไปนั่งฉันใต้ต้นไม้ ซึ่งมีรุกเทวดาอดอยากอาหาร ทัพย์ เพราะในอดีตไม่เคยให้ทาน เมื่อเห็นพระเถระก็แปลงกายเป็นคนชรา พระเถระกำลังจะฉันคำสุดท้ายเมื่อเห็นคนชราก็ให้ก้อนข้าวไป คนชราคิดว่าตนไม่เคยถวายทาน จึงถวายก้อนข้าวคืนพระเถระเพื่อจะได้เป็นกุศล เมื่อใส่ลงในบาตรก้อนข้าวก็กลายเป็นอาหารทัพย์ หลังจากรุกเทวดาดับเบญจขันธ์ก็ไปเกิดในสวรรค์ชั้นฉกามพจร เป็นเทวบุตร

เมื่อถึงสมัยพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระพุทธเจ้า พระนามว่า ปทุมุตตระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เทวบุตรจุติในครรภ์นางพราหมณี ภรรยาของพราหมณ์มีจิตภูมิสมบัติมาก มีชื่อว่าเทวกุมาร เทวกุมารเห็นว่าเมื่อบิดามารดาตายไปก็นำทรัพย์สมบัติไปไม่ได้ เทวกุมารจึงบริจาคทรัพย์สมบัติให้คนเดินทาง คนกำพร้าอนาถา แล้วบวชเป็นดาบสบำเพ็ญพรตจนได้อภิญญา ๕ สมบัติ ๘ เมื่อถึงสมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตตระ ณ เมืองหงสาวดี กำลังเทศนา จึงเข้าไปฟัง เมื่อสิ้นอายุแล้วไปเกิดในสวรรค์ชั้นฉกามพจร ได้เป็นพระอินทร์ ๕๐ ชาติ และจุติมาเกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๒๑ ชาติ

ต่อมาในสมัยศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทวบุตรจุติในเมืองหงสาวดีก็เมื่ออายุ ๗ ขวบ ฟังธรรมก็ได้อนิจลักษณะและได้บรรลุอรหัตผล แล้วจึงกล่าวถึงเรื่องในอดีตชาติของตน ท่านกลางภิกษุทั้งหลาย.

ความย่อเรื่องเทวบุตร จบ.

ความย่อเรื่องพระสิวลี

ครั้งหนึ่ง พระพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตตระ แสดงพระธรรมเทศนาท่านกลางบริษัททั้ง ๔ มีพระเจ้าหงสาวดีเป็นประธาน พระพุทธองค์ทรงแต่งตั้งพระมหาเถระองค์หนึ่งให้เป็นเลิศแห่งผู้มีลาภ พระเจ้าหงสาวดีเห็นดังนั้นก็ประสงค์เช่นนั้นบ้าง จึงถวายทานแด่พระสงฆ์แล้วตั้งปณิธาน พระพุทธเจ้าตรัสพยากรณ์ว่าในอนาคตพระเจ้าหงสาวดี จะได้เป็นเลิศในทางมีลาภ (สมบูรณ์ด้วยปัจจัยลาภ) ในศาสนาของพระโคตมบรมศาสดา เมื่อพระเจ้าหงสาวดีสวรรคตได้ไปเกิดเป็นเทวบุตรในสวรรค์

ครั้นถึงสมัยพระพุทธศาสนาของพระวิปัสสิสัมมาสัมพุทธเจ้าเทวบุตรจุติมาเกิดเป็นบุตรเศรษฐีได้เป็นเสนาคุตอำมาตย์ ในชาตินี้ได้ถวายนมเปรี้ยวกับรวงผึ้ง ต่อมาได้ไปเกิดในสวรรค์และโลกมนุษย์สลับกันไป

ครั้งถึงสมัยพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทวบุตรจุติมาเกิดในครรภ์ของพระสุปปยาราชเทวีแห่งพระเจ้ามโหฬาร ในเมืองโกลิยนคร ทนทุกข์อยู่ในครรภ์

มารดา ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน จึงประสูติ มีพระนามว่าสิวลี เหตุที่ทนทุกข์ในครรภ์มารดา เป็นเวลานาน เพราะในอดีตชาติเคยไปทำสงครามปิดล้อมข้าศึกให้อดอยาก เมื่อพระสิวลีมีพระชนม์ ๗ พรรษา พบองค์สมเด็จพระศาสดา จึงขอบรรพชา พระพุทธองค์ทรงให้พระสารีบุตรเป็นพระอุปัชฌาย์ มีพระโมคคัลลานะเป็นพระอาจารย์ ขณะที่ปลงผมก็สำเร็จอรหัตผล ได้เป็นเลิศในทางมีลาภยิ่งกว่าภิกษุรูปอื่น.

ความย่อเรื่องพระสิวลี จบ.

มหาเสนาพรรค

ความย่อเรื่องราชามหาเสนาราช

ครั้งหนึ่ง กษัตริย์แห่งเมืองปาตลีบุตร พระนามว่า พระเจ้ามหาเสนาราช พระองค์พิจารณาสมบัติที่พระราชบิดาสั่งไว้ว่า เมื่อสิ้นพระชนม์ก็นำไปไม่ได้ นำไปได้เฉพาะกุศลกรรม ดังนั้นพระองค์จึงพึงธรรม ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุวันละหมื่นรูป ทุกวัน

วันหนึ่งพระองค์คิดจะทำบุญด้วยทรัพย์ที่พระองค์หามาเอง จึงมอบราชสมบัติให้อำมาตย์ แล้วพาพระภิกษุไปสู่เมืองอุตตมมธูบุรี รับจ้างทำงานกับเศรษฐี ๓ ปี ได้ข้าวสาลีมาพันเกวียนก็กลับสู่เมือง ฝ่ายพระเจ้ามหาเสนด้าข่าว ส่วนพระภิกษุผิดข่าว ขณะนั้นพระอรหันต์ประมาณ ๕๐๐ รูป เหาะมาทางอากาศเพื่อมารับบิณฑบาต

พระมหาเถระองค์หนึ่ง ณ ปิยงกุทวีป มีนามว่า พระสิวลีมหาเถระรับอาหารบิณฑบาตแล้วก็นำอาหารบิณฑบาตเหาะไปถวายพระภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป ก็เพียงพอจันทุรูป พระเจ้ามหาเสนาราชเห็นอานุภาพก็มีพระทัยยินดี ภายหลังพระเจ้ามหาเสนราชและพระภิกษุสำเร็จโสดาบัน.

ความย่อเรื่องราชามหาเสนาราช จบ.

ความย่อเรื่องสุวรรณตลิกา

ในชมพูทวีป สตรีคนหนึ่งในเมืองอนูราธนคร เป็นผู้เลื่อมใสพระรัตนตรัย วันหนึ่งนางถือดอกไม้พาดบุตรสาวไปบูชาพระเจดีย์ ขณะที่นางไปตักน้ำมาล้างภาชนะที่บูชาพระเจดีย์ บุตรสาวก็นำดอกไม้วางลงบนภาชนะที่ยังไม่ได้ล้าง แล้วอธิษฐานขอให้มียูปร่าง หน้าตางดงาม มารดาจึงติเตียนว่าลูกเป็นจันทาล บุตรสาวจึงยอว่ามารดาเป็นจันทาล ต่อมา บุตรสาวไปเกิดในครอบครัวพราหมณ์จันทาล ในเมืองอุตตมมธูราช ในชมพูทวีป มีรูปร่างเหมือนนางฟ้า ยามที่อ้าปากมีรัศมีเปล่งออกมา ร่างกายมีรัศมี กลิ่นปากหอมเหมือนกลิ่นดอกบัว กลิ่นกายหอมเหมือนกลิ่นจันทน์ และมีทองธรรมชาติเจิมหน้าผาก จึงได้ชื่อว่า สุวรรณตลิกา บุตรของพราหมณ์จันทาลผู้หนึ่ง มาสู่ชื่อนาง แต่นางปฏิเสธ บุตรของพราหมณ์ จึงเดินทางไปร้องเพลงเล่าเรื่องของนางถวายต่อกษัตริย์ เมื่อกษัตริย์ทรงทราบจึงเรียกบิดานางมาเข้าเฝ้าเพื่อตรัสถาม จึงทราบ ว่านางปรารถนาเฉพาะบุรุษที่มีชาติตระกูลสูงกว่านาง

ครั้งนั้นในปัญจมรณคร มีพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อ อุททาลพราหมณ์ มีชาติตระกูลสูง มีรูปงาม แต่เกลียดสตรี กษัตริย์จึงมีพระบัญชาให้ทั้ง ๒ พบกัน ขณะที่นางสุวรรณตลิกาเดินทางผ่าน ๕ พระนคร กษัตริย์ได้เห็นโฉมงาม ปลงพระชนม์พระองค์เองถึง ๕ พระองค์ เนื่องจากหลงในรูป เสี่ยง กลิ่น รส

อุททาลพราหมณ์ เห็นนางสุวรรณตลิกามีรูปโฉมงดงาม ก็เกิดความหลงใหลจนสลบไป เมื่อฟื้นคืนสติมาก็กลับเรือนตนแล้วไม่ได้ไปสอนที่สำนักเรียนเป็นเวลา ๔ เดือน กระทั่งพระราชกุมารที่เป็นศิษย์ ประมาณ ๔๐๐ พระองค์ ทราบสาเหตุก็พยายามฆ่านางสุวรรณตลิกา แต่ไม่สำเร็จ เมื่ออุททาลพราหมณ์ทราบข่าวว่าพระราชกุมารรับสั่งให้ฆ่านางแล้ว อุททาล-พราหมณ์จึงฆ่าตัวตายตามโดยการการโดดเข้ากองไฟ

ในตอนท้ายเรื่องกล่าวถึงพุทธปฏิภาของพระพุทธเจ้าว่า “ผู้ที่ลุ่มหลงในราคะ ในเบญจกามคุณทั้ง ๕ ย่อมถึงมรณภัย.

ความย่อเรื่องสุวรรณตลิกา จบ.

ความย่อเรื่องหญิงกำพร้า

ครั้งหนึ่ง พระภิกษุและชนทั้งหลาย จะไปนมัสการพระมหาโพธิ พระภิกษุพบหญิงเชื่องใจเป็นกำพร้า นางก็ถามถึงความประสงค์ของพระภิกษุ พระภิกษุเล่าให้ฟัง และกล่าวถึงอำนาจของพระมหาโพธิ สตรีผู้นั้นไม่มีทรัพย์สิน จึงนำผ้าที่ห่มกายซักแล้วถวายแด่พระภิกษุ เพื่อนำไปทำเป็นธงบูชาพระมหาโพธิ

นางตายไปแล้วเกิดเป็นภูมเทวดาในป่าใกล้ทางที่ภิกษุจะต้องผ่านกุศลที่นางได้ถวายผ้าไปทำเป็นธงบูชาพระมหาโพธิ จึงมีต้นกล้วยพฤษ์ประดับด้วยธงชัย เทพบุตรเทพธิดา มาพ้อนรำบรรเลงดนตรี ในวันที่ ๒ พระภิกษุทั้งหลายพบนางเทพนารีผู้เป็นภูมเทวดาก็ได้ถามนาง นางจึงเล่าบุพกรรมที่ตนเองได้ทำมาแก่ภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุเหล่านั้นกลับจากนมัสการพระมหาโพธิก็นำเรื่องมาบอกแก่ภิกษุทั้งหลายให้สร้างกุศล.

ความย่อเรื่องหญิงกำพร้า จบ.

ความย่อเรื่องพระอินทคุตตเถระ

ในชมพูทวีป ณ นครปาตลีบุตร มีพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่า พระเจ้าธรรมาโสกราช มีอาณาภพมาก มีอาณาเขตกว้างไกล และมีกษัตริย์ต่างเมืองจำนวนมากมาสวามิภักดิ์ พระเจ้าธรรมาโสกราชทอดพระเนตรเห็นพระราชผู้ครองเมืองเทวบุตรนคร จึงตรัสถามว่าในเทวบุตรนครมีพระภิกษุที่เป็นพหูสูตรมากเท่าใด พระราชากราบทูลว่ามีพระภิกษุผู้รู้พระไตรปิฎกจำนวนมาก มีพระอินทรคฤตเถระเป็นประธาน

พระเจ้าธรรมาโสกราชมีพระราชประสงค์จะทอดพระเนตร จึงให้พระราชเทวบุตรไปนิมนต์ แล้วให้พระราชเมืองต่างๆ ที่พระอินทรคฤตเถระจะเดินผ่านบูรณะถนนและประดับด้วยสิ่งของต่างๆ ให้สวยงาม จนกระทั่งพระอินทรคฤตเถระเกิดความถือตัวว่าเป็นผู้ประเสริฐ ขณะนั้นพระชีนาสพองค์หนึ่งเห็นด้วยทิพยจักขุ จึงไปให้อิโวกาเรื่องโทษของการถือตัว จนพระอินทรคฤตเถระบรรลพระอรหัตผล พร้อมทั้งปฏิสัมภิทาจากนั้นจึงเดินทางไปถึงเมือง ปาตลีบุตร แล้วแสดงพระธรรมเทศนา พร้อมทั้งแสดงพระไตรปิฎกและอรรถกถา กระทั่งเข้าสู่นิพพาน.

ความย่อเรื่องพระอินทรคฤตเถระ จบ.

ความย่อเรื่องสตรีบูชาด้วยดอกไม้พร้อมทั้งกิง

สตรีคนหนึ่งในชนบทแห่งเมืองของพระเจ้าโกศลราชมาเล่นมหรสพสมโภชพระบรมสารีริกธาตุ แต่เกิดโรคลมไม่สามารถเล่นมหรสพได้ จึงไปยังที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรเจ้า แล้วเก็บดอกกรัง ๓ ดอก มาบูชาพระบรมสารีริกธาตุ

ในคืนนั้นนางก็ตายไปเกิดในวิมานทองในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในวิมานทองมีดอกกรังขนาดเท่าล้อรถ นางถือดอกกรังนั้นไปบูชาพระธาตุเจดีย์ มนุษย์ทั้งหลายได้มาเห็นก็อัศจรรย์ใจ นางเทพธิดาจึงเล่าเรื่องให้ฟัง และกล่าวถึงความไม่เที่ยงแท้ของสังขารให้มนุษย์ทั้งหลายฟัง มนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้นฟังแล้วก็เชื่อในเรื่องผลกุศล จึงสร้างกุศล เช่น ให้ทาน เมื่อตายแล้วก็ได้ไปเกิดบนสวรรค์ เสวยทิพยสมบัติ.

ความย่อเรื่องสตรีบูชาด้วยดอกไม้พร้อมทั้งกิง จบ.

ความย่อเรื่องโมริยะพราหมณ์

ในหมู่บ้านจล ในแคว้นมคธ มีพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อว่า โมริยะพราหมณ์ มีภรรยาชื่อว่า นางเสนาพราหมณ์ ทั้งคู่มีศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ร่วมกันทำบุญทำทานจนทรัพย์สมบัติหมดสิ้นไป แต่ก็ยังตั้งใจที่จะทำทาน โดยการเก็บผลไม้ไปไม่มารับประทาน ที่เหลือนำไปขาย ได้ทรัพย์มากก็ทำทาน

วันหนึ่งโมริยะพราหมณ์ไปถึงชอกเขา เห็นดอกไม้ผลไม้จำนวนมาก และมีลำธารจึงวางกระเช้าไว้ริมฝั่งแล้วลงไปอาบน้ำ ฝ่ายรุกขเทวดา เห็นว่าโมริยะพราหมณ์เป็นผู้มีกุศลจึงเนรมิตดอกไม้ ผลไม้ ดอกไม้ ในกระเช้าให้เป็นทอง แล้วนำแก้วสารพัดนึกวางลงบนกองทองเมื่อพราหมณ์มาเห็นสิ่งของต่างๆ รุกขเทวดาจึงอธิบายให้ฟัง และเล่าเรื่องอดีตชาติของโมริยะพราหมณ์ว่า ในสมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ มีโจรชิงผ้าไตรจีวรพระภิกษุ โมริยะพราหมณ์ในอดีตชาติจึงถวายผ้าแก่ภิกษุรูปนั้น และยังสร้างกุศลโดยถวายจตุปัจจัยแก่ภิกษุทั้งหลาย ทองที่เนรมิตให้พร้อมทั้งแก้วสารพัดนึกก็เป็นผลทานในอดีตชาติ โมริยะพราหมณ์จึงนำทองและแก้วสารพัดนึกไปทำทาน ตายแล้วก็ได้ไปเกิดบนสวรรค์.

ความย่อเรื่องโมริยะพราหมณ์ จบ.

ความย่อเรื่องพ่อค้าน้ำผึ้งสามคนพี่น้อง

ในเมืองพาราณสี มีพ่อค้าขายน้ำผึ้งสามคนพี่น้องกัน วันหนึ่งพี่ชายสองคนไปซื้อน้ำผึ้งที่หมู่บ้านปัจฉินตคาม จากชาวมลยประเทศ ครั้งนั้นมีพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่งอยู่ ณ ภูเขาคันธมาถ์ พระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นวิฆเนศวรและทราบว่าจะหายอาพาธด้วยน้ำผึ้ง จึงเหาะไปบิณฑบาตที่เมืองพาราณสี พบสตรีผู้หนึ่งจึงถามถึงสถานที่ที่สามารถจะบิณฑบาตน้ำผึ้ง สตรีนั้นจึงบอกทาง เมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าไปถึงหน้าร้านขายน้ำผึ้ง พ่อค้ารับบาตรมาใส่น้ำผึ้งจนล้นบาตร แล้วอธิษฐานให้ได้สวเวยราชสมบัติเป็นใหญ่ในชมพูทวีป พระปัจเจกพุทธเจ้ารับบาตรแล้วให้พร ฝ่ายสตรีที่บอกทางก็ถามถึงคำอธิษฐานของพ่อค้าน้ำผึ้ง นางถวายผ้าแล้วอธิษฐานว่าเมื่อใดที่พ่อค้าได้เป็นบรมกษัตริย์ ขอให้ตนได้เป็นอัครมเหสีแห่งบรมกษัตริย์นั้น

เมื่อพ่อค้าทั้งสองพี่น้องกลับมา ทราบว่าน้องชายถวายน้ำผึ้ง แก่พระปัจเจกพุทธเจ้า และน้องชายได้อธิบายลักษณะการแต่งกายของพระปัจเจกพุทธเจ้าให้ฟัง พ่อค้าที่เป็นพี่ชายคนโตกล่าวว่า พระปัจเจกพุทธเจ้าคงจะเป็นพวกจันทรบาล ส่วนคนรองโกรธน้องชาย จึงบอกให้โยนพระปัจเจกพุทธเจ้าลงไปในมหาสมุทร แต่เมื่อน้องชายกล่าวถึงคุณของพระปัจเจกพุทธเจ้า พี่ชายก็เลื่อมใสและกล่าวคำอนุโมทนา

ต่อมา ในสมัยพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์นี้ หลังจากพระพุทธองค์ปรินิพพานไปแล้ว ๒๐๐ ปี พ่อค้าที่ถวายน้าฝิ่งได้มาเกิดเป็นพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาจนเจริญรุ่งเรือง สตรีที่บอกทางได้มาเกิดเป็นอัครมเหสีของพระเจ้าอโศกมหาราช ส่วนพี่ชายคนโตที่กล่าวว่าพระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นพวกจันทาล ได้มาเกิดเป็นนิโครธสามเณร ผู้ที่ทำให้พระเจ้าอโศกมหาราชเลื่อมในพระพุทธศาสนา ส่วนพี่ชายคนรองที่บอกว่าให้โยนพระปัจเจกพุทธเจ้าลงไปในมหาสมุทร ได้มาเกิดเป็นพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ ซึ่งเป็นพระสหายกับพระเจ้าอโศกมหาราช.

ความย่อเรื่องพ่อค้าน้าฝิ่งสามคนพี่น้อง จบ.

ความย่อเรื่องผู้ฆ่าบุตร

ครั้งหนึ่ง พระภิกษุจากลังกาทวีป ประมาณ ๖๐ รูป ไปไหว้พระเจดีย์ ณ ชมพูทวีป และขึ้นจากท่าเรือตามพลิตตปฏนประเทศ ไปถึงเมืองปาตลีบุตร สามีภรรยาคนหนึ่งเห็นพระภิกษุก็อยากทำทานแต่ไม่มีทรัพย์จึงคิดฆ่าลูกเพื่อที่ญาติมิตรจะได้นำของมาให้ แต่ไม่สามารถฆ่าลูกตนเองได้ เพราะความรัก จึงออกอุบายให้ลูกไปเล่นใกล้จอมปลวกพญานาค เพื่อให้พญานาคฉกกัดจนตาย

แต่เพราะเด็กไม่รู้ประสาจึงจับคอปญานาค พญานาคก็คายแก้วมณีออกมาแล้วตายไป ด้วยอาณูภาพของแก้วมณี สามีภรรยาจึงได้ทำบุญทำทาน เมื่อตายไปก็ได้ขึ้นสวรรค์.

ความย่อเรื่องผู้ฆ่าบุตร จบ.

ความย่อเรื่องโพธิราชธิดา

ในหมู่บ้านหฤเรพิ มีเด็กหญิงคนหนึ่งเห็นคนทั้งหลายไปเก็บดอกกุ้มเพื่อนำไปเป็นพุทธบูชา เด็กหญิงคนนั้นจึงนำท่อนไม้มาทำสะพานเพื่อให้คนเก็บดอกไม้ง่ายขึ้น เมื่อเด็กหญิงตายไป ก็ได้ไปเกิดเป็นพระราชกุมารีของกษัตริย์เมืองปาตลีบุตร มีผิวพรรณรูปร่างสวยงาม มีชื่อว่า โพธิราชเทวี ฝ่ายพระบิดานับถือพระรัตนตรัย ชี้นำสินธพไปนมัสการพระมหาโพธิ วันละ ๓ ครั้ง

พระธิดาสงสัยจึงตรัสถามทุกวัน จนกระทั่งพระบิดาเล่าเรื่องความสำคัญของพระมหาโพธิ์ ภายหลังพระธิดาโพธิราชเทวีขอตามเสด็จไปนมัสการพระมหาโพธิ์ พระบิดาเกรงว่าพระธิดาจะได้รับอันตราย จึงรับสั่งให้ม้าสินธพดูแลพระธิดา

หลังจากที่พระบิดาสวรรคต พระธิดาโพธิราชเทวีก็เสด็จไปนมัสการพระมหาโพธิ์ ทุกวันๆ ความงามของพระธิดาเป็นที่ร่ำลือไปทั่ว กษัตริย์องค์หนึ่งจะจับตัวพระธิดา แต่ม้าสินธพ ช่วยพาเหาะหนีไปได้ หลังจากนั้นพระธิดาก็สร้างกุศลโดยให้ทาน รักษาศีล จนสิ้นพระชนม์ได้ไปเกิดในสวรรค์เสวยทิพยสมบัติ.

ความย่อเรื่องโพธิราชธิดา จบ.

ความย่อเรื่องนางกุนทล

ณ โรหณชนบท ในลังกาทวีป มีวิหารใหญ่อยู่ในหมู่บ้าน สามเณรชื่อว่า ดิสสสามเณรไปบิณฑบาตที่หมู่บ้านปาสาวาณวาคาม ได้อาหารมาจึงไปหาแหล่งน้ำที่ชอกเขา ชื่อ กักกพันทะ พบสุนัขแม่ลูกอ่อนกำลังหิว สามเณรจึงให้อาหารทั้งหมดแก่สุนัขแม่ลูกอ่อน

เมื่อสุนัขตายก็ไปเกิดเป็นพระราชบุตรในเทวบุตรนคร มีนามว่า พระกุนทลราชเทวี นางเป็นผู้ที่ระลึกชาติได้ เมื่อทราบข่าว ดิสสสามเณรมาบิณฑบาตในชมพูทวีป จึงนิมนต์ให้มาฉันอาหาร แล้วนางก็เล่าเรื่องในอดีตชาติของนางให้สามเณรฟัง หลังจากนั้นก็นิมนต์ให้สามเณรอยู่ในเทวบุตรนคร แล้วสร้างวิหารให้เป็นที่อยู่ แก่สามเณรและพระภิกษุทั้งหลาย

ต่อมาสามเณรระลึกถึงทานที่ตนได้ให้แก่สุนัขแม่ลูกอ่อนก็ยินดีแล้วบำเพ็ญกรรมฐานจนสำเร็จพระอรหัตผล พร้อมด้วยปฎิสัมภิตา ๔ และวิชชา ๓ ดิสสสามเณรอยู่ในกุนทลวิหารจนกระทั่งปรินิพพาน.

ความย่อเรื่องนางกุนทล จบ.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระมหาสำราญ ชีรเมธี (เงินโสม)
เกิด	วันเสาร์ ที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๖
สถานที่เกิด	๔๔ ม. ๗ ต.วังตะเคียน อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี ปัจจุบัน ๔/๑ ม.๘ ต.เขาไม้แก้ว อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี
บรรพชา	วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๑ วัดโคกป่าแพ่ง ต.กบินทร์ อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี
อุปสมบท	วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๗ วัดท่าพานิชย์ ต.กบินทร์ อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี
สังกัด	วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร แขวงคลองชักพระ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
การศึกษา	เปรียญธรรม ๕ ประโยค สำนักเรียนวัดรัชฎาธิษฐาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.ประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.๒๕๔๒ ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.๒๕๔๕
ตำแหน่งหน้าที่	อาจารย์ใหญ่ สำนักเรียนวัดรัชฎาธิษฐาน ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร